

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA
(T.C.K. m. 220)

Cihan KAVLAK

Danışman
Doç. Dr. Mustafa Ruhan ERDEM

2010

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma (T.C.K. m. 220)” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Cihan KAVLAK

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma (T.C.K. m. 220)
Cihan KAVLAK

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Kamu Hukuku Programı

Faaliyetlerini bölgesel ve ulusal sınırlardan uluslararası sınırlara taşıyan, sınır aşan bir nitelik kazanan organize suçluluk, eylemlerini gerçekleştirirken sergilediği görüntü ile de toplumsal düzenler için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tehdit ile mücadele adına devletler, ceza hukuku kurallarını devreye sokmak suretiyle, bu tür yapılanmaları yaptırım altına almak adına çeşitli cezai hükümler getirmektedirler.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 220'nci maddesi ile bu suçluluk türü bakımından genel ve tamamlayıcı nitelikte bir norm olan "suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu"nu düzenlemiştir. Getirilen düzenleme ile henüz örgüt faaliyeti çerçevesinde bir suç işlenmemiş olsa dahi, sadece suç işlemek amacıyla örgüt kurulması cezalandırılmaktadır. Buna göre, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla asgari üç kişinin bir araya gelmesi koşuluyla; örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde cezalandırma öngörülmektedir. Yasa bu haliyle somut bir tehlike suçunu düzenlemektedir. Hüküm, örgüt yöneticileri bakımından özel bir sorumluluk rejimi öngörmüştür. Bunun yanı sıra, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır. Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi de, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Hüküm, örgütün veya amacının propagandasını yapmayı son fıkrasında cezalandırmaktadır.

Çalışmamızda, organize suçluluk kavramının ve unsurlarının yabancı ülkeler, uluslararası hukuk ve Türkiye açısından da değerlendirilmesinin ardından 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220'nci maddesi ile düzenlenen "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçu açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Organize Suçluluk, Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Türk Ceza Kanunu madde 220, Suç Örgütü.

ABSTRACT

Master Thesis

Establishing An Organization With The Aim Of Committing Crimes

(Turkish Criminal Code article 220)

Cihan KAVLAK

Dokuz Eylül University

Institute of Social Sciences

Department of Public Law

Public Law Program

Organized crime that carries its activities to international borders from local and national borders, creates an important threat for social orders with the image while it achieves its actions. To struggle with this threat, the governments bring various criminal provisions for taking these structurings under law sanction by putting in place the criminal law orders.

Turkish Criminal Code No. 5237 regulates the crime of “establishing an organization with the aim of committing crimes” which is a common and component norm for this crime type. With this regulation, just establishing an organization with the aim of committing crimes will be punished even if no crimes committed as a part of organizations activity. Accordingly, if the organization is sufficient to commit purposed crimes with its structure, number of members and tools; and also if it is formed from minimum three persons who came together to achieve the activities which the Code regulated as a crime; penalization will be executed. So that, the code regulates a concrete danger crime. The clause predict a special responsibility regime for directors of organizations. Besides, the person who commits crime for the organization without being member of organization, will be penalized also as an organization member. Also, the person who helps to organization knowingly and intentionally without being included to hierarchial structure of organization,

will be penalized as an organization member too. The clause punishes the organization's or its purposes propagand in its last paragraph.

In our study, the “establishing an organization with the aim of committing crimes” which is regulated at the article 220 of Turkish Criminal Code No. 5237 was explained after the evaluation of organized crime notion and its facts with regard to foreign countries, international law and Turkey.

Key Words: Organized Crime, Establishing an Organization With The Aim of Committing Crimes, Turkish Criminal Code article 220, Crime Organization.

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA (T.C.K. m. 220)

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ORGANİZE SUÇLULUK KAVRAMI – ORGANİZE SUÇLULUĞUN TARİHÇESİ - GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ – YABANCI ÜLKELER HUKUKUNDA VE ULUSLARARASI HUKUKTA ORGANİZE SUÇLULUĞA İLİŞKİN DÜZENLEMELER VE BU SUÇLULUKLA MÜCADELE YÖNTEMLERİ

I. ORGANİZE SUÇLULUK KAVRAMI	4
A) Terminoloji	4
B) Tanımı	9
1) Genel Olarak	9
2) Yabancı Ülkeler Hukukunda Organize Suçluluk Kavramı	15
a) İtalya	15
b) Amerika Birleşik Devletleri	18
c) Almanya	21
d) Avusturya	25
e) İsviçre	26
f) Rusya	28
g) Japonya	28
h) Diğer Ülkeler	30
3) Uluslararası Hukukta Organize Suçluluk Kavramı	32
a) Birleşmiş Milletler	33
(1) Uluslararası Organize Suçluluk Hakkında Birleşmiş Milletler Konferansı (21-23 Kasım 1994)	33

(2) Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi) (12-15 Aralık 2000)	34
b) Avrupa Birliği	35
4) Türk Hukukunda Organize Suçluluk Kavramı	37
5) Görüşümüz	43
C) Unsurları	47
1) İşbölümüne Dayanan Hiyerarşik Bir Yapı	49
a) Hiyerarşik Yapı	49
b) İşbölümü	55
2) Süreklilik	56
3) Korunma Mekanizması, Örgüt İçi Yaptırım Sistemi ve Örgüt İçi Dayanışma.58	
4) Ne Pahasına Olursa Olsun Kazanç Sağlama Amacı	62
5) Kara Para Aklama Faaliyetleri	67
a) Kara Para Kavramı	67
b) Kara Para Aklamaya Neden Olan Faktörler	69
c) Kara Para Aklamanın Aşamaları	72
6) Devlet memurları veya hizmetlileri ile özel sektördeki görevlileri korkutma, yıldırma, sindirme suretiyle yolsuzluk yapar hale getirmeye çalışma ve siyaset, polis, adliye, basın ve ekonomik çevrelerin desteği sağlama	78
7) Uluslararası (Sınır aşan) Bağlantılar ve İlişkiler	84
D) Organize Suçluluğun Faaliyet Gösterdiği Suç Alanları	86
1) Yasadışı Uyuşturucu Madde Ticareti ve Kaçakçılığı	87
2) Yasadışı Silah Ticareti ve Kaçakçılığı	89
3) Gümrük Kaçakçılığı	90
4) Nükleer Madde Ticareti ve Kaçakçılığı	91
5) Kara Para Aklama	92
6) Yüksek Değerdeki Motorlu Taşıtlar ile Tır, Konteyner ve Gemi Yüklerinin Kaçırılması	93
7) Çöplerin İlegal İmhası veya Başka Ülkelere Gönderilmesi, Çevre suçları ..	94
8) İlegal Organ Ticareti	95
9) İnsan Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti	96
10) Fuhuş ve Yasadışı Pornografi Ticareti	98

11) Tehdit Yoluyla Koruma Parası ve Haraç Alınması	98
12) Rüşvet ve Yolsuzluk	99
13) Cebir, Tehdit ve Şantaj	101
14) Tefecilik	102
15) Fikir ve Sanat Eserleri, Patent Hakları, Marka Sahteciliği	103
16) Bilişim Suçları	103
17) Diğer Suç Alanları	104
E) Organize Suçluluğun Ortaya Çıkış Nedenleri ve Yarattığı Tehlikeler	105
1) Organize Suçluluğun Ortaya Çıkış Nedenleri	105
2) Organize Suçluluğun Yarattığı Tehlikeler	111
II. ORGANİZE SUÇLULUĞUN TARİHÇESİ	112
III. ORGANİZE SUÇLULUĞUN GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ	117
A) Ekonomik Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri	117
B) Mafia	122
1) Terminoloji	122
2) Tarihsel Gelişimi	125
3) Tanımı	135
4) Mafioso ve Davranış Biçimi	139
5) Mafios Örgütlenme	142
6) Mafiannın Kuralları ve Töreleri	145
7) Mafia'nın Tipi Yapılanmaların Dış Dünyaya Yansıyan Şekilleri	149
a) İtalyan Mafiası	149
(1) Cosa Nostra	149
(2) Camorra	154
(3) 'Ndrangheta	158
(4) Sacra Corona Unita	161
b) Amerikan La Cosa Nostra	163
c) Japon Yakuza	165
d) Çin	170
(1) Çin Üçlüsü Triads	172

(2) Tong	175
e) Rusya	175
f) Kolombiya Kartelleri	182
g)Diğer Ülkeler	185
C) Terör ve Organize Suçluluk İlişkisi	191
1) Genel Olarak	191
2) Terör Kavramı	192
3) Terör ve Organize Suçluluk İlişkisi	198
IV. YABANCI ÜLKELER HUKUKUNDA VE ULUSLARARASI HUKUKTA ORGANİZE SUÇLULUĞA İLİŞKİN DÜZENLEMELER VE MÜCADELE YÖN- TEMLERİ	206
A) Yabancı Ülkeler Hukukunda Organize Suçluluğa İlişkin Düzenlemeler ve Müca- dele Yöntemleri	208
1) İtalya	208
2) Amerika Birleşik Devletleri	216
3) Almanya	221
4) Diğer Ülkeler	228
B) Uluslararası Hukukta Organize Suçluluğa İlişkin Düzenlemeler ve Mücadele Yöntemleri	231
1) Birleşmiş Milletler	231
2) Avrupa Birliği	237
3) Interpol	244
4) Europol	246

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇLULUK

I. TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇLULUĞUN TARİHÇESİ, GELİŞİMİ VE OR- GANİZE SUÇLULUĞA İLİŞKİN GETİRİLEN DÜZENLEMELER	249
A)Tarihçe	249

B)Türkiye’de Organize Suçluluğun Gelişimi	258
1) Organize Suçluluğun Görünümü	258
2) Organize Suçluluğun Ortaya Çıkmasına ve Gelişmesine Neden Olan Etkenler	262
3) Organize Suç Örgütlerinin Genel Özellikleri	269
4) Organize Suç Örgütlerinin Faaliyet Alanları	277
a) Uyuşturucu madde ticareti ve kaçakçılığı	277
b) Silah ve mühimmat kaçakçılığı	278
c) İnsan ticareti ve kaçakçılığı	279
d) Tefecilik	280
e) Diğer Suç Alanları	281
C)Türkiye’de Organize Suçluluğa İlişkin Olarak Getirilen Düzenlemeler	283
1) 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki Düzenlemeler	283
2) 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu’ndaki Düzenle- meler	292
3) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nda Yer Alan Düzenlemeler	302
4) Diğer Düzenlemeler	311

II. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU’NDA SUÇ İŞLEMENİN AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU (T.C.K. m. 220)

A) Genel Açıklamalar	312
B) Korunan Hukuksal Yarar	319
C) Suçun Özellikleri	323
1) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Çok Failli Bir Suçtur	323
a) Tek Failli Suç ve Suça İştirak Kavramları	323
b) Çok Failli Suç Kavramı	329
(1) Genel Olarak	329
(2) Çok Failli Suç ve Suça İştirak Kavramlarının Farkı	332
(3) Çok Failli Suçlara İlişkin Yapılan Ayrım ve Sınıflandırmalar	334
(4) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçunun Çok Failli Suçlar Arasındaki Yeri	342
(5) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçuna İştirakın Mümkün Olup	

Olmaması Sorunu	344
2) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Tehlike Suçudur	347
3) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Müttemadi (Sürekli, Kesintisiz) Bir Suçtur	356
4) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Genel ve Tamamlayıcı Nitelikte Bir Suçtur	363
5) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Seçimlik Hareketli Bir Suçtur ..	366
D) Fail ve Mağdur	368
1) Fail	368
2) Mağdur	372
E) Maddi Unsur	374
1) Örgüt- Örgütlenme	375
a) Süreklilik	378
b) Hiyerarşik Bağ, Planlı Bir Şekilde Gerçekleşen Ortaklık ve İşbölümü ..	382
c) Belirsiz Sayıda ve Tipte Suç İşlemek Amacıyla Belirsiz Bir Süre İçin Fiili Olarak Bir Araya Gelme	385
d) En az üç veya daha fazla kişi	389
e) Amaçlanan Suçların İşlenmesi Bakımından Örgütün Yapısı, Üye Sayısı ile Araç ve Gereçlerinin Elverişli Olması	391
2) Örgüt Kurma	395
3) Örgüt Yönetme	397
4) Suç İşlemek Amacıyla Kurulmuş Olan Örgüte Üye Olma	403
5) Örgüte Üye Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşleme	409
6) Örgüt İçindeki Hiyerarşik Yapıya Dahil Olmamakla Birlikte, Örgüte Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme	410
F) Manevi Unsur	414
G) Hukuka Aykırılık Unsuru	421
H) Nitelikli Hal	423
I) Suçun Özel Görünüş Biçimleri	427
1) Teşebbüs	427
2) İçtima	430
3) İştirak	433

İ) Örgütün veya Amacının Propagandasını Yapma	435
1) Örgütün veya Amacının Propagandasını Yapmanın Anlamı	435
2) TCK m. 220/8'in İfade ve İfadeyi Açıklama Özgürlüğü Bakımından Değerlendirilmesi	443
3) Örgütün veya Amacının Propagandasının Basın ve Yayın Yolu İle Gerçekleştirilmesi	446
J) Cezalandırma	449
K) Etkin Pişmanlık	450
L) Yargılama Usulleri ve Usul Tedbirleri	455
1) Yargılama Usulleri	455
a) Görevli ve yetkili mahkeme	455
b) Soruşturma	456
c) Kovuşturma	458
2) Usul Tedbirleri	460
a) Tutuklama	460
b) Taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma	461
c) Gizli soruşturma tedbirleri	462
(1) İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması	462
(2) Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi	463
(3) Teknik araçlarla izleme	464
d) Tanıkların korunması	465
III. AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇLULUKLA MÜCADELE	468
SONUÇ	473
KAYNAKÇA	478

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
As. Yar. Drl.	
Krl	: Askeri Yargıtay Daireler Kurulu
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
Bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
C.D.	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇASÖMK	: Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu
çev.	: çeviren
E.	: Esas
FATFH	: Kararının Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Eylem Grubu
K.	: Karar
m.	: madde
ODCCP	: Uyuşturucu Maddelerin Kontrolü ve Suçun Önlenmesi Bürosu
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
UNICRI	: Birleşmiş Milletler Bölgelerarası Suç ve Adalet Araştırma Enstitüsü
v.b.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
Yar.	: Yargıtay
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Bireysel bir insan davranışı şeklinde zihinlerde yansıma bulan suç kavramının, birden fazla kişinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkabilecek niteliğe sahip olduğu açıktır. Öyle ki, sağladığı kolaylık ve sunduğu imkanların da etkisiyle suçların birden fazla kişinin katılımıyla işlenmesi alışlagelmiş ve tercih edilen bir hal almıştır.

Kişilerin içinde bulunduğu farklı nedenlerin yarattığı öç alma duygusunun ortaya çıkardığı suç işleme güdüsünün yanında; suç işlemenin, kazanca ulaşmada bir yol olarak görülmesinin yaygınlaşması da kişilerin suç işlemek amacıyla organizasyonlar oluşturmasında önemli bir sebep olarak görülmelidir. Zira, suç işleyerek menfaat elde etmenin peşinde olan kişilerin, hem daha yüksek kazanç sağlamak hem de bu menfaati daha kolay elde etmek için birleşmeleri bir gereklilik haline dönüşmüştür. Birlik olmanın getirdiği kolaylık ve kişiler üzerinde sağladığı baskı ve korku ortamı, planlı ve profesyonel yapılanma gibi nitelikler ile daha yüksek kazanca ulaşmak için daha ciddi ve önemli suçların faaliyet alanına dahil edilmesi ihtiyacı da organizasyonel yapılanmaları ortaya çıkarmıştır. Başka bir ifade ile, her türlü kazanca en az riskle, kolay ve kısa yoldan ulaşma amacı suç organizasyonlarını/örgütlerini yaratmıştır.

Zaman içerisinde her geçen gün daha fazla miktarda ortaya çıkan imkan ve kolaylıkların da etkisiyle organize suçluluk tehlike potansiyelini yükselterek kamu düzeni için çok ağır bir tehdit oluşturacak duruma ulaşmıştır. Suç örgütleri, sahip oldukları niteliklerinin onlara verdiği avantajları kullanarak suç işlemede sınır tanımaz bir karakter sergiler hale gelmişlerdir.

Bu suçluluk karşısında kayıtsız kalamayan devletler de, ceza kanunlarında bu tür suçları cezalandıran hükümler getirmiş, bunun yanında değişik ceza ve usul politikaları geliştirmişlerdir. Amaçlarına ulaşmada suç faaliyetlerinin araç olarak kullanıldığı ve bu nedenle kamu düzeni için yakın ve önemli bir tehlike oluşturan suç işlemek amacıyla örgütlenmenin, ifade, ifadeyi açıklama ve örgütlenme özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Kanunun yasakladığı eylemlerin bireysel ve müstakil eylemlerden öteye bir suç örgütü bünyesinde gerçekleştirilmesi olasılığının yarattığı ortam, -kamu düzenine zarar verme tehlikesi- bu konuya hassas

yaklaşılmasına neden olmaktadır. Suç örgütlerinin yapılarının süreklilik ifade etmesi diğer anlatımda tehlikenin de süreklilik ifade etmesi ve suçun kesintisiz (mütemadi) suç özelliğini taşıması da bu hassasiyeti pekiştirmektedir. Bu nedenle bu suç, henüz örgüt bünyesinde ayrıca bir suç işlenmemiş olsa dahi sadece örgütün kurulmasını, cezalandırma için yeterli gören bir tehlike suçu olarak düzenlenmiştir.

26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilerek 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu da 220'nci maddesi ile suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu düzenlemiş ve bu madde ile birtakım filleri cezalandıran hükümler getirmiştir. Düzenleme ile birlikte kanunun suç saydığı filleri işlemek amacıyla kurulan bir örgütün cezalandırılabilmesi için örgütün asgari üç kişiden oluşması gerekir. Başka bir ifade ile, iki kişinin bir araya gelmesiyle örgüt kurulamayacağı; bu durumda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşmayacağı ifade edilmelidir. Buna ek olarak, kanuni düzenleme uyarınca, ceza yaptırımını uygulanabilmesi için örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması gerekmektedir. Genel ve tamamlayıcı nitelikte olması nedeniyle, birtakım suçların işlenmesi için kurulan bir örgütü cezalandıran özel hüküm mevcut ise (Örn. Türk Ceza Kanunu m.314, Terörle Mücadele Kanunu hükümleri), Türk Ceza Kanunu m. 220 değil, bahsi geçen özel düzenleme uygulama bulacaktır. Madde suçu düzenlerken seçimlik hareketlere yer vermiş, ayrıca bunun dışında örgütün veya amacının propagandasını yapmayı cezalandırmıştır.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu organize suçluluk içerisinde değerlendirilmekte ve bu suçluluğun en temel şeklini oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu cezalandıran düzenlemeler, organize suçluluk kavramı altında değerlendirilen organizasyonların yaptırım altına alınması adına getirilen temel hükümlerdir. Çalışmamızda da organize suçluluğun ortaya koymuş olduğu özelliklerin de değerlendirilmesi suretiyle Türk Ceza Kanunu'nun 220'nci maddesinde düzenlenen "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçu incelenmiştir.

İki bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünde, organize suçluluk kavramına değinilmiş; bu kapsamda organize suçluluğa ilişkin çeşitli ülkeler ve uluslararası metinlerdeki tanımlamalar ile birtakım yazarların tanımları ortaya konulmuş, organize suçluluğun unsurları, faaliyet gösterdiği suç alanları ve ortaya çıkış nedenleri ile yarattığı tehlikeler belirtilmiştir. Ardından bu suçluluğun tarihçesine değinilmiş,

organize suçluluğun görünüş biçimlerinden olan ekonomik çıkar amaçlı suç örgütleri ve mafia açıklanmış; terör ve organize suçluluk ilişkisine yer verilmiştir. Son olarak, yabancı ülkeler hukuku ve uluslararası hukukta organize suçluluğa ilişkin düzenlemeler ve bu suçlulukla mücadele yöntemlerinden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde ise, Türkiye’de organize suçluluğun tarihçesi, gelişimi ve bu suçluluğa ilişkin geçmiş ve günümüzdeki düzenlemeler açıklanmış, çalışmanın asıl inceleme konusunu oluşturan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu (m. 220) incelenmiş, son olarak Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde organize suçlulukla mücadele bağlamında Türkiye’deki düzenlemelere yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ORGANİZE SUÇLULUK KAVRAMI – ORGANİZE SUÇLULUĞUN TARİHÇESİ - GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ – YABANCI ÜLKELER HUKUKUNDA VE ULUSLARARASI HUKUKTA ORGANİZE SUÇLULUĞA İLİŞKİN DÜZENLEMELER VE BU SUÇLULUKLA MÜCADELE YÖNTEMLERİ

I. ORGANİZE SUÇLULUK KAVRAMI

A) Terminoloji

Suç ve ceza olgusundan hareket eden ceza hukuku, kaynağını ve varlığını insanoğlunun tabiatında bulmuştur. Ceza hukukunun varlığı çok eski dönemlere rastlamaktadır. Günümüzün Ceza Hukuku çok eski dönemlerden başlayan ve yüzyıllar boyunca sürüp giden bir tarihi gelişmenin ürünüdür¹. Bu paralelde suç olgusunun da insanlığın var oluşundan bu yana hayatımızda olduğunu söylemek gerekir. Nitekim suç, ceza hukukunun temelini oluşturan kavramdır². Suç en basit tanımıyla, “ hukuk kurallarının yasakladığı ve yapılmasına veya yapılmamasına cezai yaptırım (müeyyide) bağladığı eylem” olarak karşımıza çıkmaktadır³.

¹ **Dönmezer, Sulhi/ Erman, Sahir**, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C:1*, 13. Baskı, İstanbul, 1997, s. 37.

² **Dönmezer/Erman**, C:1, s. 305; “Ceza Kanunu ile suç arasında çözülmesi mümkün olmayan bir bağ vardır. Çünkü suç, ceza kanununun ihlalinin, daha açık bir ifade ile ceza kanunu tarafından öngörülen emir veya yasağın ihlalinin ibarettir.”(**Toroslu, Nevzat**, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Ankara, 2008, s. 878).

³ **Yılmaz, Ejder**, *Hukuk Sözlüğü*, 7. Baskı, Ankara, 2002, s. 1124; Yine Türk Dil Kurumu suç kavramını “1. Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış, 2. Hukuk, yasalara aykırı davranış, cürüm” şeklinde tanımlamaktadır.” (<http://tdk.org.tr/TR>) ; “Suç; haksız, kusurlu ve cezalandırılabilir olan bir davranıştır. Başka bir deyişle suç, hukuka aykırı, kusurlu ve karşılığında yasada ceza öngörülmüş olan eylemdir.” (**Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 3. Bası, İstanbul, 2005, s. 207;**Centel, Nur**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 2. Baskı, İstanbul, 2002, s. 161); “ Suçu, kanun koyucunun değerlendirmesine göre devletin amaçları ile çatışan ve müeyyide olarak cezayı gerektiren insan davranışı olarak tanımlamak mümkündür” (**Toroslu**, s. 91); “Suç toplum tarafından onaylanmayan davranışların, kanun tarafından düzenlenip, yaptırıma bağlanmasıdır, şeklinde tanımlanabilir” (**Demirbaş, Timur**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2007, s. 182); “Suç, toplumun hayat anlayışının yazılı ifadeleri olarak tarifi yapılan yasalara ters düşen eylemler, toplumun genel düzen ve huzurunu bozmuş olacakları yönüyle, kabul edilebilir bir hareket sayılmayan davranışlar olarak tanımlanabilir”, (**Kahya, Yavuz/Özerkmen Necmettin**, *Bir Gulyabani Organize Suç Örgütleri “Mafya”*, Ankara, 2007, s. 24); Suç hukuki bir olay olduğu kadar sosyolojik ve kriminolojik bir olaydır. Ancak yine tüm bu açıklamalara karşın, henüz yazarların suçun tanımı konusunda ortak bir noktada birleştiklerini söyleyebilmek mümkün değildir. Bu konuda *bkz. Alacakaptan, Uğur*, *Suçun Unsurları*, Ankara, 1975, s. 1 Suçun genel bir tanımının ceza kanunlarında yapılmadığı görülmektedir. Böyle bir genel tanıma gerek de yoktur. Çünkü , her bir suçun tanımı kanunda zaten verilmek zorundadır. Aksi halde “suçta kanunilik” ilkesi ihlal edilmiş olur” (**Demirbaş**, s. 181, 182);Basit bit tanımla suç, kanunun cezalandırdığı eylemdir. Suçun genel tanımını ceza kanununa koymak gerekli olmayıp; gerekli olan suçların özel tanımlarıdır. (**Yüce, Turhan Tufan**, *Ceza Hukukunun Temel Kavramları*, Ankara, 1985, s. 19).

Toplumsal düzeni bozan suç olgusu, değişik tür ve kategorilere ayrılabilir. Bu bağlamda “organize suçluluk” uzun bir süreden bu yana ve halen günümüzde ulusları tehdit eden en önemli suçluluk türlerinin başında gelmektedir. Organize suçluluk, gelişmiş ve gelişmekte olan tüm devletler bakımından çok büyük ve önemli bir tehdit halini almıştır. Organize suçluluğun yeni bir kavram olduğunu söylemek mümkün olmamakla birlikte, tarih sürecine bakıldığında bu suçluluğa olan ilginin ve bu suçlulukla mücadele alanındaki yoğunlaşma ve buna paralel olarak getirilen düzenlemelerin çok eski tarihlere rastladığı da söylenemez. Ulusların ve hatta uluslararası ilişkilerin kaderinde etkin ve olumsuz rol oynayan organize suçluluğun bu tehlikeyi hissettirmesi, devletleri bu konuda önlemler almaya itmiştir. Zira, artık bireysel suçlular dünya ekonomisinin sağladığı büyüyen ve gelişen suç fırsatlarından, yasadışı ürünlerin miktarı ve bunlara olan büyük taleplerden, uluslararası dolaşımın kolaylaşmasından, etkisiz kanunlar ve hukuk sistemlerinden, zayıf veyahut yozlaşmış (çürümüş, rüşvete alışmış, alıştırılmış) sistemler ve bu sistemlerin bir parçası ve yansıması olan devlet görevlilerinden faydalanabilmek için gruplar halinde birlikte çalışmak zorundadırlar⁴. İmkanları değerlendiren organize olmuş gruplar, bu birlikte çalışma sayesinde, pastadan en büyük payı alabilmenin peşindedirler. Dolayısıyla organize suçluluk artık diğer suçluluk türlerinden, özel bir mücadeleyi gerekli kılması bakımından ayrılmıştır.

Doktrinde “organize suçluluk”⁶ terimi yerine “organize suç”⁷, “örgütlü suçluluk”⁸, “örgütlü suç”⁹ gibi çeşitli terimler kullanılmaktadır. İlk bakışta bu farklılıklar

⁴ “Suç anatomik yapısı yönünden parçalara bölünebildiği gibi, türlere ve kategorilere de ayrılabilen genel bir kavramdır. Suç kavramının geliştiği çeşitli şekillerin saptanması ve tasnif edilmesi olanaklıdır. Hatta denilebilir ki, kanunlarda yer alan suçların düzensiz bir yığın durumunda bırakılması suç teorisinin gereklerine aykırıdır.” (İçel, Kayhan/ Evik, A. Hakan, *İçel Ceza Hukuku Genel Hükümler 2. Kitap Suçun yapısal Unsurları ve Özel Görünüş Biçimleri*, 4. Bası, İstanbul, 2007, s. 7); Bu hususta ayrıca bkz. **Toroslu, Nevzat**, *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu, (Tasnif)*, Ankara, 1970, s. 39-44.

⁵ **Jay Albanese/ Dilip K. Das**, “A Framework For Understanding”, *Organized Crime World Perspectives*, editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 1; Günümüzde, Kanun dışı faaliyetlerde artık bireyler değil, düzenli gruplar, ulusal veya uluslararası suç örgütleri yer almaktadır. Güçlerini özel şiddet yöntemleriyle zorla kabul ettirebilen ve siyasal yapı ile devlet kurumlarının çok büyük bir bölümünü yönlendirebilen, ellerinde olağanüstü ekonomik kaynaklar bulunan organize suç gruplarınca yürütülen büyük ölçekli yasadışı faaliyetlerde belirgin bir tırmanma görülmektedir. (**Güner, Sedat**, *Organize Suç Örgütleri Karapara ve Aklanması*, Ankara, 2003, s. 47).

⁶ **Dönmezer, Sulhi**, “Organize Suçlulukla Mücadele” *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, C:1, 2002, s.3*(Yazar örgütlü suçluluk terimini de kullanmaktadır); **Kocasakal, Ümit**, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, C:1, 2002, s.130*; **Şahin, Cumhuri**, “Organize Suçlulukla Mücadele ve Tanığın Korunması”, *Yargı Reformu Özel Sayısı*,

önemsiz gibi görünse ve aynı şeyi ifade ettikleri düşünülse dahi, içerdikleri anlamlar dikkatle incelendiğinde aralarında farklılık olduğu görülecektir. Bu anlamda değerlendirildiğinde “suç”, bireysel bir insan davranışını ifade ederken; “suçluluk” kavramı, suç oluşturan fiilin yanı sıra bu suçun işleniş biçimini, fail ve mağdura ait özellikleri, suça yol açan çevresel ve bireysel faktörleri, suçun soysal ve siyasi yanlarını ve de sosyal tepki ile suçlu arasındaki karmaşık sosyal ilişkileri içermektedir. Organize suçlulukta söz konusu olan, farklı biçimlerde ortaya çıkan bağımsız tek tek bireysel faaliyetlerin (suçların) irdelenmesi değil, kolektif bir bilinç ve işbirliği içinde işlenen bir dizi suç faaliyetinin nedenleri, amaçları, işleniş biçimi, çevresel ve siyasal faktörler yönünden değerlendirilmesidir¹⁰. Eğer bunun aksine, karşılaşılan sorunlar *organize suç* terimini esas alarak diğer yönlerini ortaya koymaksızın suçları tek tek değerlendirme yöntemiyle irdelenirse, üzerinde tartışılan kavramın sınırları, boyutları ve anlamı farklılaştırılmış olacaktır¹¹. Organize suç veya örgütlü suç terimini savu-

Temmuz-Ağustos 1996, Y:2 S:10, s. 690; Erdem, Mustafa Ruhan, Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede Gizli Soruşturma Tedbirleri, Ankara, 2001, s. 23; Sözüer, Adem, “Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu suçlulukla Mücadele ile İlgili Gelişmeler”, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C:9, S:1-3, Y:1995, s. 255; Tezcan, Durmuş, “Organize Suçlulukla Mücadelede Özel Muhakeme Hukuku Tedbirleri”, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, Ankara, 12/16 Ocak 2000, s. 139; Özgenç, İzzet, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, Ankara, 2002, s. 273; Evik, Vesile Sonay, Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu, İstanbul, 2004, s. 5; Özbek, Veli Özer, Organize Suçlulukla Mücadelede Kullanılan Gizli Görevlinin Görevin Gerektirdiği Suçlar Bakımından Cezalandırılabilirliği, Ankara, 2003, s. 46.

⁷ **Özek, Çetin**, “Organize Suç”, *Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan*, İstanbul, 1998, s. 195; **Yücel, Mustafa Tören**, “Organize Suç”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y:1998, S:3, s. 1066*; “Organize suç” kaynağı itibariyle daha çok emniyet güçleri tarafından kullanılmış bir terim olup, özellikle ABD’de 1920’lerdeki alkol yasağında polis raporlarında kullanılmaya başlanmıştır. 1970’lerde ise, suç örgütlerinin strateji değiştirip, kazançlarını genişletmek için uyuşturucu madde kaçakçılığı dışında da bazı sektörlerle el atmasıyla, kriminoloji ve ceza bilimi, organize suç olgusunu incelemeye başlamıştır (**Kocasakal**, s. 136).

⁸ **Hafizoğulları Zeki/ Kurşun, Günal**, “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y:20, S:71, Temmuz-Ağustos 2007, s. 25 vd.*; **Köroğlu, Hasan**, *Örgütlü Suçluluk Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele (4422 sayılı Kanun) ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, Ankara, 2001, s. 17.

⁹ **Avcı, Mustafa**, “Yeni Yasal Düzenlemelere Göre Türk Hukukunda Örgütlü Suç Kavramı”, (**Yeni**), *Hukuk ve Adalet Dergisi, Y:2, S:5, Nisan 2005, s. 348*; **Türk, Hikmet Sami**, “Örgütlü Suçlar ve Terörle Mücadele”, *Adalet Dergisi, Y:93, S:11, Nisan 2002, s. 1*.

¹⁰ **Kocasakal**, s.130; Ulusal ve uluslararası belgelerdeki tanımlamalardan da anlaşılabilirliği gibi, “organize suç”, bir suç ya da suçlu tipi değildir. Daha çok suç aktivitesinin gerçekleştirilmesini kolaylaştıran ve etkinleştiren bir “süreç”tir. Bir anlamda yasa dışı sektörün yönetim biçimidir. (**Güvel, Enver Alper**, *Organize Suç Ekonomisi ve Hukuk Uygulaması*, Ankara, 2004, s. 14).

¹¹ “Organize suç, birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilen değişik nitelikteki suçları kapsayacak kadar geniş ve genel bir kavramdır. Aslında her suç organize şekilde işlenebilir. Organize suçluluk ise belirli suçlar bütününe kolektif bir bilinç ve işbirliği içinde gerçekleştirilmesidir.”(**Evik**, s. 6); Bazı yazarlar, bilerek ya da bilmeyerek organize suçluluk yerine organize suç ifadesini kullanmaktadırlar. Burada daha çok faaliyetin organizasyonu ve fail topluluğuna yönelik bir olgu söz konusu olduğu için, organize suç veya organize biçimde suç işleme kavramının, organize suçluluk kavramına göre daha

nanlar, bu terimi: belli bir teşekkül, örgüt ya da organizasyon tarafından işlenen suç şeklinde tanımlamaktadırlar¹². Ancak her suçun organize bir biçimde işlenmesi mümkündür¹³. Bu da “organize suç” teriminin işlevsiz kalmasına yol açar. Dolayısıyla burada esas olan tek tek işlenen suçlar değildir. Organize bir biçimde işlenen bu suçların, bu suçların oluşumunun, işleniş yöntemlerinin ve bu suçları işleyen organizasyonların her yönüyle irdelenmesidir¹⁴. Suç ve suçluluk kavramlarının bünyesinde barındırdığı farklar bu ayrımın önemini ortaya koymaktadır. Bu nedenle kanaatimizce de, organize suç terimi yerine “organize suçluluk” teriminin kullanılması daha yerindedir.

Öte yandan, Türkiye’de faaliyet alanlarının ve işlenen suçların çeşitliliği nedeniyle “organize suçluluk” terimi yerine, “örgütlü suçluluk” terimi sıkça ve yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak bu terim de organize suçluluğun yalnızca örgütle ilgili boyutunu ortaya koyduğu, organize suçluluğun niteliği ve içerik itibarıyla bir bütün olarak anlamını yansıtmadığı için eksik kalmaktadır¹⁵. Zira, örgütlü suçluluk,

isabetli olduğu ileri sürülmektedir. (**Erdem**, s. 24); “Kollmar’a göre, organize suçluluk yerine, suç organizasyonlarından söz edilmelidir. Çünkü organize ifadesi, planlanan suçlar genellikle münferit faileri tarafından işlendiği için, planlı ve plana uygun kavramını karşılamaktadır. Yazara göre, organize etmek yerine planlamak ve organize yerine de plana dayanan ifadelerinin kullanılması daha yerinde olur.” (**Kollmar, Hans** “*Organisierte Kriminalität*” *Begriff oder Bezeichnung eines Phänomens Kriminalistik* 1974, s.2 vd.’den aktaran **Erdem**, s. 24); **Özgenç**, Özek’in kullandığı organize suç kavramının isabetli olmadığını düşünmektedir. Yazar’a göre kriminolojik açıdan organize suçluluk kavramı kullanılabilir. Özgenç’e göre Özek “organize suç” kavramıyla suç işlemek için teşekkül meydana getirilmesini kastetmekte ve tanımını buna göre yapmaktadır. (**Özgenç**, s. 273).

¹² **Safak, Ali**, *T.C. Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Akademisi Başkanlığı, Suç Organizasyonu ve Kovuşturma Usulü*, Ankara, Temmuz 2003, s. 2; “Örgütlü suç, birden fazla kişinin hiyerarşik düzeyde, disiplinli, sürekli, kamu düzenini bozduğu var sayılan aynı ama yönelik suçları işlemek için oluşturulan örgütün işlediği suç/suçlardır.” (**Avcı, Mustafa**, “Örgütlü Suç Kavramı” *Kamu Hukuku Arşivi Prof Dr. İlhan Akın’a Armağan, Y:6, S.1-128 Mart 2003*, s. 6).

¹³ Resmi belgelerdeki “organize suç” tanımlamalarından, suç organizasyonlarının son derece geniş bir suç aktivitesi portföyüne sahip olduğu açıkça anlaşılmaktadır. (**Güvel**, s. 14).

¹⁴ Organize suçluluk ile belirli suç tipleri kastedilmez. Organize suçluluk bu anlamda bir suç tipi değil, çeşitli suçların hazırlanması, işlenmesi ya da bu suçların sonuçlarından yararlanma hususunda bir tarzı, bir usulü ifade etmektedir. Bu yönüyle organize suçluluğa tehlikelilik vasfını veren şey de organizasyon ile oluşturulmuş olan yapının suçların işlenmesini mümkün kılması ya da kolaylaştırmasıdır. Organizasyonun işlediği suçun mağduru, suç tek bir fail tarafından değil, organizasyon tarafından hazırlanmış ya da işlenmiş olduğu için daha fazla zarar görür. Yine suç çokluğu ve verilen zararın sürekli artması nedeniyle toplumsal düzen de sonuç olarak daha fazla zarar görebilmektedir. (**Özbek**, s. 49, 50).

¹⁵ *Bkz.* **Erdem**, s. 24; **Tezcan**, s. 140; Geleneksel anlamda örgütlü suçluluk, pek çok durumda organize suçluluk etiketi altında ortaya çıkmaktadır. Organize suçluluk terimi bu yüzden elastiki ve belirsiz olup, bu yönüyle açık ve belirli suç tipleriyle sınırlandırılmış bir tanım mevcut değildir. (**Özbek**, s. 50); **Evik** de, organize sözcüğünün birçok dilde yerleşmiş, standart bir terim olması itibarıyla de “organize suç”, “örgütlü suç”, “örgütlü suçluluk” yerine “organize suçluluk” teriminin kullanılması gerektiği görüşünü paylaşmaktadır. (**Evik**, s. 6); “Gerçekten, organize olmak veya organizasyon terimlerinin neyi ifade ettiği tartışmalı olmakla birlikte, organizasyon teriminin üst bir kavram olduğu kabul edilmekte ve organize suçluluğun örgüt, çete, teşekkül, cemiyet ve hatta şirket gibi çeşitli görünüşler

organize suçluluk başlığı altında değerlendirilebilecek birden çok suçluluk türünden yalnızca bir tanesidir. Kanaatimizce, örgütlü suçluluk terimi başlı başına hatalı olmamakla birlikte, hatalı olan bu terimin organize suçluluğun yerine geçecek şekilde, onunla eşdeğer biçimde kullanılmalıdır.

Yine mafia terimi de hatalı olarak birçok defalar organize suçlulukla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır¹⁶. Farklı nitelikleri nedeniyle popüler ve ilgi çekici bir kavram haline dönüşen mafianın organize suçluluk kavramı içinde değerlendirilmesi elbette gerekir. Hatta, mafia organize suçluluğun en klasik ortaya çıkış biçimidir denebilir. Ancak mafia da organize suçluluk içerisinde değerlendirilebilecek yapılanmalardan yalnızca bir tanesi olup; farklı bir kültürel yapı içerisinde doğup büyüyen mafia, kendisine has özellikleri bünyesinde barındıran bir olguyu ifade etmektedir. Dolayısıyla, organize suçluluğu yalnızca mafia kavramı ile sınırlandırmak, her şeyden önce onunla mücadelede yapılacak önemli hatalardan birisi olacaktır.

“Organize suç”, “örgütlü suç”, “örgütlenmiş suç”, “örgütlü suçluluk”, “çete”, “teşekkül”, “profesyonel suç”, “şebeke”, “cemiyet”, “gizli örgüt”, “gizli ittifak”, “suç organizasyonu”, “mafia” ve kısmen bu kavramları karşıladığı düşünülen bir çok terim bugün “organize suçluluk” kavramı yerine, zaman zaman onunla eş anlamlı olarak telaffuz edilmektedir. Bahsedilen her bir terimin ifade ettiği olgular birbirlerinden farklı yapılarıyla ayrılan, ancak çoğu zaman bir takım ortak özellikleri nedeniyle organize suçluluk kapsamında değerlendirilen kavramlardır. Bu nedenle, kanaatimiz-

altında ortaya çıkabildiği görülmektedir.” (Öztürk, Bahri/ Erdem, Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara, 2007, s. 1050, 1051); Organize suçluluk bir üst terim olarak kullanılmalıdır. (Özbek, s. 46); Türkiye'nin 30.1.2003 tarih ve 4800 sayılı Uygun Bulma Kanunu ile kabul ettiği “Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”nin (Palermo Sözleşmesi) “Tanımlar” başlıklı 2. maddesinde terim olarak “organized criminal group” (organize suç grubu) terimi yer almış ancak metin Türkçe'ye çevrilirken “örgütlü suç grubu” terimi tercih edilmiştir. Sözleşmenin İngilizce aslında “organized crimes” terimi kullanılmasına karşın, bu terim Türkçe'ye “örgütlü suçlar” şeklinde tercüme edilmiştir. Yine 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki düzenlemelerde de “örgüt” terimi kullanılmaktadır. Aynı şekilde 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda da “örgüt” terimini kullanılmaktadır. Bu kanunda terör tanımının yapıldığı 1. maddenin mülga (29/06/2006 tarihli 5532 sayılı Kanun'un 17'nci maddesi ile) son fıkrasına göre, “örgüt terimi, Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silahlı cemiyet, çete veya silahlı çeteyi de kapsar”. Bu doğrultuda, 23.03.2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 18. maddesi ile yürürlükten kalkmış olan 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nda da “örgüt” terimi kullanılmaktadır. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ise örgüt terimi yerine “teşekkül” terimi kullanılmaktaydı. Ancak “organize suçluluk” teriminin tüm bunları bünyesinde barındırma esnekliğine sahip bir üst kavram olduğu kanaatindeyiz.

¹⁶ İtalyan Ceza Kanunu'nun 416.bis maddesinde “mafia tipi örgüt” (associazione di tipo mafioso) terimi kullanılmakta ve bu kavram tanımlanmaktadır.

ce farklı biçimlerde organize olmuş yapıların tümünü ifade etmek adına bir üst kavram niteliğinde olan “organize suçluluk” teriminin kullanılması yerinde olacaktır.

B) Tanımı

1) Genel Olarak

Organize suçluluk, her toplumun siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel özelliklerine, tarihin akışı içerisinde geçirmiş olduğu evreler ve karşılaşmış olduğu olaylar penceresinde sahip olduğu birikimlere, kazanmış olduğu alışkanlıklara, bu ve buna benzer birçok geleneksel veya dinamik ögeye bağlı olarak farklı biçimlerde ortaya çıkabilmekte ve kendine özgü bambaşka nitelikleri bünyesinde barındırabilmektedir¹⁷. Nitekim, İtalya’da organize suçluluğun ortaya çıkışıyla, Amerika Birleşik Devletleri’nde organize suçluluğun gelişmesi aynı biçimde olmamıştır. Yine Rusya’daki organize suçluluğun da farklı kökenlerden beslendiğini ve kendisine özgü farklı özellikleri olduğunu kabul etmek gerekir. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Bunun yanı sıra, günümüz dünyasının içerisinde bulunduğu ortam, koşullar, teknolojinin ve küreselleşmenin önümüze sunduğu türlü imkanlar ve buna benzer birçok etken de organize suçluluğun bünyesine devamlı surette yenilikler katmasına ve büyümesine neden olmaktadır. Özellikle; gelişen teknoloji ile bir yandan medeniyetler büyümekte ve ilerlemekte; ancak bu doğrultuda organize suçluluk bu gelişmeden payını en büyük şekilde almaktadır. Profesyonelleşen, yeni yöntemler kullanan ve yeni pazarlara açılan suç örgütleri önlerine çıkan tüm imkanlardan en profesyonel biçimde faydalanarak hem büyümekte, hem de kendilerine karşı yürütülen mücadelenin zorlaşması ve hatta imkansızlaşması hususunda başarı sağlamaktadır. Rekabetin her geçen gün artması, organize suçluluğun hırçınlığını, saldırganlığını ve acımasızlığını daha da arttırmaktadır¹⁸.

¹⁷ Ülkelerin coğrafi özellikleri dahi, o ülkedeki organize suçluluğun niteliklerinde etkili olabilmektedir. Bunun en dikkat çekici örneklerinden birisini İtalya’nın Sicilya Adası’nda görmek mümkündür.

¹⁸ **Yenisey**’e göre 19. yüzyılda hazırlanmış olan ve halen günümüzde uygulanmakta bulunan ceza yasaları iki önemli olgu karşısında zaafa düşmüşlerdir. Bunların birincisi organize suçluluk, diğeri ise medyanın gelişmesidir. (**Yenisey, Feridun**, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele”, (**Seminer**), T.C.Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, Aralık, 1999, s. 56).

Faaliyet alanlarının ve işlenen suçların çeşitliliği nedeniyle, bugüne kadar organize suçluluk konusunda, herkesin üzerinde birleştiği bilimsel açıdan doyurucu bir tanım ortaya konulamamıştır¹⁹. Hukuki tanım çabalarının ötesinde, organize suçluluk kriminolojik yönden suçluluğun özel bir alanını oluşturmakta ve bu da kesin bir tanımın yapılmasında güçlük yaratmaktadır²⁰. Organize suçluluk olgusunun sosyolojik boyutu -kavram her ülkenin koşullarında farklı değerlendirileceği için- tanım çalışmasında önemli bir zorluk yaratmakta ve verilecek tanımın yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Nitekim organize suçluluk konusunda tanım ortaya koyan yazarlar bile, verdikleri tanımın doyurucu olmadığını itiraf etmek zorunda kalmışlardır²¹.

¹⁹ Bkz. **Erdem, Mustafa Ruhan**, “Organize Suçluluk”, (**Organize**), *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12/16 Ocak 2000, Ankara, C:2*, s. 159; Gerçekten de bizatihi kriminolojik-kriminalistik bir kavram olan organize suçluluk olgusunu hukuki açıdan tanımlama çabasının daha baştan eksik ve yetersiz kalmaya mahkum olduğu söylenmelidir. (**Erdem**, *Organize*, s. 159); Bir yazarın dediği gibi, ceza hukukunda organize suçluluk gibi belirsiz bir başka kavram mevcut değildir. (**Ostendorf**, *JZ* 1991, s. 73’den aktaran **Erdem**, *Organize*, s. 159); Birçok karmaşık sosyal ve siyasal unsurların bir araya gelmesiyle ortaya çıkan organize suçluluğun bir tanımının yapılması kolay olmamaktadır. Gerçekten örneğin dünyada genel olarak “mafia” adıyla anılmasına rağmen organize suç örgütlerinin yapısal özellikleri ve faaliyet biçimleri her ülkenin coğrafi, sosyo-kültürel ve siyasal yapısına göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle, genel ve ortak özellikler taşımalarına karşın her ülkede farklı bir organize suç örgütü tanımlanabilir. Verilecek bu tanım ise ulusal ölçekte organize suçluluk ile mücadelede ve özellikle mafia tipi örgütlenmeleri karşılayacak suç tanımının ve unsurlarının belirlenmesinde çok büyük önem taşımaktadır. (**Kocasakal**, s. 130, 131); **Evik**, şimdiye kadar organize suçluluğun tanımı konusunda bir uzlaşmaya varılmadığını belirtmektedir. Yazara göre, tanım konusunda uzlaşmaya varılmamasının nedeni, esasen tek bir organize suçluluk modelinin olmamasıdır. Organize suçluluk, köklerini yaydığı ülkenin tarihi ve kültürel yapısına göre oluşmaktadır. Faaliyet alanlarını oluşturduğu ülkelerin siyasi ve sosyal kurumlarının, ekonomisinin değişimlerine ve bunun gereklerine göre gelişmektedir. Bu yüzden de organize suçluluğun tanımı ülkeden ülkeye, hatta belirli bir ülke içindeki kişi ve kurumlara göre değişmektedir. Organize suçluluğun tanımı konusunda genellikle yapılan ortak özelliklerin sayılması yöntemidir (**Evik**, s. 8); Organize suçluluk kavramını ülkelerin farklı yollarla tanımladıkları görülebilir; fakat bu tanımlamalarda da genellikle iki görünümünden birisi tercih edilmektedir: Bunlar faaliyet ya da birleşme(grup)dir. Birleşik Devletler ve Almanya gibi bazı ülkelerde organize suçluluğun tanımlanmasında grubun yapısı esas alınmaktadır. Belirli illegal ürünler veya suç teşkil eden pazar ikinci plandadır. Hollanda, Polonya, Slovenya gibi diğer bazı ülkelerde ise, grup tarafından yürütülen faaliyetin türü, onun organize suçluluğun bir parçası olup olmadığını belirlemektedir. Ülkelerin davranış biçimlerine bakış açılarına göre, yasadışı uyuşturucu ticareti, kara para aklama organize suçluluk meselesinin bir parçası olarak dikkate alınabilirken, yasadışı fuhuş veyahut kumar bu kapsamda değerlendirilmeyebilir. Çin’de organize suçluluğu tanımlayan hiçbir özel yasal hüküm, madde bulunmamaktadır, fakat organize suçluluk gruplarının oldukça geniş ve dayanıklı üyelerinin olduğu kabul edilmektedir. Yeni Zelanda’da yine organize suçluluğun resmi bir tanımı yoktur fakat yaygın görüş, Avustralya’da kullanılan tanımın içermekte olduğu “devam eden faaliyet” kriterinden etkilenmiştir. (**Albanese/ Das**, s. 5, 6).

²⁰ **Kocasakal**, s. 134; Buna rağmen organize suçluluk sanki bir hukuki kavrammış gibi, herkes tarafından gelişigüzel kullanılmakta ve bu olguya özellikle ceza ve ceza muhakemesi hukuku açısından önemli bazı sonuçlar izafe edilmektedir. (**Erdem**, *Organize*, s. 159).

²¹ **Erdem**, *Organize*, s. 159; Esasen tam ve kesin bir tanım olmayan organize suçluluk ile ilgili olarak bazen tanım verilmekte, bazen ise bir tanım verilmekten çok, bu kavram içinde yer alan suçlar ya da belli kriterler sayılmak suretiyle kavram ortaya konulmaya çalışılmaktadır. (**Kocasakal**, s. 136); Organize suçluluğun kesin bir tanımından ziyade, bir yandan bu suçluluk türünün organize yapısı ve ortaya çıkış biçimleri üzerinde durulmakta, diğer yandan hangi suçların organize formda işlendiği tipik durumlar tespit edilmeye çalışılmaktadır. (**Sözüer**, s. 257); Organize suçluluğu iyi anlamak ve

Organize suçluluğun kesin bir tanımının yapılmasındaki bu zorluğa rağmen, doktrinde yazarlar tarafından bir takım tanımlar verilmektedir. Bu çerçevede genel olarak üç büyük tanım kategorisi söz konusudur. Bunlar kriminalistik (polisye) tanımlar; hukuki tanımlar ve kriminolojik tanımlardır²².

Organize suçluluk konusunda verilen bazı tanımlardan bahsetmek gerekirse, *Özek'e* göre; “Organize suç” genel anlamda, birden fazla kişinin, “hiyerarşik düzende”, “disiplinli”, “sürekli”, “kamu düzeni”ni bozduğu varsayılan “aynı amaca yönelik” suçları işlemek için oluşturdukları örgütlenmedir. Türü, hukuksal niteliği, amacı ve amaca ulaşmaya yönelik yöntemleri birbirinden farklı olsa dahi, organize suç “iş-tirak” kavramını aşan bir oluşumdur²³. *Evik'in* yapmış olduğu değerlendirmeler neticesinde ulaşılmış olduğu tanıma göre; organize suçluluk, doğrudan veya dolaylı olarak haksız mali çıkar sağlamak için süreklilik içinde ve planlı olarak bir veya birden fazla suçları işlemek üzere üç veya daha fazla kişinin hiyerarşik yapı ve işbölümü esasına göre bir araya gelmesidir²⁴. *Demirbaş'a* göre, organize suçlar profesyonel

çözümlenmek için bir yandan, olaya bir işletme boyut ve ölçüğünde ekonomik açıdan bakmak; öte yandan, olgunun tarihsel perspektifini göz ardı etmemek, yani, organize suçluluğun ortaya çıkışı, kök salması ve gelişimini sağlayan siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel koşulların incelenmesi gerekmektedir. (**Kocasakal**, s. 138).

²² *Polisiye tanımlar*, belirleyici unsurlara yer vermekten çok, soruşturmalarda göz önünde bulundurulacak belirtileri ve kriterleri belirlemek amacıyla güden, toplum için yarattığı tehlikelere değinilen, geniş ve pratik tanımlardır. Bu tanımlarda örneğin, örgütlü bir yapılanma, ekonomik gelişme ve faaliyetlere uyum gösterme, önemli miktarda yatırım yapma, profesyonel faaliyet biçimlerini kullanma, işbölümü ve uzmanlara başvurma, yüksek kazançla yönelme, karapara aklama ihtiyacı, sınır tanımama, hiyerarşi, bazı pazarlarda tekel oluşturma, medya üzerinde baskı ve etkide bulunma, faaliyetlerdeki çeşitlilik, belirli şiddet biçimlerini kullanma gibi hususlar üzerinde durulmaktadır. *Hukuki tanımlar* ise, daha çok kovuşturma ve cezalandırabilmenin altyapısını oluşturmaya yönelik, kısmi tanımlar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ülkeden ülkeye değişebilen bu tanımlarda görülen ortak unsurlar ise, organize suç örgütlerinin, iki veya ikiden fazla kişinin oluşturduğu devamlı birleşme veya gruplaşmalar olmaları, suç işleme amacı için oluşturulması, belli yöntem veya yolları kullanması, önemli miktarda gelir sağlama amacı, kamu düzeni için tehdit oluşturması gibi hususlardır... *Kriminolojik yaklaşım* ise olgunun sosyal yönlerini öne çıkartmaktadır. (**Kocasakal**, s. 136, 137); **Dönmezer'e** göre, aslında örgüt hiç kuşkusuz hem sosyolojik (toplumbilimsel) ve hem de hukuki bir olgudur. Toplumbilimsel bakımdan örgüt, özetle, suçluluğa yatkın ve yönelmiş, yapılandırılmış ve gruplarca gerçekleştirilen davranış ve tutumları belirtir. Örgütün toplumbilimsel anlamı esas alınarak hukuki bir tanımla yapılmak istenirse, ortaya müphem ve belki de hukuk yönünde itibarsız, belirginlik niteliğini taşımayan bir tanım çıkabilir. Oysa hukukun getireceği tanım milletlerarası sözleşmeler, anayasa ve ceza hukuku ilkeleri karşısında, mümkün olduğunca müphemlikten uzak ve belirgin olmalıdır; ancak aynı zamanda somut olayları kavrayarak işlerlik kazanabilecek bir nitelik de taşınmalıdır. Ceza hukukunun temel ilkeleri karşısında tanım bir (hareket) eylem unsurunu ve bunu manevi unsurla birleştirilmesini yansıtmalı ve bu birleşmenin bir sosyal zarar meydana getirmesi veya getirme tehlikesini taşıması halinde cezalandırma kabul edilmelidir... Ülkelerin coğrafyası, nüfus yapısı, değişik kültür içerikleri, sosyal tabakalaşma düzenleri birbirinden farklı olduğundan, tanımlarda da farklılıklar olabilir. (**Dönmezer**, s. 6, 7).

²³ **Özek**, s. 195.

²⁴ **Evik**, s. 25.

suçluların bir organizasyonudur²⁵. Yazarın, 15.7.1992 tarihli Alman Organize Suçluluk Kanunu'ndaki düzenlemeden hareketle yaptığı tanımlamaya göre; organize suçluluk, ikiden fazla kişinin uzun veya belirsiz bir süre işbölümü içinde, kazanç ve güç gayretiyle tek tek veya bütünlük içinde önemli anlamı olan suçların belirli plan içerisinde işlenmesidir²⁶. *Erdem'e* göre organize suçluluk, faillerin amaçlarına ulaşmak için şiddete başvurdukları veya dışarıya karşı güçlü bir korunma mekanizması meydana getirdikleri, komploya dayalı olarak faaliyet gösterdikleri ve kapalı bir topluluk oluşturdukları suçlardır²⁷. *Kocasakal'a* göre; organize suç örgütünden söz edebilmek için mutlaka bulunması gereken hususlar ikiden fazla kimsenin söz konusu olması, ağır bir takım suçların işlenmesi amacı, bu suçların işlenmesi ile haksız ve yasadışı gelir elde etmenin amaçlanması, örgütün belli bir hiyerarşi ve işbölümü içinde faaliyet göstermesi, birleşmenin belirli devamlılık göstermesi, şiddet ve yıldırmanın araç olarak kullanılmasıdır²⁸.

Yine bir tanıma göre, organize suçluluk, işbölümüne dayalı olarak belirsiz bir süre için birden fazla kişinin olabildiğince hızlı yüksek ekonomik kazançla ulaşmak amacıyla modern altyapılardan yararlanmak suretiyle suç işlemek için işbirliği içerisine girmesidir²⁹. Bir başka yazar, organize suçluluğu, “belirli bir yapıya sahip bir örgüt tarafından rasyonel, stratejik ve taktik olarak planlanmış suç faaliyetleri” olarak nitelendirmektedir³⁰. *Avcı'ya* göre; örgüt, her biri ayrı ayrı belirlenmemiş birden fazla (soyut sayıda) suç işlemek üzere oluşturulan suç ortaklığıdır³¹. Yazar örgütlü suç bakımından Özek'in tanımını benimsemiştir. *Geleri*, organize suçluluğu şöyle tanımlamaktadır, “iki veya daha fazla kişinin gizlice bir araya gelerek işbirliği yapmak suretiyle devamlı bir şekilde kazanç sağlamak amacıyla suçlar işlemesidir. Organize suçlulukta ortada birden fazla suçlu vardır; bunlar suçlar işlemek niyetiyle birbirle-

²⁵ **Demirbaş, Timur**, *Kriminoloji*, (Kriminoloji), 2. Baskı, Ankara, 2005, s. 309; **Soyaslan'a** göre, organize biçimde işlenen suçlar, kurnazlık ve failler arasında işbölümü ve bir planla işlenen suçlardır. (**Soyaslan, Doğan**, *Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri)*, (Kriminoloji), Ankara, 2003, s. 174).

²⁶ **Demirbaş**, *Kriminoloji*, s. 311.

²⁷ **Erdem, Mustafa Ruhan**, “Ceza Muhakemesinde Tehlikede Bulunan Tanıkların Korunması” (**Tanık**), *İzmir Barosu Dergisi*, S:3, Temmuz, 1995, s. 53, 54.

²⁸ **Kocasakal**, s. 142.

²⁹ **Lammer, Dirk**, *Verdeckte Ermittlungen im Strafprozeßrecht*, Regensburg 1992, s. 21'den aktaran, **Erdem**, s. 25.

³⁰ **Schneider**, *Jura* 1984, s. 170'den aktaran **Erdem**, s. 26.

³¹ **Avcı**, *Yeni*, s. 354.

riyle ilişki içerisindedirler ve bu ilişkiyi de devam ettirmek arzusunu taşırlar”³². *Kaçar’a* göre organize suçluluk; “bir yapı içerisinde bir araya gelen bir insan grubu tarafından gayri muayyen suçlar işlemek ve kar/menfaat sağlamak amacıyla oluşturulan örgütlerdir”³³. *Şahin’in* vermiş olduğu tanıma göre, organize suçluluk, “birden fazla kişinin bir araya gelerek oluşturduğu teşkilatlı bir örgüt tarafından akılcı, stratejik ve taktik yönden planlanmış olan kriminal eylemlerdir”³⁴. *Ceylan*, Almanya’da Yargı/Kolluk Ortak Çalışma Grubunun getirmiş olduğu tanım doğrultusunda organize suçluluğu; mesleki, ticari veya benzeri yapılanmalar altında bir araya gelen işbirliği içindeki ikiden fazla kimsenin, şiddet veya tehdit ya da bireylerin gözünü korkutmaya, yıldırmaya elverişli başkaca araçlar kullanarak veyahut siyaset, kitle iletişim araçları, kamu yönetimi, yargı organları ve ekonomiyi etki altına alarak, kazanç ve iktidar elde etmek amacıyla bir plan çerçevesinde münferit bir suçu veya suçları uzun veya belirsiz bir süre toplu olarak işlemeleri olarak ifade etmektedir³⁵. Başka bir tanımda, organize suçluluk, belli bir teşekkül, örgüt ya da organizasyon tarafından işlenen suç olarak ifade edilmektedir³⁶. Başka bir görüşe göre, organize suçluluk, yasa dışılığın, suçun, en üst düzeyde ve en iyi örgütlenmiş biçiminden ibarettir³⁷. Bir başka tanıma göre; organize suçluluk, hukuk kurallarını dikkate almadan, gerektiğinde şiddet ve tehdit gibi unsurları da kullanarak haksız menfaat ve nüfuz elde etmek isteyen gruplar tarafından işlenen suçlardır³⁸.

Arlacchi, organize suçluluğu, “büyük ölçekli suç” kavramının bir alt unsuru olarak görmektedir. Yazara göre “büyük ölçekli suç” kavramı, gerek meşru resmi yapılar gerekse yasadışı yöntemlerle siyasal ve kurumsal hayat alanlarını yıkıcı bir

³² **Geleri, AYTEKİN**, “Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi: İtalyan-Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma”, (**Organize Suç**), *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Editörler: AYTEKİN GELERİ, HAN HÜSEYİN ÇEVİK, ANKARA, 2003, s. 25.

³³ **Kaçar, Hamza**, “Organize Suç Örgütleri Nedir? “Çıkar Amaçlı Örgütlü Suçlarla Mücadele Kanunu Tasarısı’nda” Neler Öngörülmektedir?”, *Yaklaşım Dergisi*, Y: 7 S: 80, Ağustos 1999, s. 96.

³⁴ “Yazar’a göre organizasyondan ne anlaşılması gerektiği tartışmalıdır. Bu nedenle organize suç konusunda doktrinde, üzerinde uzlaşılacak bir tanım olmadığı gibi, yasal bir tanım da bulunmamaktadır. Genellikle, organize suçlulukta bulunması gereken kriterlerden hareketle sorun açıklanmaya çalışılmakta fakat bazen son derece ayrıntıya inmek suretiyle ortaya oldukça uzun bir kriterler listesi de çıkabilmektedir. (**Şahin**, s. 691).

³⁵ **Ceylan, Ümit**, *Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu (4422 sayılı Kanun m. 1)*, Ankara, 2003, s. 15.

³⁶ **Şafak**, s. 2.

³⁷ **De Salvia, Michel**, La Convention Europeenne des Droits de l’Homme et le Crime Organise, Bulletin Des Droits De l’Homme, Extrait 3, no:5, janvier 1996, publie par l’Institut Luxembourgeois des droits de l’homme, s. 156’dan aktaran **Kocasakal**, s. 141.

³⁸ **Aşık, Metin**, “Organize Suç ve Ankara Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar Silah Kaçakçılık Şube Müdürlüğü”, *Polis Dergisi*, Y:6, S:23, Nisan-Mayıs-Haziran, 2000, s. 147.

biçimde etkisi altına alabilecek kadar güçlü grupları tanımlamak için kullanılmaktadır. Büyük ölçekli suç kendisini dört temel başlık altında sınıflandırılabilir bir çeşitlilik içinde ortaya koymaktadır; Örgütlü suç, mali ve ekonomik suç, siyasal ve idari yozlaşma ve yasadışı lobi faaliyeti³⁹. *Abadinsky'e* göre⁴⁰; organize suçluluk yasal ve yasal olmayan faaliyetlerin iç içe geçmesi suretiyle kar ve güç elde etmeyi amaçlayan, sosyal etkileşim içerisinde belli sayıdaki insanı gerektiren, en az üç kademeli hiyerarşik tabanda organize olmuş ideolojik olmayan bir girişimdir. *Albanese'ye* göre⁴¹; organize suçluluk yasadışı faaliyetlerden kar elde etmek için akla yatkın bir şekilde çalışan, devam eden varlığını güç, tehdit, tekelleştirme ve/veya kamu görevlilerini yozlaştırma yollarını kullanarak koruyan, süreklilik arz eden kriminal girişimdir.

Bir tanıma göre; organize suçluluk, 1) merkezi olarak kontrol edilen biçimsel bir yapı dahilinde ortaya çıkan; fuhuş, eyaletler arası hırsızlık, yasadışı kumar ve benzeri şekillerde ortaya çıkan yaygın suç faaliyetleri 2) suç faaliyetlerine karışan kişiler ve gruplardır⁴². *Best ve Luckenbill'e* göre, organize suçluluk dar anlamda olağan dışı organizasyonların üyeleri tarafından, organizasyonun hedefleri doğrultusunda gerçekleştirilen faaliyetleri ifade etmektedir⁴³. *Block ve Chambliss'e* göre: organize suçluluk, gangsterlerin (organize zorbalık) ve ahlaka aykırı davranışların yönetim ve koordinasyonu ile bağlantılı illegal faaliyetleri –bilhassa, yasadışı uyuşturucu, yasadışı kumar, tefecilik ve fuhuş- ifade eden bir terimdir⁴⁴. *Falcone, David N.'ye* göre: organize suçluluk, kişi ve/veya organizasyonlar tarafından dolandırıcılık, hırsızlık, gasp, tehdit (yıldırma) ve bunun gibi bir çok cürümü gerçekleştirmek için bir-

³⁹ **Arlacchi, Pino**, *Mafya Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhunu, İngilizce'den Çeviren: Bahadır Sina Şener*, İstanbul, 2000, s. 239.

⁴⁰ **Abadinsky, Howard** (2010), *Organized Crime*, 9th ed., Belmont, CA: Wadsworth, s. 3'den aktaran **Klaus Von Lampe**, "Definitions of Organized Crime", <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#abadinsky>, 13.03.2009.

⁴¹ **Albanese, Jay** (1989), *Organized Crime in America*, 2nd ed., Cincinnati, Ohio, s. 4-5'den aktaran **Klaus Von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#albanese>, 13.03.2009.

⁴² *The American Heritage Dictionary of the English Language*, Third Edition, Boston/New York/London 1992'den aktaran **Klaus Von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#heritage>, 13.03.2009.

⁴³ **Best, Joel, Luckenbill, David F.** (1994), *Organizing Deviance*, 2nd ed., Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, s. 58'den aktaran **Klaus Von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#belu>, 13.03.2009.

⁴⁴ **Block, Alan A., Chambliss, William J.** (1981), *Organizing Crime*, New York/Oxford, s. 12'den aktaran **Klaus Von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#bc>, 13.03.2009

lik şeklinde yürütülen illegal faaliyetlerdir⁴⁵. *Laswell ve McKenna*'ya göre: organize suçluluk, ideolojik olmayan, toplum kontrolünü engellemek için yeterli ağırlık ve güç alanına sahip planlanmış suçluluktur⁴⁶. Yine bir tanıma göre, organize suçluluk, yasadışı faaliyetlerle iştigal etmek amacıyla kurulmuş, büyük ölçüde merkezileşmiş girişimlerin karışımıdır⁴⁷. *Beare*'ye göre ise, organize suçluluk: aşikar bir biçimde ortada olmayan, suç işleme süreci veya yöntemidir. Organize suçluluk, birden fazla kişiden oluşan bir yapıyla ve suç işlenmesini kolaylaştırmak için yolsuzluk ve/veya tehdit potansiyeliyle, devam eden bir suç anlaşmasını gerektiren sürekli faaliyetlerdir⁴⁸. Bir diğer yazara göre organize suçluluk, hazırlanması ve gerçekleştirilmesi metodik bir organizasyon ile ortaya çıkan ve çoğunlukla faillerine zenginleşme yollarını sağlayan suçluluk biçimidir⁴⁹. *Tilley ve Hopkins*'e göre organize suçluluk, cürüm işlemek için sürekli bir şekilde bir araya gelmiş üç veya daha fazla kişiyi gerektiren suçlardır⁵⁰.

2) Yabancı Ülkeler Hukukunda Organize Suçluluk Kavramı

a) İtalya

Mafia'nın varlığı İtalya'nın organize suçlulukla olan geçmişinde görmezden gelinemeyecek kadar gerçek ve sarsıcı bir yer edinmiştir. Öyle ki, İtalya'da organize suçluluk denildiğinde ilk akla gelen mafiadır⁵¹. Tarihi kökenleri ile dokusunu oluş-

⁴⁵ **Falcone, David N.** (2005), *Prentice Hall's Dictionary of American Criminal Justice, Criminology, & Criminal Justice*, Upper Saddle River, NJ: Pearson Educations. 187'den aktaran **Klaus Von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#falc>, 13.03.2009.

⁴⁶ **Lasswell, Harold D. & McKenna, Jeremiah** (1972), *The Impact of Organized Crime On An Inner City Community*, New Yorks, 26'dan aktaran **Klaus Von Lampe** , <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#lm>, 13.03.2009.

⁴⁷ **Klaus Von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#en>, 13.03.2009

⁴⁸ **Beare, Margaret** (1996), "Criminal Conspiracies: Organized Crime in Canada", *Toronto: University of Toronto Press*, s. 14-15'den aktaran **Klaus Von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#beare>, 13.03.2009.

⁴⁹ **Borricand Jacques**; "Crime organise et cooperation europeenne", *Ricpt*, 1992, no:24, s. 445'den aktaran, **Kocasakal**, s. 141.

⁵⁰ **Tilley, Nick, and Matt Hopkins** (2008), "Organized crime and local businesses", *Criminology and Criminal Justice* 8(4), s. 445'den aktaran **Klaus von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#tilley>, 13.03.2009.

⁵¹ İtalyan yargısının son 20 yılda gerçekleştirdiği çalışmalar sonunda mafia ile organize suçluluk özdeşleştirilmiş, öteden beri mafianın suç organizasyonu olduğu gerçeği bir kez daha kabul edilmiştir. İtalya'da organize suçluluk deyince Cosa Nostra, 'Ndrangheta, Camorra, Sacra Corona Unita örgütleri anımsanmaktadır. Bu örgütler İtalyan hukuk sisteminde organize suçluluk kavramının tam hukuki

turduğu ve doğduğu yer olarak İtalya'nın Sicilya adası işaret edilen mafia olgusu uzun zamanlar neticesinde tüm dünyayı etkisi altına almış ve organize suçluluğun en önemli ve gözle görülür örneklerini sergilemiştir. Tüm dünyayı ve dolayısıyla belki de en çok, doğduğu toprakları etkileyen bu suçluluk türüyle mücadele adına İtalya'da birçok kayıplar verilmiş, durumun ciddiyeti ve vahameti ancak mesele önemli boyutlara ulaştıktan sonra anlaşılmış ve organize suçlulukla mücadele için bir takım adımlar atılmıştır.

1889 İtalyan Ceza Yasası'nın⁵² 248. maddesinde “suç işlemek için cemiyet kurmak” suçu tanımlanmıştır. Buna göre, “suç işlemek için cemiyet kurmak” suçu, devletin siyasal düzenini hedef almayan, devletin hukuk sistemi açısından uyulmaması suç oluşturan eylemleri işlemek amacıyla gerçekleştirilen birleşmedir. 248. madde, amaç suç olarak belirli suç tiplerini belirlememiş, maddede belirtilen “suç gruplarında” yer alan suç tiplerinden birinin işlenmesi için beş veya daha fazla kişinin birleşmesini yeterli görmüştür⁵³.

1930 İtalyan Ceza Kanunu da⁵⁴ “suç işlemek için cemiyet kurulması” suçunu “kamu düzenine karşı suçlar” arasında tanımlamıştır. 1930 İtalyan Ceza Kanunu'nun 416. maddesi, suç işlemek için cemiyet kurmak suçunu, 1889 Ceza Kanunu'ndan farklı şekilde tanımlamıştır. 416. madde, üç kişinin birleşmesini suçun oluşması için yeterli görmektedir. Madde gerekçesinde, suç işlemek için üç kişinin birleşmesinin, kamu düzeni açısından tehlike yaratmaya yeterli olduğu belirtilmektedir. Tüm siyasal, ekonomik, yönetsel yapıya egemen olan, neredeyse anayasal iktidarın yerini alan “mafioso türü davranış iktidarı”, siyasal ve toplumsal sistemin sorgulanması sonucunu yaratmasına rağmen, bir süre “suç örgütü”nün ve eylemlerinin önlenmesi için, 416. maddenin yeterli olacağı savunulmuş; giderek “siyaset- bürokrasi-sermaye”

karşılığı olarak mafia tipi örgütlenmeye ilişkin hükme göre cezalandırılmaktadır. (Evik, s. 8,9); İtalya, kolaylıkla; mafia vari organizasyonların strüktürü hakkında bilgilerin en çok olduğu ülke olarak tanımlanabilir. Burada İtalya'daki suç organizasyonlarının gücünün merkezi bir şekilde organize edilmiş olduğunun farkına varılmıştır. (Gropp, Walter, “Giriş (Organize Suçluluk)”, *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12/16 Ocak 2000, Ankara, C:2*, s. 138) İtalya'da; örgütlü suçlulukta en önde gelen dört suç örgütünün; 1990'da 26 milyar Liretlük bir iş hacmine sahip olduğu, bu gelirin; yasadışı uyuşturucu madde ve sigara ticareti, gasp, soygun, adam kaldırma, tefecilik, cürüm eşyasını satın alma ve saklama suçundan sağlandığı belirtilmiştir. Ayrıca, bu tür suçlara, İtalya'da; yirmi bin kadar doğrudan, on binlerce de dolaylı katılan bulunduğu vurgulanmış ve nitekim, 1993 yılında; İtalya'da 113.000 sanık yakalanmış, buna karşılık; aynı yıl içinde; suç örgütlerinin (mafianın) 2.224.912 örgütlü suç işlemesinin önüne geçilemediği de dile getirilmiştir. (Tezcan, s. 141).

⁵² “Zanardelli Yasası” olarak da bilinmektedir.

⁵³ Bkz, Özek, s. 201.

⁵⁴ “Rocco Kanunu” olarak da adlandırılmaktadır.

kaynaşmasının “mafia türü yöntemleri” kullanarak sisteme egemen olduğu kavranınca 13 Eylül 1982 tarihli, 646 sayılı Yasa⁵⁵ ile “mafia tipi örgüt” suçunu tanımlayan 416 bis maddesi ceza yasasına eklenmiştir. Ancak salt bir yasal düzenlemeyle mafia ile mücadelenin etkili olması ve mafia türü iktidarın ortadan kaldırılmasının mümkün olamayacağına farkında olunması nedeniyle İtalya’da çok yönlü, kapsamlı, radikal değişimleri öngören “temiz eller” programı uygulamaya konulmuştur⁵⁶.

İtalyan Ceza Kanununda verilen tanıma göre: “Örgüt üyeleri, birden çok cürüm işlemek, doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik faaliyetlerin, yetki, izin, ihale, kamu hizmetlerinin yönetim veya kontrolünü elde etmek veya kendisi veya başkaları için haksız kazanç veya yarar sağlamak veya serbest oy kullanımını engellemek veya seçim yoklamaları yoluyla kendisine veya başkalarına oy sağlamak için örgütün yıldırma gücünden, buyruğu altına alma ve gizli işbirliği (omerta-suskunluk yasası) durumundan yararlanır ise *örgüt mafia tipidir*”. Örgütün varlığından bahsedebilmek için üç veya daha fazla kişinin varlığı gerekmektedir. Örgütün silahlı olması verilecek cezanın ağırlaştırıcı sebebi olarak öngörülmüştür. Mafia tipi birleşme suçu amaçlardakilerden çok araçlardaki hukuk dışı (yasadışı) özellik üzerine kuruludur; üstelik araçlar konusunda sergilenen özel şiddet haline girmeksizin genel olarak yıldırma ve bağımlı kılma halleri belirtilmektedir⁵⁷.

İtalyan Ceza Kanunu’nun 270 bis., 280, 289 bis. maddeleriyle, terör amacıyla demokratik sistemi çökertmeye yönelik değişik eylemlere teşebbüsü önlemeyi amaçlayan özel suç tiplerine yer verilmiştir. İtalyan Ceza Kanunu’nun 270 bis maddesi, “terör amacıyla ve demokratik düzeni yıkmak için cemiyet kurmak suçu”nu Yasa’ya eklemiştir. Yine İtalyan Ceza Kanunu’nun 280. maddesinde “terör veya demokratik düzeni yıkmak amacıyla bir kişinin hayatına veya bedensel bütünlüğüne karşı tecavüz” özel suç olarak düzenlenmiştir. İtalyan Ceza Yasası’nın 289 bis. maddesi ise

⁵⁵ La Torre yasası olarak da bilinmektedir.

⁵⁶ *Bkz. Özek*, s. 202-204; Yaşanan olaylar göstermiştir ki; mafia tipi örgütün bir ayağı siyasilere; başta kolluk güçleri olmak üzere bürokrat kesime ve sermaye çevrelerine, öteki ayağı; örgütün iç yapısına dayanmaktadır. Bu nedenle mafia tipi örgütlerle mücadele; salt ceza normlarıyla çözülemeyecektir. Mafiyayı, sistemin kendisi yaratmıştır. O halde normları değiştirmek yetmeyecektir, sistemi değiştirmek gerekmektedir. İşte “temiz eller hareketi” bu arayışın bir ürünü olmuştur. (**Kazan, Turgut**, “Çete, Örgüt, Gizli İttifak, Toplu suç Kavramları, Mukayeseli Hukuk ve Türkiye’deki Durum”, (**Çete**), *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12/16 Ocak 2000, Ankara, C:2*, s. 154).

⁵⁷ **Palazzo, Francesco**, “Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı”, Çev: Ümit Kocasakal, *İstanbul Barosu Dergisi, C: 70, S: 10-11-12, Ekim, Kasım, Aralık, 1996*, s. 821.

“terör veya demokratik düzeni yıkmak amacıyla adam kaldırma” suçunu cezalandırmaktadır⁵⁸.

İtalyan Ceza Muhakemesi Kanunu 51/3bis maddesi, dar anlamda organize suçluluk türlerini saymıştır. Buna göre mafia tipi örgütlenme (İCK 416bis), 416bis maddesinde öngörülen koşullardan yararlanarak işlenen suçlar, 1990 tarihli ve 3096 sayılı Uyuşturucu Maddeye İlişkin Kanun’un 74. maddesindeki uyuşturucu madde üretimi ve kaçakçılığı amacıyla örgütlenme, adam kaldırma suçları organize suçluluk türleridir. Mafia tipi örgütün yararlandığı koşullardan yararlanarak işlenen suçlar ile bu örgütün faaliyetlerini kolaylaştırmak için işlenen suçların organize suçluluk olarak değerlendirilmesi ile Ceza Kanunu’ndaki suçların çoğunluğu bu kapsama girmektedir⁵⁹.

İtalyan Ceza Muhakemesi Kanunu madde 407/2a ise organize suçluluk türlerini daha da geniş tutmuştur. Yukarıda sayılanlardan başka kamunun selameti aleyhine katliam, terörizm ve demokratik düzeni yıkma amacıyla işlenen suçlar, silah ve patlayıcı madde üretimi ve kaçakçılığı, suçüstü halinde yakalamanın zorunlu olduğu durumlarda suç işlemek için örgütlenme suçları organize suçluluktur. Bu anlamda, Ceza Muhakemesi Kanunu ile getirilen düzenlemeler bakımından, İtalya’da terör ile organize suçluluğun aynı kapsamda değerlendirildiğinden bahsetmek mümkündür⁶⁰. Yine karaparanın aklanması suçları ve teşekkül halinde işlenen çok ağır diğer bazı suçlar da (adam öldürme, silahlı soygun, gasp(yağma), bu amaçla adam kaçırma gibi) organize suçluluk içinde değerlendirilebilecektir⁶¹.

b) Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri’nde organize suçluluk çok geniş bir alana dağılmış olması ve çok yönlülüğü nedeniyle üzerinde uzlaşmaya varılması çok güç olan bir kavram haline dönüşmüştür. Zira Birleşik Devletlerde organize suçluluğun doğası farklıdır. Ülkenin genişliği ve pazar ekonomisinin kapitalist tarzı dikkate alınır; organize suçluluk, korkutucu ulusal Mafia veya La Cosa Nostra’dan, kendilerini kü-

⁵⁸ Bkz. Özek, s. 219-224.

⁵⁹ Evik, s. 9.

⁶⁰ Evik’e göre, İtalya’da terör suçlarının da organize suçluluk içinde değerlendirmeye alındığını söylemek mümkündür. (Bkz. Evik, s. 9).

⁶¹ Palazzo, s. 819.

çük çevreleriyle sınırlandıran kısa süreli gangsterlere kadar farklı tezahürlerde ortaya çıkabilmektedir⁶². Özellikle organize suçluluğun uluslararası piyasalara, daha geniş anlamıyla dünyaya açılmasında Amerika Birleşik Devletleri kilit noktaların başında gelmektedir. Organize suçluluğun geliştiği, büyüdüğü ve günümüzdeki sınır tanımaz girişimci görünümünü yarattığı topraklar Amerika Birleşik Devletleri topraklarıdır. Organize suçluluğun ulusal sınırları aşmış, uluslararası potansiyele ağırlık verdiği ve faaliyetlerini uluslararası alanda yürüttüğü düşünüldüğünde, dünyanın nabzının attığı yer olan Amerika Birleşik Devletleri'nin organize suçluluk alanında sahip olduğu bu konuma şaşırılmaması gerekir.

Birleşik Devletlerde herkesin üzerinde birleştiği bir tanım bulunmadığı için, bir taraftan organize suçluluk açısından tipik olan faaliyet ve suçlar, diğer taraftan örgütün yapısı dayanak alınmak suretiyle organize suçluluk olgusu ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Organize suçluluğun doyurucu bir tanımını ortaya koyma konusundaki güçlükler, ilk planda organize suçlulukla mücadele amacıyla çıkarılmış bulunan ve federal düzeyde yürürlükte bulunan gerek Federal Gizli Dinleme Kanunu ve gerekse Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act da kendisini göstermektedir. Her iki kanun da organize suçluluk tanımı getirmemekte, bunun yerine kapsamlı bir suç katalogu içinde yer alan suçlardan birinin varlığına bazı hukuki sonuçlar bağlanmaktadır⁶³. Federal Adalet Bakanlığı organize suçluluk konusunda şu tanımı getirmiştir: “Rüşvet veya kamu görevlilerini yolsuzluğa bulaştırmak (corruption) suretiyle faaliyet yürütmek üzere kısmen veya tamamen yasadışı araçlarla finansal veya ekonomik bir kazançla ulaşmak için bireylerin veya grupların sürekli, yapılaşmış, ve disiplinli bir biçimde bir araya gelmeleridir”. Bu tanıma göre, organize suçluluktan bahsedilebilmesi için şu özelliklerin varlığı gerekmektedir: a) Faaliyetin gizliliği, b) şiddet ve tehdit kullanma, c) faaliyetin metodik, sistematik ve yüksek düzeyde disiplinli biçimde yürütülmesi, d) örgütün üst düzeyde yönetimini üstlenmiş kişilerin genellikle doğrudan doğruya yasadışı faaliyetlere katılmadığı hiyerarşik yapı, e) grupların rüşvet veya kamu görevlilerini yolsuzluğa bulaştırmak suretiyle, ticarette, politi-

⁶² Schweizer, Harald Otto / Nishimoto, Castle / Salzano, Julianne / Chamberlin, Mike T. , “Organized Crime: A U.S. Perspective” *Organized Crime World Perspectives* , editörler: Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind, 2003, s. 23.

⁶³ Lützner, *Besondere Ermittlungsmaßnahmen*, s1 730'dan aktaran, Erdem, Organize, s. 161; Sözüer, s. 267.

kada ve diğer kamu kurumlarında nüfuz kazanmaya çalışmaları, f) örgütün esas amacının, uyuşturucu madde ticareti, yasadışı kumar, tefecilik, kara para aklama gibi yasadışı faaliyetler veya aynı zamanda yasal işlere katılma yoluyla finansal kazanç sağlama olması⁶⁴.

1967 tarihli Task Force Report, organize suçluluğu, halkın ve onun hükümetinin denetimi dışında faaliyette bulunmayı amaçlayan topluluk olarak nitelendirmiştir. Bununla, üyeleri çok katı biçimde uygulanan normlara tabi olan ve büyük bir işletme gibi çok karmaşık yapıya sahip örgütler amaçlanmıştır. Faaliyetler, bütün iş yaşamını denetim altına almak ve bu yolla dev kazançlara ulaşmak amacıyla yıllardan beri uygulamaya geçirilmiş bulunan bir uzlaşmanın sonucudur⁶⁵. 1986 yılında oluşturulan organize biçimde işlenen suçların araştırılması konusunda Başkanlık Komisyonu, organize suçluluğun üç unsurunu ortaya koymuştur⁶⁶: a) Irk, dil, etnik veya diğer bağlarla bir araya gelen kişilerin oluşturduğu grup, b) grubun çıkarlarını koruyan kişiler (patron), c) kazancı artırmak için grubun geçici olarak faaliyet gösteren belirli alanda uzmanlaşmış kişilerden yardım görmesi. Birleşik Amerika’da genellikle organize suçluluğun maddi (suça bağlı) ve yapısal (örgüte bağlı) yönü arasında bir ayrıma gidilmektedir. Maddi açıdan özellikle, rüşvet, uyuşturucu madde ticareti, kara paranın aklanması, silah ticareti, sahtecilik ve oto kaçakçılığı suçları ön plana çıkmaktadır. Yapısal açıdan özellikle hiyerarşi, fonksiyonel dağılım, kazanca yönelme, örgüt içi yaptırım sistemi, karşılıklı dayanışma ve şiddete başvurma unsurundan söz edilmektedir. Bu unsurlar, yalnızca organize suçluluğun mevcudiyetini değil, aynı zamanda örgütlenme derecesini de göstermektedir⁶⁷.

⁶⁴ **Lützner**, *Besondere Ermittlungsmaßnahmen*, s1 730, 731’den aktaran, **Erdem**, s. 29, 30.

⁶⁵ **Kaiser**, *Kriminologie*, i42 no. 60’dan aktaran **Erdem**, s. 30;. Son otuz yılda kriminolog ve sosyologlar Amerikan kamu kurumları tarafından organize suçluluk hakkında yapılan söz konusu tanımlamalara şiddetle karşı koymuşlar ve bunların etnik önyargılardan kaynaklandığını, gerçeği yansıtmadığını belirtmişlerdir. Organize suçluluğun çıkar sağlamak amacıyla yasadışı faaliyetlerle toplumdaki gizli yasak mal ve hizmet taleplerin karşılanarak yasadışı ekonomik faaliyetler (girişimcilik) olduğunu belirtmişlerdir. “Organised crime” kavramından vazgeçerek “enterprise crime” kavramını buna alternatif olarak getirmişlerdir. Organizasyonun derecesini göz önüne almadan illegal pazar (ticaret) ve onun faillerini belirtmek için kullanmışlardır. Amerikalı araştırmacılar bunun sonucunda organize suç şu şekilde tanımlamışlardır: Organize suç, illegal piyasa ve haraç kesmenin yönetim ve koordinasyonunu öngören hukuka aykırı faaliyetlerdir. Böylece organize suç kavramı, enterprise crime ile eş anlamda kullanılmıştır; diğer bir ifadeyle organize suç çıkar amaçlı suç faaliyetidir. (**Evik**, s. 14, 15).

⁶⁶ **Schneider, Hans-Joachim**, *Neuere kriminologische Forschungen zum Organisierten Verbrechen, FS für Walter Stree und Johannes Wessels, Beiträge zur RechtsWissenschaft (hrsg. Welp Küper)*, Heidelberg 1993, s. 813’den aktaran **Erdem**, s. 30.

⁶⁷ **Erdem**, s. 30.

Birleşik Devletlerde hükümet yetkililerin bakış açısı (Federal Soruşturma Bürosundaki (FBI)), bir organize suçluluk girişimini; devam eden suçlu anlaşması, korkutma ve yolsuzlukla beslenen ve hırsla harekete geçen organize olmuş bir yapı olarak tanımlamaktadır⁶⁸.

c) Almanya

Almanya’da organize suçluluğun tanımlanması konusunda yapılan girişimler ve bunun neticesinde ortaya çıkan tanımların üzerinde durulması gerekir⁶⁹. Eyaletlerin suç daireleri ile federal suç dairesi yöneticilerinden oluşan İç Güvenlik Çalışma Grubu II, bu konuda 1979 yılında bir komisyon kurmuştur. 1982 yılında bu komisyon Suçla Mücadelenin Yeni Metotları konusunda bir takım ilkeler ve 1990 yılına kadar geçerli olan organize suçluluk tanımını ortaya koymuştur. Buna göre: “Organize suçluluktan, yalnız “organized crime” anlamında mafia benzeri paralel topluluklar değil, aynı zamanda –genellikle modern altyapıları kullanmak suretiyle – olabildiğince hızlı aşırı kazançlara ulaşmak amacıyla bir suçun işlenmesi için birden fazla

⁶⁸ **Albanese/ Das**, s. 4; Yine FBI’ın vermiş olduğu tanımda: organize suç örgütü, yasadışı faaliyetleri ve etkileri ulusal sınırları aşan daimi bir suç şirketi (işletmesi)dir. Yapısı örgütlü olup, korku, yıldırma ve rüşvet üzerine dayanır ve başlıca amacı gelir elde etmektir. (**Kocasakal**, s. 138).

⁶⁹ Federal Almanya’da organize suçluluk kavramı 1980’lerde telaffuz edilmeye başlanmış, bu da yabancı suç örgütlerinin Almanya’ya yayılma korkusuyla özellikle de uyuşturucu, karapara aklama konusundaki İtalya ve Amerika deneyimlerinden ve uluslararası camiada son 20 yılda gerçekleşen organize suç kavramından etkilenmiştir. (**Evik**, s. 10); Almanya’da organize suçluluğun ne anlama geldiği, mevcut olup olmadığı, tehlike potansiyeli konusunda yapılan değerlendirmelerde uzun süre Birleşik Amerika etkisinde kalındığı ifade edilmiştir. (*Bkz.* **Erdem**, s. 26); Federal Almanya’da organize suçluluk konusunda üzerinde anlaşılan bir tanım bulunmamaktadır. Gerek yargı gerekse düzeni koruyan güçlerin bu konudaki görüşleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bazılarına göre organize suçluluk Almanya’da bulunmamaktadır, bazılarına göre ise oldukça yoğun bir şekilde bulunmaktadır. Bu konudaki değerlendirmelerin farklılığı, organize suçluluk kavramının sürekli gelişen bir kavram olmasına, gerek Amerika’da gerekse diğer ülkelerde son yıllarda bu kavrama değişik tanımlamalar getirilmiş olmasına dayanmaktadır. (**Evik**, s. 10); Esasen organize suçluluk konusunda birbirine karşıt iki görüş bulunmaktadır. Her iki görüş de Amerika’daki tartışmadan hareket ederek, organize suçluluk kavramının ikinci dünya savaşından sonra ortaya çıktığını kabul eder. Birinci görüşe göre organize suçluluk, sürekli ve hiyerarşik bir yapıyla çeşitli suç faaliyetleri gerçekleştiren organizasyonlardır. Bu tez İtalyan-Amerikan versiyonu Amerikan otoriteler tarafından uzunca bir süre desteklenmiştir. Seksenli yılların ortalarına kadar organize suçluluk, İtalya’dan göç eden Sicilya örgütünden doğan gizli güçlü bir organizasyon olan Amerikan Cosa Nostra ile özdeşleştirilmiştir. Cosa Nostra’nın organize suçluluğun ideal tipini oluşturduğu kabul edilmiştir. Organize suçluluğu, sürekli, hiyerarşik yapıdaki suç organizasyonları olarak kabul eden görüş karşısında, ikinci görüşe göre ise organize suçluluk, çıkar amaçlı hukuka aykırı faaliyetlerdir. Toplumun bazı kesimleri tarafından talep olunup da yasalarla yasaklanan veya sıkı kontrol altında tutulan mal ve hizmetlerin arzı, yasadışı piyasaların yönetimi ve işbirliğini öngören yasadışı faaliyetler şeklinde ortaya çıkmaktadır. Hatta organize suçluluk yerine girişimci suç ya da yasadışı girişimcilik kavramını kullanmak gerektiği ileri sürülmüştür. (**Evik**, s. 10, 11).

kişinin işbirliğine dayalı olarak, bilerek ve isteyerek belirsiz bir süre için girdikleri işbirliği anlaşılmalıdır”⁷⁰. Ancak bu tanım, organize suçluluk alanına giren suçları diğer suçluluk alanlarından ayırmaya elverişli olmadığı gerekçesiyle eleştiri ile karşılanmış ve organize suçluluk olgusunu hukuki açıdan doyurucu biçimde ortaya koymak için yetersiz kaldığı ileri sürülmüştür⁷¹.

Bu tartışmaların oluşturduğu ortam sonucunda, 1992 yılında yürürlüğe giren Organize Suçlulukla Mücadele Kanununa da dayanak olan organize suçluluk tanımı 1990 yılı başlarında Adalet ve İçişleri Bakanları Ortak Konferansında oluşturulan Organize Suçluluğun Kovuşturulmasına İlişkin Yargı/Kolluk Ortak Çalışma Grubu tarafından geliştirilmiştir. Çalışma grubu organize suçluluğu, “ister tek, isterse bir bütünlük içinde olsun önemli suçların ikiden fazla kişi tarafından uzun veya belirsiz bir süre için işbirliğine dayalı olarak, mesleki veya ticaret benzeri yapılanmalar altında veya şiddet veya başkalarının gözünü korkutmaya elverişli başkaca araçlar kullanılarak veya siyaset, kitle iletişim araçları, kamu yönetimi, yargı organları ve ekonomiyi etki altına alarak kazanç veya iktidar elde etmek amacıyla bir plan çerçevesinde toplu olarak işlenmesidir” biçiminde tanımlanmıştır. Ancak terör suçlarının bu tanımın kapsamı içine girmediği kabul edilmiştir⁷². Bu tanım da, organize suçluluğu sadece çok büyük ve önemli ölçekte örgütlenmelerle sınırlı tuttuğu, daha basit yapılanmaları kapsamına almadığı, organize suçluluğun tespiti için gerekli unsurları tümüyle ortaya koyma gayretiyle belirsizlik yarattığı (zira, tanımda yer alan tüm unsurların aynı anda bir arada bulunmasının gerekip gerekmediği, hangi ölçütlerin zorunlu olduğu, hangilerinin ihtiyari olduğu tanımdan anlaşılammakta ve bu da bir belirsizliğe yol açmaktadır) ve organize suçluluk alanına giren suçların, diğer suçluluk alanlarına giren suçlardan ayrılmasına olanak vermediği gerekçeleriyle eleştirilmiştir⁷³.

⁷⁰ **Erdem**, s. 26, 27.

⁷¹ **Erdem**, s. 27.

⁷² **Erdem**, s. 27; Alman Federal Mahkemesi, 1983 yılında vermiş olduğu bir kararında organize suçluluğu şu şekilde tasvir etmiştir: Failin aktiviteleri öyle olmalıdır ki, asıl kişiler imkan dairesinde ve dışarıdan anlaşılmalıdır. Ön planda bulunan failer herhangi bir şekilde değiştirilebilir ve yerine bir başkası konabilir. Sır ortakları, susma parası, susma emri, tehdit ya da gözdağı vermek suretiyle ifade vermektен alikonurlar. Şayet herhangi bir fail yakalanırsa, organizasyon onun korunmasını üstlenir. Görüldüğü üzere mahkeme de bir tanım vermektен çok organize suçluluğun unsurlarını ortaya koymuştur. (**Özbek**, s. 49).

⁷³ Bu tanıma göre organize suçluluktan söz edilebilmesi için mutlaka bulunması gereken 6 unsur söz konusudur: 1) kazanç ve iktidar elde etme çabası, 2) suçların planlı olarak işlenmesi, 3) suçun önemli olması, 4) en az iki kişinin işbirliği, 5) faaliyetin uzunca veya belirsiz bir süre devam etmesi, 6) suçların belirli biçimde işlenmesi, bunlar tanımda a) mesleki veya ticaret benzeri yapılanma, b) şiddet kullanma ve c) kamu kurumlarına nüfuz etme biçiminde alternatif olarak sayılmıştır. (**Erdem**, s. 27);

Bunun yanı sıra, tanımda organize suçluluğun tespiti amacıyla sınırlayıcı bir şekilde sayılan unsurlar belki de organize suçluluğun bugüne kadar tezahür etmiş olan yöntemleridir. Ancak, ilerleyen her an daha farklı yöntem ve tekniklerin keşfedilmesi ve uygulanması ihtimali hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

Alman Polis Birimi BKA ise organize suç örgütünü; “bilerek veya isteyerek, mümkün olan en süratli ve azami biçimde maddi yarar sağlamak amacıyla, belirli bir süre için yasadışı faaliyetlerde bulunmaya karar veren, aralarında işbirliği yapan ve genelde modern teknikleri kullanan, şiddete başvurmaktan çekinmeyen her türlü kişi gruplaşması olarak tanımlamaktadır⁷⁴. Bu tanımın organize suçluluğa yaklaşımı da elbette eleştiriden kurtulamayacaktır. Zira, diğer eleştiriler bu tanım için de geçerlidir. Öte yandan, “belirli bir süre için” ibaresi organize suçluluğun en önemli unsurlarından olan süreklilik unsurunu bertaraf etmektedir.

Alman Ceza Kanunu’na eklenen 129a maddesi “ağırlaştırılmış adam öldürme”, “adam öldürme”, “genocid”, “kişi özgürlüğüne karşı suçlar” ile maddede yollama yapılan “kamusal tehlike suçlarının işlenmesi amacıyla oluşturulan birleşmeleri “terör örgütü” niteliğinde görmektedir. Bahsedilen 129a maddesi, terör örgütünü yasada 129. madde⁷⁵ de düzenlenen “suç işlemek için örgütlenme suçunun özel tipi niteliğinde görmektedir. Terör örgütü suçunun oluşması, sadece maddede sıralanan

Getirilen bu tanım, organize suçlulukta alan itibariyle kesin olarak sınırlandırılabilir suçlar veya bir bütün olarak bazı suç tiplerini değil, aksine sapkın (aykırı) davranışların karmaşık bir biçimini ortaya koymaktadır. Bu tanımda eleştiriden kurtulamamıştır. Bir kere denilmiştir ki, tanım, organize suçlulukta, sanki Amerikan ve/veya Sicilya Mafyası, Napolitan, Camorra, Jakuzza, Triadlar gibi hiyerarşik yapıya sahip örgütlerle ilgili bir durumun söz konusu olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Belirtilen bu örgütler dışında, yasal kurumların mafia benzeri davranışları da organize suçluluk alanına girmektedir. Mafiadan daha gevşek ve daha açık bir biçimde faaliyet gösteren ve onlardan daha az örgütlenme derecesine sahip örgütler de organize suçluluk altında ele alınmalıdır. Oysa tanım, Mafia benzeri örgütler dışında kalan örgütleri kapsamına almamaktadır. Öte yandan getirilen bu tanım organize suçluluktan söz edilebilmesi için gerekli olan bütün unsurları içermeye çalışmaktadır, fakat bu yolla önemli bir belirsizlik ortaya çıkmaktadır. Çünkü organize suçluluktan söz edebilmek için hangi unsurların mutlaka mevcut olması gerektiği, hangilerinin gerekmediği yeteri kadar açık değildir. Bundan başka getirilen tanım, organize suçluluk alanına giren suçların, diğer suçluluk alanına giren suçlardan ayrılmasına olanak vermemektedir. Buna göre örneğin organize suçluluk ile ekonomik suçluluk veya meşru nitelikteki ekonomik faaliyetler arasında bir sınır çizmek mümkün gözükmemektedir. Oysa organize suçluluk, bireylerin temel hak ve özgürlüklerine ve özel yaşamlarına müdahale edebilmek için açık ve kesin koşulların öngörülmesini gerekli kıldığı için, ceza muhakemesi açısından da belirlenmesi zorunlu bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, Alman yasa koyucusunun, hukuk devleti açısından organize suçluluk kavramına zorunlu bir çerçeve çizmek yönündeki çabalarının başarılı olmadığı söylenebilir. (Erdem, s. 28).

⁷⁴ Kocasakal, s. 139.

⁷⁵ 129. madde: “Her kim, amacı ve eylemleri suç işlemeye yönelik bir örgüt kurar veya böyle bir örgüte üye olarak katılır veya örgüt propagandasını yapar veya örgütü destekler ise beş yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır. (Evik, Vesile Sonay, “ Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme”(Cürüm), Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, 2004, s. 367).

suç tiplerinin işlenmesi amacının varlığı koşuluna bağlanmıştır. Alman Ceza Kanunu, İtalyan Ceza Kanunu'nun 270bis maddesinden farklı olarak, salt “terör amacını yeterli görmemiş, hangi eylemlerin “terör eylemi sayılacağını da belirtmiştir”⁷⁶.

Federal Almanya’da sol görüşlü terör örgütleri 1960’lı yıllarda, sağ görüşlü terör örgütleri ise 1970’li yıllarda ortaya çıkmıştır. Bu hareketler o yıllarda dünyada etkili olan politik bloklar ve soğuk savaşında etkisiyle asıl etkilerini 1970 ve devam eden yıllarda göstermişlerdir⁷⁷. Federal Mahkeme kararlarına göre: “belirli sürede devam etmesi öngörülen, en az üç kişinin belirli ağır nitelikteki suçları işlemek üzere bir araya gelmeleri ve kendilerini bir grup olarak hissetmeleri” halinde; terör örgütü kurulmuş sayılır. Belirlenen suç tiplerinden yalnızca birini işlemeyi amaçlamış olmaları yeterlidir, ayrıca işlemeleri gerekmez⁷⁸.

Federal Almanya’da organize suçluluğun asıl tehlikeli boyutlara ulaştığı alan uyuşturucu madde ticaretidir. Bunun yanında özellikle son yıllarda, sırasıyla Doğu Avrupa ülkelerinden getirilip satılan çalıntı araba ticareti, karapara aklama fiilleri, giderek uluslararası mafia halini alan çöp mafiasının faaliyetleri artmış ve bu gibi fiillerden elde edilen gelir çok yüksek boyutlara ulaşmış bulunmaktadır⁷⁹. Terör ve uyuşturucu madde ticareti dışında çok sık rastlanan suç tipleri, organize şekilde ger-

⁷⁶ Bkz. **Özek**, s. 226, 227.

⁷⁷ **Ünver, Yener**, “Federal Almanya’da Terör ve Organize Suçluluk ile İlgili Düzenlemeler”, *Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan*, İstanbul, 1998, s. 385; Bu örgütlerden ‘Kızılordu Fraksiyonu’na mensup teröristler Nisan 1977’de Federal Başsavcı Buback’ı öldürmüşler, “2 Haziran Hareketi” adlı örgüt 27.2.1975 tarihinde Hıristiyan Demokrat Partisi Başkanı Lorenz’i kaçırmış ve arkadaşları olan 6 teröristin serbest bırakılmalarını sağlamışlar ve yine Kızılordu Fraksiyonu’na mensup teröristler 5.9.1977’de Alman Sanayiciler Birliği Başkanı Dr. Schleyer’i kaçırmış, korumalarını öldürmüş ve kendisini öldürme şantajı ile 11 Alman teröristin serbest bırakılmasını talep etmişlerdir. Hatta bu talebi desteklemek için, dört Arap terörist tarafından içinde 94 Alman yolcu bulunan Landshut Lufthansa Uçağı Palma de Mayırka’dan Somali-Mogadischu Havaalanına kaçırılmıştır. (**Ünver**, s. 386).

⁷⁸ **Kazan, Çete**, s. 151.

⁷⁹ **Ünver**, s. 387; Federal Almanya’da organize suçluluğun en önemli görünüş biçimini illegal uyuşturucu madde ticareti oluşturmaktadır. Uyuşturucu madde ticareti ile ilgili suçların toplam suçlar içindeki yeri, 1981 yılında %9.25, 1989’da %7.12, 1990’da %19.2 olmuştur. 1991 yılında bu ülkede her gün ortalama beş kişi uyuşturucu madde kullanımı nedeniyle ölmüştür. Eski Federal Alman eyaletlerinde uyuşturucu madde ticareti sonucunda elde edilen illegal kazancın yıllık 2-4 milyar DM olduğu tahmin edilmektedir. Doğu ülkeleri ile eskiden varolan sınır kontrollerinin yeni siyasi gelişmeler sonucunda azalması nedeniyle, Almanya’dan çalınan lüks otomobillerin eski doğu bloğu ülkelerinde satılması olaylarında büyük bir artış söz konusudur. Örneğin Polonya’da 1991 yılında trafiğe çıkış izni verilen 110.000 lüks ithal otomobilin %80-85 Federal Alman kaynaklı olup, bu oranın %10-20’sini ise çeşitli suçlar işlenerek elde edilen otomobiller oluşturmaktadır. 1989 yılında ise bu ülkede 17,5 milyon dolar değerinde sahte paraya elkonulmuştur. Federal Almanya’da organize suçluluğun artış gösterdiği diğer bir alan ise uluslararası illegal atık madde ticaretidir. 1990 yılında 1 milyon ton özel artık madde illegal yollardan Almanya dışı ülkelere gönderilmiştir. Bu alanda çok az bir riskle yüksek miktarlarda kazançlar elde edilmektedir. (**Sözür**, s. 268, 269).

çekleştirilen hırsızlık ve yağma fiilleri, yasadışı silah ticareti, yasadışı çöp ve diğer atık maddelerin ticareti, karaborsa, kaçakçılık ve başta işadamları olmak üzere onları koruma için para ödemeye zorlama ve bazı yasadışı terör örgütleri için zorla gelir toplama fiilleridir⁸⁰.

Almanya'da organize suçlulukla mücadele bağlamında; malvarlığı cezası genişletilmiş, genişletilmiş müsadere hükümlerine ve özel yargılama yöntemlerine yer verilmiş, 1993 yılında Kara Paranın Aklanması Hakkında Kanun kabul edilmiştir⁸¹. Ancak Almanya'da 1992 yılında yürürlüğe giren Organize Suçlulukla Mücadele Kanunu, gizli soruşturma tedbirlerini organize suçlulukla mücadele amacına dayandırmış ve bu anlayışa uygun olarak kanun başlığında bu deyim kullanmış ise de, belirli bir organize suçluluk tanımından hareket etmemiş, bunu yerine her bir gizli soruşturma tedbirine göre değişik kapsamda ve genişlikte olmak üzere, suçların bir kataloguna yer vermiştir⁸².

d) Avusturya

Avusturya'da, 1991 tarihli Güvenlik Kolluğu Kanunu 16 I'de “ Uzun süreli olarak üç veya daha fazla kişinin suç işlemek amacıyla bir araya gelmesi” çete suçluluğu veya organize suçluluk olarak nitelendirilmiştir. Avusturya'da organize suçluluk konusunda Almanya'da Yargı/Kolluk Ortak Çalışma Grubunun öngördüğü tanım esas alınmaktadır. Güvenlik Kolluğu Kanunu 1995 yılında değişikliğe uğramıştır. Bu hükümde yer alan ‘çete’ deyimini kaldırılmış; organize suçluluk ise bir suçun, planlı ve işbölümüne dayalı olarak üçten fazla kişinin bir araya gelmek suretiyle işlenmesi biçiminde tanımlanmıştır. Uygulamacılar, organize suçluluğun unsurları arasında suçların ayrıntılı olarak planlanması, işbölümüne dayalı olarak faaliyetlerin yürütülmesi, hiyerarşik yapı oluşturma, genellikle sınır ötesi faaliyetin olmasını saymaktadırlar. Viyana Suç Kolluğu organize ve organize suç şüphesi taşıyan suçluluğu teşhis etmek ve diğer suçluluk alanlarından ayırmak için bir dizi göstergeden yararlanmaktadır. Bunlar; a) suçun ayrıntılı olarak planlanması, sipariş üzerine çalışma, b) fiilin

⁸⁰ Ünver, s. 387.

⁸¹ Erman, R. Barış, “Almanya ve Avusturya'da Organize Suçlulukla Mücadele Kapsamında Kabul Edilen Malvarlığıyla İlgili Cezai Yaptırımlar”, *Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan*, İstanbul, 1999, s. 267.

⁸² Erdem, s. 28, 29.

işlenmesinde profesyonellik, c) para aklama yöntemleriyle kazancın gerçek kökeninin gizlenmesi, d) kazancın yasal piyasaya aktarılması, e) bölgeler üstü ve uluslararası faaliyet, f) karşı observasyon, dışa karşı korunma, kod isim kullanma gibi konspiratif davranışlar, g) hiyerarşik yapı, h) birden fazla kişi arasında dışarıdan anlaşılması olanaksız bağımlılık ve otorite ilişkisi i) kaçmaya yardım, müdafî masraflarının karşılanması, tanıkların etki altına alınması gibi yollarla koğuşturmaya maruz kalan üyelere yardım, j) rüşvet ve kamu görevlilerinin satın alınmasıdır⁸³. Terör suçu Avusturya’da da organize suçluluk kapsamında değerlendirilmemektedir.

1996 yılında çıkan Ceza Hukukunda Reform Yasası ile, hem müsadere hem de “zenginleşmenin ortadan kaldırılması” konuları tamamen yeni bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Aynı yasa ile, Ceza Kanunu, Ceza Yargılaması Usulü, İade ve Hukuki Yardımlaşma Kanunu, İnfaz ve Sicil mevzuatı, Uyuşturucu Madde Kanunu, Gıda Maddeleri Kanunu ve Güvenlik Denetimi Kanunlarında köklü değişikliklere gidilmiş, özel ceza normları yanında genel normların da yeniden yapılandırılmasıyla Ceza Hukukunun günümüzün şartlarına ve toplumsal gelişmelerine ayak uydurması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda organize suç örgütü kurma (Av. CK, 278a), zincir ve piramit oyunları düzenleme (168a), yabancı işçileri aldatarak yurda sokma (104a) gibi suçlar ihdas edilmiştir⁸⁴.

e) İsviçre

İsviçre’de organize suçluluk konusunda üzerinde uzlaşılan ve kullanılabilir bir tanım bulunmamaktadır. Ancak bazı yazarlar, 25.2.1973 tarihli İsviçre ve ABD arasında yapılan ceza işlerinde karşılıklı adli yardımlaşma sözleşmesinin 6 III. mad-

⁸³ **Erdem**, s. 30, 31; Organize suçluluk; tek başına veya bütün olarak önemli suçların uzun veya belirsiz bir zaman için işbölümüne dayalı olarak birden fazla fail tarafından planlı olarak veya iş ve ticaret benzeri yapılanmalar altında işlenmesidir. Organize suçluluğun altında, kazanca ulaşma veya politik taleplerin yerine getirilmesi yatmaktadır. Yazar, organize suçluluk alanına giren suç türlerini de Almanya’da yargı/kolluk ortak çalışma grubuna paralel olarak saymaktadır. Ancak burada Almanya’daki tanıma göre önemli bir farklılığa işaret edilmelidir. Bu ise, tanımda politik taleplerin yerine getirilmesi amacına da yer verilmiş olmasıdır. (**Funk**, *JRP* 1996, s. 26 vd. ‘dan aktaran **Erdem**, s. 31).

⁸⁴ **Erman, R. Barış**, s. 278; Avusturya’da organize suçluluk özellikle; uyuşturucu madde ticareti, uluslararası çek ve kredi kartı dolandırıcılığı (Avusturya’da çalınan çek ve kredi kartları İtalya, Fransa ve Almanya’da kullanılmaktadır) motorlu taşıt hırsızlığı (çalıntı otomobiller organize biçimde özellikle doğu Avrupa ülkelerine götürülerek satılmaktadır), bilgisayar programlarının taklidi ve imali, silah kaçakçılığı alanlarında göze çarpmaktadır. (**Sözüer**, s. 266).

desinde yer alan organize suçluluk tanımını, tanımında yer almayan uluslararasılık niteliğini de eklemek suretiyle dayanak almaktadırlar. Bu tanıma göre organize suçluluk, “ kısmen veya tamamen hukuka aykırı amaçlarla kendisi veya bir başkası için gelir veya başkaca parasal değer veya herhangi bir ekonomik kazanca ulaşmak amacıyla uzunca veya belirsiz bir süre için bir araya gelmiş olan ve ceza koğuşturmasına karşı hukuka aykırı faaliyetlerini gizlemek ve amacına ulaşmak için metodik ve sistematik biçimde a) en azından faaliyetlerinin bir bölümünde şiddet kullanan veya göz korkutmaya elverişli başkaca bir suç işleyen veya işleme tehdidinde bulunan, b) veya (1) politika veya ekonomi özellikle de politik kurum ve organizasyonlar, kamu kuruluşları, yargı organları, işletmeler, işveren kuruluşları veya sendika ya da diğer işçi kuruluşları üzerinde nüfuz kazanmayı hedefleyen veya (2) belirli biçime bağlı olsun veya olmasın en azından yukarıda sayılan faaliyetlerden birini icra eden bir veya birden fazla birlik veya grup ile irtibat içinde bulunan kişi, grup ve birliklerdir”⁸⁵.

İsviçre Ulusal Bilimsel Araştırma Fonu uzmanlarına göre: “Çalışma biçimi uluslararası şirketlere benzeyen bir örgüt, yasal ekonomiden yararlanarak, ama kuralları çiğneyerek, mümkün olan en yüksek karlara ulaşabilmek için kişilerin görevleri en küçük ayrıntısına kadar belirlenmiş, uzun süre yerinde kalmak üzere ve tamamen kapalı olarak düşünülmüş küçük hücrelerden oluşan bir yapıya; organize (uluslararası) suçluluk var demektir. Böyle bir örgüt en yüksek kara ulaşabilmek için şiddete ve tehdide başvurur, iktisat ve politikayı etkilemeye çalışır. Genellikle çok hiyerarşik bir düzene sahip olan örgütün elinde iç düzenini korumaya yarayan gerekli mekanizma mevcuttur, başroldeki aktörler ise kolaylıkla yer değiştirebilir”⁸⁶.

İsviçre Ceza Kanunu’na 18.03.1994 tarihli kanunla suç organizasyonuna ilişkin 260ter maddesi eklenmiştir. Maddeye göre: “Her kim, amacı suç niteliğindeki şiddet hareketleri yapmak veya suç niteliğindeki araçlarla zenginleşmek olan, yapısı ve üyeleri gizli tutulan bir organizasyona katılır veya suç niteliğindeki faaliyetlerinde böyle bir organizasyonu desteklerse 5 yıla kadar hapis veya hafif hapis cezasıyla cezalandırılır”⁸⁷.

⁸⁵ Erdem, s. 32.

⁸⁶ Ziegler, Jean, *Suçun Derebeyleri, Demokrasilere Karşı Yeni Mafyalar*, çev: Ali Cevat Akkoyunlu, 1998, s. 45.

⁸⁷ Evik, Cürüm, s. 369.

f) Rusya

Rusya'da meşruluk ve ahlak ölçütlerine bağlı kalan yasal ve yasal olmayan işletmeler arasındaki ayrımı çizmek çok mümkün görünmemektedir. Rusya'da organize suçluluğun boyutları çok ileri seviyelere taşınmış ve bu durum ister istemez komşuları başta olmak üzere tüm dünyayı olumsuz yönde etkilemiştir. Rusya'nın organize suçluluğa müsaade eden belki de teslim olmuş görünen yapısı, ülkede yasadışı yöntemlerle gerçekleştirilen faaliyetlerin yasal faaliyetlerin üzerinde olduğu görüntüsünü yaratmaktadır⁸⁸. Organize suçluluğun kabul edilen üç modeli (hiyerarşik, bölgesel veya etnik, ticari girişim) birbirini tamamlamaktadır⁸⁹. Ticari girişim (işletme) organize suçluluk faaliyetlerinin özü olup, hiyerarşik, bölgesel ya da etnik modeller faaliyetin organizasyonel biçimlerini ortaya koymaktadır⁹⁰.

Rusya'da organize suçluluk sisteminde suç kartellerinin kapsamı, belirtilen zorunlu özelliklerle tanımlanmaktadır. Bu özellikler şunlardır⁹¹:

- Uzun süreli bir faaliyet için tasarlanmış, dayanıklı bir kişi birleşmesi,
- Öncelikle azami kar sağlamayı hedefleyen suç faaliyetleri
- Tasvir edilmiş (planlanmış) fonksiyonlarıyla, karmaşık hiyerarşik organizasyon(birleşme) yapısı (liderler, hizmet ve güvenlik grupları, uzmanlar, vs.)
- Suç faaliyetlerinin temel hedefi olarak, devlet organlarının ve kolluk kuvvetlerinin yozlaştırılması
- Belirli faaliyet alanlarında ya da belirli bölgelerde tekelleştirmenin amaçlanması.

g) Japonya

Boryokudan⁹² adıyla bilinen organize suçluluk grupları Japon toplumu için başlı başına bir tehdit oluşturmaktadır. Boryokudan üyeleri çok sayıda suç girişimi

⁸⁸ Rusya'daki organize suçluluğun tehlikesini ortaya koymasından Ziegler'in şu sözleri ise oldukça ilgi çekicidir: "İtalyan mafiosolar misket oynar, Rus katiller ise satranç." (**Ziegler**, s. 113).

⁸⁹ Bugün için kesin olan bir gerçek vardır: Günümüz Rusya'sı uluslararası suç kartellerinin mantığına göre düzenlenmiş toplumsal bir karmaşadır. Yasa ve örgütlenmeden yoksundur. (**Ziegler**, s. 96).

⁹⁰ **Gilinskiy, Yakov**, "Organized Crime: A Perspective From Russia", *Organized Crime World Perspectives*, editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 152.

⁹¹ **Gilinskiy**, s. 152.

ile bağlantılı olup, uyuşturucu alışverişi, gasp, dolandırıcılık, fuhuş bu grupların göze çarpan suç faaliyetlerinden bazılarıdır. Boryokudan üyeleri ayrıca suç işlemedeki kurnazlıkları ve cesaretleriyle de tanınmaktadırlar⁹³.

Devlet tarafından Boryokudan'a karşı gerçekleştirilen en göze çarpan hareket, ülkedeki organize suçluluğun mevcudiyetini kabul etmesinin yanında onun yayılmasını engellemek adına ciddi bir teşebbüs olan özel bir kanunun yürürlüğe konulmasıdır.

Boryokudan üyelerinin haksız hareketlerinin önlenmesine ilişkin kanun 1991 yılında kabul edilmiş olup, bu kanun genellikle anti-Boryokudan Kanunu olarak telaffuz edilmektedir. Bu kanunda Boryokudan "şiddetli yasadışı eylemleri gerçekleştirmeye hazır, toplu veya devamlı olarak organize ve müşterek gücünü kullanan bir organizasyon" olarak tanımlanmıştır. Kanunun amacı, bu ürkütücü grubun organize faaliyetleri üzerinde mutlak kısıtlamalar getirmek suretiyle, toplum yaşamındaki güveni ve barışı sağlamaktır. Bu kanunla özellikle Boryokudan üyelerin şiddet hareketleri neticesinde oluşan kayıpların ve hasarların önlenmesi adına, Boryokudan üyeleri tarafından uygulanan şantaj ve tehdit edici eylemler hedef alınmıştır⁹⁴.

Kanun Boryokudan üyelerini; grubun sayılan 14 suç faaliyetindeki etkilerini tanımlayarak haksız para, emlak hizmeti ve diğer taleplerinden yasaklamaktadır. Bu faaliyetler şunlardır⁹⁵:

1)Bireylerin zayıf noktalarından faydalanarak haraç almak,

⁹² Japon mafiası, batıda bilinen adıyla Yakuza ya da Japon yasalarında geçen tanımlamayla Boryokudan (şiddete başvuran örgütler), ulusal ve uluslararası düzeyde yasadışı örgütlü faaliyette bulunan, otuzdan fazla çetenin toplu adıdır. Bunlar, tefecilik, kumar, düzmece evlilik, kredi kartı sahteciliği, gasp, hırsızlık, haraç, fuhuş, pornografi, kara para aklama, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı işlerinin yanı sıra emlak ve turizm sektöründe tekelleşmeye varan bir dizi eylemin içinde yer almaktadır. Son yıllarda yasadışı faaliyetlerine, bir ülkede çalınan otomobilin, başka bir ülkede satılması da eklenmiştir. Yakuza'nın, özellikle Pakistanlı ve Hintlileri kullanarak Japonya ve Singapur'da çaldığı otomobilleri değişik ülkelerde pazarladığı bilinmektedir. 2008 Mayıs'ı başında, Yeni Zelandalı bir çiftin, bir otomobil galerisi aleyhine açtığı dava sırasında, satın aldıkları Mercedes Benz CLK 320'nin, 2002'de Yakuza'nın talimatı üzerine Londra'da çalınıp önce Japonya'ya, oradan Yeni Zelanda'ya nakledildiği ortaya çıkmıştır. Japon polisini denetleyen, bağımsız Ulusal Polis Ajansı, 1958'den bu yana Boryokudan istatistiği tutmaktadır. Buna göre, 1968'de 184 bini geçen üye sayısı 2007'de 84 bin 700'e düşmüştür. 41.500'ü "tam gün" çalışmakta, geri kalanı zaman zaman eylemlere katılmaktadır. Polis, "yarım zamanlı" üye sayısının, tarihte ilk kez "tam zamanlıları" geçtiğini kaydetmektedir. Yakuzaların büyük bir bölümü, Kobe merkezli Yamaguchi-gumi, Tokyo merkezli Sumiyoshi-kai ya da Inagawa-kai örgütlerine mensuptur. (Atasoy, Sevil, "Bambu Bar'da bir Yakuza", 1 Haziran 2008 tarihli yazısı, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=9069400&p=2>, 12.03.2009.

⁹³Uchiyama, Ayoka, "Organized Crime: A Perspective From Japan", *Organized Crime World Perspectives*, editörler: Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind, 2003, s. 270.

⁹⁴ Uchiyama, s. 274.

⁹⁵ Uchiyama, s. 275.

- 2) Haksız bağış talepleri
- 3) Makul olmayan biçimde taşeronluk işleri talebi
- 4) *Mikajime* (muscle-man, koruma) ücreti
- 5) Koruma parası talebi
- 6) Faiz karşılığında ödünç para toplama
- 7) Finansal zorunluluklardan haksız muafiyet talepleri
- 8) Makul olmayan şekilde faiz karşılığında para verme
- 9) Arazilerin (toprak) illegal biçimde birleştirilmesi
- 10) Mahkeme dışı çözüm anlaşmalarına taraflı (adil olmayan biçimde) müdahale
- 11) Sahtecilik faaliyetlerine dayalı para talebi
- 12) Kamu ihalelerine konu yapı ve arazilerin tahliyesi karşılığında haksız para talebi
- 13) Şirketlerin stoklarını kapatmak (satın almak) ile alakalı şirket ve kurumlardan para talebi
- 14) Menkul kıymetler faaliyetlerini idare eden komisyonculardan haksız para talebi

h) Diğer Ülkeler

Hollanda'da organize suçluluktan söz edebilmek için bazen 5, bazen de 8 unsurdan hareket edilmektedir. Anılan 8 kritere dayanarak organize suçluluk a) belirli bir fonksiyonel işbölümüne dayanarak yasadışı kazanç elde etmeye yönelik faaliyet gösteren birden fazla kişi, b) örgüt içi yaptırım sistemi, c) kara paranın aklanması, d) kamu görevlileri ve özel kuruluşlarda çalışanları rüşvet yoluyla satın alma, e) değişik suç alanlarında faaliyet gösterme, f) paravan firma kurma, g) faaliyetin sürekliliği, h) şiddet kullanma unsurlarıyla nitelendirilmektedir⁹⁶.

1994 tarihli Fransız Ceza Kanunu'nun 132-71. maddesi organize (örgütlü) çete (Bande organise) kavramını şöyle tanımlamaktadır: "Bu kanuna göre organize (örgütlü) çeteler, kendilerini bir veya birden çok maddi fiillerle ortaya koyan suçların

⁹⁶ **Erdem**, s. 33; **Sözüer**, s. 265, 266.

hazırlanması maksadıyla oluşturulmuş bütün gruplar veya birleşmeler (Entente) dir⁹⁷. Bahsedilen tarif, gruplara; ayrıca birleşme, anlaşma da eklenerek genişletilmiştir. Bu maddeye göre grup veya birleşmelerin varlığı maddi olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır. Böylece basit bir suç projesinin cezalandırılmayacağı hususundaki ilke saklı tutulmuş olmaktadır⁹⁸. Ayrıca Kanun'un 450-1. maddesi de suç işlemek için örgüt kurmayı (association des malfaiteurs) müstakil suç olarak cezalandırmaktadır. 2001-420 sayılı kanunla 15.05.2001 tarihinde değişiklik geçiren bu hükme göre: “Bir veya birden fazla maddi eylemle somutlaşan en az 5 yıl hapis cezasıyla cezalandırılan bir veya birden fazla cürüm veya cünhanın hazırlanması amacıyla oluşturulmuş her birlik veya kurulmuş teşekkül suç örgütüdür”⁹⁹.

İspanyol Ceza Kanunu'nun cürüm işlemek için örgütlenmeye ilişkin 515. maddesi uyarınca: birden fazla suçun işlenmesini amaçlayan veya kurulduktan sonra işlenmesini destekleyen örgütler, silahlı çeteler, terörist gruplar ve organizasyonlar, hukuka uygun amaçlara sahip olsalar da amaca ulaşmak için şiddet veya hile veya kişiler üzerinde denetim araçları kullanan örgütler, askeri benzeri (paramiliter) örgütler, ayrımcılığa, kişilere, gruplara veya örgütlenmelere karşı ideolojik, din veya inanç nedeniyle, üyelerinin veya onlardan bazılarının bir etnik, ırk veya milliyet, cins, cinsel eğilim, ailevi durum, hastalık, sakatlık veya buna sürükleyen durumlar nedeniyle kin ve düşmanlık veya saldırıya öncülük eden örgütler, yasadışı insan trafiğine öncülük eden (destekleyen) örgütler yasadışı örgütler olarak kabul edilmiş ve cezalandırılabilirliği öngörülmüştür¹⁰⁰.

İngiltere'de göç ve pasaport, uyuşturucu politikası, terörle mücadele ve polis ile ilgili hükümet birimi olan Home Office/ NCIS tarafından verilen tanıma göre: organize suçluluk, başlıca amacı ulusal sınırlara aldırmaksızın kar sağlamak olan,

⁹⁷ **Dönmezer, Sulhi**, “Çetelerle Mücadele Amacıyla 4422 sayılı Kanunla Kabul Edilen Koruma Tedbirleri”, (**Tedbirler**), *Yargı Reformu 2000 Sempozyumu, İzmir Barosu, 5-6-7-8 Nisan*, s. 537; 1993 yılında Fransız Millet Meclisi tarafından kabul edilen raporda: “Uzmanlarca, mafia endüstrisinde yer alan üç evreli faaliyetlere işaret edilmektedir: Birincisi, mafianın faaliyet bölgesinde kontrolünü sağlamak ve rant elde etmek üzere girişilen şiddet eylemleri; ikincisi, karapara aklaması; üçüncüsü ise, aklanmış kapitalin legal işlere yatırılmasıdır. (**Yücel**, s. 1067).

⁹⁸ **Dönmezer**, *Tedbirler*, s. 537.

⁹⁹ **Evik**, *Cürüm*, s. 368.

¹⁰⁰ **Evik**, *Cürüm*, s. 370; İspanya'da özellikle terörizm ve uyuşturucu suçları ile mücadele söz konusudur. Bu bakımdan İspanya polisinde yeni yapısal düzenlemelere gidilmiştir. Özellikle uyuşturucu suçları ile mücadele, bir merkezden yönlendirilen kovuşturma yoluyla gerçekleşmektedir (**Sözuer**, s. 266).

sürekli yasadışı faaliyetlerle iştigal eden bir girişimi veya bir kişi grubunu ifade eder¹⁰¹.

Kanada Hükümeti'nin tanımlamasına göre, organize suçluluk, bir veya daha fazla üyesinin menfaati için, en az üç kişilik bir grup tarafından planlanan ve yürütülen önemli suçlardır¹⁰². Kanada'da bulunan Nathanson Merkezi (Nathanson Centre)'nin tanımına göre: organize suçluluk terimi tam olarak suçların işlendiği süreci veya tutumu ifade eder. Bu süreç genellikle, sıklıkla yolsuzluk ve şiddetten faydalanan devamlı suç anlaşması yoluyla yürütülen, devam eden suç faaliyetlerini gerektirir. Organize suçluluğu hedef alan etkili stratejiler onun çeşitliliğini hesaba katmak zorundadırlar¹⁰³. Yine bir polis birimi olarak Kanada Emniyet Teşkilatının 1970 yılında verdiği tanıma göre, organize suçluluk, genel olarak şiddet kullanabilen, yasadışı mal ve hizmet satışı veya yasal şirketlere sızma suretiyle önemli ve düzenli gelir sağlama amacına yönelik ve olabildiğince bu alanlarda tekel yaratmaya çalışan devamlı ve sürekli birleşmelerdir¹⁰⁴.

3) Uluslararası Hukukta Organize Suçluluk Kavramı

Organize suçluluğun gerçek dünyaya yansımalarının ve yapılan tüm araştırmaların da kesin bir dille ortaya koymuş olduğu üzere, bu suçluluk türü sınır tanımaz bir biçimde varlığını sürdürmekte olup, ortaya çıkardığı sorunlar organize suçlulukla ulusların yalnız başına mücadele etmesini güçleştirmiştir. Gerçekten tüm dünyayı tehdit altında tutan organize suçluluk gerçeğiyle mücadelede uluslararası işbirliği ve uzlaşma olmaksızın bu suçlulukla mücadelenin mümkün olmayacağı neredeyse oyu-birliğiyle kabul edilen bir görüş halini almıştır. Organize yapıların sınır aşan¹⁰⁵ boyutlara ulaşması ve faaliyet alanlarını tüm dünya pazarlarına yaymaları sonucunda, farklı ağırlıkta dahi olsa neredeyse yaşadığımız küre üzerindeki tüm devletleri ilgi-

¹⁰¹ **Huber, Barbara** (2001), England, in: Walter Gropp and Barbara Huber (eds.), *Rechtliche Initiativen gegen organisierte Kriminalität*, Freiburg, Germany: edition iuscrim, s. 216'dan aktaran **Klaus von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#hom>, 13.03.2009.

¹⁰² www.organizedcrime.ca'dan aktaran **Klaus Von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#govca>, 13.03.2009.

¹⁰³ **Klaus von Lampe**, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#nath>, 13.03.2009.

¹⁰⁴ **Kocasakal**, s. 139.

¹⁰⁵ Transnational (Sınır aşan) suç örgütleri; Karargahları bir devlette olup, iyi pazar fırsatları sağlayan bir veya daha çok fazla devlette faaliyet gösteren suç örgütleridir. (**Williams, Phil/Savona, Ernesto U.**, "Sınır aşan Organize Suçların Ortaya Koyduğu Tehlikeler ve Problemler", çev: Sadık Altınkaynak, *Türk İdare Dergisi*, Y: 73, S: 430, Mart, 2001, s. 91).

lendiren bir konum kazanması neticesinde, bu suçlulukla etkin mücadele amacıyla uluslararası ölçekte çalışmalar yapılmaktadır¹⁰⁶. Bu çalışmalar neticesinde ortaya çıkan yazılı metinlerde yer verilen organize suçluluğa ilişkin tanımlar, bu suçlulukla mücadele açısından bir takım kriterleri belirlemesi ve organize suçlulukla mücadelenin ne aşamada olduğunu ortaya koyması açısından önemlidir.

a) Birleşmiş Milletler

(1) Uluslararası Organize Suçluluk Hakkında Birleşmiş Milletler Konferansı (21- 23 Kasım 1994)

21-23 Kasım 1994 tarihleri arasında İtalya'nın Napoli şehrinde yapılan Uluslararası Organize Suçluluk Hakkında Birleşmiş Milletler Konferansında organize suçluluğa karşı ulusal düzeydeki mücadele yöntemlerini uyumlulaştırmak ve uluslararası işbirliğini güçlendirmek amacıyla uluslararası düzeyde geçerli olan bir organize suçluluk tanımı yapılması gerektiğinin önemi vurgulanmış, bu çerçevede organize suçluluğun altı unsuru barındırdığı belirlenmiştir¹⁰⁷:

1- Suç faaliyetlerini gerçekleştirmek için grup olarak bir organizasyonun varlığı (Sürekli olarak suç işlemek için birden fazla kişinin birleşmesi söz konusudur. Genellikle de bir şirket görüntüsü altında yasadışı mal ve hizmetler sağlamaktadır; hırsızlık, yağma ve dolandırıcılıktan elde edilen yasal malların da kullanıldığı olur. Ancak, organize suçluluk her zaman bir yasal piyasa sektörünün yasaklanmış alanlara kayması ve genişlemesini temsil eder. Suç şirketi denen yasak faaliyetlerin amacı da pazar payını genişletmek ve kazancı arttırmaktır),

2- Hiyerarşik yapı ve örgüt liderlerinin grubu kontrol altında tutması için kişisel ilişkiler (Cosa Nostra ve Yakuza da olduğu gibi katı bir hiyerarşik yapı olabilir ya da Camorra gibi esnek bir yapı da sergileyebilir ya da Çin Üçlüsü Triads gibi her ikisini de içinde barındırabilir),

¹⁰⁶ Devletler arası ikili veyahut çoklu anlaşmalar ve uluslararası örgütlerin birleştirici çatısı altında varılacak anlaşmaların, organize suçlulukla mücadele anlamında devletlerin önünde var olan engellerin aşılmasına ve etkin mücadele sağlanmasına önemli ölçüde yararlı olacağı şüphesizdir.

¹⁰⁷ Evik, s. 15, 16.

3- Haksız çıkar elde etmek veya bölgeleri (yerleri) ve piyasaları kontrol altında tutmak, içte ve dışta karşıtlıklara karşı koymak ve korunmak için cebir, şiddet, korkutma veya yolsuzluğun kullanılması (kullanılan şiddetin derecesi örgütün yapısına, örgüt liderlerinin özelliğine, yasadışı faaliyetleri gerçekleştirme imkanına, devletin örgüte karşı koyma biçimine, içinde bulunulan toplumun kültürüne göre değişmektedir. Günümüzde şiddetten çok yolsuzluğa başvurulmaktadır. Kurumların bütünlüğü ve toplum güvenliği açısından daha büyük tehlike arz eden yolsuzluk sayesinde cezalandırılmaktan kurtuldukları gibi hükümet politikalarının da kendi ekonomik çıkarlarına uygun şekilde işleme sağlanmaktadır),

4- Gerek suç faaliyetlerine devam etmek, gerekse ekonominin yasal kesimine sızmak için yasadışı gelirlerin aklanması,

5- Faaliyet alanını ulusal sınırları da aşan yeni alanlara genişletmek imkanı,

6- Uluslararası organize suçluluğa ait diğer gruplarla işbirliği.

(2) Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi) (12-15 Aralık 2000)

12-15 Aralık 2000 tarihlerinde Palermo şehrinde yapılan toplantıda imzalanan, Türkiye'nin de 13.12.2000 tarihinde imzalayıp, 30.1.2003 tarih ve 4800 sayılı Uygun Bulma Kanunu ile onaylayarak kabul etmiş olduğu Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin¹⁰⁸ (Palermo Sözleşmesi) "Tanımlar" başlığını taşıyan 2. maddesindeki "organize suç grubu" terimi, "örgütlü suç grubu" olarak dilimize aktarılmış ve bu maddede "örgütlü suç grubu", "...doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılmış bir grup" şeklinde tanımlanmıştır¹⁰⁹. Bu tanımda belirtilen "ağır suç", "üst sınırı dört yıl veya daha fazla hürriyetten mahrumiyeti veya daha ağır bir cezayı gerektiren bir suçu oluşturan davranış" şeklinde tanımlanmış; " yapılmış grup",

¹⁰⁸ Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası andlaşmalar için bkz. **Özdoğan, Sevim**, *Türkiye Cumhuriyeti'nin Taraf Olduğu Uluslararası Andlaşmalar Rehberi 1988-2007* (09.12.2007), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2007, 427.

¹⁰⁹ http://www.undp.ro/governance/Best%20Practice%20Manuals/docs/Turkey_UN_Convention.doc - , 15.03.2009.

“belirli bir suçu derhal işlemek için tesadüfi olarak oluşturulmamış ve üyelerinin rollerinin şeklen belirlenmesi şartı olmayan, üyeliğin devamlılığı veya gelişmiş bir yapısı olması gerekmeyen bir grup” biçiminde tanımlanmıştır.

b) Avrupa Birliği

Avrupa Birliği'ne üye devletlerde bir suç örgütüne katılmanın cezalandırılmasına dair 21 Aralık 1998 tarih ve 98/733/JAI sayılı Ortak Hareket Kararında, öncelikle organize suçluluğun önemine ve tehlikesine dikkat çekilmekte ve bu açıdan işbirliği yapılması gerekli görülen bazı suçlar sıralanmaktadır, bunlar: uyuşturucu madde kaçakçılığı, insan ticareti, terörizm, sanat eseri kaçakçılığı, kara para aklama, ağır ekonomik suçluluk, yağma, hayata, vücut bütünlüğüne, özgürlüğe yönelen diğer şiddet eylemleri veya kişiler için toplu tehlike yaratan eylemlerdir¹¹⁰.

Belgenin 1. maddesinde “suç örgütü”nün tanımı yapılmaktadır. Buna göre suç örgütü, ikiden fazla kişi tarafından belirli bir zaman önce, en az dört yıl veya daha ağır bir hürriyeti bağlayıcı cezayı yahut güvenlik tedbirini gerektiren, bizzat kendi içinde amaç oluşturan yahut maddi kazanç elde etmenin ve gerektiğinde hukuka aykırı olarak kamu makamlarının işleyişini etkilemenin aracı olan suçları işlemek amacıyla oluşturulmuş ve bu anlaşma doğrultusunda hareket eden örgütlü yapıdır¹¹¹.

¹¹⁰ Kocasakal, Ümit, *Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları, (AB Ceza Hukuku)*, İstanbul, 2004, s. 210.

¹¹¹ Organize suçluluk kapsamında yer alan suçlar 1. maddede, Europol Sözleşmesine atıf yapılarak belirtilmektedir. Gerçekten maddeye göre bu suçlar, anılan Sözleşmenin 2. maddesi ile bu Sözleşme ekinde belirtilen suçları içermektedir. Europol Sözleşmesinin eki 2. maddede belirtilen suçlar dışında “uluslararası diğer ağır suçluluk” biçimlerini gösteren suçların bir listesini, üç kategori halinde ortaya koymaktadır. Bu atıf ve düzenleme biçimi ile birlikte, en az dört yıl hürriyeti bağlayıcı cezayı veya güvenlik tedbirini gerektirmesi koşuluyla organize suçluluk kapsamında kalan suçlar şunlar olmaktadır:

- Terörizm, terörizm kapsamında hayata, vücut bütünlüğüne ve kişi özgürlüğüne yönelen suçlar, yasadışı uyuşturucu madde ticareti, karapara aklama, nükleer ve radyoaktif madde kaçakçılığı, yasadışı göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, çalıntı otomobil ticareti (Europol Sözleşmesi m. 2)

-Hayata, fiziksel bütünlüğe ve özgürlüğe yönelik saldırılar: kasten adam öldürme, ağır müessir fiiller, yasadışı organ ve doku ticareti, adam kaldırma, rehin alma ve zorla alıkoyma, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı

-Malvarlığına, kamusal mallara karşı saldırılar ve hileli hareketler: organize hırsızlık fiilleri, yasadışı kültürel varlık, antika ve sanat ürünü ticareti, dolandırıcılık ve sahtekarlık, şantaj ve korkutarak faydalanma, malların taklidi ve korsan satışı, idari belgelerinde sahtekarlık ve bunların yasadışı ticareti, kalpazanlık, ödeme araçlarının taklidi, bilişim suçluluğu, rüşvet (2. madde eki)

- Yasadışı ticaret ve çevreye saldırı: yasadışı silah, cephaneye ve patlayıcı madde ticareti, soyu tükenme tehlikesi altındaki hayvanların yasadışı ticareti, yasadışı olarak türü tükenme tehlikesi altında olan bitki ve bitkisel yağ ticareti, çevreye zarar veren suçluluk, hormonal madde ve gelişme etkisi olan diğer maddelerin yasadışı ticareti. (Kocasakal, AB Ceza Hukuku, s. 211).

Avrupa Birliği bahsedilen tanımların yanında bazı unsurları ortaya koymak yöntemiyle bir tanımlama getirmektedir. Buna göre organize suçluluktan bahsedebilmek için aşağıdaki kriterlerin varlığı aranacaktır¹¹²:

a)Zorunlu Kriterler

- 1-Üç veya daha fazla kişinin işbirliği
- 2- Çok uzun veya belirsiz bir süre için bir araya gelme
- 3- Ağır suçlardan mahkum veya şüpheli olma
- 4- Kazanç ve/veya güç elde etme amacı taşıma

b)Seçimlik Kriterler

- 5- Örgüte her katılanın belirli bir görevi veya rolünün bulunması
- 6- Belirli bir iç disiplin veya denetimin varlığı
- 7- şiddet veya tehdide müsait diğer araçların kullanılması
- 8- Siyaseti, medyayı, kamu idarelerini, güvenlik güçlerini, yargıyı veya ekonomiyi yolsuzluk veya diğer yöntemleri kullanarak etkileme çabası
- 9- Ticari yapılanma görüntüsü
- 10- Kara para aklama faaliyetlerini yürütmek
- 11- Uluslararası düzeyde faaliyet gösterme.

Avrupa Organize suçlulukla mücadele çalışma grubunun 28-31 Mart 1996 tarihinde Almanya'nın Leipzig şehrinde yapmış olduğu toplantıda organize suçun oluşması için belirlediği kriterler řunlardır¹¹³:

1. Haksız kazanç temin etmek üzere bir araya gelmiş ve aralarında işbölümü ilişkisi bulunan hiyerarşik bir yapının,

¹¹² "Council of Europe Organised Crime Situation Report 2005, (Organize Suçlarla İlgili Avrupa Konseyi 2005 Yılı Durum Raporu)", http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/default_en.asp, 15.03.2009.

¹¹³ **Daragenli, Vesile Sonay**, "Organize Suçluluk", *Ceza Hukuku Günleri, 70. Yılında Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler*, 26-27 Mart 1997, İstanbul, s. 245, 246; Avrupa Konseyi tarafından 28/04/1997 tarihinde kabul edilen Organize Suçlulukla Mücadele Hakkında Eylem Planı'nda günümüzde organize suçluluğun teknolojinin olanaklarını ve özellikle de internet gibi hızlı ve anonim kitle iletişim araçlarını son derece etkili kullanarak genişlediği vurgulanmaktadır. Plana göre, asıl amacı kendisine finansal çıkar sağlamak olan organize suç örgütleri, bir yandan rüşvet, sahtecilik, vergi kaçırma, korsan mal üretimi ve topluluk çıkarlarına aykırı hileli davranışlar gibi ekonomik eylemlerde bulunurken, diğer yandan elde ettikleri geliri kara paranın aklanması amacıyla başka yerlere aktarmaktadırlar. Plan organize suçlulukla mücadelenin ilk adımının düşmanı tanımak olduğunu ortaya koymakta, bunun gerçekleştirilebilmesi için, üye devletlerin gerek kendi aralarında gerekse Europol ile bilgi alişverişinde bulunarak ve bilimsel faaliyetleri destekleyerek, bu gibi örgütlerin tehlikeli ve zayıf yönlerini saptamaya çalışmaları gerektiğini beyan etmektedir. (**İçel, Kayıhan/ Akıncı, Füsun Sokulu/ Ünver, Yener/ Erman, R. Barış, Sınar, Hasan, Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Ceza Hukuku**, İstanbul, 2000, s. 24, 25).

2. Suç ile elde edilen bir kazancın,
3. Suç işleme konusunda bir sürekliliğin,
4. Mevcut organize yapı içerisinde uygulanan bir yaptırım sisteminin olması,
5. Şiddet, tehdit gibi yöntemlerin kullanılması,
6. Kamuya ve özel sektöre nüfuz edilmesi,
7. Elde edilen kara paranın aklanması gereklidir.

Bir organizasyonun organize suç örgütü sayılabilmesi için bu unsurlardan en az beş tanesini bünyesinde barındırması gerekmektedir.

4) Türk Hukukunda Organize Suçluluk Kavramı

Organize suçluluk konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında, bunların çok eski tarihlere uzanmadığını belirtmiştik. Ülkemizde ise bu konudaki eksiklik kendisini daha açık bir şekilde göstermektedir. Zira, ülkemizde organize suçluluğun yarattığı tehlikeler bakımından henüz bir bilinç yerleşmemiş olmakla birlikte, bu konu üzerinde kısa zaman öncelere kadar yeterince durulmadığını söylemek de kanaatimizce yanlış bir değerlendirme olmaz. Özellikle, ülke gündemini ortaya çıktığı tarihten bu yana meşgul eden ve kamuoyunda “Susurluk Olayı” adıyla bilinen vakıa ülkemizde de organize suç örgütlerinin var olduğu gerçeğini ve gizli ilişkileri gözler önüne sermiştir. Bu olay ve beraberinde getirdiği tartışmalar, organize suçluluk konusuna bir nebze olsun dikkatlerin çekilmesini sağlamıştır. Bu tartışmaların beraberinde 30 Temmuz 1999 tarihinde artık yürürlükte olmayan 4422 Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu yürürlüğe girmiş ve bu kanun 1. maddesinde organize suçluğu tam olarak karşılamasa dahi dolaylı bir tanım vermiştir. Bu tanıma göre: “doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek amacıyla zor veya tehdit uygulamak veya kişileri kendilerine tabi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak suretiyle yıldır-

ma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanmak için oluşturulmuş örgütlerden” söz edilmektedir. Ancak, burada verilen tanım daha ziyade organize suçluluğun bir türü olan çıkar amaçlı suç örgütlerini tarif etmektedir. Ayrıca bu tanımın İtalyan Ceza Kanununda yer alan “mafia tipi örgütlenme” ye ilişkin düzenlemeden hareketle kaleme alındığı ve bu yönüyle organize suçluluk kavramını tam anlamıyla karşılamaya yeterli olmadığı da söylenmelidir. Bahsi geçen 4422 sayılı Kanun’un yürürlükten kalkmasıyla birlikte bu tanımın geçerliliği de kalmamıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulmuş olan Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan raporda yer verilen tanıma göre: Organize suçluluk; yıldırma, korkutma, sindirme gücünü haiz, çoğunlukla tehdit, cebir ve şiddet uygulayabilen, bünyesinde açık veya gizli işbölümü bulunan, hiyerarşik yapıya sahip, suç işlemeyi süreklilik haline getirmiş, farklı suç alanlarında faaliyet gösterebilen ve haksız çıkar sağlamayı amaçlayan suç örgütlerini ifade etmektedir. Suç örgütleri marifeti ile tehdit, darp, adam yaralamak, adam kaçırmak, alıkoymak, hürriyeti tahdit, yağma, haraç almak, gerçek veya tüzel kişiler arasındaki alacak ve borç ilişkilerini düzenlemek, taraflar veya üçüncü şahıslar adına para ve çek-senet tahsil etmek, menkul veya gayri menkullerini zor kullanarak sattırmak, hibe ettirmek, ihalelere katılımı engellemek ve üçüncü şahıslar lehine sonuçlanmasını sağlamak gibi suçların işlendiği görülmektedir. Rantın yüksek olduğu her yerde görülebilen organize suç örgütleri başta inşaat, emlak, kamu ihaleleri, eğlence, turizm, sağlık, taşıma gibi sektörlerde sözde hakemlik hukuku oluşturma, koruma sağlama, anlaşmazlıkları çözme yöntemleri ile haksız çıkar sağlamaktadırlar. Genel itibarıyla eğitim seviyesi düşük, kolay kazanma arzusunda, suça meyilli ve genç nüfustan eleman temin etmektedirler¹¹⁴.

Hukukumuzda, organize suçluluk konusunda yazarlarımızca genellikle bir tanım verilmemekle birlikte, bu suçluluğun oluşumunu gösteren unsurları saymak suretiyle, niteliğini ortaya koymak yoluna gidilmiştir. Örneğin, *Yenisey’e* göre¹¹⁵, organize suçluluğun teşhis edilmesinde yararlanılacak unsurlar; a) ayrıntılı hazırlık, b) profesyonellik, c) tüccar gibi davranma, d) karşı tedbirler alma, e) bölgesel veya ulus-

¹¹⁴ *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu*, s. 91.

¹¹⁵ **Yenisey, Feridun**, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri İle Mücadele Yöntemleri”, (**Kurultay**), *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12/16 Ocak 2000, Ankara*, s.116, 117.

lar arası ilişki, f) hiyerarşi, g) yardım alma, h) yüksek yaşam standardı, ı) şirketleşme, j) medya ile bağlantıdır.

Öztürk'e ve Erdem'e göre organize suçluluğun oluşması için gerekli olan unsurlar şunlardır¹¹⁶: a) aralarında kazanç temin etmek için fonksiyonel işbölümü yapmış olan elemanlar bakımından hiyerarşik yapı, b) örgüt içi yaptırım sistemi, c) kara paranın aklanması, d) devlet memurları veya hizmetlileri ile özel sektördeki görevlileri korkutup, yolsuzluk yapar hale getirmeye çalışma, e) suç işleyerek kazanç temini, f) süreklilik, g) kişilere karşı şiddet kullanma, h) paravan firma kurma.

*Erdem'e*¹¹⁷ göre organize suçluluk anlamında bir örgütten söz edebilmek için aranan ölçütlerden bazıları: 1) suçu özenle planlanması, hazırlanması ve işlenmesi, 2) bölgeler üstü ve uluslararası bağlantılar ve ilişkiler, 3) piyasanın gereklerine uyum sağlama, 4) hiyerarşik grup yapısı, 5) birden çok kişi arasında bağımlılık ve otorite ilişkisi, 6) kara paraların aklanmasına yönelik faaliyetler, 7) konspiratif davranış ve taktikler (karşı observasyon, dışa karşı korunma, uydurma isimler, kod isim kullanma, mühür ve damgaların hukuka aykırı olarak kullanılması, teknik ve bilimsel araç ve bulgulardan yararlanma) 8) grup üyeleri arasında dayanışma, 9) şüpheli kişilerin ceza kovuşturma organlarının müdahalelerine karşı korunması (görünüşe göre fazla zengin olmayan sanıkları en seçkin avukatların yardımından yararlandırma, tutuklama durumunun kaldırılması için yüksek miktarda teminat yatırılması, tutuklama ve cezanın infazından sonra yeniden örgüte kabul, tutuklu ve hükümlünün ve onun yakınlarının cezaevinde iken ihtiyaçlarının karşılanması), 10) tanık bulmakta güçlük ve muhatapların içinde bulunduğu korku nedeniyle tipik bir biçimde ceza kovuşturma organlarına bilgi vermekten kaçınması, 11) kamu görevlilerinin yolsuzluk yapar duruma düşürülmesi, 12) tekel oluşturma, 13) ne pahasına olursa olsun kazanç sağlama amacı, 14) esnek suç teknolojisi ve suç tedbirlerinin seçiminde çok yönlülük, 15) halkın yasadışı mal ve hizmetlere yönelik ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

Demirbaş'a göre organize suçluluğun unsurları şu şekilde ortaya çıkar¹¹⁸: 1) bir suç grubunun oluşturduğu birlikteliğin süresi, kazanca yönelmiş dayanışma birlikteliğidir (bu yüzden terörizm buraya girmez), 2) katı liderliğe dayanan bir organizasyon yapısına sahip olup, üyelerin disiplinli davranışı (saygı, sır saklama, mutlak

¹¹⁶ **Öztürk/Erdem**, s. 1051-1058.

¹¹⁷ **Erdem**, s. 37, 38.

¹¹⁸ **Demirbaş**, Kriminoloji, s. 311, 312.

itaat, iç yaptırımlar) ve onların güvenliğinin gerektiğinde kaçmanın desteklenmesi, yüksek komisyon teklifi ve yakınlarına bakma şeklinde garanti edilmesi söz konusudur, 3) plana uygun ve iş dağılımı faaliyeti (rollerin dağıtımı ve işletme ağı düşünülür), 4) gizli mallarla işlerin (silah, uyuşturucu) veya hizmetlerin (kumarhane, fuhuş), aynı şekilde bu tür faaliyetlerle bağlantılı yasal işlerin yapılması: Nakliyat ve seyahat işletmeleri, her türlü ithalat ve ihracat firmaları, bankalar, lokanta ve otel işletmeleri, 5) kişisel ve iş bağlantılarıyla nüfustan yararlanma (amaç bağlantıları), 6) tanıklara zarar verme, 7) hareketli suç tekniği ve suç metodunun seçiminde çok çeşitlilik; kişilere şiddet, her türlü baskı veya aktif rüşvet, 8) para yıkama hareketleri, 9) haberleşme yapısından bilinçli yararlanma, 10) uluslararası yöneliş ve hareketlilik.

Kocasakal'a göre organize suç örgütünden söz edebilmek için mutlaka bulunması gereken hususlar, 1) ikiden fazla kimsenin söz konusu olması, 2) ağır bir takım suçların işlenmesi amacı, 3) bu suçların işlenmesi ile haksız ve yasadışı gelir elde etmenin amaçlanması, 4) örgütün belli bir hiyerarşi ve işbölümü içinde faaliyet göstermesi, 5) birleşmenin belirli bir devamlılık göstermesi, 6) şiddet ve yıldırmanın araç olarak kullanılmasıdır¹¹⁹.

Yücel'e göre ise organize suçluluğun unsurları¹²⁰, a) yasak mal ve hizmetlere yönelik taleplerin karşılanması, b) suç faaliyetlerinin riski az geliri yüksek alanlarda icra edilmesi, c) emre itaat etmeyen ve polisçe bilinen kişilerin pasifize edilmesi, d) profesyonel suçlulardan oluşan grubun denetim dışı kalması, e) stratejik planlama, eylemde görev dağılımı ve uzmanlaşma, f) yazılı olmayan normları izleyen grup üyelerinin kayıtsız koşulsuz sadakati, g) şiddet kullanma veya kullanma tehdidi, h) yasal faaliyetlerle yasa dışı faaliyetlerin birlikte yürütülmesi, i) kolluk, adalet, siyaset ve ekonomide kişilerin desteği, j) uluslar arası ve bölgeler üstü faaliyet ve yüksek mobilite, k) genellikle mükerrir suçların kullanılması, olarak sayılmıştır.

Sözüer ise¹²¹, a) yasaklanmış mal ve hizmetlere olan ihtiyacı karşılamak, b) fonksiyonel işbölümü ve hiyerarşik düzen, c) kısa zamanda ve hızlı biçimde kazanç sağlayabilecek, maliyeti düşük, yakalanma riski az olan suç alanlarının tercih edilmesi, d) yasal ve yasa dışı faaliyetlerin sıkı biçimde iç içe geçmesi, e) şiddet kullan-

¹¹⁹ **Kocasakal**, 142.

¹²⁰ **Yücel, Mustafa Tören**, *Türk Ceza Siyaseti & Kriminolojisi (Kriminoloji)*, Ankara (basım tarihi belli değil), s. 42 vd.

¹²¹ **Sözüer**, s. 258-260.

ma, f) siyaset, polis, adliye, basın, ve ekonomik çevrelerin desteği ve g) dayanışma ve karşılıklı bağımlılık içinde ortak çıkarın amaçlanması organize suçluluğun unsurlarını oluşturur.

Özbek'e göre organize suçluluk¹²², a) hiyerarşik yapı, b) yaptırım sistemi, c) kara paranın aklanması, d) kamu görevlileri ve hizmetlileri ile özel sektör çalışanları korkutup yıldırılmak suretiyle yolsuzluk yapar hale getirilmesi, e) kazancın suç işlemek suretiyle elde edilmesi, f) suç işlemenin sürekli olması, g) şiddete başvurma, h) paravan firmalar kurmak, unsurlarını taşımalarıdır.

*Taşkın'a*¹²³ göre organize suçluluğun özellikleri: 1) amaç kazanç elde etmektir, 2) kazanç kural olarak suç işlenerek elde edilmektedir, 3) en az üç kişi hiyerarşik düzen içinde işbölümü yapmaktadır, 4) araç olarak şiddet kullanılmaktadır, 5) suç örgütünün yapılanması süreklilik arz etmektedir, 6) örgüt içi yaptırım sistemi bulunmaktadır, 7) kamu ve özel sektöre nüfuz etmek ve hakimiyet söz konusudur, 8) kara para aklanmaktadır. Yazar bahsedilen özellikleri çıkar amaçlı suç örgütleri bakımından değerlendirmektedir.

Şahin'e göre¹²⁴: 1) organize suç örgütlerinin eylemleri süreklilik arz eder, 2) örgüt üyeleri en üst derecede uzmanlaşmış olup, üyeler arasında kesin bir rol dağılımı vardır, 3) toplumun ihtiyaçları sistematik olarak sömürülür, 4) kazancı yüksek, rizikosu düşük suç türleri seçilir, 5) toplumsal kontrol mercileri sistematik bir biçimde etkisiz hale getirilmeye çalışılır, 6) örgüt yönetimi izole edilmiş olup, son derece katı bir disiplin egemendir, 7) maddi, psikik ve sembolik cezalandırma ve ödüllendirme söz konusudur, 8) resmi veya özel görevlilere rüşvet vererek, tehdit ederek yolsuzluk yapılır ve/veya yaptırılır, 9) paravan şirketler kurmak suretiyle görünüşte

¹²² **Özbek, Veli Özer**, *Ceza Muhakemesi Hukuku, (Ceza Muhakemesi)*, Ankara, 2006, s. 400; - Organize suçluluk bakımından en önemli lojistik element bilgi akışı veya veri transferidir. Bu akış son derece özenli bir şekilde gizlenir. -Örgütler sıkı bir şekilde disipline olmuş bir sisteme tabidirler. Bu sistem hiyerarşik bir şekilde kurulmuş organizasyona hizmet eder. Örgüt mensupları arka planda ve yönlendirici konumda bulunan bağlantı kişileri üzerinden hareket ederler. Böylece optimal bir gizleme etkisine ulaşılmış olur. Organizasyona katılmış olan kişiler genellikle aynı vatandaşlığa sahiptirler; ancak, bu zorunlu da değildir. - Lojistik, münferit faaliyet alanlarının eşya ve personel olarak ayrılması ile oluşturulur; mesela tedarik, imal, sürüm. Lojistiğin işlevi seçilmiş olan iletişim örgütüne bağlıdır. - Yasadışı Pazar oligopolik bir yapı gösterir. - Organizasyon ya da örgütler, konusunda uzman kişileri kullanırlar; mesela, avukat ya da vergi müşaviri gibi. (**Özbek**, s. 54).

¹²³ **Taşkın, Mustafa**, *Türk Hukukunda Mafya (Çıkar Amaçlı suç Örgütleri) ve Karaparayla Mücadele*, Ankara, 2004, s. 17, vd.

¹²⁴ **Şahin**, s. 691.

topluma yararlı işler yapılır; böylece bir yandan kara para aklanırken diğer yandan da örgütün kamufle olması, açığa çıkmaması sağlanmaya çalışılır.

Özek de organize suçluluğun ortak özelliklerini şu şekilde açıklamaktadır¹²⁵:

“1) Organize suçluluk gelişigüzel bir iştirak değildir. Organize suçluluk, çok failli bir örgütlenme, bir yapıdır. Bu nedenle de, türüne göre değişik olmakla beraber, faillerin oluşturduğu beraberliğin sürekliliği amaçlaması gerekir. Organize suçlar, mütemadi suçtur. 2) Organize suçluluk, türüne göre, ideolojik-siyasal amaç veya çıkar etrafında, disiplinli dayanışma, çözülmeyen tesanüd (omerta) ile birbirlerine bağlı üyelerden oluşmaktadır. Örgütlenmenin ideolojik veya mafya türünde olduğu gibi mistik dayanışma içinde bulunan üyelerden oluşması, organize suçluluğun, hukuksal konu açısından somut tehlike yaratmasına yol açar. 3) Organize suçluluk, gizli, sıkı dayanışmaya dayanan, disiplinli yapısı kapsamında, üst yönetime bağlı işbölümünün olduğu sürekli bir örgüttür. Bu örgütlenmede, iç denetim vardır. Örgüt kural, amaçlarına ve yönetim kararlarına aykırı davranışların örgüt içi yaptırımlarla karşılanması olasılığı vardır. 4) Örgütlenmenin “toplumsal alarm” yaratıcı nitelikte olması gerekir. 5) Organize suçluluk, belirli bir suçun hazırlık hareketi olmadığı ve bu nedenle amaç suç açısından zarar yaratmadığı için, belirli bir suç tipinin cezalandırılan hazırlık hareketlerinden farklıdır. 6) Örgütün disiplinli, işbölümüne dayanan hiyerarşik yapısı kapsamında, amacı ve amaca ulaşmak yöntemlerine ilişkin belirgin programının varlığı, organize suçluluğun koşuludur. 7) Organize suçluluğun amaç programını gerçekleştirme açısından cebir, şiddet, aldatma, hile yağma vs. gibi hukuka aykırı eylemlerin kullanılması, öngörülen yöntemlerdir. Özellikle mafia ve terör amaçlı örgüt açısından, belirtilen yöntemlerle, üçüncü kişilere zarar verilmesi umursanmaz, hatta toplumda tedirginlik yaratmak için iradi olarak üçüncü kişilere zarar verilir. 8) Genellikle, amaç olmasa dahi, amaca ulaşmak, özellikle parasal kaynak sağlamak amacıyla örgütlenmenin çevresinde, uyuşturucu madde trafiği, kaçakçılık, sahtecilik, haraç almak, kumar geliri sağlamaya yönelik hukuka aykırı eylemler, rüşvet vermek, fuhuş, kadın ticareti, yağma, adam kaldırma, kalpazanlık ve benzeri suç tiplerinden oluşan bir suç alanı yaratılır”.

Ancak, belirtmek gerekir ki, yazarlar tarafından sayılan bu unsurların tamamının aynı anda bir organize suç örgütünün bünyesinde var olması zorunluluk teşkil

¹²⁵ Özek, s. 197, 198.

etmez¹²⁶. Örnek olarak, şiddet kullanımı suç örgütlerinin ilk aşamada kullandıkları bir yol olarak karşımıza çıkmayabilir ve her zaman gerekli de değildir. Bunun yanı sıra paravan firmalar kurulması organize suç örgütlerinin sağladıkları yasadışı kazançların aklanmasında kullandıkları yöntemlerden bir tanesidir. Dolayısıyla, paravan şirket kurma unsuru yaygın olsa dahi, bir organize suç örgütünün varlığı açısından zorunlu bir unsur değildir. Ayrıca bu unsurun, kara para aklama faaliyetleri bünyesinde değerlendirilmesi daha yerinde olacaktır. Yine, bu doğrultuda; organize suç örgütlerinin unsurları arasında yer alan hiyerarşik yapı genellikle zorunlu bir ölçüt olarak kabul edilmekle birlikte, hiyerarşik yapının her zaman “katı” bir biçimde ortaya çıktığı söylenemez.

5) Görüşümüz

Ortada bir sorun mevcutsa, öncelikle bu sorunun ne olduğunun belirlenmesi ve onun bir tanımının yapılması bu sorunun çözümü için en önemli başlangıçtır. Eğer bu sorun, organize suçluluk gibi kesin olarak tanımlanması mümkün olmayan bir nitelik taşıyorsa, onunla mücadele etmenin zorluğu daha en baştan başlamaktadır. Zira, çeşitli uluslararası metinlerde de üzerinde durulduğu şekliyle, organize suçlulukla mücadele edebilmek için öncelikle “düşmanı tanımak” gerekir. Ancak, uluslararası toplumun ve devletlerin karşı karşıya olduğu en karmaşık yapıya sahip düşmanların başında gelen organize suçluluğun kesin bir tanımının yapılması, onun değişken yapısı ve özellikleri nedeniyle neredeyse imkansızdır. Yalnızca bu tespit dahi, organize suçluluğun karmaşıklığı karşısında ortaya çıkardığı tehlikenin boyutunu açıkça göstermektedir.

Organize suçluluk konusunda yapılan tanım çalışmalarının da açık ve net bir biçimde ortaya koymuş olduğu üzere, bu konuda herkesin üzerinde uzlaşacağı bir tanım verilmesi veyahut verilecek bu tanımın herkesi tam anlamıyla ikna ve tatmin etmesi olanaksızdır. Organize suçluluğa ilişkin verilen her tanımda, bu suçluluk türünün belirli bir unsuru baz alınarak, bu unsur etrafında bir çerçeve çizilmektedir. Kimi tanımlar hiyerarşik yapıyı, kimi tanımlar ikiden ziyade kişiyi, kimi tanımlar kazanç sağlamayı, kimi tanımlar diğer başka unsurları esas alarak organize suçlulu-

¹²⁶ Bkz. **Erdem**, s. 34, 35.

ğün çerçevesini çizmeye gayret etmektedirler. Ancak değişen ve gelişen dünyada, bu dinamizmle birlikte organize suç örgütleri de yeni özellikler kazanmakta, var olan özelliklerini de karmaşık bir biçimde ve iç içe geçmiş bir şekilde kullanarak etkili olmaktadır.

Organize suçluluk için unsurlarını tek tek saymak yoluyla verilecek olan tanımlar, onun bu unsurları dışında kalan diğer tezahür şekillerini değerlendirme dışı bırakma tehlikesini beraberinde getirmektedir. Bu anlamda örnek vermek gerekirse; organize suçluluğun tanımında cebir, şiddet, tehdit şeklinde korkutma gücünün kullanılmasının aranması halinde, bunu kullanmaksızın haksız çıkar sağlayan örgütlerin bu kapsamda değerlendirilmemesi söz konusu olacaktır¹²⁷. Ayrıca her geçen gün kendisini geliştiren ve değiştiren organize suçluluk gruplarının sayılacak unsurların dışında yeni ve karşılaşılmamış yöntemlere yönelebileceklerini unutmamak gerekir. Bu nedenle de unsurları tek tek saymak suretiyle getirilecek bir tanım, faaliyetlerini yeni tekniklerle, farklı alanlara yöneltme ve kabuk değiştirebilme yeteneğine sahip organize suç örgütleriyle dinamik bir şekilde mücadele edilmesini imkansız kılacak, ya da sürekli değişen tanımlar yapılacak ve her yeni yöntem bu tanımlara eklenecektir. Ancak bu son durum organize suç örgütleriyle mücadelede bir adım geriden gidildiği kısaca yenilginin kabul edildiği anlamını taşıyacaktır. Yine bu yönde getirilen tanımlarda hangi unsurların zorunlu hangi unsurların ihtiyari olduğu kesin değildir. Bu ise önemli bir belirsizliğin doğmasına yol açmaktadır. Buna ek olarak, zorunlu ve ihtiyari unsurların açıkça gösterilmesi yoluna gidildiğinde dahi, organize suçluluk kapsamında değerlendirilmesi mümkün olan yapıların, bu kapsam dışında tutulması ihtimali oldukça yüksektir.

Bunun yanı sıra daha genel çerçeve içerisinde verilen tanımlar da, özellikle organize suçlulukla mücadelede kullanılan ve evrensel insan hakları kurallarına müdahale oluşturan bir takım mücadele yöntemlerinin orantısız olarak uygulanması riskini taşımaktadır¹²⁸. Tam da bu noktada, organize suçlulukla mücadele başlığı altın-

¹²⁷ Organize suç örgütleri genelinde cebir, şiddet ve tehdit uygulamak suretiyle korkutma gücünü kullanmakla birlikte, bu yola başvurmadan, örneğin rüşvet vermek suretiyle diğer bir deyişle yolsuzluk yaptırarak da haksız çıkar sağlamaktadır.... Dolayısıyla organize suçluluğun tanımı yapılırken sadece korkutma gücünün kullanılması yeterli olamaz. Ancak korkutmaya uygun araçların kullanılması veya siyaset, medya, kamu idaresi, adliye ve ekonomi üzerinde etkili olma gibi belirli yöntemlerin kullanılması da zaman içinde gelişip değişen organize suçluluğu kapsayamaz. (Eviik, s 24).

¹²⁸ Kocasakal'a göre: organize suçluluk olgusu, ekonomik bütünleşme ve globalleşme ile birlikte ve medyanın etkisi ile dünya çapında, hukuki bir konudan öte öncelikle siyasal bir tartışma konusu

da, bu sorunla mücadelele girişmiş ülkelerin kanunlarında yer verilen ve temel hak ve özgürlüklere önemli ölçüde müdahale oluşturan kuralların uygulanması bakımından bir takım sınırlar çizilmesi gerekliliği doğrultusunda bir tanımın verilmesinin gerekli olduğundan bahsedilebilir. Bunun aksi “normun açıklığı ve belirliliği” ilkesinin ihlali sonucuna yol açar¹²⁹.

Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere, hangi yönden bakılırsa bakılsın, organize suçluluk olgusuna ilişkin yapılacak tanımlamalar türlü sakıncaları içerisinde barındırmaktadır. Burada artı ve eksi kutuplar belirlenerek bir tercih yapılmalıdır: Kanun koyucu bir organize suçluluk tanımına yer vererek, hangi durumlarda bu suçlulukla mücadele için gerekli tedbirlere başvurulabileceğini belirlemeli midir (bu şekilde organize suçlulukla mücadelede bir takım hukuki engellerle karşılaşılması ihtimali yüksektir, zira organize suç örgütleri faaliyetlerini yürütürken mevcut kanunların boşluklarından faydalanma konusunda her geçen gün daha da önemli aşamalar kaydetmekte ve bu alanda uzman kişilerden faydalanmaktadırlar), yoksa kesin bir tanımının verilmesi mümkün olmadığı için bir tanımlama yoluna gidilmemeli ve bu şekilde organize suçlulukla sınırsız bir alanda azami bir kuvvetle ve en etkin şekilde mücadele mi edilmelidir? (bu şekilde bir uygulama da yaşadığımız çağda özellikle gelişmiş ülkelerin üzerinde en yoğun biçimde çalıştıkları konuların başında gelen bireylerin temel hak ve özgürlüklerine ağır müdahalelere neden olabilecektir)¹³⁰.

Organize suçluluk yere, zamana, coğrafi koşullara, toplumların sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel yapılarına, gelişen dünyada ortaya çıkan yeni alışkanlıklar ve bu alışkanlıkların her toplumda yarattığı bağıksılıklara, ülkelerin yönetim biçimlerine

haline gelmiştir. Bu tartışma, çoğu kez ceza hukuku güvenceleri ile bağdaşmayan ceza normlarının doğmasına yol açmıştır. Organize suçluluk, soğuk savaş yıllarında var olan “dış tehdit” veya “düşman” kavramının yerini alan yeni bir kavram haline getirilmiştir. (**Kocasakal**, s. 134).

¹²⁹ **Erdem**, s. 35.

¹³⁰ **Erdem**'e göre; Organize suçluluk konusunda yasal bir tanım getirmenin gerekliliği de tartışma konusu yapılabilir. Çünkü, madem ki, belirlilik ilkesi, organize suçluluk konusunda bir tanım getirilmesi zorunluluğunu ortaya koymaktadır, o halde gizli soruşturma tedbirlerinin uygulama alanını, organize suçluluk şüphesi taşıyan suçlarla sınırlı tutmak suretiyle belirlilik ilkesi açısından ortaya çıkan sakınca giderilebilir. Nitekim, birçok ülkede organize suçlulukla mücadele amacıyla getirilen gizli soruşturma tedbirlerinin uygulama alanı, organize suçluluk içinde düşünülebilecek suçların bir kataloguna yer vermek suretiyle sınırlandırılmıştır. Öte yandan, bir ülkede organize suçlulukla ilgili olarak verilen tanımın, başka bir ülkenin koşullarına ne dereceye kadar uygun olacağı da tartışma götürür. Çünkü sonuçta hangi suçların, organize suçluluk kavramı içinde düşünüleceği –kamu yararı ile birey yararı arasındaki ilişkideki tutumuna da bağlı olarak- yasa koyucu tarafından belirlenmesi gereken bir suç politikası sorunudur. Gerçekten amaçlarına ulaşmak için gereksinim duydukları ekonomik desteği yasa dışı yollardan karşılamak zorunluluğu ile karşı karşıya bulunan terör örgütleri de mafia benzeri davranışlar içine girdiği halde, Alman yasa koyucusu bu suçları organize suçluluk kavramı içinde ele almamıştır. (**Erdem**, s. 36).

kurumlarının dayanıklılığına ve devam eden bir liste şeklinde birçok etkene göre değişik görünümde ortaya çıkabilmekte ve bu da organize suçluluk konusunda herkesin üzerinde uzlaştığı bir tanım verilmesini olanaksız hale getirmektedir. Üstüne üstlük, ülke topraklarında faaliyet gösteren organize suç örgütleri değişen dünyayla birlikte, sınır aşan bir boyut kazanmış ve uluslararası ölçekte faaliyet yürütmeye başlamıştır¹³¹. Bahsedilen suç örgütleri faaliyet yürüttükleri her ülkede o ülkenin koşullarına uyum sağlayarak zırh ve yöntem değiştirmekte, değişik suç alanlarında eylemlerini gerçekleştirmektedirler. Örgütün uluslararası yapısıyla, aynı örgütün ulusal, bölgesel veya yerel yapısı da farklılıklar gösterebilmektedir. Aynı durum, uluslararası niteliği olmasa dahi aynı ülke toprakları içerisindeki örgütlerin de her bölgenin, her yörenin koşullarına uyum sağlaması bakımından da geçerlidir.

Ayrıca bir üst kavram olan organize suçluluğun kapsamakta olduğu organizasyon türleri düşünüldüğünde, her birinin birbirinden ayrılan, farklı ve bağımsız niteliklere sahip olabileceğini göz önünde bulundurmak gerekir. Nitekim, organize suçluluğun en bilinen örneklerini sergileyen mafia, kendisine özgü bir çok nitelikleriyle diğer organize suç örgütlerinden ayrılmaktadır. Mafia'nın profesyonel ve gelişmiş yapısı, kültürü, gelenekleri ve faaliyetleri üzerinden bir tanımlama yapılması halinde, suç işlemek için meydana getirilen daha basit birleşmeler organize suçluluk kapsamında değerlendirilemeyecektir. Ancak, organize suçluluğun en klasik biçimleri olan mafianın (Mafia, Camorra, Cosa Nostra, La Cosa Nostra vb. örgütler) nitelikleri yapılacak olası bir organize suçluluk tanımında esas alınabilir¹³².

¹³¹ Organize suçluluk ekonomik dolaşım, haberleşme sayesinde bugün uluslararası boyutlara ulaşmıştır. Sınır ötesi piyasalara yayılma, sadece yeni pazar arayışı amacı ile olmamıştır. Aynı zamanda kendilerine karşı baskı tedbirlerini önlemek, daha güvenli bir şekilde hareket etmek için kanunları, adliyesi, polislerle kontrolü gerçekleştiremeyen ülkeleri tercih etmişlerdir. Bireylerin yaşamını ve varlığını olumsuz yönde etkileyen organize suçluluğun etki alanı çok geniştir, kamusal güçlerin işleyişine kadar toplumun her kesimine ilişkindir. Diğer suçluluk şekillerinden ekonomik ve sosyal hayatta çeşitli yapıları ve metodları değiştirerek etkisi altına alması, ülke sınırlarını hatta kıtaları aşan yaygınlığı, iç ve dış hiyerarşide gücün merkezileştirilmiş olması nedeniyle ayrılır. Organize suçluluğun ortak özellikleri ise sürekli olması, zorunlu olmayan örgütsel bağın bulunması, bu bağın ortaya çıkardığı korkutma gücünün bulunması, bunu sonucunda kendisine tabi kılması, piramidel (başkan, başkan yardımcısı, danışman, hukuk ve finans uzmanı gibi) veya her ne olursa olsun yöneten organize bir yapının bulunmasıdır. (Evik, s. 23).

¹³² Bugün karşı karşıya olduğumuz organize suçluluk, mafia benzeri yapılanmalara benzerlik göstermektedir. Bugün organize suçluluk olarak nitelendirdiğimiz, örneğin; işbölümüne dayalı olarak faaliyet gösteren, fiilin planlanması şiddet kullanma gibi davranış örneklerini sergileyen örgütler geçmişte de mevcuttu. Bu tür örgütler organize suçluluğun en gelişmiş biçimlerini yansıtmaktadır. Dolayısıyla organize suçluluk olgusunu açıklığa kavuşturmak için, bu tür örgütlerin özellikleri, kökenleri ve görünüş biçimlerinden yararlanılabilir. Ancak, bu konuda elde edilecek bilgiler organize suçluluk konusunda mutlak bir ölçü oluşturmazlar. (Erdem, s. 35, 36).

Tüm bu açıklamalardan sonra, yapılan değerlendirmeler ve tespitler de dikkate alındığında; çok yönlü ve geniş kapsamlı bir terim olmasının da etkisiyle, bir “organize suçluluk” tanımı verilmesinin yerinde olmadığı düşüncesindeyiz. Ancak bir organize suç örgütünün varlığından bahsedilebilmesi bakımından yapılacak bir tanımlamaya göre kanaatimizce; organize suç örgütü, ikiden ziyade kişinin hiyerarşik bir yapı ve işbölümü esasına dayanarak ne pahasına olursa olsun dolaylı veya doğrudan haksız (yasadışı araçlarla) kazanç elde etmek amacıyla süreklilik arz eden bir şekilde belirsiz sayı ve türde suçların işlenmesi maksadı etrafında bir araya gelmeleridir.

C) Unsurları

Organize suçluluğa ilişkin tanım çalışmalarında karşılaşılan zorluklar ve handikaplar neticesinde, organize suçluluk bir takım ortak unsurları belirlenerek tarif edilmeye çalışılmaktadır. Ancak yine, sayılacak bu unsurlar yere ve zamana bağlı faktörlere, kişiden kişiye göre değişebileceği için bu şekilde dahi kesin ve tatminkar bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Sayılan unsurlardan her biri, her zaman bir organize suç örgütünün bünyesinde var olmayabilir. Mesela, bir yazar organize suç örgütlerinde katı bir hiyerarşik yapı unsurunu şart koşarken, bazı organize suç örgütleri esnek bir yapıda örgütlenmiş olabilir. Bu noktada, unsurların tek tek belirlenmesi de organize suç örgütlerinin özelliklerini tam olarak yansıtmayabilir. Ancak, organize suç gruplarının bir takım ortak özelliklere sahip olduklarından hareketle, bazı ölçütlere yer verilmektedir. Bu ölçütler de kişiden kişiye farklı sayı ve önceliklerde karşımıza çıkmaktadır. Bahsedilen ölçütlerden bazıları şunlardır¹³³:

- İşbölümüne dayanan bir hiyerarşik yapı
- Süreklilik
- Suçun planlanması, hazırlanması ve işlenmesinde profesyonellik
- Bölgeler üstü ve uluslararası bağlantılar ve ilişkiler
- Ne pahasına olursa olsun kazanç sağlama gayesi
- Kara para aklama faaliyetleri

¹³³ Bkz. **Erdem**, s. 37, 38; **Sözüer, Adem**, s. 258-260; **Özbek**, *Ceza Muhakemesi*, s. 400; **Kocasakal**, 142; **Şahin**, s. 691; **Yenisey**, *Kurultay*, s.116, 117; **Yücel**, *Kriminoloji*, s. 42 vd.; **Öztürk/Erdem**, s. 1051-1058.

- Halkın yasa dışı mal ve hizmetlere yönelik ihtiyaçlarının karşılanması
- Devlet memurları veya hizmetlileri ile özel sektördeki görevlileri korkutup, yolsuzluk yapar hale getirmeye çalışma
- Örgüt içi yaptırım sistemi
- Korunma mekanizması
- Şiddet kullanma
- Siyaset, polis, adliye, basın, ve ekonomik çevrelerin desteği
- Yüksek yaşam standardı
- Yasal faaliyetlerle yasa dışı faaliyetlerin birlikte yürütülmesi
- Kısa zamanda ve hızlı biçimde kazanç sağlayabilecek, maliyeti düşük, yakalanma riski az olan suç alanlarının tercih edilmesi,
- Piyasanın gereklerine uyum sağlama,
- Konspiratif davranış ve taktikler (karşı observasyon, dışa karşı korunma, uydurma isimler kod isim kullanma, mühür ve damgaların hukuka aykırı olarak kullanılması, teknik ve bilimsel araç ve bulgulardan yararlanma)
- Grup üyeleri arasında dayanışma,
- Şüpheli kişilerin ceza kovuşturma organlarının müdahalelerine karşı korunması (görünüşe göre fazla zengin olmayan sanıkları en seçkin avukatların yardımından yararlandırma, tutuklama durumunun kaldırılması için yüksek miktarda teminat yatırılması, tutuklama ve cezanın infazından sonra yeniden örgüte kabul, tutuklu ve hükümlünün ve onun yakınlarının cezaevinde iken ihtiyaçlarının karşılanması),
- Tanık bulmakta güçlük ve muhatapların içinde bulunduğu korku nedeniyle tipik bir biçimde ceza kovuşturma organlarına bilgi vermekten kaçınması,
- Esnek suç teknolojisi ve suç tedbirlerinin seçiminde çok yönlülük.

Organize suç örgütlerinin tespitinde, belirtilenler dışında birçok ölçüt dahi farklı yazarlar tarafından dikkate alınmaktadır. Hemen belirtelim, sayılan bu ölçütlerin her birinin organize suç örgütlerinde aynı anda bulunması şart değildir. Eğer bir organize suç örgütünün tespitinden bahsediliyorsa, kanaatimizce aranacak unsurlar şunlar olmalıdır:

- 1) İşbölümüne dayanan hiyerarşik bir yapı
- 2) Süreklilik

- 3) Örgüt içi yaptırım sistemi, korunma mekanizması ve örgüt içi dayanışma
- 4) Ne pahasına olursa olsun kazanç sağlama amacı
- 5) Kara para aklama faaliyetleri
- 6) Devlet memurları veya hizmetlileri ile özel sektördeki görevlileri korkutma, yıldırma, sindirme suretiyle yolsuzluk yapar hale getirmeye çalışma ve siyaset, polis, adliye, basın, ve ekonomik çevrelerin desteği sağlama
- 7) Uluslararası (Sınır aşan) bağlantılar ve ilişkiler

1) İşbölümüne Dayanan Hiyerarşik Bir Yapı

a) Hiyerarşik Yapı

Fransızca *hierarchie* sözcüğünden dilimize geçen *hiyerarşi* kelimesinin anlamı sözlüklerde, “makam sırası, basamak, derece düzeni, aşama sırası” olarak yer almaktadır¹³⁴. Günümüzde profesyonel anlamda yürütülen yasal ya da yasadışı her organizasyon faaliyetinde kademeli şekilde yürütülen bir işleyiş söz konusudur. Mesela, iş hayatında profesyonel bir şekilde faaliyetlerini sürdüren bir ticaret şirketi açısından olaya yaklaşıldığında en basit şekliyle bu kademeli sistemin en yukarisında karar mekanizması olarak şirketin yönetim kurulu başkanı (patronu) ya da genel müdürü yer almaktadır¹³⁵. Yine bu kişiye bağlı, çeşitli alanlarda uzmanlaşmış kişiler, katı bir modele sahip olmasa da hiyerarşik bir yapıda patronun emrinde faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu kişiler genel koordinatör ve çeşitli müdürlerden oluşabilmektedir. Bu hiyerarşik yapıda daha sonra şirket çalışanları yerlerini almaktadırlar. Şirketin faaliyetlerini gerçekleştirme, alınan kararları, yapılan planları, talimatları uygulama görevi bu kişilerin üzerindedir. Bu yapı elbette her organizasyon bakımından aynı derecede veya aynı biçimde dış dünyaya yansımayaabilir. Her organizasyonun kendisine özgü farklı bir yapılanma içerisinde faaliyet göstermesi mümkündür.

¹³⁴ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=156620>, 20.03.2009.

¹³⁵ **Schmitz**, organize suçluluktan söz etmek için gerekli asgari koşulları, süreklilik ve hiyerarşik oluşum olarak ifade etmekte ve organize suçluluğu, yasal işletmelerden ayırt etmek için de buna kazanç getiren yasadışı işlerle uğraşma unsurunu ilave etmektedir. (**Schmitz, Monika**, *Rechtliche Probleme des Einsatzes Verdeckter Ermittler*, Bonn, 1995, s. 113 vd.’dan aktaran **Erdem**, s. 38).

Organize suç örgütlerinin en karakteristik özelliklerinden birisi de hiyerarşik yapıları(derece düzeni)dır¹³⁶. Kanaatimizce hiyerarşik yapıdan bahsedebilmek için öncelikle, en az üç kişiden oluşan bir yapıya ihtiyaç vardır. Zira, eğer bir derece düzeninden bahsediliyorsa, bu en az 3 kademeli olmalıdır. Karar merciindeki bir patron, ona bağlı bir yönetici veya danışman ve planları uygulayan ve eylemleri gerçekleştiren profesyonel ve güvenilir bir kişi. Bu nedenle bize göre organize suçluluktan bahsedilebilmesi için en az üç kişinin varlığı gerekli kılmaktadır. Doktrinde iki kişinin varlığını yeterli gören tanımlar organize suçluluğun yapısında var olan hiyerarşi unsurunu yansıtmaya elverişli değildir¹³⁷. Özellikle disiplinli ordularda göze çarpan ve katı bir biçimde kendisini açığa vuran emir-komuta zinciri, disiplinli bir organize yapının sürekliliğini sağlaması, dışarıdan gelecek tehditlere karşı güçlü olması ve amaçlarını gerçekleştirmesi bakımından oldukça önemlidir. Zira, hiyerarşik yapı disiplinin sağlanmasında ve rollerin dağıtılmasında; herkesin organizasyon içindeki konumunu bilmesinde ve bu konumu ölçüsünde hareket etmesinde önemli bir etkenidir. Aksi durum, kurulan sistemli ve disiplinli yapının bozulmasını hızlandırır.

¹³⁶ Birtakım insanların, bazı fiilleri işlemek için bir araya gelmeleri, bunların suç organizasyonu oluşturdukları anlamına gelmez. Bu bir araya geliş kazanç temin etmek amacıyla, sistemli ve hiyerarşik bir yapı içinde olmalıdır. Bu nedenle bir mahallenin gençlerinin, mahallelerindeki kıza laf atan yabancıyı dövmek için bir araya gelmeleri, bunların müessir fiil suçu işlemek için örgüt kurduklarını göstermediği gibi; üç kafadarın, ödeme güçleri bulunmadığı halde bir gece kulübüne girip felektan bir gece çaldıktan sonra, para ödememeleri de bunların organize hareket ettikleri anlamına gelmez. (Öztürk/Erdem, s. 1051); Yenisey'e göre, Grup içinde altlık-üstlük ilişkisi şeklinde, hiyerarşik bir yapı bulunduğunun tespit edilmesi; ele geçirilen şüpheliler arasında sebebi ve kaynağı tam olarak açıklanamayan bir otorite ilişkisinin bulunduğunun saptanması; suç işleyen grup içerisinde müeyyide uygulandığının belirlenmiş olması organize suç örgütlerinin tespitinde yararlanılacak hususlardandır. (Yenisey, Kurultay, s. 116); Kişileri tabi kılan ve gizli işbirliği durumu yaratan ve örgütsel bağdan gelen yıldırma gücüne dayanan bir örgüt söz konusu olduğunda organize yapının varlığının kabul edilmesi gerekir. Ancak bu, örgütte, görev ve rollerin dağıtılmış olmayacağı anlamına gelmemelidir. Dağıtılmış görevler yoksa organize yapının varlığından kuvvetli olarak şüphe duyulacaktır. Örgüt üyeleri arasında görevlerin dağıtılmış olması, her bir üye için özel, kesin olarak belirlenmiş bulunmasını gerektirmez. Ancak, en azından yöneticilerle, üye olanların ayırt edilebilmesi, verilen görevlerin saptanabilir olması gerekir. (Evik, s. 215); Organize suçluluğun varlığından bahsedebilmek için, organizasyonun illegal kazanç elde etme amacı gütmesi, devamlı biçimde ve hukuka aykırı bu amacın gerçekleştirilmesini bir hayat tarzı haline getirerek, katı veya gevşek bir hiyerarşik yapı içinde sürekli olarak suç işlemesi hususlarına dikkat edilmelidir. (Sözüer, s. 259).

¹³⁷ Doktrinde birçok yazar organize suçluluktan bahsedebilmek için suç işlemek için en az iki kişinin bir araya gelmesini yeterli görmektedir. Bkz. Erdem, s. 38; "(Buna karşılık Erdem'e göre, suç örgütü birlikte suç işleme veya çete kavramından, üyeleri, hiyerarşik yapıya sahip bir örgüt yapısına bağlı olarak belirli suçların işbölümüne dayalı olarak işlenmesi için belirli bir süre için birçok kişinin bir araya gelmesi bakımından ayrılmaktadır. Bu yüzden iki kişinin bir araya gelmesi, sıkı bir örgüt yapısını gerçekleştiremeyeceği için bu gerekliliği karşılamamaktadır)" (Erdem, Mustafa Ruhan, Avrupa Birliği Hukuku'nun Üye Devletlerin Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukuna Etkisi, (AB Üye Devletler), Ankara, 2004, s. 195; Özek, s. 195; Avcı, Yeni, s. 354; Şahin, s. 691; Öztürk/Erdem, s. 1051.

Bahsedildiği üzere, hiyerarşik yapının belki de en katı biçimi devletlerin düzenli ordularında görülür. Burada emir-komuta zinciri, ast-üst ilişkisi kesin kurallar ve sınırlarla belirlenmiştir. Buna benzer sistemlere organize suç örgütlerinde de sıkça rastlamak mümkündür. Ancak belirtmek gerekir ki, her suç organizasyonu aynı biçimde katı bir hiyerarşik yapı içinde olmayabilir. Bazı organizasyonlar daha gevşek bir yapılanma içinde örgütlenebilir¹³⁸. Organize suçluluk gruplarının yapısal modelleri hakkında farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bazıları katı bir hiyerarşik yapı sergilediklerini (örnek olarak Cosa Nostra ve Japon Yakuza); bazıları ise tamamen esnek yapıda olup, her türlü duruma uyum gösterebildiklerini ifade etmektedirler. Aynı şekilde, esnek yapıdaki organizasyonlarla katı bürokratik yapıların bir arada bulunmaları mümkündür. Üst seviyede hiyerarşik bir yapı, alt seviyede esnek bir yapıya dayanabilir (Örnek olarak Çin Üçlüsü)¹³⁹. Tam da bu durum, dünya üzerinde farklı isimler altında ortaya çıkan organize suç örgütlerinin birbirlerinden farklı olarak çok değişik biçimlerde yapılandığını ortaya koymaktadır. Kısaca, organize suç örgütlerinin tamamının, tek düze, değişmez yapılarının olduğunu düşünmek yanıltıcıdır¹⁴⁰.

¹³⁸ **Sözüer**, s. 259; *Aksi görüş*, **Erdem'e** göre, hiyerarşik yapı, katı ve ödünsüz bir yönetim, üyeler arasında mutlak itaat ve koşulsuz sadakat yoluyla disiplinin sağlanması ve üyelerin güvenliğinden sorumlu olma biçiminde kendisini gösterir. (**Erdem**, s. 39); Yine **Kocasakal'a** göre, bu yapı, hiyerarşik, katı kurallara tabi, tek amaç olarak azami derecede kazanç sağlamaya yönelik, piramit bir yapılanma şeklinde olmakta ve sıkı-tek parça bir birlik görünümü arz etmektedir. (**Kocasakal**, s. 135); Suç karteli aynı zamanda askeri bir hiyerarşidir. (**Ziegler**, s. 21); Ancak bu durum daha çok, organize suçluluğun en ağır türlerini oluşturan mafia tipi örgütlenmeler bakımından ifade edilmektedir.

¹³⁹ **Evik**, s. 22; Organize suçluluğun yapısal olarak başlıca iki farklı temel modele sahip olduğu kabul edilir: Grup modeli olarak adlandırılabilir olan birinci modele göre, fail grupları dışarıya karşı kapalı ve grup içinde de hiyerarşik olarak yapılanmış olup, grup üyeleri sürekli olarak belirli bir işlevi gerçekleştirir. İkinci model ise ağ modeli olarak adlandırılır ve aktörler arasında çok sayıda ilişki mevcut olup, bu ilişkiler suç ortamı üzerinden toplum içine ya da toplum içinden suç ortamı içine uzanırlar. Grup üyeleri arasında keskin ve sürekli bir sınırlandırılma mevcut değildir. Suç işlemek suretiyle ulaşılmak istenen amacın gerçekleştirilmesi için fırsatların bulunması durumunda kişiler birlikte hareket ederler. Bu nedenle bireylerin işlevleri değişiklik gösterebilir. (**Marxen**, Klaus, *Organisierte Kriminalität und die Organisation der staatlichen Strafverfolgung*, FS für Schneider, *Kriminologie an der Schwelle zum 21. Jahrhundert* (hrsg. Schwind/Kube/Künhe, Berlin, New York 1998, s. 299'dan aktaran, **Özbek**, s. 48); Bazı örgütler, üst seviyede oldukça resmi bir hiyerarşik yapıya, alt kademelerde ise daha belirsiz ve şekilsiz bir ilişki ağına sahiptirler. Örgütün büyüklüğü ve yapısındaki resmiyet derecesi, grupların tanımlanması ve mukayesesinde, iki boyut kazandırır. Birincisi örgütün gücü ve zaafı hakkında fikir verir. İkinci olarak da hükümet ve güvenlik güçlerince uygun karşı tedbirlerin alınmasına imkan sağlar. (**Williams/Savona**, s. 91).

¹⁴⁰ Dünyada, şu veya bu isimle anılan, ama yanlış olsa da genel bir tabirle "mafia" olarak adlandırılan pek çok suç örgütü vardır. Oysa, taşıdıkları ortak özelliklere karşın, uluslararası suç örgütleri tamamen aynı model ile yapılanmadığı gibi, büyüklükleri ve yapıları, üyelerinin nitelikleri ve tipolojisi, uzmanlaştıkları alanlar da değişebilmektedir. (**Kocasakal**, s. 135).

Organize suçluluk çerçevesinde, organize oluş biçimine göre farklı bazı derecelendirmeler, kademeler yapılabilir¹⁴¹. Bu bakımdan en alt kademedede *çete suçluluğunun* varlığına şahit olunmaktadır. Ancak bu durumun organize suçluluk olarak kabulü hususu tartışmalıdır¹⁴². Çeteler ile organize suçluluğu ayıran bazı özellikler şunlardır¹⁴³:

- 1) Çetelerde esaslı olarak fail suçu belirlenir (organize suçluluktaki gibi müşteri değil).
- 2) Çete ilk önce fiili doğrudan doğruya mağdura yönelir; organize suçluluk da ise durum farklıdır. Mağdursuz suçlar (uyuşturucu, silah ticareti vb.) veya mağdurun kendisinin de etkileneceği veya engellenme korkusundan ihbar etmek istemeyeceği suçlar (koruma parası, fuhuş vb.) tercih edilir.
- 3) Çetelerde üyelik yapısı dışarıdan görülebilir, buna karşın organize suçlulukta bu yapı esaslı olarak görünmez.
- 4) Kişisel ilişkiler çetelerde rol oynar, bu durum organize suçlulukta genellikle, çetelerde olduğu şekliyle geçerli değildir.
- 5) Organize suçlulukta mutlak sadakat ve güven söz konusudur.
- 6) Çete, organize suçluluğa göre kısa ömürlüdür.
- 7) Çete, organizasyon yapısı ortaya koymaz.

¹⁴¹ Bu alanları kesin çizgilerle birbirinden ayırt etmek olanaksızdır. Gruba bireyin bağlılığının yoğunluk derecesi, grup dinamizminin bir sonucudur ve bu unsur grup suçluluğunun diğer biçimlerinde de söz konusudur. Bu da göstermektedir ki, örgütlenme derecesine göre yapılacak bir ayırım büyük güçlükler ortaya çıkarmaktadır. (Erdem, s. 40).

¹⁴² Sözüer, s. 258; Ziegler'e göre, Büyük suç kartelleri ile yerel çeteler arasında anlaşma ya da paylaşma söz konusu değildir: Çok uluslu bir suç kartelinin ekonominin belirli bir sektörünü, ya da belirli bir pazarı veya bölgeyi ele geçirmeyi kararlaştırdığında suç kartelinin tetikçileri yerel haydutları ortadan kaldırırlar. (Ziegler, s. 50); Taşkın'a göre de çeteler yeterince profesyonel olmayan, bir nevi ayak işlerini yürüten, tetikçi olarak adlandırılacak gruplardır. Bunlar kendileri büyük organizasyonlar gerçekleştirmek yerine, bazı suç organizasyonlarınca kendilerine verilen lokal işleri para karşılığı yapmaktadırlar. (Taşkın, s. 33).

¹⁴³ Demirbaş, Kriminoloji, s. 312, 313; Grup suçluluğu veya çete suçluluğundan farklı olarak organize suçlulukta, artık failer değil, müşteriler işlenen fiili belirlenir; kişisel ilişkiler burada önemli bir rol oynamaz. Daha çok yasal alanda faaliyet gösteren firmalarla aynı prensipler çerçevesinde hareket edilir. Suçun işlenmesinden çok önce bu yolla elde edilen kazançların nasıl yasal kazançla dönüştürüleceği, örneğin paravan firma kurmak yoluyla, planlanır. Başka bir anlatımla suçun organizasyon ve icrasındaki mükemmellik bakımından organize suçluluk grup suçluluğundan ayrılır, çünkü suç faaliyetleri önceden ayrıntılı olarak planlanır ve örgütün yapısı çetede olduğundan çok daha sıktır. Grup suçluluğunda, genellikle suçun işlenmesinden sonra düzenli olarak dağılıp duruma göre yeniden bir araya gelen ad-hoc bir topluluk söz konusudur. Oysa organize suçlulukta, bu tür suçluluk yapılanmasından farklı olarak birden fazla kişinin bir araya gelmesi süreklidir. Çete de sürekli bir faaliyet yoktur; kişiler kısa süreli olarak bir araya gelirler. Suçların önceden planlanması ve sıkı bir örgüt yapısına sahip olmaması bakımından organize suçluluktan ayrılır. Bundan başka organize suçluluktan farklı olarak çete suçluluğunda, kişiler kural olarak teşhis edilebilir özellik gösterir. (Erdem, s. 44).

8) Çete, politik ve ekonomik ilişkilere sahip değildir.

Bununla, birlikte organize suç örgütlerinin faaliyetlerinde çetelerden faydalanmaları söz konusu olmaktadır. Çeteler organize suç örgütlerinin hizmetinde faaliyet gösterebilir. Organize suç örgütlerinin mensupları, çeteci gibi iğreti yaşamaz¹⁴⁴, faaliyet gösterdikleri alanlar ve faaliyetlerinde kullandıkları yöntemler, yapıları birbirinden ayrılmaktadır.

Orta derece organize suçluluk ise, sağlam, düzenli bir planlama ve dayanıklı bir yapı göstermektedir¹⁴⁵. *Ağır organize suçlulukta* ise, mafia benzeri organizasyonlar söz konusu olup, (örnek olarak ABD'deki La Cosa Nostra) bunlar ekonomik kazanç yanında siyasi gücü de elde etmeyi amaçlamaktadırlar¹⁴⁶.

Hiyerarşik yapının görünümünde en başta organizasyonun yöneticisi konumunda bulunan, planları yapan, emirleri veren bir patron, bir beyin, Ceza Hukuku terminolojisi ile ifade edersek bir azmettiren¹⁴⁷ bulunur. Mafia tipi örgütlenmelerde bunun karşılığı olarak "Capo" terimi kullanılmakta, bu kişiler "Capo Mafia" olarak adlandırılmaktadır. Bu kişi organize suç örgütünün lideridir. Kovuşturma makamlarının bu kişiye ulaşmasını önleyebilmek için genellikle araçlar kullanılır. Bu araçların sayısı arttıkça, bu kişiye ulaşmak imkansızlaşır. Bu nedenle bu yöntem etkin olarak kullanılmaktadır. Böyle durumlarda karşımıza *azmettirmeye azmettirme*, hatta *azmettirmeye azmettirmeye azmettirme...* gibi sorunlar çıkar¹⁴⁸. Bu tür bir hiyerarşik yapılanma gerek içe gerekse dışa karşı korunmaya da hizmet etmektedir¹⁴⁹. Bu sıkı hiyerarşik yapıya uygun olarak hiyerarşinin en alt tabakasında yer alan üyeler, örgü-

¹⁴⁴ Evik, s. 33.

¹⁴⁵ Bu tür organize suçlulukta profesyonellik ön plandadır. Ulusal ve uluslararası alanda faaliyet gösterebilirler. Amaç kısa zamanda daha fazla kazanç elde etmektir. (Taşkın, s. 33).

¹⁴⁶ Sözüer, s. 258; Örgütün disiplinli, işbölümüne dayanan hiyerarşik yapısı kapsamında, amacı ve amaca ulaşmak yöntemlerine ilişkin belirgin programının varlığı, organize suçluluğun koşuludur ve suçun oluşması açısından yeterlidir. Diğer bir deyişle, örgütün yapısı, belirgin programı, örgüte katılanların programı uygulamaya yönelik amaçları, organize suçluluğun tehlike neticesine uygunluğu koşulunun varlığının ve türünün saptanması açısından ölçüttür. Belirtilen nedenle, örgüte katılanların amacı organize suçluluğun türünü de belirler. (Özek, s. 198); Interpol'e göre suç örgütleri geleneksel, profesyonel ve günöbirlikçi olmak üzere gruplandırılmaktadır. Geleneksel suç örgütlerinde hiyerarşik yapı ve örgüt içi yaptırım çok ağırdır. Bu özellikleri sayesinde uzun yıllar çözölme olmadan ayakta kalabilmektedir. Yasadışı işlerin yanında yasal işler de yapmaktadırlar. Profesyonel suç örgütleri ise belli başlı birkaç alanda –araç hırsızlığı, sahte evrak- gibi iyice uzmanlaşırlar. Bu tür suç örgütleri yapılarını ve metotlarını sık sık değiştirir. Günöbirlikçi suç örgütleri ise kazanç sağlayabilecekleri her alanda faaliyet göstermektedirler. Bunların örgüt yapıları son derece esnek ve değişkendir. Kültürleri, sosyal yapıları, ekonomik durumları birbirinden farklı kişiler bu tür örgütler tarafından kullanılmaktadır. (Taşkın, s. 34)..

¹⁴⁷ Öztürk/Erdem, s. 1051.

¹⁴⁸ Öztürk/Erdem, s.1051.

¹⁴⁹ Erdem, s. 39.

tün yapısı konusunda genellikle yeterli bilgiye sahip değildir. Çünkü suçları planlayan üst düzey yöneticiler, bunları yerine getiren alt düzeydeki üyelere yalıtılmıştır. Bu amaçla, üst düzey yöneticiler tarafından alınan kararları, bunları yerine getirecek olan üyelere aktarmak için görünüşte yasal işlerle uğraşan aracı kişilerden de yararlanır¹⁵⁰. Örgütü arka planda yöneten kişiler suç faaliyetlerini gizledikleri için, ko-
vuşturma organlarının örgüt hakkında bilgi elde etmeleri neredeyse olanaksız hale gelmektedir¹⁵¹. Bunun yanı sıra organize suç örgütlerinde liderden sonra gelen, ona bağlı yardımcılar bulunmaktadır. Geniş alanlara yayılmış büyük ölçekli organize suç örgütlerinde, bu yardımcı üyeler, her bir birimin başında bulunmakta ve bir holdingde olduğu gibi “yönetim kurulu üyelerini” oluşturmaktadırlar. Her üye holding bünyesindeki bir şirketin müdürü gibidir. Ancak, hepsi en yukarıdaki “patron”, “başkan”, “lider” “capo mafia”nın talimatları doğrultusunda hareket ederler. Bazı önemli kararlar, bu kurulun toplanması suretiyle alınabilir. Bunun yanı sıra patron, ortak bir karar alınmasına gerek olmadan, doğrudan yardımcılara veya grup üyelerine görevler verebilir. Bunun dışında, organize yapıda danışman konumunda bulunan üyeler de bulunabilir. Yine, özel yetenekleriyle yükselmiş üyeler, organizasyonda önemli konumlarda yer alabilmektedir. Hiyerarşinin alt kademesindeki organizasyon mensupları, kararlaştırılan faaliyetleri yerine getirirler. Organize suç örgütlerinde genel anlamda, bahsedildiği şekliyle alt kademelere inildikçe sayı bakımından artan (yetkileri azalan) kişilerden oluşan, birbirine bağlı ve sistematik bir görüntü altında piramidel bir yapı söz konusudur. Kocasakal’a göre ise, söz konusu yapılanma, patron (bosso), danışman (consigliere), teğmenler(caporegima), askerler şeklinde ortaya çıkmaktadır¹⁵².

¹⁵⁰ Erdem, s. 39.

¹⁵¹ Öztürk/Erdem, s. 1052.

¹⁵² Kocasakal, s. 135; Organize suçluluğun her şeyden önce küresel anlamda genel geçer bir iç yapılına vardır. Bu açıdan, örgütlü suçları askeri yapıya benzetirsek, en başta bir lider “boss” vardır. Onun altında teşkilatın çalışma alanlarına göre “underboss” yani şef yardımcılarını bulunur. Bunlarında altında tim komutanları yer alır. Günlük işlerin yürütülmesi ise “askerlerin” görevidir. Örgütün dış dünya ile bağlantısında hukuksal konularda yardım etmek üzere genellikle “patron”un yanında bir danışmanlar heyeti görülür ki, örgütsel biçimin tümü “konsey” terimiyle ifade edilir. (Kahya/Özerkmen, s. 67).

b) İşbölümü

Büyük ölçekli suçluluk ve organize suç örgütleri günümüzde, her birinin özel ve belirli görevi olan çok sayıda kişinin yardımına gereksinim duymaktadır ki, bu da “suçta işbölümü” kavramının somut görünümüdür. Suçluluk kitleselleşmekte ve profesyonelleşmektedir¹⁵³. Geçimlerini genellikle suç oluşturan faaliyetlerle sağlayan failer, suç tekniklerine hakim olan, önemli bir suç kariyerini geride bırakmış, suçun ortaya çıkmasını önleme ve polis gibi sosyal kontrolle görevli kurumların müdahalelerine karşı kendilerini savunma yeteneğine sahip kişilerdir¹⁵⁴. Aslında organize suç örgütlerindeki hiyerarşik yapı işbölümünü zorunlu kılmaktadır. Diğer bir deyişle hiyerarşik yapının oluşumu suç işlemede işbölümünü beraberinde getirmektedir. Zira, örgütün büyüklüğüne göre, bölgeler, şehirler vs. bir kişinin sorumluluğuna verilebilmektedir¹⁵⁵. Organize suç örgütleri faaliyet gösterdikleri her alanda ihtiyaçları doğrultusunda uzman kişileri örgüt içinde adeta istihdam etmektedirler. Finansal

¹⁵³ Kocasakal, s. 132.

¹⁵⁴ Örneğin organize otomobil hırsızlığı ve kaçakçılığın bir kişi tarafından tek başına işlenmesine olanak yoktur. Bu nedenle belirli alanlarda uzmanlaşmış birden çok kişi aralarında işbölümü yaparak suç faaliyetini gerçekleştirirler. Örgüt içerisinde en yukarıdan en aşağıya kadar herkes belli bir rol üstlenmiş olup, herkes kendi alanında uzmanlaşmış durumdadır. Özellikle suçtan elde edilen kazancı aklamak amacıyla başvurulan yöntemler, finans piyasasının nasıl işlediğinin ve bu piyasayı etkileyen faktörlerin neler olduğunun çok iyi bilinmesini gerektirdiği için, ayrı bir uzmanlık konusu olabilecek bir nitelik taşımaktadır. (Erdem, s. 39, 40); Yenisey’e göre, a) suçun planlanması aşamasında çok ayrıntılı hazırlık yapılmış olması, kiralık katillerin işledikleri suçlarda olduğu gibi; suçun ısmarlama bir şekilde işlendiğinin anlaşılması, kaynağı belli olmayan yerlerden, faile büyük paralar gelmiş olması ve bu para ile, araç, vasıta, silah gibi unsurların finansmanın sağlanmış olması; b) Suçun işlenmesi aşamasında failin profesyonelce davrandığı izleniminin doğması; pahalı, elde edilmesi zor bilimsel metotlar veya bilgilerin suç işlenmesinde kullanılmış veya uygulanmış olması; gibi unsurlar organize suç örgütlerinin tespitinde dikkate alınmalıdır. (Yenisey, Kurultay, s. 116); Kendi aralarında ittifaklar kurabilen suç örgütlerinin faaliyetlerindeki plan ve süreklilik dikkat çekmektedir. Aslında, suçun planlı işlenmesi ve suç grubunun sürekliliği, organize suçluluğu diğer suçluluk türlerinden ayıran en önemli ölçüttür. Kendi içinde gevşek de olsa hiyerarşik bağlarla birbirine bağlı organizasyon üyelerinin oluşturduğu bu kriminal yapılar, teknik bilgisi yüksek şahıslardan artan oranda faydalanmakta, bu kişilerin bilişim sistemleri, bankacılık ile adli ve idari konulardaki bilgi ve deneyimlerinden istifade etmektedir. (Pek, Ahmet, “Önsöz”, *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 Raporu*)

¹⁵⁵ Bazı örgütlerde sadece fonksiyonel işbölümü ile yetinilmez, aynı zamanda coğrafi, işbölümü de yapılır; mesela bölge veya şehir hatta ülke sorumluları tayin edilir. Aslında bu durumda da geniş anlamda bir fonksiyonel işbölümü söz konusudur. Örgüt içerisinde en yukarıdan en aşağıya kadar herkes belli bir rol üstlenmiş olup, herkes kendi alanında uzmanlaşmış durumdadır. (Öztürk/Erdem, s. 1051, 1052); Suç örgütleri, yaptıkları işbölümü ile, işlenecek suçu parçalara bölmekte, her bölümü yerine getirmekle farklı kişileri görevlendirmektedirler. Yapılan işbölümü, işledikleri suçların boyutunu, yakalanmalarını ve tespit edilmelerini zorlaştırmaktadır. Yakalansalar bile sadece planın bir kısmı çöktürebilmektedir. Planın devamı ve bütünü tespit edilememektedir. Bir süre sonra aynı plan yeniden uygulanabilmekte, yeni bir eleman daha önce yapılamayan işi tamamlamakta ve büyük hedef gerçekleştirilmektedir. Bu işbölümü sayesinde suç örgütünün gerçek liderine ulaşmak adeta imkansızdır. (Taşkın, s. 19, 20).

işlemlerle ilgilenmek üzere finans uzmanları, hukuki meseleler karşısında konusunda uzman avukatlar, suç teknikleri ve suç işleme metotları hususunda, suç dosyası kabarıklık olan ve işlenecek türdeki suçlarda uzmanlaşmış olan kişiler, yasadışı işlemlerin perdelenmesi konusunda işini en iyi yapan uzmanlar, bankacılar, ekonomistler vs. hiyerarşik yapı içerisinde yerleştirilen işbölümünde paylarına düşen konumları almaktadırlar. Örnek vermek gerekirse, kamu görevlilerine veya siyasilere nüfuz ederek bir takım suçların işlenmesini ve riski en aza indirmek suretiyle kazanç elde etmeyi amaçlayan organize suç örgütleri, bu amaçları doğrultusunda türlü yöntemlerle, bu kişileri zor durumlara sokarak, elde ettikleri çeşitli materyallerle onlara şantaj yaparak istediklerini elde etmektedirler. Bu dahi özenle ve profesyonelce yapılan bir planlamayı ve gerçekleştirilecek bir hazırlığı gerektirmektedir¹⁵⁶. Bu da organize suç örgütlerinin planlı ve sistemli bir şekilde hareket etmelerini gerektirir. Özellikle ilerleyen teknolojilerin kullanılmasında ve bu tip eylemlerin hazırlanmasında organize suç örgütleri uzman kişilerin yardımından yararlanmaktadır. Yine, organize suç örgütlerinin en klasik eylemlerinden olan kaçakçılık fiilleri de konusunda uzman kişilerin faaliyetleri neticesinde profesyonel yöntemlerle gerçekleştirilmektedir.

2) Süreklilik

Burada sürekli olmadan kasıt, ikiden fazla kimsenin bir araya gelmesindeki ve suç işlemedeki sürekliliktir. Başka bir ifadeyle, en az üç kişinin belirsiz sayıdaki suçları işlemek için bir araya gelmelerinin süreklilik arz etmesidir. Süreklilik, organize suçluluğu, adi suçluluktan ayıran en önemli unsurlardan birisini oluşturmaktadır. Suç anlaşması bir defaya mahsus olmak üzere belirli bir suçu işlemek için değildir, failer arasındaki anlaşma süreklilik arz etmektedir. Organizasyon, amaçlanan suçların işlenmesi aşamalarından bağımsız olarak zaman içinde varlığını sürdürmelidir. Organizasyon, örgütün işlediği suçların sadece hazırlık hareketi niteliğini taşımamalı, amaçlanan suçlar işlendikten sonra da yenilenerek, tekrarlanarak kullanılan bir yapı oluşturmalıdır. Program dahilinde olan suçların işlenmesinden sonra da organize

¹⁵⁶ Organize suçta katılan kişiler uzun ya da belirsiz bir süre devam eden işbölümü yapmak suretiyle ticari ya da mesleki birliklerin kullanılması (odalar birliği, işadamları birliği gibi meslek kuruluşları), gözdağı oluşturmak amacıyla şiddet ya da diğer uygun araçların kullanılması ya da politika, medya, kamu idaresi, adalet, ya da ekonomi üzerinde baskı kurmak suretiyle birlikte etki yaparlar. (Özbek, s. 49).

yapının varlığını sürdürmesi gerekir¹⁵⁷. Bir takım kişiler, bir veya iki defa iştirak halinde suç işlediklerinde organize suçluluk söz konusu değildir. Organize suçluluktan bahsedilebilmesi için bir suç örgütünün bulunması ve suç işleme faaliyetlerinin sürekli olması gerekir¹⁵⁸.

Bahsedildiği gibi, birkaç kişinin bir araya gelerek iştirak halinde birkaç suç işlemeleri halinde organize suçluluktan bahsedilemez. Organize suçluluktan söz edilebilmesi için öncelikle organize olmuş bir yapı ve bu yapının sürekli nitelikte olması aranacaktır. Problem, sürekliliğin ispatında yaşanabilir. Suç işlemeyi hedefleyen ve yahut suç işlemiş olan bir grup insanın oluşturdukları birlikteliğin süreklilik arz edip arz etmediğinin ortaya konulması önem taşımaktadır. Bir örnek vermek gerekirse, dört arkadaş aralarında hırsızlık yapmak üzere anlaşmışlardır. İlk gün iki eve girerek bir takım eşyaları çalarlar, ikinci gün ise başka bir evde hırsızlık yaparlar, bir hafta sonra yine iki eve daha girerek evden bazı eşyaları çalarlar ve daha sonra çaldıkları eşyaları satarlar. Bu eylemlerin tümü bir plan dahilindedir ancak burada organize suçluluktan bahsedilmesi söz konusu değildir. Zira, burada ancak, dört arkadaşın aralarında anlaşarak iştirak halinde bir suç işlemelerinden söz edilebilir. Olayda süreklilik unsuru gerçekleşmemiştir. Bunun gibi; üç arkadaşın, okulda kavga ettikleri bir gruptaki 4 çocuktan bir tanesini kavga ettikleri gün öldürmeleri, diğer ikisini aradan on beş gün geçmesinin ardından yaralamaları, dördüncü genci de aradan yirmi gün geçtikten sonra gasp etmeleri planlı bir şekilde anlaşarak iştirak halinde işlenmiş suçlar olup, burada organize suçluluktan söz edilemez. Burada dört kişi aralarında kararlaştırdıkları birkaç fiili gerçekleştirmişlerdir. Aralarında suç işlemek maksadıyla kurulmuş süreklilik arz eden organize bir yapıdan söz edilemez. Bir faaliyetin gerçekleştirilmesi için görevlerin kişiler arasında geçici olarak paylaşılması ve koordinasyonun sağlanması için bir takım kuralların getirilmiş olması örgütün varlığı için yeterli olmaz¹⁵⁹. Organize suçlulukta süreklilik unsuru işlenecek suçlardan bağımsız-

¹⁵⁷ **Evik**, s. 216; Örgütün kurulduktan kısa bir süre sonra yetkili makamlar tarafından yakalanması süreklilik unsurunun gerçekleşmediğini göstermemektedir. (**Evik**, s. 216).

¹⁵⁸ **Daragenli**, s. 246; Belirli suçlar için örgütle işbirliği yapan taşeron kişilerden yararlanılmakla birlikte, örgüt olarak ortak bir amaç izlenir; bu ise, üyelerin geçimini suç işleyerek karşılamadaki sürekliliktir. Bu bakımdan suç örgütünün yasal bir işletmeden hiçbir farkı yoktur. Yasa dışı mal ve hizmetlerin dağıtımı, taşınması, üretilmesi amacıyla bir araya gelen örgütün, üyelerinden bağımsız olarak kendine özgü bir örgüt menfaati söz konusudur. (**Erdem**, s. 42, 43).

¹⁵⁹ Önemli olan örgütün sürekli olarak belirli amaçları gerçekleştirmek için kurulmuş olmasıdır. (**Evik**, s. 216); Organize suç, gelişigüzel bir iştirak değildir. Organize suç, çok failli bir örgütlenme,

dır. Organizasyonun kendi başına bir süreklilik arz etmesi gerekir. Sürekliliğin ispatında organize suçluluğun diğer yapısal özelliklerinin de ortaya konulması suretiyle bir sonuca ulaşmak mümkündür. Mesela, yıldırma gücü, tabi kılma ve gizli işbirliği, organize bir yapının sürekliliği için temel faktörlerdir, süreklilik istikrarlılığın belirtisidir¹⁶⁰.

Organizasyonun sürekliliğinin getirdiği bir diğer kural ise, organizasyondan ayrılmanın söz konusu olmamasıdır. Güven, sadakat koşulları içerisinde örgütte bir dayanışma söz konusudur. Bu durum sürekli bir birlikteliği gerekli kılar. Bu dayanışmanın karşılığında örgüt içi disiplinin ve örgütün içeriye ve dışarıya karşı korunmasının sağlanması için bir takım kesin kurallar getirilmiştir. Bu kurallara uyulmaması sert ve acımasız yaptırımlarla karşılanmaktadır. Bu doğrultuda suç işlemek için yapılan sürekli anlaşmanın bozulması söz konusu değildir. Organize suçlulukta belirli bir suçu işlemek için bir araya gelme değil süreklilik arz eden ortak bir amaç söz konusudur.

Organize suçlulukta planlanan faaliyetler gerçekleştirilir, sona erer, ancak organizasyon devamlılığını sürdürür. Diğer bir anlatımla amaç da süreklilik arz eder. Amaç sürekli olarak her ne pahasına olursa olsun kazanç elde etmektir. Bu amaç doğrultusunda sürekli bir biçimde faaliyet gösterilir. Anlaşmayı feshetme gibi bir durum söz konusu değildir. Dolayısıyla, organize suçlulukta amaca ulaşmak için yapılan anlaşma daimidir, belirli bir süre de sona ermez. Anlaşmaya aykırı hareket edenler en ağır şekilde cezalandırılır.

3) Korunma Mekanizması, Örgüt İçi Yaptırım Sistemi ve Örgüt İçi Dayanışma

Organize suç örgütleri gelişmiş ve profesyonelce uygulanan bir korunma mekanizması altında faaliyetlerini yürütürler. Bu özellikleri, organize suçlulukla mücadelede yetkililerin soruşturma ve kovuşturmaları yürütürken somut delillere ve gerçek faillere ulaşmalarını, hakikatleri ortaya çıkarmalarını zorlaştırmaktadır. Sürekli surette kazancı hedefleyen organize suç örgütleri için en önemli hedef faaliyetlerini

bir yapıdır. Bu nedenle de, türüne göre değişik olmakla beraber, faillerin oluşturduğu beraberliğin sürekliliği amaçlaması gerekir. Organize suçlar, mütemadi suçtur. (Özek, s. 197).

¹⁶⁰ Evik, s. 216.

gizlilik içerisinde yürütmek ve arkalarında hiçbir delil bırakmamak suretiyle, yargılama makamlarıyla kesinlikle muhatap olmamak, yakalanmamak ve açığa çıkmamaktır. Bunu sağlamak adına organize suç örgütleri hiçbir yolu denemekten çekinmezler. Örgütün varlığını devam ettirmesi için en sert ve acımasız kuralların uygulanmasında tereddüde düşülmez.

Korunma mekanizması gerek içe karşı, gerekse dışa karşı en etkin biçimde yürütülmektedir¹⁶¹. İçe karşı korunmayı, suçun ayrıntılı olarak planlanması, bölgeler üstü bağlantı ve ilişki, profesyonelce işleyen lojistik¹⁶², suçtan elde edilen kazançların paylaşılması ve yasal hale getirilmesi sağlamaktadır¹⁶³. Hiyerarşik yapı, korunma mekanizmasında etkin bir rol oynamaktadır. Örgüt içinde mutlak itaat, resmi yetkili makamlar önünde her durumda susmak esastır¹⁶⁴. Aykırı davranışlar örgüt içi yaptırım sistemiyle karşılanır. Örgüt içi disiplin ve güvenliğin sağlanması adına getirilmiş olan kurallar emredici kanunlar hükmündedir. Bu kurallara riayet edilmemesi en sert biçimde cezalandırılır. Bu cezalar ölüm cezasına kadar uzanabilmektedir¹⁶⁵. Organizasyonun denetiminin sağlanması ve grup kurallarını ihlal eden üyelerin cezalandırılması için başvurulan bu yöntemler, aynı zamanda organizasyon dışındaki kişilere de uygulanarak, organizasyonun korunması ve amaçlarına ulaşması sağlanmak istenir. Bu durum, organizasyonun işlediği suçlarla ilgili olarak aleyhe tanıklık yapacak kişilerin tehdit edilmesi ve hatta öldürülmesi gibi şekillerde ortaya çıkabilir¹⁶⁶.

Organizasyon içindeki disiplin ve güvenliği, yalnız ceza sistemi sağlamaz; aynı zamanda sosyal güvenlik sistemi de grup dayanışmasına hizmet etmektedir.

¹⁶¹ Suç işlemeye yönelmiş olan organizasyon hem içeriye hem de dışarıya karşı özenli bir şekilde maskelenmektedir. (Özbek, s. 49).

¹⁶² Lojistik, yol, haberleşme, sağlık ve ikmal hizmetlerini sağlayan strateji bölümü demektir. Strateji ise, bir amaca varmak için eylem birliği sağlama ve düzenleme sanatıdır. İşletme ekonomisi açısından lojistikten tüm maddi ve istihbari süreçler anlaşılır. Organize suçluluk bakımından lojistik ise, örneğin, lüks bir arabanın çalınmasından onun satışına kadar olan süreci kapsar. (Sieber, JZ 1995, 760, 761 vd.'den aktaran, Özbek, Ceza Muhakemesi, s. 404). İktisat Terimleri Sözlüğü'nde lojistik terimi'nin anlamı: "Mal ve hizmetlerin sağlanmasına yönelik etkinliklerin yönetimi, örgütlenmesi ve planlaması bilimi" olarak belirtilmektedir. (<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=217985>, 21.03.2009).

¹⁶³ Erdem, s. 40; Örgütlenmede iç denetim vardır. Örgütün kurallarına, amaçlarına ve yönetim kararlarına aykırı davranışların örgüt içi yaptırımlarla karşılanması olasılığı vardır. (Özek, s. 197).

¹⁶⁴ Ukraynalı bir suç kartelinin tetikçisi, Puglia bölgesinden Sacra Corona Unita'nın "onurlu insanı", Napoli Camorrasının Caposu, ya da New York Cosa Nostra'sının babası genellikle konuşmayı reddeder. Yargıcın sorularına cevap vermez. Konuşan bir suçlu kendi hayatını ve aile üyelerinin güvenliğini tehlikeye atar. (Ziegler, s. 235).

¹⁶⁵ Örgütün her üyesi gözünü kulağını açık tutmak, fakat mutlak olarak susmak zorunluluğu altındadır. (Schneider, Jura 1984, s. 170'den aktaran, Erdem, s. 41); Daha hafif durumlarda, müessir fiil, şantaj veya tehditle de yetinilebilir. (Öztürk/Erdem, s. 1052).

¹⁶⁶ Sözüer, s. 260.

Örgüt içi dayanışma burada ön plana çıkar. Tutuklanan üyeler için en iyi avukatların tutulması, üye cezaevindeyken, cezası infaz edilirken ve ardından, kendisinin ve ailesinin geçiminin sağlanması, tutuklama durumunun kaldırılması için yüksek miktarda teminat yatırılması, tutuklama ve cezanın infazından sonra yeniden örgüte kabul, yurtdışına kaçmaya yardım, sahte pasaport, seyahat ve oturma izni, kimlik değiştirilmesi, çeşitli operasyonlarla fiziki görüntüsünün değiştirilmesi vs. gibi yardımlar üyelere sağlanır. Bu yardımlar hiçbir zaman karşılıksız değildir. Organizasyonun üyelerinden her alanda mutlak sadakat ve itaat beklenir. Susma yasasına aykırı davranmak beraberinde ölüm cezasını getirir. Bu cezanın infazı için yer ve zaman önem ifade etmez. Hainler, adeta törensel tarz ve biçimde kayıtsız cezalandırılmaktadır. Bunun nedeni, ihanet eden üyenin örgüt tarafından cezalandırıldığı konusunda her türlü tereddüdü bertaraf etmek ve böylece bundan sonra aynı yönde davranan kişilerin de mutlaka cezalandırılacakları korkusunu yaymaktır¹⁶⁷. Organizasyon içerisinde yaratılan bu korku ve kayıtsız itaat ve sadakat, organizasyonun dışı karşı korunmasının da bir ayağını oluşturmaktadır. Böylece organizasyonun faaliyetleri ve işleyişi konusunda içeriden bilgi sızması engellenmektedir.

Organizasyonun dışı karşı korunması, faaliyetlerde ayrıntılı hazırlık ve üst düzey profesyonellik, uzmanlaşma, hiyerarşik grup yapılanması, gerçekleştirilen eylemlerin parçalara bölünmesi, uluslararası bağlantı ve ilişkiler, suçtan elde edilen kazançların yasal işlere aktarılarak aklanması, soruşturma ve kovuşturma makamlarını etkisiz kılma, rüşvet, yolsuzluk, tehdit, yıldırma, sindirme, korkutma yöntemleri, sahte belgeler düzenlenmesi, delillerin türlü yollarla karartılması, gelişen teknolojik imkanlardan üst düzeyde yararlanma yollarıyla sağlanmaktadır¹⁶⁸. Faaliyetlerde ay-

¹⁶⁷ **Erdem**, s. 41.

¹⁶⁸ **Yenisey'e** göre; failin, kendisini gizlice izleyen polis memurlarını, karşı casusluk şeklinde izlemeye aldığı tespit edilmiş olması; failin kendisini izleyenleri atlatmaya çalışıcı hareketlerde bulunması; sahte isimler kullanması veya konuşurken veya yazdıklarında şifreli kelimeler kullanması, suç işleyen kişilerin ortaya koydukları davranış biçimini sergilemesi; organize suçluluğun teşhis edilmesinde kullanılan emare ve endikatörlerdendir. (**Yenisey**, *Kurultay*, s. 116); Ceza kovuşturma organlarının müdahaleleri, planlama ve yönetici grubun izolasyonu, örgüt içinde sıkı disiplin ve sistematik olarak rüşvet vermek suretiyle etkisizleştirilmektedir. (**Erdem**, s. 41); Örneğin, otomobil kaçakçılığı veya "hayali ihracat" yapabilmek için, gümrük ve vergi memurlarının suç örgütüne yardımcı olması zorunludur. Aynı şekilde örgütü yakalanma ve mahkumiyete karşı güvence altına almak için polis ve ceza kovuşturma organlarının devreye girmesi gerekmektedir. Bu amaçla, örgüt, politik ve ekonomik güç elde etme yoluna gider. Böylece dışarıdan fark edilmeme, organize suçluluğun bir niteliği olarak kendisini gösterir; bu amaçla da örgüt, kendisini yasal bir oluşum gibi takdim etmeye çalışır. Organize suçluluk, kendisini gizlemek ve suçtan elde ettiği kazançları yasallaştırmak için, yasal işletmelerin olanaklarını kullanmaktadır. Yasal işletme örtüsü altında kendilerini gizleyebilmek için, örgüt, seyahat

rıntılı hazırlık, profesyonellik ve faaliyetlerin uzman kişilerce gerçekleştirilmesi yoluyla, yasadışı eylemler kamufle edilmekte, arkada hiçbir iz, emare ya da delil bırakılmamakta ve resmi makamlara bu konuda mücadele şansı tanınmamaktadır. Hiyerarşik grup yapısı ve eylemlerin bölünmesi, örgüt bünyesindeki sistemin açığa çıkarılmasını ve en azından yönetici kadrosuna ulaşılmasını imkansız kılmakta, yetkili makamlar eylemlerin arkasındaki gerçek kişilere ulaşmamaktadır¹⁶⁹. Planlar eylemleri gerçekleştirecek bireylere araçlar vasıtasıyla iletilmekte, bu kişilere organizasyon hakkında herhangi bir bilgi verilmemektedir. İşlenen fiillere adi bir suç görüntüsü verilir ve bu eylemlerin organizasyonla bağlantısı kesilir. Bu doğrultuda aleyhe tanıklık yapacak kimseler tehdit, korkutma yöntemleriyle etkisiz hale getirilmektedir¹⁷⁰. Organizasyonların sahip olduğu teknolojik imkanlar, mücadele ile görevlendirilen yetkili makamların imkanlarından daha üstün olduğu zaman, organizasyona ulaşmak mümkün olamamaktadır. Uluslararası bağlantı ve ilişkiler, organizasyonların hedefledikleri kazançların büyümesini sağlamanın yanında, yasadışı faaliyetlerinin organizasyonla ilişkilendirilmesi tehlikesini zayıflatmaktadır. Suçtan elde edi-

büroları, otobüs firmaları ve acente gibi işyerleri işletir. Bu yasal ve yasadışı işlerin iç içe geçmesi sonucunu doğurmakta ve bunu daha sonraki aşamalarda birbirinden ayrılması olanaksızlaşmaktadır. (Erdem, s. 42).

¹⁶⁹ Avrupa’da etkin bulunan yeni organize suç örgütlerinin, çeşitli açılardan değişim geçirmekte olduğu Avrupa Birliği’ne sunulan bir raporda ifade edilmiştir. Bu değişimlerden biri, hiyerarşik yapının giderek güçlenmesi ve yönetim kadrosuyla tabanda yer alan basit üyeler arasındaki mesafenin açılmasıdır. Bunun sonucu olarak organize suç örgütleri “hücre” denen birimleri kullanmaya başlamış, yargının tepedeki kişileri takip etmesi zorlaşmıştır. İkinci olarak suç örgütlerinin yapısal esnekliğe kavuştuğu gözlemlenmiştir. Böylece, sürekli değişen yasadışı mal ve hizmet taleplerini karşılayabilecek duruma gelmişlerdir. Uzmanlaşmış suç kadroları oluşturan örgütler, üst yönetimlerini böylece daha iyi gizleyebilmektedirler. Tespit edilen son değişim ise, organize suç örgütlerinin kendi aralarında dayanışmaya gitmesi olarak gösterilmektedir. Tekelleşme yerine kendi aralarında gizli anlaşmalar yapmayı tercih eden örgütler, böylece riskleri azaltmakta ve karlarını çoğaltmaktadır. (Erman, R. Barış, s. 265); Suç örgütlerinin yapılanmalarında büyük gizlilik hakimdir. Liderler ve üst yöneticiler suç örgütünün pek çok elemanı tarafından bile tanınmayabilir. Genellikle suç örgütünün lideri uluslararası şirketleri olan, büyük hacimli ihracat-ithalat işlemleri gerçekleştiren, itibarlı bir işadama görünümündedir. (Taşkın, s. 19).

¹⁷⁰ Organize suçluluğun aydınlatılması ve failerin ele geçirilmesinde, genellikle suç bağlantılarını ve örgütün elebaşlarını tanıyan ve örgütün organizasyonu hakkında bilgi sahibi olan tanıkların vereceği ifadeler önem taşımaktadır. Bu kişiler, genellikle ya bizzat failin fiiline ortak durumundadırlar veya en azından onunla yakın ilişki içinde bulunmaktadırlar. Eğer bu kişiler örgüt içerisinde olan bitenleri kovuşturma makamlarına açıklayacak olurlarsa, “hain” olarak nitelendirilmektedirler. Fakat anılan nitelikteki suçların şöyle veya böyle tesadüfen tanığı olmuş ve fiile iştiraki olmayan kişilere yönelik suçlu çevresinden gelecek olası tehlikelerin de gözden uzak tutulmaması gerekir. Bu açıdan organize suçlulukla mücadele edilmek isteniyorsa, tanıklar mutlaka etkili bir biçimde korunmalıdır. Tanıkların tehlike içinde bulunması, belli doğrultuda ifade vermesi konusunda sözlü veya yazılı uyarı ve tehditten, eşyaya ve kişilere karşı şiddet kullanmaya kadar uzanmaktadır. Bu tür baskılar ve bundan ileri gelen korkunun etkisiyle tanıklar, gerçeğe aykırı ifade vermek, ifade vermekten kaçınmak, olayı hatırlamadıkları veya olay hakkında herhangi bir şey bilmedikleri gibi mazeretler ileri sürmek yoluna gidebilmektedirler. (Erdem, Tanık, s. 54, 55).

len kazançlar legal alanlarda değerlendirilmekte, yasadışı faaliyetlerle, yasal faaliyetlerin iç içe geçmesi suretiyle organizasyon yasal bir görüntü sergilemektedir¹⁷¹. Rüşvet yoluyla elde edilen polis memurları, planlanan suç kovuşturma tedbirleri hakkında suç organizasyonunu bilgilendirmekte, avukatlardan hukuki yardım alınmakta, ekonomistlerden hukuka aykırı yollardan elde edilen kazançların aklanması bakımından yararlanılmakta, basın kendi haklarında olumlu bir imaj yaratılması için kullanılmaktadır¹⁷².

Organize suçlulukta dışarıdan gelecek müdahalelere karşı koruma sağlamak ve aynı zamanda kamuoyuna sempatik görünmek için, spor kulübü, kamuya yararlı dernekler veya vakıflar gibi sosyal amaçlı kurumların yönetiminde yer almaya ve bu gibi kuruluşlara yüklü miktarda bağış yapmaya özel bir önem verilir¹⁷³. Mütevazı spor kulüplerin yüksek bonservis bedeliyle sporcu transferlerine ve teknolojinin son imkanlarına sahip spor alanlarının inşasına kaynak ayırmaları, karşılıksız olarak toplum yararına yapılan yüksek bedeldeki yatırımlara ayrılan kaynaklar, yüksek meblağlarla telaffuz edilen bağışlara ayrılan paralar verilen bu önemin neticeleri olarak yansımaktadır. Bu anlamda tabiri caizse, psikolojik bir savaştan bahsetmek mümkündür.

4) Ne Pahasına Olursa Olsun Kazanç Sağlama Amacı

Organize suç örgütlerinin amacı en kısa sürede en az riskle en yüksek kazançla ulaşılmasıdır. Bu amaç, organize suçluluğun güdüsüdür¹⁷⁴. Bu durum, yasadışı faaliyetler neticesinde elde edilen haksız kazanç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bah-

¹⁷¹ Organize suçluluğun en belirgin özelliği, bu suçluluk türünün illegalitesinin açık bir biçimde görülmez oluşudur. Bu görülmezlik kriminal örgütlerin genellikle legal bir görüntü içinde faaliyet göstermesinden kaynaklanmaktadır. Gerçekten organize suçluluğun fiillerinde kullanılan en önemli araç, maskelene, kamuflaj yöntemi olup, yasal girişimciliğin imkanlarından yararlanılarak, suçlardan elde edilen kazançlar meşru kanallara akıtılmakta ve böylece bu suçluluğun illegal yönünün keşfedilmesi çok zorlaşmaktadır. Buna ilave olarak, yasadışı bu tür faaliyetlerin çoğu kez sosyal entegrasyona sahip olması, söz konusu faaliyetlerin başarılı bir şekilde ve rahatsız edilmeden devamını sağlamaktadır. Organize suçluluğun tespit ve teşhis edilmemesinin diğer bir nedeni, bu organizasyonların iç bünyesine müdahale veya sızılmayı önleyen ve çok iyi işleyen savunma, engelleme, sızdırmazlık mekanizmalarına sahip olmalarıdır. (Sözür, s. 257).

¹⁷² Sözür, s. 260.

¹⁷³ Bkz. Erdem, s. 42.

¹⁷⁴ Erdem, s. 44; *Güdü* kelimesi sözlüklerde “1. Bilinçli veya bilinçsiz olarak davranışı doğuran, sürekliğini sağlayan ve ona yön veren herhangi bir güç, saik 2. Bir etkinlik veya işin gizli sebebi. 3. *fel.* Kaynağı akıl olan sebep, saik 4. Bireyleri bilinçli ve amaçlı işlerde bulunmaya yönelten dürtü veya dürtüler bileşkesi, saik” olarak tanımlanmaktadır. (<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=143298>, 23.03.2009).

sedilen haksız kazancı yalnızca ekonomik kazanç şeklinde düşünmek kanaatimizce hatalı olur. Zira, bahsedildiği üzere, bir üst kavram olan organize suçluluk, bünyesinde farklı türde yapılanmaları barındırmaktadır. Bu anlamda, organizasyonun amacının aynı zamanda siyasi kazanç elde etmek olduğundan da bahsedilebilir. Kaldı ki, organize suçluluk başlığı altında değerlendirilmesi hususunda görüş birliği olmasa da, terör örgütlerinin amacı siyasi kazanç elde etmektir. Yine organize suçluluktan bahsedildiğinde ilk önce akla gelen mafia türü yapılanmalarında haksız ekonomik kazanç sağlama yanında, siyasi güç elde etme amaçların olduğu da belirtilmektedir. Öte yandan, terör örgütleri ile çıkar amaçlı suç örgütleri, günümüzde çoğu zaman içi içe faaliyet göstermekte, ilişkileri gittikçe karmaşık bir hal almaktadır¹⁷⁵. Bu nedenle, organize suçluluğunun amacının koşulsuz olarak en az riskle en yüksek kazancı sağlamak olduğu söylenmelidir. Buna ek olarak, günümüzde organize suçluluk denildiğinde, uluslararası metinler de dahil olmak üzere genel bir yaklaşımla çıkar amaçlı suç örgütleri ve mafia'nın anlaşıldığı, terör örgütlerinin ise bunlardan ayrı bir platformda değerlendirildiği söylenebilir. Bu konu ileride daha ayrıntılı olarak açıklanacağından, bu başlık altında üzerinde daha fazla durulmayacaktır.

¹⁷⁵ **Tezcan**, s. 140; Mafia için ilk sırada yer alan hedef ekonomik kazançtır; siyasi bazı çıkarların temin edilmesi ikinci derecede önemlidir; fakat bundan bütünüyle sarfınazar edilemez. Buna karşılık bir terör örgütü bakımından ilk planda yer alan siyasi kazançtır; ikinci planda yer alan ise, asıl amacın finansmanını sağlamak için zaruri olan ekonomik kazançtır. Görüldüğü gibi gerek mafia ve gerekse terör örgütleri ekonomik ve siyasi kazançlar elde etme gayreti içindedirler; ancak burada öncelik sonralık ilişkisi söz konusudur. Bu nedenle terör örgütleri ile mafia arasında bazı önemli benzerlikler bulunmaktadır; bu benzerlikler nedeniyle terör örgütlerinin siyasi mafia olarak nitelenmesi mümkündür. Bazı durumlarda siyasi mafiyayı ekonomik mafiyadan ayırabilmek dahi güçleşebilmektedir. (**Öztürk/Erдем**, s. 1052); Terör örgütü münhasıran siyasal amaçlar güden, devletlerin iç siyasal yapılarını, ülkenin bütünlüğünü ihlal amacı ile şiddet hareketleri sürdüren örgütlerdir. Çıkar amaçlı örgütler ise, iktisadi amaçlara yönelik faaliyetleri, bu maksatla suçları işleyen kuruluşlardır. Ancak, terör örgütünün, aynı zamanda ekonomik amaçlara yönelik faaliyetlerin de odağı haline gelmesi mümkündür. Gerçekten terör örgütleri çıkar amaçlı suç örgütleri gibi de çalışabilmektedirler. (**Dönmezer**, s. 6); Önceleri sadece siyasi amaçla işlenen organize suçlar, artık daha çok ekonomik kazanç sağlama maksadıyla veya toplumsal yaşamı etkileme amacıyla gerçekleştirilmektedirler. Siyasi amaç güden organizasyonların hedefi temelde toplumsal ve siyasal düzeni bozmak, ortadan kaldırmak veya değiştirmektir. Ekonomik amaç güden organizasyonlar ise, yüksek maddi kazanç sağlamak suretiyle, güç elde etmek arzusundadırlar. Ancak bu amaçların birbirinden tamamıyla bağımsız olduğu söylenemez. Bu nedenle her iki organizasyon şekli de amaçlarına ulaşabilmek için siyasal amaç yanında ekonomik kazanç veya ekonomik amaç yanında siyasi kazanç faaliyetlerini de yürütebilmektedirler. (**Şahin**, s. 690, 691); Her ne kadar uzun dönemdeki amaçları farklı olsa da, gerek terörist yapılanmaların gerekse organize suç örgütlerinin yasadışı faaliyetlerini sürdürebilmesi, ellerindeki maddi güce bağlıdır. Günümüzde terör grupları açısından yüksek kazanç olgusu, ideolojinin yanında diğer bir motive edici faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, ulaştığı yüksek maddi kazanç nedeniyle yasadışı uyuşturucu ticareti ön plana çıkmaktadır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı diğer birçok illegal faaliyetin finansman kaynağı olabilmektedir. Bu bağlamda, uyuşturucu kaçakçılığı organizasyonları ile terörist faaliyetlerin içinde yer alan şahıslar arasındaki bağlantıların, giderek daha fazla belirginleştiğini söylemek mümkündür. (**Pek**, "Önsöz", *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 Raporu*).

Ekonomik anlamda büyüyen ve globalleşen dünyada suç organizasyonlarının önüne çıkan fırsatlar ve suç alanlarının genişlemesi, elde edilen kazançların tahmin edilemez ölçüde yüksek boyutlara ulaşmasını sağlamıştır. Sürekli olarak kazanç sağlama amacıyla faaliyet gösteren organize suç örgütleri oldukça geniş bir suç yelpazesine sahiplerdir. Ancak, kazanç sağlamak adına işlenecek suçların getireceği kazanç nispetinde; yine bu suçların işlenmesi halinde organizasyon bakımından ifade ettiği risk ölçüsünde; ve en kolay yoldan ve en kısa sürede kazanç getirme potansiyeli ile orantılı olarak; bahsedilen suç yelpazesinin her perdesi ayrı boyutlardadır. Örnek vermek gerekirse, suç yelpazesinin en geniş perdelerinden birisini yasadışı uyuşturucu madde ile silah ticareti ve kaçakçılığı oluşturmaktadır.

Organize suç örgütlerinde amaç en kısa yoldan ve en az riskle maksimum kazançla ulaşmaktır. Başka bir anlatımla, burada amaç hukuken korunan belli değerlere zarar vermek değil, bir kazançla ulaşmaktır¹⁷⁶. Kazanç sağlayabilecek bütün yollarla başvurulduğu için, organize suçluluğu bu nitelikte olmayan suçlardan ayırt etmek oldukça güçtür. Bunun nedeni, organize suçlulukta, yasa dışı olanlar yanında başvuru ve yasallık ve yasa dışılığın iç içe geçmesini sağlayan araçlardan yararlanılmasıdır¹⁷⁷.

Buna göre suç, olsa olsa belirli bir maddi kazançla ulaşmak için başvurulacak araçlardan yalnızca birisidir. Buradan yasal ve yasa dışı organizasyonlar arasında yalnızca amaç bakımından değil, aynı zamanda bunun için başvuru araçları bakımından da bir benzerlik ve yakınlık bulunduğu sonucu çıkmaktadır¹⁷⁸. Biçimsel açıdan yasal bir işletme ile ideal bir suç örgütü arasında herhangi bir fark yoktur¹⁷⁹. Bu

¹⁷⁶ Erdem, s. 45.

¹⁷⁷ Erdem, s. 45.

¹⁷⁸ Sınır aşan organize suç örgütleri, uluslararası alanda faaliyet gösteren büyük çaplı şirketlerle benzerlik taşımaktadırlar. Öncelikle amaçları azami kazanç sağlamaktır. Bunun yanı sıra, faaliyetlerindeki özgürlüğü maksimum seviyede, faaliyetleri üzerindeki milli ve uluslararası denetimleri ise minimum seviyede tutmak isterler. Ancak, benzerliklerin yanında elbette, birçok yönden legal işletmelerden ayrılmaktadırlar. Bunlardan bazıları: Yasal bir şirket için hukukun ihlal edilmesi istisna, kurallara uyulması ise asıldır. Organize suç örgütlerinde ise, belirleyici vasıf, hukuk kurallarını ihlal etmek, kazancını suç faaliyetleri neticesinde elde etmektir. Yasal şirketler, ülke topraklarında faaliyet göstermek üzere izin almak için hükümetlerle irtibata geçtikleri halde, suç örgütleri muvafakat yerine hileli yollarla girişi elde eder ve sistematik olarak, faaliyetlerinin kesintiye uğramasından, izlenmesinden, denetlenmesinden, haberleşmelerinin dinlenmesinden sakınmaya gayret ederler. Organize suç örgütleri şiddet ve rüşveti yaygın olarak kullanmakta, faaliyet gösterdiği yerde yolsuzluk ortamı yaratmaya gayret etmektedir. Yasal şirketlerde ise, zaman zaman aksi davranışlar sergilense dahi, kural olarak bu yola başvurulmaz (Williams/Savona, s. 92).

¹⁷⁹ Erdem, s. 45; Organize suçlulukta ticari, planlanmış bir cürüm işlemek söz konusudur. Yasadışı organizasyonlar ve yasal ticari işletmeler arasındaki benzerlik ticari ya da sınai unsurların kullanılması

fark faaliyetler ve yöntemler bakımından ortaya çıkar. Organize suçluluk, genellikle kanunen yasaklanmış olan ve toplumun bazı kesimlerince talep edilen mal ve hizmet ihtiyacını karşılamaktadır. Bu nedenle toplumda illegal mal ve hizmetlere, organize suçluluk tarafından arzı gerçekleştirilen bir talep ortaya çıkmaktadır. Suç endüstrisi toplumdaki bu tür illegal ihtiyaç yapısının içine yerleşerek büyümektedir. Bu ihtiyaç yapısı ise her toplumun sosyal, ekonomik ve hukuki şartlarına göre belirlenmektedir¹⁸⁰. Amerika Birleşik Devletlerinde içki yasağının olduğu dönemlerde bunu değerlendiren organize suç örgütleri, oldukça yüksek kazançlar elde etmişler ve çok parlak dönemler geçirmişlerdir. Yine yasadışı uyuşturucu ticareti; uyuşturucuya olan talep ve uyuşturucu maddelerin özellikleri nedeniyle getirdiği yüksek kazanç sebebiyle her dönemde organize suç örgütlerinin vazgeçilmez ve yaygınlaşarak artan faaliyetlerinin başında gelmiştir. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Öte yandan, organize suç örgütleri daimi bir kazanç sağlama amacı çerçevesinde, açığa çıkma riski düşük olan suçları tercih etmektedirler. Burada görünüşte mağduru olmayan suçlar ön plana çıkmaktadır. Bu tür suçlarda gerek kendisinin de işbirliği içinde olması; gerekse teşhis potansiyelinin yetersizliği nedeniyle mağdurlar ön planda bulunmamaktadır¹⁸¹. Bu nedenle suç örgütleri, teşhis rizikosunu en aza indirmek için, görünüşte mağduru olmayan (uyuşturucu madde, silah ticareti) veya mağdurun kendisini gizlediği (kumar, fuhuş, pornografi, tefecilik) veya mağdurun

ile ortaya çıkar. Bu da lojistik yapılanma ile özellik gösterir. Organizasyonlar yasal olarak çalışan ticari işletmelere benzer organize yapılara sahiptirler. Böyle olduğu için işletme ekonomisine ilişkin organizasyonun akışı, mal satışı ve her şeyden önce lojistik bakımdan mevcut teoriler organize suçlulukta da doğrudan uygulanabilir niteliktedir. Burada yasadışı pazarın kendine özgülüğü ve organize suçluluğun önemli bir unsuru olarak fiilin ortaya çıkmasının engellenmesi söz konusudur. Bu yönüyle organize suçluluğun çıkar amacı ön plana çıkmaktadır. (Özbek, s. 53, 54); Organize suçluluk, küreselleşmeye paralel olarak mümkün olan en çok illegal kazançla ulaşmak ve olabildiğince güç elde etmek için işlenen yüksek dereceli suçlardır. Finansal imkanlar için her türlü özel ve ticari temasların kurulması yoluna gidilmektedir. (Kaçar, s. 99).

¹⁸⁰ Sözüer, s. 258; Gerçekten de şiddet suçları, malvarlığına yönelik suçlar gibi sosyal ve kişisel çatışmalara dayanan veya en uygun fırsatta işlenen klasik suçluluğun aksine, organize suçluluk, akılcı ve planlı olarak ve az riziko karşılığı yüksek kazanç ilkesine göre suç faaliyetlerini yönlendirir. Bu bakımdan suç örgütleri, halkın tamamı tarafından kabul görmeyen yasadışı mal ve hizmetlere yönelik gereksinimleri kötüye kullanma amacını güder. (Erdem, s. 44, 45).

¹⁸¹ Erdem, s. 46; Organize suçluluk değişik şekillerde ve alanlarda ortaya çıkıp, değişik kişi gruplarını etkileyebilir. Bu anlamda bazı suçluluk şekillerinde mesela, uyuşturucu madde ya da silah ticaretinde olduğu gibi ortada görülebilen somut bir mağdur bulunmayabilir. Bu, organize suçluluğu diğer suçluluk şekillerinden ayıran önemli bir özellik olarak karşımıza çıkar. Sigorta dolandırıcılığı ve sistematik kundakçılık suçlarında ise mağdur birey değildir ya da belirsiz (anonim) olarak kalır. Bazılarından ise, koruma parası olarak adlandırılan şantaj ya da tehditte olduğu gibi mağdur üzerinde bir tehdit uygulanmaktadır. Nihayet, mağdurun bizzat katıldığı ve bu yüzden şikayet ya da ihbarda bulunmadığı kumar, fahişelik, porno ticareti, tefecilik suçları söz konusudur. Bu suçluluk alanlarında efektif olmayı düşünen fail için yakalanma ve suçunun ispatlanması riski oldukça az görünmektedir. (Özbek, s. 53).

belirsiz veya anonim olduğu (sigorta dolandırıcılığı) veya mağdurun korkutulmak suretiyle kovuşturma organları ile işbirliğine geçmesinin engellendiği suçluluk alanlarında(şantaj) faaliyetlerini yoğunlaştırmaktadır¹⁸².

Koşulsuz ve yüksek kazancı en az riskle sağlama amacı; aynı zamanda suç işlemede profesyonelliği ve uzmanlaşmayı da şart kılmaktadır. Ayrıntılı hazırlık ve planların mükemmel bir şekilde eyleme dökülmesi bunu gerektirir. Organize suç örgütlerinin faaliyet alanları ve işledikleri suçlar düşünüldüğünde¹⁸³, bu suçların basit ve gelişigüzel yöntemlerle işlenemeyeceği, bir takım özel metotlara ve güvenlik güçlerinin yabancı olduğu stratejilere ihtiyaç olduğu açıktır. Organize suçluluk yeniliklere açıktır. Şayet organizasyonlar faaliyetlerinde kendilerini tekrarlarlarsa, yakalanma riskleri de o ölçüde artmaktadır. Yine en az riskle, en kısa sürede, en yüksek kazanca ulaşmak adına, yetkililer rüşvete alıştıırılarak, korkutularak, baskı altına alınarak etkisiz hale getirilmekte ve yine sağlanan yüksek kazançların üstünü örtmek amacıyla bu kazançlar legalize edilmekte, aynı amaç etrafında basın yayın organları kullanılmaktadır. Organizasyonlar daha yüksek kazançlara ulaşmak adına günümüzde uluslararası bağlantı ve işbirliğine yönelmişlerdir.

Gerçekten, günümüzde organize suç örgütlerinin artık uluslararası boyutta (sınır aşan) faaliyet gösterdikleri ve ellerinde bulundurdukları büyük miktardaki paralarla legal piyasaları etkiledikleri bilinmektedir¹⁸⁴. Yine, bazı organize suç örgütle-

¹⁸² **Schneider**, FS für Stree/Wessels, s. 816'dan aktaran **Erdem**, s. 46.

¹⁸³ Başlangıçta uyuşturucu madde ve silah kaçakçılığı gibi klasikleşmiş suçluluk alanlarında faaliyet gösteren suç örgütlerinin faaliyet alanı artık yalnızca uyuşturucu madde ile sınırlı değildir; kazanç sağlama olanağı veren bütün suçluluk alanlarına girilmektedir. Suçluluk konusundaki hayal gücü sınır tanımamaktadır. Yasadışı uyuşturucu madde ve silah ticareti ve kaçakçılığı, beyaz kadın ticareti, haraç gibi geleneksel ve klasik suçluluk alanları yanında, son zamanlarda bu örgütlerin özellikle, nükleer hammadde ve organ kaçakçılığı, zehirli atıkların yasadışı yollarla etkisiz hale getirilmesi, yasadışı teknoloji transferi, kara paraların aklanması gibi kazanç suçlarına da yöneldiklerim dikkat çekmektedir. Ayrıca kazanç sağlama olanağı getirdiği sürece, organize yankesicilik, çek ve kredi kartı dolandırıcılığı, motorlu araç hırsızlığı gibi alanlarda suç örgütlerinin faaliyette buldukları hiç de yabana atılamayacak bir gerçektir. (**Erdem**, s. 46, 47); Örgütlü suçluluğun ilgi alanında; uyuşturucu madde kaçakçılığı, yasadışı silah ticareti, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti, organ ve doku kaçakçılığı, gümrük kaçakçılığı, nükleer, radyoaktif madde ve tarihi eser kaçakçılığı, fikri mülkiyet hakları ihlalleri, kalpazanlık, adam kaçırma, zorla çek-senet imzalatma, yolsuzluk, kara para aklama ve bilişim suçları gibi pek çok suç faaliyeti yer almaktadır. (**Pek**, "Önsöz", *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 Raporu*); Günümüzde bilişim suçları, yanı sıra internet üzerinde işlenen dolandırıcılık ve her türlü suçlar organize suç örgütlerinin faaliyet alanları içerisine dahil olmuştur. Bu suçların işlenmesinde özellikle "hacker" ismi verilen bilgisayar korsanlarından istifade edilmektedir.

¹⁸⁴ Bunun neticesinde organizasyon üyelerinin yüksek hayat standartlarına sahip olması söz konusudur. **Yenisey'e** göre, failin çok lüks bir hayat sürmesi, faile; cinsellik, kumar, ödünç para verme gibi yollardan yaklaşılmış olduğunun tespit edilmesi; pahalı tatil köylerine gitmesi için karşılıksız imkanlar yaratılmış olduğunun, lüks otomobiller kullanmasına ortam sağlandığının belirlenmesi, organize suç-

rinin sahip oldukları gelirlerin, bir takım ülkelerin milli gelirlerinin çok üzerinde olduğu söylenmektedir¹⁸⁵. Organize suç örgütleri; riskin düşük olduğu bir yerde konuşlanıp kar payının en yüksek olduğu pazarlara mal ve hizmet sunmakla meşgul olurlar. Bu örgütler, sınır aşan faaliyetlerle, karlı pazarlar elde etme başarısı yanında, güvenlik güçlerinin operasyonlarından mümkün olduğunca kurtulabilecekleri bölgelere sızmak için zayıf noktalar bulabilmektedirler. Ayrıca, vergi cenneti olarak bilinen ve düzensiz bankacılık merkezlerinin bulunduğu yerleri giriş noktası olarak kullanıp, illegal yollardan kazandıkları servetleri global finans sistemine kanalize edebilmektedirler¹⁸⁶.

5) Kara Para Aklama Faaliyetleri

a) Kara Para Kavramı

Organize suçluluğun illegal faaliyetlerini, legal forma sokmakta yararlandığı en önemli metot kara paranın aklanmasıdır. Bu şekilde yasa dışı yollarla elde edilmiş yüksek kazançlar, yasalmiş gibi gösterilmekte ve ticari hayatın içerisinde çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Böylece, organize suç örgütleri sağlamış oldukları haksız yüksek kazançları rahatlıkla kontrol edebilmekte ve bu doğrultuda arttırdığı ekonomik gücü paralelinde büyümektedirler. Ayrıca, bu şekilde kamufle olan organize suç örgütleri, kara paranın yanında, yasadışı faaliyetlerini de aklamakta ve böylece soruşturma ve kovuşturma makamlarının müdahalelerinden de kurtulmaktadırlar. Organize suçluluk ve finansal sektör arasındaki bağlantı kara paranın aklanması yoluyla

luluğun teşhis edilmesinde kullanılan emare ve endikatörler arasında sayılmalıdır. (Yenisey, Kurultay, s. 117).

¹⁸⁵ Birleşmiş Milletler'in Haziran 1999 tarihli İnsan Kalkınması hakkında yıllık raporunda, "yıllık 1500 milyar dolar ciroyla uluslararası örgütlü suçun ekonomik gücü, büyük çok uluslu ticari şirketlerin gücüne denktir" denilmektedir. Dünya mafialarının tüm dünyadaki yıllık karları 1 trilyon dolar düzeyinde tahmin edilmektedir. Bu yaklaşık olarak, ABD bütçesine denk bir rakamdır. Yine bu rakam, Dünya Bankasının değerlendirmeleri nispetinde, toplam nüfusları 3 milyara varan az gelirli ülkelerin tümünün gayri safi milli gelirine eşittir. Bu tahmin, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı vb. suç örgütlerinin kontrolündeki işlerden gelen karları kapsamaktadır. Aklanan para ile yapılan yasal işler kapsamındaki yatırımlar bu hesaba dışında kalmaktadır. Yine, ABD bankası Merrill Lynch'in tahminlerine göre, suç örgütlerinin dünyanın 55 vergi cennetinden yönetilen özel serveti en az 3 trilyon dolardır. Bu rakam dünya gayri safi gelirinin yüzde 15'ine eşittir. (Ergül, Ergin, "Organize Suçlar ve Karaparanın Aklanması", (Sempozyum), *Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu*, 30 Nisan-1 Mayıs 2005, Ankara, s. 244).

¹⁸⁶ Williams/Savona, s. 91.

sağlanmaktadır¹⁸⁷. Öyle ki, bugün organize suçlulukla mücadelenin en etkin yollarından birisinin organize suç örgütlerinin yasadışı kazançlarını aklamaları süreçlerinin takip edilmesi olduğu görüşü kabul edilmektedir.

Kara para¹⁸⁸, genel olarak suçtan kaynaklanan mallara verilen isimdir. Kelimenin içerisinde “para” kelimesi kullanılmış olsa da, burada kavramdan anlaşılması gerekenin yalnızca para olduğundan bahsedilemez. Ekonomik değeri haiz olan ve suçtan elde edilen tüm malvarlığı değerleri bu kapsam içerisinde değerlendirilmektedir¹⁸⁹. Yine kara para kavramı bazı ülkelerin hukuk sistemlerinde her türlü suç faali-

¹⁸⁷ Ergül, Sempozyum, s. 244

¹⁸⁸ Karapara yasaların suç saydığı fiillerden elde edilen her türlü ekonomik menfaat ve değer olarak ifade edilebilir. Sözlük anlamıyla “yasa dışı yollardan sağlanan kazanç” olarak tanımlanan kara para, suç geliri, kirli para gibi terimlerle de anılmaktadır. Uluslararası literatürde ise bu kapsamda “suç geliri” (proceeds of crime), “kirli para” (dirty money), “kara para” (black money) veya “suç parası” (criminal fund) terimleri kullanılmaktadır.

Kara para ekonomik, sosyal ve hukuki olmak üzere farklı açılardan tanımlanabilir. Aklama suçuna konu olabilecek kara para doğal olarak hukuki olarak tanımlanan kara paradır ki, bu da ülke mevzuatlarında öncül suç olarak belirlenmiş fiillerden elde edilen her türlü değerdir.

Ülkemizde 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun’da tanımlanan “kara para”, söz konusu Kanunun 2/a maddesinde sayılan Kanunlardaki fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen bütün ekonomik değerleri ifade etmekteydi. 18.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunda kara para kavramı yerine “Suç geliri” kavramı kullanılmış ve aynı kanunda suç geliri, TCK’nın 282 nci maddesine paralel şekilde “suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri” olarak tanımlanmıştır. (http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm, 26.03.2009); Öncül suçlardan elde edilen her türlü maddi değeri oluşturan kara para ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri arasında bir fark bulunmamaktadır. Suçun düzenlendiği kanunun veya maddenin başlığına göre yapılan isimlendirme, söz konusu isim farklılığını yaratmaktadır. 4208 sayılı Kanunda düzenlenen aklama suçu, kanunun isminden dolayı “kara para aklama suçu” olarak isimlendirilmekte iken, düzenlemenin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 282. maddesiyle düzenlenmesinden ve maddenin başlığının “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama olmasından” ötürü “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu” olarak anılmaktadır. (Bkz. **Değirmenci, Olgun, Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (Kara Para Aklama Suçu)**, Ankara, 2007, s. 14, 15; Uluslararası hukukta kara para aklama kavramını ifade etmek için yaygın bir şekilde “money laundering” (para aklama, temizleme, yıkama) terimi kullanılmaktadır. Bu doğrultuda birçok ülkede “aklama” terimi tercih edilmektedir. Fransa’da “blanchiment”, İsviçre’de “blanchissage”, Almanya’da “geldwaschere”, İspanya’da “le blanqueo”, ve bazı Güney Amerika ülkelerinde “lavado”, aklama terimini ifade etmek için kullanılmakta ve bu terimlerin tümü “temizleme” anlamına gelmektedir. (**Ergül, Ergin, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, (Karapara)**, Ankara, 2001, s. 6; **Değirmenci**, s. 27, 28); 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 282. maddesinin düzenlemesine göre: “(1) Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” Maddenin 3. fıkrası suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesini ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlemiştir. Buna göre: “(3) Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır”.

¹⁸⁹ **Değirmenci**, s. 13; Kara paraya ilişkin verilen tanımlar gelirlerin suçla irtibatlandırılabilmesini önlemek, gelir kaynağını saklamak ve adeta meşru bir faaliyetten elde edilmiş izlenimini vermek amacıyla yapılan eylemlerin bütününe kara para aklama fiili olduğunu gösteren farklı ifadelerin bir

yetinden elde edilen gelirler olarak tanımlanmaktayken, bazı ülkeler ise belirli suçlardan elde edilmiş gelirlerin kara para olarak değerlendirilebileceğine ilişkin düzenlemelere yer vermektedirler¹⁹⁰. Kara para tanımını belirli suç tipleriyle sınırlandıran ülkelerde, bu kapsama alınmayan suç faaliyetleri neticesinde elde edilen gelirlere “gri para” denilmektedir. Uyuşturucu, silah, tarihi eser kaçakçılıkları, mafia tipi suçlar gibi ağır olarak nitelenen suçlardan elde edilen gelirler tüm mevzuatlarda kara para olarak kabul edilmektedir¹⁹¹.

Terimin kökeninin 1920’lerin Amerika’sına dayandığı iddia edilmektedir. Bir iddiaya göre, o yılların ünlü mafia patronlarından Al Capone, o sırada ülkede çok popüler olan ödemelerin sadece nakitle yapıldığı çamaşırhaneler zincirine sahip olmuştur. Kumar, fuhuş, şantaj ve bilhassa o yıllarda önemli artış gösteren yasadışı alkol ticaretinden elde edilen kara paraları her akşam çamaşırhanelerin o günkü gelirlere ilave ederek kayda geçirir. Bu şekilde yasadışı yollardan elde edilen bu paralar, bu işletmelerin ticari yolla kazandığı paralarla harman edilip, bunların arasına karıştır. Böylece, bu paraların aklanması sağlanmış olmaktadır. Bu konudaki diğer bir iddia ise, kara para aklamalarının çamaşır yıkamaya benzetilmiş olmasıdır¹⁹².

b) Kara Para Aklamaya Neden Olan Faktörler

Kara para, önceleri yalnızca uyuşturucu maddelerin ticaretinden elde edilen yasadışı kazançlar olarak değerlendirilmiş, ancak ilerleyen zamanlarda, silah kaçakçılığı, yolsuzluk, terörizm, kumar, fuhuş, hırsızlık, dolandırıcılık vs. gibi organize suçluluk bünyesinde işlenen başka suçlar da bu kavrama dahil edilmiştir. Artık ülke

araya gelmesinden oluşmaktadır. (Yumuşak, İbrahim, “Karapara Aklama Suçu ve Unsurları”, *Adalet Dergisi*, Y: 91, S:5, Ekim, 2000, s. 165).

¹⁹⁰ Öncül suç kara paranın elde edilmesini mümkün kılan suçtur. Hukuki olarak kara paraya kaynak teşkil eden bu suçlar, benimsenen yaklaşıma göre ülke mevzuatlarında farklı şekillerde belirlenmiştir. Öncül suç belirlemede kullanılan yaklaşımlar şu şekilde belirtilebilir: a)Tüm ağır suçların öncül suç olarak kabulü, b)Tüm suçların veya belirli kategorideki ağır suçların veya belirli hapis cezası sınırını aşan suçların öncül suç olarak kabulü, c)Öncül suçların sayma suretiyle belirlenmesi, d)Karma yaklaşım. Ülkemizde 4208 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde öncül suçlar sayma yöntemi ile belirlenmişken, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun aklama suçunun düzenlendiği 282. maddesinde “alt sınırı bir yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar” şeklinde eşik yaklaşım benimsenmiştir. (http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm, 26.03.2009).

¹⁹¹ Ergül, Karapara, s. 1.

¹⁹² Ergül, Karapara, s. 6; Al Capone’un 1931 yılında vergi kaçakçılığı suçundan mahkum olmasından sonra “aklama” terimi hukuk hayatına dahil olmuştur. Aklama terimi, 1970’lerde Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkan “Watergate” olarak adlandırılan bir dizi soruşturma esnasında da sık olarak kullanılmıştır. (Değirmenci, s. 37).

mevzuatlarında yasadışı kazançların kara para olarak değerlendirilmesi yönünde oldukça geniş suç alanlarını kapsayan düzenlemeler mevcuttur. Terim ve kavramın gündeme gelişi nispeten çok eski olmamasına karşın, uyuşturucu dışındaki suçlardan kaynaklanan kara para en az paranın tarihi kadar eskidir. Asurlulardan kalan ticari yazışmaları çözen uzmanlar, Anadolu'ya ihraç edilecek malların devlete ödenecek vergilerinden kurtulmak isteyen Asurlu iş adamlarının sahte beyan yoluna başvurmak suretiyle devleti yanıltarak kara para elde ettiklerini ortaya koymuşlardır¹⁹³.

Suç organizasyonları yasadışı yollardan ve suçla elde ettikleri kazançları kullanabilmek için aklamak zorundadırlar. Zira, suçluların elindeki paraların suçtan kazanıldığı biliniyorsa, söz konusu kirli kazançlar sadece bir para koleksiyonundan ibaret olur¹⁹⁴. Kara para aklanmasının nedenlerini şu şekilde saymak mümkündür¹⁹⁵: - Adli soruşturmalardan korunmak, - Daha çok gelir elde etmek, - Yasadışı kazançların müsadere edilmesini önlemek, - Vergi kaçakçılığını kolaylaştırmak, - Gelirin değerini korumak, - İleride kaynağı sorulduğunda, söz konusu gelirin yasal olarak kazanıldığını iddia edebilmek, - Yetkililerin dikkatini çekmemek, - Elde edildiği yer dışında harcayabilmek.

Değirmenci'ye¹⁹⁶ göre kara para aklamının üç önemli nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki, nakit suç gelirlerinin nakit formundan kurtarılmasıdır. Zira, yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirin büyük miktarlara ulaşması bunun gizlenmesi gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Bu gelirin muhafazası büyük sorun oluşturmaktadır. 1996 yılı rakamlarıyla kokain için bir örnek verilirse, 100 dolarlık bir banknotun ağırlığı, bu parayla alınabilecek kokainin ağırlığının üç katıdır. Satışların 10 dolar, 20 dolar gibi küçük banknotlarla yapıldığı dikkate alınırsa üç katlık bu oran oldukça artacaktır. Kilonlarca nakit paranın dikkat çekmeyeceği düşünülmemeyeceğinden, bu nakit parayı taşımanın uyuşturucuyu taşımaktan daha zor olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle çok yüksek miktarlardaki nakit paranın elde tutulması akılcı bir yol değildir. Bu nedenle nakit halindeki gelirin kullanılabilir hale getirilmesi, ak-

¹⁹³ Ergül, Karapara, s. 2.

¹⁹⁴ Ergül, Sempozyum, s. 243.

¹⁹⁵ Akar, Yıldırım, *Karaparanın Aklanması*, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, 1997, s. 5; Mavral, Ülker, *Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları*, Ankara, 2003, s. 57; Güner, s. 199.

¹⁹⁶ Değirmenci, s. 39, 40.

lanması gerekir¹⁹⁷. Nakit suç gelirlerinin muhafazasının güçlüğünün yanı sıra, gelişmiş ekonomilerde nakit kullanımının kısıtlanmış olmasından ötürü kolayca yatırıma dönüştürülememesi ve kullanımının dikkat çekmesi de bu paranın aklanması zorunluluğunu ortaya koymaktadır¹⁹⁸.

Yazara göre kara paranın aklanmasında ikinci sebep; suç gelirleri ile onu yaratan suç arasındaki ilişkiyi ortadan kaldırmak ve bu yolla suç faillerine ulaşılmasının önüne geçmektir¹⁹⁹. Kanaatimizce kara para aklamanın asıl ve en önemli nedeni ve amacı budur. Zira, soruşturma ve kovuşturma makamlarının, organizasyon tarafından yasadışı yollardan elde edilen haksız gelirin kaynağını bulmalarının engellenmesi, suç örgütünün varlığını sürdürmesi için zorunluluk arz eder. Zira, aklanmayı bekleyen kazanç, organizasyonun yasadışı faaliyeti neticesinde elde edilmiştir. Bu kazancın, elde edildiği yasadışı faaliyetlerle ilişkisinin kesilmemesi, organize suç örgütleri için her daim bir risk yaratmaktadır. Eğer yasadışı gelirin kaynağı yetkili makamlarca açıkça görülebiliyor ve tespit edilebiliyorsa, artık o andan sonra o kazancın temin edildiği suç faaliyetlerini gizlemek mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla bu anlamda, kara paranın aklanması organize suçluluk için zorunluluk teşkil etmekte olup, bu suçluluğun tespitinde ve bu suçlulukla mücadelede devletlerin mücadeleyle görevli yetkili makamlarının bu alanda uzmanlaşması ve bu konunun üzerine gitmesi gerekmektedir. Ancak, organize suçluluğun ulaştığı boyutlar dikkate alındığında, bu alanda mücadelenin uluslararası alanda tüm devletlerin işbirliği olmadan sürdürülebilmesi mümkün gözükmemektedir.

Kara para aklamanın üçüncü ve son nedeni ise, toplumdaki ceza normlarına karşı gelerek elde edilen gelirin müsadere edilmesini önlemektir²⁰⁰. Organize suçluluğun asıl amacının kazanç sağlamak olduğunu ve organizasyonun bu amaç etrafında birleşerek sürekli olarak suç faaliyetlerini yürüttüğünü daha önce açıklamıştık. Elde edilen kazançlar ya yeni suçların işlenmesine aktarılmakta veyahut türlü yatırımlara dönüştürülmektedir. Bu anlamda , organize suç örgütlerinin ellerinde bulundurdukları

¹⁹⁷ **Akar**, s. 67; **Mavral**, s. 56, 57; Kolombiyalı ünlü kokain kaçakçısı Escobar'ı uzaktan dinleyen CIA; onun bir defasında yanındakilere, New York'daki evinin bodrum katında 400 milyon dolar nakit uyuşturucu geliri olduğunu, bunları aklamaya fırsat bulamadan bir gün bodrumda su basmayı nedeniyle tüm paraların vicık vicık su olduğunu ve çürüyerek koktuğunu, kullanılamaz hale geldiğini anlattığını tespit etmiştir. Bir başka olayda da, yöneteceği Avrupa Kupası maçı için rüşvet alan bir Fransız hakem, parayı evin bahçesinde toprağa gömmek zorunda kalmıştır. (**Akar**, s. 67).

¹⁹⁸ **Değirmenci**, s. 39.

¹⁹⁹ **Değirmenci**, s. 40.

²⁰⁰ **Değirmenci**, s. 40.

rı malvarlığı onların en büyük gücü olup, buna el konulması durumunda bu örgütler büyük bir yenilgiye uğramış olacaktırlar. Ancak, yine büyük çaplı suç organizasyonlarının ellerinde buldukları yüksek miktardaki gelirler düşünülürse, organize suç örgütlerini bu yolla dahi mağlubiyete uğratmak, kağıt üzerinde görüldüğü kadar basit değildir. Ancak, özellikle uyuşturucu ve organize suçlulukla mücadele bünyesinde, ülkeler kazançların müsaderesi konusunda önemli düzenlemelere kanunlarında yer vermektedirler.

c) Kara Para Aklamanın Aşamaları

Kara para aklama faaliyetleri genel olarak üç aşamada gerçekleştirilmektedir. Bu aşamalar yerleştirme, ayrıştırma ve bütünleştirme aşamaları olarak adlandırılmaktadır²⁰¹. Kara paranın aklanmanın çamaşır yıkamaya benzetilmesi sonucu bu aşamalar: makineye atma (yerleştirme ya da ön yıkama), makinede yıkanma (ayırma ya da yıkama), sıkma (bütünleştirme ya da yeniden devreye sokma) şeklinde üçe ayrılabilir²⁰². Bu üç aşama birbirinden ayrı zamanlarda ortaya çıkabileceği gibi, özellikle aklamaya konu değerlerin büyüklüğüne ve öncül suç faileri ve aklayıcıların ellerindeki vasıtaların karmaşıklığına göre iç içe geçebilir²⁰³. Aşamaların birbirini izleme zorunluluğu olmadığı gibi, aklama faaliyetinin sonuca ulaşması için her aşamanın da mevcut olması şart değildir²⁰⁴. Faaliyetin niteliğine uygun olarak bu işlemlerin tümü gizlidir.

Karapara aklamanın ilk işlemi olarak kabul edilen, organizasyonlar açısından en zor, soruşturma makamları açısından ise en avantajlı aşaması olan “yerleştir-

²⁰¹ Bkz. **Değirmenci**, s. 65 vd.; **Ergül**, Karapara, s. 8 vd.; **Güner** s. 203 vd.; **Mavral**, s. 59 vd.; **Taşkın**, s. 150 vd.; **İpek, Halim**, *Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karaparanın Aklanması*, İstanbul, 2000, s. 17 vd.; **Şahin, Adem/ Gökçeğöz, Fazlı**, “Karapara Suçu ile Mücadele ve Yasalarda Karapara”, *Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi*, Y: 7, S:26, Ocak-Şubat-Mart, 2001, s. 344. vd.

²⁰² **Ergül**, Karapara, s. 8.

²⁰³ **Ergül**, Karapara, s. 8.

²⁰⁴ **Değirmenci**, s. 64; Bir aklama işleminde aklayıcılar dört hususa dikkat etmektedirler. Öncelikle, aklanılacak malvarlığının gerçek sahibi ve kaynağı gizlenmelidir. Aklama işlemlerinin sonunda malvarlığının kime ait olduğu halen biliniyorsa aklamanın amacına ulaştığı söylenemez. İkinci olarak, paranın alacağı şekil değiştirilmelidir. Kimse 20 sterlinlik banknotlar halindeki 3 milyon sterlini aklamaya tabi tutup, tekrar 3 milyon sterlin değerinde 20 sterlinlik banknot haline getirmek istemeyecektir, zira böyle bir durumda gerek harcanan zaman gerekse yapılan işlemler boşunadır. Eğer büyük miktarda bir para mevcutsa, aklama ile paranın hacmi azaltılacaktır. Üçüncü husus, aklama faaliyeti ile ilgili ipuçlarının ortadan kaldırılmasıdır. Şayet, aklamaya tabi değerler tüm aşamalarda takip edilebiliyorsa, aklama işlemi başarısız sayılacaktır ve amacına ulaşamayacaktır. Son olarak, aklamanın tüm aşamalarında para sürekli kontrol altında tutulmalıdır. (**Değirmenci**, s. 65).

me”de²⁰⁵ yasadışı yollardan elde edilen gelirler, yasal ekonomi içine sokulmakta ya da kaçak olarak ülke dışına transfer edilmektedir. Bu aşamaya “plasman(placement)” aşaması da denilmektedir²⁰⁶. Yine bu aşamaya “dönüştürme” adı da verilmektedir²⁰⁷. Organize suç örgütleri için bu aşamanın zor olmasının en önemli nedeni, bu aşamada henüz aklanacak olan yasadışı gelirin elde edildiği kaynakla ilişkisinin çok yoğun olması ve bu nedenle de tespitinin daha kolay olmasıdır²⁰⁸. Güvenlik güçleri, vakiya bu aşamada el koymaları halinde, organizasyonun ve yasadışı faaliyetlerin ortaya çıkarılmasında önemli bir başarı sağlayabilirler.

Bu aşamanın ardından “ayrıştırma(layering)”²⁰⁹ aşaması yerini almaktadır. Burada gerçekleştirilen işlemler, yasadışı gelirin kaynağından uzaklaştırılabilmesi

²⁰⁵ Bu aşamada suçlunun amacı, suçtan elde ettiği kazancı nakit formundan kurtarmaktır. Zira günümüzde çek, kredi kartı ve diğer nakit olmayan vasıtalar sıklıkla tercih edildiği için, büyük miktardaki nakit para dikkat çekici bir niteliğe haizdir. Önemli tutarlardan ya çeşitli finans kuruluşları kanalıyla ya perakende ekonomi içinde ya da suç faaliyetinin gerçekleştiği ülkeden dışarıya döviz transferi yoluyla kurtulmak söz konusu olmaktadır. Bu nedenle benzeri uygulamaların yaygın olmadığı, kayıt dışı ekonomi ve nakit kullanımının yaygın olduğu ülkelerde bu aşama daha kolay tamamlanabilir. Bu gibi ülkeler kara para aklayıcıların gözdesidir. Bu aşamada: Finansal kurumlar söz konusuysa, nakit para banka mevduat hesapları, ödeme emirleri veya elektronik transferlerle mali sisteme girebilir. Fiziki olarak yurtdışına çıkarılarak denetimin az olduğu ülkelerde bankaya yatırılabilir. Küçük tutarlara bölünerek (bildirim tutarlarının altındaki tutarlara) ülke içindeki çeşitli bankalara, farklı kişiler adına açılmış hesaplara yatırılabilir. Perakende ekonomi içerisinde ise, hayat sigortası yaptırmak suretiyle nakit parayla, gayrimenkul, sanat eserleri, mücevherler, antika eşya, lüks arabalar alınarak bu para yerleştirilebilir. Mevduat, tahvil, hisse senedi, bono, çek, poliçe gibi mali araçlara dönüştürülebilir. Banka hesaplarına yatırılmadan önce kumarhane geliri, turizm geliri veya ihracat geliri gibi gösterilebilecek ve bir açıklama yapılmasına olanak sağlayabilecek işlemlere konu yapılabilir. Yine finansal kuruluşlara sahip olmak suretiyle de kara para nakit formundan kurtarılabilir. Ağır mali ve ekonomik suçlarda ise suç gelirlerinin çoğu nakit formunda elde edilmediği için yerleştirme aşamasından geçirmek zorunda kalmadan direkt olarak ekonomik dolaşım içinde aklanmaktadır. Mesela, büyük ölçüde suç örgütleri tarafından ihtilas yoluyla kaçırılan Avrupa Birliği sübvansiyonları direk olarak, çekler ya da banka virmanları ile hayali şirketlere ödenmektedir. (Ergül, Karapara, s. 9; Mavral, s. 59, 60) Gelir bir kez finansal sisteme girince, ilk finansal kuruluş tarafından sorgulandığı varsayımı ile ikinci finansal kuruluşça çok özel emareler olmadıkça tekrardan sorgulanmamaktadır. (Güner, s. 203); Günümüzde kara para aklayan suç örgütlerinin sahibi olduğu ya da kontrolünde bulundurduğu bankaları, finans kurumları ya da döviz büfeleri olduğu görülmektedir. Bu kurumlardan faydalanarak, organize suç örgütleri bir takım yasal yükümlükleri yerine getirmeksizin kara para aklama faaliyetlerini kolaylaştırmaktadırlar. Örnek olarak, yüksek tutarlı nakit para bir hesaba yatırılırken şüpheli işlem bildirimini yapılmayabilir. Sonraki aşamalarda, para başka bir finans kurumuna aktarılmakta, bu finans kuruluşu, gerekli bildirim ve tespitleri ilk kurumun yapmış olacağı düşüncesiyle yeniden bir inceleme yapmamaktadır. Böylece, herhangi bir sorunla karşılaşmadan yasadışı yoldan elde edilen para mali kurumlara kolayca yerleştirilmiş olmaktadır. (Akar, s. 69, Taşkın, s. 151).

²⁰⁶ Güner, s. 203; Mavral, s. 59.

²⁰⁷ Ergül, Karapara, s. 8.

²⁰⁸ Bkz. Degirmenci, s. 65 vd.; Ergül, Karapara, s. 8 vd..

²⁰⁹ Bu aşama karışık bir bankacılık bürokrasi gerektirmektedir. Küçük miktarlara bölünen para dünya bankacılık sistemine bir kere girdikten sonra bankadan bankaya, ülkeden ülkeye aktarılmaya başlar. Kuşku uyandırmamak için banka ya da ülkelerin her birinde kısa sürelerle tutulur ve bazen de bu süreç içinde diğer miktarlarla birleşerek katlanır. Bundan dolayı bu aşama katmanlama olarak da adlandırılır. Bu aşamada gerçekleştirilen birçok karmaşık işlemin ardından, soruşturmacı mali dolaşımın hareket noktasını bir süre sonra kaybeder. Ayırma tekniği sayesinde, yüzlerce hesap üzerine yayılan ve

için çok büyük önem arz etmektedir. Özellikle bu aşama üst düzey bir uzmanlığı ve ileri düzeyde gizliliği ve profesyonelliği gerektirmektedir. Zira, bu aşamada birçok mali işlem yaratılarak suçtan elde edilen kazanç, yasadışı kaynağından, arkasında herhangi bir kanıt bırakmadan uzaklaştırılmaya çalışılır. Yapılan bu mali işlemler sıklık, karmaşıklık ve hacim açısından yasal işlemlere mümkün olduğu kadar benzetilmektedir. Bu şekilde, yasadışı kaynakları ile ilgisi kesilmeye gayret edilen suç gelirlerine, yasal işlemlerden farklılık yaratılmamak yoluyla dikkat çekilmesinin önüne geçilir²¹⁰.

Kara paranın aklanmasında son aşama “bütünleştirme”²¹¹ aşamasıdır. Burada artık, yasadışı gelirler, yasal finans piyasasına ve yasal kaynaklara aktarılmıştır. Böylece yasadışı yollarla elde edilen kazanç, yasal sektörlere ve yatırımlara yöneltilerek, yasal bir görüntü verilmekte, kaynağıyla ilişkisi kesilmiş olmakta, kısaca kara para temizlenmiş, aklanmış olmaktadır. Bu aşama başarılı bir şekilde sonuçlandırıldıktan sonra, yasadışı gelirleri, yasal gelirlerden ayırmak imkansızlaşmış olup, soruşturma ve kovuşturma makamlarınca önceki aşamalarda herhangi bir tespit yapılmamışsa bu aşamadan sonra, suçtan elde edilen gelirin kaynağına ulaşmak genellikle mümkün

bölünen fonlar, daha sonra onları yönlendiren örgütlerin arzusuna göre tam bir özgürlükle kullanabilecekleri belirli bankalar grubu üzerinde yeniden bir araya getirilebilir. Yine bu aşamada, düzenli biçimde bir ya da birden fazla danişıklı (muvazaalı) şirketler ve söz konusu kişilerin kimliklerini gizlemek için sundukları güvence ve imkanlar nedeniyle “offshore” finans merkezleri sıkça kullanılır. (Ergül, Karapara, s. 10, 11); Bu aşama aklayıcılar açısından kolay bir aşamadır. Zira, finansal siteme giren para günümüz koşullarında sayısız işlemle, hızla, ülkeden ülkeye, hesaptan hesaba, bankalardan aracı kuruluşlara aktarılabilir. Aklayıcılar için kolay olan bu aşamada, özellikleri nedeniyle soruşturma makamları içinde bir o kadar zordur. Zira büyük bir hızla ve karmaşık bir biçimde gerçekleştirilen sayısız işlemin izini kaybetmeden takip edebilmek ileri bir tekniği ve yoğun bir çabayı gerektirmektedir. Bu imkanları sağlamak ise oldukça zordur. (Mavral, s. 62); Banka gizliliği yasalarının sıkı şekilde uygulandığı veya aklama ile mücadelede etkin tedbirlerin alınmadığı ülkelerde kurulan paravan şirketler vasıtasıyla suç kaynaklı malvarlığı değerleri ile öncül suç arasındaki irtibat kesilmeye çalışılmaktadır. Bu aşamada aklayıcıların dikkat ettiği hususlardan birisi, soruşturma ve kovuşturma organlarınca yapılan hukuki takiplerin önlenmesi veya engellerle karşılaşmaması amacıyla malvarlıklarının sınır ötesi hareketlere tabi tutulması, yani birden fazla ülkenin yargı yetkisine girecek şekilde işlemlerin yapılmasıdır. (Değirmenci, s. 67); Hisse senetleri veya lüks malların alınıp başkaları üzerine kayıt ettirilmesi ayırıştırma aşamasında yoğun olarak kullanılmaktadır. Kumarhaneler de yasadışı gelir ile, suç arasındaki ilişkinin kesilmesinde kullanılmaktadır. (Değirmenci, s. 68).

²¹⁰ Değirmenci, s. 67.

²¹¹ Bu aşamada para yasal ekonomi içinde yeniden kullanılmakta ya da yatırıma tabi tutulmaktadır. Bu aşamada, kara para aklayıcı parayı normal ticari para olarak yasal ekonomiye sokar. Böylece bir sanat eseri alır, bir dış bankadaki fonlar yasal bir finans bürosundan büyük bir kredi almak için teminat olarak kullanılır. Bu aşamada kirli paraya yasal bir görünüm, başka bir ifadeyle yasal bir kimlik kazandırılmaktadır. Aklanan paralar ekonominin içine yeniden sokulduğundan ticari bir işin normal gelirleri gibi görünerek bankacılık sistemine yeniden entegre olmaktadır. Bu son aşamada, artık daha önceki iki aşama geçildiği için paranın elde edildiği kaynağına ilişkin sorulabilecek muhtemel bir soruya, para yasal kimlik kazandığı için verilecek yasal bir cevap artık vardır. Zaten, böyle bir sorunun sorulmasını gerektirmeyecek normal bir işlem görüntüsü elde edilmiş olmaktadır. (Ergül, Karapara, s. 11, 12).

değildir²¹². Aklanan bu gelirler, artık yasal görüntü altında paravan firmalara nakle-
dilmekte, büyük ihalelere katılarak kar sağlamak, önemli yatırımlara yönelmek vs.
yollar tercih edilebilmektedir. Yine, bu gelirin bir kısmı yeni suçların işlenmesi için
kaynak oluşturmaktadır

Görüldüğü üzere kara para aklama faaliyetlerinin adeta kendi başına apayrı
bir dünyası vardır. Bu durum aklama yöntemlerinin sınırsız olmasında da kendisini
göstermektedir²¹³. Organize suçluluk gelişen ve değişen koşullarla birlikte, her geçen
gün yeni metotlar geliştirebilmekte bu anlamda yaratıcılıkta sınır tanımamaktadır.
Tam da bu noktada, faaliyetlerin hayata geçirilmesi için ayrıntılı bir plan ve hazırlık,

²¹² **Değirmenci**, s. 68; Kara para aklama faaliyetlerini birkaç örnekle açıklamak gerekirse: İngiltere’de
uyuşturucudan elde edilmiş nakit paralar yerleştirme aşamasında kaçak olarak Hollanda’ya sokulmuş
ya da İngiltere’de bir döviz bürosuna yatırılmıştır. Ayırma aşamasında değişik ülkelerde paravan şir-
ketler kurulmuş ve banka hesapları açılmıştır. Bütünleşme aşamasında ise, ya hesaplarda bırakılmış ya
da taşınmaz mal veya başka kıymetlere yatırılmıştır. Başka bir örnekte: Lüksembourg’da uyuşturucu
ticaretinden elde edilen gelirler, yerleştirme aşamasında İsviçre’de bir banka hesabına yatırılmıştır.
Ayırma aşamasında, banka çekleri vasıtasıyla çekilmiş ve Lüksembourg’da bazı banka hesaplarına
yatırılmıştır. Bütünleşme aşamasında ise, paralar yeniden nakit olarak çekilmiş ve yeniden değişik
paravan şirketler tarafından açılmış Lüksembourg’daki hesaplara yatırılmıştır. Başka bir örnekte:
İngiltere’de vergi kaçakçılığında elde edilen fonlar yerleştirme aşamasında, Lüksembourg’a kaçırıl-
mış ve bir şirket tarafından açılmış banka hesabına yatırılmıştır. Ayırma aşamasında, paralar taşınmaz
mal alımı için Fransa, İngiltere ve Tayland’a transfer edilmiştir. Bütünleşme aşamasında ise, bir vergi
cennetinde kurulmuş paravan bir şirket adına banka hesapları açılmış ve gayrimenkul alınmıştır. (*Bkz.*
Ergül, Karapara, s. 12, 13); Kara para aklama ile mücadele kapsamında hazırlanan uluslararası söz-
leşmelerde kara para aklama fiilleri ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Örneğin Türkiye’nin de taraf olduğu
Sınıraşan Organize Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin “Suç Gelirlerinin Aklanmasının
Suç Haline Getirilmesi” başlıklı 6’ncı maddesinde;

-Suç geliri olduğu bilinen malvarlığının yasadışı kaynağını gizlemek veya olduğundan değişik gös-
termek veya öncül suçun işlenmesine karışmış olan herhangi bir kişiye işlediği suçun yasal sonuçla-
rından kaçınmasına yardım etmek amacıyla dönüştürülmesi veya devredilmesi;

-Bir malvarlığının suç geliri olduğunu bilerek; gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, kullanımının,
hareketlerinin veya mülkiyetinin veya malvarlığına ilişkin hakların gizlenmesi veya olduğundan deği-
şik gösterilmesi.

-Devletlerin kendi hukuk sisteminin temel kavramlarına tabi olarak, tesellüm anında bu tür bir malın
suç geliri olduğunu bilerek; edinilmesi, bulundurulması veya kullanılması, bu maddede belirtilen
suçlardan herhangi birini işlemeye veya teşebbüse örgütlü olarak veya suç işleme konusunda anlaş-
arak yardım, yataklık, kolaylaştırmak ve yol göstermek suretiyle katılınması

Aklama fiilleri olarak belirtilmiştir.

(http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAklanmasi/genel_bilgi.htm#, 26.03.2009).

²¹³ Bazı aklama yöntemlerini saymak gerekirse: nakit kaçakçılığı, parçalara ayırma, döviz alım satımı
ve döviz bürolarının kullanımı, kazanç sağlayan oyunların kullanılması (Kumarhaneler, at veya köpek
yarışları, piyango), nakit esaslı işyerlerinin kullanılması, alternatif havale sistemlerinin kullanılması,
kıyı bankacılığının ve vergi cennetlerinin (verginin hiç olmadığı veya çok düşük olduğu bölgeler)
kullanımı, kendi kendine borçlanma (loan back), hayali şirketlerin kullanımı, gerçeği yansıtmayan
fatura kullanımı, ayna görüntü ticareti yöntemi (çok yüksek miktarda yasal işlemler arasında aklama
amaçlı yapılan işlemleri gizleme, hayali ithalat ve ihracat, finans kurumlarının kullanımı, sermaye
piyasalarının kullanımı, yatırım araçlarının kullanımı (tarihi eseler, sanat eserleri, lüks mallar, taşın-
maz mallar, altın ve diğer değerli madenler), muvazaalı dava yöntemi, sigorta kurumlarının kullanıl-
ması, 900’lü telefon hatlarının kullanılması, elektronik ödeme sistemleri, elektronik bankacılık sistemi
ve internet ödeme araçlarının kullanılması vs. bunlar arasında sayılabilir. (*Bkz.* **Değirmenci**, s. 69 vd.)

işbölümü, uzmanlık ve profesyonellik çok önemli şartlardır. Zira, belki de organize suçluluğun en hassas ve zayıf noktalarından birisi suçtan elde ettiği kazançları yasal piyasalara sokmadan, aklamadan evvel sergilemiş olduğu görüntüsüdür. Bu aşamada, zamanında ve yerinde tedbirlerle, bir takım delillerin tespiti mümkün olabilecektir. Ayrıca yine belirtmek gerekir ki kara paranın aklanması faaliyetleri de başlı başına ayrı bir tehlikeyi ve önemi bünyesinde barındırmaktadır. Zira, organize suç örgütlerinin etkinliklerini arttırmalarındaki en önemli nedenlerin başında yasadışı kazançların yasal forma sokularak, yasal piyasada kullanılması ve diğer yandan temizlenen, yasal bir görünüme sokulan bu paraların büyük çaplı suç faaliyetlerinde kullanılarak, baskı, korku, sinme duyguları yaygınlaştırılarak, rüşvet, yolsuzluk, çürüme ortamı oluşturularak olumsuz etkiler yaratılması gelmektedir. Organize suçluluğun doğup büyümesinde de bu ortamın çok önemli bir rolü bulunmaktadır²¹⁴.

Sınır aşan²¹⁵ bir boyut kazanan organize suçluluk, toplumsal düzenlere zarar verdiği gibi, ekonomik düzendeki dengelerin de bozulmasına yol açmaktadır. Zira,

²¹⁴ Mafia kayıt dışı ekonominin yarattığı bir organdır. Bu organ, kendi dünyasında disiplin sağlar, adalet dağıtır. Kayıt dışı ekonominin olmadığı yerde mafia da yoktur. Kayıt dışı ekonomi güçlendikçe, kara parayı ellerinde bulunduranlar siyasal alanı da etkilemekte, sonuçta ülke için daha tehlikeli sonuçlar doğabilmektedir. Kayıt dışı ekonomiden anlaşılması gerekenin genellikle söylendiği gibi işportacı, değnekçi, kaçak mal pazarlarının esnafı, küçük esnaf ve sanatkar gibi görünen uç elemanların ticaretinin olmadığını belirtmek gerekir. Kayıt dışı ekonomi, ağırlıklı olarak kaçakçılık gibi çoğu kez bir ya da birkaç yönüyle yasa dışı ticari faaliyetlerde devletin sağladığı imtiyazların, avantajların kontrolü veya kurumsal varlıkların yağmalanması gibi çarpık yapılaşma ve kentleşmeyle beslenen faaliyetlerin bir kolu mutlak devlette olan örgütlü şebeklerce yürütülmesiyle oluşan ekonomidir. Kayıt dışı ekonomi devletin örgütlenmesindeki güçsüzlüğüne paralel olarak büyür. Bu büyüklük ekonomiyi denetlenemez noktaya getirdiğinde, siyasal iktidarların aldığı ekonomik kararlar çoğu kez amacına ulaşamaz. Çünkü kayıt dışı ekonomiye alışkanlık kazandıran kara para, ekonomiye yön vermeye başlar. Kara para, kayıt dışı üretimin likiditeye dönüşen kısmıdır. Kara parayı oluşturmaktan ziyade, asıl güç olan bunu aklamaktır. Kara para büyüdükçe, aklamak da zorlaşmakta ve ülkeden çıkararak vergi cennetlerine kaymaktadır. Bunun bir diğer anlamı, yasadışı yollardan yurtdışına kaynak transferidir. (**Kılıçdaroğlu, Kemal**, “Kayıt dışı Ekonomi ve Bürokrasi”, *Vergi Dünyası*, Y: XVI, S: 190, Haziran, 1997, s. 3-5). Ancak, belirtmemiz gerekir ki, kara para ile kayıt dışı ekonomi aynı şeyi ifade etmemektedir. Suçtan elde edilen kara paranın aklanması suretiyle elde edilen kazançlar ve bu kazançların yasal mali piyasalara ve yasal ekonomik faaliyetlere aktarılması, kayıt dışı ekonominin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Kara para kayıt dışı ekonominin bir kısmını oluşturur.; Resmi kayıtlara girmeyen ve belgelendirilmeyen yasal ya da yasa dışı faaliyetler “kayıt dışı ekonomi” olarak nitelendirilmektedir. Bu ekonominin bir kesimini oluşturan yer altı ekonomisi başta uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere muazzam gelirler yani kara para ya da kirliliğe doğuran bir çok suç faaliyetini içerir. Bu faaliyetler ise genelde örgütlü ve gelirleri de nakit formundadır. (**Ergül, Ergin**, “Uluslararası Hukukta Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele ve Ulusal Hukuklara Yansımaları”, (**Uluslararası Hukukta Karapara**), *Adalet Dergisi*, Y: 94, S: 15, Nisan 2003, s. 31); Kara para, toplumda kolay yoldan para kazanma eğilimlerini artırmakta, toplumun organize suçluluğa bağımlılık kazanmasına ve bu yöne yönelmesine neden olmaktadır. (**Kuban, Oktay**, “Karapara Aklama Suçu”, *Adalet Dergisi*, Y:92, S:7, Nisan 2001, s. 87).

²¹⁵ 90’lı yıllardan itibaren gündeme oturan mali küreselleşme beraberinde aklama faaliyetlerini arttırmış, bu faaliyetler sınır aşan nitelik kazanmış, kullanılan teknikler de çeşitlenmiş ve karmaşıklaşmıştır. Artık kara para aklama sınır aşan organize suçluluğun doğal bir boyutu haline dönüşmüştür. Bu

suçtan elde edilen ve hiçbir şekilde devletlerin denetimi altında olmayan yüksek miktardaki gelirler, ülkelerin mali piyasaları içerisine sokulduğunda, piyasalardaki sahte hareketler ve devletin bu durumlara müdahale edememesi, kontrolün kaybolmasına neden olmaktadır. Ayrıca burada, ticari faaliyetlerini yasal metotlar kullanarak ve kanunlara uygun bir biçimde yürüten girişimcilerin, karşılarında duran ve her bakımdan kendilerinden güçlü organize suçluluğa karşı koyabilmek adına tek başlarına yapabilecekleri çok da fazla bir şey yoktur. Elde edilen yüksek haksız kazançlarla organizasyonlar piyasayı ellerine geçirmekte çok fazla zorlanmazlar. Bu sayede kişileri kendilerine bağımlı kılan organize suçluluk, büyümesini sürdürmekte ve saçmakta olduğu tehlikeyi artırmaktadır²¹⁶. Gücünü ve servetini artıran organize suçluluk, bu paralelde korku salmakta, aynı oranda saygınlığını artırmakta ve bu doğrultuda yasadışı işlerini de ustaca gizleyerek adeta bir dokunulmazlık zırhı içerisinde yasal ve yasadışı birçok alanda faaliyetlerini zorlanmadan yürütmektedir. Bu durum doğrudan veya dolayısıyla toplumsal ve siyasal yapıyı da etkilemektedir. Ayrıca, aklanan para uyuşturucu kaçakçılarına, silah tacirlerine, teröristlere ve diğer suç şebekelerine suç imparatorlularını idare etmek ve geliştirmek için ihtiyaçları olan yasal görünümlü finans desteğini sağlamaktadır²¹⁷. Son olarak belirtmemiz gerekirse, organize suç örgütlerinin kara para aklama faaliyetlerinde başarılı olabilmeleri için mutlaka uluslararası bağlantılara sahip olmaları gerekmektedir. Zira, kara para aklama yöntemleri genel itibariyle uluslararası bağlantı ve ilişkileri şart kılmaktadır.

gelişmeyi vurgulamak için artık “mafialar daha beyaz yıkar” ifadesi kullanılır olmuştur. (Ergül, Sempozyum, s. 245).

²¹⁶ Büyük mali ve ekonomik suçluluk devletlerin denetiminden kurtularak gelişmektedir. Mali piyasaların ihtiyaç duyduğu sermayeleri de artık o sağlamaktadır. Suçluların sermayeleri önem kazandıkça, keşfedilme riskleri o oranda azalmaktadır. (Ergül, Sempozyum, s. 246).

²¹⁷ Ergül, Sempozyum, s. 245; Özellikle uyuşturucu ve silah ticareti alanlarında faaliyetleri yoğun olan terör örgütleri de, suç faaliyetlerini finanse edecek fonları kara para aklama yöntemleri suretiyle sağlamaktadırlar. (Ergül, Uluslararası Hukukta Karapara, s. 32).

6) Devlet memurları veya hizmetlileri ile özel sektördeki görevlileri korutma, yıldırma, sindirme suretiyle yolsuzluk yapar hale getirmeye çalışma ve siyaset, polis, adliye, basın, ve ekonomik çevrelerin desteği sağlama

Devlet, onu oluşturan bireylerin vermiş olduğu yetkiyle kamu gücünü kullanmaktadır. Devlet bu görevini yerine getirirken, ona bu gücü veren toplumun menfaatlerini gözetmek durumundadır. şayet, devlet bu kamu gücünü kullanırken yolsuzluklara göz yuman bir tutum izlerse, bu takdirde toplumun bozulmasına, duyarsızlaşmasına, toplumsal yapının ve ilişkilerin alt-üst olmasına zemin hazırlar. Bu sebeple, devlet elinde bulundurduğu gücü, kısa süreli zaafiyetlere uğratmaksızın, bireysel menfaatleri gözetmeksizin, her bireyin haklarını eşit koşullarda gözeterek kullanmalı, yolsuzluk ve rüşvete karşı, toplumun vicdanını da tatmin edecek önlemleri uygulamalıdır. Devletin, toplumun ve bireylerin saygınlığını kazanabilmesi ancak bu şekilde gerçekleşebilir²¹⁸. Aksi durum, devletin zaafiyetini ve çaresizliğini ortaya koyar ki, bu yetersizlik karşısında toplum içerisinde ister istemez bir takım güçler bireyler üzerinde devletin tesis edemediği otoriteyi sağlama yolunda faaliyet gösterirler. Devletin gücünü ve otoritesini hissettiremediği, zayıf kaldığı ülkeler organize suçluluğun filizlerini yeşertmesi için geniş alanlara sahiplerdir.

Devletteki ve bunun yansıması olarak kamu görevlilerindeki çürüme belirtileri, özellikle merkezi otoritenin yeterli demokratik otoriteye sahip olmadığı ülkelerde, bireylerin haklarını kullanırken eşitsizliklerle karşılaşmalarına olanak sağlamaktadırlar. Rüşvet, yolsuzluk gibi vasıtalarla sağlanan yasadışı çıkarlar, toplumsal dengenin kaybolmasına ve yozlaşmaya²¹⁹ müsait bir alan temin eder. Devletin bireyler üzerindeki otoritesini zayıflatan bu ortam, organize suçluluk için önemli bir fırsattır. Zira, bu yolla devletin karşısında –tercih edilen- bir güç haline dönüşmek ve kamu görevlileri ve özel sektörde faaliyet gösteren kişiler üzerinde etkilerini artırmak, baskı kurmak ve nüfuz elde etmek, organize suçluluğun işini önemli ölçüde kolaylaştıracaktır. Nitekim, bugün gelinen noktada, organize suç örgütlerinin şiddet ve tehdide

²¹⁸ Kılıçdaroğlu, s. 9.

²¹⁹ Yozlaşma, sözlüklerde “maddi ya da manevi iyi niteliklerini, değerlerini yitirmek, soysuzlaşmak, dejenere olmak” şeklinde tanımlanmaktadır. (*Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 20, s. 12596).

başvurma yolunu seçmeksizin, sahip olduğu büyük ekonomik güç sayesinde kurduğu ilişkiler ve rüşvet ağı ile önemli ölçüde yolsuzluk yoluna başvurduğu gözlemlenmektedir²²⁰.

Korkutma, yıldırma, sindirme organize suç örgütlerinin faaliyetlerini yürütmek için kullandıkları en önemli araçların başında gelmektedir. Yıldırmanın sözlük anlamı, “cesaretini kırarak, bir işten bir tasarıdan vazgeçirmek, onu korkutmak, sindirmek, yormak, usandırmak, bezdirmek” şeklinde tanımlanmaktadır²²¹. Korkutma ise sözlüklerde, “bir kimseye dehşet vermek, endişelenmesine, tedirginlik duymasına neden olmak” şeklinde açıklanmaktadır²²². Sindirmenin sözlük anlamı ise: “korkutarak, yıldırarak, gerekli tepkiyi göstermez duruma getirmek”tir²²³. Nitekim, bir yandan yasadışı eylemlerin gerçekleştirilmesi için bireyler üzerinde bu duyguların oluşturulması yoluna gidilmekte; bir yandan da yasadışı eylemlerin gerçekleştirilmesinin ardından bireyler üzerinde ister istemez bu duygular kendiliğinden oluşmaktadır. Bunu bir örnekle açıklarsak: İstanbul’da yapılacak büyük çaplı bir inşaat ihalesine girmek isteyen A şirketler grubu, bu ihaleyi almak isteyen başka bir grup tarafından saf dışı bırakılmak istenmiş, bu nedenle devreye ilgililer sokulmuş ve A Şirketler Grubunun yetkililerine kaynağı belli olmayan tehditler yönlendirilmiştir. Bu kişiler üzerinde korku, yıldırma, sindirme duygularının yaratılması adına gerçekleşen eylemlerdir. Bu uyarıları dikkate almayan yetkililer, ihaleden 1 gün önce holding bünyesinde var olan bir üretim tesisinin yanmakta olduğu haberini alırlar. Burada ise yapılan eylem, organize suç örgütlerinin, tehditlere kulak asılmaması sonucunda sergileyecekleri tutumu göstermektedir. Bu da gerçekleştirilen eylemle genel olarak yaratılan korkudur. Dolayısıyla, yaratılan bu korku ortamı, kişilerin veya kurumların sindirilmesi ve yıldırılmasını sağlamaktadır. Bu baskıların karşısında durmak oldukça zordur. Böylece istediği gücü ve ortamı sağlayan organize suçluluk (suç örgütleri) faaliyetlerini herhangi bir engelle karşılaşmadan gerçekleştirir. Kısaca, artık etrafındaki herkesi etkisiz hale getirmiştir²²⁴.

²²⁰ Evik, s. 22.

²²¹ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 20, s. 12564.

²²² *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 11, s. 6991.

²²³ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C:17, s. 10556.

²²⁴ Özellikle mafia tipi örgütlerin, “siyaset-bürokrasi-mafia” koalisyonu vasıtasıyla “yıldırma gücünü” uygulaması ve haksız zenginleşmesi özelliği bulunduğu kabul edilmektedir. Bu örgütler, siyasileri, bürokratları ve sermaye sahiplerini barındırmakta ve ekonomik, siyasal sistemi kontrolüne almayı amaçlamaktadır. Mafia’nın toplumdaki yozlaşma ve değerler kaybını kullanarak kendisine yaşama

Organize suç örgütleri devlet memurları veya hizmetlileri ile özel sektör görevlilerini korkutmak suretiyle yolsuzluk yapar hale getirerek, yürütme ve idarede, yasamada, adli teşkilatta, ticaret ve sanayide nüfuz kazanmanın peşindedir. Bu nedenle organize suçluluk etrafına korku saçar, bunun için türlü yöntemleri vardır. Mutlaka açık şiddet kullanılması gerekmez. Bu bir şeyin istenmesi, emir verilmesi, talep edilmesi, sadece bir ihaleye katılarak, bir lisansı, izni elde etmek için talepte bulunma, hatta bazı durumlarda sessizlik veya bir gülümseme şeklinde dahi olabilir²²⁵. Organizasyon üyesi, organizasyon adına hareket etmektedir. Verilen mesaj sessiz de olsa geçmiş tecrübelerle göre açıktır; talebe karşılık verilmemesi, verilen emrin yerine getirilmemesi, geçmişte başkalarına karşı gerçekleştirilen müeyyidelerin uygulanmasına sebep olacaktır²²⁶. Organize suçluluğun etrafına saldırdığı korku ve sağladığı otorite (saygınlık), taleplerinin karşılanmasını kolaylaştırmaktadır. Böylece, kamu görevlileri de yolsuzluk yaparken veya rüşvete başvururken tereddüte düşmezler.

Rüşvetle kara para da yakın ilişki içerisindedirler. Karmaşık bir kara para aklama işlemi, maaş ya da komisyon karşılığı çalışan çok sayıda mali aracının iştiraki olmadan gerçekleştirilemez. Dolayısıyla, başarılı kara para aklama faaliyetleri için

alanı bulduğu, yozlaşmayı, siyaset ile organize suçluluğu bağlamakta “harç” olarak kullandığı ifade edilmektedir. (**Erman R. Barış**, s. 264); Organize suç örgütleri önüne çıkan yasal ve bürokratik problemleri çözmek, kendileri ile mücadeleden sorumlu kurum ve şahısları pasifleştirmek amacıyla faaliyet alanlarına uygun olan kamu makamlarına ya da toplumda önemli konumlara sahip kurumlara nüfuz etmeye ve onların güç ve prestijinden yararlanmaya çalışırlar. (*Bkz Beşe, Ertan*, “Organize Suçların Kriminolojik Temelleri: Siyasal Perspektifler”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C: 3, S:1-2, Ocak-Haziran 2001, s. 33); Yıldırma gücünün kullanılması kişi veya topluluğun üçüncü kişilere yaptırım veya karşılık uygulayabilecek olması korkusudur. Bu gücün çok olması güvensizliğe, bağımlılığa, buyruk altında olmaya, tabi olmaya neden olacaktır. (**Evik**, s. 220).

²²⁵ **Evik**, s. 224, 225.

²²⁶ **Evik**, s. 225; Organize suçluluğun önemli bir unsuru da şiddet ve rüşvet kullanımıdır. Şiddet, ticari rakiplerini sindirmek ve elemek için kullanıldığı gibi; örgütün faaliyetlerini yasaklamaya ya da kısıtlamaya kalkışan güvenlik güçlerine hatta hükümetlere karşı da kullanılır. Rüşvet ise, suç örgütlerinin faaliyetlerini rahat bir ortamda, muafiyetlerden faydalanarak, sürdürmelerini sağlamakta kullanılır. Rüşvet, alt seviyedeki güvenlik gücü memurlarının belirli suç faaliyetlerine göz yummalarını sağladıktan, üst düzey hükümet bürokratlarını örgütün faaliyetini kabul etmeye veya hükümetin alacağı karşı tedbirlerin kendilerine haber verilmesini sağlamaya ikna etmeye kadar her alanda kullanılır. (**Williams/Savona**, s. 92, 93) ; Adı ve türü ne olursa olsun tüm organize suç örgütlerinin gücü öncelikle yıldırma gücüne dayanır. Gerçekten, belli bir gelenek yaratılması dışında, koruma unsurunu işleyip satabilmek ve haksız kazanç elde edebilmek için öncelikle yıldırma ve şiddetin bulunması gerekir. (**Kocasakal**, s. 131, 132); Yazarın bu görüşüne tamamıyla katılmak mümkün değildir. Yıldırma unsuru organize suçluluk için çok önemli bir metot olmakla beraber, bu yöntemin şiddetle bir arada devreye sokulması şart değildir. Dolayısıyla, haksız kazanç elde edebilmek için şiddetin bulunması şart değildir. Mesela, kamu görevlileri üzerinde nüfuz elde edilmesi, “şantaj” yoluyla da sağlanabilir. Ancak, her zaman zorunlu olmasa dahi şiddet kullanmanın organize suçluluğun yöntemlerinden birisi olduğu gerçektir.

mali kurumların da rüşvete alıştırılması etkin bir rol oynar. Rüşvet kara para aklamayı korurken, kara para da rüşveti beslemektedir²²⁷. Organize suçluluk bakımından toplum ve devlet için en tehdit edici gelişim, kazancın yasal işletmeler içinde yeniden finanse edilmesidir. Böylece, organize suçluluk toplumun içerisine yasal bir tarz ve usul içinde gittikçe daha fazla bir şekilde yerleşir. Bu şekilde, politika ve ekonomi üzerindeki etkisi giderek artar. Bu yönüyle yolsuzluk ve rüşvet yerleşir. Organize suçluluk politika ve ekonomi içinde kendisine bir yer edinmişse mücadelenin başarıya ulaşma şansı oldukça az olacaktır²²⁸. Gerçekten özellikle bir toplumda yer edinen ve kanıksanan rüşvet ve yolsuzluk, toplumdaki yozlaşmanın görüntüsünü sergilemektedir. Kanaatimizce, her anlamda yozlaşmış bir toplumda, toplum için tehdit yaratan olası bir tehlikeye karşı toplu ve etkili bir şekilde tepki gösterilmesi ortak bilincinden bahsedilemez.

Organize suçluluk bakımından düşünüldüğünde, rüşvet suçu görünüşte mağduru olmayan suçlar içerisinde değerlendirilebilir. Zira, organize suç örgütlerinin yasadışı faaliyetlerine göz yuman, onları görmezden gelen, hatta kimi zaman bunlara ortak olan kişi, bunun karşılığında bir gelir elde etmektedir. Böylece görünüşte iki taraf içinde kazançlı bir işlem söz konusudur. Yetkiyi elinde bulunduran, organizasyona haksız olarak ayrıcalık (imtiyaz) sağlamakta, bunun karşılığını almaktadır. Ancak, kamu görevlisi, bir süre sonra bu çarktan kurtulmak istese de, bu artık mümkün değildir. Tehdit, şantaj burada devreye girmektedir. Bu baskılara karşı koyamayan görevli artık kendisini işin içine bulaşmış bir biçimde bulur. Ya yardıma devam edecektir, ya da işinden, ailesinden hatta hayatından mahrum kalacaktır. Devlet organları bu şekilde rüşvete ve yolsuzluğa bulaştırılmakta ve alıştırmakta, bunlar üzerinde nüfuz sağlayan organize suçluluk da yasadışı faaliyetlerini kolayca eyleme dökmektedir. Rüşvet siyasal yapıyı, devletin ve idarenin yasallığını ve saygınlığını zedeler²²⁹. Bu durumun özel sektöre yansımaları farklı olabilmektedir. Neticede, yasama, yürütme ve yargı organının içerisine, özel sektörün bünyesindeki en alt seviyeye kadar işleyen

²²⁷ Yolsuzluk ve rüşvet, kara para ile yakın bir bağlantı içerisindedir. Yolsuzluk ve rüşvet için kullanılan para, aklama sonucu elde edilen paraların geri kalanı ile aklanmaktadır. Öte yandan, suç örgütleri amaçlarına ulaşmak için gerektiğinde güç kullanmadan önce, Devleti, ekonomik sektörleri ve mali yetkilileri yolsuzluk ve rüşvet silahıyla etkisizleştirmeyi denemektedir. (Ergül, Karapara, s. 67, 68).

²²⁸ Özbek, s. 54.

²²⁹ Ergül, Karapara, s. 72.

rüşvet ve yolsuzluk, toplumsal yapıyı çürütmektedir. Bu ortamda hakimiyeti eline geçiren, söz sahibi olan ise yine organize suçluluk olmaktadır.

Öte yandan, önemli bir diğer konu organize suç örgütlerinin siyaset, polis, adliye, basın ve ekonomik çevrelerin desteğini sağlamadan faaliyetlerini sürdürmelerinin mümkün olmamasıdır²³⁰. Bu unsurların her birinin organize suçlulukla ayrı ayrı bağlantıları olduğu gibi, yine her birinin organize suçluluk için ayrı ayrı önemi vardır²³¹. Kaldı ki, Mafia'nın İtalya'daki yükselişinde dahi bu kurumlarla olan ilişkileri ön plandadır.

Organize suçluluk bu çevrelerin desteğini onlar üzerinde nüfuz sağlamak suretiyle elde eder. Bu nüfuzu sağlarken, rüşvet, yolsuzluk, yıldırma, korkutma, sindirme, baskı, tehdit, şantaj ve zaman zaman şiddet yoluna başvurur. Bu yol tutularak, organize suçlulukla etkili bir mücadelenin önü kesilmekte, bu mücadelede görev alacak makamların etkisiz ve hareketsiz hale getirilmesi sağlanmaktadır. Mesela, rüşvet yoluyla elde edilen polis memurları, planlanan suç kovuşturma tedbirleri hakkında suç organizasyonunu bilgilendirmekte, soruşturma ve kovuşturma makamları tarafından gerçekleştirilecek etkili bir izlemenin önüne geçilmekte, siyasi otorite baskı altına alınarak, organize suçluluk aleyhine atılacak adımlar daha en baştan engellenmekte, basın²³² üzerinde baskı kurularak olumlu haberler yapması sağlanmaktadır²³³. Bugün, kamu vicdanını oluşturmada en etkili araçlardan bir tanesi de kitle iletişim araçlarıdır. Medya ya da diğer bir tabirle basın, halk kitleleri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir²³⁴. Bu anlamda yapılan yayınlar bireylerin zihinlerinde şekillendirdikleri olaylar üzerinde tabiatıyla etkili olmaktadır. Basın kötü niyetli olarak kullanı-

²³⁰ **Sözür**, s. 260.

²³¹ Organize suç örgütleri, kamu hizmetlerinden yararlanma, bazı imtiyazların dağıtılması, ruhsat verilmesi, ihaleler, imar çalışmaları gibi konularda denetim sahibi olmak istemektedirler. Özellikle gümrük görevlileri, polisler, bürokratlar, değişik denetim elemanları bağlantı kurulacak yetkililerdir. (**Taşkın**, s. 25); Örnek olarak, otomobil kaçakçılığı veya hayali ihracat yapabilmek için, gümrük ve vergi memurlarının suç örgütüne yardımcı olması zorunludur. (**Erdem**, s. 41).

²³² Medyanın, organize suçluluk ile bağlantılı olduğu da görülmüştür. Yapılan yayınların önceden belirlenen sürekli belirli bir eğilimi yansıtacak şekilde yapıldığının tespiti, organizasyon bağlantısını haklı gösterir. Yanı sıra, failin devlet idaresinde önemli mevkilerdeki kişilerle bir ilişki arayışı içerisinde olması da bu anlamda bir şüphe sebebidir. (**Yenisey**, Kurultay, s. 117); Bir gazetede basılacak basit bir fotoğraf, acar muhabirin burnuna ya da kulağına mal olabilir. (**Ziegler**, s. 25).

²³³ **Sözür**, s. 260; Organize suçluluk amaçlarına uygun yasalar ve kararlar elde etmek veya yasaların uygulanmasını engellemek için, yasama, yürütme, yargı güçlerini yolsuzluk yapar hale getirir. (**Daragenli**, s. 246).

²³⁴ Almanya'da insanlar medyaya uyku ve iş dışında günlük yaşamlarının en fazla zamanını ayırmaktadırlar; yani ortalama hemen hemen günde 6.5 saat televizyonun başında durmaktadırlar. Bu şekilde, medya önemli bir etkileme gücünü elinde tutmaktadır.(Ayrıca medyanın olumsuz etkileri için *bkz.* **Demirbaş**, Kriminoloji, s. 189-191).

İrşa, kullanan kişinin elinde çok etkili bir silaha dönüşebilir. Bu silah, organize suçluluk tarafından etkinliğini artırmak ve dışa karşı korunmak adına kullanılmaktadır. Gerçekten organize suç örgütleri için kamufle olmak adına, tüm ülkeye hatta tüm dünyaya ulaşan ve hitap eden kitle iletişim araçları büyük bir fırsattır. Bu şekilde, yasadışı faaliyetlerde bulunan organizasyonlar ve bunların yöneticileri kendilerini saygın kuruluşların yöneticileri, toplum yararına çalışan kişiler gibi göstermektedirler.

Yine organize suçluluğun adliyeyle kurduğu ilişkiler neticesinde, tahliye, beraat kararları elde edilmektedir. Rüşvet burada önemli bir rol oynamaktadır. Organize suçluluk ve rüşvetin bir ülkenin yargısına kadar sızması ve onu etki altına alması, toplumdaki çürümeyi ve bu suçlulukla başa çıkmanın oldukça güç olduğunu göstermektedir. Yine iş henüz adliyeye taşınmadan evvel emniyet kuvvetleri üzerinde nüfuz tesis edilerek etkin soruşturmaların yapılmasının engellenmesi ya da olayların farklı mecralara kaydırılarak üzerinin örtülmesi de, organize suç örgütlerinin sıklıkla uyguladığı yöntemlerdendir. Ayrıca, yasama ve yürütme organları ve idari yetkililerin yıldırma, korku, sindirme yoluyla rüşvete ve yolsuzluğa bulaştırılması organize suçluluğun bu çevrelerden destek görmesini kolaylaştırmaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, cebir ve şiddet unsuru, organize suçluluğun eylemlerinde başvurduğu yöntemlerden bir tanesidir²³⁵. Ancak, organize suçluluğun faaliyetlerinde her zaman şiddet kullanması söz konusu değildir. Şiddet eylemlerinin bir bakıma organize suç örgütlerinin gizliliğini tehlikeye sokacağı ve soruşturma ve kovuşturma makamlarının dikkatini çekeceği düşünülürse, suç örgütlerinin şiddete en son çare olarak başvurduğunu söylemek mümkün olacaktır²³⁶. Bunun yerine henüz şiddet uygulamazsınız yolsuzluk ve yıldırma yoluna başvurulması söz konusudur. Ancak, organize suçlulukta şiddete başvurulması aynı zamanda yaygın bir metottür. Şiddetin derecesi, suç organizasyonunun hedefleri ve niteliği, içinde bulunduğu toplumun kültürü, organize suçluluk karşısındaki tutumu ve dayanıklılığı, devletin ve rekabet içerisinde olduğu organizasyonların etkinliği, yasadışı yöntemleri şiddet kul-

²³⁵ Şiddet çok amaçlı olarak kullanılabilir. Bir yandan örgüt üyelerinin fiziki güvenliğini sağlarken, bir yandan da hainleri ortadan kaldırarak örgüt içi düzen ve disiplini sağlar. Yine, örgütün gelişmesinden ve pazarlamadan sorumlu olanların yeni bir faaliyet alanı belirlemesi, bu alanda çalışan rakiplerin yok edilmesi için şiddete başvurulur. Söz konusu tekel imtiyazı ancak en vahşi şiddetle elde edilebilir. (Ziegler, s. 56).

²³⁶ Yücel, s. 1068.

lanmaksızın ve kolayca hayata geçirebilme yeteneğine göre farklılık gösterir²³⁷. Toplum tarafından organize suç örgütlerinin şiddete başvuracağı bilinmesi, bu örgütlerin etkinliğini sağlamaktadır²³⁸. Organize suç örgütleri şiddet kullanmasalar dahi bu korkuyu topluma yaymışlardır. Kaldı ki, gerektiğinde şiddet kullanmaktan çekinmezler. Gereksiz yere şiddete başvurulmaz. Ancak belirtmek gerekir ki, amacı siyasi kazanç sağlamak olan terör örgütlerinde şiddet unsuru ihtiyari değil zorunludur. Zira, terör örgütleri eylemlerini şiddet kullanarak gerçekleştirirler.

7) Uluslararası (Sınır aşan) Bağlantılar ve İlişkiler

Organize suç örgütlerinin günümüzde yöneldiği yasa dışı faaliyetler, uluslararası bağlantıları ve ilişkileri şart kılmaktadır. Faaliyetlerin uluslararası ilişki ve bağlantılar kurularak gerçekleştirilmesi ve farklı pazarlara yönelim, organize suçluluk için bir taraftan fırsat ve avantaj olmakla birlikte, diğer yandan zorunluluk teşkil etmektedir. Uluslararası nitelik kazanan organize suçluluk, böylece yeni teknikler ve metotlar üreterek ve yeni pazarlara açılarak faaliyetlerini genişletmekte, kazançlarını arttırmakta; ayrıca karmaşıklaşan faaliyetleriyle güvenlik güçlerinin müdahalelerine karşı yakalanma risklerini azaltmaktadırlar. Yine bu şekilde, yasaların veya bunların uygulanmasının etkisiz ve yetersiz olduğu, yasadışı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için uygun ortamlardan faydalanarak etkinliklerini artırmaktadırlar²³⁹. Uluslararası işbirliği neticesinde, organize suç örgütleri aralarında işbölümü yapmakta, yasadışı eylemlerini parçalara bölerek hayata geçirmekte, böylece hem daha geniş alanlara yayılarak yüksek kazançlar elde etmekte, hem de etkin ceza soruşturma ve kovuşturmalarından kurtulmaktadırlar. Williams ve Savona'nın tanımlamasına göre; "Sınır aşan (Transnational) suç örgütleri; karargahları bir devlette olup, iyi pazar fırsatları sağlayan bir veya daha fazla devlette faaliyet gösteren organize suç örgütleridir"²⁴⁰.

İletişim olanaklarının ileri boyutlara ulaşması, kolay ve hızlı uluslararası taşımacılık, ekonominin globalleşmesi ve ülkeler arasındaki ekonomik faaliyetleri kolaylaştıran düzenlemeler, illegal mal ve hizmetlere olan talebin artması ve bu taleple-

²³⁷ Evik, s. 22.

²³⁸ Sözüer, s. 259.

²³⁹ Williams/Savona, s. 91; Evik, s. 23.

²⁴⁰ Williams/Savona, s. 91.

rin güvenli bir şekilde karşılanması adına işbirliğinin şart olması, kazanç sağlama amacı doğrultusunda hedeflerin büyümesi organize suçluluğu sınır aşan boyutlara taşımıştır. Sınır aşan organize suçluluğun toplumlar bakımından yarattığı tehlike çok daha fazladır. Uluslararası işbirliği ve dayanışma suretiyle, tehlike boyutu çok daha yüksek suçların sıklıkla işlenmesi mümkündür.

Yasadışı uyuşturucu ticareti, kara paranın aklanması, insan ticareti ve kaçakçılığı, fuhuş, nükleer madde kaçakçılığı, gümrük kaçakçılığı vs. bir çok suçta organize suç örgütleri uluslararası bağlantılara ihtiyaç duymaktadır. Dünya üzerindeki en büyük yasadışı geliri sağlayan suçların başında gelen uyuşturucu ticareti hiçbir zaman tek boyutlu, tek yönlü, tek uluslu biçimde yürütülmemiştir, yürütülemez. Uyuşturucu madde Ortadoğu ve Asya ülkelerinden Amerika'ya uzanan bir yolculuğa tabidir. Uyuşturucu maddeler bu serüven boyunca sürekli şekil değiştirmekte ve farklı organize suç gruplarının elinden geçmektedir. Bu durum organize suç örgütlerinin işbirliği, dayanışma ve aracılığını gerektirmektedir. Zira, organize suçluluk yasadışı işlerle iştigal ettiğinden, yasaların boşluklarından faydalanmak ve yasaları uygulayanların müdahalelerinden kurtulmak için o yasadışı faaliyetin gerçekleştirildiği veya bu faaliyetle bağlantılı olan ülke topraklarında faaliyet gösteren organize suç gruplarıyla işbirliği kaçınılmaz olmaktadır. Buradan hareketle, uyuşturucu ticaretini denetiminde bulunduran bir organize suç örgütü, uyuşturucu trafiğinde, bu maddelerin uğradığı topraklarda faaliyet gösteren suç örgütleriyle işbirliği içerisinde olmak zorundadır²⁴¹. Aynı şekilde kara para aklama faaliyetleri de sınır aşan müdahalelerle sürdürülmektedir. Aklanmak istenen para yurt dışına kaçırılmakta, bankacılık ve adalet sistemleri müsait olan ülkelere transfer edilmektedir. Özellikle her türlü kaçakçılık faaliyetleri uluslararası bağlantılar olmadan gerçekleştirilemez.

²⁴¹ **Geleri'ye** göre, uyuşturucu ticaretini yapmak ve bu piyasada iş bitiriciliği garanti etmek, diğer suçlar ve girişimcilere koruma sağlamaktan çok daha zor ve risklidir. Herşeyden önce, uyuşturucunun yetiştirildiği ve üretildiği yer, istenildiği an iletişim kurulamayacak ve kontrol altında bulundurulamayacak kadar uzaktır. Diğer taraftan, uyuşturucunun, kaynağından kullanıcı müşterinin eline geçene kadar çok fazla sayıda araçlar zinciri bulunmaktadır. Bunlardan herhangi birinin bir hatası veya ihaneti, bu işe yatırılan büyük miktardaki paranın batması, adli soruşturma açısından örgüt elemanlarının başının derde girmesi ve sahip olunan kariyerin sarsılması anlamına gelecektir. Bununla birlikte, asıl üreticiden sokaktaki satıcılara kadar herkesin malın bir kısmını çalma veya gerçek saflığını ve değerini bozma ihtimali de oldukça önemli bir husustur. Uyuşturucu trafiğinin karmaşık yapısının doğal bir sonucu olarak, büyük kaçakçılık faaliyetlerinin (uyuşturucunun üretimi, taşımacılığı, alıcıların eline geçmesi, tüketici pazarlarına ulaşması) her bir aşaması genellikle bağımsız örgütler tarafından işbirliği içerisinde yerine getirilmektedir. (**Geleri**, Organize Suç, s. 43).

Sonuçta, organize suç örgütleri, günümüzün yarattığı imkanlar ve fırsatları maksimum ölçülerde kullanarak kazançlarını arttırmak ve suç faaliyetlerini çok uluslu bir alanda gerçekleştirerek, yetkili makamların güvenlik zafiyetlerinden faydalanmak amaçlarıyla sınır aşan işbirliklerine yönelmişlerdir. Bu durum, organize suçlulukla mücadeleyi daha da zor bir hale sokmaktadır.

D) Organize Suçluluğun Faaliyet Gösterdiği Suç Alanları

Organize suçluluğun, faaliyet gösterdiği suç alanlarıyla sınırlı tutularak belirlenmeye çalışılması bizi bu konuda kesin sonuçlara ulaştırmaktan uzaktır. Zira, organize suçluluk ne pahasına olursa olsun kazanç sağlama amacı etrafında, kendisine kazanç getirecek her türlü suçu işlemekten çekinmez. Bu anlamda, uyuşturucu ticareti ve kaçakçılığında, çocuk pornografisine, fuhuşta, yasadışı kumara kadar kaynağı insan sömürüsüne dayanan suçları dahi hiç düşünmeden yaygın şekilde gerçekleştirmektedirler. Organize suçluluğun acımasızlığı ve tüm dünya için yarattığı potansiyel tehdit buradan gelmektedir. Bu nedenle organize suçluluğun; faaliyet gösterdiği suç alanlarıyla sınırlandırılması mümkün değildir. Kaldı ki, değişen dünyada, teknolojinin de sunduğu imkanlarla birlikte çok yeni suç tipleri oluşmaktadır. Bu nedenle eğer bir suç en az riskle yüksek kazanç sağlıyorsa unutulmamalıdır ki organize suçluluk bu alana derhal yönelecektir. Ayrıca, çoğu zaman yeni suç tipleri de organize suçluluk tarafından yaratılmaktadır. Böylece, organize suçluluğun faaliyet gösterdiği uzun bir suçlar listesi vermek mümkündür. Ayrıca, organize suçluluğun yalnızca ağır suçlar işlediği yönündeki yaygın kanaat de hatalıdır. Zira, organize suçluluk kazanç sağlama amacı etrafında basit suçlar da işlemektedir²⁴². Bazı suçlar farklı yazarlarca organize suçluluğun tipik suçları olarak sayılmaktadır²⁴³. Bunlardan kısaca bahsetmemiz gerekirse:

²⁴² Sözüer, s. 23, 24.

²⁴³ Sözüer, s. 261, 262; Yenisey, s. 45; Daragenli, s. 246, 247; Kocasakal, s. 143; Erdem, s. 46, 47; Ceylan, s. 36 vd.; Williams/Savona, s. 96 vd.; Şafak, s. 30 vd.; Güvel, s. 14 vd.; Taşkın, Mustafa, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri Karapara İlişkisi, (Karapara), *Adalet Dergisi*, Y:93, S: 11, Nisan 2002, s. 267 vd.; Kaçar, s. 96 vd.; Kaya, Ahmet, “Mafya ile Mücadelede Temel Yaklaşımlar, *Polis Dergisi*, Y:7, S:26, Ocak-Şubat-Mart, 2001, s. 398, 399; Özbek, s. 55; Mavral, s. 288, 289; İpek, s. 11, 12; Değirmenci, 133; Brodeur, Jean-Paul, “Organize Suç”, çev: Adnan Özdemir, *Polis Dergisi*, Y: 9, S: 37, Ankara, 2003, s. 259, 260.

1) Yasadışı Uyuşturucu Madde Ticareti ve Kaçakçılığı

Uyuşturucu maddelerin tanımlanabilmesi kadar çeşitlerinin belirli sınırlar içinde saptanması da oldukça zordur. Doğal biçimde olanların türleri kesinlikle bilinmediği gibi, sentetik olanlara her geçen gün yenileri de eklenmektedir. Uyuşturucu maddelerin şimdilik bilinen 295 çeşidi olmakla beraber, sentetik olanlar genellikle gizli olarak yapıldığından ve her gün bir yenisi veya türevi yapıldığından sayılarının bilinmesi mümkün değildir. Genel olarak “doğal olanlar” (narkotikler): afyon, morfin, eroin, esrar, kokain ve sentetik uyuşturucu maddeler (Psikotropik maddeler) olarak sayılabilir²⁴⁴. İlk gerçek uluslararası suç ağları uyuşturucu ticareti sayesinde doğmuş olup; yasadışı narkotik ticareti bugün organize suçluluk için en büyük gelir kapısını oluşturmaktadır. Birleşmiş Milletlerin tahminine göre, bu faaliyetlerin yıllık getirisi 300 milyar dolardan daha yüksektir ve bu sayı büyümeye devam etmektedir. Batılı uluslar narkotik maddeleri 1910’lar ve 20’lerde yasaklamaya başladığında, organize suç gruplarının tedarik edeceği bir bağımlı tabanı çoktan oluşturmuştur. Yasadışı ticaret büyüdükçe sadece uyuşturucu kaçakçılarının servetini katlamakla kalmamıştır. Aynı zamanda, Kolombiya, Afganistan ve Laos gibi önde gelen uyuşturucu üreticisi ülkelerin doğasını da değiştirmiştir. Amfetaminler ve ecstasy gibi yeni maddeler popüler olmaya başlayıp bunu sonucunda yasaklandıkça, kaçakçıların girebileceği yeni kazançlı pazarlar da ortaya çıkmıştır²⁴⁵. Özellikle 60’lı yılların sonlarında uyuşturucu madde organizasyonlarının merkezi konumundaki Lübnan’da kaçakçılığı organize eden gruplar, Türkiye’nin de aralarında bulunduğu ve yasal haşhaş ekiminin yapıldığı ülkelerden temin ettikleri morfini, Fransa’nın Marsilya bölgesinde kurdukları laboratuvarlarda eroine dönüştürerek, Avrupa ve Amerika’da pazarlamışlardır. 1971 yılında Türkiye’deki haşhaş ekiminin yasaklanması ve 1974 yılından itibaren de kontrollü ekime geçilmesiyle, Korsikalı ve Sicilyalı organizasyonlar, yasadışı haşhaş ekiminin yapıldığı Güneybatı Asya ülkelerine yönelmişlerdir. Bunun neticesinde Asya ile Avrupa arasındaki eroin trafiği şekillenmiş ve Türkiye de uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan suç örgütlerinin faaliyet alanına dahil olmuştur.

Yapısı itibari ile uyuşturucu madde kaçakçılığı örgütlü bir suçtur. Bu organizasyon içerisinde, hiyerarşik bir yapılanma ve işbölümü söz konusudur. İş bölümü

²⁴⁴ **Günel, H. Yılmaz,** *Uyuşturucu Madde Suçları*, Ankara, 1976, s. 16 vd..

²⁴⁵ **Southwell, David,** *Organize Suç Tarihi*, çev: Beril Köseoğlu, İstanbul, 2009, s. 119, 120.

organizasyonun bünyesinde olduğu gibi, organizasyonlar arasında da olabilmektedir. Kimi uyuşturucu organizasyonları temin edici, taşıyıcı, kimisi ise dağıtıcı, pazarlayıcı rollerini üstlenmektedir. Bunun yanı sıra, kişiler bazında da bir işbölümü söz konusudur. Uyuşturucu organizasyonlarının; aralarında görev dağılımı yaptıkları, asitçiler (uyuşturucu imalatında kullanılan asetik anhidrit maddesini temin eden şahıslar), taşımacılar (uyuşturucu maddenin yurtiçi ve yurtdışına naklini yapan şahıslar), aracılar (uyuşturucu maddeyi satmak amacıyla pazar arayan, alıcı ile satıcının temasını sağlayan şahıslar), temin ediciler (uyuşturucu maddeyi Güneybatı Asya'dan temin eden şahıslar) şeklinde sektörleşmeye yöneldikleri ve birbirleriyle işbirliği içerisine girdikleri görülmektedir. Bu suretle bir grubun diğerinin ilgi sahasına girmediği, böylelikle kaçakçılık faaliyetinin daha güvenli şekilde yürütülmesini sağladıkları, uyuşturucu maddeyi “Çift Basamak” yöntemi ile kendilerince güvenli olduğunu düşündükleri ülkelerde depolayarak, tüketim bölgelerine sevk ettikleri, terör örgütleri ile bağlantılı oldukları, uyuşturucu madde kaçakçılığında elde edilen paraları aklamak üzere paravan şirketler kurdukları ve aklanan paralar ile çeşitli alanlara yatırım yaptıkları tespit edilmiştir²⁴⁶. Uyuşturucu ticaretinin hasılatı, yıllık olarak milyar dolarlarla ifade edilmekte ve sınır aşan suç örgütlerinin gelişimine büyük destek sağladığı gibi; yüksek profilli bir aktivite olan kara para aklama faaliyetinin hasılatına da öncülük etmektedir. Ayrıca, diğer yasadışı ticaretler, özellikle silah ticareti ile de bağlantısı vardır. Bunların da ötesinde, uyuşturucu parası, suç örgütlerine güvenli yuvalar sağlamak üzere, devlet yetkililerine verilen rüşvet için de en önemli kaynaktır²⁴⁷.

²⁴⁶“Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı”, *candidates2003.emcdda.europa.eu/download/tr/turkey-nr-2001-turkish.doc*, 30.03.2009.

²⁴⁷ **Williams/Savona**, s. 96, 97; Suç örgütlerinin faaliyet alanları günün koşullarına göre değişmekle birlikte uyuşturucu adeta değişmeyen bir sektördür. Dünyada elde edilen kara paranın %50'sinin uyuşturucu ticaretinden elde edildiği tahmin edilmektedir. Dünya da yapılan askeri harcamalardan sonra, uyuşturucu ticaretinde dönen para miktarı ikinci sırada yer almaktadır. (**Taşkın**, Karapara, s. 268); Dünya üzerindeki uyuşturucu madde ticareti ve kaçakçılığı rotaları Balkan Yolu, Kuzey Karadeniz Rotası, Doğu Akdeniz Rotası olarak gösterilmektedir. (Bu konuda *bkz.* <http://www.kom.gov.tr/Tr/KonuDetay.asp?BKey=37&KKey=54>, 30.03.2009); Organize suçluluğun asli para kaynağı uyuşturucu ticareti ve kaçakçılığında elde edilen kara paralardır. Uyuşturucu maddenin üretildiği ve satıldığı yer arasındaki fiyatında fahiş bir fark vardır. (**Kaya**, s. 398); Bu anlamda örnek olarak haşhaşı ele alırsak: UNIDCP (Birleşmiş Milletler Uluslararası Kontrol Programı) verilerine göre sadece 1995 yılında eski Rus askerleri Afganistan'dan 200 ton haşhaş ithal etmişlerdir. Haşhaşın kilosu Afganistan sınırında 150 dolar, Kırgızistan'ın zorunlu transit kenti Oş'ta 1.000 dolar, Moskova'da ise 10.000 dolardır. Afganistan'da talibanların bu konudaki tutumu da ilgi çekicidir: Afganistan'da uyuşturucunun kullanıcıları idam edilirken ihracatçıları zenginleşmektedir. Afganistan'da her hafta Batı'ya tonlarca uyuşturucu gönderilmektedir. Talibanlar her uyuşturucu sevkiyatından yüzde 10 zak ya da İslami vergi tahsil ederler, askeri yetkililer de ülkeye dağılmış laboratuvarları korurlar. Burada uyuşturucunun Batı'da bulunan Hıristiyanlara gönderilmesi gibi dini faktörler rol

2) Yasadışı Silah Ticareti ve Kaçakçılığı

Kaynağı, uygulayıcısı veya sahibinin kim olduğuna bakılmaksızın yasadışı silah ticaretinin üç karakteristik özelliği olduğu söylenmelidir: -Gizli (kapalı) bir faaliyettir; -Bedelin önemli bir bölümü muamelelerin gizli olması niteliğinden kaynaklanır; -para geriye aklanmış olarak döner. Özellikle terörist eylemler, bölgesel çatışmalar ve ülke bütünlüğüne zarar veren çeşitli olayların meydana gelmesinde bu yasadışı silah temininin önemli bir etkisi vardır. Günümüzde, uyuşturucu ticareti ile yasadışı silah ticareti neredeyse birlikte anılmaktadır. Bu iki suç faaliyetinin birbiriyle yakın ilişkisi bulunmaktadır. Özellikle silah ve mühimmat temini ihtiyacı duyan organizasyonlar bunu sağlamak adına uyuşturucu ticareti işine yönelmişler ve bu konuda çeşitli kişi ve gruplarla işbirliği içerisine girmişlerdir. Dünyanın değişik bölgelerinde, organize suç örgütleri yasadışı silah ticaretine ve yıkıcı faaliyetlere karışarak hukuk kurallarını ihlal etmektedirler. Uyuşturucu ticaretinin silah temini için kullanılması, organize suçluluk dünyasında, olağan ve sıradan bir iş haline gelmiştir²⁴⁸. Ayrıca, söz konusu faaliyetlerde ülkelerin resmi makamlarının da resmi yollardan olmasa da, bu duruma göz yumdukları söylenmelidir. Nitekim, özellikle bazı terörist faaliyetler günümüzde bu destek sayesinde ayakta durmaktadır. Ülkeler milli çıkarları ve ideolojileri doğrultusunda yansıttıkları politikalarında zaman zaman bu tip faaliyetlerde bulunabilmektedirler. Bu genelde açık(görünür) bir şekilde olmamaktadır. Örnek olarak, PKK'nın varlığını sürdürmesinde aldığı bu tip önemli desteklerin rolü yadsınamaz. Resmi kayıtlara göre, fabrikasyon üretimi silahların büyük bir bölümü Kuzey Irak ve Suriye sınırından ülkemize sokulmaktadır. Kuzey Irak'taki otorite boşluğu,

oynamaktayken, asıl önemli faktörü de bu sektörden sağlanan kazanç oluşturmaktadır. Talibanlarca sağlanan morfin macunu, eroin ve diğer uyuşturucu maddelerin Afganistan dışında pazarlanması Rus mafia kartellerinin görevidir. Kaçakçılığın getirdiği karlar ise önemlidir: 1997 yılında saf eroinin gramı Hamburg, Milano, Paris ya da Zürich sokaklarından 90-140 dolara alıcı buluyordu. (Ziegler, s. 154); İlegal uyuşturucu ticareti ve kaçakçılığı organize suçluluğun en önemli faaliyetleri arasında en başta yer almaktadır. Gerek yoğun arz-talep dengesi, maddenin bağımlılık etkisi neticesinde kullanıcıdan gelen sürekli ve sonu gelmez talep, gerek işin kendisine özgü özellikleri nedeniyle işlemlerin (işleme, dağıtma, depolama vs.) parçalara bölünerek gerçekleştirilmesi ve getirdiği yüksek kazanç, bu suçluluk türüne özel bir önem atfetmektedir. Gerçekten uluslararası uyuşturucu piyasasında dönen paranın boyutlarının çok yüksek olduğu bilinen bir gerçektir. Sınır aşan organize suçluluğun en tipik faaliyetinin uyuşturucu ticareti olduğunu söylemek mümkündür.

²⁴⁸ Williams/Savona, s. 98, 99.

bu bölgede kaçakçılık faaliyetlerinin önemli boyutlara ulaşmasını sağlamıştır. Bu durum ister istemez ülkemize de yansımaktadır²⁴⁹.

Silah ticareti dünyada teknoloji odaklı en eski sektörlerden biridir. İhtilaf ve savaş, özellikle de silah teknolojisindeki ilerleme, taraflardan birine avantaj sağlayabilir durumdayken, her zaman bir silah pazarı yaratır. İhtilaftaki taraflardan birisinin uluslararası yasalarla belirlenen müşteri profiline uymadığı için silah satışı yapılmayan isyancı gruplar olması durumunda, bir ülkenin kendi sınırlarının dışından gelen yasadışı silahlara yönelik talepler artar. Fakat organize suçluluğun silahı kime satacağına dair kuralları yoktur, hatta bazı durumlarda ihtilafın iki tarafını birden tedarik eder. Tek amaçları kardır. Organize suç örgütleri, terörist örgütler ile bunlara ve şiddete destek veren devletleri tedarik etmenin yanı sıra Japonya gibi silah kontrolü nedeniyle, başka yerlerde birkaç dolara satılan otomatik silahların ve kurşunların fiyatının şiştiği ülkelere de kaçak yollardan silah getirmektedir²⁵⁰. Dünya üzerinde suç faaliyetleri devam ettikçe, kişiler ve ülkeler arasında çeşitli anlaşmazlıklar ve çatışmalar sürdükçe, ülkeler toprak bütünlükleri ve sınırları konusunda baskı ve tehdit hissettikçe, kişiler siyasi veya maddi kazançlara ulaşmak adına organize oldukça, silah ve dolayısıyla silah kaçakçılığı hiçbir zaman önemini yitirmeyecektir. Burada tek değişecek olan, silahların cinsi, miktarı ve etkisi ile gücü elinde bulunduranın kimliği olabilir.

3) Gümrük Kaçakçılığı

Genel anlamıyla; ihracı ya da ithali yasak olan eşyaların ihraç veya ithal edilmesi, ticaretinin serbest olması durumunda da gümrük muamelesine tabi olan eşyaların gümrük işlemleri yaptırılmadan ithal veya ihraç edilmesi, bunların yurt içerisine bilerek sokulması ve yurtdışında satılması gümrük kaçakçılığı suçunu oluşturur. Otomobil kaçakçılığı, tekelleşen maddeleri kaçakçılığı, ticari mal kaçakçılığı yoğun olarak başvurulan türleridir. Ülkelerin mevzuatlarındaki değişken ve karmaşık düzenlemeler de bu alanda organize suç örgütleri için kolaylık yaratmaktadır. Yine ülkeler arasındaki sınırların da esnekleşmesi, bu anlamda kolaylık sağlamıştır. Bu suçun gerçekleştirilebilmesi için kamu görevlilerinin yolsuzluğa sevk edilmesi ve suçun

²⁴⁹ Şafak, s. 37.

²⁵⁰ Southwell, s. 87.

işlenmesine yardımcı olmalarının (göz yumma) sağlanması önemlidir. Bunun için rüşvet, korkutma, yıldırma, sindirme, tehdit, şantaj vs. yollara başvurulabilir²⁵¹. Organize suçluluğun gümrük kaçakçılığındaki rolü, Babil ve diğer antik Mezopotamya kentlerinin bazı malların ticaretine vergi koyduğu M.Ö. 1780-1750 dönemine kadar dayanır. Bu durum, söz konusu vergiden kaçarak kar elde eden ilk organize grupları da ortaya çıkarmış ve tarih boyunca süren bir şablon yaratmıştır. Belirli bir malın farklı ülkelerdeki bedeli arasında vergiden kaynaklanan kayda değer bir fark olduğunda, organize suçluluk kaçakçılık işine girerek bu durumdan istifade etmektedir. Bugün gümrük kaçakçılığına en çok konu olan mallar alkol ve sigaradır. ABD’de eyaletler arasında sigaraya konulan farklı vergi oranları, Cosa Nostra’nın sadece New York kent merkezinde yılda 400 milyon paket kaçak sigara satışını kontrol etmesine imkan tanımıştır. Bu durum New York eyaleti açısından yıllık 100 milyon dolarlık vergi kaybı anlamına gelmekte ve bu somut bir mafia geliri üretmektedir. Gümrük kaçakçılığı Avrupa’da da sorun yaratmaktadır. Moldova, Rusya, Andora ve Fas gibi ülkelerden, yüksek tütün vergisine sahip AB ülkelerine her yıl milyarlarca dolar değerinde sigara sokulmaktadır. Sadece Büyük Britanya’da tütün kaçakçılığının hükümete maliyeti 4 milyar pounddan yüksektir. Yasadışı ticaret, İtalyan mafiası, Rus Organizatsiya ve Vietnamlı suç örgütleri açısından önemli bir gelir kaynağıdır. Hepsi bu tür ticareti, düşük riskli, yüksek karlı bir faaliyet olarak görmektedirler²⁵².

4) Nükleer Madde Ticareti ve Kaçakçılığı

Nükleer maddelerin yarattığı tehdit, bu konuda gerçekleştirilecek faaliyetlerin risk, maliyet ve gizlilik içermesi nedeniyle nükleer madde kaçakçılığı ve ticareti çok büyük kazançları beraberinde getirmektedir. Nükleer madde kaçakçılığını organize suçluluğun faaliyet alanına giren en ağır suçların içerisinde değerlendirmek gerekir. Zira, bu suçluluk da muhatap da zaman zaman devletler veya çok büyük gücü ve/veya parayı elinde bulunduran yapılanmalardır. Nükleer madde ticareti kesinlikle sınır aşan bir faaliyettir. Yüzyılın en büyük fizikçisi Albert EINSTEIN, konvansiyonel silahlara göre çok daha fazla tahribat yapabilen, kullanıldıktan sonra dahi canlılar

²⁵¹ Kaçakçılık suçları için bkz. **Erman, Sahir**, *Kaçakçılık Suçları, Ticari Ceza Hukuku C: IV*, (Kaçakçılık), İstanbul, 1981, s. 7 vd..

²⁵² **Southwell**, s. 179.

üzerinde etkileri devam eden, çok sayıda insan ve diğer türden canlıların kitlesel olarak ölümüne yol açabilen kitle imha silahları (KİS) olarak adlandırılan nükleer, kimyasal ve biyolojik silahların nasıl sonuçlara yol açacağını şöyle tarif etmiştir. “Böyle giderse 3. Dünya Savaşı kitle imha silahlarının kullanıldığı bir savaş olacak. Bundan sağ kurtulanlarsa, 4. Dünya Savaşı’nda savaşmak için sadece taşları ve sopaları kullanacaklar.” Bu tehlikenin yanı sıra Kimyasal, Biyolojik, Radyoaktif ve Nükleer (KBRN) maddelerin; teröristler tarafından yasadışı yollardan temin edilerek, ikinci bir patlayıcı sistem yanına yerleştirilerek veya herhangi bir patlayıcı sistem kullanılmadan doğrudan püskürtme, dökme, akıtma vb. şekillerde kullanılması da söz konusudur. Bu bağlamda; KİS sonuçları bakımından tüm insanlara yöneltilmiş bir tehdidi kapsamı sebebiyle, uluslararası hukukta bazı ilkeler geliştirilmiş, bu ilkeler doğrultusunda KİS ve yapımında kullanılan kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddeleri izinsiz olarak bulundurmamak, taşımak ve kullanmak toplum ve insan sağlığını tehlikeye atan bir suç olarak kabul edilmiştir²⁵³.

5) Kara Para Aklama

Kara para aklama faaliyeti, özellikle gelir getirici yasadışı faaliyetlerde bulunanların veya bunlarla ilişki içinde olanların yaşam kaynağıdır. Birleşmiş Milletler tarafından yapılan bir tahmine göre bir yılda aklanan kara para miktarı 1,5 trilyon dolar civarındadır. IMF bu rakamı son yıllar için 2 trilyon dolar olarak tahmin etmiş-

²⁵³ Bkz. *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu*, s. 104 vd.; Nükleer maddelerin terörist grupların veya belli devletler tarafından dışlandığı için belli bir stratejik nükleer kapasiteye ulaşmak isteyen devletlerin eline geçme ihtimali küresel toplumu endişeye sevk etmektedir. (Williams/Savona, s. 99); Soğuk Savaş sonrasında nükleer teknolojinin pazarlandığı küresel karaborsa, hızla büyümeye başlayarak uluslararası toplumun bir an önce önlem almak için harekete geçmesini gerektirmiştir. Uluslararası Atom Enerjisi Dairesi, 1993-2006 yılları arasında nükleer teknoloji ya da malzemenin yasal olmayan yollardan pazarlandığı binden fazla vaka tesbit edildiğini açıklamıştır. Nükleer malzeme kaçakçılığını tespit etmek oldukça zordur. Harvard Üniversitesi’nde 2002 yılında yapılan bir araştırmada bir kola kutusu hacmindeki 4 kilogram plütonyumun bir atom bombası yapmaya yetecek miktarda olduğu belirtilmektedir. Uluslararası sınırları her gün geçen binlerce kamyon, tren, gemi ve uçak olduğu varsayılırsa nükleer malzeme kaçakçılığının önlenmesi için geniş çapta işbirliği yapılması gereği de daha kolay anlaşılmaktadır. (<http://www.voanews.com/turkish/2008-07-31-voa21.cfm>, 30.03.2009); Organize suçluluğun amacı ne pahasına olursa olsun kazanç elde etmektir. Yüksek kazanç amacı organize suçluluğun suç faaliyetleri arasında ayırım yapmamasına neden olur. Bu bakımdan, gerçekleştirilen suç faaliyetinin verdiği veya vereceği zarar değil; getireceği kazanç önemli ve ön plandadır. Ayrıca, nükleer maddeler, yine dünya gündeminin tartışılan önemli bir meselesi olan çevreye de çok önemli oranda zarar verme tehlikesi içermektedir. Bu bağlamda, nükleer madde ticareti ve kaçakçılığını çevreye karşı işlenen suçlar bünyesinde de değerlendirmek gerekir.

tir²⁵⁴. Kara para aklayıcılar giderek daha fazla uzmanlaştıklarından resmi radar ekranlarına –yasaları ve aklama işlemlerini tespit yöntemlerini- yakalanmadan geçmenin yeni yollarını bulmaktadırlar. Kestirilemeyen kararlar ve sermaye hareketleri aracılığıyla ekonomik mekanizmaları ve dengeleri istikrarsızlaştırma riski taşıması dolayısıyla, özellikle organize suç kaynaklı kara para aklama ekonomi için ölümcül bir risk oluşturmaktadır. Çünkü aklayıcıların mantığı klasik kar ve en iyi yatırım mantığı değildir. Aksine, yatırım kolaylıklarına, özellikle bankacılık, şirketler hukuku ve ceza hukuku alanlarında mevzuatın gevşekliğine bakmaktadırlar. Organize suçluluk ve finansal sektör arasındaki bağlantı kara para aklama yoluyla sağlanmaktadır²⁵⁵.

6) Yüksek Değerdeki Motorlu Taşıtlar ile Tır, Konteyner ve Gemi Yüklerinin Kaçırılması

Çalıntı motorlu araçların elde edilmesi, modifiye edilmesi ve başka bir yere taşınması, farklı kıtalardaki suç ağlarının işbirliğine dayanan geniş çaplı ve uluslararası bir yasadışı sektör haline gelmiş durumdadır. Çalıntı araçları ulusal sınırlar dahilinde satmak zorlaştıkça, organizasyonlar bu arabaları kendi ülkelerinin sınırları dışında yasadışı yollardan satmaya yönelmiştir. Amerikan Mafiası değerli araçları çalma, modifiye etme ve yeniden satış için Kanada sınırından geçirme noktasında deneyimlidir. Ancak Gambino Mafia ailesi çalıntı lüks arabaların Suudi Arabistan ve Ku-

²⁵⁴ **Aykın, Hasan,** “Aklama Suçu - Öncül Suç İlişkisi” www.mmd.org.tr/eserler/AKLAMA%20öncül%20suc%20ilişkisi.doc, s. 1 vd., 02.04.2009.

²⁵⁵ **Ergül, Ergin,** *Küresel Köyde Suç ve Adalet, (Suç ve Adalet)*, Ankara, 2008, s. 72; Organize suç örgütlerinin elinden alınamayan suç gelirleri zamanla ekonomik ve mali piyasalarda suç örgütlerinin güç kazanmasına ve bu piyasaların suç örgütlerinin eline geçmesine sebebiyet verir. Mali sistemin suç örgütleri tarafından kullanılması mali sistemin bozulmasına, rekabet kurallarının işlememesine ve bu suretle yasal gelire sahip yatırımcıların mağduriyetine ve sistemden çekilmesiyle beraber, mali sistemlerin tamamen suç örgütlerinin eline geçmesine neden olur. (**Değirmenci**, s. 136); Sistematik bir ayırmda organize suçluluğun faaliyetlerini üç aşamaya ayırmak söz konusu olabilir: Bunlardan ilki, adam kaldırma, haraç, fidye talebi, şantaj, kaçakçılık fiilleri, belli bir alanın denetimi ve yasadışı gelir elde etmeye yönelik, gerektiğinde şiddetin kullanıldığı faaliyetler, şantaj ile para sızdırma, rüşvet haraç toplama, hileli yöntemlerle kamusal kaynaklardan yararlanma gibi amaçlanan yasadışı gelirin elde edildiği bazı klasik suç biçimlerinden oluşmaktadır. Daha sonra ikinci olarak bu şekilde kazanan kara paranın aklanması söz konusudur. Son ve üçüncü faaliyet alanı da aklanan gelirlerin yasal faaliyetlerde kullanılmasıdır. Bu yasal faaliyetlere örnek olarak: gıda sektörü, gayrimenkul, restoranlar, çöp toplama, giyim sektörü, bar ve tavernacılık, liman işletmeleri, sendikacılık, araba satışı vs. gösterilebilir. (**Kocasakal**, s.144); Organize suçluluk kazancını yasa dışı faaliyetlerden elde ettiği ve bu faaliyetler neticesinde elde ettiği geliri aklamak zorunda olduğu içindir ki; organize suçluluk bünyesinde işlenen tüm suç faaliyetleri kara para aklama faaliyetleriyle yakın ilişkilidir. Özellikle uyuşturucu madde ticareti bu suç tipleri arasında ön plana çıkmaktadır.

veyt'e ihracının başını çekmiş, diğer Amerikalı grupların da onu izlemesiyle birlikte araba çalıp satmak Cosa Nostra'nın önemli bir gelir kapısı haline gelmiştir. Avrupa Birliği içinde her yıl 300 bin araç çalınmakta; bunların bir çoğu eski Sovyet Bloku ülkelerinin denetlenmeyen araba pazarlarına götürülmektedir. Çalıntı araç ticareti şu anda Rus Organizatsiya'nın hakimiyetindedir. Moskova'daki müşterilerinden gelen talep doğrultusunda, Organizatsiya istenen türden bir aracın teslimatını üç hafta içinde yapabilmektedir. Çalınan markaların arasında BMW, Mercedes, Land Rover olabildiği gibi; İngiltere'de çalınanlar, konteynerler içinde yaptıkları binlerce millik uzun bir yolculuktan sonra Pakistan veya Çin'de ortaya çıkabilmektedir. Şu anda en kazançlı ve büyüyen pazarlardan birisini, inşaat sektörü araçlarının çalınması ve yeniden satılması oluşturmaktadır²⁵⁶. Burada izlenen yol, uyuşturucu ticaretinin tersine işlemektedir. Zengin, sanayileşmiş ülkelere çalınan araçlar, gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkelere götürülüp satılmaktadır. Özellikle eski Yugoslavya ve Polonya bağlantıları burada önemlidir. Araç buradan Batlık ülkelere, Ukrayna, Rusya veya Kazakistan'a götürülmektedir. Bulgar ve Rus mafiaları; sınır aşan suçların bu dalında büyük güce sahiptirler²⁵⁷.

7) Çöplerin İlegal İmhası veya Başka Ünelere Gönderilmesi, Çevre suçları:

21. Yüzyılda organize suç örgütleri açısından en hızlı gelişen kar alanlarından birisi de çevre suçlarıdır. Halkın ekolojiye ilgisi arttıkça, vahşi yaşamı, doğal yaşam alanlarını ve insan sağlığını korumaya yönelik kurallar da gelişmiştir. Fakat önde gelen organize suç örgütleri, çevre koruma yasalarının etrafından dolanabilmek için

²⁵⁶ Southwell, s. 61, 62.

²⁵⁷ Williams/Savona, s. 102; Bosna-Hersek'te (BH) çalınmış birçok araba, sonradan polisin verdiği yeni plakalarla ruhsat almış olarak Karadağ'da bulunmuştur. Interpol'ün BH'deki Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanı Adi Biser'e göre, geçtiğimiz yıl Karadağ polisine BH'de çalınmış araçlarla komşu ülkedeki yeni sahipleri hakkında ayrıntılı bilgi içeren bir liste verilmiş olmasına rağmen, herhangi bir yanıt alınmamıştır. Biser durumu, Sırbistan-Karadağ'daki iyi örgütlenmiş grupların, çeşitli Güneydoğu Avrupa ülkelerinde çalıntı arabaları nispeten düşük fiyatlara satın alan karaborsacıların hazırladığı "sipariş listesine" göre BH'de çaldığı şeklinde açıklamıştır. Eğer alıcı tarafından belli bir tip araç sipariş edilmemişse, hırsızlar araç sahibiyle temasa geçerek fidye talebinde bulunmaktadır. Kurban ödemeyi reddettiği takdirdeyse, suçlular aracı Sırbistan-Karadağ'a geçirmektedir. Araçlar daha sonra, polisin yeni plaka verdiği Karadağ'da satılmaktadır. (<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/tr/features/setimes/features/2003/08/030805-ANTONIO-001>, 30.03.2009).

karmaşık planlar yaparak ve göze batmadan faaliyet göstermelerini sağlayacak yolsuzluk ağlarını kullanarak, söz konusu kuralları istismar etmişlerdir. Örneğin, İtalya'da Camorra grupları toprak satın alıp kuşları çekebilmek için buralarda bir dizi yapay gölet ve göl oluşturmuşlar; böylece, soyu tükenmekte olduğu için koruma altına alınan türleri avlamak isteyenlere fırsatlar sunmuşlardır. Yerel yetkililere verilen rüşvet sayesinde bu düzen uzun yıllar devam etmiştir. Rus Organizatsiya, Bering Denizi'ndeki bazı balık türlerinin varlığını tehdit etmektedir. Yasadışı balık avlamaları ve Avrupa Birliği'ne 1 milyar dolar değerinde yasadışı balık ithal etmeleri, zaman içinde bazı türlerin yok olmasına ve kurallara uyan balıkçıların gelir kapılarının kapanmasına yol açabilir. Cosa Nostra ve Triad grupları da, yasaklanmış klorofloro-karbonların ve çevreye zarar veren diğer maddelerin önde gelen tüccarları olarak bilinmektedirler. Toksik kimyasalların ve diğer atıkların organize suç grupları tarafından gelişmekte olan ülkelere yasadışı bir biçimde boşaltılması da endişe vericidir. Ölümcül atıkları kendi ülkelerinden alıp, Afrika, Brezilya ve Filipinler'e boşaltan gruplar arasında Yakuza ve Sicilya Mafiası bulunmaktadır. Bazı durumlardaysa söz konusu atıkları ihraç etmekle bile uğraşmayıp, kendi ülkelerinin su kanallarına veya terk edilmiş madenlerine bırakmaktadırlar²⁵⁸.

8) İlegal Organ Ticareti

Organ ticareti tabiri caizse günümüzde dehşet saçan boyutlarda, en acımasız şekillerde hileli metotlarla gerçekleştirilmektedir.; Örneğin: Arjantin'de organ nakli ameliyatlarının kötüye kullanıldığı, gözün kornea tabakası alınan bir hastanın, ölüm sebebi olarak beyin ölümü gibi uydurma bir teşhis konulduğu söylenmektedir. Problemin Rusya boyutu ise daha korkunçtur. Sadece Moskova morgunda en az 4000 sahip çıkılmayan ceset bulunduğu; bir tek şirketin 700 temel organ (böbrekler, kalpler ve akciğerler), 1400'ün üzerinde karaciğer parçaları, 18000 thymus organı, 2000 göz ve 3000'den fazla testis pazarladığı ortaya konulmuştur. Bu faaliyetlerin organize suç örgütlerinin kontrolü altında yürütüldüğü ve organ naklinin Rusya'da en fazla gelir getiren iş dalı olduğu ve giderek geliştiği ifade edilmiştir²⁵⁹.

²⁵⁸ Southwell, s. 21.

²⁵⁹ Williams/Savona, s. 101.

9) İnsan Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti

İnsan kaçakçılığı (göçmen kaçakçılığı), ekonomik, siyasi, sosyal veya herhangi bir nedenle yaşamakta olduğu ülkeyi terk etmek isteyen kişilerin ülkeden yasadışı yollarla çıkmalarına veya başka bir ülkeye girmelerine veya o ülkede yasal olarak ikamet etme hakkı olmayan kişilerin ülkede barınmasına imkan sağlamak anlamına gelir. Mülteciler, sığınmacılar, yabancılar, vatandaşlar veya vatansızlar, çifte vatandaşlığa sahip kişiler bu suçun konusu olabilirler. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti eylemleri birbirine çok benzeyen, çoğu zaman birlikte gerçekleştirilen ve sıklıkla birbirine karıştırılan faaliyetlerdir²⁶⁰. İnsan ticareti ise, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidiyle ya da diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye ya da başkasına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınmasıdır. Genellikle, kadınlar cinsel amaçlı ve ev işlerinde çalıştırılmak, çocuklar uluslararası evlat edinmeye aracılık, cinsel amaçlı veya pornografide kullanılmak, zorla çalıştırılıp dilencilik ve seyyar satıcılık yaptırmak, erkekler ise ağır işlerde çalıştırılmak ve tehlikeli işlerde kullanılmak suretiyle insan ticaretinin mağduru olmaktadır²⁶¹. Birbirinden farklı unsurlara sahip bu iki suç tipi, çoğu zaman bir bütün olarak işlenmektedir, failer ülke dışından yasadışı yollarla ülkeye sokmuş oldukları kişileri ayrıca bu ülkede zorla çalıştırmaktadır²⁶².

Göçmen kaçakçılığı suçu, suçun maddi bir alt yapı gerektirmesi, ulaşım araçlarını kullanabilecek deneyimli kişilere ihtiyaç duyulması, teknik bilgiye ve çeşitli yabancı dilleri bilen kişilere ihtiyaç duyulması, genellikle suçun onlarca göçmeni konu alması nedeni ile sürekli kontrol gerektirmesi gibi nedenlerle, hırsızlık, kasten öldürme, mala zarar verme gibi klasik suç tiplerine nazaran işlenmesi daha zor olan

²⁶⁰ Doğan, Koray, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Ankara, 2008, s. 23 vd..

²⁶¹ Fırat, Ahmet, "Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti", www.taa.gov.tr/dersnotlari/GocmenKacakciligiveInsanTicareti.doc, s. 1, 30.03.2009; bkz. Güvel, s. 19, 20.

²⁶² Doğan, s. 29.

bir suçluluk tipi olup, bu suç yapısı gereği organize suç örgütleri tarafından gerçekleştirilmeye elverişlidir²⁶³.

Yapılan araştırmalara göre dünyada, yılda 500.000 ila 2.000.000 arası kişi insan ticaretine konu olmaktadır. Birleşmiş Milletler Uluslararası Suçu Önleme Merkezi'nin tahminlerine göre, insan ticaretinin dünyadaki yıllık cirosu 7 ila 8 milyar ABD Dolarına ulaşmaktadır²⁶⁴. Düşük riskle sahip olunan bu yüksek kazanç, bu suçluluğun organize suç örgütleri tarafından tercih edilmesine neden olmaktadır. Çin'den kaçak olarak gelen on binlerce göçmen dahil olmamak üzere İngiltere'ye dokuz aylık bir süre içerisinde 25.000'den fazla sığınma başvurusunun olması ve suç örgütlerinin, kişi başına ortalama 15.000 sterlin aldıkları düşünülürse, durumun ciddiyeti ve organize suç örgütlerine sağladığı kazanç ortaya çıkacaktır. Çok zor ve tehlikeli bir yolculuğun ardından gidecekleri yerlere ulaşabilmeyi başarabilen kimseleri burada, aşığılanmalar, mahrumiyetler, köleymişçesine çalıştırmalar, fiziksel, psikolojik sömürüler, fuhuşa itilme gibi çeşitli tehlikeler beklemektedir. Bunun da ötesinde, organize suç örgütünün faaliyetleri bünyesinde bu ülkelere getirilen insanlar, suç faaliyetlerinde piyon olarak kullanılmaya zorlanır. Tahminler doğrultusunda göçmenlerin %20'lik bölümünü Çinli göçmenler, geri kalan önemli bir kısmını da Hintli, Iraklı, İranlı, Pakistanlı, Romanyalı, Sri Lanka'lı ve Sudanlılar oluşturur²⁶⁵.

²⁶³ Doğan, s. 159, 160.

²⁶⁴ Fırat, s. 2.

²⁶⁵ Williams/Savona, s. 97, 98; Bu tehlikenin örneklerinden bir tanesi, 19 Haziran 2000 tarihinde kapalı bir tır içerisinde, İngiltere'ye girmek isterken feci şekilde havasızlık ve sıcaktan can veren 58 Çinli göçmen ile; diğer bir örnek de 2000 yılının son gününde Antalya açıklarında batan bir gemide boğulan yaklaşık aynı sayıdaki kaçak işçidir. (Williams/Savona, s. 97); Bir olay da şu şekilde gerçekleşmiştir: Estonya'nın başkenti Tallinn'den kalkan feribot bu kentin Stockholm'le bağlantısını sağlar. 1994 yılı Şubat ayında, bir denizcinin keskin kulağı bir faciayı önler: geminin ambarlarında nöbet gezisini yapan denizci, yükleme sırasında boş olduğu belirtilen bir konteynerden gelen ve ısrarla tekrar edilen darbeler duyar. Durumu bildirdiği gemi süvarisi 12 metre uzunluk ve 2.5 metre genişliğindeki konteynerin kaynak makinesiyle kesilmesini kararlaştırır. Konteynerin içindeki boğucu ortamdaki çığlıklar, ağlama sesleri ve iniltiler yükselir. Gemiciler konteynerden biri 8 aylık 26 çocuk, 14 kadın ve 26 erkek çıkartırlar. (Ziegler, s. 123); Başka bir olayda, İstanbul Haydarpaşa Gümrüğünden bir motorin tankına girerek İtalya'ya gitmek isteyen 20 kişi yakalanmıştır. Kaçaklardan kişi başı 4 bin Euro alan örgüt üyeleri arasında TCDD görevlileri, gümrük memuru, gümrük müşavirleri ve gümrük acenta sahiplerinin de bulunduğu açıklanmıştır. (<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=11239551>, 07.04.2009; Yapısı nedeniyle insan kaçakçılığı ve insan ticareti suçları da sınır aşan bağlantı ve ilişkilere sahip organize suç örgütleri tarafından işlenmektedir. Zira, bu faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi bu bağlantı ve ilişkileri zorunlu kılar.

10) Fuhuş ve Yasadışı Pornografi Ticareti

İnsan ticaretiyle beraber yürüyen bu alanda, henüz yaşları 16 dahi olmayan çocuklar ve bunun yanı sıra kadınlar fuhuşa zorlanmaktadır. Ülke içerisinde yürütülen faaliyetlerin yanı sıra, yabancı ülkelere kandırılarak getirilen kişiler bu alana sürüklenmektedir. Çin Triadları ve Japon Yakuza bu alanda aktiftirler. Bu tür ticaret, kadınları ve hatta çocukları pazar değeri olan bir mal durumuna düşüren bir tehdittir²⁶⁶. Bahsedilen sektörler, insanlığın var oluşundan bu yana ilgi çeken, sunulan arza karşı yoğun bir taleple karşılaşan alanlar olmuştur. Fuhuş, kadın ve illegal pornografi ticareti organize suç örgütlerine çok büyük gelir sağlamaktadır. Organize suç örgütleri talebe olan yoğunluk ve getirdiği kazanç karşısında faaliyetlerini yönlendirmektedirler. Bu bağlamda *Williams/Savona*'ya göre; kadın ve çocuklar zengin ülkelerin insanları için bir eğlence aracı ve seks oyuncuğu olarak görüldüğü sürece; fuhuş, dünya ekonomisinde büyük bir yer tutmaya devam edecektir²⁶⁷.

Modern zamanlarda pornografiye; film den fotoğraflara, çizgi romandan, ses kayıtlarına dek pek çok medya türü üzerinden ulaşabilmektedir. Pornografi üretimi ve dağıtımının büyük ölçüde yasak bir faaliyet olmasının da etkisiyle; bu durum organize suçluluğun süren talebi karşılamak için piyasaya girmesine sebep olmuştur. Organize suç örgütleri çocuk pornografisi, hayvan pornografisi ve aşırı cinsel şiddet gibi yasak olan en aşırı türleri temin ederek veya Suudi Arabistan gibi tam yasağın sürdüğü ülkelere pornografik materyal tedarik ederek bu alandan yasadışı kar elde etmeye devam etmektedir²⁶⁸.

11) Tehdit Yoluyla Koruma Parası ve Haraç Alınması

Haracın genel kabul gören hukuki tanımı şu şekildedir: “Bir başkasını haksız yere tehdit ederek veya o kişiye veya malına zarar vererek o kişiden para, istenilen

²⁶⁶ *Williams/Savona*, s. 101.

²⁶⁷ *Williams/Savona*, s. 101; (Bu konuda bkz. *Southwell*, s. 196); Dünya üzerinde her yıl binlerce insan özellikle kadın ve çocuklar, insan ticareti suçunun mağduru olmakta ve organize suç örgütleri tarafından bu suç sayesinde büyük kazançlar sağlanmaktadır. (Bkz. *Tosun, Leman*, “İnsan Ticareti, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticareti Konusunda Uluslararası Düzenlemeler ve İç Hukuk Kuralları, http://www.yayin.adalet.gov.tr/16_sayi%20i%C3%A7erik/Leman%20TOSUN.htm, 02.04.2009); (İnsan ticareti konusunda bkz. *Ziegler*, s. 120).

²⁶⁸ *Southwell*, s. 151.

türden bir davranış, mal veya hizmet elde etmek”. Aslında bireylere veya işyerlerine suç örgütleri tarafından şantaj yapılması, korku yaratma becerisinden başka hiçbir şey gerektirmediği için en yaygın görülen organize suç türlerinden birisidir. Basit şantaj çetelerinden, devasa suç imparatorlukları oluşmuştur. Sicilya mafiasının ilk üyelerinin -19. Yüzyılda ABD’ye göç eden ‘Ndrangetha ve Camorra’nın- esas faaliyeti “Kara el” haraç örgütüdür. Ignazio Lupo (Kurt Lupo) gibi şantajcılar, belirli bir miktar servet elde etmiş her İtalyan kökenli Amerikalıya, meşhur “siyah avuç içi” imzası bulunan talep mektupları göndermiştir. Bu talepler, paranın gelmemesi durumunda ölüm veya sakatlama tehdidi içermektedir. Haraç isteğine maruz kalan işyerleri şiddet veya kundaklama ile tehdit edilir. Bu durum “korunma çetesi” diye bilinir, zira kurbanlar bu tür eylemlerden korunmak için para öderler. Polisin görevini yerine getirdiği kentlerde bile, sokak satıcılığı gibi meslekler bu suç karşısında hala savunmasız durumdadır. Fakat iş şantaja geldiğinde boyut genellikle önem taşımaz. Rus Mafia grupları, kendilerine binlerce sterlin ödenmemesi halinde eski Rus özel güçlerinin keskin nişancılarını vinç sürücülerini vurmak için kullanacakları tehdidi savurarak, Londra’nın Wembley semtinde yeni bir ulusal futbol stadyumunun inşaatını durdurmuşlardır²⁶⁹.

12) Rüşvet ve Yolsuzluk:

Yolsuzluk ve rüşvet özellikle organize suç örgütlerinin faaliyetlerini kolayca gerçekleştirebilmek adına başvurdukları yollardır. Çünkü, organize suç örgütlerinin varlıklarını devam ettirebilmek ve yüksek kazançlara ulaşabilmek için bir takım çevrelerin desteğine ihtiyaçları vardır. *Dönmezer’e* göre; yolsuzluk bir suç türü değildir, başta rüşvet gelmek üzere birçok suçu kapsayan bir kategoridir. Bu suçların failleri yolsuzluğu gerçekleştirmek için hukuk dışı her türlü araca ve diğer suçlara başvurabilirler. Bir kere yolsuzluğa sapsın kamu otoritesi mensupları için artık vatandaşlar arasında eşitlik söz konusu olmaz; ihaleleri rüşvet verenler alırlar ve rüşvetçiler kamusal hayatın her aşamasında ve her zaman etkin olacak hale gelebilirler. Suç işlemek üzere oluşan örgütlerin fiillerini kararlılık ile işledikleri, suçlarının geniş ölçüde medyanın ilgisini çektiği, suçlar nedeniyle halk kesimleri arasında suç korkusunun

²⁶⁹ Southwell, s. 16.

yayıldığı ve mevcut korkunun yoğunlaştığı bilinmektedir. Suç organizasyonları yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda toplumun sosyal, ekonomik, yasal ve politik düzenine de tesir etmektedirler. Bu itibarla örgütlerce işlenen suçlar ister ülke sınırları içinde, ister sınır aşan bir şekilde gerçekleştirilmiş olsun, toplum için giderek artan bir tehdit halini almaktadırlar. Suç örgütleri amaçlarına ulaşmak amacıyla başta yolsuzluk fiillerini gerçekleştirmektedirler. “Devlet mekanizmasının işleme için yağlama” olarak da tanımlanan rüşvet verme, adeta bir ek vergi gibi etki yapmaktadır. Yolsuzluk organize suçluluğu beslemekte ve bu hal ekonomik ortamı tahrip etmektedir. Yolsuzlukla mücadelede görevli kamu otoriteleri, zamanla rüşvetsiz iş yapamaz hale gelmekte, böylece bireyler hak aramak için devletin kurumlarına başvurmak yerine işlerini yasal olmayan yollardan kısa sürede halledecek kişilere, organize suç örgütlerine yönelmektedirler²⁷⁰. Suç faaliyetleri neticesinde ekonomik açıdan güçlenen suç örgütleri, özellikle adli personel ve kolluk kuvvetlerini rüşvet yolu ile yolsuzluğa sevk etmekte, zamanla devlet içinde bağlantılarını güçlendirmektedir. Kamu görevlilerinin etki altına alınması ile suç örgütlerinin çökertilmesi zorlaşmaktadır²⁷¹.

²⁷⁰ **Dönmezer, Sulhi**, “İki Suç Türü ve Kolluk”, (**İki Suç Türü**), *Polis Dergisi*, Y: 9, S: 36, Ankara, 2003, s. 464, 465.

²⁷¹ **Değirmenci**, s. 136; Organize suç örgütleri ülkemizde bu aşamayı tamamlamışlardır. Bu oluşuma ve duruma karşı toplumda zaman zaman hafif tepkisel kıpırdanmalar olsa da oluşan bu tepkiler türlü önlemler, yöntem ve faaliyetlerle kısa süre içerisinde kolayca buharlaştırılmaktadır. Bugün için yolsuzluğun, siyasetçilerden, idarede görevli şahıslara, adli makamlardan güvenlik güçlerine kadar uzandığı ve geniş bir etki alanına sahip olduğu bilinmektedir.; Rüşvet ve yolsuzlukların toplumsal yaygınlığı hiç kuşkusuz, dünyada da birçok örnekte görüldüğü gibi, siyasal ve bürokratik yozlaşma sonunda ortaya çıkar. Bu olayın toplumsal nedenlerini çok kaba hatlarıyla "Tarihten gelen nedenler", "Kültürel yapıdan gelen nedenler" "Siyasal yapıdan gelen nedenler" "Ekonomik yapıdan gelen nedenler", "Hukuksal yapıdan gelen nedenler" "Bürokratik yapıdan gelen nedenler" "Toplumsal yapıdan gelen nedenler", olarak yedi grup altında irdelemek olanaklıdır. Sonuç olarak, bugün Türkiye, başta politikacılar olmak üzere, herkesin rüşvet aldığı, rüşvetin günlük yaşamda "normal" bir uygulama olduğu, insanların politikaya "köşeyi dönmek" için girdiği ve rüşvet olarak "köşeyi döndüğü" ve rüşvet alanların, aldıkları rüşvetlerin yanlarına kar kaldığı bir ülke halini almıştır. (**Kongar, Emre**, “Kamuda Rüşvetin Toplumsal Nedenleri, http://www.kongar.org/makaleler/mak_kam.php, 03.04. 2009); Bir devlet ve toplum için organize suçluluğun yol açtığı çöküntünün dikkat çekici örneklerinden birisini Rusya sergilemektedir. Bu ülkede bankaların %80’i organize suç örgütlerinin kontrolindedir. İdari, askeri, adli ve ekonomik alanda rüşvet çok genişlemiştir. Organize suçluluktan elde edilen paranın %30-50’si rüşvet için kullanılmaktadır. Polis, organize suçlulukla mücadele edebilecek durumda olmayıp, güvenliği sağlayamamaktadır. (**Özbek**, s. 54, 55).

13) Cebir, Tehdit ve Şantaj

Organize suç örgütlerinin suç faaliyetlerini gizlemek, rahat hareket edebilmek, kendilerine avantaj yaratmak amacıyla kullandıkları en etkin araçlar cebir, tehdit ve şantajdır. Cebirden genel veya özel anlamda, geniş veya teknik anlamda bahsedilebilir. “Tehdit” dahi genel anlamda cebirdir. Cebir ile tehdit farkı şu şekilde açıklanabilir: Cebirde “fizik güç”, tehditte “manevi (maddi olmayan) güç” söz konusudur. Bu iki kavram vasıta açısından da birbirinde farklı olmakla beraber; zorlamayı sağlamak adına aynı olayda birleşebilirler. Nitekim cebir ve tehdit kelimeleri bazı durumlarda bir arada da kullanılmaktadır. Tehdit gelecekte bir kötülüğü, cebir harekete ilişkin bir kötülüğü ifade eder²⁷². Cebir, genel anlamı itibariyle bir kişiye halen hissedeceği bir kötülük, tecavüz icrası suretiyle, bu veya bir üçüncü kişinin iradesi ve davranışları üzerinde zorlayıcı bir etki meydana getirilmesidir. Bu etkiyle kişi kendisine dayatılan belirli bir davranışta bulunmaya motive edilmektedir. Cebir de kişi hissedebileceği bir tecavüzle, kötülükle karşı karşıyadır. Tehdit de ise, kişi bu kötülüğün ileride meydana geleceği beyanıyla korkutulmaktadır. Bu halde, gerçekleşmesi; failin isteğinin yerine getirilmemesi halinde ortaya çıkacak bir kötülük mağdura bildirilmektedir. Failin söz ve/veya davranışları muhatabı üzerinde ciddi şekilde korku ve endişe yaratacak nitelikte bulunmalıdır²⁷³. Şantaj kelimesinin sözlük anlamı: “Herhangi bir çıkar sağlamak amacıyla bir kimseyi, kendisiyle ilgili lekeleyici, gözden düşürücü bir haberi yayma veya açığa çıkarma tehdidiyle korkutma”dır²⁷⁴. Şantaj, bir insanı veya işyerini fiziksel zarar vermekle tehdit etmek yerine, talep karşılanmazsa itibarlarının hasar göreceği tehdidi üzerinde yapılan bir para koparma türüdür. Bu tehdit genelde bir insanın sosyal veya ticari konumunu tehlikeye atacak bilgilerin ifşa edileceğine veya bazı vakıalarda, onlara karşı cezai kovuşturmayaya yol açılacağına yöneliktir. Organize suç örgütlerinin yaptığı şantaj her zaman mali talepler içermeyebilir. Şantaj sıklıkla, siyasetçilerden, memurlardan ve polisten bir imtiyaz veya taviz koparmak için de kullanılır. FBI Başkanı J. Edgar Hoover’a 1930’larla,

²⁷² **Erem, Faruk**, “Ceza Hukukunda “Cebir” Kavramı”, (**Cebir**), *Yargıtay Dergisi*, Y: 16, S: 61-62, Ocak-1975, s. 94 vd.

²⁷³ **Sözür, Adem**, “Tehdit Suçu”, (**Tehdit**), *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C: LIV, S: 1-4, Y: 1991-1994, s. 128 vd.; Cebir kavramı hakkında bkz. **Cihan, Erol**, *Cebir Kullanma Cürmü*, İstanbul, 1978, s. 109 vd.

²⁷⁴ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=294565>, 02.04.2009

1950'ler arasında, kumar alışkanlığı veya FBI çalışanı Clyde Tolson ile yaşadığı eş-cinsel ilişki nedeniyle en az bir organize suç lideri tarafından şantaj yapılmıştır. Büyük işyerlerinde şantaj yapmaksa Yakuza'nın uzmanlık alanlarından. Önde gelen iş adamlarını, cinsel eğilimlerine, sadakatsizliklerine kanıt toplamak için sık sık "bal tuzakları"na çekerler ve sonrasında onlara müstehcen fotoğraflarını hissedarlar toplantılarında dağıtma tehdidiyle şantaj yaparlar. Yakuza klanları aynı zamanda Ezaki Glico gibi önde gelen gıda şirketlerine de şantaj yapmıştır. Bu vakıalarda onları ürünlerini gerçekten zehirlemekle değil, sadece böyle yaptıklarına dair söylentiler yaymakla tehdit ederler. İşyerleri, böyle bir şeyin ima edilmesinin bile satışlarını yerle bir edip markalarının imajına zarar vereceği düşüncesiyle istenen parayı ödemiştir²⁷⁵. Cebir, organize suç örgütleri tarafından genellikle başka bir suçun işlenmesi amacıyla araç olarak kullanılmaktadır. Yine, cebir, tehdit, şantaj genel olarak kamu görevlileri ve özel sektördeki görevliler üzerinde nüfuz sağlamak ve bu kişileri yolsuzluk yapar hale getirmek ve böylece faaliyetlerini gerçekleştirirken kolaylık yaratmak ve dışı karşı kamufle olmayı sağlamak adına kullanılmaktadır.

14) Tefecilik

Yüksek ve yasadışı faiz oranlarıyla borç vermek olarak tanımlanan tefecilik, dünya çapındaki organize suç grupları için ortak bir gelir kapısıdır. Yakuza'dan Kuzey İrlanda'da bulunan suç örgütlerine kadar, tefecilikten düzenli gelir elde etmeyen bir suç örgütü bulmak neredeyse imkansızdır. Tefeciliğin işlemesi için üç şey gerekir: Para, krediye erişimi olmayan ve borç almak isteyen kişiler ve borcu yasal sisteme müracaat etmeden dayatabilme becerisi. Yüzde 500'den yüksek oranlarda faizle borç verilmesi olağanüstü bir durum değildir; dolayısıyla 20 dolarlık basit bir borç, 1250 dolardan fazla bir paranın on yıllar boyunca geri ödenmesine yol açabilir. Tefecilik yalnızca yoksulları hedef almaz. 1999 yılında İtalya'da, Kardinal Michele Giordano organize suçlulukla bağlantısı nedeniyle ve Napolili işyerlerine yüzde 300 oranında faiz dayatmakla suçlanmıştır²⁷⁶.

²⁷⁵ Southwell, s. 100, 101.

²⁷⁶ Southwell, s. 311.

15) Fikir ve Sanat Eserleri, Patent Hakları, Marka Sahteciliği

Teknolojinin ilerlemesi, bilişim alanında suçlarında önem kazanmasına ve bu alana yönelime zemin hazırlamıştır. Bununla beraber özellikle fikir ve sanat eserlerinin korunması önemli ölçüde zorlaşmıştır. Bu anlamda, sahte olarak çoğaltılan CD ve DVD'ler, hak sahiplerinin izni olmadan müzik eserlerinin yayınlanması, bozuk ya da üzerinde içeriği yazan konuyla ilgisi olmayan CD ve DVD'lerin satışı suretiyle dolandırıcılık, internet ortamında fikir ve sanat eserlerinin izinsiz olarak paylaşımı, korsan ürünlerin satışları, özellikle tanınmış markaların sahteciliği ve bu yoldan kazanç elde edilmesi, gibi bir çok yöntem organize suçluluğun faaliyetleri arasında gösterilebilir²⁷⁷.

16) Bilişim Suçları

Sözlüklerde “bilişim” sözcüğü: “İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi, enformatik” olarak tanımlanmaktadır. *Bilişim Terimleri Sözlüğünde* ise bu tanımın yanı sıra “bilişim” kavramı şu şekilde açıklanmaktadır: “Bilgi olgusunu, bilgi saklama, erişim dizgeleri, bilginin işlenmesi, aktarılması ve kullanılması yöntemlerini, toplum ve insanlık yararı gözeterek inceleyen uygulamalı bilim dalı. Disiplinler arası özellik taşıyan bir öğretim ve hizmet kesimi olan bilişim, bilgisayar da içeride olmak üzere, bilişim ve bilgi erişim dizgelerinde kullanılan türlü araçların tasarlanması, geliştirilmesi ve üretilmesiyle ilgili konuları da kapsar. Bundan başka her türlü endüstri üretiminin özdevimli olarak düzenlenmesine ilişkin teknikleri kapsayan özdevim alanına giren birçok konu da, geniş anlamda bilişimin kapsamı içerisinde yer alır”²⁷⁸. Bu bağlamda bilişim suçlarının da oldukça geniş bir alanı kapsadığı ve yeni suç türlerini ortaya çıkarmaya elverişli bir alan olduğu söylenebilir. Günümüzde birçok suçta bilişim sistemleri kullanılmaktadır. Fikir ve sanat eserleri sahteciliği, korsan yayıncılık, internet dolandırıcılığı, banka ve kredi kartı suçları hatta dolaylı yoldan düşünülürse

²⁷⁷ Bkz. **Akyıldız, M. Nevhan**, “Fikri Mülkiyet Aleyhine İşlenen Suçlar ve Suç Örgütleri”, *Adalet Dergisi*, Y: 97, S: 24, Ocak 2006, s. 161 vd.

²⁷⁸ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=45464>, 02.04.2009

tehdit suçu dahi bu yöntemlere işlenebilmektedir. Kısaca teknoloji, suçluluk konusunda da sınır tanımamaktadır. Üstelik bu yolla failer mağdurla birebir veyahut yüz yüze muhatap olmadıklarından, mağdurun suçu işleyeni tespiti oldukça güçleşmektedir. Aynı güçlük soruşturma ve kovuşturma makamları içinde geçerlidir. Bu tür suçlarda failerin tespiti daha zordur. Kesin delil elde etmenin zorluğu da buna eklenmelidir. Üstelik, bu suçların boyutları bir ülkeyle sınırlı değildir. Örneğin Kanada’da yaşayan bir kişi, bilişim sistemlerini kullanarak Türkiye’de bulunan bir kişiye karşı suç işleyebilmektedir. Bu da suçların kovuşturulmasını güçleştirmektedir. Bilişim suçları günümüz koşullarında büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Ancak daha da önemlisi, zaten büyük bir tehdit olan organize suçluluğun, diğer bir tehdit olan bilişim suçlarıyla birleşerek daha etkili bir hal almasıdır. Suçların işlenmesini kolay hale getiren ve yakalanma riskini düşüren bilişim suçları gün geçtikçe profesyonelleşen organize suçluluk tarafından tercih edilmektedir.

17) Diğer Suç Alanları

Organize suç örgütlerinin açıklananlar dışında kıymetli evrakta sahtecilik, altın kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı, sanat eserleri ile antika/mücevher hırsızlığı, sermaye yatırım dolandırıcılığı, ödeme araçlarının kötüye kullanımı ve sahtekarlığı, sigorta şirketleri aleyhine dolandırıcılık, sahte para imali, arsa/arazi spekülasyonları ve gecekondü ticareti, yasadışı teknoloji transferi, çocuk pornografisi²⁷⁹, fidye için

²⁷⁹ Hayatımızın ayrılmaz parçası haline gelen internet, suç organizasyonu ile suç materyallerinin dağıtımına da tarihteki en büyük hızı kazandırmıştır. İnsanlık, internet üzerinden suç materyallerinin bütün dünyaya "ışınlanması" sorunuyla karşı karşıyadır. Bilişim suçlarında, internette dünyaya pazarlanan "çocuk pornografisi" özellikle öne çıkmaktadır. "Çocuk pornografisi", uluslararası belgelerde "çocukların gerçekte veya taklit suretiyle bariz cinsel faaliyetlerde bulunur şekilde herhangi bir yolla teşhir edilmesi veya cinsel uzuvlarının ağırlıklı olarak cinsel amaç güden bir şekilde gösterilmesi" olarak tanımlanmaktadır. Tanım, çocuk görüntüsü veren "yetişkin pornografisi"ni de suça dahil etmektedir. (Akın, Doğan, Çocuk Pornografisi ya da 'Tecavüzü' Seyre Dalmak", <http://www.milliyet.com.tr/2006/12/24/yasam/yas00.html>, 02.04.2009); Günümüzde organize suçlar hiç olmadığı kadar uluslararası bir nitelik kazanmış durumdadır. Alman Federal Emniyet Dairesi Başkanı Jörg Ziercke, suç şebekelerinin yüzde 80'inin uluslararası bağlantıları olduğunu dikkat çekerken, bu nedenle ulusal sınırları aşan bir mücadelenin zorunlu olduğuna dikkat çekmektedir. İstatistikler, çocuk pornografisi zanlıların sayısının 2007 yılında, bir yıl öncesine göre büyük oranda değişmediğini, hatta bu konudaki dava sayısının, 622'den 602'ye düştüğünü ortaya koymuştur. Uzmanlara göre bu düşüşün nedeni suçun azalması değil, güvenlik birimlerinin çocuk pornografisiyle mücadelede karşılaştıkları güçlüklerdir. Federal Emniyet Dairesi Başkanı, suç şebekelerinin çok gelişmiş teknoloji ile çalışmakta olduğuna dikkat çekerek karşılaştıkları sorunu şu sözlerle aktarmıştır: "Organize suç şebekelerinin, artan bir oranda en gelişmiş yöntemleri kullanarak polisin denetim açısından kaçtığı tespit ediyoruz. İnternet kullanırken ve verileri kaydederken kimliklerini gizliyor, şifrelenmiş veri iletim

adam kaçıma²⁸⁰, kapkaçılık ve dilendirme, çek-senet tahsilatı, yasadışı şans oyunları, karaborsacılık, yağma, kundaklama, yalan tanıklık, kasten yaralama ve öldürme, terörizm gibi farklı suç alanlarında faaliyet gösterdikleri bilinmektedir.

E) Organize Suçluluğun Ortaya Çıkış Nedenleri ve Yarattığı Tehlikeler

1) Organize Suçluluğun Ortaya Çıkış Nedenleri

Organize suçluluk, özellikleri nispetinde var olabileceği şartların bulunduğu elverişli ortamlarda doğmakta, doğumunun ardından bu ortamı kendisine uydurmakta, biçimlendirmekte ve varlığını sürdürmektedir. Organize suçluluğun var olabileceği elverişli ortamlar bazı sorunları içerisinde barındırmaktadır. Bu sorunlar sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel alanlarda ortaya çıkabilir. Hiçbir sorunun olmadığı mükemmel bir düzende organize suçluluk, tabiri caizse başını topraktan dışarı çıkarma fırsatı bulamaz. Ancak, mükemmel düzenin ne olduğu bilinmediği gibi, dünya üzerinde tamamıyla sorunsuz bir toplumun varlığına da henüz rastlanmış değildir. Bunun bir nedeni de her daim düzeni bozma adına girişimlerin ve karmaşanın var olmasıdır. Ancak, toplumların yapısı ve tarihi kökenleriyle birlikte günümüze getirmiş oldukları alışkanlıkları ve bugün içerisinde buldukları şartların birleşmesiyle ortaya çıkan manzara organize suçluluğun o toplumdaki varlığı ve boyutları hakkında bize fikir verecektir.

Bir ülkede gelir adaletinde önemli ve derin dengesizlikler varsa, böyle bir ortamda zengin daha zengin olmaya yönelecek, yoksul ise yaşamını sürdürebilmek ve

tekniklerini kullanıyorlar.” (<http://www.euractiv.com.tr/abnin-gelecegi/article/internette-cocuk-pornografisiyle-mucadele-yetersiz>, 02.04.2009).

²⁸⁰ Birisini kaçırap fidye almak için rehin tutmak, antik dönemlerde savaş zamanında üst düzey askerlerin en soyluların yakalanmasına dayanır. Fakat bu işin bir miktar parası olan herkese yapılması fazla uzun sürmemiştir. İnsan kaçıma başlarda, güçlü ve zengin ailelerden çocuk kaçırmaya odaklanmıştır. Ortaçağ'dan sonra, özellikle Sicilya, Ortadoğu ve Asya'nın pek çok yerinde popüler olmuştur. Uluslararası spor yıldızlarıdır. Brezilyalı ve Meksikalı futbolcular Robinho ve Jorge Campos'un yanı sıra Gürcü basketbol oyuncusu Nikoloz Tskitishvili'nin üçünün de ülkelerinde aile üyeleri kaçırmış, ardından oynadıkları ülkelerdeki örgüt üyeleri ya onlardan ya da kulüplerinden fidye almaya çalışmıştır. Bizzat organize suç örgütlerinin üyeleri de, servetleri ve yetkililerle bağlantıya geçmeye yönelik isteksizlikleri nedeniyle kaçırılmaktadır. 1930'larda, Vincent "Mad Dog"(Çılgın Köpek) Coll, önde gelen gangster Dutch Schultz'la süregelen savaşını kaçakçıları ve diğer mafia üyelerini kaçırmakla finanse etmiştir. Carlo Gambino gibi önemli Cosa Nostra babalarının bile aile üyeleri kaçırmış ve diğer organize suç gruplarının bazı üyeleri tarafından fidye için rehin tutulmuştur. (Southwell, s. 237).

en azından eşit koşullarda yaşayabilmek için çareyi farklı yöntemler denemekte arayacaktır. Böyle bir ortam organize suçluluğun filizlenmesi için oldukça elverişlidir²⁸¹. Hakkını yasal yoldan elde edemeyen ve yaşamını oldukça zor şartlarda sürdüren kişi, bunun tersi durumu kendisine vaat eden bir güç karşısında ona başvuracak, bir anlamda ondan medet umacaktır. Bu kişilerin sayısı arttıkça yasal yollardan sapılarak gayri yasal yollara başvurulması tercih edilir hale gelecek, devletin otoritesi sarsılacak, devlet, karşısında iktidarına ortak bir güç bulacaktır. Bunun yanı sıra organize suçluluğun zamanla devlet mekanizmalarına sızması da söz konusudur. Organize suç örgütlerinin sağlamış oldukları etkinlik ve resmi kurumlara sızmadaki başarıları bakımından, Rusya önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Organize suçluluğun doğmasındaki en temel sebep toplumda varlığı hissedilen ve yaşanan otorite boşluğudur²⁸². Devlet mekanizması tarafından bırakılan boşluk organize suçluluk tarafından hiç vakit kaybetmeden ikame edilmektedir. Bu değerlendirme belirli ölçülerde de olsa, devletin sorumluluğunda olan her alanda geçerlidir; ekonomik alanda, güvenlik alanında, siyasi alanda...

Yasal yolları hiçe sayarak, devletin koyduğu kuralları göz ardı ederek suç faaliyetleriyle kazanç sağlayan, kendisine başvuranların talepleri doğrultusunda, yargı organlarının süresinde dağıtamadığı adaleti kendi yasadışı yöntemleriyle kısa sürede sağlayan, kamuoyu tarafından bilinmesine rağmen herhangi bir cezai yaptırımla karşılaşmayan suç organizasyonları, toplum üzerinde böylece kurdukları korku ortamından da faydalanarak sahnede yer alma imkanı bulmaktadırlar. Buradan çıkan sonuç, devletin vatandaşları üzerinde otoritesini kuramadığı, adalet mekanizmasını işletemediği, hukuk devletine olan inancın sarsıldığı, gerek devlete, politikacılara, hükümete, parlamentoya, kamu idaresine karşı, gerekse bireylerin birbirlerine karşı olan ciddi güven bunalımının önemli boyutlara ulaştığı toplumlarda organize suçluluk kendisine uygun bir ortam bulmaktadır²⁸³.

²⁸¹ Özellikle organize suçluluğun geliştiği ve yaygınlaştığı büyük kentlerde, kişilerin toplumla bütünleşememesi tabii sosyal kontrolü yok etmekte ve böylece oluşan olumsuz sosyo-psikolojik ortam organize suçluluğa müsait şartlar meydana getirmektedir. (Sözür, s. 262).

²⁸² Demokratik otoritesini topluma ve kendi idaresine kabul ettiremeyen bir başbakanın, bakanın, valinin veya belediye başkanının bulunduğu yerde, idaredeki hiyerarşik yapının özelliği gereği, ilgili idarede zaaf lar ortaya çıkar. Organize suçluluk bundan sonuna kadar faydalanır, zaaf içinde olan idarenin görev alanında adeta at koştururlar. (Öztürk/Erдем, s. 1062).

²⁸³ Sözür, s. 262.

Sistemin rüşvetle yürüdüğü, yolsuzluğun alışlagelmiş bir hal aldığı ve ciddi bir tepkiyle karşılanmadığı (kanıksandığı) bir ortamda organize suçluluğun ortaya çıkması ve varlığını sürdürmesi olağan karşılanabilir. Çünkü, suç örgütleri için önlerinde duran engelleri rüşvet ve yolsuzluk yardımıyla aşmak sıradan bir hal almışsa, önemli bir önemli bir engelin bertaraf edildiği açıktır. Zira, rüşvet ve yolsuzluğun normal karşılanır hale gelmesi durumunda devletin otoritesinden bahsedilmesi kanaatimizce söz konusu olamaz²⁸⁴. Bu da bizi yine aynı kapıya çıkartmaktadır: Devlet otoritesinin olmadığı yerde, bunun yerine geçecek bir güç olacaktır, bu ise genellikle organize suçluluktur. Bu da organize suçluluğun basit bir suç işlemekten ibaret olmadığını ortaya koymaktadır. Organize suçluluk tek boyutlu bir kavram değildir.

Organize suçluluk yasal boşluklardan yararlanma konusunda profesyonel işbirliğiyle profesyonel metotlar izlemektedir. Bu nedenle özellikle yasaların yeterli olmadığı veyahut var olan yasaların uygulanmadığı ortamlar, organize suçluluğun ortaya çıkması ve büyümesi için bir fırsattır.

Yasal anlamdaki eksiklikler yanında, ekonomik istikrarsızlık da organize suçluluğun ortaya çıkmasında rol oynamaktadır. Sürekli yüksek enflasyon, para piyasa-

²⁸⁴ **Sözüer**, s. 263; **Dönmezer'e** göre, Organizasyonun tahrik ettiği veya katıldığı yolsuzluk eylemleri devletin ve kurumların itibarını yalnızca yok etmekle kalmamakta ve fakat toplumda ve özellikle gençler arasında “negatif kültür”ün yerleşmesine de neden olmaktadır: Negatif kültür bireysel ve kısa süreli ve ne suretle olursa olsun elde edilmiş başarılarla üstünlük sağlama hususundaki değerleri vurgulamakta, böylece cezaların etkinliğini zayıflatmakta, meşru amaçlara meşruiyet dışı araçlarla ulaşılmasını tahrik etmekte ve zamanla yakalanan cezalandırılan kişiye adeta adaletsizlik edildiği tarzında bir değer yargısı ortaya çıkmaktadır. Artık sırf “hamamın namusunu kurtarmak için” bazı insanlara ceza verildiği kanaati kitleler arasında yaygınlaşmakta, zaman içinde bu imaj kamu idarelerine de nüfuz etmektedir. Kara paranın aklanması suretiyle meşru şirketler düzeni de zamanla yozlaştırılmaktadır. (**Dönmezer, Sulhi**, “Türkiye’de Organize Suçlulukla Mücadelenin Esasları”, (Türkiye’de Organize Suçluluk), *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, C:1, 2002, s. 20*); Organize suçluluk belirli ölçüde liberal veya ahlaken bozulmuş bir devlette doğabilir; ancak toplumun gelişmiş yaygın bir ekonomik yapıya da ihtiyacı vardır. Bunun yanında, pratik ekonomik liberal bir devlete ihtiyaç vardır. Organize suçluluğun eski doğu bloğu ülkelerinde ve özellikle bugünkü Rusya’da planlı ekonominin sona ermesinden sonra, büyük bir stil içerisinde gelişmesi tesadüf değildir. (**Demirbaş**, *Kriminoloji*, s. 309); Hükümet yetkilileri arasında rüşvetin yayılması da önemli bir faktördür. Bu durumda, bu kişiler suç faaliyetlerinden çok büyük menfaatler sağladıkları için bu faaliyetleri bir anlamda desteklerler ve hatta işbirliği içerisinde dahi olabilirler. Son durumun en açık örnekleri Latin Amerika ülkelerinde görülür. Bu devletler narkotik ticaretine öyle bulaşmışlardır ki “Narcocracy” diye anılmışlardır. (**Williams/Savona**, s. 95); Alman karşı casusçuluk örgütünün eski başkanı Eckart Wertbach’a göre:” Organize suçluluk, inanılmaz boyuttaki mali, iktisadi hayatı, toplum düzenini, kamu yönetimini ve yasal düzeni gizlice etkiler. Bazı durumlarda politikacılara kendi yasa ve değerlerini dayatır. Bu yolla yavaş yavaş hukukun bağımsızlığı, siyasi çalışmanın inanılabilirliği ve giderek hukuk devletinin koruyucu yanı kaybolur. Böylece kokuşmuşluk ve yozlaşma kabul edilir olgular olmaya başlar. Bütün bunların sonucunda organize suçluluk kurumsallaşır. Bu gelişmenin devamında, devlet vatandaşlarının hak ve özgürlüklerini koruyamayacak duruma gelir”. (**Ziegler**, s. 19).

larında ani iniş çıkışlar, dövizde spekülâtif dalgalanmalar, borsada suni değer artışları, kayıt dışı ekonomi vs. organize suçluluğa zemin hazırlamaktadır²⁸⁵.

Bunun yanı sıra, basit bir örnekle açıklamak gerekirse, eğer bir toplumda dürüst ve yasal yollardan kazanç elde etmeye çalışan bir girişimcinin önüne türlü engeller sunuluyorsa, hakları yasalar karşısında korunmuyorsa, bunun aksine, yasal girişimciye karşı çok hassas ve otoriter davranan devlet mekanizmaları, işlerini yasalara aykırı olarak yürüten kişilere karşı önlem alamıyorsa, hatta bu duruma zaman zaman göz yumuyorsa, kısaca yasadışı yollardan kazanç sağlamak, yasal yollardan kazanç elde etmekten daha kolay hale getirilmişse, böyle bir ortamda suç ekonomisinin ve suç organizasyonlarının faaliyet göstermemesi düşünülemez²⁸⁶. Bu durum bir anlamda organize suçluluğa da davetiye çıkarmak olur. Zira, devlet haklı olanın değil güçlü olanın yanındadır.

Organize suçluluk, anti-demokratik, totaliter, kapalı yönetimlere sahip toplumlarda -bu yönetimler idaredeyken çok rahat faaliyet gösteremeseler de- kök salar, gelişir ve genişler. Rusya, Ukrayna, Beyaz Rusya, Hırvatistan gibi ülkeler bunun örneğini teşkil ederler²⁸⁷. Bireylerin demokratik haklarından ve temel hak ve özgürlüklerinden faydalanmaları konusunda özgür olmadıkları bu ortamlar organize suçluluğun oluşmasına fırsat yaratır.

Bir toplumda suç oranının artmasına neden olan her gelişme organize suçluluğu besler. Çünkü organize suçluluğu bir suç şirketi olarak tanımlarsak, organize suçluluk istihdam edeceği iş gücünü, suç işleme eğilimi yüksek olan ve devletin kendisine sunduğu imkanlardan hoşnut olmayan bireylerden -özellikle daha genç yaştaki kişilerden- karşılamaktadır. Dolayısıyla toplumdaki sosyal adaletsizlik, sosyal devlet olgusunun algılanmasında yapılan hatalar, düzensiz yaşam biçimleri, hatalı ekonomi politikaları, dengesiz ücret dağılımı, işsizlik, göç gibi toplumsal sorunlar suç potansiyelini en üst düzeye çıkarmakta, böyle bir ortamda organize suçluluk kendisine faali-

²⁸⁵ Öztürk/Erdem, s. 1063.

²⁸⁶ İlegal yoldan avantaj ve kazanç elde etmenin giderek toplumsal bir kabul görmesi, para ve tüketimin toplumun en yüksek değerleri haline gelmesi, beyaz yaka suçlarının (ekonomik, vergi, çevre vs. suçları) hoş görülmesini ya da tehlikesiz görülmesini sonuçlamaktadır. Böylece toplumun suçlara karşı çifte standardı ortaya çıkmaktadır: bir yanda kınanan klasik suçlar, öte yanda hoş görülen “centilmen” suçları. (Sözür, s. 263).

²⁸⁷ Öztürk/Erdem, s. 1060.

yet alanı bulmakta güçlük çekmemektedir. Göç ve kentleşme olgusu²⁸⁸, yarattığı olumsuz sosyal ve ekonomik koşullar nedeniyle suç oranında artışa neden olmaktadır²⁸⁹. Üstelik, farklı yörelerden, farklı kültürel özellikteki ve farklı yaşam tarzında yaşamak isteyen insanların bir araya gelmeleri, durumun daha da olumsuz bir hal almasına neden olmaktadır. Bu kişilerin geldiklere yeni yerlere ve yeni yaşam biçimine uyum sağlayamamaları organize suçluluk için bir fırsat yaratmaktadır. Ayrıca, şehirlerin gelişmesi ve yaşam tarzının değişmesi neticesinde, maddi koşulların da farklılaşması ve zenginleşmeyle beraber, eğlenceye ve illegal mal ve hizmetlere olan

²⁸⁸ Sağlıksız şehirleşme sonucu, kolluk tarafından şehirlerin ortak mekanlarının ve mülkiyetin yeterli derecede denetim altında tutulamaması gerçek olarak suç işleme istidatlarını güçlendirmektedir. (**Dönmezer**, İki Suç Türü, s. 465); Kentleşmenin ekonomik, teknolojik, siyasal, sosyo-psikolojik nedenleri vardır. Tarımda işgücü ihtiyacının azalması, kişi başına düşen tarım gelirindeki düşüş, toprak sahipliğinin dengesiz dağılımı, iklim koşulları, erozyon, su azlığı, vs. nedenler köylü nüfusu kentlere göçe zorlamaktadır. Yine, kırsal kesimde büyümüş, ancak tahsilinde ilerlemiş gençler, doğup büyüklere topraklar her anlamda kendilerine hitap etmeyeceğinden, kendilerine uygun iş bulma ve değişik arayışlar nedeniyle daha gelişmiş olan kentlere göç etmektedirler. Teknolojinin gelişmesi ve farklı siyasal nedenlerle kentleşmede etkili olmaktadır. Yine kentlerdeki toplumsal ve kültürel olanak ve hizmetlerin çekiciliği de kentleşmede rol oynar. (**Utku, Eray**, “Kentleşme ve Suç”, *Adalet Dergisi*, Y: 91, S: 5, *Ekim 2000*, s. 29, 30); Farklı kültürel, sosyal, ekonomik yapılardan gelmiş insanların aynı ortamda bir araya gelmeleri bir karmaşayı da beraberinde getirmekte, kentler bu farklı profillerden oluşan kişileri taşıyamamaktadır.

²⁸⁹ **Özer**'e göre: Özellikle kentlere, kentin ekonomisinin talep ettiğinden daha fazla nüfusun göç etmesiyle, işsizlik, gecekondu, alt yapı eksiklikleri, çevre kirliliği, arsa ve arazi spekülasyonu gibi sorunların yanı sıra, yeni bir kültürle karşılaşmanın yarattığı sarsıntılar, iç çatışmalar, bunalımlar ve bağımlılıklar gibi birey ve toplulukları derinden etkileyen sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Bunlar kente göç edenleri, özellikle gençleri içlerine kapanmaya veya tam tersine radikal örgütlenmelere, bağımlılığa, yasadışı işlere ve suça yöneltmektedir. Gerçekten, kırdan kente yoğun ve düzensiz göçler, kentte tutunamayanların istismara da açık bir şekilde, şiddet ve suç eylemlerine katılmalarına neden olabilmektedir. Aynı şekilde anomik kentleşme, organize suç ve terör örgütlerinin artmasına neden olmaktadır. Zira organize suç ve terör örgütleri, geçiş halindeki toplumlarda ya da gelişmekte olan toplumlarda özellikle toplumsal eşitsizlik bulunan ortamlarda kendini hissettirmektedir. Çünkü kendini destekleyecek belli bir tabana ihtiyaçları vardır. Toplumsal eşitsizlikler bu tabanın büyümesine ve korunmasına olanak sağlar. Kırdan kente büyük beklentilerle gelen yığınların, beklentilerine cevap bulamaması, bu insanları, özellikle gençleri yani ikinci kuşağı, suç örgütleriyle karşı karşıya getirir. Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik sıkıntıları çerçevesinde bu tür örgütlenmeler kaçınılmazdır. Kente gelen kişilere rehberlik edecek, onları kente alıştıracak kuruluşlar yoktur. Bu boşluk ya hemşehri-akraba dayanışması yoluyla, ya da başka örgütlü yapıların devreye girmesiyle doldurulmaktadır. Özellikle ülkemizde, *sokak mafyası* (kent sokaklarının belirli gruplar tarafından park yeri olarak parsellenmesi), *gecekondu mafyası* (yeni gelenlere ev, arsa, ikinci elden inşaat malzemesi temini), *terör mafyası* (anarşik olayların pazarlanması), *Pazar mafyası* (kent pazarlarının parsellenmesi ve para veya dayanışma karşılığı verilmesi), *bürokrasi mafyası* (iş bulma, atamalar, ihaleler vs.) gibi organize suç örgütleri söz konusu olmaktadır. Kentlerde yaşanan anomik yapılaşma da, kentin bozulan yapısından kendini soyutlamak isteyen yerleşik kentlilerin kent çevrelerinde güvenliğini kendi mekansal ve kültürel sitelerini oluşturmalarına yol açmaktadır. Böylece de özel koruma birlikleri ve güvenlik çemberi içinde kendilerini diğer bölgelerden yalıtın kesimler, toplumsal eşitsizlikleri daha görünür hale getirmektedirler. Bu gibi mekansal ve kültürel siteleşme, "biz" ve "öteki" ayrımını daha da derinleştirerek, atomize yaşam alanları oluşturmakta, dolayısıyla anomik veyabancılaştırmış bir sosyal doku, bağımlılık ve organize suçluluk için müsait ortamı körüklemektedir. (**Özer, Ahmet**, “Bağımlılığı Yaratan Sosyolojik Koşulların Göç-Kentleşme(me) ve Organize Suç Bağlamında İrdelenmesi”, www.tohav.org/?bolum=dosya&no=4, 03.04.2009)

talebin artışı da organize suç örgütlerinin faaliyetlerini arttırmaktadır. Uyuşturucu, fuhuş, pornografi gibi alanlara yönelen talep organize suçluluğa faaliyet alanı yaratmaktadır. Yine, hırsızlık, kapkaç dolandırıcılık gibi suçlar da şehirlerin büyümesi ile birlikte çeşitli etkenlerin de tetiklemesiyle artış göstermektedir. Ekonomik istikrarsızlıktan yararlanan organize suç örgütleri, bu durumu da avantaja dönüştürmektedir. Tefecilik, çek-senet tahsilatı, sahte para alanlarında faaliyetler kolaylaşmaktadır. Yine, dilendirme de büyüyen şehirlerde karşılaşılan bir diğer sorundur. Çevre suçları da organize suçluluğun faaliyet alanları içerisindedir.

Organize suçluluk, özellikle köklü toplumsal, siyasal değişikliklerden kaynaklanan çelişki, karmaşa ve çatışma dönemlerinde ortaya çıkmaktadır²⁹⁰. Çeşitli etmenlerin sebep olduğu toplumdaki yozlaşma buna fırsat vermektedir.

Ayrıca, teknolojinin çok ileri seviyelere ulaşması, ulaşımın kolaylaşmasının yanında ulaşım imkanlarının çeşitlenmesi, ülkeler arası sınırlarının kalkması adına yapılan anlaşmalar, küreselleşme, yeni pazar fırsatlarının doğması, uluslararası işbirliği imkanları, iletişimin kolaylığı, yeni suç alanlarının yaratılması, bankacılık sistemlerinin gelişmesi, yüksek kazançlara ulaşma fırsatları organize suçluluğun ortaya çıkması ve büyümesinde etkili olmuştur. Organize suç örgütleri bugün sınır aşan boyutlarda faaliyet göstermekte, böylece daha rahat hareket edebilmekte, daha büyük işlere girişebilmekte ve daha yüksek kazançlara ulaşabilmektedir²⁹¹.

²⁹⁰ **Özek**, s. 196; Her ülke sosyal ve siyasal dengesizlik (özellikle de etnik ve dini bölgelerin olduğu alanlarda), uluslararası terörizm ve organize suçluluk tehdidiyle bir gün karşı karşıya kalabilir. Sosyal ve siyasal dengesizlik, genellikle organize suçluluğun ve terörün artışına olanak sağlar. Organize suçluluk da, hükümetlerin düşmesi gibi bir olaydan kaynaklanan ekonomik veya siyasal krizlerin temelinde yatan bir unsur olabilir. Diğer taraftan, suç örgütleri, dünya çapına yayılmış bir pazardan çok uzun zamandan beri önemli miktarda gelir elde etmekte ve faaliyetleri sırasında, gitgide daha da kolaylaşan dolaşım araçlarından, siyasal göç özgürlüklerinden, serbest mübadelelerin artmasından, çağ ötesi iletişimin araçlarından ve çok iyi hazırlanmış kara para aklama tekniklerinden faydalanmaktadırlar. (**Mclure, Gwen**, “Organize Suçlarla Mücadelede İnterpol’ün Rolü”, Çev: Murat Sever, Zeki Aşar, *Polis Dergisi*, S: 24, Temmuz-Ağustos-Eylül, 2000, s. 109); Organize suçluluğun ortaya çıkışında “küresel politik etmen” ve “sosyolojik etmen” etkilidir. Küresel politika açısından, 1980 ve sonrasında ortaya çıkan ve ülkeler arası ekonomik sınırların kalkmasına ve bir dünya ekonomisi oluşturulmasına dayanan “globalizm”, yine bununla bağlantılı olan, Avrupa Birliği oluşumunda ülke sınırlarının zayıflaması ve özellikle Schengen Sözleşmesinin kabulü ve Demirperde’nin çökmesi ve Doğu Avrupa ve Rus mafiasının kendisine batıda Pazar araması, organize suçluluğun önemli etmenleri olarak görülmektedir. Sosyolojik açıdan ise, toplumun yozlaşması, değerlerini kaybetmesi, buna bağlı olarak demokratik sisteminin ve temsili demokrasinin bozulması, organize suçluluğa ortam hazırlamıştır. (**Erman, R. Barış**, s. 265); Sınır aşan organize suç örgütlerinin işlerinin yolunda gitmesini, büyümelerini sağlayan güçlü bir etken de; eski Sovyetler Birliği’ne bağlı devletlerdeki politik, sosyal ve ekonomik karışıklığın doğurduğu elverişli çevre olmuştur. Buradan anlaşılana göre ekonomik ve politik kargaşalar suç örgütlerinin işine yaramaktadır. (**Williams/Savona**, s. 95).

²⁹¹ Uluslararası ticaret alanlarının bütünleşmesi, serbest değişim ve ticaret bölgelerinin artması, sermaye dolaşımındaki serbesti, organize suçluluğun faaliyetlerini beslemekte ve kolaylaştırmaktadır.

2) Organize Suçluluğun Yarattığı Tehlikeler

Organize suçluluk gerek ulusal, gerekse uluslararası alanda son derece önemli bir tehdit halini almıştır. Birleşmiş Milletler Suç Önleme ve Adalet Komisyonu'nun ifade ettiği gibi: “Organize suçluluk, mizacı itibariyle, yayılcı bir fenomendir. Bu yüzden uluslararası toplum; sadece mevcut illegal davranışları kontrol etmekte değil, ayrıca bu fenomenin, suç faaliyetlerine karşı savunma mekanizmaları zayıf olan yeni bölgelere yayılmasını da önleyecek tedbirlerin alınması hususunda işbirliği yolları bulmalıdır”²⁹².

Özek’in ifadesiyle, organize suçluluk, bireyin barış, toplumsal huzur, disiplin, hukuka bağlı bir toplumda yaşama hakkı, başka bir anlatımla, bireyin huzur, güven ortamında kuşkusuz yaşamak hakkı açısından somut tehlike yaratmaktadır. Bu açıdan organize suçluluk, doğrudan bireyin haklarına somut zarar vermese dahi, birlikte yaşama koşullarını, dolayısıyla kamu düzenini ihlal eder²⁹³.

Devletlerin kendi sınırları içerisinde denetim sağlayamaması, demokratik otoritesini kuramaması, organize suçluluğun devletin egemenliğine karşı yaratmış olduğu bir tehdittir. Devlet, mekanizmalarını işletemez hale gelmişse, sınırları içerisinde

(Kocasakal, s. 145); Ünver, Almanya’da organize suçluluğun ortaya çıkışı ve artışının nedenlerini şöyle belirtmektedir: Genel değer yargılarının değişimi yanında memur ahlakının zayıflaması, idarenin iyi işlememesi, bazı resmi kurumların bu kimseleri koruması, kontrollerin azalması; ayrıca bunların yanında, Avrupa Birliği’nin kuruluşu nedeniyle olanaklı hale gelen serbest dolaşım, ülkeler arası seyahatin kolaylaştırılması, haberleşme olanakları ve ekonomik kolaylıklar, zayıf durumda bulunanlar ve mültecilerin kullanılması ve yetersiz hukuksal düzenlemelerin etkili olması yanında, eski Yahudi düşmanlığının işsizlik ve ekonomik sorunlar nedeniyle özellikle Türk düşmanlığı genelde bir yabancı düşmanlığı sorunu haline gelmesinin, 1990 yılından itibaren Alman toplumunun a) yaşam standardı ve değer yargıları açısından kendilerini üstün gören “Wessie”ler, b) fakir akraba sığıntı rolünü üstlenen “Ossie”ler ve, c) emeğine ihtiyaç duyulmakla birlikte kamusal yaşamda göze batması istenmeyen “yabancı”ların olduğu bir toplum haline gelmesi, Alman devletinin Nazi bayrakları, ırkçı şarkı ve marşları ile yabancıların oturduğu bölgelerde terör estiren, baskı uygulayan, sürekli sorun çıkaran “Dazlak”lar karşısında pasif kalması, işsizlik gerekçesiyle sınırları göçe kapatmak ve giderek çalışma ve oturma izni, çalışma koşulları, emeklilik vs. konularındaki yasal değişikliklerle ülkedeki yabancıları bir anlamda Almanya’yı terke zorlamak gibi nedenler. (Ünver, s. 389); Politik ve ekonomik alanlardaki globalleşme eğiliminin doğurduğu fırsatlar, sayısız sınır aşan organizasyonun gelişmesini teşvik etmiştir. Seyahat ve haberleşmede kolaylık, milli sınırlardan geçişin kolaylaşması ve finans şebekeleri arasındaki globalleşme hem legal hem de illegal mallar için global bir market oluşturmuştur. (Williams/Savona, s. 93); Almanya’da organize suçlulukla ilgili olarak 1991’de soruşturulanların yarısından fazlası Alman değildir; suçların hemen hemen yarısından fazlası uluslararası işbirliği ve bağlantılar ile gerçekleştirilmiştir. (Demirbaş, Kriminoloji, s. 314).

²⁹² Williams/Savona, s. 109.

²⁹³ Özek, s. 195; 1994’de Almanya’da organize suç nedeniyle 789 dava yürütülmüş, bunlarda 97.877 suçla ilgili 9.256 sanık yargılanmıştır. Bu davalar için 3,5 milyar DM civarından bir genel zarar tespit edilmiştir. Tespit edilen suçlar genellikle uyuşturucu ve mal aleyhine suçlarla ilgili olup, ağırlıklı noktayı uyuşturucu suçluluğu teşkil etmektedir. (Demirbaş, Kriminoloji, s. 314).

meydana gelen olaylarda etkin bir konumda müdahale imkanına sahip değilse, toplumsal güven ve bağlılık düşük seviyedeysen burada devletin zaafiyetinden söz edilmelidir. Organize suçluluk, toplumun çimentosunu teşkil eden politik ve yasal temel değerleri hedef alır. Bu değerleri temsil eden kurumlarla mücadele içine girer ve bir süre sonra bu kurumlara sızarak, buralara kendisinin yönlendirebileceği yöneticileri, kanun adamlarını ve güvenlik mensuplarını yerleştirir. Rüşvet veya korkutma ve sindirme yöntemleri ile yasal otoriteleri elde etmek suretiyle, temel kurumların altını oyar; etkisiz ve fonksiyonsuz hale getirir²⁹⁴. Çoğu zaman insanların ihtiyaçlarına dayanan suç faaliyetleriyle, kazancını insanlar üzerinden sağlar. Bu anlamda, zamanla bağımlılık yaratan ve bu nedenle talebini kendisi yaratan uyuşturucu madde organize suçluluğun en temel faaliyet alanıdır. Uyuşturucu, bir toplumun en dinamik ve yaratıcı bireyleri olan gençler için çok büyük bir tehlikedir. Bunun yanı sıra, insan ticareti ve fuhuş, çocuk pornografisi vs. de bireyler ve toplum için büyük tehlike yaratmaktadır. Örnekleri attırmak mümkündür. Suç faaliyetleri neticesinde elde edilen büyük kazançlar, kara para aklama faaliyetleri sonucu yasal piyasaya aktarılmakta, piyasalarda sahte para hareketleri olmakta, paravan firmalara paralar aktarılmakta, farklı kaçakçılık ve sahtecilik faaliyetlerine başvurulmakta, suç kaynaklı gelirler ekonomik istikrarı tehdit etmektedir. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için kullanılan finans kurumları da bu yolla suça bulaşmakta ve amaçlarından uzaklaşmaktadır. Yasal girişimciler bu ortamda rekabet edemez hale gelmekte ve organize suç örgütleri piyasayı hakimiyeti altına almaktadır²⁹⁵. Bu karmaşa ve güvensizlik ortamı, toplumda her alanda yozlaşmaya neden olmaktadır. Organize suçluluğun yarattığı tehlikeleri sınırlandırmak mümkün değildir²⁹⁶. Çünkü organize suç örgütleri faaliyetlerini gerçekleştirirken her yolu denemekte, hiçbir kural, sınır ve engel tanımamaktadır.

II. ORGANİZE SUÇLULUĞUN TARİHÇESİ

Organize suçluluk adıyla anılmasa da, benzeri faaliyetlere tarihin çok eski dönemlerinde de rastlanılmıştır. Tarihin tespit edilebilen en eski kanunlarından olan Hammurabi Kanunu'nda örgütlü bir suçluluk türü olan eşkıyalık suçu ile ilgili hü-

²⁹⁴ Williams/Savona, s. 105.

²⁹⁵ Bkz. Sözüer, s. 263.

²⁹⁶ Bkz. Williams/Savona, s. 104 vd., ayrıca bkz. Kocasakal, s. 148 vd.

küm mevcuttur²⁹⁷. Eski Japon hukukunda imparator aleyhinde gizli ittifak teşkili ve taarruz icrası affi kabil olmayan ağır suçlardandır²⁹⁸.

Organize tedhişçilik²⁹⁹ denilebilecek eylemlerde, M.Ö. 73-66 yıllarında Filistin'de Roma İmparatorluğu'nun yönetimine karşı çıkan ve alt sınıfların oluşturduğu dinsel bir topluluk olan *sicarii*, organize şekilde alışılmamış taktiklerle Ananias rahiplerinin manastırlarını, Herodes Sülalesi'nin saraylarını tahrip etmiş, borçların tahsil edilmesini önlemek için tefecilerin senetlerini ve arşivlerini ortadan kaldırmış, buğday ambarlarını yakmış ve Kudüs'ün su kanallarını yıkmıştır³⁰⁰. Geri kalmış bölgelerden erkeklerin oluşturduğu, çok sıkı organize olmuş olan bu örgütün üyeleri hiç görülmemiş taktikler kullanmışlardır. Düşmanlarına gündüz, tatil günlerinde insan yığınlarının olduğu zamanlarda kalabalık yerlerde habersizce arkadan saldırmışlardır. Başlıca silahları, elbiselerinin altında sakladıkları kısa kılıçlardır. Örgüt üyeleri, düşmanlarını işlek yerlerde öldürerek kalabalığa karışıp kaybolmaktadırlar³⁰¹.

Bu ve buna benzer eylemleri gerçekleştirenlerin *suç örgütleri* olarak hukuka yerleşmesi Roma Hukuku ile olmuştur. Roma Hukuku'nun krallık devrinde ve cumhuriyetin ilk dönemlerinde bu tür eylemler *perduellio* şeklinde isimlendirilmiş ve siyasi düzen aleyhine veya ağır ihanet suçları olarak kabul edilmiştir. Cumhuriyetin son dönemlerinde ise bunlar *crimen majestatis* şeklinde isimlendirilen devlet veya prens aleyhine suçlar olarak kabul edilmişlerdir³⁰². Gerçekten Roma Hukuku'nda, cumhuriyetin sonlarından itibaren, *societas delinquentium* (suç örgütleri), toplum düzenini bozucu nitelikte bir kavram olarak kabul edilmiştir. *Digesta*'da (47.22.1) *illicitum collegium* (yasadışı birleşmeler) cezalandırılmaktadır ve orta çağda *conventicola* adı verilen çeteler bol miktarda mevcut olmuştur³⁰³. Bunlar, ilk önce kiliseyle ilişkili bir takım birliklere verilen isimler iken, daha sonra yağma, soygun,

²⁹⁷ **Avcı**, s. 2; Hammurabi Kanunu 109: "Eğer eşkıya bir meyhanede birleşirler de, tacir kadın onları ceza görecekları hükümdarın konağına sevk için tevkif etmezse, bizzat kadın idam ile cezalandırılır. *Bkz. Seydişehri, Mahmut Esat, Tarih-i İlmi Hukuk*, İst. 1331, s. 70.

²⁹⁸ **Seydişehri**, s. 107; **Avcı**, s. 2

²⁹⁹ Tedhişçilik, terörizmle aynı biçimde tanımlanmaktadır. Buna göre terörizm (tedhişçilik): Bireylerin ya da azınlıkların şiddete dayanan ve kişilere, mallara ya da kurumlara yönelik siyasal eylemi; bu şiddet eylemlerinin tümüne verilen isimdir. (*Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 18, s. 11445); Tedhişçilik : siyasal bir amaca ulaşmak için yıldırma eylemlerini düzenli bir biçimde kullanma, terörizm. Girişilen yıldırma eylemlerinin tümü olarak tanımlanmaktadır. (<http://www.dictionarist.com/nedir/tedhi%C5%9F%C3%A7ilik>, 05.04.2009).

³⁰⁰ **Alpaslan, Şükrü, Tedhişçilik**, İstanbul, 1983, s. 21 vd.; **Evik**, s. 6, 7; **Öztürk/Erdem**, s. 1050.

³⁰¹ **Zafer, Hamide, Ceza Hukukunda Terörizm**, İstanbul, 1999, s. 12.

³⁰² **Evik**, s. 7

³⁰³ **Kocasakal**, s. 130.

çapulculuk ve diğer suçları işleme amacı güden silahlı kişilerin bir araya gelmesini ifade etmeye başlamışlardır³⁰⁴.

Yine, 16. yüzyıldan 18. yüzyılın sonlarına kadar denizlerde büyük bir tehdit oluşturan ve o dönemde sahip oldukları güç ve acımasız eylemleriyle ortaya çıkan korsanlar da tarihin sayfalarında görülen örneklerdendir³⁰⁵. Gerçekten korsanlık en eski suç şekillerinden birisi olup, tarihin koşullarında değerlendirildiğinde organize suçlulukla benzer özellikler taşıdığı söylenebilir.

Yine ilerleyen süreçte özellikle 19. yüzyılda, bu dönemlerde ortaya çıkan gruplarla, toplu hareketlerle mücadele edebilme amacı çerçevesinde suç işlemek amacıyla örgütlenme suçunun kanunlara girdiğini görebiliriz³⁰⁶. Günümüzde birçok ülke kanunlarında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna yer verildiği görülmektedir³⁰⁷. Bugünkü düzenlemelere en yakın olan ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun doğuşu şeklinde ifade edilebilecek hükümler ilk kez 1810 Fransız Ceza Kanunu ile getirilmiştir. Fransa’da devrimin ardından, siyasal karmaşanın neden olduğu toplumsal disiplinin bozulması neticesinde, özellikle mala ve kişiye karşı suçlar, yağma, hırsızlık, yaralama, adam öldürme suçlarını işleyen çetelerin artması, suç işlemek için birleşmeyi suç sayan suç tiplerinin tanımlanmasına yol açmıştır³⁰⁸. 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu’nun 213, 214. maddeleri, mala ve kişilere karşı suç işlemek için açıkça silahlı çeteleri, birleşmeleri suç saymıştır. Belirli bir süreçte, bu maddelerin kapsamı genişletilmiş, kamu otoritesine direnmek türünde eylemler de bu kapsama dahil edilmiştir³⁰⁹. Yine kanunun 265. maddesi; ikiden fazla kişinin kişilere karşı açık güç ve cebir şiddet kullanarak, bir kimsenin evine girmek ve hırsızlık suçunu işlemek için bir araya gelmiş olanları, ölüm cezası ile cezalandırmaktadır. Bu maddeye göre kişilere ve malvarlığı aleyhine eşkıya-serseri (malfattori) örgütlenmesi kamu barışına karşı suç olarak kabul edilmiştir. 266. maddeye göre de çetelerin organizasyonu, çeteler ve bunların liderleri arasında ilişki, suçtan ileri gelen gelirlerin

³⁰⁴ **Kocasakal**, s. 130, **Evik**, s. 7.

³⁰⁵ **Zafer**, s. 13.

³⁰⁶ **Evik**, Cürüm, s. 365.

³⁰⁷ Ülkemizde de 26.9.2004 tarihinde kabul edilen ve 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Tük Ceza Kanunu “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı “üçüncü kısmının” “Kamu Barışına Karşı Suçlar” başlıklı “beşinci bölümü”nde, 220. maddesinde “suç işlemek için örgüt kurma” suçunu düzenlenmektedir. Bunun evvelinde 765 sayılı Türk Ceza Kanunu 313. maddeyle “cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme” suçunu düzenlemişti.

³⁰⁸ **Özek**, s. 199.

³⁰⁹ **Özek**, s. 199.

hesaplanıp dağıtılması, paylaşımı için anlaşmaların bulunması halinde bu suç örgütünde hizmet yüklenenlerin, iradi olarak kasten çetelere ve onların gruplarına silah, cephane, kalacak yer, barınak, toplanacakları yer sağlayanların hapis cezası ile cezalandırılacakları öngörülmüştür³¹⁰.

İtalyan Birliği öncesi krallıkların ceza yasaları da 1810 Fransız Ceza Kanunu'nun sistemini benimsemiştir. Genellikle, mala, kişiye, topluma karşı suçları ve özellikle yağma suçlarını; diğer bir anlatımla, sınırlı sayıda suç tipini işlemek için örgütlenme suç sayılmıştır³¹¹. Yine, ardından, 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu (Zanardelli Kanunu)'nun 248. maddesinde beş veya daha fazla kişinin adliye veya kamu güveni veya kamunun selameti veya genel adap, aile düzeni aleyhine veya kişilere veya malvarlığı aleyhine suç işlemek için bir araya gelmeleri (yalnız örgütlenmeden dolayı) cezalandırılmıştır³¹². 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nun (Rocco Kanunu) 416. maddesi de suç işlemek için cemiyet kurulması suçunu cezalandırmış, suçun oluşması için üç kişinin birleşmesini yeterli görmüştür. Daha sonra İtalya'da mafia tipi örgütlerin yarattığı tehlike görülmüş, 416. maddenin yeterli olmayacağı düşünülerek, 13 Eylül 1982 tarihli, 646 sayılı Yasa ile (La Torre Yasası) mafia tipi örgüt suçunu tanımlayan 416 bis maddesi İtalyan Ceza Yasası'na eklenmiştir³¹³.

Gerçekten organize suçluluğun tarihçesinde “mafia” olgusu çok önemli bir yerde durmaktadır. Mafia terimi ilk defa 1865 yılında resmi İtalyan kayıtlarına geçmiştir. Mafia konusunda kesin ve tam bilgiler mevcut olmamakla birlikte, bu konuda yapılan birçok araştırma söz konusudur. Bu olgunun 13. yüzyılda İtalya'nın Sicilya adasında, önceleri ülke halkının korunması ve aracılık işlevini yerine getiren bir tür kendi kendine yardım organizasyonu olarak ortaya çıktığı söylenmektedir³¹⁴. Daha sonra 1860'larda İtalyan halkının baskıdan kurtulmak için destek verdiği bir organizasyon olarak görülmüştür³¹⁵. Özellikle 1900'lü yıllardan itibaren ise mafia şiddet ve

³¹⁰ Özek, s. 199, 200; Evik, Cürüm, s. 365.

³¹¹ Özek, s. 200.

³¹² Evik, Cürüm, s. 365, 366.

³¹³ Özek, s. 203.

³¹⁴ Özbek, s. 52.

³¹⁵ Demirbaş, s. 310; Mafia, adaleti kendileri gerçekleştiren, böylece de “hiçbir şey görmemiş” tanıkların suskunluğuyla resmi adalet organlarının işleyişini engellemeye çalışan Sicilyalı azınlık gizli birlikler şebekesi olarak tanımlanabilir. 1820-1848 yılları arasında, belirli bir düzeni sürdürmeye kararlı büyük toprak sahiplerinin girişimiyle ortaya çıktı. Eski asker, polis ve yerel örgütlerde yuvalanmış haydutların, merkezi bir örgüt içinde bir araya gelmelerinden oluşan Mafia, hızla Sicilya'daki büyük toprakların yönetimini ele geçirdi. Köylüler üzerinde zorbaca bir egemenlik kurarak kısa bir süre içinde mülk sahiplerini de kayıtlandırmaya başladı. Ana merkezi Palermo'da olan mafia, derin bir

yasadışı kazanç kavramlarıyla beraber anılmakta, dünya üzerinde suç piyasasının en gelişmiş ve en tehlikeli organizasyonları içerisinde sayılmakta ve uluslararası toplum için büyük bir tehdit oluşturmaktadır. İtalya'nın mafia ile mücadelede geçirmiş olduğu serüven oldukça çarpıcıdır. Mafia kavramına ileride daha ayrıntılı olarak değinileceği için burada daha fazla üzerinde durulmayacaktır.

Organize suçluluk kavramının kullanılmaya başlanması ise 1920'lere rastlar. ABD'de 1920-1933 yılları arasında getirilen alkol yasağı sonucu etkinliklerini arttıran suç örgütlerinin faaliyetleri, polis raporlarında organize suçluluk olarak ifade edilmeye başlamıştır³¹⁶.

Önceleri büyük ölçüde siyasi amaçlara yönelen organize suçluluk, günümüzde siyasi amaçların yanı sıra, daha ziyade ekonomik kazanç sağlama veya toplumsal yaşamı etkileme amaçlarına yönelmiştir³¹⁷. Ancak, organize suçluluğun her iki yönü de geçerliliğini sürdürmektedir. Üstelik, ekonomik ve siyasi amaç kimi zaman iç içe geçmekte, kimi zaman da ekonomik çıkar sağlamak için siyasi faaliyetler veyahut siyasi kazanç sağlamak amacıyla ekonomik alanda faaliyetler söz konusu olmaktadır. Mafia tipi örgütlenmeler ise ekonomik kazanç sağlamanın yanı sıra, siyasi otorite üzerinde nüfuz sağlamayı da hedeflemektedirler. Dolayısıyla, bu anlamda günümüz-

sessizlik içinde kurduğu suç ortaklığı ve ilişkiler şebekesiyle ülkenin iktisadi ve toplumsal yaşamını etkiledi. Mafia aslında yerleşik düzene saygılıydı ve onu her türlü köylü hareketlerine karşı korudu. İtalya'da ABD'ye toplu göç hareketi, XIX. Yüzyıl sonlarında Mafia'ya Amerikan "suç örgütleri" ile yakın ilişkiler kurma fırsatı verdi. XX. Yüzyılın ortalarından sonra, kentsel niteliği ağır basan yeni bir Mafia, yavaş yavaş eski kırsal Mafia'ya egemen oldu. (*Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 12, s. 7652); Sicilya'nın Normanlar'dan kalma tarım yapısı 1812'de Napoli Kralı'nın bir kararnamesiyle altüst olur. Bu kararnameyle Sicilya, Calabria, Basilicata gibi çok değişik uygarlık ve toplumlardan oluşan krallığın merkez dışı güçlerini zayıflatma, derebeylerinin ayrıcalıklarını azaltma ve özellikle Sicilya'da prenslerin iktidarına set çekme amaçlanır. Bu karara karşı birleşen derebeyleri gizli topluluklar oluşturur ve Napoli Kralıyla mücadelele amacıyla "onurlu insanlar" görevlendirirler. Bu gizli topluluklar "mafia" adını alır. İtalya'nın birleşmesi Savoia krallarının yönetimi altında 1865 yılında gerçekleşir. Napoli krallığı ortadan kaybolur. Mafia bu süreç içinde değişim geçirir: prenslerin hizmetindeki gizli topluluk niteliğinden çıkar, işgalciye karşı direniş örgütü olur ve yurtseverliğiyle, en azından Sicilya'da popüler bir inanılrlık kazanır. 1893 yılında 100.000'i aşkın Sicilya köylüsü Roma'ya karşı ayaklandığında, Roma belgeleri Sicilyalı bu asileri mafia olarak adlandırır. (**Ziegler**, s. 46).

³¹⁶ **Kocasakal**, s. 136; **Evik**, s. 7; Avrupa ve Asya'da uluslararası kaçakçılık, mücevher hırsızlığı, uyuşturucu madde satışı yapan suç örgütlerine tarih boyunca rastlanmasına ve Sicilya ile Japonya'daki kökü yüzyıllar öncesine dayanmasına karşın, organize suçluluğun büyük bir sektöre dönüşmesi 20. Yüzyıla özgü bir olgu sayılmaktadır. Bu sürecin en üst düzeye vardığı ABD'de suç örgütlerinin işleyişi yasal şirketlerden oluşan büyük bir kartelin işleyişiyle karşılaştırılabilir. ABD'deki içki yasağı döneminde (1920-1933) suç işleme oranının dev boyutlara ulaşmasıyla bütün ülke düzeyinde etkinlik gösteren suç örgütleri oryaya çıkmıştır. ABD Anayasasına 18. Ek maddeyle içki yapım, satım ve nakli üzerindeki yasaklama kaldırılınca, suç örgütleri başka alanlara yönelmişlerdir. (**Evik**, s. 7).

³¹⁷ **Şahin**, s. 690.

de organize suçluluğun faaliyet alanlarının çözülmesi güç şekilde içi içe geçtiğini ve bunun da daha tehlikeli bir ortam yarattığını söylemek mümkündür.

Bugün, artık tüm uluslar için çok büyük bir tehdit halini alan ve tüm devletleri ilgilendiren organize suçlulukla mücadele amacıyla Birleşmiş Milletler bünyesinde 12-15 Aralık 2000 tarihlerinde Palermo şehrinde yapılan toplantıda imzalanan, Türkiye'nin de 13.12.2000 tarihinde imzalayıp, 30.1.2003 tarih ve 4800 sayılı Uygun Bulma Kanunu ile onaylayarak kabul etmiş olduğu Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi kabul edilmiştir.

III. ORGANİZE SUÇLULUĞUN GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

Organize suçluluk kavramı, bir üst kavram olarak kullanılmakta olup, suç işlemek maksadıyla kurulan ve belirli özellikleri bünyesinde taşıyan ancak dış dünyaya farklı biçimlerde tezahür eden birleşmeleri içerisinde barındırmaktadır. Bu yönüyle organize suçluluk çok geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim tarihten günümüze faaliyet gösteren yapılanmalar farklı amaçlar etrafında birleşen ve farklı özellikler taşıyan organizasyonlar olarak karşımıza çıkmışlardır. Bunlar kimi zaman siyasi amaçlar taşımışlar, kimi zaman ise ekonomik kazançta ulaşma gayesinde olmuşlardır. Kimi zaman ise bu amaçların iç içe geçtiği görülür. Organize suçluluk kavramıyla, bireyler ve toplumlar için tehdit yaratan bu organizasyonların tamamı ifade edilmeye çalışılmaktadır. Bu çerçevede günümüzde organize suçluluğun başlıca üç önemli görünüş şeklinin var olduğunu söylemek mümkündür. Bunları, a) Ekonomik çıkar amaçlı suç örgütleri, b) Mafia, c) Terör örgütleri olarak sayabiliriz.

A) Ekonomik Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri³¹⁸

Bugün gerek ulusal gerek uluslararası platformda organize suçluluk denildiğinde çıkar amaçlı suç örgütleri ön plana çıkmaktadır. Keza, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde de (Palermo Sözleşmesi), organize suç grubu tanımında “doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde

³¹⁸ Konuyu açıklamaya çalışırken “ekonomik çıkar amaçlı suç örgütleri” yerine kısaca aynı anlamı ifade ettiğini düşündüğümüz ve ilk kez, yürürlükten kalkan 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu ile birlikte literatüre giren “çıkar amaçlı suç örgütleri” terimini kullanılacaktır.

etmek amacı” aranmaktadır. Çıkar amaçlı suç örgütleri haksız ekonomik kazanç sağlama amacıyla, organize suçluluğun türlerinden bir tanesi olup, yine bu özelliği nedeniyle organize suçluluğun genel tanımlamasından ayrı spesifik nitelikleri barındırmaktadır.

“Çıkar amaçlı suç örgütleri” terimi yerine kimi zaman, “mafia”, “çete” terimleri kanaatimizce hatalı olarak kullanılmaktadır³¹⁹. Öncelikle Mafia kendisine özgü bir kültürü ve tarihi bünyesinde barındıran, kendisine has özellikleriyle ayrıca incelenmesi gereken bir yapılanmadır³²⁰. Çıkar amaçlı suç örgütleriyle benzerlik gösterdiği noktalar olmakla beraber, Mafia ile çıkar amaçlı suç örgütleri aynı yapıyı ifade etmezler. Mafia kendisine mensup insanlar ile yasama ve yürütme üzerinde nüfuz kazanmaya çalışır³²¹. Mafia’nın İtalyan Devletine karşı üç darbenin planmasına katılmış olması, devletin çok sayıdaki temsilcisini öldürmesi ve 1993 yılındaki terör eylemleri, mafianın diğer çıkar amaçlı suç örgütlerinden ayrılmasını sağlayan bir takım özelliklerini yansıtan örneklerdir³²². Eğer Mafia ile çıkar amaçlı suç örgütlerinin aynı şeyi ifade ettikleri kabul edilirse, mafia tipi yapılanmaların özelliklerini taşımayan organizasyonların tanımlanması mümkün olmayacak, bu tür organizasyonlarla mücadelede zaafiyete düşülecektir. Halbuki, günümüzde ekonomik çıkar sağ-

³¹⁹ Yolsuzluk ve mafia kavramı kamuoyunda aksayan hemen hemen tüm alanlarda kullanılmaktadır. Bir devlet dairesinde işin hızlandırılması için verilen küçük rüşvet ile büyük kredi ve ihale yolsuzlukları, uyuşturucu ve silah kaçakçılığının hepsi aynı kefedede değerlendirilmekte ve her aksayan işin başına bir mafia tabiri konulmaktadır. Böylece toplum hayatının nerdeyse tüm alanlarında “mafia” tabiri yaşamımızdaki yerini almaktadır. Otopark mafiası, uyuşturucu mafiası, çek-senet mafiası, ihale mafiası, gecekondu mafiası, taksi plakası, dolmuş hattı mafiası, pazar yeri mafiası gibi toplumun her alanında karşılaşılan sorunlar kolayca mafia olarak ifade edilmektedir. (**Canpolat, Hasan**, “Uluslararası Organize Suçlar, Yerel Suçluluk Mafya ve Yolsuzluk Kavramları Üzerine Bir inceleme, *Polis Dergisi*, Y: 1, S: 3, 1995, s. 69; **Aytaç, Önder/Bal, İhsan**, “Medyanın Gözüyle Organize Suçlar ‘The Best Of Police’”, (**The Best Of Police**), *Kamu Hukuku Arşivi*, Y: 2, S: 67-176, Haziran, 1999, s. 125).

³²⁰ Mafia denildiği zaman, bazen bir çeşit suç örgütü, bazen tarihi bir gerçek, bazen de kültürel bir şifre anlaşılır. İtalya’da ise mafia denilince; Sicilya Mafiası veya “Cosa Nostra”, “The Neapolitan Camorra”, “The Calabrian ‘Ndrangheta” gibi örgütler anlaşılır. Bunlar arasında en bilineni “Cosa Nostra” olup, diğer İtalyan organize suçluluk grupları gibi, Cosa Nostra’da Suskunluk Yasası (Omerta) ve yakın birliktelik üzerine kuruludur ki; bu kısmen fonksiyonel, kısmen kişisel ve aile ilişkileri ve kısmen korku temeline dayanır. (**Williams/Savona**, s. 96).

³²¹ **Özbek**, s. 52; Mafia’nın amaçları içerisinde ekonomik ve politik güç pozisyonlarına erişmek söz konusudur. Mafia diğer organize suçluluktan bu vasıta ile ayrılır. (**Demirbaş**, *Kriminoloji*, s. 312).

³²² Mafia organizasyonlarının ekonomik gücünün artmasına paralel olarak, mafia şefleri siyasal ve idari otoritelerle aracılı ilişkiler yerine doğrudan ilişkiler kurmaya başlamış ve güçlü bir siyasal lobi oluşturabilmiştir. Bunu yaparken mafia kontrol ettiği oyları seçimlerde bir politik trampa malı olarak kullandığı gibi, gerektiğinde şiddet, şantaj yöntemlerine de başvurmuştur. Tanınmış mafiosolar, çoğunlukla hayali kişileri paravan olarak kullanarak tanınmış siyasetçilerle, inşaat, sanayi, tarım, turizm, sigorta sektörlerinde firmalar kurmuşlardır. (**Sözüer, Adem**, *Organize Suçlulukla Mücadelede Ceza Hukuku Tedbirleri*, (**Organize Suçluluk**), (Yayınlanmamış Doçentlik Çalışması), İstanbul, 2000, s. 13).

lamak amacıyla harekete geçmiş birçok organizasyonun varlığından bahsedilebilir. Ayrıca, her ülkede, oluşan suç örgütlerinin Mafia ile aynı özellikleri taşıması ve aynı metotları kullanması, aynı ağırlığa ve profesyonelliğe ulaşmış olması söz konusu değildir. Yine mafia türü yapılanmalar arz ettikleri nitelikli özellikleriyle her ülkede konuşlanmış olmasalar da, çıkar amaçlı suç örgütlerinin, gerekli kazanç elde etme ortamını barındıran ve koşullarını yaratabileceği tüm ülkelerde var olduğu söylenebilir. Bu nedenle, çıkar amaçlı suç örgütleri tanımlanırken, organize suçluluğun en gelişmiş ve tehlikeli örneklerini sergileyen Mafia'nın yanında, daha mütevazı yapılanmaların da göz önüne alınması gerekecektir.

İtalya'da toplumsal ve yönetsel bir sorun arz eden suç örgütlerine karşı, İtalya'daki dokusuna ve yapısına uygun olarak "mafia tipi örgüt" tanımlanması yapılmış ve bunlara karşı uygulanacak müeyyideler öngörülmüştür. Ancak, bu tanımlamanın hiçbir değişiklik yapılmadan, tercüme yoluyla kanunlarımıza alınarak, çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadelenin amaçlanması kanaatimizce hatalıdır. Zira, organize suç örgütlerinin gerek faaliyet alanları ve yöntemleri, gerekse yansıttığı nitelikleri ülkeden ülkeye farklılık göstereceğinden, yapılacak tanımlama ve isimlendirmede de bu kıstaslar da esas alınmalıdır. Ülkemizde bu tip suçlulukla mücadele amacıyla "4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu" yürürlüğe sokulmuş, ancak bu kanunun yürürlüğü 23.03.2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 18. maddesi ile sona ermiştir. Bahsi geçen Kanun'un 1. maddesinde verilen çıkar amaçlı suç örgütünün tanımında İtalyan Ceza Kanunu'nun "mafia türü örgüt"ü düzenleyen 416bis maddesi kaynak alınmıştır³²³. Dönmezer'e göre, çıkar amaçlı suç örgütleri, taşıdığı özellikler itibarıyla daha ağır cezalandırılması gerekli olan ve suçun, suçluların meydana çıkarılması, takibinde tahkike ilişkin normal usul kurallarına nazaran farklı bir takım usul kurallarının uygulanmasını gerektiren bir niteliğe sahiptir. Yine yazar, Türkçede mafia tipi suç örgütü tabirinin kullanılmayacağını bu nedenle, mafianın Türkçeleşti-

³²³ Maddenin beşinci fıkrasında ise, madde hükümlerinin, nasıl adlandırılırsa adlandırılısın, amaçları yukarıda tanımlanan örgütle aynı olan ve yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanan açık veya gizli örgütlere de uygulanacağı yönünde bir hüküm getirilmiştir. Böylece amacı haksız kazanç elde etmek olan ve yıldırma, korkutma, sindirme güçlerini ayrı ayrı veya aynı anda kullanan tüm organizasyonlar bu kapsama alınmıştır. Bu şekilde, birinci fıkrada bahsedilmeyen ancak belirtilen yöntemleri kullanarak haksız çıkar sağlamayı amaçlayan örgütlere bu kanun hükümleri uygulanacaktır. (Bkz. **Dönmezer, Sulhi**, "Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu", (Seminer), *T.C. Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu*, (Seminer), Aralık, 1999, s. 17).

rilmesine çalışılarak, çıkar amaçlı suç örgütü denildiğini ifade etmektedir³²⁴. Bu görüşlere katılmakla beraber, çıkar amaçlı suç örgütleri kavramının, mafianın Türkçeleşmiş hali olarak ortaya konulması, kavramın yanlış değerlendirilmesine yol açabilecek niteliktedir. Çıkar amaçlı suç örgütleri ifadesi mafiadan bağımsız, daha özgün bir anlam taşımaktadır. Ayrıca kanaatimizce, mafia türü yapılanmalar da yalnızca çıkar amaçlı bir suç örgütü olmaktan ibaret değildir.

“Çete”, sözlüklerde geçen anlamıyla: “yasadışı işler yapmak veya etrafındakileri korkutmak amacıyla bir araya gelmiş topluluk, ortak bir amaca ulaşmak için kendi kararlarıyla aralarında sıkı bir birlik kuran küme”dir³²⁵. Çete kelimesi, halk arasında oldukça yaygın olarak tercih edilen bir terim olarak karşımıza çıkar. Yine, çeteler de taşıdıkları özellikler bakımından çıkar amaçlı suç örgütlerinden ayrılmaktadır³²⁶. Çeteler daha basit, küçük çaplı ve kısa süreli birleşmelerdir, üyelik yapıları dışarıdan görülebilir ve çete liderine ulaşmak nispeten daha kolaydır. Korunma mekanizması etkin değildir. Faaliyet gösterdikleri bölgeler ve faaliyet alanları oldukça dardır. Çete üyeleri bu alanlarda tanınırlar. Daha basit ve klasik suçları tercih ederler, teknolojinin imkanlarını kullanmada yetersizlerdir. Çete üyelerinin yaşam standartları daha düşüktür. Daha ziyade, aracı, taşeron görevini üstlenirler. Çıkar amaçlı suç örgütleri, faaliyetlerinde çetelerden yararlanırlar. Örneğin, uyuşturucu maddelerin müşterilere (kullanıcılara) temini ve satışında çete üyelerinden faydalanılması mümkündür.

Netice olarak çıkar amaçlı suç örgütleri ne tam anlamıyla bir mafia, ne de basit bir çeteden ibarettir. Kavramı; oluşumu, amaçları ve unsurları çerçevesinde kendisine özgü bir şekilde incelemek ve ortaya koymak gerekir. Bugün çıkar amaçlı

³²⁴ Dönmezer, Seminer, s. 13.

³²⁵ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=73152>, 06.04.2009.

³²⁶ Eğer bugün suç çetelerinden bahsedilecek ise, akla ilk gelen genç suçlu gruplarıdır. Genç suçlular, yaşlı yetişkin suçlulara göre suçlarını daha ziyade çeteler içinde işlerler. Çünkü gençlik çetesi, her şeyden önce psikolojik kazanç hedefini amaç edinir. Şiddet suçları, gençlik çetelerinde mala yönelik suçlardan daha çok işlenir. Gençlik çetelerinin üye sayısı farklıdır.; ortalama bir çete, genellikle yaşları 10 ve 21 arasında olan, 3 ila 20 üyeye sahiptir. Çete üyeleri bütün sosyal sınıflardan gelmekle birlikte; şüphesiz genellikle, alt sınıf içinde daha yaygındırlar. Çetelerin kriterleri genel olarak şu şekilde sayılabilir: 1) esaslı olarak, suç işleme amacıyla oluşturulmuş ikiden fazla kişinin birlikteliği, 2) özel grup yapısı ya da organizasyon (yapısal belirli fail birlikteliği eksiktir; fakat bu organize suçlulukta sıkı şekillenmiştir), 3) tanınabilir liderlik ile idrak edilebilir birliktelik; yani iyi gelişmiş emir ve itaat yolları, 4) belirli bir bölgede, çete üyelerinin tanınması (örneğin bir mahallede), 5) belirli bir süre ile birleşmesi, 6) çete bilincinin bulunması. (Demirbaş, Kriminoloji, 307, 308); Çeteler yeterince profesyonel olmayan, bir nevi ayak işlerini yürüten, tetikçi olarak adlandırılacak kişilerden oluşan gruplardır. Bunlar kendileri büyük organizasyonlar gerçekleştirmek yerine bazı suç organizasyonlarının kendilerine verilen lokal işleri para karşılığı yapmaktadırlar. (Taşkın, s. 33).

suç örgütleri yarattığı tehlike ve tehditle bir çok ulusal ve uluslararası metinlerde kendisine yer bulmuştur. Özel bir nitelik arz etmesi ve klasik metotlarla mücadele edilmesinin mümkün olmaması, ona karşı yeni mücadele yöntemlerinin benimsenmesini beraberinde getirmiştir³²⁷.

Çıkar amaçlı suç örgütlerini diğer organize suçluluk türlerinden ayıran en temel kriter, organizasyonun amacında ortaya çıkmaktadır. Çıkar amaçlı suç örgütleri, suç işleyerek haksız ekonomik kazanç sağlamayı hedeflemektedir. Bu organizasyonlar, iktisadi amaçlara yönelik faaliyetleri ile, bu maksatla suçları işleyen kuruluşlardır³²⁸. Mafya türü organizasyonlardan farklı olarak çıkar amaçlı suç örgütlerinde yasama, yürütme, yargı gibi devlet organları ve kurumları üzerinde nüfuz elde etme maksadı karakteristik bir özellik teşkil etmez. Ancak yasadışı faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi, kara paraların aklanabilmesi, olası soruşturma ve kovuşturmalardan kurtulmanın sağlanabilmesi gibi amaçlarla kamu görevlileri rüşvete alıştıırılarak yolsuzluğa bulaştırılmakta, yine büyük ihalelerin alınabilmesi ve belirli bir alanda piyasa şartlarının belirlenebilmesi, tekel oluşturulması gibi amaçlarla da özel sektörde faaliyet gösteren girişimcilerin türlü yöntemlerle korkutulup sindirilmesi söz konusu olabilmektedir. Çıkar amaçlı suç örgütleri uluslararası yasal ve yasadışı bağlantılarıyla da aktivitelerini zenginleştirmekte, elde ettikleri gelirleri azami boyutlara ulaştırmaktadırlar.

Günümüzde organize suçluluğun en yaygın şeklini çıkar amaçlı suç örgütlerinin oluşturduğunu, bu suç örgütlerinin kazanç getirecek her alanda faaliyet gösterdiğini ve sayılarının oldukça fazla olduğunu söylemek mümkündür. Bu örgütler ya belirli bir alanda uzmanlaşmışlardır ve o alanda faaliyet göstermektedirler ya da birden fazla suç alanında aynı anda faaliyet gösterebilmektedirler. Örnek vermek gerekirse, fikir ve sanat eserlerinin kopyalarını yaparak ve pazarlayarak yasadışı kazanç elde eden bir suç örgütü, aynı zamanda uyuşturucu ticareti, şantaj, kredi kartı dolandırıcılığı ve gümrük kaçakçılığı faaliyetlerini de yürütebilmektedir. Bunun yanı sıra tamamen yasal bir görünüm altında, mesela bir şirket bünyesinde yasalara uygun faaliyetler gerçekleştiriyormuş gibi görünürken, aslında ortada çok yönlü bir suç örgü-

³²⁷ Bu konuda yasal düzenlemeler getirilirken iki ayrı metot üzerinden gidilmiştir. Bazı ülkeler ceza kanunlarına ve usul kanunlarına eklemeler yapmak suretiyle, mevcut ceza ve usul kanunlarında ayrı bir hüküm tesisiyle bu suçlara yer vermişler, kimi ülkeler ise müstakil, ayrı bir kanun oluşturmayı tercih etmişlerdir. (Dönmezer, Seminer, s. 9 vd.).

³²⁸ Dönmezer, s. 6

tünün varlığı söz konusu olabilmektedir. Ancak aynı anda birden fazla alanda faaliyette bulunan organize suç örgütleri, bu alanlarda faaliyet gösteren diğer suç örgütlerinin alan ve sınırlarına girmemeye, bu alanlarda mütecaviz olmamaya özen gösterirler. Profesyonelleşen, uzmanlardan azami ölçüde faydalanan, yapılarını sürekli değiştirme ve gizlenebilme yeteneğine sahip olan ve her alanda çeşitli bağlantılarla faaliyetlerine ortam yaratan bu organizasyonlar arasında kazanç sağlama gayesi etrafında işbirliği anlaşmaları yapılması da söz konusu olmaktadır. Bu anlaşmalar bir bakıma büyük şirketlerin aralarında yaptıkları anlaşmalara benzerlik göstermektedir.

B) Mafia

1) Terminoloji

Hiç şüphesiz Mafia'nın tohumlarını ektiği, filizlendiği, yeşerdiği, olgunlaştığı ve büyüyen dallarını tüm dünyaya uzattığı topraklar İtalya'nın güneyinde yer alan ve farklı coğrafi yapısıyla da dikkat çeken Sicilya adasının topraklarıdır. Mafia'nın vatanı Sicilya olduğuna göre, bu kavramı yaratan davranış biçiminin kaynağı da oradadır. Dolayısıyla, Sicilya'nın ve Sicilyalı'nın tarihin süreçleri içerisinde karşı karşıya kaldığı sosyal, siyasal, ekonomik ve psikolojik sorunlar irdelenmeden, bu toplumun tarihi incelenmeden mafia olgusunu anlayabilmek mümkün değildir³²⁹. Keza, mafia kelimesinin kökeni ve ortaya çıkışı da bu topraklarda ve bu toplumun yaşayışında kaynağını bulmaktadır.

Her şeyden önce, kelimenin kullanımında bir yanlışla karşılaşmaktadır. Ülkemizde kelimenin yaygın kullanımı “mafya” şeklindedir. Pratik anlamda önemsiz bir hata olarak görünse de, “mafia” gelişigüzel biçimde ortaya çıkmış olan bir kelime değildir. Bu kelimenin altında bir toplumun yüzyıllar boyunca geçirmiş olduğu evrelerin izleri yatmaktadır. Dolayısıyla, en azından kavramı daha iyi okuyabilmek adına, kelimenin özüne sadık kalmak gerekir.

Mafia kelimesinin kökeniyle ilgili çeşitli iddialar ileri sürülmüştür. Buna göre “mafia” kelimesini Sicilya'ya Araplar getirmiştir. Palermo lehçesinde kullanılan bu kelime (iddiaya göre), Arapların “Mahias” kelimesinden kaynaklanmaktadır. Mahias,

³²⁹ Çulcu, Murat, *Dünyamızı Saran Mafia*, C: I, İstanbul, 1992, s. 7.

Arapça’da “Fiyakacı, hiç kimseden çekinmeyen adam” anlamına gelmektedir. Yine “Mafia”nın kaynaklandığı ileri sürülen bir başka kelime de “Ma afir”dir. Bu da, Palermo kentine hakim olan bir Arap kavminin adıdır³³⁰. Arapçadaki diğer bir kelime de “Maha”dır. Bu kelime Arapların taş ocaklarına verdikleri isimdir. Marsala yakınlarındaki taş ocaklarına ise “Mafie” denilmektedir. Suç işleyen Araplar “Mafie”lere kaçıp saklanmışlardır. Bu nedenle bu kişiler “Mafia” diye adlandırılmaktadır. “Mafie”lerde daha sonra başka kaçaklar da saklanmışlardır³³¹. Sicilya’da ilk kez Araplar tarafından kullanılan “Mafia” kelimesine, yazılı kayıtlarda ilk kez 1658 yılında rastlanmıştır. Kullanıldığı yer, görkemli bir törenle kiliseye dönenlerin listesidir (Elenco dei riconciliati del’Atto di fede). Mafia listedeki bir cadının lakabı olarak görülmektedir. “Catarina la licatisa nomato ancor Maffia”. Buradaki Mafia, “korkusuzluk, hükmetme hırsı, kendini beğenmişlik” anlamına gelmektedir³³².

Bir diğer iddiaya göre, Mafia Arapçada “mu afah” kelimesinden, bu da sağlık, vücut bütünlüğü, güç, kuvvet cesaret anlamına gelen “mu” ekinden ve korumak, himaye etmek, direnmek (azim etme) anlamına gelen “afa” fiilinin birleşimiyle güçlü olan kişiye karşı korumasız olanı koruyan insan anlamına gelmektedir. Bu görüşe göre Mafia suç işleyen örgüt olarak değil, korunmaya ihtiyacı olanları koruyarak adaleti gerçekleştiren gizli onursal kuralları olan hür insanların hareketi olarak tanımlanır³³³.

Yine, kelimenin Toscana diyalektiğinde yoksulluk, sefalet anlamına gelen maffia kelimesinden geldiği de belirtilmiştir. 1800’lü yılların ilk yarısında ağızdan ağza dolaşan bu kelime Palermo’nun Borgo bölgesinde “güzellik, hoşluk, gururluluk, kendini beğenmişlik, mükemmellik” anlamına gelmektedir. 1860 yılından sonra ise Mafia kelimesi bu pozitif niteliğini kaybetmiş, Palermo’lu dram yazarı Giuseppe Rizzotto’nun Palermo’lu çetelerin alışkanlıkları, gelenekleri, konuşma ve hareket şekillerini tasvir eden oyunuyla yeni bir anlam kazanmıştır. Bu tiyatro oyunundan sonra halk arasında, basın, politikacılar tarafından Mafia; haydutluk, camorra, eşkıyalık anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Haydutluk toplum kurallarına açıkça kar-

³³⁰ Çulcu, C: I, s. 151.

³³¹ Çulcu, C: I, s. 151, 152.

³³² Çulcu, C: I, s. 152.

³³³ Palazzalo S., *La Mafia dele coppole storte*, Editore Parenti, 1958, s. 7-9’den aktaran Evik, s. 25.

şı koyma, camorra ekonomik anlaşmalarda haksız kazanç, eşkıyalık ise kavram gücü zayıf olan halk üzerinde etki eden kaba insanı ifade etmektedir³³⁴.

Bir görüşe göre, Palermo veya Batı Sicilya’da bir bitkiden ortaya çıkan Mafia terimi birinci anlamından uzaklaşmıştır. Terim, kalite, değer, üstünlük, mükemmellik, hoşluk ve kusursuzluk, cesaret ve insiyatif sahibi insan niteliklerini anlatmak için kullanılmaktadır³³⁵.

Yine diğer bir görüşe göre de mafia’nın kelime olarak çıkışı Arapçadır. Hafı, yani gizli sözcüğünden türetilmiştir. Gizli işlerin yapıldığı yerlere Mahfel veya Mahfelya adı verilmektedir. Sicilya aksanında bu kelime Mahfelia şeklini almış, daha sonra telaffuz gizli kapaklı işler yapanlar anlamında Mafia’ya dönüştürülmüştür³³⁶.

Mafia kelimesinin Araplar tarafından getirildiğinin bir başka göstergesine göre: Garibaldi’nin adaya çıkmasından önce asi Sicilyalılar, Arapların “Mafie” diye adlandırdıkları mağaralara çekilmişlerdir. Daha sonra Garibaldi kuvvetleriyle birleşerek savaşa girmişler ve kazanmışlardır. Palermo’ya geldiklerinde halk onları, Mafieden gelenler anlamında “Mafiosi” diyerek selamlamıştır³³⁷. Sonraları ise Mafia soyluların hizmetinde olan, toprakların ve tarımın gözetimini sağlayan güvenilir kişiler için kullanılmıştır³³⁸.

Ardından Mafia kelimesinin toplumsal olayların ortaya çıkardığı bazı sloganları oluşturan kelimelerin baş harflerinin birleştirilmesiyle ortaya çıktığı iddia edilmiştir. Buna göre: **Morte Alla Francia İtalia Anela** (Fransızlara ölüm! İtalya kükrü-

³³⁴ **Evik**, s. 25, 26; Mafia kelimesinin halk diline bu denli yerleşmesinin bir nedeni de Rizotti ile Mosca’nın yazdıkları bir oyundur. Oyun ilk kez 1862 yılında Palermo lehçesinde sahnelenmiş ve tüm İtalya’da büyük sansasyon yaratmıştır. Bir folk dramı olan oyunun adı “İ Mafiusi della Vicacia”dır. Oyunda Palermo cezaevinden sahneler canlandırılmakta, oyunun kahramanları belli ritüellere ve rütbelere dayalı bir birlik oluşturdukları için cezaevinde ayrıcalıklı yaşamaktadırlar. Bu ayrıcalıkları nedeniyle de cezaevinden çıkabilmektedirler. Eserin adı, Sicilyalı bir öğretmen olan Mosca tarafından konulmuştur. Mosca, Palermo’da sokakta yürürken birisinin “chi vurririsi fari u Mafiusi cu mia?” (Bana efendilik mi taslayacaksın?) diye bağırdığını duymuş ve bundan esinlenmiştir. (**Çulcu, Murat**, *Dünyamızı Saran Mafia*, C:II, İstanbul, 1992, s. 313).

³³⁵ **Evik**, s. 26.

³³⁶ **Çulcu, Murat**, *Mafia Üzerine Notlar, (Mafia Üzerine Notlar)*, İstanbul, 1998, s. 13.

³³⁷ **Çulcu**, C: I, s. 153.

³³⁸ **Loschiavo G. G.**, Cento anni di Mafia, Roma, 1963’den **De Cesare**, s. 138’den aktaran **Evik**, s. 26; **Southwell**, Mafia sözcüğünün Palermo lehçesinde “kendine güvenen” anlamındaki mafioso’dan geldiğini, zira bunun ilk Sicilyalı gangsterlerin kesinlikle sahip olduğu bir özellik olduğunu belirtmektedir. (**Southwell**, s. 11).

yor)³³⁹ ve **Mazzini Autorizza Furti Incendi Avvenamenti** (Mazzini suç işlemeye vekalet veriyor!)³⁴⁰ sloganlarının baş harfleri MAFIA kelimesini ortaya çıkarmıştır³⁴¹.

Mafia terimi 1865 yılında resmi bir yazışma da kullanılmıştır. Calini'deki kamu güvenliği sorumlusu 10 Ağustos 1865 tarihli bir mektubunda, tutuklanan bir sanığın "delitto di Mafia" (Mafia suçu işleyen kişi) olduğunu yazmıştır. Palermo valisi Filippo Gualterio da İçişleri Bakanı'na yazdığı mektupta aynı sözcüğü kullanmıştır³⁴².

2) Tarihsel Gelişimi

Kelimenin kökeni ve ortaya çıkışı çok daha eski tarihlere dayansa da, Mafianın feodal sistemin çöküşüyle 1812'den sonra ortaya çıktığı söylenmektedir³⁴³. 1812 yılında Sicilya'da hazırlanan anayasanın yürürlüğe konulmasıyla beraber feodal düzenin kaldırılması sonucu sosyal yapıda gerçekleşen değişim rüzgarıyla birlikte Mafia'nın ortaya çıktığı ileri sürülmektedir³⁴⁴. Krallığın, merkez dışı güçleri zayıflatma, derebeylerin ayrıcalıklarını ellerinden alma yönündeki tutumu bu oluşumda etkilidir³⁴⁵. Ancak, o tarihe kadar da Mafia adada zaten vardır ve üstelik oldukça etkindir³⁴⁶.

Sicilya'daki mafios toplum yapısının güçlü bir biçimde su yüzüne çıkması 19. Yüzyılda gerçekleşmiştir³⁴⁷. 1820'lerde meydana getirilen yeni yasaların ortaya çıkardığı sosyal değişim 1860 sonrasında İtalyan Birliği'nin sağlanması ve merkezi devlet otoritesinin uygulanmasıyla doruk noktasına ulaşmıştır. Bir taraftan baronla-

³³⁹ Kavram için bkz. **Çulcu**, C:I, s. 243. vd.

³⁴⁰ Kavram için bkz. **Çulcu**, C:I, s. 284. vd..

³⁴¹ **Çulcu**, Mafia Üzerine Notlar, s. 13.

³⁴² **Çulcu**, C:II, s. 313.

³⁴³ **Southwell'e** göre, Mafianın kökenlerinin kesin ve doğru tarihini anlatabileceğini iddia eden birinin yanıltığından emin olabilirsiniz. Bu paralelde söylemek gerekir ki, suç örgütleri kayıt veya tutanak tutmazlar zira böyle bir yöntem hapisane veya ölüme giden en kısa yol olacaktır. Bu da organize suç örgütünün nerede, ne zaman ve neden ortaya çıktığını bulmanın yollarını oldukça daraltmaktadır. (**Southwell**, s. 9, 10).

³⁴⁴ **Evik**, s. 27.

³⁴⁵ **Ziegler**, s. 46.

³⁴⁶ **Çulcu**, C:I, s. 289.

³⁴⁷ **Daragenli'ye** göre, Mafia 1800'lü yıllarda ödünç para vererek dayanışma amacıyla Sicilya'da kurulmuş ancak daha sonra bozularak bir suç örgütüne dönüşmüştür. Zamanla Sicilya'nın sınırları aşarak İtalya'ya yayılmış hatta 1930'lardan sonra ABD'de etkili olmuş, bütün dünyada sesini duyurmaya başlamıştır. (**Daragenli**, s. 247,248); İtalya'da koruma haracının, tekelin, yozlaşmış hükümet gücünün sömürülmesinin ve kanunsuzluk olgularının hızla yaygınlaşması 1880'den sonraki yıllara dayanmaktadır. (**Southwell**, s. 11) .

rın³⁴⁸ ve kilise ile diğer ayrıcalıklı grupların ayrıcalıkları ellerinden alınırken, bu süreç içerisinde yerel etkinliğe sahip bazı kişiler “yeni sınıf”ı oluşturmuşlardır. Bunların arasında da en başta “Gabelotti” gelmektedir. Gabelotti, araziyi –çoğunlukla baron olan- mal sahiplerinden toptan kiralayıp, köylüye parça parça kiraya vermektedir. Bir taraftan, toprağı kiraladığı topraksız köylülerden daha fazla kira alarak, diğer taraftan mal sahibine daha az ücret ödeyerek, ekonomik gücünü artıran Gabelotti sonunda ayrıcalıklı grubun tüm ayrıcalıklarına kavuşmuş ve böylece adada “yerel egemenliğini” kabul ettirmiştir. Özellikle 19. Yüzyılda Sicilya’da ekonominin temel, hatta tek unsurunun “tarım sektörü” olduğu dikkate alındığında, Gabelotti’nin halk üzerinde kurduğu egemenliğin kapsamı daha net bir şekilde anlaşılacaktır³⁴⁹.

Sicilyalılar tüm zamanlarda, sürekli işgal ve kendisine yabancı yönetimler altında yaşamış olmanın etkisiyle “içe dönük”, “kapalı” bir yaşam sürdürmüşlerdir. Zira, Fenikeliler, Kartacalılar, Yunanlılar, Romalılar, Bizanslılar, Müslümanlar, Normanlar, Fransızlar, İspanyollar bu topraklardan gelip geçmişler; sonunda bu topraklar İtalyanların yönetimine girmiştir. Ancak, tüm bu toplumlar Sicilya adasında, Sicilya toplumunda, Sicilyalılarda bir iz bırakmışlardır³⁵⁰. Bu kapalı toplumun içe dönük yapısına dışarıdan bakıldığında, empoze edilmeye çalışan ahlak ve hukuk sistemlerini kabul etmiş bir görüntü sergilemekle birlikte, yerel ahlak ve yerel hukuk

³⁴⁸ Baronlar adada her zaman güçlü olmuşlardır. Sicilya’nın devlet otoritesinin uzağında ve dışında kalması, bu boşluğun baronlar tarafından doldurulmasını sağlamıştır. Yerel yönetimin en önemli unsuru haline gelen baronlar giderek daha geniş bağımsızlıklar kazanmışlardır. Bürokratları yönetebilmişler, istediklerini yaptırabilmişler, hatta bürokraside görev almışlardır. İktidarın kimde olduğuna bakmadan, “yerel ahlak ve yerel hukuk” anlayışları doğrultusunda “koruması altındakileri” istedikleri gibi yönetmişlerdir. 17. Yüzyılda Avrupa ülkeleri derebeylik yönetiminden, merkezi ve milli devlet uygulamasına geçerken, 3. Philip Sicilya’daki baronlara “yasa yapma ve uygulama” hakkı verilmiştir. “Yasa yapma ve uygulama” hakkına sahip olan baronlar, şüphesiz fiziki olarak “zor kullanma” hakkını da elinde bulundurmışlar, yaptığı yasalara uymayanları “zor kullanma hakkına” dayanarak cezalandırmışlardır. (Çulcu, C:II, s. 321 vd.)

³⁴⁹ Çulcu, C:II, s. 369, 370; Feodalizmin çöküşüne karşın, bu düzenin ve alışkanlıkların kısa sürede kaybolmaması, el emekçilerinin ve köylülerin durumunu daha da zorlaştırmıştır. Büyük mülk sahiplerinin köylülere bırakmak zorunda oldukları topraklar ürün vermeyen kısır topraklardır; mülk sahipleri kendilerine ayrılan alanlarda yaşamaktan vazgeçerler ve buraları gabelotti denen kiracılara bırakırlar. Onlar da kiracıların sırtından geçinerek buraları kiralarlar. Mafianın belkemiğinin, gabelotti (orta sınıfın en zenginiydiler ve büyük mülk sahipleri yerine fiili olarak hakim sınıf haline dönüştüler) denilen bu gruplar dolayısıyla oluştuğı kabul edilmiştir. Paraziter bir grup olan gabelotti kendine yeni zenginlik alanları da bulabilmiştir (Örnek vermek gerekirse, su kaynaklarını tek eline geçirerek sulama suyunu yüksek fiyatla satmışlardır). Bu kişiler ayrıcalıklarını korumak için korkutma, yıldırma yoluna başvurmuşlardır. Zamanla korku ve saygınlıklarını artırmışlar, mallarını korumak ve baskı kurmak için emirlerinde koruyucu ve silahlı yandaşlar tutmuşlardır. (Evik, s. 27, 28).

³⁵⁰ Çulcu, C:I, s. 43; Dursun, Hasan, “Organize Suçun Temelleri ve Anılan Suçla Mücadelenin Özel Zorlukları”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y:16, S:49, Kasım-Aralık, 2003, s. 83, 84.

Sicilya toplumunda egemen olmuş, iyisi veya kötüsüyle bu kurallara yabancı davranış biçimleri kabullenilmemiştir.

Mafia'nın tarihsel gelişimini anlayabilmemiz için az da olsa Sicilya toplumunun ve Sicilya adasının geçmişinden bahsetmenin yararlı olacağı düşüncesindeyiz. Sicilya adası kendisine yabancı birçok medeniyetin işgali altında asırlarca yaşamak zorunda kalmıştır. Bu sürece Fenikeliler ve Yunanlılar öncülük etmişlerdir. Adanın batısında Fenikeliler, doğusunda ise Yunanlılar yerleşmişler ve bu topraklar uzun süren egemenlik mücadelelerine sahne olmuştur. Adada her iki toplumun da izlerine rastlamak mümkündür. O dönemde hem Fenikeliler hem Yunanlılar için bu topraklar oldukça önemli ticaret merkezleridir. Her iki toplumda buralarda kurdukları kolonileriyle toplumsal yapıyı etkilemişler, kendi kültürlerini, alışkanlıklarını ada halkına bir şekilde yansıtmışlardır. Mesela, kölelik bu dönemde ortaya çıkmış, sınıf mücadeleleri başlamış ve tiranlık³⁵¹ yönetimleriyle insanlık yeni aşamaların eşiğine gelmiştir³⁵². Ayrıca, bu dönemde adadaki egemen güçler tarafından dışlanan Pitagoras; öğretisi çerçevesinde, bir takım ritüel ve kurallarla yarattığı örgütüyle, Sicilya toplumuna “gizli örgütün” ilk adımlarını öğretmiştir³⁵³.

Ardından Romalılar bu topraklarda söz sahibi olmuşlardır. Roma Medeniyeti de Sicilyalıda izler bırakmıştır. En önemlilerinden birisi, Romalıların Sicilyalılara “erdem” kavramını aşılmasıdır. Bu durum “Virtus” olarak adlandırılır. Bunun en iyi örneğini ise hükümdarlığında Sezar vermiştir³⁵⁴. Ardından Kuester Çiçero Sicilyalılara “saygıdeğerliği” öğretmiştir³⁵⁵. “Saygıdeğerlik” Mafia için temel değerlerden birisidir. Ancak, bu saygıdeğerliğin kazanılması için çeşitli metotlar söz konusudur.

Daha sonra Sicilya adası Bizanslıların egemenliği altına girmiştir. İmparatorluğun merkezinden çok uzakta olan Sicilya bu dönemde neredeyse unutulmuştur. Bu dönem Bizans İmparatoru 2. Constant'ın suikastına da şahitlik etmiştir. Halkın tepkisi ve başarısızlıklar nedeniyle Sicilya'ya yerleşen Constant, burada da halk üzerin-

³⁵¹ Tiran, sözlüklerde, 1.Eski Yunan'da siyasal gücü zorla ele geçiren, onu kötüye kullanan kimse. 2. Acımasız, gaddar, despot. şeklinde tanımlanmaktadır. (<http://www.tdk.gov.tr>, 28.06.2010).

³⁵² Çulcu, C:I, s. 53; Sicilya topraklarında şiddet her zaman var olmuştur. Şu anlayış bunu özetleyebilir: “vatandaşlarını öldürmek, dostlara ihanet etmek, imansız, merhametsiz ve dinsiz olmak fazilet değilse ve insana onur vermese de, insanı iktidara getirebilir”(Çulcu, C:I, s. 60).

³⁵³ Çulcu, C:I, s. 92, 93.

³⁵⁴ Bu kavram şu şekilde açıklanabilir: “davranışlarında büyüklük, yüreklilik, ağırbaşlılık ve güçlülük görülmelidir. Öyle ki, uyruğunun özel işlerindeki dalaverelerine karşı, aldığı kararların değişmezliği bilinsin. Kimse onun düşüncesini değiştirebileceğini aklından geçirmesin”. (Çulcu, C:I, s. 97).

³⁵⁵ O, “herkesin övmekte sözbirliği ettiği insan haklı olarak iktidar sahibidir” diyerek, Sicilyalıya ve gelecekte ortaya çıkacak olan mafiaya aslında bir anahtar vermiştir. (Çulcu, C:I, s. 124 vd.).

de baskı kurmuş ve halkı sindirmiştir. Ancak, kralın yönetimine dayanamayan Sicilyalılar ona bir suikast hazırlamış; banyo yaparken kendisine yardım eden bir Sicilyalı, imparatorun başına elindeki demirle vurarak öldürmüştür³⁵⁶.

Bizanslılardan sonra Sicilya adası Fatimilerin yönettiği Berberiler’le Arapları tanımıştır. Araplar adaya medeniyetlerini getirmişlerdir. Avrupa’nın henüz Rönesans’ı yaşamadığı bu dönemde, gelişmiş Müslüman medeniyeti, Avrupa’yı birkaç asır aşmış, Rönesans’ın temelleri burada atılmıştır. Araplar da egemenlikleri müddetince adada çok büyük ve kalıcı izler bırakmışlardır. Araplardan sonra adaya Normanlar egemen olmuştur. Daha sonra, Fransız ve İspanyolların yönetimi altına da giren Sicilya adası, son olarak İtalyan Birliği’ne bağlanarak bugünlere kadar uzanan, karmaşık ve yorucu bir maceraya tanıklık etmiştir.

Mafia bu tarihin içerisinden çıkmıştır. Çünkü Sicilya toplumu kültürünü, yaşam tarzını bu geçmişle birlikte yaratmıştır. Bu yüzden Sicilya adasının geçmişi mafianın ortaya çıkmasında önemlidir. Zira, bu yapının ortaya çıkmasında Fenikelilerin ve Yunanlıların da, Romalıların da, Arapların da katkıları vardır. Bu medeniyetler Sicilyalıya bir takım özellikler katmışlardır.

Mafia’nın ortaya çıkısındaki en önemli etkenlerin başında çifte ahlak ve hukuk anlayışı yatmaktadır. Çifte ahlak ve hukuk anlayışı, merkezi(genel) ahlak ve hukuk anlayışı ile yerel ahlak ve hukuk anlayışı arasındaki farkın toplumda yarattığı düşünce ve davranış yapısıdır. Bu anlayış Sicilya’da devlet otoritesinin sağlanamamasını, bunun yerine otorite ve düzeni sağlayacak başka güçlerin ortaya çıkmasını tetiklemiştir³⁵⁷. Yerel ahlak anlayışını ortadan kaldırma yönünde bir tutum sergileyen devlete karşı, halk, yerel ahlak ve hukukun savunucusu ve uygulayıcısı konumunda görünen mafiaya destek vermiştir. Bu ortamda, devlet otoritesini temsil etmesi gereken memurlar, yerel yapıdaki grup içi bağlar, aile ve dostluk bağları, duygusal yakınlıklar ve koruma altındakilerle olan ilişkiler nedeniyle bu kararlılığı sergileyememiş-

³⁵⁶ Çulcu, C:I, s. 140-142.

³⁵⁷ Yerel ahlak anlayışını Sicilya’da şu sözler simgelemektedir: “Sizden kötü bir şey gören kimse onu eliyle bozsun, buna gücü yetmezse diliyle bozsun, buna da gücü yetmezse onu kalbiyle inkar etsin”. Bu durum, çifte ahlak anlayışının adaya yerleşmesinde önemlidir. Genel ahlak anlayışı kadar güçlenen yerel ahlak anlayışı, adada çifte ahlak anlayışının genel bir tutuma dönüşmesine neden olmuştur. Yine devletten soğuyan Sicilyalılarda hükümete karşı var olan anlayışı 1885 yılında Paltinico Mülki Amiri şu şekilde ifade etmektedir: “Yasa halkın zararına konmuş faydasız bir araç gibi görülüyor. Hükümet ise odacısından, kral adı verilen ayrıcalıklı yaratığa kadar bir dizi insanların oluşturduğu bir canavardır. Herşeyi yutar, alenen çalar. Çok az sayıda kişinin yararına, tüm topraklara ve şahıslara hükmeder. Zira silah ve süngü ile korunmaktadır”. İşte bu anlayış, devlet dışı karşı ne kadar güçlü görünürse görünsün, içerdeki “güçlülerin” egemenliğini pekiştirmektedir. (Çulcu, C:II, s. 335-337)

ler, yerel düzene karşı koyamamışlardır. Bu memurlar (feodal memur tipi) ister istemez yerel amirine veya onu bu işe yerleştiren “devlet mekanizması dışındaki güçlü kişiye” bağımlı olmuştur³⁵⁸. Bu ortamda devlet otoritesinin adeta yok olması mafianın ortaya çıkmasında önemli bir etken olmuştur. Yerel güçler, halk üzerinde yarattığı saygı, güven ve korku ortamında bu topraklarda istediklerini yaptıran ege-men kişilere dönüşmüşlerdir. Yine adalet mekanizmasının işlememesi ve vatandaş mahkemede hakkını aramak konusunda yılgınlığa uğratan bürokrasi ve kırtasiyecilik, bireyleri, kestirme yoldan güçlülerin korumasına girerek hakkını aramaya yönlendirmiştir. Sicilya’da korumacılık, koruma altına girmek eskiden beri var olan bir alışkanlıktır.

“Ritüel akrabalığa dayalı mafios aile anlayışı” Sicilya lisanındaki şu kelimeleri kutsallaştırmıştır: Famiglia: Aile; Parantela: Akrabalar, Comparaggio: Vaftiz ana babaları; Amicizia: Arkadaşlar; Clientela: Koruma altındakiler; Partito: Çıkar grubu; Fratellenza: Kardeşlik, biraderlik. Bu bağlılık, devlete, yerel kuruluşlara, yasalara, güvenlik örgütlerine duyulan güvenden çok daha fazlasını birbirlerine göstermelerine neden olmuş; böylece Mafios tutum, tüm olanaklardan (devletin zaafı, bürokrasinin feodallığı, sosyal düzenin modern anlamda kurulamaması vs...) yararlanarak kendi örgütünü, yani “ritüel akrabalığa dayalı geniş Mafios aile örgütünü kurmuştur³⁵⁹. 1860’dan sonraki zamanlarda, küçük bir Sicilya kasabasındaki sosyal sınıfları şu şekilde özetlemek mümkündür: “bir veya iki baron, dük veya buna benzer yüksek aile; az veya çok kilise görevlisi, 50 kadar burjuva ailesi; bir bu kadar veya biraz daha fazla işçi ve büyük çoğunluğu teşkil eden köylüler”³⁶⁰.

19. Yüzyılda aristokrat aileler genellikle, doğdukları toprakları terk ederek başta Palermo olmak üzere Sicilya’nın ve İtalya’nın büyük kentlerine veya yabancı

³⁵⁸ Çulcu, C:II, s. 338.

³⁵⁹ Çulcu, C:II, s. 343-346; Sicilyalı yalnızca kan bağına dayanan aileyi güvenilir bir öge olarak kabul etmiş; ne hükümet ne de kilise kendisine güvenilebilecek kurumlar olarak kabul görmemişlerdir. (Dursun, s. 84); Barzini o dönemde Sicilya’daki yapıyı şu şekilde tarif etmektedir: Aile, güce ulaşabilmek için kendi fertlerini zengin ve saygın bir konuma getirmek durumundadır. Aile elemanları arı gibi çalışmalı, birbirine kenetlenmeli ve böylece diğer insanlar o aileye karşı bir korku duymalıdır. Aile, uygun görülen evliliklerle genişlemekte, kendisi ile eşit statüye sahip diğer ailelerle işbirliğine, kendisinden güçlü aileye bağlılık sunmakta, zayıf aile üzerinde ise hakimiyet kurmaktadır. Aile fertlerinden birisi, dışarıdaki kimse veya kimselere karşı fiziksel güç kullanırsa, o aile tarafından ödüllendirilmekte ve ailenin güçlü ve kuvvetli elemanları aile içerisinde önemli statülere kavuşmaktadır. (Abadinsky, Howard, *Organized Crime*, Third Edition, Chicago, 1991, s. 10’ dan aktaran Dursun, s. 85)

³⁶⁰ Çulcu, C:II, s. 348.

ülkelere gitmişlerdir³⁶¹. Toprak sahibi bu kişiler adadan uzaklaşınca ve topraklarıyla ilgilenmemeye başlayınca, bu işi Gabelotti devralmıştır. Böylece asillerin, kendileri için sağladıkları bazı ayrıcalıklar ve köylülerin onlara gösterdiği saygı, toprakların kiralanmasıyla birlikte Gabelotti'ye geçmiştir. Gabelotto toprağı “Gabella” olarak almış, karşılığını mülk sahibine peşin olarak ödemiş ve küçük parçalar halinde köylüye kiralamıştır³⁶². Böylece Gabelotti adada güç kazanmış ve gücü ve kaba kuvveti elinde bulunduran bu sınıf adaya gitgide hakim olmuş, para karşılığı yapılan evliliklerle asalet unvanlarını da elde etmiş böylece toprakların ele geçirilmesi hem kolaylaşmış hem de hızlanmıştır. Maddi baskıyla topraklarını satmaya zorlanamayan mal sahiplerinin adaya gelmeleri önlenmiş, terör, tehdit mektupları, kaçırmaya teşebbüs, isabetsiz kurşunlar, bu uygulamaları başarıya ulaştırmıştır. Gabelotti, satılığa çıkan topraklara talip olanları sindirmiş ve kendisini tek müşteri haline getirmiş, fiyatları kendisi belirlemiştir. Böylece zor kullanma, adanın yeni egemen gücü Gabelotti'ya intikal etmiştir. Gabelotti sadece bu işlerle uğraşmamış, mesela var olduğu bölgede taş ocağı varsa, taşları satmış, devletten alınan siparişlerle işi daha kazançlı bir hale dönüştürmüştür. Eğer bir kamyonu varsa, yol ve diğer inşaatların nakliyesini almış, bürokrasideki dostları sayesinde kazanç sağlama çabasını sürdürmüştür. 20. Yüzyılın ilk yarısında yeni bazı gelir kaynakları yaratmış, İş ve İşçi Bulma Kurumunu devreden çıkartmış ve kendisi “personel komisyonculuğuna” başlamıştır. Bunun yanı sıra, yüksek faizlerle borç vermiş, banka kredilerinde aracılık yapmış ve böylece tefeciliği faaliyetleri içerisine sokmuştur. Kendi bölgesinde yapılan her işten ve ticaretten payını almıştır. Bunları yaparken elbette kaba kuvvete de başvurmuştur³⁶³. İşte Sicilya adasında Mafia'yı yaratan ortam budur.

Sicilya'da Mafianın varlığını bu misyonlar ve bu yöntemlerle ortaya koymasına karşın, özellikle 1960'lı yılların ardından Mafia İtalya'da çok büyük bir değişime uğramış, faaliyetleriyle uluslararası arenada faaliyet göstermeye başlamış, gele-

³⁶¹ Yeni nesil aristokratlar, topraktan iyice kopmuş, İtalyan birliğinin sağlanması ve Roma'nın devlet merkezi olmasından sonra biraz da politik hayatta rol almak üzere adayı terk etmişlerdir. Geçmişin feodal düzeni onları tatmin etmemiş, Sicilya'nın genellikle köylü kokan, az gelişmiş topraklarını kendileri için yetersiz bulmuşlardır. (Çulcu, C:II, s. 348).

³⁶² Çulcu, C:II, s. 354, 355; Gabelotti kiraladıkları araziye, arazide çalıştırdıkları insanlara karşı zalimane bir tutum takınarak yönetmişlerdir. Bu kişilere ailesi (famiglia), arkadaşları (amici) ve silahlı muhafızlar (campieri) yardım etmişlerdir. Campieri tutulmasının nedeni, bu muhafızların kolaylıkla silahlarına başvurabilecek bir yapıda olmaları ve bu yüzden insanların onlara karşı korku duymalarıdır. (Dursun, s. 87).

³⁶³ Çulcu, C:II, s. 371, 372.

neksel bir takım özelliklerini yitirmiştir. Bu yıllara gelene kadar Mafia'nın serüveni yalnızca İtalya ve Sicilya adasıyla sınırlı kalmamış, 1900'lü yılların başlarında Amerika Birleşik Devletleri'ne doğru başlayan göç hareketi Mafia'yı Amerika'ya taşımıştır. Mafia'nın günümüzdeki duruma gelmesinde Amerika bağlantısı çok önemli bir dönüm noktasıdır. Zira, Mafia'nın Amerika Birleşik Devletlerinde görünüm değiştirmesi, bu yapılanmayı uluslararası bir tehdit haline getiren önemli etkenlerdendir³⁶⁴.

19. Yüzyılda Sicilya'da tarım kesimi üzerinde etkinliğini sürdüren Mafia, geleneksel birçok işlev üstlenmiş, yardımsever görüntüsüyle büyük halk kesiminin sempatisini kazanmış ve geleneksel bir mafioso için en önemli erdemlerden birisi olan saygıdeğerlik sıfatını kazanmıştır³⁶⁵. Ancak, mafioso yükselişini ekonomik güce borçludur. Bu sıfatları ve gücü kazanmasında en önemli faktör para olmuştur. Bu nedenle, şiddete başvurmak söz konusudur. Yine, soygun, hırsızlık, şantaj vs. alanlarında fiiller yaygın olarak kullanılmaktadır. O dönemde de işlenen suçların ardından, bu suçların örtülmesi için belgeler tanzim edilmiş, iyi ilişkiler sonucu yasadışı pozisyonlar yasallaştırılmıştır³⁶⁶. Yine koruma parası, haraç alınması oldukça önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Bunu kabul etmek istemeyen kişilerin evlerinin, dükkanlarının, çiftliklerinin vs. başına hiç ummadıkları zararlar gelmiştir. Yerel de bu

³⁶⁴ Amerika'daki İtalyanların başarıya ulaşmada kullandıkları iki yöntemden birincisi, kendi kendisini yaratan ve kısa sürede zenginliğe ve politik güce ulaşabilen İtalo-Amerikan işadamları; ikincisi ise, etnik zemin üzerine kurulan ve organize olan suç ve yine etnik destekle oluşan politik etkinliktir. Yüzyılın başında henüz Mafios kariyerine yeni başlamış ya da küçük bir çocukken Sicilya'dan gelmiş olan Genç Mafiosolar yıllar ilerledikçe koşulların da uygun düşmesinden yararlanarak etkinlik kazanmışlardır. Buna paralel olarak da Mafios gruplaşma yerini Amerika'ya özgü koşullar nedeniyle giderek örgütlenmeye bırakmıştır. Temelinde mafios tutum bulunan bu örgütlenme, ilerleyen yıllarda bir çeşit Mafios Gangsterliğe dönüşmüştür. Sicilya'daki tarım kesiminden kaynaklanan ve salt davranış biçimi, yaşam tarzı olan Mafios tutumun yönlendirdiği gangster çeteler tam bir merkezi örgüt görünümü kazanmışlardır. Bu nedenle de Mafia sık sık Kara El, Sicilyalı Birliği, Cosa Nostra gibi adlarla anılmaya başlamıştır. Buna paralel olarak da "Sicilyalı Mafioso" yerini aynı kökenden gelen ve farklı bir görünüm, anlayış yansıtan "İtalo-Amerikan gangster", "Mafios Gangster" tipine bırakmıştır. (Çulcu, C:II, s. 454-459).

³⁶⁵ Bunu yansıması bakımından şu anekdotu aktarmak yararlı olabilir: "Don Calogero her sabah muntazaman, aynı saatte küçük kapısından meydana çıkar, ellerini arkasında kenetleyip sakin bir şekilde, bir aşağı bir yukarı yürüyerek yanındaki kardeşi Monsignore ile sohbet ederdi. Duvarların gölgesinden, yan sokaklardan çıkan insanlar belirir, bazıları çok uzaklardan gelmiş ve onunla konuşmak için beklemiş olurlardı. Bunlar köylüler, başları çok eşarpla örtülü yaşlı kadınlar, genç Mafiosolar, orta sınıftan erkeklerdi. Sırası gelen bir parça onunla beraber yürür ve ona sorununu anlatırdı. O, dinledikten sonra yanındakilerden birini çağırır, emirler verir ve ondan sonra sıradaki diğer şahsı çağırırdı. Çoğu minnetini ifade etmek için ayrılırken onun elini öperdi. Daha sonra Piazza'daki kahvede oturur, günün yapılacak işlerini görüşür, espressosunu içerdi. Diğer pek çok köylü veya hayvan tüccarı gibi... Cömert, korumacı, babacan tutumu... Yoldan geçenlerin onu saygı ile selamlamaları...Etrafindakilerin çokluğu...Yanına yaklaşanların yüzlerinde minnet dolu tebessümle konuşmaları... (Barzini, Luigi, *The Italians*, New York, 1965, s. 279, 280'den aktaran Çulcu, C:II, s. 419)

³⁶⁶ Çulcu, C:II, s. 420.

gücü eline alan Mafia, seçimlerde de önemli bir rol oynamış ve devletin otoritesini sağlamakta zaafiyete düştüğü adada siyaset ve bürokrasi alanında da destek bularak gelişimini sürdürmüştür. 1920'lerde İtalya'da Mussolini ile başlayan faşist yönetim, Mussolini'nin Cesare Mori'yi³⁶⁷ Sicilya Valisi olarak ataması ve alınan etkin önlemler 20 yıl kadar uzun bir süre Mafia'nın Sicilya'da faaliyetlerinin durmasına neden olmuştur³⁶⁸. Ancak bu yıllarda Amerika'ya göç eden genç Mafioso'lar faaliyetlerine devam etmişlerdir. Fakat, koşulların da etkisiyle Mafia Amerika'da anlayış ve yöntem değiştirmiştir. Özellikle, içki yasağının olduğu dönemler Amerika'da Mafia'nın büyümesi ve yüksek kazançlara ulaşması bakımından çok verimli bir dönem olmuştur. Özellikle, Mafia'nın organize suçluluğa dönüşümü konusunda Amerika'da yaşamış olduğu farklılaşma önemlidir. Zira, Mafia Amerika'da, yine koşulların da zorlamasıyla merkezi bir örgütlenmeye ihtiyaç duymuştur. Mafia Amerika'da toplumsal işlevini de kaybetmiş ve tamamen kazanç sağlamak adına suç işleyen profesyonel organizasyonlara dönüşmüştür³⁶⁹. Keza, gençlerin uyuşturucuyla zehirlenmesi geleneksel Mafia anlayışıyla bağdaşmazken, Amerika'da oluşan yeni Mafia en büyük kazançlarını uyuşturucu ticaretinden sağlamıştır.

1943 yılında 2. Dünya Savaşının sona ermesiyle İtalya'da faşist yönetimin ortadan kaldırılması, bu tarihten sonra Mafia'nın hakimiyetini tekrar kazanmasını sağ-

³⁶⁷ Mori, mafıayı Sicilya'dan temizleme amacıyla özel bir kuvvet oluşturmuş ve görev yaptığı yerlerde yoğun bir zulüm uygulamıştır. Bir çok Mafia başı hapse atılmış, bir kısmı ise öldürülmüş veya işkenceye maruz bırakılmıştır. Bunun yanı sıra birçok arazi sahibi de Mori'ye arazilerini yönetmek üzere görevlendirdikleri gabelotto hakkında önemli bilgiler vermişlerdir. Bunun nedenini, yeni rejimin arazilerinde çalışan çiftçilere karşı haklarını gabelottiden daha iyi ve ucuz bir şekilde koruyacağı düşüncesi teşkil eder. O dönemlerde Mafia ile yoğun mücadelesinde etkili olan Mori, İkinci Dünya Savaşı sonunda müttefik devletlerin görevlileri tarafından sorguya çekilmiş ve şu ifadeleri kullanmıştır: "Emrimde olan birkaç bin kişilik sınırlı bir polis gücüyle mafıayı yeraltına sürdürdüğüm doğrudur. Ancak Mafia olgusu Sicilya insanının kanına işlediğinden dolayı, kanlarından söküp atamadım. (**Abandisky, Howard**, *Organized Crime*, Third Edition, Chicago, 1991, s. 15-16'dan aktaran **Dursun**, s. 90-91)

³⁶⁸ **Çulcu**, C:II, s. 439 vd. ; 1870 yılında bölgesel seçimleri kazanan Mafia 1924 yılına kadar siyasal gücünü sürdürdüğü gibi, Mafia düzenine karşı yasal düzenlemeler yapılmasına rağmen, faşist yönetim döneminde de Mafia varlığını ve etkisini sürdürmüş hatta faşizm ile işbirliği yapmış, tarım işçilerinin çıkarlarını korumayı üstlenmiş, tarım alanlarına egemen olarak tarım işçilerini örgütlemiş, faşist yönetimin engellemeye yönelik baskısını kırarak, binlerce kişinin ABD'ye göç etmesini sağlamıştır. Mafia faşist güçler ile faşizme karşıt direnişçi güçler arasındaki çatışmadan yararlanmış ve faşist düzenden daha güçlenmiş olarak çıkmıştır. (**Özek**, s. 232).

³⁶⁹ Yeni düzene geçiş sancılı olmuştur. Bazı aileler tutucu davranışlarıyla gangster düzeninin sürdürülmesinde ısrar etmiştir. Buna karşın, Cosa Nostra'nın New York ailesinin babası ve "il capo dei capi"si (babaların babası) Lucky Luciano, karşı çıkanları tasfiye ederek, yeni düzene geçişi sağlamıştır. Yeni düzen servetin hisse senetlerine yatırılması, kamu idaresi hizmetlerinde pay alınması, şirketler kurulması vs. ile daha büyük kazanç sağlamak olarak nitelendirilebilir. Yeni düzene geçmek Mafioso davranışın ve suç endüstrisinin terk edilmesi anlamına gelmemiştir. Aksine, büyüyen gelir, Mafia türü suçların boyutlarını büyütme için kullanılmıştır. Suç boyutu büyüdükçe de, kamu idaresinde yolsuzlukları ve yolsuzluklara politik gücün iştirakini yaygınlaştırmıştır. (**Özek**, s. 234).

lamıştır³⁷⁰. Eskisinden farklı olarak özellikle 1960'lı yılların ardından tarımdan uzaklaşan Mafia, kentlerde faaliyetine devam etmiş ve bunun yanında faaliyet alanlarını genişletmiş ve değiştirmiştir. Mafia'nın Amerika'da yaşadığı değişimin etkisi, Sicilya adasına ve İtalya'ya da etki etmiş ve Mafia geleneksel işlev ve özelliklerinden uzaklaşarak bambaşka bir kimlikle karşımıza çıkmıştır³⁷¹. 1970'lerden sonra ise hızla büyüyen ve profesyonel anlamda suç işleyerek kazanca yönelen bir "girişimci Mafia"dan söz edilmektedir³⁷². Merkezi bir örgütlenme, katı bir hiyerarşik yapı, işbö-

³⁷⁰ Mafia 1943 yılında uluslararası yasallığa kavuşur. Amerikan ordusu ve donanması Sicilya çıkarılmasına hazırlanmaktadır. Stratejik Hizmetler Bürosu (OSS, CIA'nın atası), beşinci gücü oluşturmakla görevlendirilir. Bu güç çıkarma kuvvetlerini karşılayacak ve hedeflerine varmalarında rehberlik yapacaktır. OSS başta o yıllarda Amerika'da cezaevinde bulunan ünlü Mafia Lucky Luciano olmak üzere New York'ta yerleşik Sicilya asıllı Mafia babalarıyla görüşür. Sonuçta hatasız haber alma, mükemmel istihbarat ve organizasyonla adaya başarılı bir çıkarma gerçekleştirilir. Adada Amerikan ordularını Sicilya'nın en ünlü ve güçlü Mafiasolarından Calogero Vizzini karşılar ve komutana "onurlu insanları" gösteren bir liste verir. Amerikan karargahı listede adı geçen "Mafioso"ları adanın çeşitli kent ve kasabalarına belediye başkanı olarak atar ve Don Calogero'ya Amerikan ordusunun "onursal albayı" rütbesini verir. İtalya'da birinci cumhuriyet sırasında Sicilya Mafia'sı şaşırtıcı bir dokunulmazlığa sahiptir. Komünizme şiddetle karşı olan babalar Roma yöneticileri tarafından gözetilmesi gereken kişiler olarak görülür ve Soğuk Savaş boyunca müttefik olarak tanınırlar. Ayrıca, ülkeyi 1945'den 1992'ye kadar yöneten Hıristiyan Demokratlar, Mafia ile olan yakınlıkları neticesinde ülkenin gününden rahat çoğunluklar çıkartır. (Ziegler, s. 47, 48); Mafia, Sicilya kökenli Amerikalı lider "Lucky Luciano ile Amerikan ordusu arasında varılan bir anlaşmayla, müttefiklerin 1943'de Sicilya'ya çıkarma yapmasına yardım etti. Bu durum 2. Dünya Savaşı sonrasında İtalya'da Mafiyayı daha da güçlü bir konuma getirdi. Bunun dışında da Mafianın savaş sonrasındaki 40 yılda ülkedeki hakim siyasi güç olan Hıristiyan Demokrat Parti'nin önde gelen şahsiyetleriyle ittifak kurmasına yol açtı. Hükümetin en üst basamaklarından aldıkları destekle birlikte, Mafia Sicilya ve İtalya'daki nüfuzunu arttırdı. 1957'de Luciano tarafından Sicilya ve Amerikan mafiaları arasında ayarlanan bir toplantı, Sicilyalıların küresel narkotik ticaretinde önde gelen bir güce dönüşmesinin önünü açtı. (Southwell, s. 15).

³⁷¹ Savaş sonrası ortaya çıkan ve Amerikan kapitalizminin mantığından etkilenen yeni Mafia halkın ve toprakların denetimiyle ilgilenmez ya da bu denetim onların önem sıralamasının başında yer almaz. Onları ilgisini çeken, gayri menkul, deniz taşımacılığı, ithalat ve ihracat, bankacılık gibi piyasalardır. Her biri bir toprak parçasında kök salmış ailelerin bir arada yaşama pazarlıklarının yerini piyasaların denetimini ele geçirmek mücadelesi alır. (Ziegler, s. 48); Ekonomik bir teşebbüs olmaya başlayan yeni Mafia, piyasalara girmeye başlamış ve ekonomik amaçlarına ulaşmak için şiddete başvurmaktan çekinmediği için, bu şekilde faaliyet göstermeyen kişiler karşısında önemli avantajlar elde etmiştir. Yeni Mafia, yasal piyasalar ile yasa dışı eroin ve kokain piyasasına girebilmek için gereken sermayeyi sağlayabilme yolunda, adam kaçırma ve soygun gibi eylemlere başvurmaktan çekinmemiştir. Yeni mafia'nın şiddet potansiyeli, eski mafia'ya nazaran artış göstermektedir. Yeni mafianın içinde yer alan gruplar arasında yaşanan rekabet nedeniyle, söz konusu grupların birbirine karşı şiddete başvurduğu da gözlenmiştir. Ayrıca, yeni Mafia, eski mafianın benimsemediği güvenlik görevlilerinin, yargı mensuplarının ve siyasetçilerin öldürülmesi işine girmekten de çekinmemiştir. Eski Mafia kendisini otorite sahibi ve devletin alternatifi olarak değerlendirdiği için bir takım değerlerin korunması ve saygı gösterilmesi önem taşımıştır. Bu açıdan da kamu görevlilerinin öldürülmesine karşı çıkmıştır. (Abadinsky, Howard, *Organized Crime*, Third Edition, Chicago, 1991, s. 209'dan aktaran Dursun, s. 93); Savaştan sonra, demokratik düzenin oluşturulması sürecinde Mafia kendi iktidarını tehdit eden tarım alanında güçlü sosyalist akım ve örgütlenmeleri önlemek için kendi yöntemlerini uygulayarak elinden geleni yapmış; bu doğrultuda 58 sendika ve solcu parti yöneticisi, Çalışma Konseyi'nin 29 üyesi öldürülmüştür. Böylece faşizm öncesinde siyasal davranışı ve sosyal sınıf ayrımı olmayan, siyasal suç işlemeyen Mafia, çoğulcu demokratik düzende siyasal tavrını da belirlemiştir. (Özek, s. 233).

³⁷² 1970'li ve 80'li yıllara gelindiğinde, siyasetçilerle, güvenlik birimleriyle, sermaye çevreleriyle ittifak kuran Mafia, yeni tür bir iktidar yaratmıştır. (Kazan, Turgut, "Organize Suçlarla Mücadelede

lümü, süreklilik, örgüt içi yaptırım sistemi ve örgüt içi dayanışma, güçlü korunma mekanizması, suç işleyerek yüksek kazanç elde edilmesi, kamu görevlilerini ve özel yetkilileri korkutma, yıldırma ve sindirme yoluyla yolsuzluk yapar hale getirme, siyaset, güvenlik güçleri, adliye, basın ve ekonomi çevreleri ile yakın ilişkiler, rüşvet, şiddete başvurulması, suç işlemede profesyonellik, kara para aklama faaliyetleri, uluslararası ilişki ve bağlantılar gibi organize suçluluğun en tipik özellikleri bugün Mafia olgusundan hareketle belirlenmektedir. Mafia süreci içerisinde ortaya çıkışındaki geleneksel işlevinden uzaklaşmış ve tamamıyla profesyonel bir suç organizasyonu haline kazanmıştır³⁷³. Ancak mafiyayı oluşturan geleneksel alt kültür ve Mafioso davranış biçiminin etkinliğini kaybettiğini söylemek doğru olmaz. Geçmişte ve günümüzde gerçekleştirdiği eylemler ile sergilediği suç potansiyeli ve bunların devletlere, toplumlara ve uluslararası ilişkilere yansımaları Mafia olgusunu organize suçluluk kavramının en tehlikeli ve ağır boyutuna yerleştirmektedir³⁷⁴. Organize suçlu-

Koruma Tedbirleri”, (Tedbir), *Yargı Reformu 2000 Sempozyumu, İzmir Barosu 5-6-7-8 Nisan, 2000*, s. 567); Günümüzde mafia açık ve saldırgan bir şekilde yasaları çiğnemek yerine, yasal girişimciliğin saygın kisvesi altına saklanmaktadır ve dev şirketlerinkinden pek farklı olmayan bir örgütlenmeye gitmiştir. (Balsamo, William/ Carpozi Jr., George, *Mafyanın 100 Yıllık Tarihi, Organize Suçların Ölümcül Öyküsü*, çev: Mehmet Harmancı, İstanbul, 2006, s. 10).

³⁷³ Geleneksel alt kültürünü koruyan, şiddet ve yolsuzluk yöntemlerini uygulayan Mafia giderek her fırsattan yararlanmış ve uluslararası çok yönlü suç örgütü olmuştur. (Özek, s. 235).

³⁷⁴ 1990’lı yılların başında Sicilya Cosa Nostra’sı Dauphine bölgesini ele almaya karar verir. Bu bölgede fuhuş, sigorta dolandırıcılığı, para makineleri, başta restoran sahipleri olmak üzere esnafın haraca bağlanması gibi faaliyetler genellikle Grenoble asıllı sakin ve iyi örgütlenmiş bir grubun denetimindedir. Cosa Nostra’nın kararı bütün bunları değiştirir. Bu karara uymamakta direnen yerel haydutlar teker teker ve hep aynı biçimde temizlenir: iki kişilik bir motosiklet, kukuletalı bir sürücü ve yine kukuletalı bir katil. Genellikle sokak ortasında, çabuk ve temiz. Bunun devamında Aralık 1995 ve Mayıs 1996 arasında, Grenoble çetesi üyesi yedi kişi öldürülür. 17 Mayıs 1996 günü şehrin otoparklarından birinde 32 yaşında bir çeteci iki şarjör dolusu saçmayla delik deşik edilir. Ondan hemen önce de iki yerel yönetici katledilmiştir: Jean-Pierre Zolotas ve Antonio Sapone. (Ziegler, s. 50); İtalya’da Camorra örgütü ile ilgili çalışmalar yapan yazar **Roberto Saviano** kendisiyle yapılan bir röportajda İtalya’da mafianın çökertilememesinin sebeplerini şu sözlerle ifade etmiştir: Sanyorum bunun temelde iki nedeni var: İlki bu örgütlerin, ekonominin her alanına sızmış bir yapıya sahip olması. Demek istediğim; suç örgütleri fırınlardan tutun da, petrol türevlerini üreten ve dağıtan şirketlere, hatta benzincilere kadar; kamyonlara, çimento sektörüne, sokak pazarlarına, süpermarketlere, alışveriş merkezlerine kadar, her yere uzanıyorlar. Dolayısıyla yaşayan ekonomik bir güç konumundalar ve onlar durursa, gerçekten bütün ekonomi durur. İkincisi; ‘Suskunluk Yasası’ ‘Omertà’nın, çok girift bir şekilde sınırları da aşarak, son derece radikal bir girişimcilikle evli olması. Demek istediğim, bugün, bu mafia kültürü Suskunluk Yasası, sadece bir mafia üyesini korumaya yarayan, yerel, folklorik bir malzeme değildir. Gerçekte, çok büyük işleri koruyan bir mekanizmadır. Devasa alışveriş merkezlerine yatırım yapan, devlet ihaleleriyle büyük işlere imza atan bazı kişileri korur. Yine yazara yöneltilen “Siyasetçiler ve hükümet mafiyayı yok etmeye pek de gönüllü değil” diyebilir miyiz? sorusunda yazarın cevabı şu şekildedir: Evet, bunu söyleyebiliriz... Bunu söyleyebiliriz; hatta özellikle de şunu söyleyebiliriz: Devlet, İtalyan devleti, kesinlikle mafiyaya karşı bir birlik gösteren, tek vücut halinde bir yapı olarak görülemez ve öyle anlatılamaz. Devletin içinde suç örgütlerine karşı faaliyet gösteren ve hatta ekonominin bir şekilde temiz, namuslu olabilmesini sağlamak için savaştan bir bölüm var. Fakat aynı devletin içinde, bununla çelişen ve suçlulara karşı örgütlenmek, bir uzlaşmaya varmaya uğraşmak yerine,

luğun en profesyonel örneklerini sergileyen Mafia bugün uluslararası suç piyasasını yönlendirmektedir. Mafia organize suçluluğun İtalya içindeki hakim gücü olmaktan çıkmış ve yasadışı yetkisini tüm dünyaya yaymış bir suç imparatorluğuna dönüşmüştür³⁷⁵. Ulusal sınırları tanımaksızın sınır aşan faaliyet ve azami işbirliği ile yasadışı kazancını akıl almaz boyutlara taşımıştır. Faaliyet alanları ise tüm toplumlar için endişe vericidir.

3) Tanımı

Sicilya toplumunun gelenekleri üzerine çalışmış olan yazar Pitre, Mafia'nın ne olduğunu söylemeye kendisinin dahi yeterli olmadığını, tanımlamanın imkansız olduğunu, cesaret, yüreklilik, ustalık, üstünlük, zorbalık karışımının mafiyayı andırdığı ancak onu tam da oluşturmadığını ifade etmektedir³⁷⁶. Yazara göre, Mafia ne bir tarikat ne de bir birliktir., ne kuralları ne de statüleri vardır. Mafioso bir haydut ya da eşkıya değildir. Mafioso yalnızca tahrike gelmeyen yürekli bir adamdır; bu anlamda her erkek bir mafioso olmak ister, aslında buna zorunludur da. Mafia, bireyin kendi varlığı hakkında, "herhangi bir çıkar ya da düşünce uyuşmazlığını, herhangi bir çatışmayı çözümlenmenin bir ve tek yolu olarak" üstünlüğe (daha da kötüsü) başkalarının hakimiyetine anlayış göstermesinin olanaksız olması anlamında, bireysel güç ve kudret inancı taşıyan belli bir bilinç durumudur³⁷⁷.

Gerçekten Mafia'nın içerisinden geldiği tarih karşısında onun tam anlamıyla neyi ifade ettiğini ortaya koymak oldukça zordur. Özellikle Mafia'nın ortaya çıkışında göstermiş olduğu özelliklerle, günümüzde bunların devamı niteliğinde olan ve fakat çok büyük değişime uğrayan Mafia'nın ortaya koymuş olduğu özellikler karşılaştırıldığında Mafia olgusunu tarif etmek daha da karmaşık bir hal almaktadır. Mafia, Sicilya adasında doğan ve burada var olan sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel

başka bazı işleri halletmeye çalışan, mafia aileleriyle ilişkide olmayı çok temel ve gerekli gören bir bölüm de var. Dolayısıyla bu noktada, devletin bir kısmı ile halkın bir kısmının ortak kâr alanları iç içe geçmiş halde. Doksanlı yılların sonundan bugüne kadar, sadece Campania bölgesinde 90'dan fazla belediyenin, kazanç kapıları mafiyaya bağlıdır. Calabria'da 50, Sicilya'da da 60 belediye aynı durumdadır. Bu, suç örgütlerinin devlet içindeki varlığının çok büyük olduğunun kanıtıdır. (<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/466643.asp>, 18.05.2009).

³⁷⁵ Southwell, s. 16.

³⁷⁶ Evik, s. 30.

³⁷⁷ G. Pitre Usi, *Customi e pregiudizi del popolo Siciliano*, C:II, Bologna, 1969, s. 292'den aktaran Arlacchi, s. 24.

yapıdan beslenen sosyolojik bir olgu olarak ortaya çıkmış, günümüzde ise bu özelliğinden kopmamış olmakla beraber üst düzey profesyonel bir organize suçluluk türü haline dönüşmüştür.

Mafia'nın sözlüklerde geçen tanımına göre: "Mafia, adaleti kendileri gerçekleştiren, böylece de "hiçbir şey görmemiş" tanıkların suskunluğuyla resmi adalet organlarının işleyişini engellemeye çalışan Sicilyalı azıllı gizli birlikler şebekesi"dir³⁷⁸.

Başka bir tanıma göre Mafia, bölgesel nitelikteki "camorra" veya "picciotteria" olarak anılan, 19. yüzyıldan günümüze kadar güçlenip değişerek gelen, önceden belirlenemeyen birden fazla suç işleyen, kendi kendine yeterli bir suç fenomenidir³⁷⁹.

Yine diğer bir tanıma göre, onur, koşulsuz itaat, sadakat, grup dayanışması, gizlilik kavramlarına dayanan ve şiddet yöntemlerini uygulayan suç örgütüdür³⁸⁰.

Tanımlanması ve tespiti zor olan Mafia, yandaşlarının suskunluk kuralı ve onur bağı ile bağlandığı, cebir, şiddet, tehdit, yıldırma olmadan oluşan güçlerini kullanarak ekonomi ve sanayinin birçok alanına, hatta politik alana sızarak çıkar ve kazanç sağlayan gizli bir örgütlenmedir³⁸¹.

Mafia ile mücadelede ismi bir simge haline dönüşen ve yine Mafia tarafından acımasızca öldürülen ünlü İtalyan Savcı Falcone'nin şu sözleri dikkate alınmalıdır: "Mafia, zeki, becerikli ve hızlı. Korkum bize göre daima bir adım önde olmaları". Yine ona göre, Mafia bir açıdan düzen için günlük bir ihtiyaçtır. Devlet güçsüz olduğunda veya zayıfladığında, sivil toplum ile kendisi arasında aracılara yer bırakmaktadır ve Mafia bu boşluğu doldurmaktadır. Buna göre Mafia, devletin yetersiz kaldığı topraklarda onun yerini alır, Mafia bir güç düzenidir. Aynı zamanda Mafia bir ekonomik düzendir. Kısaca, Mafia bir bütün olarak anlaşılması gereken, kendine özgü bir dünyadır³⁸².

³⁷⁸ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 12, s. 7652

³⁷⁹ **Turone, G.**, *Mafia in Dizionario di diritto procedura penale*, Milano, 1986, s. 563'den aktaran **Özek**, s. 231.

³⁸⁰ **Özek**, s. 231, 232.

³⁸¹ **Li Vecchi, di Rosarioi**, "Associazione di tipo mafioso attraverso il pensiero della dottrina e le decisioni della SupremaCorte", *Rivista Penale*, 1988, s. 1026'dan aktaran, **Evik**, s. 31.

³⁸² **Kocasakal**, s. 133; 1970'li yıllarda İtalya'da henüz 17 yaşındayken amcası tarafından Cosa Nostra'ya alınan Leonardo Vitale ifadesinde Mafia'yı şöyle anlatmıştır: "Mafia'nın sahte yasaları sahte idealleriyle birlikte geldi. Eğer ilerlemek istiyorsam Mafia üyesi olmalıydım. Bana bunu öğrettiler, ben de itaat ettim. Benim tek suçum insanların Mafia olduğu için saygı gördüğü bir toplumda yaşa-

Mafia'nın tanımı, "merkezi otoriteye karşı yerel gücün direnişi" şeklinde yapılabılır. Bürokratik ve üniter devlet yapısı içinde merkezi güç çağdaş/liberal ahlak ve hukuk yapısını benimser ve ülke genelinde de bu yapının egemen olduğunu varsayarak yasal yaptırım kullanır. Yerel otorite ise, merkezi gücün dayattığı çağdaş hukuk ve ahlak anlayışını kabullenmiş görünmekle birlikte, geleneklere ve örfi yaşama dayanan yerel ahlak ve hukuk kuralları çerçevesinde yaşar. Böylece yerelde ortaya "çifte ahlak ve hukuk sistemi" çıkar. Mafios yapılanma bu ortamdan doğar³⁸³.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın tanımına göre Mafia: "En geniş anlamıyla, merkezi otoriteye karşı, yerel güç odaklarının direnişi; tüm özgürlüklerin kullanıldığı hukukî zeminin garantörü, kollayıcısı ve koruyucusu olan çağdaş devletin merkezi otoritesine karşı, yerel değerlere dayanarak bireysel çıkarları doğrultusunda direnen yerel güç odaklarının ortaya çıkardığı kapsamlı bir yasadışı sosyal organizasyondur"³⁸⁴.

Barzini'ye göre, "Mafia bütün Sicilyalıları hakim olan bir karakter özelliği, bir hayat felsefesi, toplumun bir unsuru, bir ahlak sembolü, özel bir hassasiyettir. Birbirlerine yardım etmeleri, dostlarına sadık olmaları ve hatta dostları haksız, düşmanları haklı bile olsa dostları ile birlikte, onların düşmanlarına karşı savaşmaları gerektiği Sicilyalıları beşikte öğretilir. Yahut da bunları zaten doğmadan biliyorlardır. Herkes hangi şartlar altında olursa olsun haysiyetini müdafaa etmek zorundadır. Haysiyet kırıcı bir durumun veya bir hakaretin öcünü almadan yaşayamazlar. Sırları

mak. Biz hiç aşağılanmadık. Saygı gösterdiler, korudular, rüşvet verdiler, daha da kötüsü bizleri bütün kötü amaçlar için kullandılar. Tanrıyı unutmışlardı. Eğer öldürmez ve çalmazsan, itibarını kaybedersin. Mafia kötülüktür, insanın bütün çıktığı yolları kapatan bir kötülük. Mafia üyelerinin seçme şansı yoktur. İnsan Mafia doğmaz sonradan olur." (Pek, Ahmet, "Mafya Nedir", (Mafya), <http://www.kom.gov.tr>. 06.10.2008).

³⁸³ Merkezi ahlak ve hukuk anlayışı ile yerel ahlak ve hukuk anlayışı arasındaki farkı şu örnekle açıklamak mümkündür: Çağdaş hukuk sistemi ihbar ve tanıklık müessesesi üzerinde işlerlik kazanabilir. Yerel ahlak, saygıdeğer kişinin kendi hakkını kaba kuvvet kullanarak kendisinin almasını öngörür. Buna göre, kişinin hakkını alması için devletin organlarına başvurması, ihbar yapması, tanıklık etmesi (geleneksel olarak) aşağılık bir iştir. Merkez ile yerel arasındaki farklılık, yerelde saygıdeğer kişinin aynı zamanda güç sahibi kişi olması zorunluluğunu da getirir. Kendi hakkını kendi gücüyle arayan saygıdeğer kişi, (Capo Mafia- Mafia Boss) aynı zamanda güç sahibi kişidir. Bu sadece kaba kuvvete dayalı bir güç olmayıp, sistemin gerektirdiği bütün konularda (sosyal, siyasal, ekonomik ve moral alanlarda) güce sahip olmayı ifade eder. Bu ölçüde güçlü ve dolayısıyla saygıdeğer olan kişi, yerelde örfi-geleneksel yapının koruyucusu, düzenin belirleyici ve yaptırımcı unsuru durumuna gelir. (Çulcu, Mafia Üzerine Notlar, s. 13, 14).

³⁸⁴ <http://www.kom.gov.tr/Tr/Sozluk.asp>?, 10.04.2009.

saklamayı bilmeli ve daima resmi otoritelerden ve yasalardan uzak durmalıdırlar. Gururunu görünür bir biçimde sergileyen herkes bir Mafioso'dur denilebilir"³⁸⁵.

Mafia'nın üç temel özelliği olduğu ileri sürülmüştür. İlk olarak Mafia kendi alanındaki uyuşmazlıklarda devlete ve kanunlarına başvurmaksızın, şiddetle karşı koyarak çözüme kendisi ulaşır ve gösterdiği cesaret ve güç karşısında saygı kazanır. Mafioso, onur ve omerta'dan başka yükümlülük tanımaz, kanunların etkin olmadığı bir toplumda temel kuralı devlet yetkililerine ihbarda bulunmamadır. İkinci özelliğine gelince, Mafia, kanunsuz toplumlarda olduğu gibi belirli güç odakları çevresinde yoğunlaşmaktadır. Bu yöntemin tipik özelliği, yardımcıları ve görevlileri olan, egemenliğini ve arabuluculuk ve koruyuculuk rolünü halka kabul ettirmiş büyük bir patronun olmasıdır. Bu yönüyle Mafia, koruma ile eş anlamlıdır. Üçüncü ve son olarak, Mafia, toplum yaşamını çete, cosca veya ailelerden oluşan (çeşitli şekillerde birbirine bağlıdırlar ve her biri belirli bir alanı kontrol eder) bir sır sistemi ile kontrol altında tutar³⁸⁶.

Mafia hukuku çiğnemez, hukuku reddeder. Devleti monopol(tek) bir güç olarak kabul etmez. Adaleti gerçekleştirme şekli olarak adam öldürür. Bu yüzden de devletin dışında ve Devlete karşı bir güçtür. Aynı zamanda çıkar sağlamak adına kamu ihaleleri gibi kamusal yaşama aktif olarak katılımıyla devletin içinde ve devletle birliktedir. Bu özellikler, aynı zamanda mafiyayı adi suçluluktan da ayırır³⁸⁷.

Mafia; kumar, parayla çalışan makineler, parayla çalışan müzik kutuları, pizze salonları (ki bunlar uyuşturucu ticareti ve kara para aklama için kullanılır), kadın ticareti, haraç, kaçakçılık, kalpazanlık gibi birçok yasadışı faaliyetle yakından ilgili olduğu gibi; nakliye, restoran malzemesi, çamaşır yıkama servisleri, restoranlar, gece kulüpleri, işçi sendikaları, çöp kaldırma, bira ve alkolsüz içkiler dağıtımı, konfeksi-

³⁸⁵ **Barzini Luigi**, *The Italians*, New York, 1965, s. 263,264'den aktaran **Çulcu**, C:II, s. 364, 365.

³⁸⁶ **Evik**, s. 32, 33.

³⁸⁷ **Evik**, s. 34; Mafia siyasi hayata değişik şekillerde katılabilir: Bunlardan ilki şiddetin siyasi amaçla kullanılmasıdır. (siyasilerin öldürülmesi), ikincisi seçim kampanyalarının desteklenmesi, oyların kontrolü, Mafia üyelerinin doğrudan seçimlere, seçici kurullara katılması ile kurum temsilcilerinin oluşumuna katılmasıdır, üçüncüsü ise siyasi gruplarla ve bürokratik kesimle ilişkiler sonucu siyasi ve idari kurumların yönetim ve kontrolüdür. Mafiyanın hem devletin yanında hem de karşısında olması karşısında, devletin de ikili bir tutumu söz konusu olmaktadır. Devlet monopol bir güç olmaktan kısmen feragat ederek bastırma görevlerini fiilen mafiyaya bırakmakta (Mafia gruplarının işlediği suçları cezasız bırakmakta), bir taraftan da mafiyaya karşı gibi davranmaktadır. (**Santino, Umberto**, "La Mafia come soggetto politico ovvero la produzione mafiosa della politica e la produzione politica della Mafia", *La mafia le mafie, a cura di G Fiandaca, S. Costantino*, Libri del Tempo Laterza, Roma-Bari, 1994, s. 127,128'den aktaran, **Evik**, s. 34).

yon, hazır beton ve daha pek çok karlı yasal girişim alanında da derin bir şekilde kök salmıştır. Mafia spor dünyasına da girmiştir. Mafia patronlarının boks, at yarışları, köpek yarışları, futbol ve diğer profesyonel sporlar üzerinde önemli etkileri vardır. Mafia her yeni alana girdikçe sıradan ve yasalara saygılı yurttaşların aleyhine aldığı haraç da o oranda artmaktadır³⁸⁸.

4) Mafioso ve Davranış Biçimi

Herner Hess'e göre, "pek çok insan, özellikle İtalya dışındakiler mafianın sert ve kesin bir onur anlayışına, kendine özgü bir yapıya ve kabul törenlerine sahip bir suç örgütü olduğunu düşünürler. Günlük basın, dedektif öyküleri, çizgi romanlar ve sansasyonel televizyon dizileri halkın Mafia konusunda kolay bilgi edinmesine elverişli özel bir literatür oluşturmuşlardır. Ancak daha fazlasını arayıp bulmaya, kaynaklara inmeye kalkınca tamamen farklı bir görünüm ortaya çıkar... ve kendisine Mafia üyesi olup olmadığı sorulduğunda "bunun ne demek olduğunu bilmiyorum" diye yanıt veren (bir Mafia davası sanığı) Mini'nin doğru söylemiş olduğu görülür. Gerçekten de Mini kendisini, gizli bir örgütün üyesi olarak değil, mafioso adı verilen belli bir biçimde –yani bir mafioso gibi- davranan biri olarak görmektedir"³⁸⁹.

Mafioso basit anlamıyla bir "mafia üyesi"dir³⁹⁰. Mafioso, mafios toplum yapısının ürettiği saygıdeğer bireydir. Merkezi otoritenin karşısında yerel ahlak ve hukuk değerlerini uygulayan uygulatan yaptırım gücüdür. Mafioso, düzenin merkezindeki kişidir³⁹¹. Kişi olarak varlığına ya da bunun uzantılarına yönelik her türlü hakaretin öcünü alacak ve düşmanlarına dahi hakaret edebilecek kadar güçlü, "un'uomo d'onore" (onurlu insan) olmak demektir. Onurlu olmak; "istisnai" olmak, "yediği ekmeği hak eden olmak", "zorba" olmaktır. Onurlu bir eylem ise (ister bir hakarete karşılık olsun, isterse saldırı amaçlı olsun) başarıyla gerçekleştirilmiş bir saldırıdan başka bir şey değildir³⁹². Mafianın olduğu bölgelerde onur; adaletten çok, üstünlük ve şiddetin konusudur. Bu anlamda mafios toplumda gerçek anlamda adalet var ol-

³⁸⁸ Balsamo/Carpozi Jr., s. 11.

³⁸⁹ Hess, Herner, *Mafia*, Bari, 1973, s. XI'den akıran **Arlacchi**, s. 21.

³⁹⁰ *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 12, s. 7652.

³⁹¹ **Çulcu**, *Mafia Üzerine Notlar*, s. 21; **Geleri**, *Organize Suç*, s. 29.

³⁹² **Arlacchi**, s. 22; Bir Mafia bölgesinde "erkek olmak" gururlu ve özgüvenli olmak, hayatın kendisine ve ailesinin onuruna karşı sürekli yönelttiği tehditler karşısında hazırlıklı bulunduğu ve bunlara gecikmeden hızla karşılık verme gücüne sahip bulunduğu göstermek demektir. (**Arlacchi**, s. 25).

mamış, güçlü olan her zaman haklı olmuştur. İnsan doğuştan onur sahibi olmayıp, bu sıfat, herkese açık bir rekabet ortamında kazanılmaktadır. Onur sahibi seçkin insanlar, bireyler arasındaki rekabetçi yüzleşmelerle yürüyen bir seçim sürecinden çıkmaktadırlar. Mafia kültürü; diğer kültürlerden, düşmanca yüzleşmelerin doğal görülmesi ve her olayda kendisini göstermesiyle ayrılmaktadır. Aile içindeki güç ve saygınlık dağılımı önceden belirlenmeksizin, bir dizi şiddetli çatışma sonucunda oluşmaktadır. Aile içindeki ilişkiler samimiyet ya da dayanışmaya değil, ev yaşamına hakim olan hiyerarşide her bir pozisyona verilmiş olan ayrıcalıkları öne çıkartan bir dolu yükümlülük ve değerle yüklü tabiiyet kuralına göre biçimlenmektedir³⁹³.

Mafios kariyeri oluşturan yasadışı güç şunlara dayanır: baskı yapma ve zor kullanma yeteneği, devlet organlarıyla yapılan kavgadan (mücadeleden) galip çıkma becerisi, korku salma özelliği, kendisini kabul ettirmesi³⁹⁴. Mafiosonun elinde tuttuğu güç, Sicilyalı üzerinde bir korku oluşturmakta, bu korku da mafiosoya saygıdeğerlik sıfatını kazandırmaktadır. Keza, 1924’de Mafia ile mücadeleyle görevlendirilen Mori’nin sarf ettiği şu sözler bu durumu ortaya koymaktadır: “Eğer Sicilyalılar mafiadan korkuyorlarsa, onları benim görüp görecekle en güçlü mafioso olduğuma inandıracam”³⁹⁵.

Tipik bir mafioso, arkadaşlarına güvenen, sözünden dönmeyen, bir yardıma nasıl karşılık vereceğini bilen, onur ve minneti en büyük değer sayan, bunlara saygı gösterilmesini sağlamak için şiddet kullanmaya hazır birisidir. Bu özellikleriyle saygı ve değer kazanan mafiosonun; bir suçlu, bir asi olduğu düşünülmez³⁹⁶.

Zaman zaman mafioso gerçekten de zayıfın, zor durumda olanın savunucusu olmuştur. Ancak asıl olarak ününü arttırmasının yanında, kendisine güvenen ve saygı duyan insanlara yenileri ekleneceği için emeğinin boşa gitmediğini bilen mafiosonun başlangıçtaki çıkar gözetmez tutumu, uzun vadeli bir yatırım olarak değerlendirilebilir. Zira, sorunları çözmeye ve insanlara yardım etme yeteneğine inananların sayısı arttıkça mafiosonun prestiji de artmaktadır³⁹⁷.

³⁹³ **Arlacchi**, s. 27, 28.

³⁹⁴ **Çulcu**, C:II, s. 375.

³⁹⁵ **Petacco**, A., *Il prefetto di ferro*, Milano 1975, s. 105’den aktaran, **Arlacchi**, s. 34; Mafioso, tartışmaz, konuşmaz, pazarlık etmez, öldürür. (**Ziegler**, s. 56).

³⁹⁶ **Arlacchi**, s. 42.

³⁹⁷ **Arlacchi**, s. 44.

Mafioso, merkezi otoritenin cezalandırılmadığı kişidir. Şu veya bu nedenle suç işlemiş, yargılanmış ancak ya hiç ceza almamış ya da az bir ceza ile kurtulmuş olan kişidir. Ona devlet dahil hiçbir gücün bir şey yapamadığını bilen çevresindekiler, onun gücüne ve şiddetine karşı saygı duyarlar³⁹⁸. Haydut, devletten kaçarak yakasını kurtarır, mafioso ise devlete karşı savaşa girer ve bu savaştan galip çıkar. Mafioso hakim karşısına çıkar, yargılanır ancak “delil yetersizliğinden” beraat eder³⁹⁹. Böylece mafioso saygınlık kazanır.

Ancak, Mafia geleneksel işlevinden bir ölçüde uzaklaşıp değişim geçirirken ve girişimci Mafia olarak adlandırılırken, mafioso da bazı değişimler yaşamıştır. Her şeyden önce geleneksel mafioso gösterişi sevmez, az konuşmayı, alçak gönüllü bir kimliğe sahip olmayı tercih ederken, onur sahibi olarak kendisine gereksinimi olan herkesin emrindeyken ve göze batan aşırı davranışları ve aşırı zenginliği değil, etki gücü ve üstünlüğüyle ilgi çekerken; *girişimci mafioso* büyük bölümünü güç ve servetin gösterişli simgelerinin –lüks oteller, lüks lokantalar, her türden lüks araba- oluşturduğu özgün ve özel bir hayat tarzına sahiptir. En güçlü genç Mafia patronları Roma ve Milano’nun yüksek sosyetesine katılmışlardır. Girişimci mafioso, kendisini zalim bir velinimet olarak gösterdiği düzenli röportajlar yapan, geveze birisidir. İmajına özen gösterir. Reklamın değerini özel radyo ve televizyonlara para yatıracak kadar iyi bilir. Buna karşın kendisini yakın aile bağlarından, klient ilişkilerinden, onurdan, araçsal dostluklardan ve üvey akrabalıklardan oluşan doğal/yerel köklerinden koparmamıştır⁴⁰⁰. Kar ve güç, ihtiyaçları karşılamanın araçları değil, hayatın amaçları olarak kabul görür ve girişimci mafioso zengin olma arzusundan ziyade servet ve güç arayışı içerisindedir. Girişimci mafiosonun gözü yerel düzeydeki durumu yerinde olan sınıf değil, sınai, ticari ve mali burjuvazinin oluşturduğu sanayi üçlüsüdür. Girişimci mafioso, ait olduğu mahallenin, beldenin ve toplumsal tabakanın hayatıyla bütünleşmiş bir ailede doğmaktadır. Bir uomini di rispetto’nun oğlu ya da onun herhangi bir dereceden akrabası olması büyük bir ihtimaldir ve bu ona bir çocuk olarak da toplum içinde özel konum sağlar. Girişimci mafioso adalet sistemi

³⁹⁸ Çulcu, Mafia Üzerine Notlar, s. 21.

³⁹⁹ Vito Cascio Ferrà 69 kez yargılanmış ve 69 kez beraat etmiştir. (Çulcu, C:II, s. 377).

⁴⁰⁰ Arlacchi, s. 139, 140.

ve rakipleri ile sürekli bir çatışma içerisindedir⁴⁰¹. Tüm bunlara rağmen, mafiosonun içerisinden geldiği geleneklerden tamamen uzaklaştığını söylemek doğru olmaz.

5) Mafios Örgütlenme

Mafia, günümüzde faaliyetleriyle organize suçluluğun en kapsamlı ve tehlikeli türü olarak anılmaktadır. Mafia ile mücadele bu organizasyonların sağladığı üst düzey yapılanma ve ilişkileri nedeniyle daha da zorlaşmaktadır.

Mafia yapılanmasını incelediğimizde, bir mafioso zamanla etrafında bir ipek böceği kozası örneğindeki gibi örgütlenmeler meydana getirerek çevresini sarar. Bunlardan ilki; kaba kuvvete dayalı ve yakın çevresinden oluşan, suça yönelik, haraç, fuhuş, şantaj, kaçakçılık, kumar, terör, cinayet, yaralama vs. örgütüdür. Buna “Cosca”⁴⁰² adı verilir. İkinci aşamada ise özellikle mafiyayı diğer organize suçluluk türlerinden bir anlamda ayıran “partito ilişkiler” gelmektedir. Partito, mafianın üst düzey ilişkilerini yürüttüğü ve ortaya çıkan sorunları o boyutta çözümlendiği örgütüdür. Bunun içerisine, güvenlik görevlileri, politikacılar, bürokratlar, çeşitli mesleklerden seçkinler, sanayiciler, borsa spekülâtorleri, adalet mekanizmasındakiler, tanınmış devlet adamları girebilmektedir. Bu ilişkileri sayesinde mafia, kendisini yasal bir konuma sokabilmekte ve saygıdeğer bir konum kazanabilmektedir⁴⁰³.

Organizasyonun yapılanmasında üst yönetimde yer alanlar ve alt kademedeki elemanlar bulunmaktadır. Yapılanmanın en üstünde patron, şef konumundaki “Capo” bulunur⁴⁰⁴. Capo organizasyonun lideridir. Capo ve yanındakiler (yakın akrabaları, işbirliği yapılan aynı derecedeki mafia ailelerinin liderleri) üst yönetimi oluşturur. Alt elemanlar, emirleri yerine getiren ve üst yönetimle her zaman doğrudan ilişkileri

⁴⁰¹ **Arlacchi**, s. 140 vd.

⁴⁰² Sicilya diyalektiğinde Cosca, bitki yaprağı, özellikle de enginarın yaprağıdır, mafia gruplaşmasından birini göstermek için kullanılmıştır. (**Evik**, s. 33; **Çulcu**, C:II, s. 395)

⁴⁰³ **Çulcu**, Mafia Üzerine Notlar, s. 42.

⁴⁰⁴ **Ziegler**'e göre büyük babalar maskeyle dolaşırlar, gün ışığına çıkmaktan nefret ederler, dünyaları alacakaranlıktır. Mahkemelerde görünmeleri nadirdir, yalanlarını yakalayabilen yargıç yok gibidir. Sayılı birkaç kişi dışında gerçek adlarını bilen yoktur. Kısaca suratları olamayan insanlardır. Birçok değişik kimlikle genellikle çok dürüst görünen bazen de çok saygın bir hayat sürerler. Kendi elleriyle kimseyi öldürmedikleri gibi, emirleri altındaki binlerce tetikçiyle de hiç konuşmazlar. Gölgede kalarak muazzam imparatorluklar yönetirler: esrar perdesiyle örtülmüş bir bilmece gibi yaşarlar. (**Ziegler**, s. 13)

olmayan, planlanan faaliyetleri eyleme döken militanlardan oluşur⁴⁰⁵. Cosca'nın yapısı incelendiğinde üst yönetim bir anlamda Mafia ailesini oluşturmaktadır. Bu yapılanma ailenin üyelerinden başlar ve vaftiz çocukları, patronun nikah şahitliklerini yaptığı ritüel akrabalar, patronun koruması altında olanlar, hizmet verip görev alanlar, patronun iş yerlerinde çalışanlar, dostlar, ritüel kardeşler (kan kardeşleri vs.), aynı yerden olanlar, yardımcıların yardımcıları vs. bu yapılanma içerisinde yerini alır. Cosca içindeki ortak hedef "dışa karşı ortak savunma" olarak belirtilebilir. Cosca'nın üyeleri kurallara uygun bir dayanışma içerisinde bütünleşir ve herkes verilen görevi layığıyla yerine getirmelidir. Tüm üyeler Capo'ya karşı bağımlılık duygusu içinde hareket eder⁴⁰⁶. Capo Mafioso'nun Cosca içindeki ilişkileri üç gruba ayrılabilir. Bunlar: aile içi ilişkileri, dostluk ilişkileri, koruma altındakilerle ilişkilerdir⁴⁰⁷.

Mafiosonun kişisel yetenekleri ve görevleri, doğrudan doğruya sonraki kuşağa devredilmez. Bu bakımdan yoğun bir devridaim olduğunu söylemek ve mafiosonun çocuklarının kendilerine babalarından kalan zirvedeki yerlerini ellerinde tutmayı başarmalarının oldukça az görülen bir durum olduğunu belirtmek mümkündür. Ardıl olacak adayların yukarıdan zorla dayatılma çabaları hemen hemen her zaman grubun iç dayanışmasını baltalar ve şiddetli çatışmalar doğurur. Yaşça büyük olmanın da lider olma konusunda bir bağlayıcılığı yoktur. Buradan anlaşıldığı üzere Mafia gruplarının içsel hiyerarşileri, üyelerinin coscayı yönetmek için gereken belli niteliklere sahip olma düzeyleri ile belirlenmektedir. O anki patronun oğullarının saldırganlık, beceriklilik, sinirlerine hakim olma, zeka, acımasızlık, hızlı karar verme gibi özelliklerinin bulunmaması; gerek söz konusu Mafia grubu içerisinde, gerekse bu bölgedeki değişik gruplar arasında şiddetli, sert ve hızlı bir hareketliliğe neden olur⁴⁰⁸.

Bu noktada geleneksel Mafia ile girişimci Mafia arasında bir ayrım söz konusu olmaktadır. Geleneksel Mafia şefinin gücü, yalnızca kısmen bir izleyici grubunu (ya da pek çok şefin var olduğu çok sayıda grubu) kendisine bağlayabilme yeteneğine dayanmaktadır. Bu durumda farklı ilişki biçimleriyle şefe bağlı sayıları on beş-

⁴⁰⁵ Mafia da şiddet aynı kaynak tarafından kullanılır. Bu amaç için yetiştirilerek donatılmış ve sadece örgütün en üst kademelerine hesap veren bağımsız birimlerce uygulanır. (Ziegler, s. 56).

⁴⁰⁶ Bir suç grubunun yöneticisi olan Ganci'nin itiraflarında şu kelimeler yer almaktadır: "Capo'ya gözü kapalı itaati, frenlenemez bir şiddeti ve kurnazlığı içgüdü haline getiren çocuk, sonunda sadece öldürmek için eğitilmiş bir köpeğe dönüşür." (Ziegler, s. 71).

⁴⁰⁷ Çulcu, C:II, s. 395 vd.

⁴⁰⁸ Arlacchi, s. 153, 154.

yirmiye geçmeyen az çok süreli bir zümre söz konusudur. Girişimci mafiada ise zaman zaman yetmiş-seksen hatta daha fazla yetişkin erkek üyesi bulunan, oldukça büyük bir dizi gruptan oluşan ve merkezinde bir ya da nadiren daha fazla büyük biyolojik ailenin bulunduğu bir çekirdek bulunmaktadır. Çağdaş bir Calabrialı ya da Sicilyalı mafianın lideri olabilmek için, geniş bir aileye ve aralarında kan bağı bulunan büyük bir şebekeye sahip olmak zorunludur. Modern bir Mafia coscasının güç ve saygınlığı üyelerinin sayısı ile yakından ilgilidir. En güçlü Mafia grupları en fazla üyeye sahip olanlardır⁴⁰⁹.

Organizasyon içerisindeki bu yapılanmanın ardından ikinci aşamada Partito, yani çıkar grubu ilişkileri gelmektedir. Sicilya'da bürokrasi, yerel güçlerin yardımını ve desteğini almadan, devlete işlerlik kazandıramaz. Devlet mekanizmalarının işleyebilmesi adına yerel güçlerin desteğini sağlama ihtiyacı hisseder. Bu durum, yerelde gücü elinde bulunduran ve hakimiyetini kurmuş olan mafiosonun devlet içinde partitosunu kurmasını kolaylaştırır. Bu şekilde başlayan ilişkiler, karşılıklı yardımlaşma simetrisinin, mafioso lehine bozulmasıyla mafiosoyu bürokrat karşısında patron durumuna getirir. Bu doğrultuda mafioso, bürokratik devlet çarkının bölgedeki en güçlü unsuru olan politikacının da desteğini kazanmak ister⁴¹⁰. En basit örneğiyle, seçimlerde halkın desteğini ve oylarını almak isteyen siyasetçi, mafiosonun desteğine ihtiyaç duymaktadır. Bu da iplerin mafiosonun eline geçmesine fırsat tanımaktadır. Girişimci mafioso gücünü arttırdıkça ve etki alanını genişlettikçe Güney İtalya Bölgesinde siyasal ve idari olarak sorumlu konumunda bulunan görevlilerle olduğu kadar, devlet aygıtının bütün yasadışı ya da yarı yasal sektörleriyle doğrudan ilişki kurmuştur⁴¹¹. Siyasal liderlerin ve Mafia patronlarının ortak ekonomik çıkarlarını birlikte izlemeleri sonucunda, siyaset dünyası ile Mafia arasındaki ilişkilerin doğası değişikliğe uğramıştır. Birçok işi bir arada yönetebilmek amacıyla tanınmış mafiosolar (çoğunlukla hayali şirketleri paravan olarak kullanarak) tanınmış politika-

⁴⁰⁹ **Arlacchi**, s. 154 vd.

⁴¹⁰ **Çulcu**, C:II, s. 405; İtalya'da yedi kez başbakanlık ve on dört kez bakanlık görevini üstlendikten sonra Palermo savcısı tarafından Cosa Nostra bağlantısı ile suçlanan Giulio Andreotti bu duruma bir örnektir. (**Ziegler**, s. 19, 20).

⁴¹¹ **Arlacchi**, s. 190; Mafia gruplarının ülkenin siyasal seçkinleri arasında yer almasını sağlayan nedenlerden birisi, en güçlü Mafia grupları ile ulusal ve uluslararası mali sermayenin belli kesimleri arasında ittifak kurulmasıdır. Çeşitli yerel ve Amerikalı Mafia grupları ile yakın bağlantıları ve Hıristiyan Demokrat politikacı Giulio Andreotti ile siyasal ilişkisi olan Sicilyalı bir banker olan Avukat Sindona tarafından Sicilya'daki Mafia mali piyasasının, yasal ulusal mali piyasa ile bütünleşmesi yönünde ilk adım, 1970'li yılların başında spekülasyon amaçla Interfinanziari Spa şirketinin kurulması ile atılmıştır. (**Arlacchi**, s. 191, 192).

cılarla ortaklık kurmuşlar; -inşaat ve finans şirketleri, sigorta şirketleri, sanayi ve tarım şirketleri, turistik ortaklıklar ve otel yatırımları gibi- Sicilya, Calabria ve başka bölgelerde de büyüklü küçüklü Mafia siyasal lobileri ortaya çıkmıştır⁴¹². Kamu erkiyle mafia arasında son derece tehlikeli bir iç içe girme söz konusudur. Buna karşın, mafia kamu şahsiyetlerine karşı dahi acımasız bir şiddet kullanmakta tereddüt etmemiş, bu şekilde yoğun bir yıldırma (sindirme) gücü ve etkileyici bir yenilmezlik görüntüsü sergilemiştir⁴¹³.

Tüm açıklamaların ötesinde merkezlerini İtalya’da konuşlandırmış mafia organizasyonlarının yapılanmaları ve örgütlenme biçimleri kendi aralarında değişiklik arz edebilmektedir. Bir organizasyon katı bir hiyerarşik yapı içinde faaliyet göstererek tehlike yaratabiliyorken, başka bir mafia organizasyonun daha esnek bir hiyerarşik yapı içerisinde varlığını sürdürmesi söz konusu olabilmektedir. Mafia genel olarak bahsedilen şekilde bir yapılanmaya sahip olsa da, üyelerinin nitelikleri ve sayılarına oranla farklı sınıf ve derecelendirmelere sahip olabilmektedir. Buna göre Cosa Nostra’nın Cosca’sı üç bölümden oluşabilirken, Camorrada bu durum farklılaşabilmektedir. Bu nedenle, genel hatlarını ortaya koymakla beraber, mafia gruplarının kendilerine özgü farklı yapılanmalar içerisinde ortaya çıkabileceklerini belirtmek gerekir.

6) Mafianın Kuralları ve Töreleri

Mafianın yazılı belgelerde görülemeyecek ancak belki de yazılı belgelerden daha etkin ve daha ödünsüz bir şekilde işleyen katı kuralları vardır. Mafia üyelerinden koşulsuz bir sadakat beklenir. “Omerta”⁴¹⁴ adı verilen “susunluk yasası” artık simgeleşen bir kural halini almıştır. Mafianın dışı karşı korunmasında en

⁴¹² **Arlacchi**, s. 191.

⁴¹³ **Palazzo**, s. 820.

⁴¹⁴ Omerta kelimesi “omu”(adam) kelimesinden türemiştir. Buna göre burnunun üstünde sinek gezdirmeyen, en ufak bir saldırıya bile tahammül edemeyen erkek adam demektir. (**Evik**, s. 32; **Çulcu**, C:II, s. 408); Ziegler’e göre omerta, “her onurlu insanın (mafioso) kanyla mühülediği, hiçbir zaman, hiçbir koşul altında örgütünün çalışması, faaliyetleri ya da yöneticileri hakkında hiçbir bilgi vermeyeceğine and içtiği bir yemindir. (**Ziegler**, s. 243).

etkin yöntemlerin başında “omerta” gelmektedir. Koşulsuz sadakat, itaat ve dayanışma temel kuraldır.⁴¹⁵

Mafianın koymuş olduğu kurallar onun yasaları anlamına gelmekte olup, yasalara karşı gelenler cezalandırılmaktadır. Bu yolla organizasyon içerisindeki disiplin sağlandığı gibi, verilen cezalar üyeler arasında korku yaratmakta ve caydırıcı bir nitelik taşımaktadır. Örgüt içi dayanışmanın sağlanması da bu kurallara bağlıdır. Kaldı ki, kurala uymayanların cezasız kalmadığının, bir başka deyişle mutlaka hak ettiği en ağır şekilde cezalandırıldığının ve kaydedilen başarıların da ödüllendirildiğinin bilinmesi organizasyonun üyelerinde bir bilinç yaratmaktadır. Omertayı bozan, resmi makamlara konuşan üye karşılaşılabileceği yaptırımını bilir ve bu nedenle konuşmaz⁴¹⁶. Mafia üyelerinin yasal otoriteye başvurması yasaklanmakta, buna karşılık kendi patronlarına bağlılık, saygı ve hürmet teşvik edilmektedir.

Mafianın düşmanları güvenlik görevlileri, kendi iş alanlarına girmeye çalışan diğer gruplar ve alt tabakada bulunan kendi elemanlarıdır. Mafia, devlet organlarının içerisine kendi elemanlarını sokabildiği ve bunun yanı sıra yetkilileri rüşvet, yolsuzluk, tehdit, şantaj, baskı vs. yollarla etkisiz hale getirebildiği için güvenlik güçlerine karşı bir savunma mekanizması geliştirebilmektedirler. Deliller ortadan kaldırılmakta, yetkililere konuşabilecek herkes omerta ile susturulmaktadır. Konuşan, bilgi veren, hatta tanıklık yapan kişi kendi ölümünü hazırlamış olmaktadır. Bu nedenle, işlenen suçlarla organizasyonun bağlantısını kurmak mümkün olmamaktadır. Suçun işlenmesinden evvel profesyonel bir hazırlık aşaması söz konusudur

Diğer düşman ise belirli bir alan ya da bölgede faaliyet gösteren mafianın sahasına giren rakibidir. Bu önemli ve şiddetli çatışmalara, suikastlara, çekişmelere neden olmaktadır. Kendi faaliyet alanına giren yasal veya yasadışı teşebbüslere, önce durumdan hoşnut olunmadığı ifade edilmektedir. Bu sonuç vermezse, tehdit yoluna başvurulmaktadır. Değişen bir şey olmazsa, yaralama, öldürme vs. söz konusu olmaktadır.

⁴¹⁵ Susma kuralı kimi zamanda susmak istemeyen kişilerin yakınlarını ilgilendirir. Zira bu kural sadece taraf olan bireyler için değil, tüm Sicilyalılar için geçerlidir. (Çulcu, C:II, s. 409).

⁴¹⁶ Tanıklık etmek için çağırılan belli başlı simaların hemen hepsi, mafianın ne olduğunu bilmedikleri ya da kendi dünyalarında mafianın hiçbir biçimde yerinin olmadığı üzerinde idare etmektedirler. Mafia üyesi-hatta mafia patronları- oldukları tescil edilmiş olan sanıklar, örnek ahlaki niteliklere sahip oluşlarıyla övülmekte ve iş olanakları nedeniyle madalya verilmesi gereken velinimetler olarak tanımlanmaktadır. Yaşadıkları yörelerin sahne olduğu çok sayıdaki cinayet, saldırı ve benzeri olaylar hakkında tanıklıkları istendiğinde, bu tür olayların genç serserilerin, saldırganların vs. işi olduğu yanıtını vermektedirler. (Arlacchi, s. 200).

Son olarak Capo mafia için tehdit oluşturan mafyanın alt seviyesindeki üyeler, mafyanın kurallarına en ufak aykırılıkta çok ağır yaptırımlarla karşılaşacakları konusunda bilgi sahibidirler. Zira, kurallara uymayanların en ağır şekilde cezalandırıldığına şahit olmuşlardır. Capo mafyanın bu konudaki yetkileri sınırsızdır⁴¹⁷.

Kabul törenlerinde müstakbel üye, sembolik bir ölüm ve yeniden doğum yaşamaktadır. Üyeliğe kabul edilen kişiler eski hayatlarını ölerek geride bırakmışlardır ve artık organizasyonun bir parçası olarak “yeniden doğarlar”. Ardından yeni ailelerinin kurallarına uyacaklarına dair yemin ederler. Yeni üyeler itaatsizliğin ölüm anlamına geldiğini bilirler⁴¹⁸.

Ritüel; üyeliğe kabulde, bir azizin yanmakta olan resmini elinde tutarken tam gizlilik ve itaat yemini etmeyi içerir. Bunun ardından müstakbel üyenin capo’su, bir bıçak alıp onun elini keser. Yanan resim yeni üyenin eski hayatını, kan ise mafia ailesinin üyesi olarak yeniden doğuşunu simgelemektedir. Bu ritüeller her organizasyonda farklılık arz edebilir⁴¹⁹. Bu törenlerde kullanılan terminoloji ve kana verilen anlam Hıristiyan Katolik inancının izlerini taşımaktadır. Nitekim ‘Ndrangheta organizasyonunda yeni üyenin katılım seramonisi “vaftiz” olarak adlandırılmaktadır⁴²⁰.

Mafiaya kabul edilmek için, müstakbel üye en az bir cinayete katılmak zorundadır. Bunun ardından aday grubu üye olarak kabul edileceği özel bir toplantı beklemektedir. Aday toplantıya gittiğinde diğer üyeleri bir masanın etrafında oturur halde, bazı durumlardaysa bir mezarın veya bir azizin mabedinin etrafında ayakta dururken bulacaktır. Bir dizi soruyu yanıtlamasının ardından da mafiaya kabul edilme süreci ya da mafia içerisinde tekrar yaradılışı başlayacaktır⁴²¹.

Mafia üyeliği çeşitli yollardan elde edilmektedir: doğum, evlilik ya da akrabaların veya yakın dostların sponsorluğu... Üyeler yer altı dünyasının gerekliliklerine göre özel yetenekleri ve becerileri sayesinde seçilirler. Mafyanın çeşitli alanlardaki amaçlarını ve kontrollerini gerçekleştirecek olağanüstü yetenekli kişiler milli kökenleri ne olursa olsun “kardeş” olarak kabul edilirler. İş alanlarının sınırlarını genişletecek ve kasalarını dolduracak dehaya sahip olanlar için bir ayrıcalık söz konusudur. Mafiada kabul görmek ağır bir süreçtir. Bir aday artık bir kardeş olabilmek için tam

⁴¹⁷ Dursun, s. 105 vd.

⁴¹⁸ Southwell, s. 12.

⁴¹⁹ Southwell, s. 12, 13.

⁴²⁰ Sözüer, Organize Suçluluk, s. 8.

⁴²¹ Southwell, s. 12.

bir üyenin çırağı olarak bir dönem geçirir, onunla birlikte mafia çevrelerinde dolaşır, purosunu ve sigarasını yakar, emirlerini yerine getirir, haraç toplar, cinayet işler. Adayın deneyimini kazandığı suç alanı, sponsorunun özel uzmanlığına bağlıdır ve narkotik, kadın ticareti, sendika haracı, kumar ya da mafianın sağlamca yerleştiği diğer yasadışı alanlardan birisi olabilir. Himayesindeki kişi kendisini kanıtlayıp örgütün tam üyeliğine hazır olduğunu gösterince, sponsoru kendisini ortak olarak alır ya da ona karşı komşu bir bölgede kendi ağını kurmasına yardım eder. Yeni üye bundan sonra mafianın kendisinden olanlara sağladığı korumaya, sırlara ve ayrıcalıklara hak kazanır. Bu birliktelik ancak ölümle son bulabilir. En derin sır örgütün bağlayıcı yemini omertadır. Bunun ilkel diyalektikte anlamı “soylu suskunluk”tur⁴²².

Üyeler katıldıkları suç ailelerinin eski ailelerinden, tanrıdan veya devletten önce geldiğini öğrenir. Ailenin liderinin, capo'nun emirlerine her zaman uymak zorundadırlar. İster yeni bir suç girişimi, isterse eş seçimi olsun, her önemli mesele ve karar konusunda izin istemek zorundadırlar. Ailenin hiçbir üyesine hiçbir konuda yalan söylememeleri gerekir. Kendilerini hiçbir zaman bir başka mafia üyesine, mafia üyesi olarak tanıtamazlar; bunun yerine onları, ikisinin de tanıdığı bir üyenin tanıştırması gerekir. Bu durumda genellikle “bizim arkadaşımız” anlamına gelen “amico nostra” ifadesi kullanılır. Bir diğer üyeye veya üyelerin kadın akrabalarına hiçbir zaman saygısızlık etmemelidirler ve her şeyden önemlisi, ailenin dışındakilere aileye dair hiçbir şeyden söz etmemeleri gerekir⁴²³.

Sicilya'da omerta ile bireyin devlete başvurmasını engelleyen yerel anlayış, “Vendetta” (kan davası) yolunu açık tutar. Vendetta mafia grupları arasında sık başvurulan bir yoldur. Özellikle mafia cinayetlerinin kurbanları çoğunlukla mafiosolardır. Aralarında Vendetta bulunan iki mafia grubunun yıllarca devam eden kanlı mücadelelerine ve bu mücadelelerde birbirlerini acımasızca katlettiklerine sıkça rastlanır⁴²⁴.

Mafianın bahsedilen kuralları ve törenleri de yine her mafia grubunda farklılık gösterebilir. Organizasyonun yaratmış olduğu kurallar, organizasyon içerisindeki

⁴²² Balsamo,/Carpozi Jr, s. 12, 13.

⁴²³ Southwell, s. 13; Mafiosolar arasındaki şiddet ve cezalandırma yöntemleri oldukça çabuk ve serttir. Ölümden başka bir ceza uygulanacak olursa hedef sadece mafioso olur. Iska geçen bir kurşun uyarı anlamına gelir. Mafiosonun yüzüne bir bıçak yarısı “sferreggio” açılır. Bu ceza şekline tüm Güney İtalya'da rastlanır ve tipik bir mafioso işaret olarak kabul edilir. (Çulcu, C:II, s. 411).

⁴²⁴ Çulcu, C:II, s. 415.

ilişkiler ve üyeliğe kabul gibi konularda her mafia grubunun tercih ettiği kendisine özgü yol veya yöntemlerden bahsedilebilir. Bu nedenle mafia gruplarını kendilerine özgü kuralları ve gelenekleriyle ayrı ayrı değerlendirmek daha yerinde olacaktır.

7) Mafia'nın Tipi Yapılanmaların Dış Dünyaya Yansıyan Şekilleri

a) İtalyan Mafiası

İtalya'da organize suçluluk denildiği zaman akıllara hemen mafia gelmektedir. Zira, mafia İtalya'da özellikle Sicilya'da uzun yıllar boyunca toplumun yaşayışını ve kaderini etkileyen önemli bir etkiye sahip olmuştur. Sicilya için aynı zamanda bir kültürü, hayat tarzını da ifade eden mafia, günümüzde tüm dünyayı etkisi altına alan ve uluslararası boyutta gösterdikleri faaliyetleriyle korku salan büyük organize suç gruplarını temsil eden bir kavram olarak anılmaktadır. Bu nedenlerdir ki, İtalya'da mafia, organize suçlulukla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Mafia sözcüğü İtalya'da, ön plana çıkmış bazı suç grupları temsil etmektedir. Bunlardan bazılarının kökeni ve oluşumu oldukça eski olmakla beraber, bazıları ise nispeten daha yeni sayılabilir. Ancak mafia günümüzde İtalya'da ve tüm dünyada faaliyetlerini hız kesmeden sürdürmekte ve haksız olarak çok yüksek kazançlar elde etmektedir. Uluslararası bağlantıları olmakla beraber İtalya'da faaliyet gösteren önemli mafia gruplarını Cosa Nostra, Camorra, 'Ndrangheta, Sacra Corona Unita şeklinde saymak mümkündür.

(1) Cosa Nostra

İtalya'da mafia denilince ilk akla gelen suç örgütü Sicilya bölgesinde ortaya çıkarak tüm bölgeye hakim olan Cosa Nostradır. Organizasyon, henüz daha adı konulmamışken İtalya'da Mafia olarak anılmıştır. Cosa Nostra halen Mafia veyahut Sicilya Mafiası olarak da anılmaktadır. Cosa Nostranın temel özelliği ise piramit

şeklinde katı bir hiyerarşik yapıyla, davranış kuralları, karar organları, görev dağılımı, belirli hareket alanları ve üyeliğe kabulde belirli prosedürü⁴²⁵ olmasıdır⁴²⁶.

Sözcük anlamı⁴²⁷ “Bizim Mesele”, “Bizim Davamız” ya da “Bizim İş” olan Costa Nostra 1950’lere kadar seyrek bir yapılanma içindedir. Bu sırada küçük mafia ailelerinden oluşan bu örgütün ABD’deki mafıyla ilişkileri sıkı değildir. 1958’de mafia aileleri arasındaki çatışmaları önlemek için, ABD’de Şanslı (Lucky) Luciano’nun önderliğinde bir komisyon (Copa) kurulmuştur. Copa kuralları koymakta, anlaşmazlıkları önlemektedir. Kurallar dönemin önde gelen isimlerinden Tommaso Buscetta, Badalamenti ve “Küçük Kuş” Salvatore Greco tarafından belirlenmektedir. Copa’da on mafia ailesi bulunmaktadır ancak 1970’lere gelindiğinde bu yapı üçlü bir yapıya dönüşmüştür. Guentano Badalamenti, Stefano Bondate ve Carleonelerin başı Luciano Leggio. Leggio 1974’te tutuklandıktan sonra yerini Salvatore Riina almıştır. 1978’de tekrar örgütlenen Copa, 1981-83 arasındaki büyük Mafya Savaşı ile dağılmıştır. Salvatore Riina ve Bernardo Provenzano’nun başında bulunduğu Carleone’ler savaştan galip çıkmışlardır. Riina, ‘Büyük Soruşturma’ adıyla bilinen mafia karşıtı büyük operasyon sonrasında, 1994’te tutuklanana kadar Copa’nın lideri olarak kalmıştır. Riina’dan sonraki yeni “baba” Provenzano, selefının kanlı stratejisini terk ederek mafiyayı biraz daha karanlığa çekmiştir. Cosa Nostra “yüksek” ve “alçak” olarak adlandırılan ikili yapıya sahiptir. Yüksek mafia rüşvet ve büyük ticari faaliyetleri idare ederken, alçak mafya Cosa Nostra’nın “kirli işleri”ni yapmaktadır. Cosa Nostra İtalya’da öyle bir nam salmıştır ki bazı kaynaklar örgütü Fiat’tan sonraki en büyük İtalyan kurumu olarak göstermişlerdir⁴²⁸.

Cosa Nostra yapılanmasında her cosca 3 temel kısımdan oluşur: Çekirdek, çember ve dış çevre. Cosca’nın çekirdek kısmı, en dar alan olan iki gruptan oluşur.

⁴²⁵ Aday, kişisel nitelikleri ve suç faaliyetlerini değerlendiren mafia mensubu onurlu bir insan tarafından belirlenir. Bu kişinin örgüte girebileceği konusunda hükme varıldıktan sonra danışman aile temsilcisinden kendi sorumluluğu altında suç faaliyetleri için adayın kullanılabilmesi için izin ister. Bu andan itibaren aday üye olur ve artık örgütün emrine hazır olarak varlığıyla örgütün istihdam gücüne katkıda bulunur. Sonraki aşamada örgütün önemli üyelerinin bulunduğu gizli bir yerde yemin töreni yapılır; böylece Cosa Nostra’ya bağlılık, sadakat gerçekleştirilir. Bir portakal ağacının dikeniyiyle parmak delinir, çıkan kanla kutsal bir figür lekelenir ve ihanet edenin yok edileceğinin sembolü olarak figür yakılır. Üye olacak kişi, bu yanan figürü ateş tamamen sönene kadar elleri arasında tutar ve şu cümleyi söyler: “Yeminime sadık kalmazsam bu kutsal şey gibi etlerim yanmalıdır”. (Evik, s. 36).

⁴²⁶ Evik, s. 36.

⁴²⁷ Southwell, s. 13, Çulcu, C:II, s. 459.

⁴²⁸ “Bilinmeyen Yönleriyle İtalyan Mafyası”, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/468515.asp>, 14.04.2009.

Onurlu insanlar ve unvanı olmayan üyeler; her on kişilik grubun başında seçilerek atanan bir başkan (capodecina) vardır. Başkanın bir başkan yardımcısı ve bir veya birden fazla danışmanı (consiglieri) bulunur. Onurlu insanlar şekli bir törenle kabul edilirler ve bütün bilgilere, aile içinde kariyere ulaşma imkanına sahiptirler. Üyeler ise şekli bir törenle kabul edilmemelerine rağmen coscanın hukuka uygun veya aykırı tüm faaliyetlerine katılırlar, bilgilere sınırlı olarak ulaşırsalar da tamamlayıcı kısmı oluştururlar. Onurlu insanlarla üyeler arasında dar bir ilişki söz konusudur. İki grup arasında çeşitli yollarla geçiş söz konusu olabilir. Her ailenin alışkanlıkları, ihtiyaçları, hukuka aykırı faaliyetlerinin tipine, maruz kaldıkları soruşturmalara göre kendine ait bir politikası bulunmaktadır⁴²⁹.

Çember kısmı ise biyolojik aile bağı veya sonradan kurulan arkadaşlık, dostluk bağıyla çekirdek kısım üyelerine bağlıdır. Üyeleri toplumun çeşitli sınıflarına ait kişilerden meydana gelmektedir. Bu kişiler bilgi, danışmanlık, gizleme gibi hizmetlerde bulunurlar. Üçüncü kısmı oluşturan dış çevre ise (yağmacılar, hırsızlar, tefeciler, dolandırıcılar vs., ekonomik, mali suçlular, siyasiler, idareciler), aile üyeleriyle kan bağı ya da şekli bağ taşımamakla birlikte kişisel çıkar veyahut menfaat icabı çeşitli sebeplerle örgütle ilişki içerisindeyler. Çember ve dış çevre mafia ailesinin en iyi zamanlarında çok yüksek sayıda kişilerden oluşabildiği gibi, güvenlik güçlerinin güçlü olduğu dönemlerde bu sayı azalabilmektedir⁴³⁰.

Cosa Nostra yapılanmasını şu şekilde tarif etmek de mümkündür. Her ailenin başında bir patronu (Capo) ve bu patronun bir veya daha fazla danışmanı bulunmaktadır. Ardından, patronun bir alt patronu (Subcapo) bulunmaktadır. Daha sonra bir dizi teğmen (Caporegime) yer almaktadır. Bu teğmenler ise erlerden oluşan bir Regime'yi yönetmektedir⁴³¹.

Organizasyondaki grupların üstünde bir koordinasyon organı olan komisyon bulunur⁴³². En üstte en prestijli ve en güçlü başkanlardan oluşan bölge komisyonu (commissione regionale) yer almaktadır. Burada yer alan patronlar vilayet düzeyinde yetkili olanlardır. Daha sonra sırayı birbirine yakın üç ya da dört ailenin birleşmesiyle meydana gelen kantonların başkanlarının (capomandamento) oluşturduğu il ko-

⁴²⁹ Evik, s. 37.

⁴³⁰ Evik, s. 37.

⁴³¹ Çulcu, C:II, s. 485 vd.

⁴³² Her Capo kendi bölgesinde özerk çalışabilmekle beraber, olağanüstü bir durumda ve ortak çıkarlar söz konusu olduğunda ulusal komisyonun kararlarına uymak söz konusudur. (Çulcu, C:II, s. 491).

misionları (commissioni provinciali) alır. Her bir aile bir veya birden fazla mahalleye hükmetmekte olup bunun da başında bir aile başkanı (capofamiglia) bulunmaktadır. Bu aile başkanı bir başkan yardımcısı (sottocapo), bir veya birden fazla danışman (consiglieri) ve onbaşı (capodecina) atamaktadır. Onbaşı aileye katılan onurlu kişileri koordine etmektedir⁴³³.

Bu komisyon aileler arasında önceden belirlenen davranış kurallarına uyulması ve dış tehditlere karşı güç kullanılmasında anlaşma sağlar. Güç kullanılmasında her görevin ateşleyici grubu vardır. Bu gruba değişik ailelerin onurlu insanları arasından adam öldürmede güvenilirlik ve cesaretini kanıtlayan kişiler seçilir. Bu gruba özel infaz görevleri verilir; örneğin onurlu insanların ve diğer önemli kişilerin öldürülmesi görevi gibi. Komisyon bu durumda kararı veren organ olarak karşımıza çıkar. Ateşleyici grup daha önemsiz nitelikteki cinayetleri komisyona hemen haber vermek şartıyla gerçekleştirebilir. Komisyonun diğer bir işlevi ise aileler arasındaki anlaşma ve birlikteliklerin kurulması ve yine aileler arasındaki anlaşmazlıkların çözümlenmesinde yetkili hakem görevini yürütmektedir⁴³⁴. Yine, organizasyonu ilgilendiren ve ortak karar alınmasını gerektiren durumlarda da komisyon bu işlevini yerine getirmektedir⁴³⁵.

Cosa Nostra katı kurallarla güçlü bir hiyerarşiye sahiptir. Örgütten ayrılma ancak ölümle mümkün olabilir. Kişi, organizasyonda aktif faaliyetlerde bulunmasa dahi örgütle bağlantısı, üyeliği ve örgüte karşı olan yükümlülükleri ancak ölümle

⁴³³ **Evik**, s. 38; Sicilya ve Amerika'daki Mafia tarafından bugün hala kullanılmakta olan şu hiyerarşik yapı bulunmaktadır: Capofamiglia (ailenin babası), consigliere (danışman), sotto capo (ikinci adam/kaptan, baba'nın bir altı), capodemica (en fazla 10 adamdan sorumlu bir dizi vekilden biri). (**Southwell**, s. 14); Bir Cosa Nostra ailesinin geleneksel olarak organizasyonu doğrudan demokrasi ilkelerine dayanmaktadır. Geçişsiz bir sınıfsal düzen olmadığı için kural olarak her üye üst karar organlarına seçilebilir. Cosa Nostra ailelerindeki kilit konular ise hepsinde aynıdır: Temsilciler, müşavirler ve on kişiden oluşan grupların şefleri. Belirtilen bu konular genellikle en güçlü mafia şeflerinin işgal edilmesine rağmen, hemen hemen bütün mafia itirafları söz konusu konulara demokratik seçim süreçleri sonucunda gelindiğini söylemişlerdir. (**Sözür**, Organize Suçluluk, s. 9).

⁴³⁴ **Evik**, s. 38; **Sözür**, kamuoyundaki yaygın kanaatin aksine, bu komisyonların büyük firmaların yönetim kurulları gibi üst organlarıyla aynı niteliği taşımadıklarını; gerçekte bu komisyonların gücünün sınırlı olduğunu; oluşturulma amaçlarının şiddet uygulanmasını bir düzenlemeye tabi tutarak kriminal organizasyonun kamuoyunda dikkat çekmesinin önlenmesi olduğunu belirtmektedir. Dikkat çekmeme ve bütün organizasyonun güvenliği, komisyonların iç uyumsuzluklar ile devletin temsilcilerine karşı şiddet kullanma konusunu düzenlemesi ve yaptırıma bağlaması suretiyle temin edilmektedir. Ancak komisyonların kararlarına her zaman uyulmadığı gibi, mafia ailelerinin ekonomik faaliyetleri üzerindeki etkileri kural olarak çok az olmakta ve bu ailelere geniş bir otonomi tanınmaktadır. (**Sözür**, Organize Suçluluk, s. 7).

⁴³⁵ Komisyonun görevi Cosa Nostra'nın devamlılığını sağlamaktır. Aileler arasındaki anlaşmazlıklarda son söz sahibi bu topluluktur. Bir patron ölür ya da başka bir şekilde ortadan kaldırılsa onun yerine geçecek kimseyi onaylayacak olan da bunlardır. (**Güner**, s. 56).

sona erer. Üyeliğe kabul için oldukça katı prosedürler bulunmaktadır. Dışarıya bilgi sızdırılması ve olası ihanetlerin önlenmesi, riskin en aza düşürülmesi amacıyla onurlu kişilerin yakın akrabaları örgüte üye olarak kabul edilmektedir. Yeni üye Cosa Nostra üyesi olabileceğini kanıtlamalıdır⁴³⁶. Organizasyona üye olabilmek için ailevi geçmiş, üyeliği engelleyen bazı hususların olmaması (emniyet güçleri ve yargı mensuplarıyla aile ilişkisi, sol partilerin taraftarı olma, Cosa Nostra mağdurlarında birisinin akrabası olma, kabul edilmeyen cinsel alışkanlıklar vs.) aranmaktadır. Cosa Nostra'da iç hesaplaşmaların düzenlenmesi mükemmeldir; küçük suç gruplarının kendilerine tabi kılınmasında şiddet kullanırlar⁴³⁷.

Organizasyon belirli coğrafi bölgelere ayrılmış, bu bölgeleri temsil ve buradaki faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, yönetilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla belli kişiler, aileler görevlendirilmiştir. Bunlar alanlarında özerk olarak faaliyet göstermektedirler.

Cosa Nostra'nın karakteristik özelliği, devlet kurumlarına ve temsilcilerine saldırması veya kurumlara sızarak ve karşı koyanları yok ederek ele geçirmeye çalışmasıdır. Siyasiler ve çeşitli kurumlarla yolsuzluk ilişkilerine girmiş; bunun yanında acımasız şiddet yollarına başvurarak gücünü ve varlığını kabul ettirmeye çalışmıştır. Baskı, şiddet, tehdit, sindirme, şantaj, rüşvet gibi yollarla kamu görevlilerini ve özel kurumlardaki yetkilileri yolsuzluğa mecbur etme ve kendilerine fırsat, avantaj ve imtiyaz yaratma çabası içerisindedir⁴³⁸.

Cosa Nostra'nın diğer bir özelliği de, organizasyonun güç elde etme peşinde olmasıdır. Sicilya Mafiası kendisini tarif etmek için "Onurlu Topluluk" adını da kullanmaktadır. Mafioso "hatırı sayılır insan", "onurlu insan" olarak bilinmektedir. Kamu ihalelerine girmesi, yüksek kazanç fırsatları yanında çevresinde kontrol ve prestij sağlamak için bir araçtır. Cezasızlık, yakalanamama, hakkındaki ceza kovuşturmalarının beraatla sonuçlanması onun gücünü ve etkisini ortaya koyar. Devlet mekanizmalarının, yasamanın, yürütmenin, yargının, güvenlik güçlerinin görevlerini yapmasının önüne geçmek amacıyla bu kurumların mensuplarının yolsuzluk yapar hale getirilmesi söz konusudur. Elde ettiği yüksek gelir dikkate alınırsa bu o kadar da zor

⁴³⁶ Evik, s. 39.

⁴³⁷ Evik, s. 36.

⁴³⁸ Evik, s. 36.

değildir. Kendisine karşı koyacak olan devleti güçsüzleştirir. Çıkarlarını ve prestijini arttırmak için devletin aciz kaldığı durumlardan faydalanır⁴³⁹.

Cosa Nostra uyuşturucu ve silah ticareti, haraç, adam kaldırma, gasp, şantaj, tefecilik başta olmak üzere çok geniş bir suç portföyüne sahiptir. Sicilya'da sağlamış olduğu egemenliği neticesinde, belirli bir bölgede herhangi bir ticari, endüstriyel, gayrimenkulle ilgili bir faaliyette bulunmak isteyen; Cosa Nostra'dan gerekli müsaadeyi almalıdır. Aksi takdirde, kişinin kendisinin veya yakınlarının ya da mallarının güvenliği artık her an tehlikededir. Organizasyon üyeleri tarafından kişi veya malların korunması için haraç kesilmektedir. Koruma karşılığı olarak da belirli bir meblağın ödenmesi, çek veya senet verilmesi, hayali faturaların düzenlenmesi, bazı hizmetlerin sunulması, şirket hisselerinden pay verilmesi söz konusu olabilmektedir. Yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, bunu yerine getirinceye dek sürekli baskı ve tehdit altında yaşamaktadır. Politikacılar, idare içinde yer alan görevliler ve girişimci şahıslarla kurulan ilişkiler neticesinde kamu ihalelerinde nüfuz ve denetim elde edilerek haksız çıkar sağlanmaktadır⁴⁴⁰. Örgütün halihazırda 180'den fazla mafia ailesi bünyesinde, yaklaşık 5.000 örgüt üyesi olduğu da söylenmektedir⁴⁴¹.

(2) Camorra

Camorra (Gomorra) İtalya'nın güneydeki en büyük şehri ve Campania bölgesinin başkenti olan Napoli'de faaliyet gösterir ve birçok olgu Camorra'nın İtalya'nın en eski organize suç örgütü olduğunu göstermektedir⁴⁴². Camorra "kavga" anlamına gelir⁴⁴³. Son yirmi yıl içinde modern bir organize suç örgütü haline dönüşmüştür. İlegal faaliyet gösteren çeşitli gruplarla aralarında var olan anlaşma ve ilişkiler neti-

⁴³⁹ **Evik**, s. 39.

⁴⁴⁰ **Evik**, s. 40.

⁴⁴¹ **Güner**, s. 56.

⁴⁴² Mafia, bir organizasyondan daha çok Batı Sicilya'daki kültürel değerler ile birlikte gelişen bir düşünce ve ideal iken, Camorra suçlar işlemek amacıyla kasıtlı, planlı ve gizli bir şekilde örgütlenmiş bir suç örgütüdür. (**Geleri**, Organize Suç, s. 31).

⁴⁴³ Kesin olmamakla birlikte pek çok kişi Camorra'nın köklerinin Ortaçağ'daki gizli İspanyol suç cemiyeti Garduna'ya dayandığına inanırlar. Garduna kiralık katillik, hırsızlık ve adam kaçırma konularında uzmanlaşmıştır. Üyelerinin İspanyol işgali sırasında Napoli'ye taşınmış ve çok sayıda İspanyol suçluyu da buraya yerleştirmiş olması muhtemeldir. Camorra'nın kökleri Garduna'ya dayansın ya da dayanmasın, 1820 yılından beri var olduğu kesindir. O yıl İtalya'daki Bourbon rejimine muhalefet eden gruplara karşı Napoli'de düzenlenen baskınlar, Camorra'nın ayinlerine ve hiyerarşisine dair kanıtları ortaya çıkarmıştır. (**Southwell**, s. 16, 17).

cesinde büyüyen bir birlik haline gelmiştir. Büyümesinde özellikle iki etkenin ön plana çıktığı söylenmektedir. Bunlardan ilki, kaçakçılık ve uluslararası uyuşturucu ticareti gibi oldukça yüksek gelir getiren alanlarda gösterdiği etkinliğin artması; ikincisi ise bölgede Kasım 1980’de gerçekleşen deprem ve artan nüfus nedeniyle inşaat sektörünün gelişmesi sonucu kamu ihalelerine şirket sahipleri olarak girmiş olmalarıdır⁴⁴⁴.

Camorra her biri capofamiglia tarafından yönetilen 12 aileye sahip haliyle, Sicilya Mafiasından (Cosa Nostra) daha planlı bir yapıya sahip olmuştur. Bu capofamiglialar anlaşmazlıkları çözmek ve ailenin işlerini denetlemek için bir “Baba” seçmek amacıyla zaman zaman konseylerde bir araya gelmişlerdir. Ailelerin kendileri de paranze diye bilinen, günlük meseleleri ele alan bir caporegime tarafından yönetilen bölümlerden oluşmuştur⁴⁴⁵.

Bir görüşe göre, Camorra, Sicilya’nın İspanya’nın hakimiyeti altında bulunduğu 19. Yüzyılın ilk yıllarında, İspanyolların Sicilya’da kurdukları cezaevlerinde doğmuştur. Bu suç organizasyonu önceleri sadece cezaevlerini kontrol ederken, daha sonra tüm Napoli kentini kontrol etmeye başlamıştır. McConaughy, Camorra’nın tarihi hakkında şunları söylemektedir, “Camorra Napoli kentinde, organizasyon olarak en ince detayları düşünülerek sıkı bir şekilde örgütlenmiş ve organizasyon yapısını gizli tutmamıştır. Anılan suç organizasyonu, etkin bir şekilde hakimiyet kurabilmek için Napoli kentini on iki bölgeye ayırmış ve anılan bölgelerin her birinde de alt bölgeler oluşturmuştur. Camorra, Napoli kentinde hırsızlık ve diğer kazanç getiren suçları yoğun olarak işlemiş, bunun yanında yaygın bir şekilde haraç toplama faaliyetine girişmiştir. Camorra mensupları kiralık katil olarak da faaliyet göstermiştir. Ayrıca organizasyon mensupları keyfi olarak adam öldürme faaliyetlerine de girişmiştir. Örneğin bir Camorra mensubu, bir arkadaşının cinayet talebini, sadece güç gösterisi yapmak için ücretsiz olarak yerine getirmiştir”⁴⁴⁶.

Camorra, Napoli Limanlarına mal çıkaran herkesin ve kentteki bütün meşru işyerlerinin ödemesi gereken bir vergi koymuştur. Camorra 1810’lardan sonra Napoli siyasetine iyiden iyiye karışmış ve üyeleri devlet memurluğunda, polislikte ve orduda

⁴⁴⁴ Evik, s. 42; Southwell, s. 18.

⁴⁴⁵ Southwell, s. 17.

⁴⁴⁶ Abadinsky, Howard, *Organized Crime*, Third Edition, Chicago, 1991, s. 17’den aktaran Dursun, s. 95.

kayda değer konumlara gelmiştir⁴⁴⁷. Camorra bugün dahi hala gerek güvenlik güçleri, gerek kamu çalışanları ve idarecileri, gerekse de politikacılarla oldukça önemli ilişkilere sahiptir⁴⁴⁸. Bu ilişkiler onlara kamu ihalelerinde ve yasa dışı faaliyetlerini gerçekleştirmelerinde büyük ölçüde avantaj ve kolaylık sağlamaktadır. Yasa dışı alanlardan elde edilen kazançlarla yasal ortaklıklar kurulması, yasal alanlara yatırımlar yapılması, yüksek kazanç getirecek kamu ihalelerin alınması Camorra'nın girişimci yönünün gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Onlar, yasal iş alanlarında saygın iş adamları kimliğinde karşımıza çıkabilmektedirler.

Cosa Nostra'nın piramitsel yapısıyla karşılaştırıldığında, Camorra dikey yapıdan ziyade daha çok yatay bir yapıya sahiptir. Bunun sonucu olarak, bireysel Camorra klanları birbirlerinden bağımsız olarak hareket ederler ve birbirleriyle anlaşmazlık içerisinde olmaya daha yatkındırlar. Bu durum Camorra'nın üst liderleri yakalandığında ya da öldürüldüğünde, eski kökler dışında yeni aile veya organizasyonlarla birlikte daha kolay iyileşmesini, dirençli ve güçlü olmasını sağlamaktadır. Organizasyon üyelerine *cammorristi* denilmektedir. Camorra'nın en belirgin amacı stratejik suç ittifaklarına katılarak, faaliyetlerini bölgesel sınırlar boyunca genişleterek yaymaktır⁴⁴⁹. Karşılıklı kar sağlanacak olsa Sicilya Mafiası (Cosa Nostra) ile bile anlaşmalar yapabileceğine yönelik bir isteklilik sergilemiş, ancak Korsikalı suç örgütlerini kendi alanı saydığı bölgeden saldırgan bir biçimde atmıştır⁴⁵⁰. Önemli deni-

⁴⁴⁷ Southwell, s. 17.

⁴⁴⁸ İtalya'da Camorra mafia ailesinin ileri gelen üyelerinin toplantılarını, Napoli yakınlarındaki bir polis karakolunda yaptığının ortaya çıkması, ülkede polis-mafia bağlantısının hala güçlü bir şekilde sürdüğünü bir kez daha göstermiştir. Guardian gazetesinin haberine göre polis dedektifleri, bir süredir sürdürdükleri araştırmalar sonucunda, eski bir polis memuru olan, Camorra'lara bağlı Casalesi ailesinin şefi Antonio Iovine'nin kardeşi Giuseppe Iovine'nin Camorra üyelerini San Cipriano d'Aversa'daki karakolda ağırladığı belirlemiştir. Dedektifler, mafia üyelerinin iş görüşmelerini gerçekleştirdiği karakolda, polis telefonlarını kullandığını, kokain çektiğini hatta kapıda kırmızı halıyla karşılandığını belirlemiştir. 1995'te mafia bağlantısı nedeniyle görevinden uzaklaştırılan Giuseppe Iovine'nin haraç toplamak için bölge esnafını dolaşırken, karakoldan ödünç aldığı resmi araçları kullandığı da belirlenmiştir. ("İtalyan mafyasının toplantısı karakolda", <http://www.tumgazeteler.com/?a=2264654>, 14.04.2009).

⁴⁴⁹ Organizasyonda menfaatlerin ve faaliyetlerin değişimiyle beraber birleşmeler ya da ayrılmalar söz konusu olabilir, yeni klanlar oluşabilir. Kitle özellikleri taşıyan tek mafia organizasyonudur. Kırsal kesimde gelişen Sicilya mafiasından farklı olarak, kent vatandaşlarından oluşmuştur. Klanlarına girmek daha kolaydır, belirli koşullar aranmamaktadır. Yapısı elastik, esnek olsa da, Camorra hiçbir zaman alternatif bir düzen olarak Devlete karşı koyamamıştır, sadece soysal kargaşaya hükmetmiştir. Devletin güçlü olduğu; dolayısıyla kontrolü elinde tuttuğu zamanlarda örgüt küçülmüş; buna karşılık ekonomik kriz dönemlerinde kurumların güçsüzleştiği zamanlarda ise gelişmiştir. (Evik, s. 43); Nitekim Mussolini'nin 1922'de İtalya'nın kontrolünü eline geçirmesinden sonra Camorra etkin bir biçimde zayıflamıştır. (Southwell, s. 18).

⁴⁵⁰ 1970'de Raffaele Cutolo liderliğindeki bazı camorristi'ler, Napoli'deki Sicilya etkisine karşı koymak için bir Camorra Fraksiyonu oluşturmuşlardır. Cutolo'nun grubu 1970'lerde muazzam bir güce

lebilecek ölçüde sansasyonel cinayetleri bulunmaktadır. Halihazırda 100'den fazla mafia ailesi bünyesinde 6 ila 7 bin örgüt üyesi bulunmaktadır⁴⁵¹.

Camorra'nın ailelerden oluşan çekirdek kısmı, doğal veya sonradan kazanılan akrabalıklarla birbirine bağlı kişilerden oluşur. Erminia Giuliano gibi kadınların da çekirdek aile içerisinde organizasyonda önemli konumlarda yer alması, organizasyonun değişen sosyal şartlara ve tavırlara diğer İtalyan suç örgütlerinden daha iyi uyum sağladığını göstermektedir. Keza, uyum sağlamak Camorra'nın karakteristik bir özelliğidir. İtalyan askeri polisinin tuğgeneralı Carlo Alfiero'nun da belirttiği gibi, "Nerede kar varsa, Camorra her zaman oradadır"⁴⁵².

Camorra, bölgesini kontrol etmede özel bir teknik kullanmaktadır: Cosa Nostra örgüt bağından gelen korkutma, yıldırma sayesinde kontrolü sağlarken, Camorra'da ise organizasyonu birleştiren bir zirve grubu yoktur, ailelerin ve fakir toplumsal kesimin ekonomisine müdahale ederek kontrolünü gerçekleştirir. Her klan ailesinin içinde iki ayrı figür vardır: Birisi belirli suç faaliyetleri olan boss, diğeri ise genellikle boss'a akraba veya dostluk ilişkileriyle bağlı olan siyasiler ve dış çevreyle ilişkileri sağlamakla görevli görünüşte saygın iş adamı, girişimci kişilerdir. Her klanın gücü, üyelerinin sayısı, dış çevre ve diğer suç gruplarıyla olan ilişkilerin niteliğiyle doğru orantılıdır. Camorra'nın önemli görevlerdeki kişiler ve diğer suç gruplarıyla olan ilişkileri, hukuka aykırı olarak gerçekleştirilen faaliyetlerdeki etkinliği arttırmakta; küçük suç gruplarıyla olan bağlantıları ise sosyal tehlikelilik ve prestijini ifadesi olan bölgenin kontrol altında tutulmasını sağlamaktadır⁴⁵³.

sahip olmuştur. Ancak bu durum diğer Camorra çeteleriyle giderek sertleşen kanlı çekişmelere yol açmıştır. 1979-1983 arasında, Camorra içindeki savaşın 500 camorristi'nin ölümüne sebep olduğu tahmin edilmektedir. Camorra'nın Napoli'de faaliyet gösteren Korsikalılara ve Sicilyalılara muhalefeti kentte hala her yıl suikastların meydana gelmesine yol açmaktadır. (Southwell, s. 18).

⁴⁵¹ Evik, s. 42, Güner, s. 56.

⁴⁵² Southwell, s. 18; Evik, s. 42.

⁴⁵³ Evik, s. 43; Genç bir yazar olmasına rağmen çok sayıda ödüle layık görülen Savanio, Camorra mafiasını yazdığı kitabı piyasaya çıktığından beri kimliği belirlenemeyen kişilerce tehdit edilmektedir. Önce tehdit telefonlarıyla mektup alan yazar, ardından da çevresinden tepki görmeye başlamıştır. Örneğin yıllardır alışveriş ettiği fırının sahibi birdenbire, yazarın artık başka yerden ekme almasını istemiştir. Bu, mafianın izlediği çok bilinen bir yöntemdir. Hedef aldıkları kişinin önce toplum tarafından dışlanması sağlanmakta, ardından da bu kişiye saldırılmaktadır. Mafianın güçlü olduğu İtalya'nın güneyinde gerçekten de yetkili makamlara kimse şikayette bulunamamaktadır. Susma kuralını bozanların hayatı tehlikeye girmektedir. ("İtalyan yazara mafya tehdidi", <http://www.tumgazeteler.com/?a=1749153>, 14.04.2009); Bu örnek dahi, mafianın İtalyan toplumuna nasıl köklerini saldırdığını ve destek gördüğünü ortaya koymaktadır. Mafiaya karşı yapılan bir harekette toplum, mağdur olan kişinin değil, güçlü olan mafianın yanında yer almaktadır. Bu durumda mafianın toplum üzerinde yarattığı korkunun da rolü büyüktür. İşte, İtalya'da mafianın bireyler üzerinde böyle bir etkisi vardır.

Camorra'nın faaliyetleri sigara kaçakçılığı, kaçak loto, tefecilik, uyuşturucu kaçakçılığı ve ticareti, fuhuş, haraç, sahtecilik, yağma, adam kaldırma, kamu ihalelerini ele geçirme, zehirli atık maddelerin boşaltılması gibi çeşitli alanlara yayılmaktadır. Uyuşturucu madde ticaretinde destek olarak uluslararası kanalları kullanmaktadırlar. Venezuela, Kostarika, Kolombiyalılarla anlaşmalar yaparak kokain trafiğini oluşturmaktadırlar. Camorra'nın karıştığı uyuşturucu trafiği ve kara para operasyonları Hollanda, İngiltere, Almanya'da da görülmektedir⁴⁵⁴.

(3) 'Ndrangheta

'Ndrangheta, İtalya'nın Reggio Calabria bölgesinde ortaya çıkmış olup faaliyetlerini bu bölgede sürdürmekle birlikte, İtalya'nın kuzey ve merkez bölgelerinde Sicilya'daki Cosa Nostra ile bağlantılı olarak çeşitli suç faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Yine bu yönde Cosa Nostra ile olan benzerlikleri de dikkat çekicidir. Her iki organizasyon da "Onurlu Topluluk" ismini kullanmaktadır. Calabria ve Sicilya'nın son 200 yıldır yaşadığı benzer sosyal, ekonomik ve siyasi şartların iki grubun da benzer çizgiler etrafında şekillenmesine neden olduğu söylenebilir⁴⁵⁵.

Gerçekten mafioso davranışın ortaya çıkmasında Güney Calabria'nın da oldukça önemli bir yeri vardır. Reggio Calabria'da yaşayanların çoğu, büyük bir kahramanlık ve erdem düzeyini ifade etmek için Yunanca "ndrangheta" sözcüğünü kullanmışlardır. 'Ndranghetista "onurlu bir topluluğun üyesi olmak" anlamına gelmektedir; ancak bu kelime daha genel olarak, tehlikeleri hafife alan, cesur, gururlu, endişe ve kuruntu nedir bilmeyen ve her duruma hazırlıklı, yürekli insanları anlatmaktadır. 'Ndranghetista'nın düşünce sistematığının anahtarı, ('uomo) erkek olmak anlamına gelen omerta'dır. Omerta'nın kurallarını kabul etmek demek, birisi belli bir grubun üyeleri arasında geçerli olan davranış kuralları ile, diğeri ise kendi dışında bulunanlar ile ilişkileri yöneten kuralları içeren bir çifte ahlak sistemi uygulamak demektir. Resmi otoritelerin görünüşteki biçimsel düşmanlığına rağmen 'ndranghetisti, halk arasında büyük bir hayranlık ve saygınlık kazanmıştır. Bir mahkeme kararında bir yerel mafia liderini öldüren kişi hakkında şu ifadeler yer almıştır: "gözü pek doğasına, eşine ender rastlanır galip gelme kararlılığına ve karşısındakine

⁴⁵⁴ Evik, s. 43, 44; Southwell, s. 18; Güner, s. 56.

⁴⁵⁵ Southwell, s. 19; Evik, s. 40.

ilk fırsatta üstünlük sağlamadaki ataklığına uygun kişisel cesarete sahip birisidir. Burada sayılan işleri yapmak için gereken cesarete sahipti; kendisini iki, üç saldırganına karşı koruyabilecek olmasının yanında hatta onlara saldırarak katledecek güce de sahipti”. Mafia ile ‘Ndrangheta, mafioso ile ‘ndranghetista’da olduğu gibi eş anlamlıdır. Bu sözcükler yerli halkın gözünde onur anlayışını ve onur sahibi insanı ifade etmektedir⁴⁵⁶.

‘Ndrangheta yazılı kurallar, törenler, semboller kullanır. Yazılı kurallarda topluluktaki roller, görevler, üyelerin özellikleri, davranış kuralları, uymama halinde uygulanacak yaptırımlar bulunur. Organizasyon, üyeler arasındaki ilişki sayesinde faaliyet gösterdiği bölgede önemli oranda kontrolü elinde tutmaktadır. Organizasyon, yönetici grubundan yoksun yatay bir yapıya sahiptir⁴⁵⁷. ‘Ndrangheta’nın temelinde coscalar bulunmaktadır. Coscalar genellikle kan bağı olan aileler, evliliklerle oluşan akrabalık ilişkileri olan kişilere dayanır. İleri seviyede iç bağlantı; dış müdahalelere, ihanet ve casusluklara karşı önlem alır. Omerta ileri safhadadır. Örgütten ayrılma, ait oldukları yaşam biçimini reddetmek, baba, kardeş, amca, kuzene vs. ihanet etmek anlamına gelir. ‘Ndrangheta’da kadının önemli bir rolü vardır. Değerlerin ve ailenin sürekliliğinin geleneksel sembolüdür, haksızlıkların özellikle de akrabaların ölümünde intikamın alınmasını teşvik eder. Kadınlar örgütün hukuka aykırı faaliyetlerinin ve örgüt malvarlığının yönetiminde etkilidirler, örgüte lojistik destek sağlarlar, tutuklu bulunanlarla örgütün diğer üyeleri arasındaki ilişkileri sağlarlar, böylece içeride olmalarına rağmen grubun faaliyetlerini kontrol etmeleri söz konusu olur. ‘Ndrangheta’da her başkanın çok geniş bir ailesi vardır. Ailenin çevresinde de akraba bağlarıyla bağlı oldukça geniş bir kitle bulunur. Cosa Nostra’da olduğu gibi coscanın bir çember ve dış çevresi söz konusudur. Temel özellik çekirdek bir aile ve onun

⁴⁵⁶ **Arlacchi**, s. 22, 23.

⁴⁵⁷ **Evik**, s. 40; Organizasyona giriş bir vaftiz töreniyle gerçekleşir, yeni üye picciotto (mafia hiyerarşisinin en alt basamağı – minik güvercin) diye ifade edilir. Tören her yükselmede tekrarlanır. Gizli örgütü simgeleyen çiçek gömleğe işlenir. Kutsal semboller, üyeliğe kabulde törenler söz konusudur. ‘Ndrangheta’nın sembolü olarak ağaç ifade edilir. Ağacın gövdesi örgüt başkanını simgeler, büyük dallar örgütte önemli görevdeki kişileri, orta boydaki dallar orta nitelikteki kişileri, küçük dallar ise örgüte yeni giren kişileri (güvercinler) ifade eder. Çiçekler ise onurlu gençlerdir. Yere düşen yapraklar ise örgüte ihanet eden kişilerdir. (**Evik**, s. 40, 41); 19. Yüzyılda ‘Ndrangheta aileleri veya ‘ndria, birbirine kan bağıyla bağlıdır; bütün üyeler, üye sayısı 30’u nadiren geçen bir geniş klandan gelmektedir. ‘Ndria’nın başkanına capobastone denmektedir ve capobastone farklı klanlar arasındaki tartışmaları çözmeye çalışmak ve faaliyetleri eşgüdümlü hale getirmek için düzenli konseyler toplamaktadır. (**Southwell**, s. 19).

akraba çevresinde oluşan kişileridir. Kendi kendisine yeter, dışarıdan karışanlara karşı kuşkucudur, sıkı bir gizlilik vardır, klanın üyelerine karşı destekçidir⁴⁵⁸.

‘Ndrangheta, merkezi hükümete, devlet otoritesine karşı bir güç olmuş, devlete karşı duyulan tepki bölgede organizasyonun güç kazanmasını ve destek görmesini sağlamıştır⁴⁵⁹. Aile bağları güçlerini muhafaza etmişler ve kamusal kurum ve kuralların yerini doldurmuşlar, çatışmalarda arabuluculuk yapmışlar, gerektiğinde şiddet de kullanarak hüküm vermişlerdir⁴⁶⁰. ‘Ndrangheta, amacına ulaşmak ve hakimiyetini kurmak için yoğun bir şekilde, güç ve hakimiyetin en basit ve belirgin simgeleri olarak kabul ettikleri işkence ve adam öldürme yöntemlerini kullanmıştır⁴⁶¹.

İtalyan DIA(Direzione Investigativa Antimafia, İtalya’nın Organize Suçluluğa Karşı Polis Birimi)’ya göre ‘Ndrangheta dünyadaki en güçlü suç organizasyonlarından birisidir. ‘Ndrangheta’nın ekonomik faaliyetleri uluslararası uyuşturucu (kokain) ve silah ticaretini de içermektedir. İtalyan araştırmacılar Avrupa’daki kokain geçişlerinin %80’inin Calabria’nın Gioia Tauro Limanından gerçekleştiğini ve bunun ‘Ndrangheta tarafından kontrol edildiğini belirtmektedirler. ‘Ndrangheta ve Cosa Nostra grupları zaman zaman kokain ticaretinde joint-venture⁴⁶² oluşturarak faaliyet göstermektedirler. Haraç, gasp, şantaj, tefecilik, kara para aklama, büyük kamusal inşaat işi projelerinden payını almak, yasadışı kazancı yasal piyasalara aktarma ve yasal faaliyetler yürütme organizasyonun faaliyetleri arasındadır. Ülkede 6 binden fazla üyeye sahip yaklaşık 200 ‘ndria bulunduğu inanılmaktadır⁴⁶³. İtalya’nın birçok bölgesine yayılmış olması, ardında iz bırakmadan hareket etmesi, Cosa Nostra, Camorra, Sacra Corona Unita ile ilişkileri olması organizasyonu en tehlikelilerden

⁴⁵⁸ Evik, s. 41.

⁴⁵⁹ Dursun, s. 98.

⁴⁶⁰ Evik, s. 42; ‘Ndrangheta içindeki güçlü aile bağları, çok az üyenin suskunluk yeminini bozmaya istekli olması anlamına gelmektedir. Diğer İtalyan organize suç grupları İtalyan devletine açıkça saldırırken ‘Ndrangheta’nın aynı şeyi yapmaması, polisin organize faaliyetlerinden 1990’lara dek kaçınabilmesini sağlamıştır. Bu tarihte artık ‘Ndrangheta; parasını emlak, perakende zincirleri ve gıda üretimi şirketleri satın alarak aklamış, somut ve yasal bir gelir elde ederek gücünü arttırmıştır. (Southwell, s. 20).

⁴⁶¹ Geleri, Organize Suç, s. 33.

⁴⁶² Ziegler’e göre mafialar işbirliği yapsalar da bu sadece belirli bir amaç için kurulmuş nazik ortaklıklar ya da Robert Putnam’ın deyişiyle “ortak teşebbüsler”dir. (Joint Venture). Kısaca geçerli durumun emrettiği, belirli bir amaca yönelik, belirli süreli işbirlikleri söz konusudur. (Ziegler, s. 49, 50).

⁴⁶³ Southwell, s. 21.

birisi haline getirmektedir. Fransa, Almanya, İspanya, Hollanda, Kanada, Avustralya, Güney Amerika ve ABD’de ‘Ndrangheta’nın kolları bulunmaktadır⁴⁶⁴.

(4) Sacra Corona Unita

Tarihi kökeni çok eskilere dayanmayan, İtalya’nın yeni ama etkili organize suç örgütlerinden birisi Sacra Corona Unita’dır. 1980’lerin başında Puglia bölgesinde doğmuştur. Özellikle Brindisi ve Lecce bölgelerinde faaliyet göstermektedir. Faaliyet gösterdiği coğrafi bölgenin Balkanlardan ve Orta Doğu’dan deniz ticareti için ulaşım noktası olması ve ayrıca İtalya’nın kuzeyi ile güneyi arasındaki bağlantıyı sağlaması organizasyonun faaliyetlerini yürütmesi, uluslararası bağlantıları bakımında avantaj sağlamaktadır⁴⁶⁵.

Organizasyon, Camorra patronu Raffaele Cutolo’nun 1970’li yılların sonlarında faaliyetlerini Puglia içerisinde genişletmek istemesiyle Nuova Grande Camorra Pugliese şekliyle ortaya çıkmıştır. Yetkililerin 1979 yılında Nouvo Camorra Organizzata’nın kaçakçılık filosa el koymasının ardından Cutolo bazı adamlarını Puglia’ya göndermiştir. Aklında, Nouvo Camorra Organizzata (Yeni Organize Edilmiş Camorra) için kaçakçılık yapacak yeni bir suç grubunu -Nuova Grande Camorra Pugliese- kurmak vardır. Ancak 1983 yılına kadar, Cutolo’nun yolladığı adamların bir çoğu Puglia’nın Bugli ya da Lecce’deki cezaevlerine düşmüşlerdir. Bu kişiler içerideyken Cutolo’nun yardımcılarından Giuseppe Rogoli hem Camorra üyelerin-

⁴⁶⁴ Evik, s. 42; Sicilyalı ve Napolili benzerleri gibi pek çok Calabrialı suçlu, 1890-1920 yılları arasında Amerika, Kanada ve diğer ülkelere göç etmiştir. Calabrialı ‘Ndrangheta küresel eroin ve kokain ticaretiyle daha çok ilgilenmeye başladıkça, kendilerini Kuzey Amerika, Güney Amerika ve Avustralya’da kurulmuş ‘Ndrangheta gruplarına bağlayan şebekeler geliştirmişlerdir. ‘Ndrangheta ayrıca Belçika, Hollanda, Avusturya, Almanya ve İspanya da dahil olmak üzere bir dizi Avrupa ülkesine yayılmıştır. 1950’lerle 1970’lerin başları arasında, uyuşturucu ticareti ve diğer faaliyetlerinde genellikle Sicilya Mafiasıyla yakın işbirliği yapmıştır. Fakat gücü arttıkça ve uluslararası bağlantıları geliştikçe söz konusu işbirliği yıllar içinde azalmıştır. Narkotik konusunda önde gelen bir aktör konumunun yanı sıra ‘Ndrangheta şu an en büyük küresel silah satıcısı kurumlardan da birisidir. (Southwell, s. 20) ; İtalya’nın Calabria bölgesinde faaliyet gösteren örgütün, başta uyuşturucu ticareti olmak üzere yasadışı faaliyetlerinden yılda yaklaşık 44 milyar Euro gelir elde ettiği belirtilen raporda, bu rakamın İtalya’nın yurt içi hasılasının yüzde 2.9’unu oluşturduğu belirtilmektedir. Uzmanlar, mafia örgütünün yıllık gelirinin Slovenya ve Estonya’nın yurt içi hasılasının toplamına eşit olduğunu altını çizmektedirler. Sicilya mafiası Cosa Nostra ile yakın ilişki içerisinde bulunan örgütün, 100 ailesinden müteşekkil, yaklaşık 7 bin üyesi bulunduğu düşünülmektedir. Avrupa’ya Güney Amerika’dan kokain getiren örgüt, radyoaktif ve zehirli atık kaçakçılığı, sahte ilaç ve kozmetik ile patlayıcı mühimmat satışlarından büyük kazançlar sağlamaktadır. (“Mafya ülkelerden büyük ekonomiye sahip”, <http://www.tumgazeteler.com/?a=2872628>, 15.04.2009).

⁴⁶⁵ Evik, s. 44.

den, hem de Puglia'daki yerel suçlulardan oluşan bir hapisane örgütünü kurmayı başarmıştır. Üyeleri hapisten çıktığında, söz konusu örgüt Rogoli'nin liderliğinde Sacra Corona Unita'nın başlangıcını oluşturmuştur. Başlangıçta Puglia'nın değerli şarabına ve zeytinyağı endüstrisine yönelen organizasyon, ardından sahtekarlık, silah kaçakçılığı, uyuşturucu ticaretine yönelmiş ve Rus ve Arnavut uluslararası suç organizasyonlarıyla Kolombiyalı uyuşturucu kartelleriyle, Asyalı organizasyonlarla ittifak sağlamıştır. Özellikle Doğu bloğunun çöküşünün ardından insan kaçakçılığının artması örgütün Arnavutluk'tan, Rusya'dan, Doğu Avrupa'dan gelen kadınları fuhuş için pazarlaması, Avrupa'ya İtalya üzerinden yasadışı göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinde bulunmasını kolaylaştırmıştır⁴⁶⁶.

Sacra Corona Unita'yı oluşturan gruplardaki kişilerin yaşça küçük olmaları, seçilmede kullanılan kriterlerin diğer örgütlerdeki gibi katı olmaması nedeniyle değişik sosyal kültürel çevrelerden gelmesi, siyasilerle her düzeyde ilişkilere girmeleri organizasyonun bazı özellikleridir⁴⁶⁷.

Etkili olduğu bölge ve faaliyet açısından Cosa Nostra, Camorra ve 'Ndrangheta'ya göre küçük olsa da, onlardan daha acımasız ve zalim faaliyetlerde bulunmaktadır. Yapı olarak Cosa Nostra gibi piramidal bir bütündür⁴⁶⁸. İç çatışmaları, uyuşmazlıkları düzenleyen bir komisyon, en önemli cinayetlere karar vermekte, faaliyetleri yürütmektedir⁴⁶⁹.

Organizasyona üye kabulü vaftiz töreniyle olmaktadır. Törene organizasyonun en önemli temsilcileri katılmaktadır. Yeni yandaşların katılımını sağlamak ve üyeler arasındaki bağları sıkı tutmak için özellikle de tutuklu olanlarla serbest olanlar arasında mali destekleme söz konusudur. Sacra Corona Unita, "Birleşik Kutsal Taç" anlamına gelmektedir. Kutsal yeni üyenin vaftiz olmasına işaret etmekte, "Taç" bir tespihi ve yan yana çalışan bireyleri temsil için kullanılmakta, "Birleşik" kelimesi de

⁴⁶⁶ **Southwell**, s. 24, 25; Sacra Corona Unita'nın gelişimi iki neden dayanır: Bunlar, sınır bölgesinde faaliyet gösteren mafia grupları tarafından bölge sömürgeciliği yapması ve bölgedeki suçluluk gruplarının mafianın davranış modellerini taklit etmiş olmasıdır. (**Evik**, s. 44)

⁴⁶⁷ **Evik**, s. 44.

⁴⁶⁸ Direzione Investigativa Antimafia'ya göre organizasyonda gevşek bir konfederasyonun çatısı altında büyük ölçüde özerk olan, ancak Cupola'ya (en tepedeki mafia babalarından oluşan genel liderlik organı) itaat eden 47 klan bulunmaktadır. Fabio Franco gibi önemli Cupola üyelerinin son yıllarda yakalanmasına rağmen, Rugolo'nun ilk komuta zinciri piramidi polis saldırılarına karşı oldukça dirençlidir. Bu piramit, trequartini (Dörtte üç) tarafından desteklenen bir crimine (Patron), santisi (azizler), sgarristi (infaz edenler) ve cammoristi'den (askerler) oluşmaktadır. İki bin üyesi ve yılda 6 milyon Euro'dan fazla hasılatı söz konusudur. (**Southwell**, s. 25, 26).

⁴⁶⁹ **Evik**, s. 44.

iki tahta parçasından yapılmış bir haçla tespihi birbirine bağlayan zinciri ifade etmektedir. Üyeler arasında vücudun belirli bölgelerine tanıtıcı sembollerin dövmesini yaptırmak yaygındır⁴⁷⁰.

Sacra Corona Unita'nın, kamusal kurumlara sızma ve manipülasyon konusundaki yeteneği gelişmiştir. Tütün kaçakçılığı, uluslararası uyuşturucu ticareti, Avrupa Birliği dışından gizli ticaret, silah kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, fuhuş, kara para aklama, rüşvet, yolsuzluk, gasp, haraç, şantaj organizasyonun faaliyetleri arasındadır. Organizasyonun Amerika Birleşik Devletlerinde çok az üyesi olduğu tespit edilmiştir ancak, Illinois, Florida ve New York'daki kişilerle bağlantıları bulunmaktadır. Sacra Corona Unita yaklaşık 2.000 üyeye 50 kadar klandan oluşmaktadır⁴⁷¹.

b) Amerikan La Cosa Nostra

Sicilyalılar ülkelerinden Amerika'ya göç ederken, tüm alışkanlıklarını, kişiliklerini, kültürlerini, yaşamlarını da beraberinde getirmiş olmanın etkileriyle, burada kısa süre içerisinde etkili bir topluluk haline gelmişlerdir. La Cosa Nostra'nın Amerika'da etkili olmasının nedenleri şu tespitlere dayandırılmaktadır: Geniş çaplı İtalyan göçü, organize suçluluğun ABD'de daha önceden de var olması ve ABD'de 1920-1933 yılları arasında getirilen içki yasağının etkileri⁴⁷².

La Cosa Nostra bağımsız bir yapı sergilemekte olsa da, bu suç organizasyonunu Sicilya'daki kökeninden ayırmak mümkün değildir. Zira, organizasyonu oluşturan yine Sicilyalının kendisinde bulunduğu özellikleridir. Ancak bu özellikleri zaman içerisinde Amerika toplumunun koşullarına uyum sağlamış ve bazı değişimlere uğramıştır. Örneğin, mafianın ortaya çıktığı zamanlarda Sicilya'daki toplumsal işlevi, Amerika'da kaybolmuştur. Mafia Amerika'da tam anlamıyla profesyonel bir suç örgütüne dönüşmüştür. Zaman içerisinde, özellikle 2. Dünya Savaşı'nın ardından Amerika'dan gelen rüzgarla ve La Cosa Nostra'nın İtalya'daki Sicilya Mafiası üye-

⁴⁷⁰ Evik, s. 44, Southwell, s. 24.

⁴⁷¹ Evik, s. 45; <http://www.fbi.gov/hq/cid/orgcrime/lcnindex.htm>, 15.04.2009.

⁴⁷² Southwell, s. 33, 34; İçki diye kıvranan milyonlarca Amerikalının tüketim ihtiyacını karşılayan yer altı dünyasında, o zamana kadar egemen olan İrlandalılar, Yahudiler ve az sayıdaki Polonyalılar, İtalyanların yoğun hücumu karşısında sarsıntı geçirmişler; Sicilyalı ve İtalyan mafios gangsterler ise, buradan elde ettikleri büyük paralarla daha başka işlere girişmeye başlamışlardır. Böylece suç piyasasının en güçlü unsuru olmuşlardır. (Çulcu, C:II, s. 477).

rindeki etkisiyle, İtalya’da da mafia bir takım değişimler geçirmiş ve eski geleneksel mafia, yerini yeni girişimci mafiaya bırakmıştır.

La Cosa Nostra kısa adıyla LCN olarak anılan mafia organizasyonu, coscalardan oluşan bir konfederasyon şeklinde faaliyet göstermektedir. Yapısal model genel olarak Boss’a (patron) dayanır. Ona bağlı bir danışman ve bir underboss (patron yardımcısı) bulunmaktadır. Ardından organizasyonda daha aşağıda bulunan kişiler ve askerler gelmektedir. Aileler 1931’de Salvatore Lucky Luciano tarafından kurulmuş bir organ olan ve New York’lu beş ailenin ve Amerika’nın baş ailelerinin liderlerinden oluşan Ulusal Komisyona tabidirler⁴⁷³. Buna göre, her Capo kendi bölgesinde özerk bir şekilde faaliyet gösterebilecek ancak olağanüstü bir durum ve ortak çıkarlar söz konusu olduğunda Ulusal Komisyon kararlarına uyulacaktır⁴⁷⁴. Ulusal komisyon, uyuşmazlıklarda arabuluculuk yapar, bölgeleri paylaşır, yeni üyeleri onaylar, büyük cinayetlere karar verir, coscalar arasında ticaret ilişkilerini düzenler, uluslararası düzeyde de olabilen diğer suç örgütleriyle bağlantıları kurar⁴⁷⁵. La Cosa Nostra sıkı bir hiyerarşik düzen ve örgütsel bağa sahiptir. LCN daha çok New York ve çevresinde New Jersey, Philadelphia, Detroit, Chicago, New England bölgelerinde faaliyettedir. Başka şehirlerde de üyeleri olmakla birlikte uluslararası suçlara yönelmişlerdir⁴⁷⁶. New York’taki bilinen beş mafia ailesi Genovese ailesi, Lucchese ailesi, Bonanno ailesi, Colombo ailesi, Gambino Ailesi’dir⁴⁷⁷.

Amerika Birleşik Devletleri’nin dünya devletleri arasında ve karşısında günümüzdeki konumu da dikkate alındığında, buradaki suç piyasasının ve suç alanlarının genişliğini normal karşılamak gerekir. Silah ticareti, yasadışı kumar, limanlardan

⁴⁷³ **Evik**, s. 45.

⁴⁷⁴ **Çulcu**, C:II, s. 491; Lucky Luciano’nun 1928’de düzenlediği bir zirve toplantısında alınan kararlar şöyledir: Uluslararası bir cinayet örgütü kurulacak. Delegeler Amerika haritası üzerinde belirli sınırlar işaretleyecek. Her şef kendi sınırı içindeki bölgelerin yönetimini üstlenecek. Dinle uğraşanlar ve askerler korunacak. Şefin bağlı olduğu aile üyelerinin haberi olmaksızın kimse öldürülmeyecek. Her ailenin kendisine özgü bir yargılama sistemi olacak. Gizli ajanlar politikacılarla ve polislerle irtibat kurup anlaşma yapacak. Ancak onlardan alınan haberlerden sonra eyleme geçilecek. Genç çete üyeleri bir eğitim devresinden geçirilecek. (**Çulcu**, C:II, s 492) .

⁴⁷⁵ **Evik**, s. 45; **Balsamo/Carpozi Jr.**, s. 422.

⁴⁷⁶ <http://www.fbi.gov/hq/cid/orgcrime/lcnindex.htm>, 16.04.2009.

⁴⁷⁷ Ulusal komisyon ortalama her iki yılda bir örgütü oluşturan grupların liderleriyle toplantılar düzenlemekteydi. 1957’de bu komisyon 14 Kasım’da Joseph Barbera’nın New York’un kuzeyinde bulunan Apalachin’deki köy evinde düzenlenecekti. Nerdeyse 100 mafia üyesi el yapımı takım elbiseleri ve lüks arabalarıyla Apalachin’e gelmişti. Ancak New York eyalet polisi temsilcileri ve Alkol ve Tütün ile ilgili Vergi ve Ticaret bürosu yetkilileri de oraya geldiler. Polis arabasını gören mafia babaları evden kaçıp çevredeki tarlalara ve ormanlara saklandı. Ancak 58 kişi tutuklandı. Yakalananlar arasında Joe Profaci, Vito Genovese, Santo Trafficante, Carlo Gambino gibi üst düzey mafia babaları da vardı. (**Southwell**, s. 49).

yapılan büyük kaçaklıklar, sigara kaçaklığı, alkol kaçaklığı, uyuşturucu madde kaçaklığı, çevre suçları, yemek ve giyim üzerindeki faaliyetler, kamu ve özel ihalelere karışma, illegal şans oyunları, hırsızlık, dolandırıcılık, gasp, tefecilik, haraç, fuhuş, insan ticareti, rüşvet, yolsuzluk gibi bir çok suç, organizasyonun faaliyet alanı içerisindedir⁴⁷⁸. LCN, işçi sendikalarını etkisi altına almaya ve böylece hem sendika kasasına egemen olmaya, hem de işvereni baskı altına almaya çalışmaktadır⁴⁷⁹. Ayrıca, kara para aklama; gelişmiş teknoloji, bankacılık sistemleri ve yasal girişimcilik fırsatları, ileri düzeyde ticaret, sanayi imkanları nedeniyle oldukça yaygın olarak başvurulan bir metottur. Yasadışı yollarla elde edilen kazanç, yasal alanlara aktarılmakta ve yasal piyasalarda da saygın iş adamı statüsünde gösterişli bir yaşam sürülmesi söz konusu olmaktadır⁴⁸⁰.

Amerika Birleşik Devletleri'nde LCN dışında, Sicilya mafiası, Camorra, 'Ndrangheta, Sacra Corona Unita, Japon Yakuza, Çin Triads ve Tong, Rus suç örgütleri, Jamaikalı suç örgütleri, Kolombiya kartelleri, Vietnam kaynaklı çeteler, Meksikalı suç örgütleri gibi bir çok suç örgütü faaliyet göstermektedir⁴⁸¹.

c) Japon Yakuza

Japonya için çok farklı bir anlamı olan Yakuza, dünyanın en eski ve en yerleşik suç örgütlerinden birisidir. Uzmanlara göre, dünya üzerinde en mükemmel işle-

⁴⁷⁸ 1970'lerin başına kadar sistem şöyle işliyordu: Ham afyon Orta Doğu ile Güney Asya ülkelerinden (özellikle kırmızı Çin), toplanıyor, kara ve deniz yoluyla laboratuvarların kurulduğu Marsilya Limanına getiriliyordu. Burada damıtılan afyon önce baz morfin, sonra eroin sonra morfine dönüştürülüyordu. Kimi zamanda afyon daha fazla yer tuttuğu için, Marsilya'ya baz morfin şeklinde nakledilip, küçük bir operasyonla eroin veya morfin elde ediliyordu. Bu şekilde nakledilmeye hazır hale gelen mal Sicilyalılara teslim ediliyordu. Sicilyalılar ise çeşitli yollardan ABD'ye gönderiyor, gümrük ve güvenlik duvarlarını aşarak La Cosa Nostra'daki akrabalarına ulaştırıyorlardı. Uyuşturucuyu teslim alan La Cosa Nostra coscaları ülke içinde kurmuş olduğu Pizzeria, disko, bar, kahve veya eğlence yeri ağına dağıtım yapıyordu. Daha sonra bu eroin laboratuvarları Sicilya'ya taşındı. Böylece Sicilya mafiası ile La Cosa Nostra dev bir uyuşturucu holdingi kurmuşlardı. O sırada uyuşturucu kaçaklığının Sicilya'daki ayağını Greco-Liggio ailesi ile La Barbera ailesi oluşturuyordu. İşte Michele Sindona adlı bir banker uyuşturucudan kazanılan bu yüksek paralar sorun yarattığı için, bu paraların aklanmasıyla görevlendirilmişti. Michele Sindona'nın finans dünyasında uluslararası bağlantıları vardı. Partitosu Vatikan'a ve Papa'ya kadar uzanıyordu. Daha sonra bu işin içine onlarda dahil olacaktı. (**Çulcu, Murat, Dünyamızı Saran Mafya**, C: III, İstanbul, 1992, s. 729 vd.).

⁴⁷⁹ **Öztürk/Erdem**, s. 1055.

⁴⁸⁰ LCN aileleri kurdukları yasal firmaları rüşvet, tehdit ve benzeri yollarla tekelleştirmekte; şans oyunlarını kontrolleri altında tutmaktadırlar. Diğer bir para kaynakları ise, işyerlerinden aldıkları haraçlar, koruma paralarıdır. Tefecilik, suç eşyası ile ticaret, uyuşturucu ticareti LCN'nin faaliyetleri arasındadır. (**Öztürk/Erdem**, s. 1055)

⁴⁸¹ **Evik**, s. 46; **Güner**, s. 63

yen suç örgütü Japon Yakuza (Jakuzza)dır⁴⁸². Yakuza'nın varlığı Japonya'da hükümetin merkezinden, uluslararası şirketlere ve kentlerin karanlık sokaklarına dek her yerde hissedilir. Gerçekten bugün için Yakuza'nın 2.500'den fazla suç çetesiyle ve yaklaşık 150 bin üyesi ile dünyanın en büyük organize suç örgütü olduğu tahmin edilmektedir. Üstelik Japonya'da pek çok kişi için Yakuza'nın bu büyüklüğü gurur kaynağıdır⁴⁸³. Gerçekten örgüt geniş suç portföyü ve yüksek üye sayısı ile topluma egemendir. Yakuza, Japonya için artık günlük hayatın alışıl gelmiş ancak aynı zamanda korku verici bir öğesidir.

Yakuza isminin bir Japon kağıt oyunu olan Oicho-Kabu'daki (hanafuda ve kabufuda kartlarıyla oynanır) en kötü elden geldiği ileri sürülmektedir. Oyunda üç karttaki sayılar toplanır, en kötü el de 8, 9 ve 3 kartlarından oluşur⁴⁸⁴. Geleneksel Japoncada, sayıların bu sırayla sayılması, Ya(8)-Ku(9)-Za(3) seslerinin telaffuz edilmesiyle "Yakuza" sözcüğünü oluşturur. Modern Japoncayla sayıldığında ise, 8-9-3 hachi-kyu-san şeklinde telaffuz edilmekte olup; günümüzde Yakuza'nın bu şekilde adlandırılıyor olması da zaman zaman söz konusu olabilmektedir⁴⁸⁵.

Organizasyonun kökenleri feodalizmin son bulmasıyla ilişkilendirilmektedir. 1869'da Meiji Restorasyonu gerçekleşene dek ülkede sanayileşme hatırı sayılır boyutlarda değildir. Bu dönemde Yakuza, fuhuş ve kumar kontrolü, şantaj ve tefecilik faaliyetleri yanı sıra inşaat sektörü ve işgücünü kontrol etme faaliyetleriyle ilişkilendirilmiştir. 1879'da Toyama Mitsuru Genyosha'yı (Karanlık Okyanus Cemiyetini) kurmuştur. Bu aşırı milliyetçi örgütün amacı Japon gücünün Asya kıtasına yayılmasını ve geleneksel değerlere dönüşü sağlamaktır. Sol siyasi görüşe ve bu görüşe sahip politikacılara karşı eylemleriyle sağ eğimli siyasi gruplardan destek almıştır. Bu destek Yakuza'nın büyümesinde etkili olmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Japonya'daki Amerikan işgali ve ABD'nin komünist etkiye karşı sağ görüşlü siyasetçileri göreve getirmesi ile birlikte Yakuza daha da büyük güç kazanmıştır⁴⁸⁶.

Japon toplumunun kültürünün ve inanç yapısının, hayatı yaşayışının farklı ve törensel olduğu dikkate alındığında bu durumun, bu kültürün ortaya çıkardığı bir örgütü etkilememesi düşünülemez. Gerçekten bu anlamda organizasyonun alışılmışın

⁴⁸² Erdem, s. 35.

⁴⁸³ Southwell, s. 78.

⁴⁸⁴ Evik, s. 48.

⁴⁸⁵ Southwell, s. 79, 80.

⁴⁸⁶ Southwell, s. 80.

dışında farklı törenleri ve kuralları bulunmaktadır. Organizasyona kural olarak yalnızca Japonlar üye olabilmektedir. Yakuza'nın yapısı bir aileyi andırır ve hiyerarşiyi belirleyen unsurlar baba-oğul, üstat-öğrenci ilişkisidir. Yakuza patronuna oyabun (baba) denirken, üyeler ise kobun (oğul) ismini alırlar. Oyabun'a bazen kumicho (aile babası) da denir. Örgüte katılmaya aday üye, Oyabun'a, Azukarinin (tavsiye edenler) tarafından tanıştırılır ve Oyabun adayı ailesine almayı kabul ederse, özel bir evlat edinme töreni düzenlenir. Hayatlarının geri kalanını tanımlayan bu giriş töreni, Yakuza'nın her üyesi için en önemli törendir. Üye adayı, evlat edinilme işlemi sırasında Oyabun ile yüz yüze oturur. Ardından üyenin garantörleri içine tuz ve balık pulu katılmış özel bir sake (pirinçten yapılan Japon içkisi) hazırlamaktadır. Oyabun'un bardağı, kademesini simgeleyecek şekilde tamamen; yeni üyeninki ise kıdemsiz konumunu temsil edecek şekilde yarısına kadar doldurulur. "Oyabun'u yeni babası olarak kabul edeceğine, ona her zaman itaat edeceğine, yeni ailesine sadık olacağına ve onu her şeyin üstünde tutacağına" yemin etmesinin ardından, yeni üyeye Oyabun sakeden birer yudum almakta ve sonrasında bardakları değiş-tokuş etmektedirler. Bu andan itibaren yeni üye artık bir kobun ve ailenin parçası olmuştur. Yeni ailesinin diğer çocukları onu kutlarlar, artık Oyabun'un eşi yeni kobun için one-san (büyük abla) olmuştur⁴⁸⁷.

Oyabun'a koşulsuz itaat temel kuraldır. Oğulların babaları için hapse girmesi ve onun teppodama'sı (kurşunu) olmaya hazır bulunması gerekir. Görevlerini gereği gibi yerine getirmeyenler veya ailenin onurunu zedeleyenler kendine özgü metotlarla cezalandırılır. İlk itaatsizlikte sadece serçe parmağın ucu kesilir, ancak başka itaatsizliklerin söz konusu olması halinde diğer parmakların bazı kısımları kesilmektedir. Bu işaretler Yakuza'nın rahat bir şekilde tanınmasını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle yurt dışında faaliyet gösteren Yakuza üyeleri, bu örgüte mensup olduklarını gizlemek amacıyla protez parmak kullanırlar⁴⁸⁸.

Japon Yakuza üyeleri özellikle gösterişli ve abartılı dövmeleriyle dikkat çekerler. Hatta bu dövmeler üyelerinin kolay tanınmasını ve tespit edilmesini sağladığı için, olaya dışarıdan bakanlar, bu kadar açık bir şekilde bu işaretlerin taşınmasına anlam verememektedir. Zira olması gereken, suç örgütü üyesi olan bir kişinin kendisini gizlemesidir. Fakat irezumi ve boshun sanatının (vücudu süslemek) değerini bi-

⁴⁸⁷ Southwell, s. 81, 82; Evik, s. 49.

⁴⁸⁸ Southwell, s. 82.

len Japon Polisler için, Yakuza dövme üyeliği tespit etmeye yaramaktan fazlasını ifade etmektedir. Bu dövme desenleri Yakuza'nın sadece ailesini ve kademesini değil, yenilgiye uğrattığı düşmanlarını ve Oyabun'u (baba) için elde ettiği başarıları da detaylı bir şekilde anlatır. Japon polisi de suçluların kimliklerini tespit etmek için Yakuza dövme desenlerini kitaplarda ve online veritabanlarında kayıt altına almaktadır. Yakuza'nın geleneksel olarak tercih ettiği irezumi ya bütün sırtı kaplayan desenler, ya da vücut elbiseleridir. Bütün sırta dövme yaptırmak 100 saatten uzun sürerken, erkekliğin ve acıya dayanıklılığın simgesi olarak görülmektedir⁴⁸⁹.

Japon Yakuza için Japon devleti ve ülkesi her şeyin üstündedir. Organizasyon içerisinde ast üst ilişkisi önemli olup, organizasyon katı kurallar etrafında faaliyet göstermektedir. Suç işleme tarzları, sergiledikleri suç potansiyeliyle ve örgütlenmeleriyle oldukça profesyonel bir görüntü oluşturmaktadırlar. Japon Yakuza her an göz önünde, siyasilerle, devletle iç içedir. Polisten çekinmez, çıkarları doğrultusunda onunla işbirliği yapar. Organizasyon ülkenin tamamı üzerinde etkili olup, bu etkinlik zaman zaman devletin ve güvenlik güçlerinin etkinliğinin dahi ötesine geçmektedir. Sorunları çözmeye oldukça yeteneklidirler. Japon Yakuza üstlendiği görev nedeniyle kendisini gerçek yurtsever saymakta, vatanın asıl koruyucusu olarak algılamakta, ülke çıkarlarını zedeleyici hiçbir davranışta bulunmamaktadır. Birçok sağcı ve liberal parti liderlerinin Yakuza üst düzey şeflerini yanlarında bulundurmaları yine Yakuza dostları ile üst düzey şeflerinin hareket alanlarını belirleyici toplantılar düzenlemeleri sıkça görülmektedir. Örgüt içerisinde getirilen katı kurallar, yaptırım sistemi ve mükemmel işleyiş sayesinde kendi aralarında anlaşmazlığa düştüklerine çok sık rastlanmaz. Hangi üyenin hangi gruba bağlı olduğu, vücutlarına işlenmiş dövmelemlerle belirginleşmiştir, hangi grubun nerede faaliyet göstereceği belirlenmiştir. Japon Yakuza üye olarak arasına aldığı kişilerin akıllı, uyumlu, kuralları bilen, Japonya'nın birliğine, aileye sadık ve yeri geldiğinde acımasız bir kişiliğe sahip olmasını ister. Genellikle devlete ait olmayan özel işyerlerini haraca bağlayan Yakuza, para toplama işini aksatmadan, periyodik olarak mükemmel bir şekilde organize eder. Japon Yakuzanın elde ettiği gelir, büyük holdinglerin ülke payına düşen kazancından daha da fazladır. 1990 yılındaki 5.56 milyar sterlin olan karı, ikinci sıradaki Toyota'nın

⁴⁸⁹ Southwell, s. 83, 84.

sekiz katından fazladır⁴⁹⁰. Kirli işlerde yabancıları kullanmada uzman olan Japon Yakuzanın, özellikle buraya para kazanmak amacıyla gelen başta üçüncü dünya ülkeleri insanı olmak üzere, -gözükara- kişileri seçmesi de diğer bir noktadır. Uyuşturucu trafiğinde Çin, İran, Pakistan gibi ülkelerin insanlarını taşeron olarak kullanan Yakuza, -vizesiz gençlerden seçtikleri kişileri-, görevleri bitince polise teslim eder ve sınırışı edilmelerini sağlar⁴⁹¹.

Etkinliği ve çok sayıdaki üye sayısıyla Yamaguchi-gumi klanı, bunun yanı sıra Inagwa-Kai klanı ve yine Yakuza'nın kontrolü altında tuttuğu oldukça genç üyelerden oluşan Boso-zoku Motosiklet çeteleri ve yine Yakuza gruplarıyla tamamen entegre bir biçimde faaliyet gösteren ve Yakuza'nın Kore'deki faaliyetlerinde önemli ölçüde yararlandığı Kore Yakuzası, organizasyonun önemli parçalarını oluşturmaktadır⁴⁹².

1992 yılında bu örgütlerle mücadele amacıyla kanun yapılanaya kadar, Japon Yakuza örgütlerine üye olmak suç sayılmamıştır. Japon yasalarında Yakuza suç örgütleri Boryokudan olarak geçmektedir⁴⁹³. 1992 tarihine kadar herhangi bir yasal düzenleme dahi bulunmaması nedeniyle örgüt, faaliyetlerini yürütmede, üye almada, genişlemede ciddi bir engelle karşılaşmamıştır. Öyle ki örgütün ambleminin olduğu temsilcilik büroları kurulmuş, Yakuza ülkenin sosyal ve ekonomik hayatında bir yer edinmiştir. Liderler halk arasında çok fazla tanınmamakla birlikte gelenekler doğrultusunda örgüt liderleri diğer üyelerle karşılaştırıldığında gizli hareket ederler⁴⁹⁴.

Bazıları Yakuza'nın neredeyse hiçbir muhalefetle karşılaşmadan faaliyetlerine devam etmesinin nedenini, Japon ekonomisinde sahip olduğu nüfuza dayandırmaktadır. Yakuza, Japonya'da suç dünyasından gelen trilyonlarca Japon Yenini kontrol etmesinin ötesinde, bankalardan hastanelere ve film stüdyolarına kadar geniş bir alanda faaliyet yürütmekte olup, Yakuza'ya karşı gelinmesi çok sayıda insanın çalıştığı bu iş alanlarını tehlikeye atmak anlamına gelecektir. Başka bir görüşe göre ise bu

⁴⁹⁰ Güner, s. 60.

⁴⁹¹ <http://tarihbilgi.wordpress.com/2008/09/27/yakuza-japon-mafyasi/>, 16.04.2009.

⁴⁹² Southwell, s. 84 vd.

⁴⁹³ Şiddet grubu anlamına gelen Boryokudanlar, Japonya'da polisçe; kolektif ve itiyadi olarak şiddet suçları işleyen, örgütsel veya kolektif gücün avantajını kullanan bir organizasyon olarak görülmektedir. Boryokudanların özel karakteristikleri; yüksek oranda suç işlemeleri, kendi egemenlik alanlarını tesis etmeleri ile yasal olmayan kazanç yollarını takip etmesidir. Baba ve çocuklarıyla piramidal bir yapıya sahiptir. (Yücel, Mustafa Tören, "Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu Üzerine", (Kurultay), Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, Ankara, 12/16 Ocak 2000, s. 172.

⁴⁹⁴ Evik, s. 48, 49.

etkinliğin nedenini, Yakuza'nın milliyetçi duruşuna ve Japon toplumunun geleneksel değerlerine verdiği desteğe ve bu hayatın bir parçası olmasına dayandırmaktadır⁴⁹⁵.

Japon Yakuza'nın faaliyetleri, kumar, gizli bahisler (illegal şans oyunları), haraç, şantaj, uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, şirketlere zorunlu koruma, tefecilik, fuhuş, pornografi, arabuluculuk, insan ticareti gibi çok geniş bir suç alanına yayılmaktadır. Bunun yanında organizasyon yasal piyasada da faaliyetlerini geniş bir alanda yoğun bir biçimde devam ettirmektedir⁴⁹⁶. Ancak Yakuza Japonya'da tek hakim konumunda olsa da, uluslararası faaliyetlerinde çok başarılı bir geçmişe sahip değildir⁴⁹⁷.

d) Çin

Çin, 3,748,812.5 mil karelik alanıyla Rusya ve Kanada'nın ardından dünyanın en geniş üçüncü ülkesi durumunda olup, bu alan Amerika Birleşik Devletleri'nin yüzölçümünden az bir farkla öndedir. Çin merkezinde (anakara) var olan organize suçluluk siyasal kurumlar ve sosyal sistemin çeşitliliği nedeniyle Taiwan, Hong Kong ve Marcau'dan farklılık arz etmektedir.

Çin'in özgürlüğüne kavuşmasından önce organize suçluluk çok ciddi boyutlarda varlık göstermiştir. En bilinen yer altı suç organizasyonları – Qing Gang, Hung Mun ve bazı bölgesel fanatik gangsterler- Kuo Ming Tang hükümetiyle ve uyuşturucu imali ve ticareti, gümrük kaçakçılığı, silah ve mühimmat kaçakçılığı, insan ticareti, adam kaldırma, cinayet, soygun, kumar, fuhuş gibi suçları işleyen çeşitli bölgesel sağcı güçler ile gizli anlaşmalar yapmışlardır. Bu örgütler aynı zamanda eğlence, sinema, gayrimenkul gibi girişimlerin içerisine de girmişlerdir. Bazı bölgelerdeki suç organizasyonları bankaları ve geniş çaplı endüstrileri de kontrol etmişlerdir. Bu tarihlerde Şangay'daki yer altı organizasyonunun başındaki Du Yuesheng birçok girişimin ve şirketin ortağı, yöneticisi ve yönetim kurulu başkanı olmuştur. Bunun yanı sıra bu organize suç örgütleri siyaset üzerinde de nüfuz elde etmiştir. Birçok yer altı

⁴⁹⁵ Southwell, s. 99.

⁴⁹⁶ Evik, s. 49; Ünver, Yener, "Uluslararası Bir Ceza Hukuku Sempozyumundan Notlar", (Sempozyumdan Notlar), *Kamu Hukuku Arşivi*, Y: 3, S: 2-3, Haziran-Ekim, 2000, s. 154.

⁴⁹⁷ Bir görüşe göre: "Yakuza'nın büyümek için yabancı ortaklara ihtiyacı vardır, fakat birlikte iş yapabilmek için kendileri kadar profesyonel ve büyük olan hiç kimseyi bulamamaktadırlar" (Southwell, s. 100).

organizasyonunun lideri bölgesel siyasi gücün destekçisi olmuş, bazıları hükümet içerisinde gücü elinde bulundurmıştır.

1949'da komünist hükümetin kuruluşu ve Kui Min Tang'ın sağcı hükümetini parçalayan büyük özgürlük savaşı, anakaradaki yer altı organizasyonlara ağır bir darbe vurmuş olsa da bu değişime rağmen yer altı güçleri tamamen yok edilememiştir. Bazı örgüt liderleri Taiwan, Hong Kong ve Macau bölgelerine yönelmişler, kalanlar ise anakarada her türlü suç işleme devam etmişlerdir. Bununla birlikte, serbest giriş (ticaret) ve reformlardan sonra Çin politikası ve ekonomisi oldukça değişmiştir. Her türlü olumsuz faktörün etkisi altında, suç organizasyonları ve organize suçluluk Çin'de ani bir büyüme göstermiştir. 1986'dan önce birçok suç örgütü gevşek bir yapılanma içindeyken ve çok az organizasyon planlı ve koordineli bir şekilde faaliyet göstermekteyken; 1988'den bu yana suç grupları dönüşüm geçirerek sıkı bir yapılanmaya kavuşmuş ve organize suçluluk hızlanmıştır. Bu suç grupları genellikle belirli ve sağlam bir lidere, bazı temel üyelere, kademelere ayrılmış hiyerarşik düzene, yerleşmiş organizasyonel disipline, kuralları ihlal edenleri cezalandıran düzenlemelere, örgüte katılma da bir takım prosedürlere ya da bir kabul törenine sahiplerdir. Bazı grupların kendi yasaları ve örgütsel sembolleri bulunmaktadır. Bundan başka, ülke çapında özellikle tehlike yaratan organize suç grupları da bulunmaktadır. Bunlar oldukça yüksek bir biçimde organize olmuşlardır.

Ayrıca, iyi silahlanmışlar ve önemli bir ekonomik gücü ellerinde bulundurmaktadırlar. Kendi alanlarında belli bölgelerde ve endüstrilerde kurulmuş yasal alanlarda söz sahibi olabilmek ve korunmalarını sağlamak amacıyla hükümet yetkililerine ve güvenlik güçlerine rüşvet vererek yolsuzluk ortamı yaratmaktadırlar. 1986'dan önce suç grupları oldukça az üyeye sahipken, bugün ülke çapında 10'dan 100'ün üzerine çıkabilen üye sayısına sahip geniş suç grupları ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu gruplar birleşme eğilimi içerisindedirler. Bu durum bölgesel suçlularda ve uzmanlaşmış suç gruplarında (kadın ticareti, satmak için uyuşturucu üretmek vs.) daha belirgindir. Örneğin iyi organize olmuş ve uyuşturucu konusunda uzman organize suç grupları; satın almadan, nakile, refakate, satışa kadar tüm aşamaları idare etmek için ortaklıklar oluşturmaktadırlar. Birçok yer altı suç grubu silahlar, el bombaları, patlayıcılar, bıçaklar gibi birçok silah ve mühimmatla donanmıştır. Ayrıca bu organizasyonlar gelişmiş iletişim ekipmanları ile ulaşım araçlarına sahiptir. Makineli tüfek,

anti tank bombaları, göz yaşartıcı silahlar ve bombalara sahiplerdir ve gittikçe daha tehlikeli ve güçlü hale gelmektedirler.

Yalnızca cinayet, yaralama, gasp, soygun, hırsızlık, dolandırıcılık, haraç, adam kaçırmaya gibi alışlagelmiş suçları değil, aynı zamanda yasadışı ürün ve hizmetlerin temini, kaçakçılık, kumar, fuhuş, pornografi, uyuşturucu üretimi, silah ticareti ve kaçakçılığı, sahte belge, organ ticareti, insan kaçakçılığı, tefecilik, haraç, tekelleştirme gibi suçları da işlemektedirler. Bazıları kara para aklama faaliyetlerini yürütmek için yasal girişimlere sızmışlardır. Bu organize suç örgütleri, bireylerin can ve mal güvenliğini tehlikeye atmakta, yasaları yok etmekte, pazar ekonomisini ve modernleşme planlarını alt üst etmekte, Çin'in demokrasisi ve ulusal güvenliği için ciddi bir tehdit oluşturmaktadırlar. Çin dışındaki organize suç örgütleriyle ittifak oluşturmak ya da suç aktivitelerine katılmak amacıyla Hong Kong, Macau ve Taiwan'daki organize suç gruplarıyla beraber çalışmaktadırlar. Son zamanlarda denizaşırı organize suç örgütleriyle gizli anlaşmalar yapmaya ve sınır aşan suç faaliyetlerini yürütmeye yönelmişlerdir. Rus organize suç örgütleri de, Triad topluluklarıyla ittifak kurmuş ve Hong Kong'da suç faaliyetlerine girişmiştir.

Çin'de var olan organize suç örgütleri şu özelliklere sahiplerdir: Belirli etkili alanı bulunan, istikrarlı, bölgesel ve kötü amaçlı bir güce katılım. Özel (uzmanlaşmış) suç faaliyetleriyle ilişki, uzun süreli olarak bir veya daha fazla suç faaliyetini yürütmek. Geniş ve kalıcı üyelik. Toplum karşıtı olma, bireylere zarar veren hareketler. Bazı ekonomik kuruluş ve bölgeleri de kontrol edebilen, sağlam bir ekonomi, hükümet yetkililerini ve yargı kadrosunu her türlü amaç doğrultusunda rüşvet ve yolsuzlukla etkisiz hale getirerek korunmayı amaçlama⁴⁹⁸.

(1) Çin Üçlüsü Triads

Hong Kong Triadları aslen "Sam Hop Wui" olarak adlandırılmaktadır. Çin Üçlüsünün, Manchu Ching Hanedanlığını devirmek ve Çin Ming Hanedanlığını geri getirmek amacıyla gizli bir organizasyon olarak kurulduğu iddia edilmektedir. Oluştuğundan uzun süredir var olan ve modelini ve örgüt kurallarını günümüze taşıyan orga-

⁴⁹⁸ **Bingsong, He**, "Organized Crime: A Perspective From China", *Organized Crime World Perspectives*, editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 279 vd.

nizasyon, karakteristik yapısıyla değişikliğe uğramıştır⁴⁹⁹. Triad 20. Yüzyılın başlarında doğmuş olup, 1940'a kadar Hong Kong'da, bazılarının liderlerinin toplum içerisinde önemli pozisyonlara sahip olduğu, 130 yer altı organizasyonuna sahip olmuştur. Hong Kong'un Japon işgali altında olduğu süre içerisinde, Japon ordusunun da desteğiyle, suç örgütleri sıkı bir şekilde uyuşturucu, fuhuş, kumar ve şantaj suçları etrafında kurulmuştur. Triad örgütlerinden bazıları 500'den fazla üye sayısı ile korkunç boyutlara ulaşmışlardır. Anakarada 1949'daki değişimin ardından, buradaki Çin suç organizasyonlarının Hong Kong'a gelmeleriyle Çin Üçlüsünün gelişmesi giderek hızlanmıştır. Örneğin önceden Guangzhou'da bulunan Red Geet'in Hong-Yee Birliği adını "14k" olarak değiştirerek Hong Kong'a gelmiştir. Kısa süre içerisinde, binlerce üyesiyle Hong Kong yer altı topluluğundaki en geniş grup haline almıştır⁵⁰⁰.

Çin üçlüsü "triads" terimi evrenin üç gücü: gökyüzü, yeryüzü ve insanın sembolü olan üçgeni ifade eder. Gizlilik örgütün kompleks yapısının sonucudur ve üyelik törenleri de gizlilik içerisinde gerçekleşir⁵⁰¹. Örgütün başında başkan ve ikinci başkan vardır. İkinci başkana bağlı aynı derecede fakat farklı görevlerde üç kişi bulunur. Bunlardan birisi örgütün diğer üyeleriyle bağlantıları sağlar, ikincisi başkanın kararlarını uygulamakla görevlidir, üçüncü kişi ise örgütte aracı, yönetici ve finans danışmanı görevlerini üstlenir. Organizasyonun başka üyeleri ise diğer gizli örgüt üyeleri, gangsterler ve üye olmayan kişilerle iş ilişkilerini geliştirerek girişimci faaliyetlerini sürdürürler. Gizlilik içerisinde gerek yasal, gerek yasadışı alanlarda faaliyetlerini yürüten organizasyon dışarıdan gelecek tehlikelere karşı örgüt üyelerini koru-

⁴⁹⁹ Bingsong, s. 286, 287.

⁵⁰⁰ Bingsong, s. 287.

⁵⁰¹ Triad da yeni bir üyenin alınması ateş, kan, kılıç ve su unsurlarını içerir. Örgüte katılacak bir üye, örgüte ya da ona kefi olan üyeye 36 sayısının varyasyonu olan (3.60 dolardan, 36 bin dolar veya daha fazlası) bir katılım ücreti ödemelidir. Tören "Söğütlerin Kenti" adlı dikdörtgen şeklindeki bir odada yapılır. Yeni üyenin bir dizi sembolik kapıdan geçmesi, törensel ve gizli bir tokalaşmayı becerebilmek ve diğer üyelerin tuttuğu kılıçlardan oluşan bir kemerin altından geçmek gibi bir dizi meydan okumaya karşılık vermesi gerekir. Ardından, Kırmızı giyinmiş Triad lideri Shan Chi (Dağların Üstadı) ve beyaz giyimli Heung Chu (Tütsü Üstadı) diye bilinen bir yetkili yeni üyeyi bir sonraki aşamaya yönlendirir. Burada üye tutacağına söz vermesi gereken 36 Yeminin yazılı olduğu bir kağıt parçasını alır. 36 Yemini yerine getireceğine ant içmesinin ardından kağıt yakılır ve külleti bir bardak baharatlı şarabın içine atılır. Ardından yavru bir horozun kafası kesilir ve kanı bu şaraba akıtılır. Ardından yeni üyenin parmağı kesilir ve kanı oluşan bu karışıma akıtılır. Yeni üyeye üzerinde sadece kendisine ait olan numaranın yazılı olduğu üyelik sertifikası verilir ve onun onuruna bir ziyafet verilir. Üç gün sonra sembolik bir temizlenme ritüeli düzenlenir ki, bu da onun Hung Cemiyeti'ne yeni ve tam bir üye olarak nihai yeniden doğumunu simgeler. Örgütün sırlarını tutmak çok önemlidir. Yeminlere karşı gelinmesi ağır şekilde cezalandırılır. "Bin kesikle ölüm" diye bilinen yöntem bugün de kullanılmakta; hain sayılan üyeler bütün kaslarının tek tek bir satırla yarıp, yavaş yavaş kan kaybından öldürülmekle karşı karşıya kalığı bir cezalandırmadır. Triadlar ciddi ve ölümcül bir kurumdur. (Southwell, s. 105, 106)

maktadır. Triads, Asya suç organizasyonlarının en tehlikelisi olup, Amerika'ya ve Avrupa ülkelerine yayılmaktadır⁵⁰². Her kıtada gelişen şubeleriyle birlikte tam anlamıyla uluslararası bir örgüt olan Triadlar, dünya çapındaki Çinli topluluklar arasındaki faaliyetlerini hakimiyetleri altında tutmaktadırlar. Kolayca şekil değiştirebilen, uyum sağlayabilen ve deneyim sahibi olan Triadlar, hükümetler de dahil karşılarında duran pek çok düşmana karşın, hala varlıklarını sürdürmektedirler. Bu, onlara “Ölümsüz Cemaat” unvanını da kazandırmıştır⁵⁰³. Toplu güce ihtiyaç duyulduğunda bir araya gelebilecek, gevşek bir ağ içinde çalışan bireysel unsurların toplamı olarak, Triad dernekleri hem küçük çete düzeyinde, hem de uluslararası toplamı 10 bin kişiyi geçecek şekilde çalışabilmektedir⁵⁰⁴.

Hong Kong Polis Birimi tarafından organize suçlulukla mücadele amacıyla bir çalışma grubu kurulmuş olsa da, çok başarılı olamamıştır. 1980'lere kadar 40 geniş suç organizasyonu ve 300.000'e ulaşan örgüt üyesi olduğu tahmin edilmektedir. Bugün 50 civarında Triad topluluğunun Hong Kong'da mevcut olduğu varsayılmaktadır. Hong Kong'daki en geniş Triad topluluğu olduğu düşünülen San-Yee-On'un 47.000 üyeye sahip olduğundan bahsedilmektedir. Bu suç organizasyonları uyuşturucu, şantaj, haraç, tefecilik, kumar, fuhuş ve yasal iş alanlarında sağladıkları nüfuz ile ön plana çıkmaktadırlar. Suç faaliyetleri Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Fransa, Hollanda ve Avustralya'ya kadar genişlemiş olup, değişik türlerde sınır aşan suç faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Siber suçlar, kredi kartı dolandırıcılığı ve fikri mülkiyet korsanlığı konusunda organize suçluluğa öncülük etmişlerdir. Lüks araba hırsızlığı da faaliyetleri arasındadır. İnsan kaçakçılığı, narkotik ticareti ve fuhuş alanlarında Rus meslektaşlarıyla güvenilir işbirlikleri yürütmektedirler⁵⁰⁵. 14k, San-Yee-On ve He-Sheng-He gibi güçlü organizasyonları, Hong Kong'dan dünya çapında sıkı şekilde yapılanmış suç faaliyetlerini yönetmekte; İtalyan Mafiasına, Kolombiya kartellerine, Nijeryalı gruplara meydan okumaktadırlar. Bugün Macau'da da organize suç faaliyetlerini yöneten ve Hong Kong'daki Triads ile yakın ilişki içerisinde olan 20'yi aşkın organize suç örgütü vardır. 14k, Shui-Fang, You-Lian, San-Yee-On bu organizasyonların içerisinde⁵⁰⁶.

⁵⁰² Evik, s. 47.

⁵⁰³ Southwell, s. 102.

⁵⁰⁴ Southwell, s. 122.

⁵⁰⁵ Southwell, s. 123.

⁵⁰⁶ Bingsong, s. 287.

(2) Tong

Tong, Çin ve Amerika bağlantılı faaliyet gösteren 19. yüzyıldan bu yana ABD’de bulunan gizli bir topluluktur. Örgütün yapısı incelendiğinde: örgütün en üstünde bir başkan, ardından ikinci başkan, daha sonra Çin Temsilcisi ve Amerikan Temsilcisi, bundan başka hazineden sorumlu kişi ve bunun yardımcısı, daha sonra Çin hesaplarının denetçisi, Amerikan hesaplarının denetçisi, Çin ve Amerikan ilişkilerinden sorumlu kişiler, baş danışman, yardımcı ve tahsildar, bunların ardında da danışmanlar yer almaktadır. Tongs üyeleri aynı zamanda Triads üyeleri olabilmektedirler⁵⁰⁷. İlk Tonglar triadlarla aynı modelleri izlemektedirler. Triad ve Tonglar genel itibariyle aynı temel kuralları, ritüelleri ve inançları paylaşırlar⁵⁰⁸. Korunmak için kendi gizli topluluklarını oluşturmuşlardır. Her iki grup da kardeşlik, sadakat ve vatanperverlik kurallarını benimsemişlerdir. Fuhuş, ilk göçmenlerdeki kadın erkek oranına bağlı olarak Tonglar için son derece karlı bir iş olmuştur. Tonglar kadınları kaçırmışlar ya da satın almışlar ve genelevlerde çalıştırmak için Pasifik Okyanusu üzerinden kaçak olarak getirmişlerdir. Ayrıca, suç girişimleri siyasal faaliyetlerinde içine karışır hale gelmiştir. Tong üyeleri hukuka aykırı faaliyetlerde (özellikle de uyuşturucu ticaretinde), ait oldukları örgütü karıştırmadan bireysel olarak da başarılı olduklarını göstermişlerdir. Fuhuş, gasp, haraç, uyuşturucu ticareti, gizli göç, kumar kara para aklama gibi yasadışı faaliyetlerinin yanı sıra yasal faaliyetler içerisinde de bulunmaktadır⁵⁰⁹. Örgüt üyelerinin yaş ortalamasının düşük (en fazla 30) olduğu söylenmektedir⁵¹⁰.

e) Rusya

Sovyetler Birliği’nin 1991’de yıkılmasından bu yana, temel siyasi, sosyal, ekonomik değişimler Rusya Federasyonunu her bakımdan etkilemiştir. Sovyet kurumcuların iddialarına göre organize suçluluk kapitalist ekonominin doğal bir sonu-

⁵⁰⁷ Evik, s. 47, 48.

⁵⁰⁸ Southwell, s. 107.

⁵⁰⁹ Evik, s. 47.

⁵¹⁰ Evik, s. 48.

cludur ve sosyalist toplumlarda ortaya çıkmaz. Buna rağmen, resmi bildirimler bunun tersine organize suçluluğun Rusya toplumunda her zaman var olduğunu söylemektedir. Tek elden yönetim altındaki ekonomiden, serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde organize suçluluk kendisini güçlü bir ekonomik aktör konumuna getirmiş ve eşi görülmemiş boyutlarda büyümüştür. Otoriter denetimin ortadan kalkması ve serbest piyasa ile özelleşme, organize suçluluğun büyümesi ve genişlemesi için kusursuz koşullar yaratmıştır. Rusya’da bugün mafia benzeri yapılanmalar 2000 devlet iktisadi teşekkülünü, 4.000 anonim şirketi, 9.000 kooperatifi, 7.000 küçük çaplı girişimi, 400 banka ve finans kurumunu ve 700’den fazla pazarı içine alan yaklaşık 40.000 işletmeyi kontrol etmektedir⁵¹¹. Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığının verilerine göre 5.700 mafia tipi örgüt, banka sektörünün %70’i ile ülkenin petrol, doğalgaz, stratejik mineraller ve orman ürünleri ihracatının önemli bir bölümünü denetlemektedir⁵¹².

Sovyetler Birliğinin yıkılmasıyla birlikte dünya, Ukrayna gibi diğer önceki Sovyet Cumhuriyetlerinin ve Rusya’nın sınırlarına kadar ulaşan suç organizasyonları ve eylemlerinden kaynaklanan yeni bir global suç tehdidinin hedefi haline gelmiştir. Bu durum, Rusya’ya olan coğrafi yakınlığı nedeniyle Doğu Avrupa başta olmak üzere tüm Avrupa’yı ve Rus göçmenlerinin sayısının çokluğu nedeniyle İsrail’i önemli ölçüde tehdit etmektedir. Dünya üzerindeki hiçbir ülke bu tehdide karşı koyabilmiş değildir. Bunların başında, suç ürünlerini pazarlama ve kara para aklama imkanlarının en yaygın olduğu Amerika gelmektedir⁵¹³.

Sovyetler Birliğinde profesyonel suçlular sınıfı 1924’de başlayan, Gulag dönemi olarak da adlandırılan, Stalin dönemi boyunca Sovyet cezaevlerinde gelişmiştir⁵¹⁴. Rusya’daki modern organize suçluluk grubunun tarihi kökeni “Kanuni Hırsızlar”, diğer adıyla Vory v. Zakone’ye dayanmaktadır. Vory, son derece iyi örgütlenmiş ve katı bir şekilde disipline olmuş hırsızlardan oluşan bir grup olup, kendi oluşturdukları değerleriyle yönetilmekte ve toplumdan bağışık yaşamayı gurur kaynağı

⁵¹¹ **Cormaney, Mike**, “RICO in Russia: Effective Control of Organized Crime or Another Empty Promise?”, *Transnational Law and Contemporary Problems*, Vol. 7:261, 1997, s. 263 vd.

⁵¹² **Ziegler**, s. 23.

⁵¹³ **Fincknauer, James O./Voronin, Yuri A.**, *The Threat of Russian Organized Crime*, Washington, 2001, s. 1.

⁵¹⁴ **Fincknauer/Voronin**, s. 5.

olarak görmektedir. Vory hala var olmasına karşın, organize suçluluk Rusya’da hızla genişlemiş ve önemli değişiklikler geçirmiştir⁵¹⁵.

Sık sık Organizatsiya olarak da adlandırılan Rus Mafiyası⁵¹⁶ homojen bir grup değildir. “Rus Mafiyası” pek çok açıdan, eski Sovyetler Birliğinde faaliyet gösteren çok sayıdaki organize suçluluk ağını tarif etmek için kullanılan bir üst terimdir⁵¹⁷. Çoğu grubun pakhan veya krestnii otets (ailenin lideri) adlı bir patronları vardır; bu kişinin altında brigady(tugay) diye bilinen özel hücreleri yöneten en az dört komutan bulunur; bu hücrelerde de, 200’den fazla boyeviky’nin (asker) çalışması söz konusudur. Gözden uzak bir biçimde çalışsalar da, pek çok mafiya grubunun bratski krug’a (kardeşler çemberi) katıldığına dair kanıtlar da mevcuttur. Kardeşler çemberi, seçkin Organizatsiya patronlarının bulunduğu siyaset belirleme ve tartışmaları çözme kurumudur⁵¹⁸.

Ziegler’e göre dünya üzerinde bulunan suç örgütlerinin en tehlikeli, en güçlü ve en etkilileri Rus suç örgütleridir. Yazar, eski Sovyetlerin yıkıntılarında doğan ve buradan devraldığı gizlilik, şiddet ve yalan metotlarını sürdüren Rus mafiyasının Batı Avrupa’nın demokratik toplumları karşısında yükselen en önemli tehdit olduğunu belirtmektedir⁵¹⁹. Yine yazar Rusya’nın günümüzde uluslararası suç örgütlerinin mantığına göre düzenlenmiş toplumsal bir karmaşa içerisinde olduğunu, yasa ve örgütlenmeden yoksun olduğunu dile getirmektedir⁵²⁰.

Southwell ise Organizatsiya’nın bir bütün olarak ele alındığında, şu an en faal olan ve en yenilikçi küresel suç örgütü olduğunu ileri sürmektedir. Rus organize suç örgütleri, rakipleriyle karşılaştırıldığında, yeni yönelimleri ve onların daha önceden dikkate almadığı yasadışı fırsatları daha iyi fark etmektedirler. İster kısmen daha esnek yapısına veya coğrafi konumuna, isterse sahip olduğu yolsuzluk ağına bağlı olsun, Rus Mafiyası yasak olan veya yeteri kadar denetlenmeyen her şeyin teminini rakip suç örgütlerinden çok daha hızlı bir biçimde sağlamaktadır. Siber suçlardan,

⁵¹⁵ **Cormaney**, s. 264, 265; bkz. **De Ville, Duncan**, “Prosecuting Russian Organized Crime Cases”, *Chicago Journal of International Law*, Vol. 3, No.2, 2002, s. 494, 495.

⁵¹⁶ Yıkılan Sovyetler Birliğinin küllerinden doğan örgütler, kendilerini mafyia, üyelerini ise mafiosniki olarak adlandırmaktadırlar. (**Ziegler**, s. 49). Mafiya terimi burada İtalyan “mafia”sının Rus versiyonundan ayırımının yapılması için kullanılmaktadır. Rus organize suçluluğu ya da Rus Mafiyası bu kavramların tanınan anlamına verilen isimdir. Mafiya Çeçen, Azerbaycanlı, Gürcistanlı vs. olabilir. (**De Ville**, s. 494); Bir çok kaynakta Rus organize suç örgütleri için “mafıya” terimi kullanılmaktadır.

⁵¹⁷ **Southwell**, s. 125.

⁵¹⁸ **Southwell**, s. 128.

⁵¹⁹ **Ziegler**, 79, 80.

⁵²⁰ **Ziegler**, s. 96.

yasaların etrafından dolanmak için yaratılmış uyuşturuculara ve yeni kara para akla-
ma yöntemlerine kadar birçok şeyi ilk kez gerçekleştiren, Rus suç örgütleridir. Faali-
yetlerinde sınır tanımamaktadırlar. Scud Füzeleri çalmak veya teröristlere satmak
için nükleer malzeme elde etme eylemlerinde bulunmak gibi suçlara dahi girişebil-
mektedirler⁵²¹.

Organize suçluluk, Rusya'nın ayrıcalıklı idari bürokrasisinin 400 yıllık tari-
hinde köklerini salmış, ancak, özellikle 1991'de son bulan 70 yıllık Sovyet egemen-
liği boyunca şu anki şekline kavuşmuştur. Rusya'da organize suçluluk politik ve
ekonomik çevrenin kurumsallaşmış bir bölümüdür. Rusya'nın politik ve ekonomik
sistemindeki yerini kavramadan, organize suçluluğu tamamen anlamak mümkün de-
ğildir. Kolombiyalı, İtalyan, Meksikalı gibi diğer bilinen organize suçluluk tiplerinin
aksine, Sovyet organize suçluluğu etnik ya da ailesel yapı üzerinde temellenmez. Bu
anlamda, profesyonel suçlular arasındaki bağ etnik veya ailesel olmaktan ziyade,
ekonomiktir. Çünkü organize suçluluk, yasadışı faaliyetleri gerçekleştirmek konu-
sunda anlaşan ve aralarında güven ilişkisinin bulunmasının zorunlu olduğu suçlular-
dan oluşmaktadır⁵²².

Afganistan'dan Rusya'ya, Orta Asya ve Kafkaslar yoluyla gerçekleşen uyuş-
turucu madde ticareti son yıllarda önemli ölçüde artmıştır ve bu durumun yakın za-
manda önüne geçilebilmesi oldukça zor görünmektedir. Afganistan'dan sağlanan
afyonun sürekliliği, transit ülkelerde artan yolsuzluk ve polisin yetersizliği, Rusya ve
Avrupa ülkelerinde uyuşturucu maddelere karşı artan talep bu durumun sebeplerin-
den bazılarıdır. Orta Asya ve Kafkaslardan gerçekleşen bu yasadışı ticarete ya da
uyuşturucu maddelerin bu ülkelerde satışında belirli Rus organize suçluluk grupları-
nın rolünün azaldığı görülmektedir. Bu durumun temel nedenlerinden bazıları Rus-
ya'daki yeni mücadele (polisin ve güvenlik güçlerinin yolsuzluğa bulaştırılması) ve
Rus olmayan iyi organize olmuş suç gruplarının organize suçluluk faaliyetlerine gi-
rişmesi olmuştur. Afganistan'dan gelen tipik uyuşturucu rotası bazı bağlantıları bün-
yesinde barındırmaktadır. Azeriler, Çeçenler, Orta Asyalılar bu operasyonlarda
önemli görevler üstlenmektedirler⁵²³. Ancak, uyuşturucu madde ticareti Rus organize

⁵²¹ Southwell, s. 146.

⁵²² Fincknauer/Voronin, s. 2-5.

⁵²³ Curtis, Glenn E., *Involvement of Russian Organized Crime Syndicates, Criminal Elements In The Russian Military and Regional Terrorist Groups in Narcotic Trafficking in Cenrtal Asia, The Caucasus and Chechnya*, Washington, 2002, s. 30; İstanbul'da önceki gece yine Çeçen infazı yaşandı.

suç gruplarının faaliyetleri içerisinde önemli ve geniş bir alana sahiptir. Bu faaliyet gizli ve iyi düzenlenmiş bir biçimde gerçekleştirilmektedir. Polis uyuşturucu faaliyetlerini yöneten organizasyonların liderlerine ulaşamamakta; uyuşturucu tüketicilerini ya da sıradan dağıtıcıları, organizasyonun alt düzeydeki üyelerini yakalayabilmektedir⁵²⁴.

Modern suç organizasyonları, ekonomik girişim, suç grupları ve aslında suç endüstrisi modellerindeki girişimciliği ifade etmektedir. Bahsedilen bu suç organizasyonu tipleri arasında, gerçekleştirdikleri faaliyetlerle bağlantılı olarak üç temel tür tanımlanabilir. Bunlar, kanuna karşı gelen (yasadışı haraç, uyuşturucu işletmeleri), ekonomik (özellikle beyaz yaka suçları) ve politik (terörizm, gücü ele geçirmek veya kullanmak amacıyla uğraşmak) olanlardır. Bu üç suç girişimi türünden ayrı olarak, ayrıca Rusya'da suç organizasyonlarının üç ayrı aşaması vardır. İlki, bir suç grubu, ikincisi bir suç organizasyonu ya da ortaklığı ve üçüncüsü de bir suç toplumdur. Örnek olarak, St. Petersburg'da dört tane mafia tipi topluluk bulunmaktadır. Çeçenler, Azerbaycanlılar bunlara örnek olarak gösterilebilir⁵²⁵.

Çok sayıda yorumcuya göre Rusya, gangsterizmin nerede bittiğini ve devlet idaresinin nerede başladığını belirlemenin imkansız olduğu, suç örgütlerinin kurallarının, insanlar için getirilen kanunlardan üstün hale geldiği bir devlettir. Bu nedenle yeni Rus kapitalistlerin çoğunluğu, resmi dünya ile yer altı dünyası arasında bir yerde bulunan ve gri bölge olarak adlandırılan sözde alanda çalışmaktadırlar. Bugün Rusya'da tamamen temiz olan hiçbir şey yoktur. Gerçekten kanunlara aykırı faaliyetler

Ali Osaev, Zeytinburnunda kurşunlanarak öldürüldü. 6 Eylül'de Başakşehir'de Gazhi Edilsultanov, 9 Aralık'ta Ümraniye'de İslam Canibekof öldürülmüştü. İnfazlarda üç ortak nokta: hepsi başından vuruldu, cinayetler susturucu ile işlendi ve hepsi para toplamakla suçlanıyordu. (**Hürriyet**, 28 Şubat 2009).

⁵²⁴ **Gilinskiy**, s. 155.

⁵²⁵ **Gilinskiy**, s. 153; *Çeçen grupları* genellikle aynı etnik gruptan gelen ve aşiret ilişkileriyle bağlı kişilerden oluşur. Organizasyonları genelde ait oldukları ailenin özelliklerini yansıtır. İç uyumsuzlukların çözümünde ve hukuka aykırı faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde şiddet kullanırlar. Özellikle bulunması zor malların, Batıdan gelen çalıntı arabaların kaçakçılığı, fuhuş, haraç, hammadde, radyoaktif madde, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kumarhane, cinayet, hırsızlık gibi faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Bunların dışında adam kaldırma, kaçakçılık işleriyle uğraşan *Gürcistanlı gruplar* ve sebze-meyve pazarının kontrolünü elinde bulunduran ve silah, uyuşturucu kaçakçılığı yapan *Azeri gruplar*, haraç, şantaj, dolandırıcılık ile uğraşan Ermeni gruplar da bulunmaktadır. Balkan ülkelerinde de, ekonomik ve sosyal krizler nedeniyle siyasi güç ve suç örgütleri iç içe geçmiştir. Milliyetçilik, etnik çatışmalar suç örgütlerinin faaliyetlerine zemin hazırlamıştır. Bu durum Sırbistan için de geçerlidir. Bu bölgelerde petrol, sigara, uyuşturucu kaçakçılığı yapılmaktadır. Avrupa piyasalarında satılan eroinin %80'i Balkanlardan geçmektedir. (**Evik**, s. 53).

sergilemeden Rusya’da kazanç elde etmek mümkün değildir⁵²⁶. Devlet bürokrasisinden, vergi toplayıcısına, en düşük seviyedeki memuruna kadar tüm yetkililerin yolsuzluğa bulaştırılması, başarılı, tam zamanlı ve profesyonel suçluluk Rusya’daki organize suçluluğun önemli özelliklerindedir⁵²⁷.

Yolsuzluk, Rusya’da devlet görevlileri için bir yaşam tarzı haline dönüşmüştür. Rüşvet almak, aslında Rusya bürokrasisinde yaygın bir uygulamadır. Bazı Amerikalı ya da batılı işletmeler ve işadamları Rusya’daki işletmelerini ve faaliyetlerini idare etmek için rutin bir şekilde Rus devlet görevlilerine rüşvet vermektedirler. Bugün Rusya’daki en yaygın suçun rüşvet olduğu söylenebilir. Rus yetkililer yalnızca rüşvet almak veya talep etmekle yetinmemekte, bunun yanı sıra organize suçlulukla ve gizli iş gruplarıyla yasadışı ortaklıklara girmektedirler. Mafiya yalnızca Rusya’da değil Amerika’da da faaliyetlerini sürdürmektedir⁵²⁸. Rus Mafiya’sı Batı ülkelerindeki suçlulukla da giderek ilişkilendirilmektedir. Hırsızlık, haraç, kara para aklama, silah ve uyuşturucu madde ticareti, fuhuş, kaçakçılık, tefecilik, para karşılığı anlaşıp öldürme ve daha bir çok suç Rus Mafiya’sının faaliyet alanı içerisinde. Amerikan Adalet Dairesi (The U.S. Department of Justice (DOJ)), New York, Los Angeles ve Miami’deki Rus Mafiyası ile ilgilenmek üzere özel bir grup oluşturmuştur. Rus Mafiyası bazı yönleriyle, diğer örneklerinden daha korkutucudur zira, devlet görevlileri ve suçlularla gayri resmi bir ortaklığı temsil ederler⁵²⁹.

Sovyet dönemi süresince mafiya ve devlet görevlileri Sovyetler Birliğindeki kazançlı kara ve gri piyasaları kontrol etmek adına ortaklıklar oluşturmuşlardır. Bununla beraber, bir uzman görüşüne göre “Ruslar “mafia” kelimesini ilk kez (1970 ve 1980’lerde) bölgesel veya merkezi hükümetlerde gizlenmiş geniş yolsuzluk ağlarını ifade etmek için kullanmaya başlamışlardır. 1993 yılında Rusya Güvenlik Bakanlığının raporunda Rus suç gruplarının yarısından fazlasının kabine üyeleri veya

⁵²⁶ **Gerber, Jurg**, “On The Relationship Between Organized and White-Collar Crime: Government, Business and Criminal Enterprise in Post-Communist Russia”, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, Vol. 8/4, 2000, s. 332.

⁵²⁷ **Gerber**, 333.

⁵²⁸ **Ziegler’e** göre, Rus mafiya babalarının hizmetindeki bazı profesyonel katillerin Amerika, Rusya ya da Avrupa’nın görkemli kamu binalarında özgürce dolaşmaları rastlantı değildir. Evrak çantalarında gizledikleri en ileri teknoloji ürünü silahlarıyla, bu katiller efendilerinin kendilerine gösterdikleri insanları, uyruğuna, yaşına, toplumsal durumuna ya da görevine bakmadan boğazlar, kurşunlar ya da zehirlerler. Rus mafiya babaları şiddetten sermaye edinmek, bu sermayeyi rekabete karşı koruyarak arttırmak, saklamak veya başka ülkelere aktarmak için yararlanır. (**Ziegler**, s. 53).

⁵²⁹ Alman BKA’nın bir yetkilisi Rus mafiyasının sergilediği tehdidi şöyle açıklamaktadır: İtalyan mafiosolar misket oynar, Rus katiller ise satranç”. (**Ziegler**, s. 113).

makamlarıyla yakın bağlarının olduğu belirtilmiştir. Sovyetler Birliği'nin sona ermesiyle birlikte Rus organize suç örgütlerinin faaliyetleri Amerika'ya ve Avrupa'ya yayılmış ve böylece bu tür grupların nükleer silah ve nükleer maddelerin çalınması kapasitesine ulaşmaları mümkün hale gelmiştir. Yine, Amerika'daki bazı profesyonel hokey oyuncuları, ailelerinin korunması için para talep eden ve kendilerini haraca bağlayan Rus Mafiya üyelerinden şikayetçi olmuşlardır⁵³⁰.

Rus mafiyası sürekli hareket eden ve toplumun değişik katmanlarının sahip olabileceği bir yapıya sahiptir. Çekirdek kısmı sürekli olarak toplumun yeni bölümlerinden oluşturulur: maddi durumu oldukça kötü olan eski askerler profesyonel kaptillere dönüşürken, her türlü ahlak değerinden yoksun genç –kadın ya da erkek- yöneticiler, eski kamu görevlileri, generaller, bürokratlar, polis memurları, hemen her sınıf ve görevden insan bu organizasyon içerisinde değerlendirilmektedir⁵³¹.

2005 yılında 250 milyar dolardan fazla yasadışı kazancın aklanmak üzere Rusya dışına – Londra, Karayipler, Hollanda Antilleri, İsrail, İsviçre- çıktığı tahmin edilmektedir. Rusya'da kalan büyük miktardaki para ise, pek çok mafiya üyesini petrol krallarına ve yasal şirket imparatorluklarının saygın liderlerine dönüştürmüştü; bu kişiler Avrupa'daki futbol kulüplerinden New York'daki gece kulüplerine kadar her şeye sahip duruma gelmişlerdir. Bu kişilerin suç dünyasındaki geçmişlerini böylesine hızlı bir şekilde arkada bırakmasıyla birlikte, para kazanma makinesinin yasadışı tarafının yönetimini devralmak üzere ikinci nesil ve kısmen daha genç Organizatsiya liderleri ortaya çıkmıştır⁵³².

⁵³⁰ **Boylan, Scott P.**, "Organized Crime And Corruption in Russia: Implications for U.S. and Internatioanal Law", *Fordham İnternational Law Journal*, Vol. 19:1999, 2000, s. 1999 vd.; Buna benzer bir şekilde Rusya'da suç kartellerinin liderleri eleştiriye tahammülsüzdür. Hedef alınır alınmaz cüretkar gazetecinin cezalandırılmasından başka bir şey düşünmezler. Cevap hakkı istemek, tazminat davası açmak gibi işlerle uğraşmazlar, doğrudan öldürürler. (**Ziegler**, s. 72).

⁵³¹ **Ziegler**, s. 79; Örgüt üyeleri arasında suç dosyası kabarık kişilerin yanı sıra eski KGB'nin (Rus İstihbarat Örgütü), önemli unsurları da vardır. Örtülü operasyonlar ve yer altı dünyası hakkında uzman bilgisine sahip olan bu adamlar, artık gizli polis olmaktan çıkıp gizli örgüt üyesi olmuş, ulusal ve uluslararası düzeyde son derece iyi örgütlenmiş, acımasız birer suçlu haline gelmişlerdir. (**Güner**, s. 58).

⁵³² **Southwell**, s. 147; Ülke sınırlarını aşan Rus mafiyasının toplam 44 ülkede faaliyet gösterdiği ve diğer ülkelerin mafia gruplarıyla bütünleşme çabası içinde bulunduğu bildirilmiştir. İçişleri Bakanlığı'nın verdiği bilgiye göre, Rusya'da 11 büyük mafiya grubu, bünyesinde toplam 243 çeteyi barındırmaktadır. Bu grupların tümü toplam 5 bini aşkın kişiden oluşmaktadır. Rus mafiyası, BDT ülkeleri dışında öncelikle ABD, Britanya, Almanya, Avusturya, İsviçre, Finlandiya, İtalya, İspanya, Yunanistan, Polonya, Suriye, Birleşik Arap Emirlikleri, Çin ve Kıbrıs Rum Kesimi'nde faaliyet göstermektedir. Rus mafiya üyelerinin önde gelenlerinden yüzde 70'i, düzenli olarak yurtdışına çıkmakta veya bir yabancı ülkede kalmaktadır. En çok gittikleri ülkeler ise Almanya ve İspanya'dır. Çoğu, yabancı ülkelerin pasaportlarını taşımaktadır. (<http://www.radikal.com.tr/1999/09/28/dis/06rus.html>, 23.04.2009).

Rusya’da organize suçluluğun FBI tarafından verilen tanıma göre, organize suçluluk kendi kendisini yenileyebilen, kısmen veya tamamen yasadışı amaçlarla maddi veya ticari kazanç veya kar elde etmek çabasında olan, faaliyetlerini rüşvet ve yolsuzlukla örtmeyi başaran, bireyler veya gruplardan oluşan yapısal ve disipline olmuş bir topluluktur. Rus güvenlik güçlerinin tanımına göre ise, organize suçluluk, 50 ila 1.000 arasında değişebilen sayıdaki suçluların oluşturduğu sistematik suç işletmeleriyle ilişkili ve kendisini kanundan yolsuzluk yardımıyla koruyan organize bir topluluktur⁵³³. Rusya 2000 tarihli Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesini (Palermo Sözleşmesi) imzalamış ve onaylamıştır. Ancak Rusya’da henüz organize suçluluğun tanımı ile ilgili tatmin edici yasal bir düzenleme yapılmamıştır⁵³⁴.

f) Kolombiya Kartelleri

Kolombiya, özellikle yasadışı uyuşturucu ticareti alanında gerçekleştirilen faaliyetlerde çok önemli bir konumda yer almaktadır. Kolombiya dünyada, sahip olduğu yasadışı uyuşturucu endüstrisi ve en büyük kokain, haşhaş, hint keneviri üreticilerinden birisi olması ile bilinmektedir. Ülke, Amerika ve diğer uluslararası uyuşturucu pazarlarına önemli ölçüde kokain tedarik etmektedir⁵³⁵. Kolombiyalı kokain kartelleri⁵³⁶ en önemli organize suç örgütleri arasında yer almaktadır⁵³⁷. Kolombiya’daki organize suç kartelleri tarafından üretilen uyuşturucu maddelerin uygun olmayan bir

⁵³³ *Russian Organized Crime, Global Organized Crime Project, CSIS Task Force Report, Center For Strategic and International Studies, 1997, s. 23, 24.*

⁵³⁴ **Orlova, Alexandra V.**, “Missing The Mark: The Russian Experience With Defining Organized Crime”, *Columbia Journal of East European Law Vol. 1:2, 2007, s. 207 vd.*; **Fincknauer/Voronin**, s. 2.

⁵³⁵ **Rivera, Leonardo Jesus Remiraz/Quandro, Jorge Cesar/Botto, Roger Juan Marcelo Tomas**, “Organized Crime: A Perspective From Colombia”, *Organized Crime World Perspectives*, editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 302.

⁵³⁶ Kartel kelimesi sözlüklerde, “tekelci sermaye piyasasında, bir takım ticaret, üretim kuruluşlarının, genellikle kazanma veya başka kuruluşlara karşı tutunabilme vb. amaçlarla aralarında kurdukları dayanışma birliği” olarak açıklanmaktadır. (<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=185083>, 23.04.2009); Kartel kelime anlamı olarak, rekabeti önlemek ve piyasadaki fiyatları kontrol etmek için üreticiler arasındaki bir anlaşmayı ifade eder. Bu anlam Kolombiyalı uyuşturucu organizasyonlarına karşı sınırlayıcı kalır. Girişimcileri anlaşmalar, sözleşmelerle birbirine bağlayan organize bir sistemin olduğu doğrudur. Ancak Cosa Nostra gibi piramit şeklinde katı bir hiyerarşik yapı söz konusu değildir. Kolombiyalı suç örgütleri için kartel terimi ilk kez Amerikan DEA tarafından kullanılmıştır; daha çok Cali ve Medellin bölgelerindeki suç örgütlerinin faaliyetleri sayesinde yayılmıştır. (**Evik**, s. 50).

⁵³⁷ **Florez, Carl P./Boyce, Bernadette**, “Colombian Organized Crime”, *Police Stud. Int’l Rev. Police Dev.*, 1990, s. 81.

biçimde kullanılması, bağımlılara, ailelerine ve dünya sağlığına önemli ölçüde zarar vermektedir. Ayrıca, bu maddelerin üretimi ve yasadışı ticareti ülkenin ekonomik büyümesine zarar vermekte, suçluluğun yayılmasına katkıda bulunmakta, şiddeti ve yolsuzluğu arttırmaktadır. Kolombiyalı ve diğer uyuşturucu kartellerinin, terörist grupları desteklediği ve ayrıca silah ticareti ile meşgul oldukları da bilinmektedir. Bazı karteller politik alanla bağlantı sağlamışsa da, yönetime karışmadan çalışmayı tercih ederler. Gölgeler altında çalışmayı seçmektedirler. Bu karteller “yasal girişimlerin gölge versiyonları” olarak değerlendirilmektedir⁵³⁸. Kurumların içerisine sızmak ve rüşvet, politik güçten çıkar elde etmek için kullanılan diğer araçlardır. Kolombiya’da bugün yargısal hataların yapılmasına ya da uyuşturucu ticaretiyle ilgilenen organizasyonların çıkarları doğrultusunda yapılan düzenlemeler ve uygulamalara rastlamak şaşırtıcı değildir⁵³⁹. Bu nedenle, uyuşturucu kartelleri Kolombiya’da çok güçlü ve yetenekli hale gelmişlerdir. Kolombiya’da uyuşturucu ticareti dört aşamaya bölünmüştür: Esrar, kokain, afyon ve uyuşturucu ticaretiyle uğraşanların devletin müdahalesini engellemek amacıyla mücadele etmek için asi çetelerle işbirliğine girişmesi söz konusudur⁵⁴⁰. Kolombiyalı uyuşturucu kartelleriyle, Sicilya mafyası arasında, bu kişilerin soyundan gelen Venezüella’da yerleşmiş kişilerin aracılığıyla bir ittifakın var olduğuna ilişkin deliller mevcuttur. Nakliye bağlantıları ve kara para aklama Venezüella’da gerçekleşmektedir ve bunlar uyuşturucuyu dünyanın dört bir yanında tedarik etme konusunda oldukça güvenilirdir. Nijerya’daki kokain ve eroin imal laboratuvarlarının varlığı da Kolombiyalı uyuşturucu kartelleriyle Nijeryalı suç örgütleri arasında ki bağlantıların bir görünümünü oluşturmaktadır⁵⁴¹.

Kolombiya kartelleri her biri küçük gruplar ve alt kartellerden oluşan federal nitelikte bir yapıya sahiplerdir. Aralarında sıkı ilişkiler söz konusu olsa da her biri için inisiyatif ve sorumluluk alanları bulunmaktadır. Organizasyon oldukça esnek ve dinamik bir yapıya sahip olup; görevlerin, birleşmelerin değişkenliği nedeniyle tespit edilmeleri oldukça zordur⁵⁴². Dünya çapındaki bağlantıları, becerileri, bünyesinde var olan çok sayıda uzman kişilerle organizasyon varlığını kolay ve etkili bir biçimde sürdürmektedir. Bu gruplar bünyesinde dağıtıcı, nakliyecisi(taşıyıcı), tedarikçisi(satıcı)

⁵³⁸ Florez/Boyce, s. 81.

⁵³⁹ Rivera/Quadro/Botto, s. 302, 303.

⁵⁴⁰ Rivera/Quadro/Botto, s. 305.

⁵⁴¹ Rivera/Quadro/Botto, s. 305.

⁵⁴² Evik, s. 50.

ve kara para aklayıcıları bulundurmaktadır. Faaliyetlerinde dalında uzman muhasebecileri, avukatları, kimyagerleri, emlakçıları, seyahat acentelerini, yolsuzluğa bulaşmış siyasetçileri ve resmi güvenlik görevlilerini kullanmaktadır⁵⁴³.

Kolombiya suç örgütleri arasında Cali ve Medellin kartelleri ön plana çıkmaktadır. Cali Karteli, kokain talebinin arttığına farkına varan ve Panama, Ekvador, Venezüella, Brezilya ve Peru ile sınırı, hem Pasifik Okyanusu'na hem de Karayip Denizi'ne erişimi bulunan ülkedeki coğrafi konumun Kolombiya'ya kokain üretiminin ve dağıtımının merkezi olma potansiyeli verdiği gören Gilberto Rodriguez Orejuela tarafından, kardeşi Miguel'in de desteğiyle kurulmuştur. İşe Peru'dan ABD'ye kokain sokarak başlayan organizasyon çok büyük boyutlara ulaşarak Güney Amerika'dan dünyaya yapılan kokain ihracının %80'ini kontrol etmiştir⁵⁴⁴. Medellin karteli ise 1970'lerin ortasında, uyuşturucu kaçakçısı Carlos Enrique Lehder Rivas, Pablo Escobar-Gaviria, Jorge Luis Ochoa, Gonzalo Rodriguez Gacha ve Ochoa kardeşler Fabio, Jorge ve Juan David tarafından kurulmuştur⁵⁴⁵.

Uyuşturucu ticaretinin her aşamasında etkili olan Kolombiyalı örgütler, ellerinde bulundurdukları güç ve etkinlik sayesinde uyuşturucu piyasasındaki ürün fiyatlarını belirleyebilecek potansiyele ulaşmışlardır. Faaliyetlerin en güvenli şekilde yürütülmesi ve bir sorunla karşılaşmadan hedefe varılması amacı doğrultusunda küçük kaçakçılarla garanti anlaşmaları dahi gerçekleştirilmektedir. Mali ve lojistik açıdan, özellikle faaliyet gösterdikleri uyuşturucu alanının da bunu gerektirmesinin etkisiyle oldukça ileri seviyededirler. Merkezileşmiş bir yapıya, hiyerarşik bakımdan bir üste sahip değillerdir. Bu örgütlerin gücünü ve prestijini arttıran bir diğer neden ise, toplum yararına para bağışı, kamu yararına işler (yeni yerleşim merkezleri, spor merkezleri) ve sosyal hizmetler (hastane, okul vs.) yapılarak toplumsal kabulün elde edilmeye çalışılmasıdır⁵⁴⁶.

⁵⁴³ Florez/Boyce, s. 82.

⁵⁴⁴ Southwell, s. 207; <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=136343>, 23.04.2009.

⁵⁴⁵ Southwell, s. 208; Kolombiya'da Medellin karteli devlete karşı topyekün bir mücadele sergilemiş ve adeta bir iç savaş yaşanmış; bu arada pek çok yargı mensubu yok edilmiş, ülkenin politik ve ekonomik hayatı, uyuşturucu kartelleri tarafından idare edilir olmuştur. Devletin kurumları rüşvetle çürütülmüş, gazeteciler öldürülmüş ve sonuçta demokratik değerler tehdit altında kalmıştır. Devlet bu durumdan ancak, Pablo Escobar'ın ölümü ile kurtulmuştur. (Williams/Savona, s. 106).

⁵⁴⁶ Evik, s. 51; Escobar ve Lehder yoksulluğu hafifletmeyi amaçlayan hayırsever projelere milyonlarca dolar akıtmıştır. (Southwell, s. 208).

g) Diğer Ülkeler

Organize suçluluk yukarıda açıklanan örnekleriyle sınırlı değildir. Gerçekten günümüzde organize suçluluğun kazanmış olduğu sınır aşan niteliği onun neredeyse tüm dünya ülkelerini tehdit eder bir hal almasına sebep olmuştur. Ulusal bazda faaliyet gösteren organize suç örgütlerinin yanı sıra bugün birçok organizasyonun faaliyetlerini merkezi olarak teşkilatlandığı bölgeyle sınırlı tutmadığı bilinmektedir. Organize suç örgütleri ülke sınırlarını aşmalarının ötesinde kıtalararası işbirliklerine dahi girişmişlerdir. Nitekim, üzerinde yaşamış olduğumuz kürede mevcut her kıtada hatta bu kıtaların etrafında yer alan büyüklü küçükü ada ülkelerinde dahi bugün organize suç örgütlerinin izlerine rastlamak mümkündür. Avrupa'dan, Amerika'ya oradan Asya ve Avustralya'ya kadar tüm dünya, suç organizasyonlarının faaliyet alanları içerisindedir.

2007 yılında yaklaşık 24.000 Amerikalı, uyuşturucu maddeler nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Yine yaklaşık bir milyon Amerikalı eroin bağımlısıdır. Uyuşturucu maddeler Amerikan ekonomisine 200 milyar dolar olumsuz etki yapmaktadır. Amerikan cezaevlerindeki insanların aşağı yukarı %80'i ya uyuşturucu kaçakçısıdır, ya uyuşturucu kullandıktan sonra suç işlemişlerdir ya da uyuşturucu madde almak için para bulmak amacıyla suç işlemişlerdir. Yine, Meksika'da bu konuda oldukça ciddi sorunlar yaşamaktadır. Meksikalı suç örgütleri uyuşturucu madde imali ve ticareti ile kara para aklama faaliyetlerine yoğunluk vermişlerdir. Bu faaliyetlerinde Kolombiyalı suç kartellerinin de etkisi söz konusu olup, Amerika'da da bağlantıları bulunmaktadır. Meksika'daki uyuşturucu ticareti yılda yirmi üç milyar dolar getirmektedir⁵⁴⁷. Dünya üzerinde bir çok ülke farklı yoğunluklarda da olsa aynı problemi yaşamaktadır. Söz konusu problem ise organize suç örgütlerinin yönetimi ve egemenliği altında daha da ciddi boyutlara doğru ilerlemektedir. Amerikan Adalet Dairesi'nin tahminlerine göre Amerika'da 30.000 suç grubu ve yaklaşık 800.000 üyesi faaliyet göstermektedir⁵⁴⁸.

⁵⁴⁷ **Hendrix, Steven E**, "The Merida Initiative for Mexico and Central America: The New Paradigm for Security Cooperation, Attacking Organized Crime, Corruption and Violence", *Loyola University Chicago International Law Review*, Volume 5, Issue 2, 2007-2008, s. 107, 108.

⁵⁴⁸ **Hendrix**, s. 109.

Avustralya’da da yasadışı motorlu gruplar, Kolombiyalı uyuşturucu kartelleri, Japon Yakuza, İtalyan Mafya, Rus suç örgütleri gibi bir çok suç organizasyonları bulunmaktadır⁵⁴⁹. ‘Ndrangheta’ya bağlı suçlu grupları özellikle uyuşturucu ticareti, kara para aklama faaliyetleriyle uğraşmaktadırlar. Yine Çin Triads, uyuşturucu ticareti, kumar, koruma parası gibi faaliyetler yürütmektedir. Japon Yakuza ve Kolombiyalı suç kartelleri de çeşitli alanlarda bu bölgede varlıklarını sürdürmektedirler⁵⁵⁰.

İngiltere’de katı hiyerarşik yapıda ulusal ve uluslararası düzeyde etkin suç örgütleri bulunmasa da, bu tip örgütlerin faaliyetleri ada ülkesine de uzanmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama, tefecilik, dolandırıcılık, haraç kumar, sahtecilik, sanat eseri ve antika hırsızlığı, silah kaçakçılığı, pornografi gibi suç alanlarından kazanç elde edilmektedir⁵⁵¹. İngiltere’de, geniş alana yayılmış ve bu çerçevede değerlendirilmesi gereken organize uyuşturucu kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, yolsuzluk, kara para aklama, bireysel ve özel sektör yolsuzlukları, yüksek teknoloji suçları, kalpazanlık, ateşli silahlarla işlenen ciddi nitelikli suç ve soygunlar, taşıt ve tarihi eser kaçakçılığı suçlarının bireyler ve toplum üzerindeki etkisi günümüzde “ciddi” nitelik arz etmekte olduğu tespitinden hareketle, 9 Şubat 2004 tarihinde İngiltere’de 21’inci Yüzyıl suçları ile 20’nci Yüzyıl kurum ve yöntemleri ile mücadele edilemeyeceği tespit ve gerekçesinden yola çıkarak yeni bir birim kurulmasına karar verilmiştir. Birim ile ilgili yapılan 2 yıllık çalışma dönemi sürecinde, 11 Nisan 2005 tarihinde ilgili kuruluş yasası⁵⁵² yürürlüğe girmiştir. İngiliz organize suçla mücadele birimleri tek çatı altında toplanarak, Amerikan Adalet Bakanlığı’na bağlı Federal Soruşturma Bürosu (FBI-Federal Bureau of Investigation) modelinde, İngiltere’nin *finansal istihbarat ve müdahale birimi* niteliğindeki birim, 3 Nisan 2006 tarihinde Ciddi Organize Suç Örgütü (SOCA) adı altında kurulmuştur. Birim faaliyetlerine 1 Nisan 2006 tarihi itibarıyla başlamıştır⁵⁵³.

Almanya’da organize suçluluk olgusu daha önce de var olmuş olsa da özellikle Berlin Duvarı’nın yıkılmasıyla birlikte ortaya çıkan durum ve değişikliklerle bir-

⁵⁴⁹ **Schloenhardt, Andreas**, “Mafias and Motorbikes: New Organised Crime Offences in Australia”, *Current Issues In Criminal Justice, Vol.19, No.3, 2007-2008*, s. 259.

⁵⁵⁰ **Evik**, s. 58.

⁵⁵¹ **Evik**, s. 56, 57; **Sözüer**, s. 264.

⁵⁵² Serious Organised Crime and Police Act 2005

⁵⁵³ **Abanoz, Mehmet**, “Organize Suçlarla Mücadelede Yeni Kurumsal Yapı: Ciddi Organize Suç Örgütü (SOCA)”, www.mmd.org.tr/eserler/CiddiOrganizeSuçlarlaMucadele_Mabanoz.do, 23.04.2009.

likte artışa geçmiştir. 1989'da gerçekleşen bu hadisenin ardından başta Doğu Avrupa'nın suç örgütleri olmak üzere bir çok organizasyon ve bunların yanı sıra etnik kökenlerini Almanya'ya getiren bir çok insan bu topraklara yerleşmişlerdir. Türkiye'den, İtalya'dan, Doğu Avrupa'dan, Asya'dan, Afrika'dan gerçekleşen göçler ve beraberinde yaratılan ortam organize suçluluğa fırsat yaratmıştır. Rus, Arnavut, Sırp, Polonyalı, Romanyalı, Vietnamlı suç örgütleri burada aktif hale gelmişlerdir. Özellikle uyuşturucu bağlantılı organizasyonlar, bu bağlarını da ülkeye taşımışlar ve uyuşturucu madde ticareti organize suçluluk boyutuyla Almanya'da önemli bir sorun haline dönüşmüştür. Yine özellikle radyoaktif madde ve silah kaçakçılığı, sahtecilik, dolandırıcılık, kara para aklama, haraç, hırsızlık(özellikle otomobil hırsızlığı), kumar, fuhuş gibi bir çok faaliyet suç örgütleri bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Doğu ülkeleri ile eskiden var olan sınır kontrollerinin siyasi gelişmeler neticesinde azalması nedeniyle, Almanya'dan çalınan otomobillerin eski Doğu Bloku ülkelere satılması oldukça yaygındır. Yine az riskle yüksek kazanç getiren illegal atık madde ticareti de gitgide önemli hale gelen suç faaliyetleri arasındadır⁵⁵⁴. Özellikle Rus ve Arnavut organize suç örgütleri tarafından çeşitli bağlantılarla birlikte, Arnavutluk, Bulgaristan, Moldova, Romanya ve Ukrayna gibi ülkelere çok sayıda kadın ve çocuk, özellikle fuhuş amacıyla ülkeye sokulmaktadır. Yine Rus organize suç örgütlerinin Almanya'daki şirketlerden haraç kesmenin yanı sıra endüstriyel ve ticari sırları çalmaya yönelik faaliyetleri de son zamanlarda artış göstermiştir⁵⁵⁵. Organize suç örgütleri ayrıca, özellikle Avrupa Birliği kurumlarının kontrol mekanizmasındaki boşluklardan yararlanarak hayali ihracatla ve dış ülkelere Avrupa'ya kaçak işçi taşıma ile de ilgilenmektedirler⁵⁵⁶. Özellikle, Berlin Duvarı'nın yıkılması, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Doğu Bloku ülkelerinde yaşanan gelişmeler, Doğu Avrupa'daki suç örgütlerinin büyük suç örgütleriyle işbirliğinin artması, Çin ve Japonya'daki suç örgütlerinin faaliyetlerini kıtaları aşan boyutlara taşınması, tüm Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Almanya'daki organize suçluluğu da etkilemektedir.

Avusturya'da da özellikle, uyuşturucu madde ticareti, uluslararası çek ve kredi kartı dolandırıcılığı, motorlu taşıt hırsızlığı (çalıntı otomobiller eski Doğu Bloku ülkelere götürülerek satılmaktadır), bilgisayar programlarının taklidi ve imali, silah

⁵⁵⁴ Evik, s. 54; Sözüer, s. 268, 269.

⁵⁵⁵ Southwell, s. 200; Almanya'da organize suçluluğun artışının sebepleri için bkz. Ünver, s. 389.

⁵⁵⁶ Erman R. Barış, s. 266.

kaçakçılığı organize suç örgütlerinin sıkça faaliyet gösterdikleri suç alanları arasındadır⁵⁵⁷.

Hollanda’da organize suç örgütlerinin sayıları azımsanamayacak boyutlardadır. Bu örgütlerin çoğu yasadışı uyuşturucu ticareti üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bunun yanı sıra, yasadışı silah ticareti, dolandırıcılık, soygun, araç hırsızlığı, haraç gibi bir çok suç da faaliyet alanları içerisindedir. Organize suçluluk gruplarının çoğunluğu uluslararası seviyede faaliyet göstermektedirler. Dörtte üçü yalnızca Hollanda’da değil, diğer Batı Avrupa ülkelerinde de çalışmaktadır. Hemen hemen üçte biri ise Orta ve Doğu Avrupa’da suç faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bunun dışında Türkiye, Fas, Surinam, Aruba, Hollanda Antilleri de faaliyette buldukları yerler arasındadır⁵⁵⁸.

İsviçre’nin uzunca bir süre dünya ölçüsünde öneme sahip bir uluslararası finans merkezi konumunda bulunması, suç örgütlerinin en azından kazançlarını burada yatırıma dönüştürme imkanlarından yararlanmasına neden olmuştur. Diğer bir anlamıyla, organize suç örgütleri, İsviçre’nin hizmet ve finans sektörünü kullanarak kâna aykırı yollardan elde ettikleri kazançları yatırıma sokmak ve böylelikle aklamak çalışmaları içerisindedirler⁵⁵⁹. İsviçre, para istikrarı özelliği nedeniyle dış yatırımcıların özellikle ilgisini çekmiştir. Ayrıca yapılan yatırımların belli ölçülerde bir gizlilik şemsiyesi altında olması ve diğer ülke yetkililerinin baskılarına karşı korunması, durumu daha çekici hale getirmektedir. Suç faaliyetleri neticesinde elde edilen kara paranın aklanması için bu tür ortamlar elverişlidir⁵⁶⁰. Kısaca, bankacılık sektörünün gelişmiş olması, siyasi, ekonomik ve hukuki alanlardaki istikrarlı çizgisi gibi nedenlerle organize suç örgütlerinin faaliyetleri İsviçre’de de yansımalarını bulmaktadır.

Genel istihbarat servisinin hazırladığı analiz raporu Fransa’da yerleşmiş doğulu suç örgütlerinin aşağıdan yukarıya doğru bir sınıflandırmasını yapar: 1) Piramidin tabanını oluşturan çeteler, sadece tehdit yoluyla para kazanma, her türlü haraç,

⁵⁵⁷ Sözüer, s. 266.

⁵⁵⁸ Van Der Heijden, Oon, “Organized Crime: A Perspective From The Netherlands”, *Organized Crime World Perspectives*, editörler: Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind, 2003, s. 104, 105.

⁵⁵⁹ Fehr, Anja, “Rechtlicher Schutz des Finanzplatzes Schweiz vor missbrauchlicher Nutzung durch Organisierte Kriminalität”, *Hukuk Devletinde Organize Suçlulukla Mücadele –İmkanlar ve Sınırlar-Organize Suçlulukla Mücadele Kollokyumu’ndan Tebliğler, 22-29 Eylül 2001, İzmir/Türkiye, hazırlayan: Bahri Öztürk – Walter Gropp*, Ankara, 2003, s. 55.

⁵⁶⁰ Pekin, Hüseyin, “İsviçre Hukukunda Örgütlü Suçlara Karşı Alınan Hukuksal Önlemler”, *Av. Dr. Faruk Erem Armağanı*, Ankara, 1999, s. 668.

küçük esnafın, randevu evlerinin, eroin satıcılarının ve Doğu Avrupa kökenli yabancı işçilerin zorunlu “korunması” gibi adi işlerle uğraşırlar. 2) İkinci basamak: gerçek sınır ötesi organize suçluluk, geniş kapsamlı suç şebekeleri halinde, bazen kendi adına bazen de başka kıtalardaki kartellerle “ortak teşebbüs (joint-venture)” halinde çalışmaktadır. Bu tip örgütler tercihen Paris’te ya da güneyde Cote d’Azur’da yerleşmişlerdir. 3) Üçüncü basamak: Rus, Özbek, Kazak, Çeçen, Moldovalı, Polonyalı vb. finans örgütleri Fransa’da tamamen yasak biçimde faaliyet gösterir, örgüt savaşlarına taraf olmadan finansman şirketleri, bankaları, gayrimenkul tröstlerini yöneretek eski Sovyetler Birliği’nden veya dünyanın diğer yörelerinden gelen suç kökenli sermayeyi Fransa içinde çalıştırırlar. Bu tip örgütlerin tek amacı vardır: suça dayalı parayı aklamak, bu sermayeyi gayrimenkul ve borsa gibi alanlarda çoğaltmak. Böyle gruplar servet yöneticileri gibi hareket eder, Doğu’dan gelen sermaye için kabul komitesi rolünü üstlenirler. 4) Piramidin en tepesinde, Fransa’dan hareketle devasa fonları, dünya üzerindeki mali spekülasyonlarda, ithalat ihracat işlemlerinde, ortak teşebbüslerde karteller adına kullanan iş adamları bulunur. Böyle işadamları için en iyi örnek olarak, eski Kızıl Ordu stoklarından gelen nükleer madde ve silahların çok uluslu pazarlanması, Rus üretimi 150 kamyonun Kongo-Brazzaville Cumhuriyeti’ne satılması, Abhazya’daki taş ocaklarının Paris’te Champs-Elysees’deki bürolardan işletilmesi sayılabilir⁵⁶¹. Fransa’da organize suç örgütleri ve faaliyetleri bunlarla sınırlı değildir. Avrupa’da kurulmuş bazı şirketler adam kaçırma, alacak tahsili ve dikbaşı borçluların cezalandırılması ve korkutulması gibi hizmetler sunmaktadırlar. Bu şirketler sipariş üzerine çalışmakta ve kadrolarındaki katiller tüm Avrupa’da faaliyet göstermektedir⁵⁶².

Afrika kıtasında organize suçluluk daha ziyade Nijeryalı suç örgütlerinin hakimiyeti altındadır. Bu suç organizasyonları esnek bir yapıya sahiptirler, gelir getiren faaliyetlerin (uyuşturucu ticaret, sahtecilik, dolandırıcılık vs.) araştırılmasında parlak bir girişimci ruhuna ve hızlı bir şekilde uyum gösterme yeteneğine sahiptirler. Özellikle kara para aklamaya karşı özel düzenlemeler olmayan ülkelerde hukuka aykırı faaliyetlerden gelen gelirlerin aklanması gibi davranış modellerine öncelik vermişlerdir⁵⁶³. FBI, Interpol ve ABD’nin gizli servisinin istihbaratı, dünya çapında 60 ila

⁵⁶¹ Ziegler, s. 90.

⁵⁶² Ziegler, s. 94.

⁵⁶³ Evik, s. 58.

80 ülkede faaliyet gösteren 500'den fazla Nijeryalı organize suç örgütünün bulunduğunu ortaya koymaktadır. FBI'ın 1996'da eroin kaçakçılığı yapan uluslararası bir Nijeryalı suç örgütüyle ilgili soruşturması Bangkok, Pakistan, Chicago, New York ve Detroit'de tutuklamalara yol açtığına, ABD başsavcısı Janet Remo şu ifadeleri kullanmıştır: “Bu durum, Nijerya suç örgütlerinin artık sadece kurye olmadığını, kendi başlarına önemli bir güç haline geldiklerini göstermektedir”. Nijeryalı suç grupları, uyuşturucu madde ticareti dışında ayrıca kölelik, çocuk fahişeliği, uluslararası dolandırıcılık ve kimlik hırsızlığı, belge dolandırıcılığı, araba hırsızlığı, haraç gibi alanlarda da faaliyet göstermektedirler⁵⁶⁴. Yine uyuşturucu kaçakçılığı, kiralık katillik, hırsızlık, haraç, şantaj, yolsuzluk, şiddet kullanma gibi yasadışı faaliyetlerin yanında yasal alanlarda gösterdikleri etkinlikleriyle Jamaikalı suç örgütleri de çeşitli uluslararası işbirliği ve bağlantılarla önemli suç faaliyetlerinde bulunmaktadır⁵⁶⁵.

Türkiye'nin gerek coğrafi ve stratejik konumu, gerekse sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi yapısı, organize suçluluğun var olması için gerekli ortamı yaratmaktadır. Uyuşturucu madde kaçakçılığından organ kaçakçılığına; silah kaçakçılığından insan kaçakçılığına; tarihi eser kaçakçılığından bilişim suçlarına kadar çok sayıda suç ülke toprakları üzerinde faaliyet gösteren suç örgütleri tarafından uluslararası bağlantı ve ilişkilerle birlikte gerçekleştirilmektedir. Türkiye'nin Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları karşısındaki konumu; Doğu Avrupa ülkelerindeki suç faaliyetlerinin uzantıları; Rus, Çeçen, Ermeni, Azeri, vs. suç örgütlerinin faaliyetlerinin yansımaları, ülkede organize suçluluğun çok farklı şekillerde ortaya çıkmasına imkan tanımaktadır. Bu durumun dolaylı ya da doğrudan etkisinin yanı sıra çeşitli etkenlerin yarattığı toplumsal yapı, siyasi otoritenin ve kamu kurum ve kuruluşlarının yapısı, ekonomik yapı da ülkede organize suçluluğun ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Türkiye'de organize suçluluk konusu daha sonra ayrıca inceleneceği için bu bölümde bu konuya daha fazla değinilmeyecektir.

Organize suçluluk sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanda yarattığı tehlikle tüm dünyayı ilgilendiren çok önemli bir sorun haline dönüşmüştür. Bu nedenle, bu suçluluğu tek bir ülkeyle sınırlı tutmak ve probleme bu anlayışla yaklaşmak sorunu daha da çözümsüz hale getirir. Kazanç sağlama adına hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, her türlü acımasız ve zorba yöntemlere başvuran suç örgütleri, bu amaçları doğ-

⁵⁶⁴ Southwell, s. 213, 214.

⁵⁶⁵ Southwell, s. 211 vd.

rultusunda birbirleriyle çeşitli çıkar ilişkilerine girmişler ve uluslararası bağlantılar sağlamışlardır. Çin Triadların Rus Mafiyası ile sağladığı işbirliği, Amerikalı suç örgütlerinin Kolombiya kartelleriyle bağlantıları, Doğu Avrupa’lı suç örgütlerinin tüm Avrupa’ya yayılan suç faaliyetleri, Afrikalı suç örgütlerinin farklı bölgelerde ve kıtalarda ortaya koyduğu tehditler bu durumun en açık göstergeleridir.

C) Terör ve Organize Suçluluk İlişkisi

1) Genel Olarak

Şimdiye kadar çalışmamızda yapılan açıklamalarda daha ziyade özellikle amaçları arasında haksız maddi çıkar elde etme unsurunu ön planda tutan organizasyonlar göze çarpmıştır. Terör örgütlerinin başta amaçları olmak üzere, bünyesinde taşıdığı bir takım özellikleri nedeniyle organize suçluluk başlığı altında değerlendirebilir değerlendirilemeyeceği hususu tartışmalıdır. Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi organize suçluluğu bir üst kavram, bir üst terim olarak kabul ettiğimizde örgütlü suçluluğun da bu kavram içerisinde değerlendirilmesi gerekir. Örgüt, organize olmuş bir yapıyı, grubu ifade ederken, her organizasyonun “aynı biçimde” örgütlü bir şekilde ortaya çıkması beklenemez. Bu anlamda mafia tipi örgüt ile terör örgütlerinin tamamıyla aynı yapılanmayı gösterdikleri söylenemez. Terör ise “örgütlü suçluluğun” en tipik örneklerinin başında gelmektedir. “Örgütlü suçluluk” ise bu anlamıyla organize suçluluğun bir türünü ifade etmektedir. Ancak yine bahsedildiği gibi, bugün organize suçluluk terimi daha ziyade ekonomik çıkar hedefleyen organize suç örgütlerini baz almakta ve mücadele bu çerçevede dahilinde gerçekleştirilmektedir. Uluslararası metinler bu doğrultuda, organize suçluluk başlığı altında daha ziyade mafia türü ağır organize suç örgütlerine ve ekonomik çıkar amaçlı suç örgütlerine yer vermektedirler. Terörle mücadele ise ayrı bir platform veya saha olarak ortaya çıkmaktadır.

Terör, uyguladığı yöntemlerle ve amaçlarıyla örgütlü suçlar arasında özel bir yere sahiptir. Gerçekten terör: tehdit, şiddet, baskı, sindirme, yıldırma, korkutma yöntemleriyle bir toplumun temel düzenini sarsmayı, meşru yönetimi çökertmeyi, ülke bütünlüğünü parçalamayı, ulusal birliği yok etmeyi, siyasal ve ekonomik düzeni

yıkmayı, kamu düzenini genel sağlığı bozmayı amaçlayan eylemlerin hepsini ifade etmektedir⁵⁶⁶. Ancak, her ne şekilde değerlendirilirse değerlendirilsin, yapısı ve görünüş biçimleri itibarıyla örgütlü suçluluk şeklinde ortaya çıkan ve uluslararası toplum ve özellikle bizzat bu mesele ile karşı karşıya bulunan uluslar için çok önemli bir tehdit oluşturan terör, her yönüyle adi suçluluktan ayrılmalı ve hukukun üstünlüğü çerçevesinde daha özel ve profesyonel bir şekilde mücadaleyi gerektiren suçlar arasında telaffuz edilmelidir. Bu nedenle suç işlemek için örgüt kurma suçunun bir yansıması ve özel bir türü olan terör örgütlerini ve terörü açıklamak bu çalışma bakımından kanaatimizce önem ve gereklilik arz etmektedir. Burada terör kavramının siyasi boyutu ve anlamından ziyade konumuzla ilişkili olması nedeniyle organize olmuş bir grup vasıtasıyla işlenen suçların günümüzdeki görünümünden birisi olan terör örgütleri nazara alınacaktır.

2) Terör Kavramı

Kökünü Latince “terrere”⁵⁶⁷ kelimesinden alan ve Fransızca “terreur” sözcüğünden dilimize geçen “terör” teriminin anlamı sözlüklerde “yıldıрма, cana kıyma ve malı yakıp yıkma, korkutma, tedhiş” olarak geçmektedir⁵⁶⁸. Türkçe’de terör kavramı yerine uzun yıllar “tedhiş”; terörizm kavramı yerine de “tedhişçilik” kelimesi kullanılmıştır. Tedhiş sözcüğü Arapça olup birçok sözlükte dehşet verme, yıldıрма şeklinde tanımlanmıştır⁵⁶⁹. Bu kullanım günümüzde yerini “terör” ve “terörizm” kelimelerine bırakmıştır.

Terör ve terörizm kelimeleri günümüzde birbirinin yerine kullanılmakta olsa da iki kelimenin ifade ettiği anlamlar farklılık arz etmektedir. Taşkın’a göre terörizm, siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli olarak terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışıdır. Terörizmden söz edebilmek için aynı siyasi amaca yönelmiş bir dizi terör olayının varlığı gereklidir. Terörizm siyasi, dini veya ideolojik hedeflere ulaşmak için korku salma, zorlama, tehdit gibi usullerle şiddetin planlı ve birikimli kullanımınıdır. Terörizm genelde eylemleriyle hedef aldığı mağdur-

⁵⁶⁶ Türk, s. 1.

⁵⁶⁷ Latince sözcüğün anlamı “korkudan titreme” veya “titremeye sebep olma”dır.

⁵⁶⁸ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=308306>, 27.04.2009.

⁵⁶⁹ Yılmaz, Ejder, s. 1201.

ların arkasındaki seyirci kitleyi etkilemeyi amaçlar. Sistematik bir fikir değil, bir yöntem, bir taktik, strateji, örgütlü ve kuralsız bir şiddet hareketidir⁵⁷⁰. Ergil'e göre, terör dehşet demektir. Terörizm, dehşet salmak için girişilen seçilmiş ve planlı eylem ve/veya eylem tehdididir⁵⁷¹. Zafer'e göre terörizm, insan gruplarını bir anda dehşete düşürme stratejisinden ibaret olan terör eylemlerinin belirli bir plan dahilinde sistematik olarak uygulanmasını ve dolayısıyla terör eylemlerinin bütününe ifade eden bir kavramdır⁵⁷². Yine terörizmin sözlük anlamı, "siyasal bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, halka veya bireylere karşı şiddet eylemlerine başvurma" olarak yer almaktadır. Terör ise, ulaşılmak istenen amaç açısından bir araç, bir hareket tarzı, bir strateji olmaktan öteye bir nitelik taşımamaktadır⁵⁷³. Ancak bugün bu iki kelime bir arada kullanılmakta ve belirli bir siyasi yapıyı değiştirmek amacıyla belirli bir örgüt tarafından sistematik olarak uygulanan ve kitleleri paniğe sokan şiddet eylemlerini anlatmaktadır⁵⁷⁴.

İşte bu noktada terörden bahsedebilmek için, eylemi gerçekleştirenlerin amaçları önem kazanmaktadır. Beşe'ye göre, terör ve terörizm kavramları zihinlerde her şeyden önce şiddet, korku, tehdit, yasadışılık gibi bazı olguları çağrıştırmaktadır. Terör, terörizm, ya da terörist eylem isimleriyle karşımıza çıkan fiiller aslında birer şiddet türünü anlatsalar da; her şiddet olayı terör veya terörizm olarak değerlendirilemez. Terörizm kavramsal olarak farklı bir anlam ve öneme sahiptir⁵⁷⁵. Dönmezer de şiddet ve terörizmin farklı şeyleri ifade ettiğini, toplumda şiddetin her zaman var olduğunu, ikisini birbirine karıştırmamak gerektiğini belirtmektedir⁵⁷⁶. Özek'e göre, şiddet eyleminin terör suçu sayılabilmesi için, bu eylemin tipikliği ön koşuldur. Bir suç tipine uygun eylem siyasal amaçlı şiddetle işlendiğinde terör eylemi var sayılır. Genel şiddet suçları, siyasal amaç/saikle işlendiğinde, şiddet eylemi siyasal şiddet, terör suçu sayılır. Bu açıdan terör eylemi suçun özünü değil, niteliğini belirleyen bir terimdir. Şiddet eyleminin terör niteliği taşıyıp taşımadığının saptanması, eylemin

⁵⁷⁰ **Taşkın, Ahmet**, "Terörizm ve Sivil İtaatsizlik", (**Terör**) *Polis Bilimleri Dergisi*, C: 6(1-2), 2004, s. 121.

⁵⁷¹ **Ergil, Doğu**, "Terörizmin Mantığı ve Hedefi", *AÜSBFD, Prof. Dr. Muammer Aksoy'a Armağan*, C. XLVI, Ocak-Haziran 1991, s. 171.

⁵⁷² **Zafer**, s. 11.

⁵⁷³ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=308310>, 27.04.2009.

⁵⁷⁴ **Zafer**, s. 11, 12.

⁵⁷⁵ **Beşe, Ertan**, *Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları*, (**Terörizm**), Ankara, 2002, s. 23.

⁵⁷⁶ **Dönmezer, Sulhi**, "Yorum", *Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele*, (**Terör**), İstanbul, 1996, s. 44.

siyasal niteliğinin belirlenmesine bağlıdır ve bu açıdan hukuksal bir değerlendirme değildir. Nitekim, yazar terörün hukuksal olmaktan çok siyasal bir kavram olduğunu belirtmektedir. Saptamanın siyasal nitelikte olması, belirlemenin subjektif , keyfi, değişik kültür ve toplumsal yapılara göre değişken olduğu anlamına gelmez⁵⁷⁷ . Terörizm politik, ekonomik veya kişisel hedeflerin yanında dini amaç/saiklerle de hareket edebilir. Özellikle politik bir hedeften ziyade dini hedeflere sahip olan din kaynaklı terörizm, Soğuk Savaş sonrası dönemde tehlikeli bir görünüm arz etmeye başlamıştır⁵⁷⁸ . Burada genel olarak siyasi amaçlardan bahsediliyor olsa dahi, dinsel bir takım amaçlar da terör örgütlerine yön verebilmektedir.

Sistematik siyasi terörizmin Fransız ihtilalinden sonra ortaya çıkan ve bunun ardından kavram olarak sözlük ve ansiklopedilere giren bir olgu olduğu kabul edilmekle birlikte terör insanlık tarihi ile yaşıttır⁵⁷⁹ . Organize tedhişçilik denilebilecek bu eylemlerde M.Ö. 73-66 yıllarında Filistin’de Roma İmparatorluğu’nun yönetimine karşı çıkan ve alt sınıfların oluşturduğu dinsel bir topluluk olan *sicarii*, organize şekilde alıılmamış taktiklerle Ananias rahiplerinin manastırlarını, Herodes Sülalesi’nin saraylarını tahrip etmiş, borçların tahsil edilmesini önlemek için tefecilerin senetlerini ve arşivlerini ortadan kaldırmış, buğday ambarlarını yakmış ve Kudüs’ün su kanallarını yıkmıştır⁵⁸⁰ . Geri kalmış bölgelerden erkeklerin oluşturduğu, çok sıkı organize olmuş olan bu örgütün üyeleri hiç görülmemiş taktikler kullanmışlardır. Düşmanlarına gündüz, tatil günlerinde insan yığınlarının olduğu zamanlarda kalabalık yerlerde habersizce arkadan saldırmışlardır. Başlıca silahları, elbiselerinin altında sakladıkları kısa kılıçlardır. Örgüt üyeleri, düşmanlarını işlek yerlerde öldürerek kalabalığa karışıp kaybolmaktadırlar⁵⁸¹ .

Sicariilerden yaklaşık bin sene sonra 11. Yüzyılda yine Ortadoğu’da ortaya çıkan ve Hasan bin Sabbah’ın kurucusu ve önderi olduğu yine dini kökenli “Haşşaşin”ler de en eski terör örgütlerinden birisidir. Kendilerini baskı altında tutan

⁵⁷⁷ Özek, s. 212-214.

⁵⁷⁸ Örneğin El Kaide ve benzeri terörist örgütlerin eylemlerini meşrulaştırabilmek için sık sık İslamiyet’e başvurduğu görülmektedir. (Topal, Ahmet Hamdi, *Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı*, İstanbul, 2005, s. 41).

⁵⁷⁹ Zafer, s. 12.

⁵⁸⁰ Alpaslan, s. 21 vd.; Evik, s. 6, 7; Öztürk/Erdem, s. 1050; Topal, s. 38.

⁵⁸¹ Zafer, s. 12; Aydın, Şenol, “Terör ve Terörizmin Tarihsel Gelişimine Genel Bir Bakış”, *Polis Dergisi*, Y: 10, S: 38, 2004, s. 353; Demirbaş, Kriminoloji, s. 317.

Selçuklulara karşı dini bağımsızlıklarını ve yaşam tarzlarını terör eylemleri ile sürdü-
rülen mücadelenin yardımıyla savunmaya çalışmışlardır⁵⁸².

Modern anlamda terörizm, Fransız İhtilali ile ortaya çıkmış ve ihtilal öncesi ve ihtilal esnasında hem monarşinin hem de halkın elinde politik bir araç olarak kul-
lanılmıştır. İhtilal sonrasında da 1793 yılında iktidara gelen ve Fransa'da yeni bir
rejim kurmak isteyen Jakobenler, terörizmi şiddet ve baskı politikası olarak sistema-
tik şekilde uygulamıştır⁵⁸³.

Terör eylemleri daha sonraki yıllarda da sağ-sol ideoloji veya militan milli-
yetçilik amacıyla öldürme, bombalama, suikast gibi değişik eylem tarzlarında ger-
çekleştirilmeye devam etmiştir⁵⁸⁴.

Günümüzde ise terör tek başına uluslar için bir tehlike olmaktan öteye geçe-
rek uluslararası toplumu ve bütün devletleri tehdit eder hale gelmiştir. Bugün terör
örgütlerinin amaçları doğrultusunda şiddet eylemlerini nerede gerçekleştireceklerini
önceden tahmin etmek mümkün değildir. Terör örgütlerinin eylemlerini gerçekleştire-
me biçimleri de artık sınır tanımamaktadır. Buna bağlı olarak daha büyük sansas-
yon ve korku yaratmak amacıyla eylemlerin acımasızlığı ve şiddeti ile hedef aldığı
insanların sayısı her geçen gün artmaktadır. Terörist saldırıların mağdurları, her za-
man için tek bir ülkenin vatandaşı olmayabilir. Örneğin; teröristlerin hedefi uluslara-

⁵⁸² **Zafer**, s. 12, 13; **Topal**, 38, 39; **Aydın**, s. 353; **Demirbaş**, Kriminoloji, s. 317.

⁵⁸³ **Evik**, s. 13.15; **Topal**, s. 39; Terör sözcüğü bugünkü anlamında, ilk defa Fransa'da, Fransız Devri-
mi'nde kullanılmıştır. Devrimden sonra 1793 Martından 1794 Temmuz'una kadar süren Maximilien
François Marie Isidore de Robespierre önderliğindeki bir dönem terör rejimi veya terör dönemi
(regime de le terreur) olarak adlandırılmıştır. Fransız Devrimi esnasında demokrasi ve eşitliğe kavuş-
mak adına her türlü baskı ve şiddetin uygulanması gerektiğini savunan Jacobenler'i tanımlamak için
kullanılmıştır.; **Yayla, Atilla**, "Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve", *AÜSBFD, C: XLV, No: 1-4, Ocak-
Aralık 1990*, s. 335.

⁵⁸⁴ **Topal**, s. 39; Organize suçluluk yeni bir kavram olmamakla beraber 1970'lerden itibaren terörist
faaliyetlerin ortaya çıkışıyla dikkatleri üzerine çekmiştir. Bu faaliyetler ideolojik temeller üzerinden
hareket etmektedir. Örneğin Almanya'da 70'lerde etkili olan terör olgusu, asıl olarak 1968 öğrenci
hareketlerine ve soğuk savaşa bağlanmaktadır. Bu dönemde ortaya çıkan sol terör gruplarının
1990'lara gelindiğinde pek varlık gösteremediği, buna karşılık sağ grupların örgüt ve üye sayısı bakımından büyük bir artış sağladığı belirtilmektedir. (**Erman, R. Barış**, s. 264, 265); Terörün Federal
Almanya'da ortaya çıkışı için bkz. **Ünver**, s. 385 vd.); İtalya'da Başbakan Aldo Moro'nun kaçırılarak
öldürülmesi, Almanya'da Federal Başsavcı Buback'ın öldürülmesi, Berlin Hıristiyan Demokrat Parti
Başkanı Lorenz'in kaçırılması, Berlin Eyalet Yüksek Mahkemesi Başkanı V. Drenkmann'ın öldürül-
mesi gibi; 1970'li yıllarda yaşanan şiddet eylemleri bir çok ülkeyi yasal arayışlara zorlamıştır. (**Ka-
zan, Çete**, s. 150); 1940'ların sonlarında Demir Perde diye anılan ülkelerden Batı'ya geçmek isteyen-
ler ilk kez uçak kaçırma yoluna başvurmuşlar; bu yöntem 1960'larda Birleşik Devletler'den kalkan
uçakları zorla Küba'ya götüren hava korsanlarınca da benimsenmiş, Filistin sorunuyla tamamen gün-
deme gelmiştir. 1968 olaylarını izleyerek, özellikle Filistinli örgütler diplomatlara, havayollarına vs.
karşı düzenledikleri saldırılarla ilgi toplamayı başarmışlar, bunun üzerine aynı yola başka örgütler de
başvurmaya başlamıştır. (**İsen, Galip Beygü**, "Terörizm: Değişik Boyutlarıyla Çağdaş Bir Sorun",
Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y: 1983, S: 1, Diyarbakır, s. 198).

rası sefer yapmakta olan sivil bir yolcu uçağı olduğu takdirde, yolcular potansiyel olarak birkaç ülkenin vatandaşı olabilir⁵⁸⁵. Terörizmin yöneleceğı hedefi de önceden tahmin etmek mümkün değildir⁵⁸⁶. 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirilen ve El Kaide terör örgütünün üstlendiğı terör eylemleri henüz hafızalardaki yerini aynı netliğiyle korumaktadır. Olaylarda 19 hava korsanı ile uçaklarda ve yerde bulunan 2.974 kişinin hayatını kaybettiğı açıklanmıştır. Yine, 15.11.2003 tarihinde İstanbul'da eş zamanlı olarak iki sinagoga yapılan ve yirmiye yakın kişinin ölümü, çok sayıda kişinin yaralanması, etraftaki araçların ve yapıların zarar görmesine neden olan terör saldırısı da bu duruma bir örnek teşkil etmektedir. Yine, 27 Temmuz 2008 tarihinde PKK terör örgütü tarafından gerçekleştirilen eylemde İstanbul Güngören'de ardı ardına iki bombanın patlatılması neticesinde 5'i çocuk 18 kişinin ölmesi ve 150 kişinin yaralanması ile sonuçlanan terör saldırısı bu tehditin boyutlarını yansıtmaya bakımdan başka bir örnektir.

Ancak ne var ki, terörizmin birden fazla çeşidinin olması ve ahlaki ve siyasi değerlendirmelerdeki farklılıklar nedeniyle, birinin terörist olarak nitelendirdiğini diğerinin bağımsızlık savaşçısı olarak nitelendirmesi bu kavramla ilgili objektif bir tanım yapılabilmesinin önüne geçmektedir⁵⁸⁷. Dolayısıyla terörün herkes tarafından kabul edilmiş bir tanımına ulaşmak da mümkün olmamıştır. Gerçekten terör olgusu söz konusu olduğunda, bazı devletlerin takınmakta olduğu subjektif tutum gerek bu kavramın tanımlanamamasına ve gerekse terörle mücadele adına sorunlarla yüzyüze gelinmesine neden olmaktadır. Grant Wardlaw siyasi amaçlı terörizmi şu şekilde tanımlamaktadır: "Terörizm bireyler ya da gruplar tarafından, yerleşik bir otorite adına ya da bu otoriteye karşı, eylemin esas mağdurlarından çok daha geniş bir hedef

⁵⁸⁵ Beşe, Terörizm, s. 32.

⁵⁸⁶ Tezcan'a göre, şiddet içeren eylemler, suçu işleyenlerle suç mağdurları arasında doğrudan kişisel bir sorunun bulunmaması ve birbirlerini şahsen tanımamaları nedeniyle yarattığı tesadüfî kurban olma olasılığı, insanlar arasında korku ve endişe duygularını arttırmaktadır. Zira, yasadışı amaçlara ulaşmak için terör bir araç olarak sıkça kullanılmaktadır. (Tezcan, Durmuş, "Terörle Mücadelede İşbirliği Sorunu", (Terör), *Hukuki Perspektifler Dergisi S:5, Aralık, 2005*, s. 103).

⁵⁸⁷ Zafer, s. 52; Baltacı, Vahit, *Yeni TCK ve CMK'da Terör Suçları ve Yargılaması*, Ankara, 2007, s. 15; Hafizoğulları/Kurşun'a göre; hukukta terör ve terörizmden bahsedildiğinde, genel olarak, demokratik düzeni yıkmak amacına yönelik olarak, karakterleri icabı korkuya açık olan toplum bireylerinin özellikle iradelerinin direncini kırmaya, azaltmaya elverişli sayılan vasıtalarla gerçekleştirilen ve tüm değerlere ilgisiz, bağışlamasız, acımasız bir şiddet kullanımı anlaşılmaktadır. Terörizmin özgün bir düşüncesi yoktur. Terörizm başka düşünceleri ödünç alan, açıkçası o düşüncelerin şemsiyesi altına giren ve bu suretle düşmanı olduğu halk ve halkın düzeni karşısında kendisini meşrulaştırmaya çalışan, dolayısıyla siyasal iktidarı ele geçirmeyi amaçlayan acımasız bir şiddet hareketidir. Kısacası terörizm, kuzu postuna bürünmüş kurttur. Terörist, üstün değerleri korumak adı altında, o değerleri acımasızca tahrip eden bir şiddet makinesidir. (Hafizoğulları/Kurşun, s. 47).

kitle üzerinde maksimum seviyede endişe ve korku yaratmak suretiyle, politik taleplerini kabul ettirmeye yönelik şiddet kullanımı ya da şiddet kullanma tehdididir”⁵⁸⁸. Paul Wilkinson ise şu şekilde bir tanımlama getirmektedir: “Terörizm, bir takım politik taleplerin karşılanmasını sağlamak amacıyla; bireyleri, grupları, toplulukları ya da hükümetleri yıldırma için, cinayet ya da imha hareketlerinin sistematik olarak kullanılması ya da bu amaçla tehdit oluşturulmasıdır”⁵⁸⁹. Alex Schmid’in terörizm tanımlaması şu şekildedir: “Terörizm, gizli ya da yarı gizli birey, grup ya da devlet aktörleri tarafından, kişisel, kriminal veya politik sebeplerle, korku ve endişe kaynağı olan tekrarlanmış şiddet eylemleridir. Suikastlar hariç olmak üzere, bu eylemlerin doğrudan hedefleri, asıl (birincil) mağdurlar değildir. Şiddetin insan mağdurları, ilk aşamada mesak jeneratörü olarak, genelde hedef nüfus kitle içerisinde fırsatın elverişliliğine bağlı olarak rastgele ya da önceden belirlenmiş temsili veya sembolik hedefler olarak seçilirler. Teröristler, doğrudan mağdur ve hedef kitle arasında tehdit ve şiddet üzerine kurulu bir iletişim süreci oluşturmak isterler. Teröristlerle mağdurlar ve esas hedef kitle arasındaki tehdit ve şiddet üzerine kurulu iletişim süreci, söz konusu esas kitleyi, yani toplumun genelini etkilemeyi amaçlamaktadır. Yıldırma, zorlama veya propaganda amaçlarından hangisine ulaşmak isteniyorsa; buna uygun olarak hedef kitle terörün, taleplerin veya ilginin odağı haline getirilir”⁵⁹⁰. Zafer’e göre, failin ruh hali, mağdurun özellikleri, terör eylemlerinin gerçekleştirildiği yer gibi hususlar terörizmin özüne ilişkin unsurlar değildir. Bu nedenle bu unsurlar tanıma dahil edilmemelidir. Terörün bütün şekillerini kapsayacak bir tanım vermek yerine bütün terör şekillerinde ortak olan unsurları içeren bir tanım vermek yeterlidir. Yazara göre terörizm en kısa şekliyle, mevcut siyasi durum ve varılmak istenen siyasi sonuç ne olursa olsun mevcut siyasi yapıyı değiştirmek veya ortadan kaldırmak için sistematik olarak şiddet uygulanmasından ibarettir. İşte bu noktada siyasilik unsurunun mutlak bir değerlendirmesinin yapılamaması neticesinde, gerek ulusal gerekse

⁵⁸⁸ **Wardlaw, Grant**, *Political Terrorism: Theory, Tactics and Counter-Measures*, Second Edition, Cambridge, Cambridge University Press, 1989, s. 16’den aktaran **Beşe**, *Terörizm*, s. 24.

⁵⁸⁹ **Wilkinson, Paul**, *Terrorism and the Liberal State*, Hong Kong, The MacMillan, 1977, s. 49’den aktaran **Beşe**, *Terörizm*, s. 24.

⁵⁹⁰ **Schmid, Alex P.**, “The Response Problem as a Definition Problem”, *Western Responses to Terrorism*, Ed. By. Alex P. Schmid & Ronald D. Crelinsten, London, Frank Cass & Company Ltd., 1993, s. 8’den aktaran **Beşe**, *Terörizm*, s. 24, 25; **Taşkın’a** göre, terörizm, siyasi, dini veya ideolojik amacına ulaşmak için her türlü aracı mubah ve meşru gören, amacına giden yolda engel olarak gördüğü her şeyi hiçbir ayırım gözetmeksizin ölçsüz ve kurlsız, şiddet, korku ve tehdit yöntemleriyle hedef alan, her türlü kitlesel ve toplumsal hareketleri amaçları doğrultusunda kullanmayı ihmal etmeyen bir kavramdır”. (**Taşkın**, *Terör*, s. 120).

uluslararası politikalarda sahip olunan siyasi görüş doğrultusunda kimisine göre terör eylemi olan hareket, diğerine göre meşru müdafaa, ya da bağımsızlık hareketi gibi isimler altında değerlendirilebilmektedir⁵⁹¹. Gerçekten bugün acımasız terör eylemleri gerçekleştiren bazı terör örgütlerinin, çeşitli ülkelerin iç veya dış politikaları ve ülke menfaatleri nedeniyle terör örgütü olarak değerlendirilmemesi, hatta ve hatta yine çıkarları doğrultusunda bu örgütlere destek verilmesi dahi söz konusu olmaktadır. Bu tür meseleler zaman zaman ise dış siyasette ülkelerin birbirlerine karşı kullandıkları kozlar haline dönüşmektedir. Bu ise terör örgütlerinin aldıkları bu güç ve destekle daha rahat hareket etmelerine ve cesaretlenmelerine neden olmaktadır⁵⁹².

3) Terör ve Organize Suçluluk İlişkisi

Başta da belirtmiş olduğumuz gibi, terör örgütlerinin organize suçluluk başlığı altında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusu tartışmalıdır. Bugün uluslararası metinlerde terörle mücadele, organize suçluluktan ayrı olarak farklı metinlerde ortaya konulmakta⁵⁹³, organize suçluluk denildiğinde öncelikle, amacı haksız ekonomik çıkar elde etmek olan organizasyonlar anlaşılmaktadır.

⁵⁹¹ Zafer, s. 56, 57.

⁵⁹² Bazı devletler, sempati duydukları örgütün faaliyetlerini siyasi suç olarak nitelendirmekte ve ceza yargılamasına gitmemektedirler. Özellikle bazı Avrupa ülkelerinin kendi ulusal çıkarlarını düşünerek terör örgütlerine gizli ya da açık olarak destek vermeleri bu durumu ortaya koymaktadır. Bu durumdaki bir ülke, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak başka terörist örgütlere sağladığı lojistik imkanlar, materyal sağlama, paralı asker temin etme, teröristlerin kendi ülkelerinde kamp kurma ve diğer ülkeye eylem yapmak üzere sızmalarına göz yumma veya herhangi bir desteğinden dolayı terörü himaye eden ülke konuma düşmektedirler. (Başak, Cengiz, "Terörizmle Mücadele: Devletlerin Ayrı Bir Mücadelesi mi Yoksa Uluslararası Kurumlarla Desteklenmiş Bir Mücadele mi?", *Polis Bilimleri Dergisi*, C:4 (!-2), 2002, s. 66); İsen'e göre de hükümetler, kendi yararlarına gördükleri koşullarda terörizme arka çıkmaktan çekinmemişlerdir. Uluslararası alanda hükümetler, diplomatik yolların sonuç vermediği, geçersiz kaldığı ya da amaçların uluslararası hukuka aykırı düştüğü durumlarda gizli ya da açık biçimde teröristlerden yararlanabilmekte, onları korumakta, gizlemekte ve beslemektedirler. (İsen, s. 198, 199); Uluslararası terörizmin devletlerce bir politika aracı olarak değerlendirilmesi bu soruna ortak bir çözüm bulunmasını imkansız hale getirmektedir. Devletler, başka ülkelerdeki terörist eylemler ve terör örgütlerinden çıkar sağladıklarına inandıkları için, bu sorunla mücadele amacıyla oluşturulan platformlarda bir samimiyetsizlik ve güvensizlikten bahsetmek yanlış olmaz. (İsen, s. 200).

⁵⁹³ Avrupa Birliği çerçevesinde Avrupa Birliği Konseyi'nin 27 Aralık 2001 tarihli Terörizm ile Mücadeleye Dair Ortak Tutumu, yine aynı tarihli Terörizm ile Mücadele Amacıyla Özel Önlemlerin Uygulanmasına dair Ortak Tutumu, 13 Haziran 2002 tarihli Terörizmle Mücadeleye dair Çerçeve Kararı, 19 Aralık 2002 tarihli Terörizm ile Mücadele de Özel Adli ve Polisiye İşbirliği Önlemlerinin Uygulanmasına Dair Kararı, 27 Aralık 2001 tarihli Terörizm ile Mücadele Çerçevesinde Bazı Kişi ve Kuruluşlara Karşı Kısıtlayıcı Önlemlerin Kabulüne İlişkin Tüzüğü bunlara örnek olarak gösterilebilir. (Söz konusu metinlerle ilgili bkz. Kocasakal, AB Ceza Hukuku, s. 202 vd.); Birleşmiş Milletler bünyesinde terörizmle ve terörizmin finansmanı ile mücadele için imzalanan sözleşme ve Protokoller; 14 Eylül

Özek'e göre terör eyleminin öğeleri şu şekilde sayılabilir⁵⁹⁴: 1) Global veya sınırlı bir ideolojik amaca uygun siyasal iktidar düzenini oluşturmak için mevcut siyasal iktidar düzenini yıkmaya yönelik eylem programının varlığı, 2) Siyasal iktidar düzeninin değişim ve dönüşüm yöntemi olarak siyasal şiddet (terör) yönteminin benimsenmesi, 3) Hiyerarşik yapıda, genelde silahlı örgütlerle, eylem programı kapsamında değişik şiddet eylemlerini gerçekleştirmek, 4) Masum, amaçla ilgisiz bireyleri, yığınları da kapsayan yaygın şiddet uygulaması, 5) Terör örgütünü olduğunca güçlü gösterip toplumda azami tedirginlik yaratmak amacıyla, şiddet eyleminin en zor olumsuz koşullarda uygulanması, 6) Gizlilik, 7) Disiplinli örgüt yapısında, karar, emir ve görevlerin yerine getirilmesi yükümlülüğü, yükümlülüklerle aykırı davranışların örgüt içi yaptırımla cezalandırılması.

Zafer'e göre ise organize suçluluktan veya örgütsel faaliyetten bahsedebilmek için organizasyonun şu özellikleri taşıması gerekir⁵⁹⁵: 1) Aralarında kazanç temin

1963 tarihinde Tokyo'da imzalanan, "Uçak İçinde İşlenen Suçlar Ve Diğer Eylemler Hakkında Sözleşme", 16 Aralık 1970 tarihinde Lahey'de imzalanan "Uçağın Hukuka Aykırı Olarak Ele Geçirilmesinin Ortadan Kaldırılması Hakkında Sözleşme", 23 Eylül 1971 tarihinde Montreal'de imzalanan "Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme", 23 Eylül 1971 tarihinde Montreal'de imzalanan "Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme" ye ek 24 Şubat 1988 tarihinde Montreal'de imzalanan protokol, 14 Aralık 1973 tarihinde New York'ta imzalanan "Diplomatik Görevliler Dahil Uluslararası Alanda Koruma Altındaki Kimselere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Hakkında Sözleşme", 17 Aralık 1979 tarihinde New York'ta imzalanan "Rehin Almaya Karşı Sözleşme", 03 Mart 1980 tarihinde Viyana'da imzalanan "Nükleer Materyallerin Fiziki Korunmasına İlişkin Sözleşme", 10 Mart 1988 tarihinde Roma'da imzalanan "Deniz Taşımacılığında Yasaya Aykırı Eylemlerin Ortadan Kaldırılması Hakkında Sözleşme", 10 Mart 1988 tarihinde Roma'da imzalanan "Kıta Sahaneli Üzerine Yerleştirilmiş Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokol", 01 Mart 1991 tarihinde Montreal'de imzalanan "Plastik Patlayıcıların Tanımlanabilir Biçimde İşaretlenmesi Sözleşmesi", 15 Aralık 1997 tarihli "Terörist Bombalama Eylemlerinin Önlenmesi Sözleşmesi", 09 Aralık 1999 tarihinde New York'ta imzalanan "Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Sözleşmesi" dir. (<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>, 28.04.2009).

⁵⁹⁴ Özek, s. 215, 216.

⁵⁹⁵ Zafer, s. 85, 86; Terörizmin özellikleri, dünyada faaliyet yürüten terör örgütleri ve onların eylem şekilleri çerçevesinde aşağıdaki gibi özetlenebilir: 1. Terörizm bir ideoloji, bir doktrin, hatta sistematik bir fikir değil, stratejidir. 2. Terörizm, terör eylemlerini meşrulaştıracak bir senaryo hazırlar. 3. Terörizm, yeni bir düzen ve gelecekte zafer vaat eder. 4. Terörizm, uluslararası siyasetin bir parçasıdır, dolayısıyla dış destek olmadan yaşatılamaz. 5. Terörizm, propaganda ile doğar, gelişir ve propaganda ile yaşar. Bizatihi kendisi bir propaganda aracıdır. 6. Terörizm, Devlet otoritesine alternatif getiren örgütlü bir harekettir. 7. Mali destek terörün vazgeçilmez gereksinimidir. Bu nedenle; soygun ile silâh ve uyuşturucu kaçakçılığı yapar. 8. Terör, bir hak arayışı, düzen önerisi ve bağımsız devlet kurma isteklerinden biri veya derece farklılığıyla her üçünün bir arada bulunduğu gerekçelerle ortaya çıkabilir. 9. Terör, bilinçli ve amaçlı eylemler olarak belirir. 10. Terör, şiddet uygulamayı giderek amaç konumuna taşır. Dehşet ve korku salarak yıldınlık yaratır. Zorba, acımasız, istismarcı ve kuralıdır. 11. Terör, bazen başka güç veya güçlerin taşeronudur. 12. Terör kendi dilini yaratır ve kullanır. 13. Terörün genellikle siyasi bir amacı vardır. 14. Terör eylemleri, örgütlü bir çabayı gerektirir. Bütün bu eylemler, bireysel olmaktan çok, bir grubun katılımıyla gerçekleşmektedir. (<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>, 28.04.2009).

etmek için fonksiyonel işbölümü yapılmış olan elemanlar bakımından hiyerarşik bir yapı olmalıdır. Burada söz konusu olan ekonomik veya siyasi kazançtır. Terör örgütleri siyasi kazancı ekonomik kazancın önünde tutarak faaliyet gösterirler. Yazar ekonomik kazancı hedefleyen organize suç örgütleri için de “ekonomik terör örgütleri (mafia)” terimini kullanmıştır. Öztürk ve Erdem ise, terör örgütü bakımından ilk planda siyasi kazancın yer aldığını, ikinci planda ise asıl amacın finansmanını sağlamak için zaruri olan ekonomik kazancın geldiğini belirtmekte, terör örgütleri ile mafia arasında önemli benzerlikler bulunduğunu söylemekte ve terör örgütlerini “siyasi mafia” olarak nitelendirmektedir⁵⁹⁶. 2) Organizasyon içinde kendi üyelerine karşı katı bir yaptırım sistemi mevcuttur. Her örgütün kendine özgü yasası vardır. 3) Kara paranın aklanması söz konusudur. 4) Devlet memurları veya hizmetlileri ve özel görevliler korkutularak yolsuzluk yapar hale getirilirler. 5) Suç organizasyonu kural olarak suç işleyerek yüksek miktarlarda kazanç elde eder. Terör örgütlerinin gelirini uyuşturucu ve silah kaçakçılığından sağladığı bilinmektedir. 6) Suç işlemede süreklilik vardır. 7) Örgüt faaliyet gösterdiği alanda kişilere karşı şiddet kullanır. 8) Örgüt kazanç elde etmek veya kara parayı aklayabilmek için paravan firmalar kurar. Yazar bu değerlendirmeler neticesinde terör örgütlerini de organize suçluluk üst başlığı altında değerlendirmektedir. Terör örgütleri de örgütlü suçluluğun en tipik örneği oluşturmasıyla bu kapsama dahil edilmelidir⁵⁹⁷.

⁵⁹⁶ Öztürk/ Erdem, s. 1052.

⁵⁹⁷ Gökçeğöz ise “organize suçluluk” ve “terör”ü farklı bir yaklaşımla “örgütlü suçlar” üst başlığı altında değerlendirmektedir. Yazar’a göre terör örgütlerinin amacı ideolojik, organize suçluluğun amacı ise haksız kazanç sağlamaktır. Örgütlenme şekli olarak, terör örgütleri siyasal örgütlenme, organize suç örgütleri ise adi örgütlenmeye sahiplerdir. Her ikisinde de örgütün şekli legal ve illegal biçimde ortaya çıkabilmektedir. Terör örgütlerinin hedefi rejim ve devlete karşıyken, organize suçluluk rant elde etmeyi hedefler. Yazara göre, her iki suçluluk türünde de şiddet, uyuşturucu ve silah ortak payda ve amaç olarak ortaya çıkmaktadır. (Gökçeğöz, Fazlı, “Organize Suç Kavramı, Terör Suçları ile Bağlantısı ve etkin mücadele yöntemleri”, (Terör), *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Editörler: Aytekin Geleri, Hasan Hüseyin Çevik, Ankara, 2003, s. 114); Ancak, belirtmiş olduğumuz üzere örgütlü suçluluk, tek boyutlu olarak değerlendirilemeyecek olan organize suçluluk kavramının yalnızca bir boyutunu oluşturmakta, bunun dışında farklı organizasyonel yapılanmalar da organize suçluluk üst başlığı altında değerlendirilebilmektedir. Bu nedenle, organize suçluluğu, örgütlü suçluluğun bir alt başlığı olarak değerlendirdiğimiz takdirde, “organize suçluluk” kavramı, örgütlü suçluluğun ifade etmiş olduğu daha dar olan bir alana sığmayacaktır. Kısaca örgütlü suç organize suçluluğu değil; aksine, organize suçluluk üst kavramı örgütlü suçluluğu bünyesine almaya daha yatkındır. Organize suçluluk daha geniş suçluluk ve organizasyon biçimlerini içerisine alabilecek esnekliğe sahip bir kavramken; örgütlü suçluluğun bu niteliğe yeterince sahip olduğu söylenemez. Bu nedenle, organize suçluluğu bir üst başlık olarak değerlendirdiğimizde, örgütlü suçluluğun; dolayısıyla örgütlü suçluluğun tipik bir örneğini oluşturan terör suçluluğunun bu başlık altında değerlendirilmesi kanaatimizde yerinde olacaktır.

Terör örgütleri siyasi kazanç elde etme amacı güden organize olmuş bir yapıyı ifade ederler. Yine, terör örgütleri işbölümüne dayanan hiyerarşik bir yapı içerisinde faaliyet göstermektedirler. Örgüt içerisinde eylemleri planlayanlar, eylemleri yönetenler, gerçekleştirenler, lojistik destek sağlayanlar vs. gibi işbölümü yapılmış, kimi zaman örgüt farklı bölgelere ayrılmış ve her bölgenin sorumluluğu farklı gruplara verilmiştir⁵⁹⁸. Örgütün sürekliliği suç faaliyetlerinden bağımsızdır. Yine örgütün amacı da bu doğrultuda süreklilik arz eder. Örgüt içi yaptırım sistemi ve örgüt içi dayanışma üst düzeydedir. Şiddet, terör örgütlerinde tali değil asli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Devamlı surette şiddete başvurulabildiği gibi, kısa veya uzun zaman aralıklarıyla da şiddet kullanılabilir. Şiddetin muhatabı devlet görevlileri, diplomatlar, güvenlik güçleri vs. olabileceği gibi masum insanlar da olabilmektedir. Ancak, bu eylemlerin plansız ve düşünülmeden gerçekleştirildiği anlamına gelmez. Aksine, eylemlerde ayrıntılı hazırlık ve planlama söz konusudur⁵⁹⁹. Eylemlerinde yöntem ve sıklık sınır tanımaz. Örgütler üyelerini genellikle suçlu profiline sahip kişilerden seçmektedirler. Amaca ulaşmak için uyuşturucu ticaretinden, silah ticaretine, fuhuştan, gasp, şantaj, haraçta kadar her türlü suç aktivitesine başvurulabilir. Suç faaliyetlerinden elde edilen kara paralar aklanmakta ve bu gelirler yine örgütün faaliyetleri için kullanılmaktadır. Devlet memurları veya hizmetlileri ile özel sektördeki görevlileri korkutma, yıldırma, sindirme suretiyle yolsuzluk yapar hale getirmeye çalışma ve siyaset, polis, adliye, basın, ve ekonomik çevrelerin desteği sağlama unsuru terör örgütleri için de söz konusudur. Zira, amacı siyasi kazanç sağlamak olan bir örgütün devletin içerisine sızmaya çalışması stratejik açıdan da önemlidir.

Ayrıca günümüzde özellikle medyanın desteği olmadan terör örgütlerinin faaliyetlerinde başarılı olmaları mümkün görülmemektedir. Zira propaganda, terör örgütlerinin faaliyetlerini duyurma ve yandaş toplamadaki en önemli aktiviteleri arasındadır. Yine, gerçekleştirdiği sansasyonel şiddet eylemleriyle etkilemek istediği hedef kitleye ulaşmak bakımından da medya önemli bir görev üstlenmektedir. Bugün çeşitli terör örgütleriyle bağlantılı ve onların propagandasını yapan çok sayıda basın yayın organına (radyo, televizyonu gazete, web sayfaları vs.) rastlamak mümkündür.

⁵⁹⁸ Terör örgütlerinde de çıkar amaçlı suç örgütlerinde olduğu gibi disiplinli, organize hiyerarşik yapı, örgüt üyeleri arasında işbölümü ve örgüt içi yaptırım sistemi bulunmaktadır. (Evik, s. 211).

⁵⁹⁹ Teröristler daha çok kitlelerin kendilerini seyretmesini, dinlemesini, böylece eylemlerinden etkileneceğini ister. Dolayısıyla terörizmdeki şiddet rastgele ve akılsız değil, bilinçli ve belirli amaçlara yönelik hesaplı bir şiddettir. (Yayla, s. 342).

Son olarak terör örgütleri günümüzde ulusal sınırları aşmışlar ve uluslararası bağlantılarla faaliyetlerini sürdürmektedirler. Terörizmin uluslararası bir nitelik kazanmasının ve artmasının başlıca nedenleri; uluslararası haberleşme ve ulaşım araçlarının son yıllardaki çok hızlı gelişimi, yeni silah ve teçhizatlar ile teknolojik imkanların artması, bazı ülkelerin ideolojilerini ve devrimlerini yaymada terörizmi yöntem olarak seçmeleri, uluslararası terör örgütleri arasındaki istihbarat, eğitim, lojistik, teknik, finans temini, eylem yöntemleri konusunda organik bağların ve işbirliğinin artması, olarak sayılabilir⁶⁰⁰.

Tüm açıklananlar nedeniyle, organize suçluluğun birçok özelliğini kendisine has yapısıyla da olsa bünyesinde barındıran terör örgütlerinin organize suçluluk başlığı altında değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bugün mafia türü organizasyonlar ve çıkar amaçlı suç örgütleri elde ettikleri gelirlerle dev suç imparatorlukları kurmuş olsalar da, terör örgütlerinin ellerinde bulundurdukları maddi imkanları da azımsanamayacak ölçülerdedir. Elde edilmesinin ardından yine teröre yatırılan bu maddi imkanlar, bu nedenle terör örgütlerinin yarattığı tehlikeyi de arttırmaktadır. Bunun da ötesinde bugün mafia türü yapılanmalar ve çıkar amaçlı suç örgütleri ile terör örgütleri arasında bağlantı ve ilişkilerin var olması, ortak faaliyetler gerçekleştirmeleri, zaman zaman işbirliği içerisinde hareket etmeleri bu tehlikeyi daha fazla arttırmaktadır⁶⁰¹.

Ortaya koydukları yapıları ve sergiledikleri eylemleriyle çıkar amaçlı suç örgütleri ve mafia türü yapılanmalarla, terör örgütleri birbirinden ayrılmaktadır. Terör örgütlerinin gerçekleştirdikleri eylemler neredeyse her zaman yasadışıdır. Çıkar amaçlı suç örgütleri ve mafia türü yapılanmalarda ise yasal ve yasadışı faaliyetler iç içe geçmiş durumdadır⁶⁰². Bu durum bu örgütlerin faaliyetlerini terör örgütlerine

⁶⁰⁰ <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>, 28.04.2009.

⁶⁰¹ Mafia her zaman devlet aygıtına sızma, gereken düzenlemeleri yapma becerisini göstermiş ve hatta çoğu kez kamu kurumlarına kendi adamlarını yerleştirebilmiştir. Sonuç olarak, kamu erkiyle mafia arasında son derece tehlikeli bir iç içe geçme söz konusudur. Öte yandan, mafia kamu şahsiyetlerine karşı dahi acımasız bir şiddet kullanmakta tereddüt etmemiş, bu şekilde yoğun bir yıldırma gücü ve etkileyici bir yenilmezlik görüntüsü sergilemiştir. Bu görünüş açısından, terörizm ve mafia arasında, mafianın gücünü ve metotlarını onaylatmak için tipik terörist araçları kullanmaktan çekinmemesi bağlamında bir yakınlaşma gözlenmektedir. (**Palazzo**, s. 820).

⁶⁰² **Taşkın**, s. 13; Terör örgütlerinin amacı mevcut rejim ve sistemi değiştirmektir. Bunun için devlet tarafından yapılan hiçbir faaliyet kabul edilmez. Çıkar amaçlı suç örgütleri için ise mevcut rejim ve sistem örgütün faaliyetlerini sürdürebilmesi için asıl beslenme kaynağıdır. Mevcut ekonomik, sosyal ve siyasal sistemin eksikliklerinden, aksayan yönlerinden yararlanan çıkar amaçlı suç örgütünün, o olmadan yaşaması mümkün değildir. (**Evik**, s. 211, 212).

nispeten daha gizli bir şekilde yürütmelerini ve resmi makamların takibinde, soruşturma ve kovuşturmalardan daha kolay korunmalarını sağlar. Ancak, bugün terör örgütlerinin de yasal alanlara sızdığını ve zamam zaman yasal görünüm altında faaliyet gösterdiğini söylemek gerekir. Terör örgütleri amaçları etrafında devlete karşı açıkça silahlı bir mücadele içerisine girmiştir. Devlete karşıdır. Bu mücadelesini farklı eylemleriyle ve şiddet kullanarak gerçekleştirir. Terör örgütleri yaptıkları eylemlerle tanınmak isterler. Propaganda terör örgütlerinin yaşam kaynağıdır. Örgütün gerçekleştirdiği eylemlerin büyüklüğü ve acımasızlığı, devlet organlarının örgüt karşısındaki çaresizliğini ve örgütün gücünü ortaya koyması bakımından paha biçilemez bir propaganda malzemesidir⁶⁰³. Bu nedenle, şiddet içeren önemli terör eylemleri, eylemin gerçekleşmesinin hemen ardından, bunu gerçekleştiren terör örgütü tarafından üstelenilmektedir⁶⁰⁴.

Örgütün yapısı, eylem hazırlıkları ve faaliyetleri gizlilik içinde yürütülse de, terör örgütleri varlıklarını inkar etmez. Buna karşılık diğer organize suç örgütleri, özellikle mafia türü örgütlenmeler ve çıkar amaçlı suç örgütleri, bilhassa soruşturma ve kovuşturmalardan korunma ve de organizasyonun varlığının devamı amacıyla faaliyetlerini büyük bir gizlilik içerisinde sürdürmeye önem verirler. Olası bir soruşturma da böyle bir örgütün varlığından haberdar olmadıklarını, herhangi bir suç örgütüne üye olmadıklarını ve suç faaliyetinde bulunmadıklarını ileri sürecekler, örgütün varlığını ve yapısını inkar edecek, gizleyeceklerdir. Dışarıdan örgüte katılacak kişilerin çeşitli vaatler ve aldatmacalarla kandırılması ve kişilerin özendirilerek örgütün iyi gösterilmesi de söz konusudur. Terör örgütleri inandıkları siyasal veya dini ideolojileri etrafında gerçekleştirdikleri terör eylemlerinden ötürü kendilerini suçlu değil, aksine haklı olarak görmektedirler. Diğer suç örgütleri ise suç işlediklerinin

⁶⁰³ Örneğin, bir devletin diplomatlarına karşı terörist bir stratejiye başvuranlar, diplomatlarını öldürüp o devleti diplomatsız bırakarak sonuç almayı düşünmezler. Onlar diplomatları öldürmenin ötesinde yaratacakları etkinin peşindedirler. Stratejinin hedef aldığı kitle korkmayı öğrendikten sonra şiddet kullanılmadan sadece şiddet tehdidi dahi zaman zaman yeterli olabilecektir. (Taşkın, Terör, s. 124); Bir terörist, insanları onların ölü veya sağ olması bir mesele teşkil etmese de öldürür. Terörist için cinayet amaç değil araçtır. Terörist, cinayetleriyle amaçlarına erişebileceği bir yolu açmak ister. Peş peşe işleyeceği bir çok cinayete “zalim” polis baskısını kıskırtacağına, giderek eylemlerinin ve eylemlere karşı doğan tepkilerin etkisiyle yönetimi devirecek hareketlerin, örgütlerin doğacağına inanır. (Fromkin, David, “The Strategy of Terrorism”, *Foreign Affairs*, July 1975, s. 693’den aktaran **Yayla**, s. 341).

⁶⁰⁴ Herhangi bir kişi işlediği suçun kimse tarafından bilinmesini ve görülmesini istemezken, terörist bunun tam tersine mümkün olduğu kadar fazla kişiyi haberdar olmasını amaçlar ve tercih eder. Çünkü asıl amacı geniş bir kitleye mesaj vermektir. (Taşkın, Terör, s. 123).

farkındadırlar ve bu nedenle maruz kalabilecekleri soruşturma ve kovuşturmalardan korunabilmek amacıyla devletin ve kurumlarının içine sızmaya çalışırlar⁶⁰⁵.

Ayrıca terör örgütlerinin yapılanma biçimi de mafia türü organizasyonlar ve çıkar amaçlı suç örgütlerinden farklıdır⁶⁰⁶. Gerçekleştirilen şiddet eylemleri propaganda amacıyla kullanılsa dahi, örgütün faaliyetlerinde ve yapısında gizlilik terör örgütleri için de geçerlidir. Örgüt lideri genelde bilinmekte, tanınmakta, açıkça kendisini tanıtmakta, örgütün amaçları çerçevesinde açıklamalar yapmakta, kimi zaman devletin organlarına ve yetkililerine açıkça meydan okumaktadır. Söz konusu meydan okuma diğer suç örgütlerinde de söz konusu olsa da, bu meydan okuma bu şekilde açık bir biçimde olmamakta, yöntemler farklılaşmaktadır. Hiyerarşik yapı doğrultusunda örgüt üyeleri, başarıları, yetenekleri ve donanımları oranında çeşitli görevler üstlenmekte, farklı ünvanlarla adlandırılmakta, bir takım sorumlulukları üzerlerinde taşımaktadırlar. Boşalan mevkilerin ikamesi hızlı bir şekilde gerçekleştirilir. Terör örgütü üyeleri, mafia tipi yapılanmaların ve kimi çıkar amaçlı suç örgütlerinin üyeleri gibi yüksek bir hayat standardı sürmezler⁶⁰⁷. Aksine, yaşadıkları ortamlar kötü şartlara sahiptir. Diğer suç örgütü patronlarının veyahut üyelerinin sahip olduğu anlamda saygınlığa sahip değillerdir.

Terör örgütlerinin en sık başvurduğu eylemler arasında, bombalamalar, rehin alma, suikastlar, kundakçılık ve adama kaçırma vs. sayılabilir. Ancak, faaliyetleri bunlarla sınırlamak mümkün değildir. Gelişen teknolojiye bağımlılık arttıkça, terör örgütlerinin hedefleri çoğalmakta ve daha da tehlikeli ve etkili hale gelmektedir⁶⁰⁸. Günümüzde internetin ve bilişim alanının gelişmesi, bu alanadaki suçların da büyümesine neden olmuştur. Terör örgütleri de gerek propagandası gerekse eylemleri anlamında bu fırsatları değerlendirmektedir.

Gösterdiği farklı yapısı nedeniyle terör örgütleriyle mücadele, diğer suç örgütleriyle mücadeleden ayrılmaktadır. Bu durum suç örgütlerinin doğasının bir gere-

⁶⁰⁵ **Taşkın**, s. 13, 14.

⁶⁰⁶ Terör örgütlerinin örgütlenmeleri de kendilerine özgü olup, genelde haber alma, sabotaj, militan veya sempatizan toplama, eğitim, cephane, karargah, sağlık ve propaganda gibi bölümlerden oluşur. (**Taşkın**, Terör, s. 122)

⁶⁰⁷ Terörist, örgütsel bir yapı altında, düzenli ve sistematik olarak umursamazca şiddet uygulayan umutsuz bir kişidir. (**Taşkın**, Terör, s. 123); Bir restoranda karşınızda oturan güzel giyimli veya tatilde bir otelin kral dairesinde bulunan saygın görünümlü bir kişi herhangi bir organize suç örgütü üyesi olabilir. Ancak aynı konumda bir terör örgütü üyesiyle karşılaşmak pek olası değildir. (**Bal, İhsan/Özcan, Mehmet**, “Türkiye’de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları”, *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Editörler: Aytekin Geleri, Hasan Hüseyin Çevik, Ankara, 2003, s. 175).

⁶⁰⁸ **İsen**, s. 199.

ğidir. Bu nedenle gerek yarattığı tehdidin ve yapılanmasının, gerekse kullandığı yöntemlerin farklılık arz etmesi nedeniyle, hem ulusal hem de uluslararası düzenlemeler çıkar amaçlı suç örgütleri ve mafia türü yapılanmalar ile terör örgütleriyle mücadele amacıyla birbirinden ayrılan farklı düzenlemelere yer vermişlerdir⁶⁰⁹. Bu şekildeki uygulamaların günümüzün koşulları değerlendirildiğinde yerinde olduğu görülecektir. Zira, terör örgütlerinin her geçen gün daha tehlikeli bir hal almaları, yeni silahlar, eylemler, sınırlar ve kazanç kapılarına yönelmeleri, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi eylemleriyle ülkeler arası ilişkileri ve ülkelerin sınırlarını rahatsız etmeleri, kişilerin ve toplumların sağlığı ve güvenliğini ciddi şekilde tehlikeye atmaları, hukuk devleti ve demokrasiyi tehdit ve hatta yok etmeleri, uluslararası bağlantı ve ilişkilerle küresel bir tehdit haline dönüşmeleri ve son zamanlarda gerçekleştirdiği büyük çaplı insanlık suçları birlikte değerlendirildiğinde terörle mücadele amacıyla, hukuk kurallarıyla ve insan hakları ölçütleriyle bağlı kalmak koşuluyla, kendisine özgü ve etkili yöntem ve düzenlemelerle mücadele edilmesi gerekliliği her anlamda kendisini açıkça hissettirmektedir⁶¹⁰. Bu nedenle, her ne kadar organize suçluluk başlığı altında değerlendirilse de, terörle mücadele için ayrı bir platform yaratılması ve bu konuda

⁶⁰⁹ **Dönmezer'e** göre, terör örgütü münhasıran siyasal amaçlar güden, devletin iç siyasal yapılarını, ülkenin bütünlüğünü ihlal amacı ile şiddet hareketleri sürdüren örgütlerdir. Terör örgütünün yakın ve uzak hedefi vardır. Yakın hedef toplumu kaosa sürükleyici eylemleri gerçekleştirmek ve bu kaos üzerinden nihai olarak siyasal temel hedefe ulaşmaktır. Çıkar amaçlı örgütler ise, iktisadi amaçlara yönelik faaliyetlerde bulunan ve bu amaçla suçları işleyen kuruluşlardır. Bu farklılık nedeniyle, bu örgütlerle mücadele amacıyla ayrı ayrı düzenlemeler meydana getirilmektedir. (**Dönmezer**, s. 6); İcralarında çoğu zaman, terörizm suçlarında olduğu gibi cebir, şiddet, tehdit, korkutma, yıldırma yollarını kullanan organize suçluluk, özellikle manevi unsur ve yöneldiği hedef ve amaç itibarıyla terörizmden ayrılmaktadır. (**Cinoğlu, Hüseyin/Güneş, İ. Dinçer**, “Organize Suçla Mücadelede Temel Noktalar ve Polisin Rolü”, *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Editörler: AYTEKİN GELERİ, HASAN HÜSEYİN ÇEVİK, Ankara, 2003, s. 131).

⁶¹⁰ Kuşkusuz insanlık tarihindeki en namert ve en acımasız mücadele yöntemi olan terörizm yeni silahlar, eylemler, örgütler ve kurbanlar üreterek faaliyetine devam etmekte, saldırılarından vazgeçmemekte ayrıca sürekli bir dış merkeze, tercihen yabancı makamların yardımına dayalı bir üsse ihtiyaç duymaktadırlar. (**Aslan, M. Yasin**, “Terörle Mücadelede Kolluk ve Silah Kullanma Yetkileri”, *Yargıtay Dergisi*, C:34, S: 1-2, Ocak-Nisan, 2008, s. 187); Uluslararası terör olgusu, gerek kullandığı araçlar ve gerekse hedeflediği amaçları itibarıyla geçmişe oranla çok daha tehlikeli bir hal almış ve diğer organize suçluluk türleriyle iç içe geçmiş, El Kaide örneğinde olduğu gibi küreselleşen bir suç biçimi olarak sınır tanımaz bir hal almıştır. (**Kaya, Sezgin**, “Interpol, Europol ve Uluslararası Terörizm”, *Polis Dergisi*, Y: 10, S: 39, 2004, s. 407); Sözgelimi İngiltere'nin IRA'dan, Almanya'nın Kızıl Ordu Fraksiyonundan, İspanya'nın Bask bölgesinin bağımsızlığı için mücadele eden ETA'dan, ABD'nin Afganistan'a yerleşen El Kaide örgütünün 11 Eylül 2001'de düzenlediği saldırılardan ve Türkiye'nin uzun yıllardır ve özellikle 1991 Körfez Savaşı sonrası Kuzey Irak'ta yaşanan otorite boşluğu nedeniyle PKK teröründen çektiği sıkıntılar, ilgili ülkeleri ulusal güvenliklerini korumak ve terörle mücadele etmek konusunda ciddi önlemler almaya sevk etmiştir. (**Tezcan, Durmuş**, “Terör ve Örgütlü Suç Davalarında Uluslararası Ceza Hukuku Alanında Yaşanan Sorunlar”, (**Uluslararası Ceza Hukuku**), Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, Haziran 2004, s. 851, 852).

tüm ulusların subjektif ve önyargılı değerlendirmelerden kurtularak ve ülke çıkarlarını gözden geçirerek işbirliğine girişmesi zorunluluk arz etmektedir⁶¹¹.

Terör sorunuyla oldukça yakından ilgili olan ülkemizde de terörle mücadele amacıyla 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ihdas edilmiştir. Bu kanunun 1. maddesinde getirilen *terör* tanımı şu şekildedir: “(Değişik fıkra: 15/07/2003 - 4928 S.K./20. md.) Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir”. Yine Kanununun 2. maddesi *terör suçlusunu* şöyle tanımlamıştır: “Birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur”.

IV. YABANCI ÜLKELER HUKUKUNDA VE ULUSLARARASI HUKUKTA ORGANİZE SUÇLULUĞA İLİŞKİN DÜZENLEMELER VE MÜCADELE YÖNTEMLERİ

Organize suçluluk her geçen gün gelişen teknolojik imkanlardan hatsafhada faydalanmakta, faaliyetlerini daha tehlikeli boyutlara taşımakta, maruz kalabileceği soruşturma ve kovuşturmalardan kurtulmanın yeni yollarını bulmakta ve kendilerine karşı etkili bir mücadele geliştirilmesini oldukça zorlaştırmaktadır. Organize suçlulukla mücadele etmek isteyen devletler, bu büyük ve kendini yenileyebilen düşman karşısında yeni metotlara başvurmak zorundadırlar. Zira, vatandaşlarının güvenli bir

⁶¹¹ **Martha Crenshaw**'a göre, teröristlerin hareketliliği, sınırları geçme yeteneği, bir ülkede elde ettikleri kaynakları başka bir ülkeye karşı kullanmaları, yabancı ülkelerde sığınacak yer bulmaları, başka bir ülkeden elde ettikleri silahları diğer bir ülkede üçüncü bir ülkenin vatandaşlarına karşı kullanmaları ve dördüncü bir ülkeye kaçmaları; (bütün bunlar) tek taraflı terörizm politikalarının problemli olduğu anlamına gelir. (**Crenshaw Martha**, “Unintended Consequences: How Democracies Respond to Terrorism”, 21. *Fletcher Forum For World Affairs*, 153, (1997), s. 155 'den aktaran **Beşe**, Terörizm, s. 32.

biçimde yaşayabilmelerini temin etmek adına bu suçlulukla etkili mücadele şarttır. Suçlarla mücadele etmeyen veya edemeyen; onları önlemeye çalışmayan, etkili takibatların gerçekleştirilmesini sağlamayan, sağlayamayan devleti hukuk devleti olarak nitelendirmek söz konusu değildir. Hukuk devleti üç sütun üzerine kuruludur: bunlardan ilki insan haklarının gerçekleştirilmesi, ikincisi adaletin sağlanması, üçüncüsü ise hukuki güvenliğin, barışın ve düzenin temin edilmesidir⁶¹². Bunları gerçekleştirmekte yeterli olmayan bir devletin vatandaşlarına hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir yaşam sunduğunu iddia etmesi söz konusu olamaz. İşte bu nedenle, hukuk sistemi, demokrasi, insan hakları, güven ortamı ve huzurlu bir yaşam alanını yoğun bir şekilde tehdit eden organize suçlulukla mücadele amacıyla devletler farklı yöntemlere başvurmaya ve bu suçlulukla mücadeleye özel önem vermeye yönelmişlerdir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki; hukuki güvenlik ve adaleti sağlamakla yükümlü olan hukuk devleti, suçlulukla mücadelede suçlular kadar serbest ve rahat hareket edebilme imkanına sahip değildir⁶¹³. Bu nedenle, organize suçlulukla dahi mücadele edilirken devletin alacağı önlemler hukuk kuralları dahilinde kalmalıdır. Yasal dayanağı olmayan keyfi uygulamalar, o ülkedeki suçluluğun önüne geçilmesini sağlayamayacağı gibi, bu tür uygulamaların bırakabileceği derin hasarlar toplumsal yaşamda olumsuz tesirler yaratabilecektir. Dolayısıyla, hukuku tesis etmeye ve suçlulukla etkili bir yolla mücadele etmeye çalışırken hukukun dışına çıkılarak bireylerin temel hak ve özgürlüklerine müdahale niteliği taşıyan özel tedbirlerin orantısız ve dayanaksız olarak uygulanması -gerçekleştirilen mücadeleyi olduğundan daha güçlü ve etkin kılmayacağı için- aynı zamanda hukuk devleti ilkesine de açıkça aykırı olacak ve zarar verecektir.

⁶¹² Öztürk/Erdem, s. 1049; Dönmezer'e göre, artık sınır ötesi bir kavram haline gelmiş suç örgütü milli mevzuatta düzenlenmeyecek olursa böyle bir durum iki tehlikeyi ortaya çıkarır: 1) Milletlerarası mevzuat tikanır, uygulanamaz hale gelir, 2) Ülke suç örgütleri için bir sığınma yeri halini alabilir. (Dönmezer, s. 5).

⁶¹³ Şahin, s. 690.

A) Yabancı Ülkeler Hukukunda Organize Suçluluğa İlişkin Düzenlemeler ve Mücadele Yöntemleri

1) İtalya

Organize suçluluk otuz yılı aşkın süredir İtalya’da ceza hukukunun ve ceza yasalarının şekillenmesinde etkili bir rol üstlenmiştir. Bugün organize suçlulukla mücadele amacıyla bir takım ayrıcalıklı düzenlemeler getirilmiş ve özellikle mafia türü yapılanmalar tanımlanmış olsa da, organize suçluluğa ilişkin üzerinde birleşilen yasal bir tanım bulunmamaktadır⁶¹⁴. Gerçekten İtalya’nın organize suçluluğa ilişkin geçmişi oldukça eski tarihlere dayanmakta olup, bu suçlulukla mücadele, özellikle ülkede yaşanan sansasyonel şiddet olaylarının da etkisiyle ön planda tutulmuştur.

İtalya’da organize suçluluğa karşı girişilen mücadele 1965 tarihli 575 sayılı “Mafiaya karşı düzenlemeler” adlı kanun ile başlamış, böylelikle 1956 tarihli 1423 sayılı “kamu güvenliği ve genel adap açısından tehlikeli kişilere karşı önleme tedbirleri” adlı Kanunun hükümleri mafia şüphelilerine karşı genişletilmiş ancak bu kanunda mafia örgütü tanımlanmamış yalnızca mafia olarak adlandırılan suçluluk türünün varlığı vurgulanmıştır. Bu kanunla getirilen mücadele sınırlı bir boyutta kalmıştır. 1982 tarihli 646 sayılı “Malvarlığı niteliğinde önleme tedbirleri hakkında düzenlemeler” adlı kanun ile mafia tipi örgütlenme suç tipi olarak tanımlanmış, cumhuriyet savcıları ve emniyet müdürü için özel soruşturma yetkileri ile malvarlığı niteliğinde önleme tedbirleri (mafia örgütlerine mensup oldukları konusunda yeterli şüphe bulunan kişilerin mallarına el koyulması ve bu malların meşruluğunu gösteremedikleri takdirde de müsaderesi imkanı gibi) getirilmiştir. Bunun ardından, 15.11.1988 tarihli 486 sayılı, 19.03.1990 tarihli 55 sayılı, 15.03.1991 tarihli 82 sayılı, 5.07.1991 tarihli 197 sayılı, 12.07.1991 tarihli 203 sayılı, 22.07.1991 tarihli 221 sayılı, 8.11.1991 tarihli 356 sayılı, 10.12.1991 tarihli 410 sayılı, 20.01.1992 tarihli 8 sayılı, 18.02.1992 tarihli 172 sayılı, 7.08.1992 tarihli 356 sayılı, 23.09.1992 tarihli 386 sayılı, 9.08.1994 tarihli 501 sayılı, 27.10 1994 tarihli 599 sayılı, 7.03.1996 tarihli 108 sayılı vb. kanun-

⁶¹⁴ Palazzo, s. 818.

larla organize suçlulukla mücadele etkin hukuki yöntemler ortaya konulmaya çalışılmıştır⁶¹⁵.

Organize suçlulukla mücadele amacıyla getirilen düzenlemeler incelendiğinde genel olarak terörizm ve anayasal düzeni yıkma amacı ile (15/1980 no.lu yasa, madde 1), mafia tipi birleşmenin yıldırma gücü ile bundan ileri gelen bağımlı kılma hali ve omertanın (suskunluk yasası) kullanılmasıyla (İtalyan Ceza Kanunu (İCK) madde 416 bis) veya “mafia tipi birleşmelerin faaliyetlerini kolaylaştırmak için” (203/1991 sayılı kanun madde 8) işlenmek kaydıyla, terörist ve yıkıcı suçlar ile mafia suçlarının yasal planda, hukuki isimlerinden bağımsız olarak organize suçluluğun görünümüleri olarak sayıldığı söylenebilir. Yine kara paranın aklanması, ekonomik faaliyetlerde suçlardan elde edilen para ve yararların kullanılması, cebir, şiddet, tehditle hukuka aykırı rekabet ve uyuşturucu madde üretimi ve kaçakçılığı suçları ile teşekkül halinde işlenen adam öldürme, silahlı soygun, yağma, adama kaldırma vs. gibi ağır suçlarda bu kapsam içerisinde değerlendirilebilmektedir⁶¹⁶. Ceza Usul Kanunu’nun 407/2a maddesi doğrultusunda, uygulanacak tedbirler, adam kaldırma, mafia tipi örgütlenme, mafia tipi örgütlenme imkanlarından yararlanarak işlenen suçlar, terörizm ve demokratik düzeni yıkma amacıyla işlenen suçlar, silah ve patlayıcı madde üretimi ve kaçakçılığı, uyuşturucu madde üretimi ve kaçakçılığı amacıyla örgütlenme, suçüstünde yakalamanın zorunlu olduğu hallerde suç işlemek için örgütlenme suçları bakımından düzenlenmiştir⁶¹⁷.

İtalya’da organize suçlulukla mücadele adına bir yandan sembolik⁶¹⁸ olmaksızın öteye geçip, etkinliği hedefleyen yasal düzenlemeler getirilmiş, diğer yandan sadece maddi ceza hukukuna değil, aynı zamanda ceza yargılaması hukuku, cezaev-

⁶¹⁵ **Evik**, s. 90, 91; Özellikle yetmişli yıllarda Sicilya’da Cosa Nostra tarafından politikacılara ve devlet görevlilerine karşı işlenen seri cinayetler mücadele sürecine hız kazandırmıştır General Alberto Dalla Chiesa’nın Palermo’da uğradığı suikast ve ardından on beş kişinin öldürüldüğü 1982 yılı mafiaya karşı verilen mücadelede bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Nitekim aynı yıl mafia tarafından öldürülen Sicilyalı komünist liderin adıyla anılan “La Torre Yasası” yürürlüğe girmiş ve bu kanunlarla mafia üyeliğinin ilk kez cezalandırılması (İCK m. 416bis) öngörülmüş, yasadışı yollardan elde edilen malvarlığına el koyulması ve müsaderesini kolaylaştırıcı hükümler getirilmiştir. 1992 yılında Giovanni Falcone ve Paolo Borsellino’nun öldürülmesi bu karşı koymayı daha da arttırmıştır. (**Sözür**, Organize Suçluluk, s. 16).

⁶¹⁶ **Palazzo**, s. 818, 819, **Daragenli**, s. 248, 249.

⁶¹⁷ **Daragenli**, s. 248.

⁶¹⁸ Sembolik kelimesi burada organize suçluluğun ağır zararlarının yarattığı sosyal kaygıyı yatıştırmak yönünde hızlı ve hissedilebilir bir tepkiyi göstermeye çalışan, gerçekte olguyu bastırmak için bir yarı olmayan normları ifade etmektedir. (**Palazzo**, s. 820).

leri düzeni kuralları ve hatta idare hukuku ile ilgili uygulamalara yer verilmiştir⁶¹⁹. Bu açıdan yaklaşıldığında kanunkoyucu tarafından bir yandan yeni suç tipleri yaratılmış, diğer yandan adalet ile işbirliği yapanlara (pişmanlık getirenler, itirafçılar) bir ödüllendirme öngören normlarda olduğu gibi yeni bir yol geliştirmiştir⁶²⁰.

İtalyan Ceza Kanunu'nun 416. maddesi suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu şu şekilde düzenlemiştir: “Üç veya daha fazla kişi birden fazla suç işlemek için birleştiklerinde, örgüte öncülük edenler veya örgütü kuranlar veya organize edenler sadece bu nedenle üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Örgüte sadece katılma hareketinden dolayı verilecek ceza bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasıdır. Başkanlar, öncülük edenlerle aynı şekilde cezalandırılırlar. Örgüt üyeleri kırlarda veya genel yollarda silahlı olarak dolaşırlarsa beş yıldan on beş yıla kadar hapis cezası uygulanır. Örgüt üyelerinin sayısı on veya ondan fazla ise ceza arttırılır”⁶²¹.

İtalyan Ceza Yasası'nın 416bis maddesiyle mafia tipi örgütlenmeler için getirmiş olduğu tanımlama şu şekildedir: “Örgüt üyeleri, birden çok cürüm işlemek, doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik faaliyetlerin, yetki, izin, ihale, kamu hizmetlerinin yönetim veya kontrolünü elde etmek veya kendisi veya başkaları için haksız kazanç veya yarar sağlamak veya serbest oy kullanımını engellemek veya seçim yoklamaları yoluyla kendisine veya başkalarına oy sağlamak için örgütün yıldırma gücünden, buyruğu altına alma ve gizli işbirliği (omerta-suskunluk yasası) durumundan yararlanır ise *örgüt mafia tipidir*”. Örgütün varlığından bahsedebilmek için üç veya daha fazla kişinin varlığı gerekmektedir. Örgütün silahlı olması verilecek cezanın ağırlaştırıcı sebebi olarak öngörülmüştür. Yine Ceza Genel Kurulu, organizasyonun faaliyetine elverişli ortam ve yarar sağlayan (özellikle kamu şahsiyetleri, yöneticiler ve ön plandaki siyasi kişiler tarafından) dışarıdan yapılan iştirakin mümkün olduğuna karar vermiştir⁶²². Bu hüküm maddenin son fıkrasındaki düzenlemeyle, mafia suçluluğundan başka “başka şekilde adlandırılrsa da yıldırma gücünden yaralanarak, mafia tipi örgütlerle aynı amaçları güden diğer örgütlenmelere” de uygulanacaktır⁶²³. Mafia

⁶¹⁹ Palazzo, s. 820.

⁶²⁰ Palazzo, s. 820, 821.

⁶²¹ Evik, Cürüm, s. 367.

⁶²² Palazzo, s. 821, 822.

⁶²³ Daragenli, s. 249.

tipi örgütlenme İtalyan Yargıtay'ına göre suç işlemek için örgütlenmenin özel bir şeklidir⁶²⁴.

İtalyan Ceza Kanunu'nun 270 bis., 280, 289 bis. maddeleriyle terör amacıyla, demokratik sistemi çökertmeye yönelik değişik eylemlere teşebbüsü önlemeyi amaçlayan özel suç tiplerine yer verilmiştir. İtalyan Ceza Kanunu'nun 270 bis maddesi, "terör amacıyla ve demokratik düzeni yıkmak için cemiyet kurmak suçu"nu Yasa'ya eklemiştir. Yine İtalyan Ceza Kanunu'nun 280. maddesinde "terör veya demokratik düzeni yıkmak amacıyla bir kişinin hayatına veya bedensel bütünlüğüne karşı tecavüz" özel suç olarak düzenlenmiştir. İtalyan Ceza Yasası'nın 289 bis. maddesi ise "terör veya demokratik düzeni yıkmak amacıyla adam kaldırma" suçunu cezalandırmaktadır⁶²⁵.

Kanun koyucu tarafından, terörizm ve anayasal düzeni yıkmak amacı ve mafia tipi örgütlenmelerin faaliyetlerini kolaylaştırmak için gerçekleştirilen suç faaliyetlerine ilişkin ağırlaştırıcı sebepler getirilmiş, böylece bu amaçlarla işlenen tüm suçlara özel düzenlemeler soruşturma aşamasından infaz aşamasına kadar bir bütün içinde uygulanabilir hale gelmiştir⁶²⁶.

Suç örgütlerinin varlıklarını ve faaliyetlerini sürdürmeleri suçtan elde ettikleri kazançlarla daha da pekişmektedir. Bu nedenle suç örgütlerinin gelir kaynaklarının ortadan kaldırılması ve suç gelirlerinden elde ettikleri kazançları aklamalarının önüne geçilmesi, organize suçlulukla mücadelede önem taşımaktadır. Bu yönde mücadele yöntemlerinden en önemlilerinden birisi şüphesiz kara para aklama suçunun düzenlenerek yaptırım altına alınması ve suçlardan elde ettikleri değerlerin müsadere edilerek örgütlerin bu değerlerden mahrum bırakılmasıdır⁶²⁷. İtalya'da kara paranın aklanmasına karşı mevzuat özellikle İtalya tarafından 328/1993 nolu kanun ile onaylanan 8 ekim 1990 Strazburg Avrupa Konvansiyonundan etkilenmiştir. 21.03.1978 tarihli 59 sayılı kanun ile İtalyan Ceza Kanunu'na 648bis maddesi eklenmiş, 18.05.1978 tarihli 191 sayılı kanunla Kanun haline getirilmiş, 9.08.1993 tarihli 328

⁶²⁴ Daragenli, s. 250.

⁶²⁵ Bkz. Özek, s. 219-224.

⁶²⁶ Palazzo, s. 822; İtalya'da mafia suçu hükümlülerine infaz kurumlarında sıkı bir rejim uygulanabilmekte; bu hükümlülerin diğer hükümlülerle, dış dünya ve hatta aileleri ile temasları oldukça kısıtlanabilmektedir. Tecrübeler göstermektedir ki, mafia babaları, suç örgütlerini buldukları cezaevinden idare etmekte; tanıklık yapacak veya adliyeye yardımcı olacakları tehdit etmekte veya onların öldürülmesi emrini verebilmektedir. (Yücel, s. 1073).

⁶²⁷ Evik, s. 95.

sayılı kanunla değişiklik geçirmiştir⁶²⁸. Bugün için kara para aklama suçu, hangi suç tipinden kaynaklanırsa kaynaklansın bu paranın, gelirlerin veya diğer aktiflerin yasadışı kaynağını gizlemeyi amaçlayan her türlü fiili içermektedir. Yine kara paranın aklanması ile mücadelenin yanında, kara paranın tekrar kullanılması da cezalandırılmaktadır. Bu amaçla suçtan kaynaklanan para, mal veya başka aktiflerin ekonomik ve finansal faaliyetlerde kullanımını cezalandıran özel bir yasa bulunmaktadır (328/1993 nolu yasa ile değişik 55/1990 nolu yasa)⁶²⁹. Ayrıca, belirli bir miktarı aşan mali faaliyetleri içeren belgelerin teslimi zorunluluğu, hamilindeki evrak ve paranın dolaşımına sınırlar getirilmesi, maliye birimlerinin şüpheli işlemleri yetkili mercilere bildirme yükümlülüğü ve bu hususlara ilişkin idari ve cezai yaptırımlar getirilmiştir⁶³⁰. Buna ek olarak 501/1994 nolu yasayla birlikte, yasada sıralanan bir organize suçluluk tipi ile mahkumiyet ve ayrıca, mahkumun kaynağını açıklayamadığı ve geliri ile orantılı olmayan mal veya paranın müsaderesini de içeren düzenlemeler getirilmiştir⁶³¹. İtalyan Ceza Kanunu 416bis maddesinin 7. fıkrası ile mafia tipi örgütlenme suçundan mahkum olanlara suçun işlenmesine ayrılan veya suçun işlenmesinde kullanılan şeylerin ve suçun karşılığı ürünü, kazancı veya kullanımını oluşturan şeylerin müsaderesi zorunludur. Müsadereye tabi olan şeylerin kanun koyucu tarafından mafia tipi suçluluk söz konusu olduğunda işlenen suç ile müsadere tabi şey arasında geleneksel müsadere hükümlerinden farklı olarak- doğrudan bağlantı yerine dolaylı bağlantı yeterli görülmüştür⁶³².

İtalya'da organize suçlulukla mücadele bağlamında uygulamaya konulan yöntemlerden birisini de çeşitli durumlarda hükmedilecek, cezalarda indirimi, hiç ceza almamayı ya da mahkumiyet veya infaz sırasında elde edilebilecek bir yararı (tecil, şartlı tahliye) öngören pişmanlık yasalarıdır. Burada pişmanlık duymanın ahlaki bir yan anlamının olmasından ziyade, suç organizasyonundan ayrılmadan, yetkili mercilere yapılan beyan yolu ile işbirliğinden, suçun sonuçlarının ortadan kaldırılmasına

⁶²⁸ **Evik**, s. 95.

⁶²⁹ Suç ortaklığı haricinde, taksirli olmayan cürümden gelen para, mal veya diğer yararların değiştirilmesi veya başka yere geçirilmesi veya cürümden geldiklerinin tespitini engelleyecek şekilde buna ilişkin diğer işlemlerin yapılması 4 yıldan 12 yıla kadar hapis ve iki milyon lireden otuz milyon lirete kadar para cezası ile cezalandırılmıştır. (**Evik**, s. 95).

⁶³⁰ Liret veya döviz cinsinden 20 milyon lireti aşan sınır ötesi transferler yetkili bir aracı kurum vasıtasıyla yapılmak zorundadır. Kayıtlı menkul kıymetlerin sınır ötesi transferi sırasında gümrükte özel bir form doldurulmalıdır. Ayrıca tüm mali kurumlar, 20 milyon lireti aşan işlemler için müşterilerin kimliklerini tespit etme ve gerektiğinde açıklamak ile yükümlüdürler. (**Ergül**, Karapara, s. 157).

⁶³¹ **Palazzo**, s. 822, 823.

⁶³² **Evik**, s. 96.

kadar uzanan ve tek tek yasada belirtilen farklı öneme sahip davranışlar anlaşılmalıdır⁶³³. Gerçekten bu durum, organize suç örgütlerinin korunma mekanizmalarının yaratmış olduğu suskunluk yasasının (omerta) etkisiz hale getirilmesi ve dolayısıyla suç örgütleriyle ilgili kanıtlara ulaşılabilmesi ve soruşturma ve kovuşturmanın etkin bir şekilde sürdürülerek tatminkar bir sonuca ulaşılması açısından stratejik bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu işbirliği karşısında ödüllendirme ile ilgili hükümler öncelikle terör suçları için uygulanmaktayken, bugün kişileri cebir ve şiddetle alıkoyma, uyuşturucu madde kaçakçılığı için örgüt kurma ve mafia suçlarını içeren organize suçluluğun tüm görünüş biçimlerine karşı soruşturmada cezaevi aşamasına kadar yaygınlaştırılmıştır⁶³⁴. Bununla paralel olarak devletle işbirliği yapan kişilerin korunması için bir takım tedbirlerin alınması zorunluluk arz etmiştir. Zira, devletle işbirliği yapan kişi, örgüt için hain konumuna düşecek ve onun bu konumu örgüt kuralları gereği ölümle cezalandırmayı gerektirecektir. Devlet bu tehlikeyi bertaraf edebilme amacıyla bir takım önlemler almak durumundadır. Kaldı ki, bu şekilde tedbirler alınmadığı takdirde devletle işbirliği yapmaya gönüllü kişileri bulmak mümkün değildir. Kişinin hapisane ortamından çıkarılması ve normal hükümlerin tümünden kaldırılması ile cezaevine alternatif tedbirlerin uygulanması bu yollardan birisidir. Zira, itirafçının hayati tehlikeyle karşılaşabileceği yerlerin başında cezaevleri gelmektedir. Suç örgütlerinin cezaevlerinde bulunan suçlularla ilişki içinde oldukları bilinmektedir. Yine, devletle işbirliği yapan kişinin yakın akrabalarına kadar uzanabilecek, kimlik değiştirme, fiziki görünüm değiştirme ve benzeri metotlar da bu kapsamda değerlendirilebilir⁶³⁵. Çeşitli yargılamalarda pişmanlık duyanların açıklamalarının elde edilmesi şekilleri kolaylaştırılmış, böylece devamlı olarak aynı şeyler konusunda tanıklık yapmaya çağırılmaları önlenmiştir. Kesinleşen hükümlerde araştırılan hususlar fiilin ispatı amacıyla kullanılabilir. Etkili mücadele ve kanıtlara ulaşabilmede önemli bir yer tutan tanıklar için, kendilerinin ve yakınlarının maruz kalabilecekleri tehlikelere karşı tanık koruma programı söz konusudur. Yalan tanık-

⁶³³ Palazzo, s. 823, 824.

⁶³⁴ Palazzo, s. 824, 825.

⁶³⁵ Koruma tedbirlerine başvuruda, pişmanlık getirenin beyanda bulunduğu temel suç vakıalarının ve bu beyanların inandırıcılığının ortaya konulması gerekli kılınmıştır. İtalya'da Anayasa Mahkemesi 357/1994 ve 68/1995 sayılı kararları ile, soruşturmalara katkıda bulunan mahkumun, beyanının objektif olarak mümkün olmaması veya az bir yarar sağlaması halinde dahi, yalnızca kişinin organize suçluluğu tümünden bırakması koşulu ile cezaevi ile ilgili olarak öngörülen kazanımlardan yararlanacağına karar vermiştir. (Palazzo, s. 825, 826).

lık suçunun cezası önemli miktarda arttırılmıştır. Adli otoriteye yönelik açıklamalar ve yazılı beyanlarda sahtecilik fiillerini cezalandıran yeni suç tipleri getirilmiştir. Böylece yargılamalarda (yargılamanın ertelenmesi için sahte doktor raporları hazırlanması, serbest kalmak için sahte belgelerin kullanılması gibi) hileli hareketlerin önüne geçilmek istenmiştir⁶³⁶.

Organize suçlulukla mücadele adına İtalya'da kişisel ve malvarlığına ilişkin olmak üzere önleme tedbirleri de getirilmiştir. Kişisel önleme tedbirleri, sözlü uyarı, giriş yasağı, özel gözetim altında bulundurma (zorunlu ikamet); malvarlığına ilişkin tedbirler ise; malların idaresinin geçici olarak durdurulması, el koyma, malların müsadere ve kefalettir⁶³⁷. Zorunlu ikamete ilişkin bu olağanüstü tedbir, bir halk referandumu neticesinde, devlet başkanının 28 Temmuz 1995 tarih ve 314 sayılı kararnamesi ile kaldırılmıştır⁶³⁸.

18.01.1992 tarihinde 16 sayılı kanunla değiştirilen 1990 tarihli 55 sayılı kanunun 15. maddesine göre mafia örgütleri ve onların fiillerine yardım niteliğindeki fiillerden haklarında ceza davası açılan veya önleme tedbirine gidilen kişiler, bu tarihten itibaren bazı kamusal görevler (bölge ve il komisyonlarına, encümenliklerine, belediye danışmanlıklarına, sağlık birimlerine, sendikalara) için seçilemeyecekler, seçilmişlerse bu görevlerine ara verilecektir. Mahkumiyet hükmü veya önleme tedbirinin kesinleşmesiyle söz konusu görevler kaybedilecektir. İhale Kanununda yapılan değişikliklerle de kamu ihalelerinin şeffaflığı sağlanmış, organize suçluluğun kamu ihalelerine yolsuzluk ve fesat karıştırarak kendisi için gelir elde etmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.⁶³⁹

İtalya'da ceza yargılaması hukuku bakımından da özellikle organize suçlulukla mücadele adına bir takım yöntemler mevcuttur. Hakim kararı gibi yasa tarafından öngörülmüş bir takım koşulların mevcudiyeti dahilinde sayılan bazı suç kategorileri bakımından gözaltı süresinin uzatılması, müsadere, gizli görevli kullanılması, telefon dinleme, teknik araçlarla gizli dinleme gibi bazı soruşturma teknikleri benimsenmiştir⁶⁴⁰. İtalya'da uzakla haberleşmenin denetlenmesi tedbiri 1988 yılından beri yasal

⁶³⁶ Evik, s. 107, 108.

⁶³⁷ Evik, s. 96 vd.

⁶³⁸ Palazzo, s. 829.

⁶³⁹ Evik, s. 105.

⁶⁴⁰ Palazzo, s. 826, 827; Sözüer, s. 265.

düzenlemeye kavuşmuş durumdadır⁶⁴¹. Yine, uygulamada da konuta yönelik olarak mafia ile bağlantılı suçlar çerçevesinde teknik araç kullanılabilir. Nitekim İtalyan CMK m. 266 II, gizli mikrofon yardımıyla konuşmaların gizlice dinlenmesine olanak sağlamaktadır. Kanunda öngörülen koşullar gerçekleştiğinde özel konutlarda da tedbirin uygulanması olanağı bulunmaktadır. Gecikmede tehlike durumunda tedbire bizzat savcı karar verir ise de, 24 saat içinde hakimden kararın onaylanmasını talep eder. Hakim de izleyen 24 saat içinde onay vermediği takdirde, tedbir kendiliğinden yürürlükten kalkar (İtalyan CMK . 267)⁶⁴². Yine İtalya’da suçlu çevresi içinde yaşayan ve özellikle mafia üyesi olmak şüphesi altında bulunan kişilere karşı muhakkeme esnasında önleyici nitelikte tedbir alınmasına olanak sağlayan 1956 ve 1965 tarihli iki kanuna dayanarak kolluk tarafından gözetlemeye alma, sanığın kimliğine ilişkin bilgilerin veya taşıt aracı gibi bir objenin ayırıcı özelliklerinin, bunların tespiti için bir kontrol sistemine girilmesi yoluna başvurulabilir⁶⁴³. Organize suçlulukla mücadele amacıyla özel yetkili polis birimi ve savcılık makamı oluşturulmuştur. Savcılık makamı bakımından yerel ve ulusal anti-mafia birimleri bulunmaktadır⁶⁴⁴. Normal suçlarda tedbir mahiyetinde olan ve kuvvetli şüphenin şart koşulduğu, son çare olarak başvurulması öngörülen tutuklama tedbiri konusundaki bu ilke tersine çevrilerek, uygulanmasına gerek olmadığını gösteren unsurların mevcudiyeti hariç her zaman tutuklama (cezaevinde bulundurma) uygulanacaktır⁶⁴⁵.

İtalya’da organize suçlulukla etkili bir mücadele adına çeşitli özel birimler yaratılmıştır. Mafia Üzerine Parlamento Soruşturma Komisyonu, Organize Suçlulukla Mücadele Genel Kurulu, İç ve Dış İstihbarat Birimi, polis, jandarma ve mali polisten oluşan karma birim olan, organize suçluluk hakkında önleyici araştırma faaliyetlerini, mafia tipi örgütlerin işlediği tipik suçlar hakkında adli polis soruşturmaları-

⁶⁴¹ Erdem, s. 101.

⁶⁴² Erdem, s. 73, 74.

⁶⁴³ Erdem, s. 56.

⁶⁴⁴ Palazzo, s. 827.

⁶⁴⁵ Palazzo, s. 828; İtalyan Ceza Usul Kanunu’nun 273. Maddesine göre koruma tedbirine başvurulabilmesi için kişinin kusurluluğuna ilişkin kuvvetli belirtiler olması gerekir. 274. maddeye göre tutuklama koruma tedbirinin uygulanması soruşturmanın yürütülmesi açısından zorunluluk olması, delillerin karartılması ve kaçma açısından somut tehlike olması, isnad edilen suçun iki yıldan fazla hapis cezasını gerektirmesi gibi koşullara bağlıdır. Diğer koruma tedbirleri uygun olmadığında en son çare olarak başvurulabilecek bir tedbirdir. Ancak mafia tipi örgütlenme suçuna veya 416bis maddesinde öngörülen koşullardan yararlanarak işlenen suçlar veya mafia tipi örgütlerin faaliyetlerini kolaylaştırmak için işlenen suçlara ilişkin kuvvetli belirtiler olması halinde (koruma tedbiri uygulanmasına gerek olmadığına dair unsurlar olmadıkça) tutuklama tedbiri uygulanır. (Evik, s. 1808, 109).

nı gerçekleştiren ve koordine eden; suç örgütlerinin iç ve dış bağlantılarını, yapısal özelliklerini, mafianın amaçlarını, kullandığı metotları araştıran, merkezi ve yerel yapılar şeklinde organize olmuş Anti-mafia Araştırma Başkanlığı (Direzione Investigativa Anti-mafia- DIA), Ulusal Anti-mafia Başkanlığı ve Anti-mafia Bölge Savcılıkları bu kurumlar arasındadır⁶⁴⁶.

İtalya, organize suçlulukla özellikle de mafia ile yaşamış olduğu uzun tecrübeler neticesinde köklü yasal değişikliklere gitmiş, bunun yanı sıra sosyal, siyasal ve ekonomik alanda da farklılıklar getirmiş ve organize suçluluk ile yoğun ve etkili bir mücadele içerisine girmiştir. Bu mücadele bağlamında İtalya'da gerçekleştirilen kimi zaman reform niteliğindeki tüm yasal düzenlemeleri burada aktarmak mümkün değildir. Ancak, mücadelenin yalnızca hukuki düzenlemelerle gerçekleştirilemeyeceğinin farkında olan ülke, bu nedenle mücadeleyi çok yönlü bir şekilde yürütmüştür. Mafianın, ülkedeki kurum ve kuruluşlara, politikacılara kadar uzanmış olmasının ve bu durumun sorunun önemli bir parçasını oluşturmasının etkisiyle, yasama dokunulmazlıklarının sınırlandırılması, siyasilerin yargılanması, yolsuzlukların ortaya çıkarılması gibi konularda da önemli girişimler gerçekleşmiştir⁶⁴⁷. Organize suçluluk tek boyutlu bir sorun olmadığı gibi, bu soruna yalnızca hukuki açıdan yaklaşarak çözmeye gayret etmek sonuç vermeyecektir. Netice de tüm yasal düzenlemelere ve yoğun mücadeleye karşın İtalya'da organize suçluluğun sona erdiğinden söz etmek mümkün değildir.

2) Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri organize suçluluk bakımından oldukça zengin bir ülkedir. Ülkede büyüğünden küçüğüne faaliyet gösteren birçok suç örgütünün varlığı söz konusudur. Bunun yanı sıra bu topraklar, Amerika La Cosa Nostra aileleri, Sicilya Mafiası, Camorra, Japon Yakuza, Çin Triadları ve Tong, Meksikalı ve Kolumbiyalı suç kartelleri gibi mafia türü yapılanmaların faaliyetlerine sahne olmakta-

⁶⁴⁶ Evik, s. 112-116.

⁶⁴⁷ İtalya'da getirilen düzenlemelerle siyasetçilerin malvarlığı konusunda ayrıntılı beyan yükümlüğü konulmuştur. Yasama dokunulmazlığı sınırlandırılmıştır. Başbakan ve bakanların yargılanmasıyla ilgili kurallar değiştirilmiştir. Birçok ünlü başkan ve başbakan yargılanmıştır. Kara para aklamaktan, partilere bağış yasağına aykırı davranmaktan cezalandırılanlar olmuştur. Parlamento soruşturmaları açılmıştır. İyi işleyen bir idare yaratılmaya çalışılmıştır. Devlet sırrı kavramı sınırlandırılmıştır. (Kazan, Çete, s. 154, 155).

dır. Organize suçluluğun ülkedeki boyutlarının farkında olan yetkili makamlar, bu suçlulukla mücadele amacıyla çeşitli yöntemler kullanmaktadırlar.

Amerika da organize suçluluğun bu çok yönlü ortaya çıkışı ve çok değişik yapılanmalar altında faaliyet göstermesi, kısaca çeşitliliği, organize suçluluğa ilişkin kesin bir tanım verilememesine neden olmaktadır. Bunu yerine faaliyet gösterilen suç tiplerinden ve organizasyonların yapısından hareketle organize suçlulukla mücadele edilmektedir. Rocketeer Influenced and Corrupt Organizastions Act (RICO)'da şantajla ya da yasadışı yollarla borç almak, bu gelirleri kullanmak ya da yatırım yapmak, şantaj veya yolsuzluk yaparak dış ticaretle uğraşan bir kuruluştan çıkar elde etmek ya da kuruluşun kontrolünü ele geçirmek, şirketleri şantaj yoluyla yönetmek, haksız gelir elde etmek, borç almak ya da ticaret yapmak amacıyla kullanlara karşı yaptırımlar düzenlenmiştir⁶⁴⁸. Bu kanun doğrudan mafia tipi suçları cezalandırmaktadır⁶⁴⁹. 1980'li yıllarda suç örgütleriyle mücadele amacıyla çeşitli yasalar meydana getirilmiş, yeni kurumlar oluşturulmuş, suç örgütlerine karşı araştırma ve kovuşturmalar başlatılmış, yerel ve federal makamlar arasındaki işbirliği güçlendirilmiştir⁶⁵⁰. Ayrıca, gizli dinleme, gözetleme, filme alma, tanık koruma programı, gizli ajan, itirafçı tanık gibi metotlar etkili biçimde kullanılmaya başlanmıştır⁶⁵¹. Kongre, mevcut ceza kanunlarına federal suç ittifakı (federal criminal conspiracy) kavramını eklemiştir. Buna göre iki veya daha fazla kişi federal ceza hukukunu ihlal etmek üzere bir araya gelirlse suçta ortaklık teşekkül etmiş olur⁶⁵².1980'lerin ortalarında uyuşturucu maddeye ilişkin kanunların içerdiği cezalar ağırlaştırılmıştır. Uyuşturucu maddelere karşı mücadele için federal güvenlik teşkilatlarının sayısı artırılmış; Narkotik Büro (DEA-Drug Enforcement Administration), Organize Uyuşturucu Suçluluğuna Karşı Güvenlik Gücü (OCDET-Organized Crime Drug Enforcement Task Force) gibi teşkilatlar kurulmuştur. Federal savcılar, güvenlik güçleri ve söz konusu teşkilatlar arasında işbirliği sağlanmıştır⁶⁵³.

⁶⁴⁸ Evik, s. 14.

⁶⁴⁹ Dönmezer, Tedbirler, s. 538.

⁶⁵⁰ Sözüer, s. 268, Taşkın, s. 79.

⁶⁵¹ Sözüer, s. 268, Taşkın, s. 79; ABD'de 1968 tarihinde yürürlüğe giren (Omnibus Crime Control and Safe Streets Acts) adlı yasa ile getirilen gizli görevli kurumu Amerika ve Avrupa'da çok yaygın olarak uygulanmakta ise de, gizli görevlinin; örgüt içinde, örgütle birlikte suç işlemek mecburiyetinde kalması halinde, cezalandırılıp cezalandırılmayacağı tartışmalıdır. (Yenisey, Kurultay, s. 104).

⁶⁵² Dönmezer, Tedbirler, s. 538.

⁶⁵³ Evik, s. 120, 121; Amerika'da çalışma metodu şöyledir: tek tek suçlar izlenmekte ve suç işleyenlerin aralarında hiyerarşik bağ olup olmadığı araştırılmaktadır. (Yenisey, Kurultay, s. 104).

Organize suçlulukla mücadele de suçun ve suçluların, organizasyonun yapısının açığa çıkartılmasında ve önemli bilgilerin elde edilmesinde tanıklık kurumu çok önemli bir yere sahiptir. Amerika’da 1970 yılından bu yana tanık koruma programı mevcuttur. Bu programda özellikle tehlike içinde bulunan tanıkların güvenli bir yere yerleştirilmeleri, bir başka konut veya işyeri temini ve bunun gibi geçinmesi için gerekli masrafların karşılanmasından, bu kişi için yeni bir kimlik verilmesine kadar çeşitli tedbirlere yer verilmektedir⁶⁵⁴.

Kara para aklama suçunda öncül suçlar söz konusudur. Kara para aklama suçunun oluşması için uyuşturucu madde, terörizm, ağır mali suçlar, yasadışı kumar, silah kaçakçılığı, sağlık yardımı ve göç suçları da dahil olmak üzere yaklaşık 130 suç öncül suç olarak sayılmaktadır. Kara Para Aklanmasını Kontrol Yasası’na (Money Laundering Control Act) da bazı değişiklikler getirilmiştir. Buna göre, kara para aklama suçu düzenlenmiş ve yasadışı fiilden elde edildiği belirlenen mallarla mali işlem yapanlara (kara para aklayanlara) 20 yıla kadar hapis cezası verilmesi yanında, yasadışı faaliyetler sonucu elde ettikleri değerlere el konulması öngörülmüştür⁶⁵⁵. Malvarlıklarına el konulması ve müsadere edilmesi ile ilgili ispat yükü tersine çevrilmiştir. Yasal yollardan elde edildiği ispat edilemeyen mal varlıklarına el konulmaktadır⁶⁵⁶. Bunun yanı sıra nakit para büyük ölçüde ticari işlemlerin dışına çıkartılarak, ödemelerin banka sistemi aracılığıyla yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Bu anlamda, 3.000 ABD dolarını aşacak şekilde çeşitli mali araçları satan mali kuruluşlar, bu satışları hakkında kayıt tutmak zorundadırlar. Bankaların da, 10.000 dolar ya da üzeri dahili nakit para işlemi ya da 5.000 dolar veya üzeri uluslararası tüm nakit işlemler hakkında kayıt tutmaları ve bildirimde bulunmaları zorunludur. Ayrıca, yolcu ve beraberinde gümrükten geçen 10.000 doların üzerindeki nakit paralar içinde bildirimde bulunma zorunluluğu söz konusudur⁶⁵⁷.

Organize suçlulukla klasik metotlarla mücadele imkansız hale geldikçe bir takım gizli soruşturma tedbirlerine başvurmak da kaçınılmaz hale gelmektedir. Ancak bu tedbirler uygulanırken, kişilerin temel hak ve özgürlüklerini sınırlandırmaksızın orantılı olarak yasalarla getirilen sınırlamalar dahilinde, amacına uygun

⁶⁵⁴ **Erdem**, Tanık, s. 56.

⁶⁵⁵ **Ergül**, Karapara, s. 135; **Evik**, s. 121.

⁶⁵⁶ **Taşkın**, s. 79.

⁶⁵⁷ **Ergül**, Karapara, s. 135, 136.

olarak hukuk kuralları içerisinde hareket etmeye özen gösterilmelidir. ABD’de organize suçlulukla mücadele için başvurulmuş en önemli tedbirlerden birisi haberleşmenin dinlenmesi ve kaydedilmesidir. Dinleme yapılabilmesi için tehlikeli olarak nitelendirilen ve katalog halinde sayılan 100’de fazla suçtan birinin (özellikle devlet güvenliğine karşı suçlarla, RICO yasası kapsamındaki suçlar, kara para aklama, uyuşturucu madde ticareti, yasadışı kumar vs.) bulunması gerekir. Tedbire karar verme yetkisi hakime tanınmış olup, kararın ayrıntılı olarak gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Önceleri tedbire karar verilmesini talep etme yetkisi yalnızca Adalet Bakanı’na tanınmışken, artık federal savcılık ve eyalet savcılıkları da bu konuda yetkili hale gelmiştir. Tedbir, amacın gerçekleşmesi için gerekli görülen asgari süre ile sınırlı olup, en fazla 30 gün devam edebilmektedir. Yetkili savcılığın talebi ile, öngörülen zaman içinde elde edilen bilgilerin bunu haklı kıldığına mahkemece kanaat getirilmişse, uzatma söz konusu olabilir. Ancak uzatma kararının gerekçesi olmalıdır⁶⁵⁸.

ABD’de 1968 tarihinde yürürlüğe giren Suçların Kontrolü ve Sokak Güvenliği Hakkında Toplu Kanunun (Omnibus Crime Control and Safe Streets Acts) 3. bölümü hangi koşullar altında optik ve akustik araçlar kullanılabileceğini (telefon dinleme ile birlikte) düzenlemiştir. Ayrıca Supreme Court’un içtihatları doğrultusunda optik ve akustik araçlarla teknik izleme yapılabilmesi için Anayasa’nın 4. ekinde belirtilen genel koşulların varlığı gereklidir⁶⁵⁹.

Uzun süreli observasyon, bir plan çerçevesinde uzun süreli olarak ilgilinin yaşam ilişkilerini kapsamlı olarak inceleyebilmek amacıyla geceli-gündüzlü gözetilmesi anlamına gelir. Bu; çıplak gözle, dürbünle veya teleskopla ve bunlar dışında gizli ses ve görüntü kaydeden araçlarla yapılabilmektedir. Amerika’da söz konusu tedbir Supreme Court’un kararlarına göre Anayasa’nın 4. eki’nin koruma alanına girmediği için, kolluğun şüphelinin davranışlarını herhangi bir sınırlamaya bağlı olmaksızın, uzun süreli olsun veya olmasın gözetleyebileceği kabul edilmektedir. Amerika’da uyuşturucu madde, şantaj ve kara para aklanması suçlarında önemli delillere ulaşmak için yarar görülüyorsa, elkoyma ve yakalama kararlarının yerine getirilmesi, adli makamların gerekçeli kararına dayanarak bir süre için ertelenmekte ve bu süre içinde şüpheli gözetleme altına alınmaktadır. Buradan da uzun süreli

⁶⁵⁸ Erdem, s. 70.

⁶⁵⁹ Erdem, s. 70.

observasyona başvurulacağı sonucu çıkarılmaktadır⁶⁶⁰. Yine Amerika’da kolluk tarafından gözetlemeye alma (fişleme) söz konusu olmaktadır⁶⁶¹.

Bir diğer tedbir undercover agent (yer altı ajanı)⁶⁶² kullanılmasıdır. Bu kişi kovuşturmayla ilişkin somut bir talimat almaksızın suçlu ortama sokulan, orada serbestçe hareket eden ve gerektiğinde suç dahi işleyebilen uzun süreli gizlice soruşturma yapan bir polis memurudur. Gizli görevliden farklı olarak bu kişi gerektiğinde suç işleyebilmektedir. Gizli soruşturmacı yalnızca somut soruşturma talebi ile, sınırlı bir zaman için sıkı gözetim altında görevlendirilmekteyken, yer altı ajanının durumu böyle değildir⁶⁶³.

Organize suçlulukla mücadelede başvuru olan bir diğer tedbir de büyük jüri celbidir. Buna göre savcı veya ajanın başvurusu üzerine büyük jüri tarafından ABD topraklarında bulunan herhangi bir şahıs, kuruluş, şirket veya ortaklık ifade vermek veyahut kanıt sunmak üzere getirilir. Tanıklar büyük jüri önünde ifade vermeyi reddedemezler aksi halde mahkemeye saygısızlık suçunu işlemiş sayılırlar. Ancak hiç kimse kendi aleyhine ifade vermeye zorlanamaz⁶⁶⁴.

Amerika Birleşik Devletleri’nde var olan suçluluk oranları ve organize suç örgütleri dikkate alındığında, organize suçlulukla mücadele bir zorunluluk arz etmektedir. Çıkar amaçlı suç örgütleri ve mafia tipi yapılanmaların yanı sıra terör örgütleri de Amerika Birleşik Devletleri için bir sorun teşkil etmektedir. İlk terörizmle mücadele kanunları, 1960’lı yılların başında politik saiklerle uçak kaçırma eylemlerine karşı bir reaksiyon olarak ortaya çıkmıştır⁶⁶⁵. Özellikle 11 Eylül 2001’de gerçekleşen terör saldırılarının ardından ABD’de bu suçlulukla mücadele için çok katı tedbirler alınmıştır. Amerika Birleşik Devletleri 25 Ekim 2001 tarihinde “Terörizmi Tespit Etmek ve Önlemek İçin Gerekli Araçların Sağlanmasıyla Amerika’yı Birleştirme Güçlendirme Yasası”nı kabul etmiş ve yasa 26 Ekim 2001’de yürürlüğe girmiştir. Bu yasa devletin çeşitli organlarının (FBI, CIA, NSA ve Silahlı Kuvvetler gibi) yetkilerini olağan üstü arttırırken, savunma imkan ve yetkilerini oldukça azaltmıştır. Geçici

⁶⁶⁰ Erdem, s. 49-51.

⁶⁶¹ Erdem, s. 56.

⁶⁶² Çoğu kez bir gümrük ya da polis memuru olup, organize suçlulukla mücadele amacıyla ve sıklıkla başka bir kimlik altında kriminal ortamlara, failleri ve planlanmış olan suçları öğrenmek amacıyla giren ve bu ortamlarda uzun süre yaşayan kişidir. (Özbek, s. 45).

⁶⁶³ Erdem, s. 84.

⁶⁶⁴ Evik, s. 121, 122.

⁶⁶⁵ Bkz. Thaman, Stephen C., “ABD’de 11 Eylül Açısından Önleyici ve Baskılayıcı Tedbirler”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, Aralık 2005, s. 110.

olarak 4 yıl yürürlükte kalması öngörülen yasanın 14 maddesinin sürekli yürürlükte kalması 21 Temmuz 2005'te Temsilciler Meclisinde kabul edilmiş ve 29 Temmuz 2005'te ABD Senatosu tarafından onaylanmıştır⁶⁶⁶.

3) Almanya

Almanya'da organize suçlulukla mücadele anlamında çeşitli alanlarda yeni yasal düzenlemelere gidilerek, bu suçlulukla mücadelede genel suçlulukla mücadeleden ayrılan tedbirlerin alınması söz konusu olmuştur. 1970'li yıllarda başlayan, 1980'li yıllarda devam eden terör ve organize suçluluğa ilişkin reform hareketleri, 1990'lı yıllarda hız kazanmış ve günümüze ulaşmıştır⁶⁶⁷.

Özellikle Sovyetler Birliğinin yıkılması ve eski Doğu bloku ülkelerinin çözülmesi, Avrupa Birliği'nin yarattığı koşullar ve Alman toplumunun yapısındaki farklılaşma gibi birçok nedenin de etkisiyle Almanya'da suç oranı önemli ölçüde artmış ve dolayısıyla bu durum organize suçluluğun da büyümesine neden olmuştur.

Almanya'da 15 Temmuz 1992 tarihinde kabul edilen ve 22 Eylül 1992'de yürürlüğe giren kısaca Organize Suçlarla Mücadele Kanunu olarak adlandırılabilen Uyuşturucu Madde ve Diğer Organize Suçluluk Biçimleriyle Mücadele Kanunu, "malvarlığı cezası", "genişletilmiş müsadere", "kara paranın aklanması" gibi kurumları, uyuşturucu madde ticareti ile ilgili düzenlemeleri de kapsayan hükümler getirmiştir⁶⁶⁸. Uyuşturucu Maddeler Kanununun 3 ve 29a maddelerinde yapılan değişikliklerle cezalar ağırlaştırılmış, Ceza Muhakemesi uygulamalarında özel nitelikte tedbirler yasal düzenlemeye kavuşturulmuş, tanıklarla ilgili düzenlemelere yer verilmiştir⁶⁶⁹.

Yolsuzlukla mücadele için 13.08.1997 tarihli Kanun, Avrupa Birliği Çerçevesinde Yolsuzlukla Mücadele Kanunu, Uluslararası Yolsuzlukla Mücadele Kanunu düzenlenmiş, Ceza Kanununun 331-338 (kamu idaresine karşı işlenen suçlar) ile 298-302 (haksız rekabet suçları) maddelerinde değişiklik ile eklemeler yapılmıştır⁶⁷⁰.

⁶⁶⁶ Şafak, Erdal, USA Patriot Act (ABD Yurttaşlık Yasası) Terörle Mücadele Terörü" *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, Aralık 2005, s. 108.

⁶⁶⁷ Ünver, s. 396.

⁶⁶⁸ Erman, R. Barış, s. 267.

⁶⁶⁹ Yenisey, Kurultay, s. 108.

⁶⁷⁰ Evik, s. 116.

Yine, 8.8.1976 tarihli Kanunla, Alman Ceza Kanununa “terör örgütü kurma” suçunu düzenleyen 129a maddesi eklenmiştir. Bu madde ile, terör örgütü kurmak, böyle bir örgüte üye olmak, örgütün propagandasını yapmak ve onu desteklemek cezalandırılmaktadır. Bu hüküm son olarak Avrupa Birliği Konseyi’nin 13 Haziran 2002 tarihli Terörizmle Mücadeleye İlişkin Çerçeve kararının öngördüğü yükümlülüklerle uyumu sağlamak amacıyla değiştirilmiştir⁶⁷¹. Terör örgütünün ne zaman kurulmuş sayılacağı hususunda Alman Federal Yüksek Mahkemesi’nin verdiği bir kararla, “belirli bir süre devam etmesi öngörülen, en az üç kişinin belirli ağır nitelikteki suçları işlemek üzere örgütsel bir şekilde bir araya gelmeleri ve kendilerini bir grup olarak hissetmeleri” gerektiği belirtilmiştir. Buna göre, bu suç tiplerinden sadece birisini işlemeyi hedeflemeleri yeterlidir, işlemiş olmaları gerekmez. Madde metni terörün bir tanımını içermeyip, belirli nitelikte ve katalog şeklinde belirtilen belirli suçları işlemek için bir örgütün kurulmasını suç saymıştır⁶⁷². Yine, düzenlemenin bir başka özelliği ise, bu hükmün yabancı ülkelerde faaliyet gösteren terör örgütleri bakımından uygulanamaması, sadece merkezi veya örgütün bir kısmı Almanya’da faaliyet gösteren örgütler açısından uygulanabilmesidir⁶⁷³. 30 Ağustos 2002 tarihinde yürürlüğe giren 129b maddesi, Almanya’da herhangi bir şubesi (bölümü) olmayan terör örgütlerinin yurt dışında kurulmasını, bu örgütlere üyeliği ve örgütlerin desteklenmesini cezalandırmaktadır. Böylece ülke dışındaki terörist örgütler için düzenleme getirilmiştir. Bu hükme göre Avrupa Birliği dışındaki bir terör örgütünün söz konusu olması halinde, ceza kovuşturması yapılabilmesi için kanunda açıkça sayılan Almanya ile bağlantılardan birisinin (örneğin, failin fiili Almanya’da işlemesi, failin veya mağdurun Alman olması) bulunması gerekmektedir. Ayrıca ceza kovuşturması yapılabilmesi için Alman Adalet Bakanının izni de gereklidir. Bu izin tek bir fiil için verilebileceği gibi, belli bir örgütle ilgili olarak bu örgütün ileride işleyeceği suçlar için de verilebilir. 129a ve 129b’de düzenlenen suçları kovuşturma yetkisi ise Alman Federal Başsavcısına aittir⁶⁷⁴.

⁶⁷¹ **Turhan, Faruk**, “Almanya’da Terörle Mücadele İçin Ceza Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, Aralık 2005, s. 133.

⁶⁷² Alman Ceza Kanununun 129a maddesinde yapılan değişiklikle, örneğin, gösteriler sırasında otomobilleri ateşe vermek veya elektrik santrallerine saldırı düzenlemek gibi, terör eylemlerine yardımcı nitelikteki cebri hareketler de terör suçu kapsamına alınmıştır. (**Yenisey**, Kurultay, s. 108).

⁶⁷³ **Ünver**, s. 392-394.

⁶⁷⁴ **Turhan**, s. 133, 134.

Almanya’da terör suçları ve çıkar amaçlı örgüt suçları ayrı kapsamlarda değerlendirilmektedir. Alman Savcı Yönetmeliğinin E sayılı ekinin 2. maddesinde yer alan açıklamaya göre: “Terör suçları dışında kalan örgüt suçları, çıkar amaçlı örgüt suçu olarak kabul edilir”⁶⁷⁵.

Kara paranın aklanması suçu Alman Ceza Kanununun 261. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin ilk fıkrasında başka bir suçtan veya Uyuşturucu Maddeler Kanununun 29. Maddesinin 1. fıkrasının 1. bendine ilişkin bir suçtan ve yahut Alman Ceza Kanununun 129. maddesi anlamında bir suç örgütüne üye olarak işlenen bir suçtan elde edilen kara paraya atfen suçun basit şeklini düzenlemiştir. İkinci fıkrada ise, suç tipi, üçüncü şahısların fiillerine atfen genişletilmiş ve beşinci fıkrada bu suça teşebbüsün cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır⁶⁷⁶. 25.10.2003 tarihli Kara para Aklama Konusunda Kanununun 2. paragrafına göre özellikle bankalar için 30.000 Mark ve yukarısı peşin yatırma ve çekme işlemlerinde kimlik belirtmek yükümlülüğü getirilmiştir. Ayrıca şüpheli durumların yetkili soruşturma makamlarına bildirmesi yükümlülüğü de söz konusudur⁶⁷⁷.

Alman Ceza Kanunu m. 43a’da düzenlenen malvarlığı cezasının amacı ise, organize suçlulukla etkili bir mücadele gerçekleştirmek, özellikle organize suçluluk bünyesinde elde edilen gelirlerin devlete verilmesi suretiyle örgütün ekonomik gücünü azaltmak ve böylece, bu kazancın daha sonraki suçların işlenmesi için kullanılmasının veya organizasyonun devamının ve büyümesinin önüne geçilmesidir⁶⁷⁸. Ancak bu hüküm Alman Anayasa Mahkemesi tarafından 20.3.2002 tarihinde, belirlilik ilkesine ve hukuk devletindeki kusurluluk ilkesine aykırı olması nedeniyle tümüyle iptal edilmiştir⁶⁷⁹. Yine Almanya’da organize suçlulukla mücadele anlamında mülkiyetin devlete geçmesinin genişletilmesi ve bununla bağlantılı genişletilmiş müsadereye ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Organize suçlulukla etkin mücadelenin klasik tedbirlerle yeterli bir düzeyde gerçekleştirilememesi, bu bakımdan da bir takım değişikliklerin yapılmasını beraberinde getirmiştir. Ceza Muhakemesi Hukuku bakımından getirilen değişikliklere örnek olarak, 14.4.1978 tarihli Kanunla Alman Ceza Muhakemesi Yasasında yapılan deği-

⁶⁷⁵ Yenisey, Kurultay, s. 114.

⁶⁷⁶ Ünver, s. 395, 396.

⁶⁷⁷ Evik, s. 117, 118; Gropp, s. 136..

⁶⁷⁸ Ünver, s. 397; Erman, R. Barış, s. 272.

⁶⁷⁹ Evik, s. 117.

şiklikle soruşturma ve kovuşturma makamlarının yetkileri bir çok açıdan genişletilmiş, Yasa'nın 103, 105, 163b, 163c ve 127. maddelerinde yapılan değişikliklerle savcı ve kolluğun şüpheli ve diğer üçüncü kişilerin kimliğini tespit yetkileri ile evlerde ve binanın bütününde arama yapma yetkileri genişletilmiş, yine Yasanın 100a/1, c ve 112. maddelerinde yapılan değişikliklerle terörist olduğundan şüphelenilen kimselerin haberleşmelerinin kontrol altında tutularak banda kaydedilmesi ve bu kişilerin kaçma veya delilleri karartma şüphesi olmaksızın tutuklanabilmeleri olanağı yaratılmıştır⁶⁸⁰.

1.4.1987 tarihinde yürürlüğe giren 19.4.1986 tarihli Ceza Muhakemesi Kanunu değişikliği ile “trol ağı metodu ile araştırma yapma”yı⁶⁸¹ düzenleyen 163d maddesi getirilmiş ve bu düzenleme Merkezi Trafik Bilgi Sistemine ilişkin düzenlemelerle tamamlanmıştır⁶⁸². Almanya’da 28.01.1987 tarihinde yapılan değişiklikte, trafik kayıtlarına ilişkin merkezi bir bilgi bankası kurulmuştur. Taşıt araçları, suç işlemede kullanılan temel araçlardan birisi olduğu için; araç ve araç sahibine ait bilgilerin, suç araştırması ve kovuşturmasında kullanılmak üzere trafik bilgisayarından alınabilmesi kabul edilmiştir⁶⁸³. Yenisey trol ağı metodunun temel yapısını şu şekilde açıklamaktadır: “Belli kriminojen özellikler taşıyan bilgiler, kimliklerin bilgisayar tarafından otomatik bir şekilde okunması sırasında hafızaya kaydedilmekte ve daha sonra bu bilgiler uzmanlar tarafından değerlendirilmektedir. Mesela, suçu işlediğinden şüphelenilen ve kimliği meçhul olan kişinin 20 ila 30 yaş arasında veya çok iri olması gibi özellikleri “kriminojen özelliği” oluşturur. Bu özelliklere sahip olan pek çok kişinin “aranan şahıs” olmadığı açıktır; bunların içinden sadece bir tanesi muhtemel fail olup, diğerleri masum kişilerdir. Ancak 20-30 yaş arasında iri yapılı olan ve ağa takılan herkes hakkında araştırma yapılır. Bunların şüpheli statüsüne girip girmeyecekleri araştırma yapıldıktan sonra belli olur. Aranan özellikleri taşıyan kişilere ait bilgilerin bilgisayara kaydedilmesi ile bu kişiler “şüpheli” hukuki statüsüne girmezler”⁶⁸⁴. Buna karşın söz konusu tedbirin uygulanmasının ortaya çıkaracağı çeşitli sonuçlar

⁶⁸⁰ Ünver, s. 400.

⁶⁸¹ Bu metoda “trol ağı” (Schleppnetzfehndung) adının verilmesine, Der Spiegel dergisinde 10.03.1986 tarihinde yayınlanan bir yazı sebep olmuştur. Yazıda; bireylerin ağlara takılarak umutsuzca çırpınan balıklar gibi, sınırlardan yurda girip çıkarken polis bilgisayar ağlarına yakalanacakları benzetmesi yapılmıştır. (Yenisey, Kurultay, s. 122).

⁶⁸² Ünver, s. 401.

⁶⁸³ Yenisey, Kurultay, s. 121, 122.

⁶⁸⁴ Yenisey, Kurultay, s. 122.

bakımından tartışmaları beraberinde getirdiğini de belirtmek gerekir. Trol ağı metodunun uygulanması belirli suçlarla sınırlı tutulmuştur. Buna göre, sınırlı sayıda olmak üzere Alman Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilmiş olan terör örgütü kurmak, silahlı soygun, ateşli silahlar ve uyuşturucu maddelere ilişkin suçlar bu kapsamdadır. Tedbirin uygulanmasına hakim karar verir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde üç gün içerisinde hakim onayına sunulmak koşulu ile savcı ve kolluk da bu konuda yetkili kılınmıştır. Bu tedbirin uygulanması neticesinde elde edilen bilgiler, yalnızca bu tedbirin uygulanmasına karar verilmiş olduğu somut soruşturma ve kovuşturma da delil olarak kullanılabilir. Başka suçların aydınlatılması amacıyla trol ağı metodu dolaylı bir şekilde kullanılamaz⁶⁸⁵.

Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100a/1. maddesine göre, bir kimsenin asli fail veya yardımcı fail olarak bu maddede yazılı fiilleri icra ettiği veya icra etmeye teşebbüs ettiğine veya herhangi bir şekilde bunları hazırladığına ilişkin belirli bir vakıya dayalı somut şüphe sebebi var ise ve olayın veya sanığın bulunduğu yerin başka türlü araştırılarak ortaya çıkartılması imkansız ise veya çok zor olacak ise, bu kimsenin “telefon görüşmelerinin polis tarafından dinlenmesine ve banda kaydedilmesine (Haberleşmenin dinlenmesi ve banda kaydedilmesi)” karar verilebilir. Bu tedbir sadece telefonlara ilişkin olmayıp, teknik cihazlarla haberleşmenin bütün çeşitlerini kapsamaktadır⁶⁸⁶. Bu karar da hakim tarafından verilir. Gecikmesinde sakınca bulunması durumunda, üç gün içerisinde hakimden onay alınması koşuluyla, savcılık da bu kararı vermeye yetkilidir⁶⁸⁷.

Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100c ve 101. maddeleriyle “konutta dinleme yapılması” mümkün kılınmıştır. Buna göre, şüpheli bir kimsenin dinleme ve görüntüleme açısından denetim altında tutulması için teknik araçlar kullanılabilir. Bu teknik araçlar bakımından bir sınırlamadan söz edilmemektedir, keza uygulamada ses cihazları veya elektronik cihazlar, video, fotoğraf makinesi ve çeşitli kameralar, konutun dışından ses ve görüntüleme kabiliyetine sahip araçlar bu amaç için kullanılmaktadır. Bu tedbire belirtilen suçların varlığına ilişkin yoğun şüphenin varlığı halinde delil etmek için ve olayın ve sanığın bulunduğu yerin başka türlü araştırılma-

⁶⁸⁵ **Yenisey**, Kurultay, s. 123, 124

⁶⁸⁶ **Ünver**, s. 403.

⁶⁸⁷ **Yenisey**, Kurultay, s. 120.

sının çok zor olması koşuluyla başvurulabilir⁶⁸⁸. 1.4.1998 tarihinde Alman Anayasası'nın 13. Maddesinde yapılan değişiklikle teknik araçların konut içerisinde de kullanılmasına olanak tanınarak Alman Ceza Muhakemesi Kanunu m. 100c'de yapılan değişiklikle belirli ağırlıktaki suç şüphesine dayanarak sanığın veya onun kaldığı sanılan bir başkasının konutunun gözetlenmesine –eğer olayın başka türlü ortaya çıkarılması imkansız veya çok zor ise- izin vermiştir⁶⁸⁹.

Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu m. 163e ise “gizli gözetlemeye alma” tedbirini düzenlemektedir. Buna göre, önemli bir suçun işlendiğine dair yeterli şüphe söz konusuysa, bir kimsenin kimliğine ilişkin bilgiler veya taşıt aracının plaka numarası takibe alınır. Bu önleme tabi tutulan kimseler, belirli kontrol noktalarından geçtikleri zaman, bu durum kaydedilir. Bu yöntemle elde edilen veriler bir süre sonra birleştirilerek, o kişinin davranış tarzları ve ne zaman ne yaptığı gibi hususlar belirlenir. Ayrıca, belirli koşullar mevcut olduğunda faille ilişkisi olduğundan şüphe edilen kişiler ile bunlarla ilişkiye geçmek isteyen diğer kişiler hakkında da bu tedbir uygulanabilmektedir. Bu tedbirin uygulanması için, diğer usul tedbirlerinden farklı olarak, suç grupları bakımından katalog halinde sayma suretiyle bir sınırlandırma yapılmamıştır. Ancak bu tedbirin uygulanması için de önemli bir suçun işlendiği konusunda yeterli şüphe sebeplerinin olması gerekirken; bu tedbire de *diğerlerinde olduğu gibi* ancak hakim kararıyla başvurulabilmektedir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcılık da böyle bir karar verebilir. Savcılığın verdiği bu kararın en geç üç gün içerisinde hakim tarafından onaylanması gerekir⁶⁹⁰.

Usul Yasası madde 110a-110e'de “gizli soruşturmacı” tedbirine yer verilmiştir. Bu tedbire yalnızca yasanın 110a/1'de saymış olduğu suçlar bakımından başvurulabilmektedir. Buna göre, yasadışı uyuşturucu madde veya silah trafiği, para veya değerli kağıt sahteciliği suçları alanında, devlet güvenliğini ilgilendiren suçlarda, meslek haline getirilmiş veya alışkanlık haline getirilmiş olarak işlenen suçlarda veya

⁶⁸⁸ Ünver, s. 404, 405.

⁶⁸⁹ Erdem, 67; Ünver, s. 404, 405; Almanya'da “büyük dinleme tacizi”, yani sanığın meskenlerde gizli konuştuğu kelimelerin, gizli tahkikat yapan bir cezai takibat organı olmaksızın dinlenmesi ve kaydedilmesi müsaadesi; 4 Mayıs 1998 tarihli ve organize suçlulukla mücadelenin iyileştirilmesi ile ilgili yasa çerçevesinde uygulamaya konulmuş, 8 Mayıs tarihinde resmi gazetede yayımlanmış ve 9 Mayıs tarihinde yürürlüğe girmiştir. 100c/1 No. 3 maddesindeki bağlantı fiileri katalogu genel olarak, kamu nizamına karşı(kalpazanlık suçları), cinsel suçlar(insan ticareti) ve şahsi hürriyet aleyhine işlenen ağır suçlar, ama aynı zamanda hırsızlık suçları, yataklık, para aklama, rüşvet, silah, uyuşturucu madde ve devlet güvenlik suçları, suç işlemek üzere teşekkül oluşturma veya terör amaçlı teşekküller ile yabancılar ve mülteciler hukukuna dahil suçları da içermektedir. (Gropp, s. 139).

⁶⁹⁰ Ünver, s. 410, 411.

bir örgütün mensubu veya başka bir şekilde organize edilerek işlenen suçlarda bu tedbire başvurulabilecektir⁶⁹¹. Yine tekrarlanma tehlikesi bulunan suçların aydınlatılması amacıyla da gizli soruşturmacı görevlendirilmesine olanak tanınmaktadır⁶⁹². Bu suçların işlendiğine dair somut şekilde yeterli şüphe var ise ve bu önleme başvurmamak son çare haline gelmiş ise, savcılığın onayıyla bu önleme başvurulabileceği gibi, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde önleme başvurulup daha sonradan da onay alınabilir. Ancak, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi belirli bir sanıkla ilgili ise ve gizli soruşturmacının kamuya kapalı bir alana girmesi söz konusu ise, kural olarak hakim karar vermesi gerekli olup, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde en geç üç gün içerisinde hakime onaylatmak şartı ile savcılığın onayı ile de bu önleme başvurulabilir. Bu önlem ile gerçekleştirilmesi mümkün belirli eylemlerden önceden haberdar olmayı ve henüz eylem gerçekleştirilmeden önce müdahale ederek onu önlemeyi, daha ötesi örgütün içerisine sızarak örgütün yapısını çözmeyi ve örgütü ve faaliyetlerini ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Gizli soruşturmacı kendisine verilen geçici bir kimlik ile belirli bir organizasyona katılmakta ve o organizasyon içinde araştırma yaparak elde ettiği bilgileri yetkili makamlara iletmektedir. Devlete gizli soruşturma yapan ajanın yeni kimliğine ilişkin belge düzenlemek, bunlarda değişiklik yapmak ve kullanmak yetkisi verilmiştir⁶⁹³.

Yine 15.07.1992 tarihli yasayla, tanıklara karşı yapılan tehditler ve öç alma gibi fiillere karşı onları ve yakınlarını daha etkili bir biçimde koruyabilmek, beden bütünlüklerine, özgürlüklerine karşı var olan veya olabilecek tehditlerin önüne geçebilmek amacıyla tanıkların korunmasına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Böylece tanığın kişiliği ve kimliğine ilişkin bilgileri gizleyebilmesi olanağı getirilmiştir⁶⁹⁴. 28.10.1994 tarihli Kanunla 09.06.1989 tarihli Pişmanlık Kanunu'na eklenen 5. maddede ile organize suçluluk açısından pişmanlık hükümlerinin uygulanması imkanı getirilmiştir. Bu hükümlerin uygulanabilmesi için kişinin verdiği bilgilerin suçun işlenmesini önlemesi veya işlenmiş olan suçun aydınlatılmasında katkı sağlaması veya işlenen suçun failinin veya suç ortaklarının yakalanmasını sağlaması gerekir. Yine,

⁶⁹¹ **Yenisey**, Kurultay, s. 126.

⁶⁹² **Erdem**, s. 92.

⁶⁹³ **Ünver**, s. 412, 413.

⁶⁹⁴ **Ünver**, 413, 414; **Erdem**, Tanık, s. 73 vd.; Almanya'da uzun süreli tanık koruma programına alınma gereği duyulan toplam kişi sayısı 120'dir. Yıllar itibarıyla tanık koruma tedbiri uygulananların dağılımı: 1992: 96; 1993: 160; 1994: 187; 1995: 128'dir. (**Yücel**, Kurultay, s. 177).

kişinin fiilinin en az bir yıl hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektirmesi ve verilen bilgilerin, işlediği suç ile karşılaştırıldığında, pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını zorunlu kılacak bir ağırlığa sahip olması gerekir⁶⁹⁵.

4) Diğer Ülkeler

Organize suçluluk tehdidi neredeyse dünya üzerindeki bütün devletleri etkiler konuma gelmiştir. Bu olgunun tesirleri her ülkede farklı biçimlerde ve yoğunluklarda ortaya çıksa da, özellikle bu tür suçluluğun yoğun olarak yaşandığı ülkeler bu suçlulukla mücadelede bir takım düzenlemeler getirmeyi zorunlu görmüşler ve bu konuda çeşitli önlemlere başvurma ihtiyacı hissetmişlerdir.

Avusturya’da organize suçluluk, faaliyetlerini özellikle uyuşturucu madde ticareti, uluslararası çek ve kredi kartı dolandırıcılığı, motorlu taşıt hırsızlığı ve kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, bilgisayar programlarının taklidi ve imali alanlarında yürütmektedir⁶⁹⁶. Bunun ötesinde gelişen teknolojinin organize suç örgütlerinin yeni faaliyetlerine yön verdiği söylenebilir. Avusturya’da 1993’te yürürlüğe giren “Güvenlik Polisi Kanunu”, organize suçluluğun tarifini yapmış ve mücadele amacıyla getirilen önlemleri düzenlemiştir⁶⁹⁷. Avusturya’da kara paranın aklanması, ceza kanununda getirilen bir değişiklikle 1993 tarihinden itibaren ceza gerektiren bir suç olarak kabul edilmiş; 1994’de yürürlüğe giren Bankalar Kanunu’nun 39 ve 41. maddeleri mali sektöre yükümlülükler getiren, kimlik tespiti, kayıt tutma, şüpheli işlem bildirim, mali kurum çalışanlarının eğitilmesi gibi bir çok hükmü kabul etmiştir⁶⁹⁸. 1996 yılında çıkan Ceza Hukukunda Reform Yasası ile hem müsadere, hem de “zenginleşmenin ortadan kaldırılması” kurumları yeni bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Aynı yasa ile, Ceza Kanunu, Ceza Yargılaması Usulü, İade ve Hukuki Yardımlaşma Kanunu, infaz ve sicil mevzuatı gibi alanlarda değişikliklere gidilmiş, organize suç örgütü kurma, zincir ve piramit oyunları düzenleme, yabancı işçileri aldatarak yurda sokma gibi suçlar oluşturulmuştur⁶⁹⁹. Organize suçlulukla mücadele amacıyla klasik soruşturma tedbirlerinin dışına çıkılarak, yeni yöntemler kabul edilmiştir. Kişisel nitelikli verile-

⁶⁹⁵ Evik, s. 120.

⁶⁹⁶ Sözüer, s. 266.

⁶⁹⁷ Sözüer, s. 266.

⁶⁹⁸ Ergül, Ergin, *Karaparanın Aklanması ve Suçları, (Aklama)*, Ankara, 1998, s. 75.

⁶⁹⁹ Erman, R. Barış, s. 278.

rin, gözetlemeye almak suretiyle araştırılması biçiminde tanımlanan observasyon, önleyici amaçla polis kanununda düzenlenmiş olup, kovuşturma amacıyla yasal bir dayanak olmaksızın uygulanmaktadır⁷⁰⁰. Önleyici amaçla teknik araç kullanmaya, Güvenlik Kolluğu yasasında açıkça olanak tanınmaktadır. Belirli koşullar altında bu gizli de olabilmektedir. Ancak tedbire gizli soruşturmacının huzurunda başvurulabilmektedir. Daha sınırlı bir kapsamda olmakla birlikte, kayıt fonksiyonu olmayan, yalnızca ses veya görüntü aktaran cihazlardan gizli soruşturmacının huzuru olmaksızın da yararlanılabilmektedir. Avusturya’da Ceza Muhakemesi Kanununda 1997 yılında yapılan değişiklikle, teknik araç kullanmak suretiyle kişilerin optik ve akustik gözetlenmesine olanak tanınmıştır. Kanun gözetlemenin konutun içinde olup olmaması bakımından bir ayrıma gitmiştir⁷⁰¹. Avusturya’da yapılan tanıma göre gizli soruşturmacı: “ceza kovuşturması tedbirleri için tutanak noktası elde etmek amacıyla uydurma kimlik altında suç ortamıyla ilişki kuran, özel olarak seçilmiş, eğitilmiş ve donatılmış polis memurudur”. Gizli soruşturmacı görevlendirme tedbirine önleyici amaçla polis kanununda yer verilmiş olup, ceza kovuşturması amacıyla tedbire ilişkin bir düzenlemeye Ceza Muhakemesi Kanununda açıkça yer verilmemiştir⁷⁰².

İsviçre organize suç örgütlerinin, özellikle yasadışı yollardan elde ettikleri kazançlara yasal görünüm sağlamak amacıyla, uğrak yerlerindedir⁷⁰³. İsviçre’de bu çerçevede organize suçluluğa karşı öncelikle 1 Ağustos 1990 tarihinden itibaren yürürlüğe giren kara para aklama maddeleri (m. 305bis ve 305ter) düzenlenmiş, ardından 1 Ağustos 1994 tarihinde yürürlüğe giren II. Önlemler Paketinde organize suçluluk öğeleri (m 260ter), bankacıların bildirim yükümlülükleri (m 305ter bent 2) pekiştirilmiş ve bilgi alma(soruşturma) hükümleri gözden geçirilmiştir⁷⁰⁴. İsviçre’de suç örgütünün elinde tuttuğu tüm servetlerin kaynağının soruşturulması yoluna gidilmektedir⁷⁰⁵. İsviçre Ceza Kanunu’na 1.08.1994 tarihinde yürürlüğe giren 18.03.1994 tarihli kanunla suç organizasyonuna ilişkin 260ter maddesi eklenmiştir. Buna göre suç organizasyonu şöyle düzenlenmektedir: “1. Her kim, amacı suç niteliğindeki

⁷⁰⁰ Erdem, s. 51.

⁷⁰¹ Erdem, s. 71-73.

⁷⁰² Erdem, s. 94.

⁷⁰³ Suç örgütlerinin etkinlik alanına giren konularda sayısal örnek vermek gerekirse: her yıl 12 milyar dolarlık kuşku kaçak sermaye Batıya transfer olmaktadır. 1993’ten 1994’e kadar İsviçre Bankalarındaki Doğu ülkeleri alacakları %58 oranında artmıştır. Halbuki aynı süre içinde, toplam yabancı yatırımları %1.74 azalmıştır. (Pekin, s. 669).

⁷⁰⁴ Pekin, s. 667, 668.

⁷⁰⁵ Pekin, s. 672.

şiddet hareketleri yapmak veya suç niteliğindeki araçlarla zenginleşmek olan, yapısı ve üyeleri gizli tutulan bir organizasyona katılır veya suç niteliğindeki faaliyetlerinde böyle bir organizasyonu desteklerse 5 yıla kadar hapis veya hafif hapis cezasıyla cezalandırılır. 2. Fail, organizasyonun suç faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini engellemek için gayret gösterirse, hakim cezayı azaltabilir(66. madde). 3. Organizasyon suç faaliyetlerini tamamen veya kısmen İsviçre’de gerçekleştirir veya gerçekleştirmeyi planlarsa, yurt dışında işlenen suçu işleyen kişi de cezalandırılabilir. Madde 3, 1. fıkra, 2. bend uygulanabilir”⁷⁰⁶. İsviçre’de bunun yanı sıra organize suçlulukla mücadele amacıyla ceza muhakemesi tedbirleri düzenlenmiştir. Kişilerin yaşam ilişkilerini kapsamlı olarak inceleyebilmek amacıyla sürekli gözetilmesi (observasyon) tedbiri İsviçre’de casusluk, uyuşturucu madde ticareti ve rehin alma suçlarıyla mücadelede önemli başarılar kazanılmasını sağlamıştır⁷⁰⁷. Ağırılığı veya özelliği, teknik araç kullanılmasını zorunlu kılan bir suçun soruşturma ve kovuşturmasının yürütülebilmesi amacıyla teknik araçlarla izleme tedbirine karar verilebilir. Ancak, İsviçre uygulamasında teknik araç kullanma, haberleşme özgürlüğüne ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) m. 8’le bağlantılı olarak kişi özgürlüğüne müdahale olarak değerlendirilmektedir⁷⁰⁸. Gizli soruşturmacı görevlendirilmesinin bireyin anayasa ile korunan özel yaşamında bir müdahale oluşturduğu ve bu nedenle yasal bir düzenlemeyi gerekli kıldığı; ancak mevcut durumda bu kişilerden yararlanmaya ilişkin yasal bir dayanak bulunmadığı ve kolluğa genel yetki veren normların da ancak istisnai durumlarda yasal dayanak oluşturabilecekleri genellikle kabul edilmektedir⁷⁰⁹.

Hollanda, Belçika, İngiltere, İspanya, Fransa gibi Avrupa ülkeleri de organize suçlulukla mücadele adına getirmiş oldukları çeşitli düzenlemelerle buna benzer suç tiplerine ve mücadele tedbirlerine yer vermektedirler. Yine Japonya’da, Boryokudan üyelerinin haksız hareketlerinin önlenmesine ilişkin kanun 1991 yılında kabul edilmiş olup, bu kanun genellikle anti-Boryokudan Kanunu olarak telaffuz edilmektedir. Kanunun amacı, bu ürkütücü grubun organize faaliyetleri üzerinde mutlak kısıtlamalar getirmek suretiyle, toplum yaşamındaki güveni ve barışı sağlamaktır. Bu kanunla özellikle Boryokudan üyelerin şiddet hareketleri neticesinde oluşan kayıpların ve

⁷⁰⁶ Evik, Cürüm, s. 369, 370.

⁷⁰⁷ Erdem, s. 50.

⁷⁰⁸ Erdem, s. 68.

⁷⁰⁹ Erdem, s. 94.

hasarların önlenmesi adına, Boryokudan üyeleri tarafından uygulanan şantaj ve tehdit edici eylemler hedef alınmıştır⁷¹⁰. Bunun yanı sıra 2000 yılında Anti-Organize Suç Kanunu yürürlüğe girmiş ve özellikle bu kanunla kara para aklama, gizli dinleme ve diğer etkili araştırma metotları kabul edilmiştir⁷¹¹. Rusya’da ise 1 Ocak 1997’de yeni Ceza Kanunu yürürlüğe girmiş ve bu kanunla organize suçlulukla yasal temelde mücadeleyi sağlamak amacıyla ilk kez organize grup, suç topluluğu ve diğer kavramların açık tanımlamasını içeren yeni özellikler getirilmiştir. Örneğin 35. madde, suç topluluğunun organizasyonu ve ona iştirak ile ilgili bir suç sorumluluğu kriteri getirmiştir. 210. madde, suç organizasyonları tarafından desteklenen adam kaçırmaya, kara para aklama gibi faaliyetlerin suç olarak kabul edilmesini düzenlemiştir. Yine kanun, adam öldürme, ağır müessir fiil, cinsel saldırı, hırsızlık, dolandırıcılık, soygun, gasp, haraç ve genellikle organize gruplar tarafından başvuru edilen diğer suçlar için ceza sorumluluğunun genişletilmesini düzenlemiştir⁷¹².

B) Uluslararası Hukukta Organize Suçluluğa İlişkin Düzenlemeler ve Mücadele Yöntemleri

1) Birleşmiş Milletler

Baştan beri belirtmiş olduğumuz üzere organize suçluluk ulusal sınırları tehdit etme noktasını aşmış, uluslararası alandaki işbirliği ve bağlantılarıyla sınır aşan faaliyetlere girişmiş ve farklı ülkelerde yapılanmalara giderek, merkezi dışında, faaliyet gösterdiği ülkelerin yasal boşluklarından faydalanarak ve farklı yasal düzenlemelere ve farklı idari yapılara sahip ülkelerde faaliyet göstererek yakalanma, soruşturma veya kovuşturmayaya uğrama riskini en aza indirmiştir. Mesela, merkezi Rusya’da bulunan bir suç organizasyonunun faaliyetlerinin tamamını Rusya dışındaki Almanya, Fransa, Polonya vs. gibi ülkelerde gerçekleştirmesi söz konusu olabilmektedir. Bu da mücadele bağlamında devletler arasında işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Zira, bir Rus organize suç örgütünün ortaya çıkarılmasında, örgütün faaliyetlerini yürüttüğü Almanya’daki yetkili makamlar işbirliğine karşı olursa, bu örgütün yasal

⁷¹⁰ Uchiyama, s. 274.

⁷¹¹ Ünver, Sempozyumdan Notlar, s. 154.

⁷¹² Gilinskiy, s. 161.

takibata uğraması neredeyse imkansız hale gelecektir. Bu nedenle, organize suçlulukla mücadele, uluslararası işbirliğini ve ortak kararlılığını gerektirmektedir. Bu paralelde, devletler Birleşmiş Milletler bünyesinde organize suçluluğa karşı uluslararası çapta bir mücadeleyi gerçekleştirebilmek amacıyla çeşitli faaliyetlere girişmişlerdir. Özellikle 1992 yılından bu yana organize suçlulukla mücadeleye ilişkin çalışmalar yoğunluk kazanmış ve bu amaçla “Suçluluğun Önlenmesi ve Ceza Adaletinin Sağlanması Komisyonu” kurulmuştur. Organize suçlulukla mücadelede uluslararası adli yardımlaşma çok büyük bir öneme sahiptir.

12-15 Aralık 2000 tarihinde Palermo’da düzenlenen konferansta -Türkçe’ye tercüme edilmiş haliyle- “Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” (Palermo Sözleşmesi) imzaya açılmış ve Türkiye dahil 124 ülke sözleşmeyi derhal imzalamıştır. Türkiye söz konusu sözleşmeyi 30.1.2003 tarihinde 4800 sayılı Kanunla kabul etmiştir⁷¹³. Devletler bu sözleşmeye ek olarak “Kara Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol”⁷¹⁴, “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolü”⁷¹⁵ ve “Ateşli Silahlar, Parçaları ve Aksamaları ile Mühimmatının Yasadışı Üretimine ve Kaçakçılığına Karşı Protokolü”⁷¹⁶ kabul etmişlerdir. Sözleşmenin bazı hükümleri ve devletler için getirmiş olduğu bazı yükümlülükler şunlardır:

Sözleşmenin birinci maddesinde belirtilen amacı, sınırşan organize suçluluğun önlenmesi ve daha etkili bir şekilde mücadele edilmesi için işbirliğinin geliştirilmesidir. Tanımlar başlıklı ikinci madde organize suç grubunu tanımlamıştır. Buna göre: Organize suç grubu, doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri varolan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına gelir. “Ağır suç” ise: üst sınırı dört yıl veya daha fazla hürriyetten mahrumiyeti veya daha ağır bir cezayı gerektiren bir suçu oluşturan davranış anlamına gelir. Bunun dışında

⁷¹³ R.G: 04.02.2003-25014; *Sözleşmenin Türkçe metni için bkz. <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4800.html>, 05.05.2009; *Sözleşmenin orijinal metni için bkz. <http://untreaty.un.org/English/notpubl/18-12E.htm>, 05.05.2009.**

⁷¹⁴ Ülkemiz tarafından 30.01.2003 tarihinde 4803 sayılı Kanunla kabul edilmiştir. R.G: 04.02.2003-25014.

⁷¹⁵ Ülkemiz tarafından 30.01.2003 tarihinde 4804 sayılı Kanunla kabul edilmiştir. R.G: 04.02.2003-25014.

⁷¹⁶ Ülkemiz tarafından 12.02.2004 tarihinde 5095 sayılı Kanunla kabul edilmiştir. R.G: 17.02.2004-25376.

Sözleşmenin ikinci maddesi yapılanmış grup, malvarlığı, suç geliri, dondurma ve el koyma, müsadere, öncül suç, kontrollü teslimat, bölgesel ekonomik bütünleşme teşkilatının tanımlarını vermektedir.

Sözleşmeye göre bir suçun sınıraşan nitelikte sayılabilmesi için: 1) Suç birden fazla devlette işlenmiş olmalıdır. 2) Suç tek bir devlette işlense dahi hazırlanma, planlama, idare veya kontrolünün önemli bir kısmı başka bir devlette gerçekleşmiş olmalıdır. 3) Suç tek bir devlette işlendiğinde dahi birden fazla devlette suç teşkil eden faaliyetlerde bulunan örgütlü bir suç grubu suça karışmış olmalıdır. 4) Suç tek bir devlette işlenmiş olsa dahi, başka bir devlette önemli etkileri olmalıdır.

Sözleşmenin hükümleri doğrultusunda, organize bir suç grubuna katılma, suç gelirlerinin aklanması, yolsuzluk⁷¹⁷, rüşvet ve adaletin engellemesine yönelik fiillerin suç haline getirilmesi gerekmektedir. Gerçekten, hukuk sistemlerinin gerektiği gibi işlememesi, yasaların işlevsiz hale gelmesiyle birlikte, gerekli suç soruşturma ve kovuşturmalarının sağlıklı biçimde yürütülememesi, kanun boşlukları, devletin toplum üzerinde demokratik otoritesini sağlayamaması, istikrarsızlık ve kurumların çürütülmesi organize suçluluğun ortaya çıkmasında ve büyümesinde etkili bir role sahiptir. Özellikle suç faaliyetleri neticesinde elde edilen kazançların aklanması neticesinde bu kazançların bir kısmı tekrar yasadışı alanlara yönlendirilmekte, bir kısmı ise yasal piyasalara aktarılmaktadır. Böylece organize suç örgütleri her iki alanda da faaliyetlerini arttırmak suretiyle gerek maddi açıdan, gerekse psikolojik açıdan önüne geçilemez bir yükseliş sağlamakta ve özellikle devletin boşluk bıraktığı alanlarda hakimiyetlerini kurmaktadır. Bu kazançların bir kısmı özellikle kamu görevlilerinin yolsuzluğa alıştırılması ve suça bulaştırılması için kullanılmaktadır. Dolayısıyla suça bulaşan ve rüşvete alışan kamu görevlisi üzerinde nüfuz elde eden suç örgütleri, böylece kendilerine önemli bir koruma sağlamaktadırlar. Bu nedenle, özellikle rüşvet, yolsuzluk ve kara para aklama üçgeni üzerine gidilmesi organize suçlulukla mücadeleye anlamında etkili yollardan birisidir. Zira, rüşvet, tehdit, şantaj vs. yollarla elde ettiği kişilerin desteği ve zaman zaman da işbirliği olmaksızın organize suç örgütlerinin faaliyetlerini rahatlıkla sürdürebilmesi olanaklı değildir. Yine bu doğrultuda; Sözleşme, adaletin engellenmesinin suç haline getirilmesi yükümlüğünü getirmiş; bu kapsamda gerçek dışı tanık ifadesi elde etmek veya tanıklığa veya delil sunulmasına

⁷¹⁷ “Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi” ülkemiz tarafından 18.05.2006’da 5506 sayılı Kanunla kabul edilmiştir. R.G.: 24.05.2006-26177.

müdahale etmek için fiili kuvvet kullanımı, tehdit veya sindirme veya haksız bir çıkarın vaadi veya verilmesi; ve yargıç veya yasaları uygulayanların resmi görevlerini yerine getirmesini engellemek amacıyla fiili kuvvet kullanımı, tehdit ya da sindirmenin, suç teşkil edeceğine dair gerekli önlemlerin alınmasını öngörmüştür. Sözleşmenin amacı bütün ülkelerdeki iç hukuk düzenlerinin uyumlu hale getirilmesi, böylelikle fiilin her ülkede suç olarak kabulünün sağlanmasıdır⁷¹⁸.

Taraf Devletler kara para aklamanın her türünü önlemek ve tespit etmek için, kendi yetkisi dahilinde, bankalar ve bankalar dışındaki mali kuruluşlar ve gerektiğinde, özellikle kara para aklamaya müsait diğer kurumlar için kapsamlı bir iç düzenleyici ve denetleyici sistem oluşturacaktır; bu sistem kimlik tespiti, kayıt tutulması ve şüpheli işlemlerin bildirilmesi ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Kara para aklama yöntemleri, ilerleyen teknoloji, bankacılık sistemlerinin gelişimi gibi nedenlerin etkisiyle oldukça karmaşık bir hal almıştır. Bu karmaşık hal ise organize suç örgütleri tarafından çok profesyonel bir şekilde kullanılmaktadır. Kara para aklama -suç faaliyetlerinden elde edilen nakit gelirlerin (banknotların) suç örgütlerinin elinde durmasının, suç örgütleri açısından, suçların ortaya çıkarılmasını kolaylaştıracağı yönünde handikap oluşturması nedeniyle- çok sık başvurulan bir suç faaliyetidir. Etkili bir mücadele sağlanabildiği takdirde, suçtan elde edilen gelirlerin, özellikle aklanmadan önceki halleriyle, suç örgütlerinin en zayıf halkalarından birisi olduğu söylenebilir. Bu nedenle bu alanda getirilecek düzenlemeler ve sıkı ve zamanında bir denetim suçların ortaya çıkarılmasını kolaylaştıracaktır.

Yine Sözleşmeye göre, her taraf Devlet, organize suç örgütlerinin gerçekleştirdikleri faaliyetlere karışmaları halinde tüzel kişilerin sorumluluğunu gerektiren hükümleri ihdas etmelidir. Her taraf devlet belirli koşullar altında gelir veya malvarlığı değerlerinin, malzeme teçhizat veya diğer araç gereçlerin müsaderesine ve el koymaya ilişkin gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Organize suç örgütlerinin büyümelerindeki en önemli etkenlerin başında sürekli artan kazanç ve malvarlıkları gelmektedir. Suç örgütleri, gerek sahip oldukları paravan şirketleriyle, gerek yasal gerekse yasadışı alanda gerçekleştirdikleri faaliyetleriyle çok yüksek miktarda haksız kazançta sahip olmaktadır. Bu nedenle, ellerinde bulundurdukları gelir ve malvar-

⁷¹⁸ Evik, s. 66.

lığı değerlerinin, kısaca suç işlemlerini sağlayan kaynaklarının kesilmesi halinde, organize suçlulukla mücadelede önemli bir adım atılmış olacaktır.

Sözleşmeye göre, suçluların iadesi usulünün, gerekli şartlar sağlandığı takdirde, hızlandırılması ve kolay hale getirilmesi gerekmektedir. Karşılıklı adli yardımlaşmanın sağlanması, yaygınlaştırılması ve kolaylaştırılması gerekmektedir. Her Taraf Devlet, kendi iç hukuk sisteminin temel ilkeleri mümkün kılmaktaysa, imkanları ölçüsünde ve kendi iç hukukunca belirlenmiş koşullara göre, gerekli gördüğünde, örgütlü suçla etkin olarak mücadele etmek amacıyla, kendi topraklarında yetkili makamlar tarafından kontrollü teslimatın uygun şekilde kullanımı ve elektronik veya başka biçimlerde izleme veya gizli operasyonlar gibi diğer özel soruşturma yöntemlerinin kullanımına imkan verecek önlemleri almalıdır. Organize suçlulukla mücadele bakımından klasik tedbirlerin yeterli olmaması, devletlerin bu alanda yeni metotlara yönelmesine neden olmuştur. Keza, Dönmezer' göre de ceza hukukunun ilkelerinin ve düzenlemelerinin kaçınılmaz bir ikileme yönelmesi çok olasıdır: Bir tarafta adi suçluluk için bir ceza hukuku, diğer tarafta organize suçluluk için ceza hukuku⁷¹⁹. Bugün ülkeler, çeşitli düzenlemelerle mevzuatlarında telekomünikasyon yoluyla iletişimin tespiti ve kayda alınması, teknik araçlarla izleme, gizli görevli kullanılması gibi gizli soruşturma yöntemlerine başvurarak organize suç örgütleriyle mücadele etmenin yollarını aramaktadırlar. Ancak, devletler mevzuatlarında bu tedbirlere yer verirken, bunu hukuk devleti, bireylerin temel hak ve özgürlükleri, orantılılık gibi ilkeleri göz önüne alarak gerçekleştirmelidirler. Zira, bu tedbirler özel hayatın gizliliği, haberleşme özgürlüğü gibi bir çok temel hak ve özgürlüğe müdahale oluşturabilecek niteliktedir. Özellikle orantılılık ilkesinin kaybolması ve yasal dayanağı olmayan yöntemlere başvurulması ve yasaların verdiği yetkiyi aşarak bu şekilde tedbirlerin uygulanması hukuk devleti ilkesi açısından birçok sıkıntı yaratacak ve arkasında birçok mağdur bırakacaktır.

Taraf devletler, ceza davalarında bu Sözleşmede belirtilen suçlara ilişkin ifade veren tanıklara, gerektiğinde, akrabalarına ve onların yakınları olan diğer kişilere yönelik olabilecek öç alma veya sindirmelere karşı etkin koruma sağlamak için imkanları dahilindeki gerekli önlemleri almalıdır. Bu önlemler, yargılama usulünden kaynaklanan haklar dahil sanığın haklarına hanel getirmeksizin, aşağıdakileri içerebi-

⁷¹⁹ Dönmezer, Seminer, s. 11.

lır: Bu tür kişileri fiziksel olarak korumak için, ihtiyaca göre ve mümkün olduğu ölçüde onları başka yerlere yerleştirmek ve gerektiğinde, bu tür kişilerin kimlikleri ve buldukları yerlere ilişkin bilgilerin açıklanmaması veya bu bilgilerin açıklanmasına sınırlama getirilmesi gibi usuller tesis etmek; Tanığın beyanlarının video bağlantısı veya diğer uygun araçlar dahil, iletişim teknolojilerinden yararlanılarak alınması gibi tanıklığın, tanık güvenliğini garanti eden bir biçimde yapılmasına cevaz veren ispat kuralları tesis etmek. Söz konusu önlemler, tanıklık yapmaları halinde, mağdurlara da uygulanacaktır. Tanıklık, ceza hukukunda suçların ortaya çıkarılması bakımından oldukça önemli bir enstrüman olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda; organize suç örgütlerinin yapılarının ve faaliyetlerinin ortaya çıkarılması ve etkili takibatların yapılmasında tanıklardan faydalanılması önemlidir. Ancak, suç örgütlerinin geliştirmiş oldukları koruma mekanizmaları ve bunun yanında uyguladıkları tehdit, şiddet, baskı, korkutma vs. yöntemler, tanıkların adli makamlar karşısında gerçekleri ifade etmesi konusunda sıkıntı yaratmaktadır. Bu kişiler bildiklerini anlattıkları ve gerçeklerin ortaya çıkmasını sağladıkları takdirde, kendilerinin ve hatta yakınlarının başlarına gelebilecek çeşitli olaylardan endişe etmektedirler. Bu nedenle çeşitli tanık koruma yöntemleri vasıtasıyla, doğru işleyen bir sistem oluşturup, tanıklık mekanizmasını etkin ve yararlı bir hale getirmek de organize suçlulukla mücadele bakımından önem taşımaktadır.

Taraf Devletler, organize suç gruplarında yer alan veya daha önce yer almış kişileri yetkili makamlara soruşturmada ve delil toplamada yararlı olabilecek bilgi sağlamaya yönelik davranmaya teşvik etmek için gerekli önlemleri alacaktır: Her Taraf Devlet, uygun durumlarda, bu Sözleşmede belirtilen bir suçun soruşturulması veya kovuşturulmasında önemli işbirliği sağlayan bir sanığın cezasının hafifletilmesine olanak sağlamayı değerlendirecektir. Yine her Taraf Devlet, kendi iç hukukunun temel ilkelerine uygun olarak, bu Sözleşmede belirtilen bir suçun soruşturulması veya kovuşturulmasında önemli işbirliği sağlayan bir kişinin kovuşturmadan muaf tutulmasına olanak sağlamayı değerlendirecektir. Sözleşmeye göre, Taraf Devletler bir veya daha fazla Taraf Devlette soruşturma, kovuşturma veya adli takibat konusu olan meselelere ilişkin yetkili makamlar vasıtasıyla ortak soruşturma mercileri oluşturmak amacıyla ikili veya çok taraflı anlaşmalar veya düzenlemeler yapılmasını değerlendireceklerdir. Bu tür anlaşmaların veya düzenlemelerin mevcut olmama-

sı halinde, ortak soruşturmalar her olay için ayrı ayrı yapılacak anlaşmalarla da yürütülebilir. İlgili Taraf Devletler, topraklarında bu tür bir soruşturmanın yürütüldüğü Taraf Devletin egemenliğine bütünüyle saygı göstermelidir.

“Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolünün” amacı, kadın ve çocuklara özel önem verilerek, insan ticaretini önlemek ve mücadele etmek; bu tür ticaretin mağdurlarını, onların insan haklarına bütünüyle saygı göstererek korumak ve onlara yardım etmek; bu amaçlara erişebilmek için taraf devletler arasında işbirliğini geliştirmektir. Yine aynı şekilde, “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokolün” amacı ise, göçmen kaçakçılığını önlemek ve bununla mücadele etmek, kaçak göçmenlerin haklarını korurken, taraf devletler arasında bu amaçla yapılan işbirliğini geliştirmektir. “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Ateşli Silahlar, Parçaları ve Aksamları ile Mühimmatının Yasadışı Üretimine ve Kaçakçılığına Karşı Protokolün” amacı da ateşli silahlar, parçaları ve aksamları ile mühimmatının yasadışı üretimini ve kaçakçılığını önlemek, mücadele etmek ve tamamen ortadan kaldırmak amacıyla, Taraf Devletler arasındaki işbirliğini geliştirmek, kolaylaştırmak ve güçlendirmektir. Bu amaçların sağlanması için devletler tarafından yerine getirilmesi gereken bir takım yükümlülükler bu protokollerde açıklanmıştır. Yine, Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme⁷²⁰ ile Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme⁷²¹ Birleşmiş Milletler bünyesinde uluslararası terörizmle mücadele adına yapılan çalışmalar arasındadır.

2) Avrupa Birliği

Organize suçluluk tehdidiyle yüzleşmiş ve konunun önemini farkında olan Avrupa Birliği ülkeleri, organize suçluluğa karşı mücadele anlamında çeşitli önlem ve kararların altına imzalarını atmışlardır. Birlik üyesi ülkelerin organize suçlulukla

⁷²⁰ 27.09.2001 tarihinde New York’da imzalanan Sözleşme Türkiye tarafından 10.01.2002 tarihinde-4738 sayılı kanunla kabul edilmiştir. R.G.: 17.01.2002-24643.

⁷²¹ 20.05.1999 tarihinde New York’da imzalanan Sözleşme Türkiye tarafından 11.01.2002 tarihinde 4740 sayılı Kanunla kabul edilmiştir. R.G.: 19.01.2002-24645.

ortak bir mücadele için yürürlükte olan ulusal yasalarını uyumlu hale getirmeleri oldukça önemlidir. Zira, tüm ülkeler için olduğu gibi Avrupa Birliği ülkeleri için de organize suçluluk ortak bir sorun olmakla beraber, bu suçlulukla mücadelede daha etkili olabilmek ve üye devletler arasında ikili veya çoklu düzeyde anlaşmazlıklara ve uyuşmazlıklara düşülmemesini sağlamak adına, devletlerin gerçekleştirecekleri bu düzenlemeler ve alacakları önlemler aynı zamanda gereklilik arz etmektedir.

Avrupa Birliği organize suçlulukla mücadele adına bir dizi kararlar almıştır. İlk olarak “Avrupa Birliği’ne üye Devletler’de bir suç örgütüne katılmanın cezalandırılmasına dair 21 Aralık 1998 tarih ve 98/733/JAI sayılı Ortak Hareket”ten bahsedilebilir⁷²². Bu belgenin Birlik bünyesinde organize suçlulukla mücadele konusundaki en önemli belge olduğu söylenebilir⁷²³.

Belgenin girişinde, öncelikle organize suçluluğun önemine ve tehlikesine dikkat çekilmekte ve bu açıdan işbirliği yapılması gerekli görülen bazı suçlar sıralanmaktadır. Bu suçlar, uyuşturucu madde kaçakçılığı, insan ticareti, terörizm, sanat eserleri kaçakçılığı, kara para aklama, ağır ekonomik suçluluk, yağma, hayata, vücut bütünlüğüne, özgürlüğe yönelen diğer şiddet eylemleri veya kişiler için toplu tehlike yaratan eylemlerdir. Yine burada, AİHS’de belirtilen temel hak ve özgürlüklere saygı gösterilmesi gerektiği hususu hatırlatılmaktadır. Zira, organize suçluluğun yarattığı tehlikeler sebebiyle, bu suçluluk ile mücadelede ağır, sert, çoğu zaman temel hak ve özgürlükleri de zedeleyebilen önlemler alınmakta ve kavramın yarattığı tehlikelere dayanılarak bu tür önlemler haklı gösterilmeye çalışılmaktadır. Bu hususlara dikkat edilmesi gerekliliği ve organize suçlulukla ilişkili olan yargılamalarda da adil yargılanma ilkesinden ödün verilmemesi gerekliliği ortaya konulmaktadır⁷²⁴.

Belgenin 1. maddesi “suç örgütü”nün tanımını yapmaktadır. Buna göre, suç örgütü, en az dört yıllık bir hürriyeti bağlayıcı ceza veya önlemlerle yaptırım altına alınan bir suç işlemek için anlaşan ikiden fazla kişinin uzunca süreli olarak kurduğu organize birliktir. Bu anlamda suçların asıl amaç mı olduğu, ya da parayla ölçülebilen çıkarlar elde etmek ve kamusal makamların işleyişlerini meşru olmayan yoldan etkilemek için bir araç olarak mı işlendiği önemli değildir. Birinci maddenin ikinci fıkrasında yer alan ifadeye göre; birinci fıkra anlamında suç teşkil eden eylemlere,

⁷²² Belgenin metni için bkz. İçel/Sokullu-Akıncı/Ünver/Erman/Sınar, s. 42 vd.

⁷²³ Kocasakal, AB Ceza Hukuku, s. 210.

⁷²⁴ Kocasakal, AB Ceza Hukuku, s. 210.

Europol Konvansiyonunun 2. maddesinde ve ekinde yer alan ve en az birinci fıkrada gösterilen cezalarla cezalandırılan eylemler de dahildir. Buna göre; en az dört yıl hürriyeti bağlayıcı cezayı veya güvenlik tedbirini gerektirmesi şartıyla şu suçlar organize suçluluk kapsamında yer almaktadır⁷²⁵:

- Terörizm, terörizm kapsamında hayata, vücut bütünlüğüne ve kişi özgürlüğüne yönelik suçlar, yasadışı uyuşturucu madde ticareti, kara para ak-lama, nükleer ve radyoaktif madde kaçakçılığı, yasadışı göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, çalıntı otomobil ticareti (Europol Sözleşmesi m. 2),
- Hayata, fiziksel bütünlüğe ve özgürlüğe yönelik saldırılar, kasten adam öldürme, ağır müessir fiiller, yasadışı organ ve doku ticareti, adam kaldırma, rehin alma ve zorla alıkoyma, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı,
- Malvarlığına, kamusal mallara karşı saldırılar ve hileli hareketler: organize hırsızlık fiilleri, yasadışı kültürel varlık, antika ve sanat ürünü ticareti, dolandırıcılık, sahtekarlık, şantaj ve korkutarak faydalanma, malların taklidi ve korsan satışı, idari belgelerde sahtekarlık ve bunların yasadışı ticareti, kalpazanlık, ödeme araçlarının taklidi, bilişim suçluluğu, rüşvet (2. madde eki),
- Yasadışı ticaret ve çevreye saldırı: yasadışı silah, cephane ve patlayıcı madde ticareti, soyu tükenme tehlikesi altındaki hayvanların yasadışı ticareti, türü tükenme tehlikesi altında olan bitki ve bitkisel yağların yasadışı ticareti, çevreye zarar veren suçluluk, hormonal madde ve gelişime etkisi olan diğer maddelerin yasadışı ticareti.

Yine, Europol Sözleşmesinin 2. madde ekinde yer alan hükümde, Sözleşmenin 2. maddesinde ve belirtilen ekinde yer alan suçluluk biçimlerinin değerlendirilmesi, ilgili devletlerin ulusal mevzuatlarına göre o ülke yetkili birimlerince yapılacaktır.

Belgenin 2. maddesinde, suç örgütleriyle daha iyi mücadele için üye devletlerin, bu maddenin a ve b bentlerinde yer alan eylemlerden birisini veya her ikisini birden orantılı ve caydırıcı cezalarla cezalandırmasını sağlayacak düzenlemeler yapılması öngörülmüştür. Buna göre:

⁷²⁵ Kocasakal, AB Ceza Hukuku, s. 211.

- a) Bir kişinin, kasten ve ilgili suç örgütün nihai hedefinden ve genel olarak cezalandırılabilen faaliyetinden veya ilgili suçları işlemek yönündeki amacından haberdar olarak,
- Örgütün, 1. maddede yer alan cezalandırılabilen faaliyetlerine, suç oluşturulan eylemlerin icrasına kişisel olarak katılmasa ve üye devletin ceza hukuku ilkeleri saklı kalmak kaydıyla, bu eylemler icra edilmiş olmasa dahi,
- örgütün diğer faaliyetlerine, örgütün 1. maddede yer alan faaliyetlerine katkıda bulunduğu bilincinde olarak, *aktif olarak katılması*.
- b) Bir kişinin, bir veya daha çok kişiyle, uygulanması 1. madde de gösterilen suça denk gelecek bir faaliyet üzerine, bu faaliyetin icrasına kişisel olarak katılmasa dahi, *anlaşması* durumlarında üye devletler bu eylemler için orantılı ve caydırıcı cezalara mevzuatlarında yer vermelidirler.

Belgenin 3. maddesi tüzel kişilerin cezai sorumluluğunu düzenlemektedir. Buna göre üye devletler, tüzel kişilerin dahi, 2. maddede yer alan eylemlerinden cezai veya iç hukuklarında yer alan usule göre sorumlu tutulmalarını sağlayacaktır. Tüzel kişilerin sorumluluğu, bu suçların faili veya şeriki olan gerçek kişilerin sorumluluğunu engellemez. Üye devletler, tüzel kişilere karşı, malvarlığı yaptırımları ve diğer ticari yaptırımlar da dahil olmak üzere, etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlar getirmelidirler.

4. maddeye göre, her üye devlet, suç örgütünün yerleşik olduğu veyahut faaliyetlerini yürüttüğü ülke hangisi olursa olsun ya da 2. maddenin 1. fıkrasında belirtilen eylemler nerede vukuu bulursa bulsun, bu maddede belirtilen fiillerin yargılanmasını ve cezalandırılabilmesini sağlayacaktır. Eylem birden çok ülkenin yargı yetkisi çerçevesine giriyorsa, bu devletler etkili bir ceza yargılamasını sağlamak için birbirlerine danışırlar.

Son olarak Belgenin 5. Maddesine göre; Konsey tarafından 27 Eylül 1996 tarihinde kabul edilen “Suçluların Geri Verilmesi Konvansiyonu” hükümlerinin uygulama alanı bulunduğu durumlarda, bu ortak önlem ne bu Konvansiyondan doğan sorumlulukları, ne de Konvansiyonun yorumunu etkilemeyecektir. Ayrıca, maddenin ikinci fıkrasına göre, bu ortak önlem, üye devletlerin 2. maddenin 1. fıkrasında tanımlanan eylemleri aşan organize suç örgütlerine bağlı eylemleri cezalandırmasına engel olmayacaktır.

Görüldüğü üzere, belge organize suçlulukla mücadele adına oldukça geniş bir çerçeve çizmiş, devletlerin yasal mevzuatlarını birbirine uyumlu hale getirebilmesi için bir takım düzenlemelerin yapılması gerekliliğini belirtmiş, üye devletler arasında işbirliğini ön plana çıkarmış ve organize suçlulukla en etkin yollarla mücadeleyi hedeflemiştir.

28.04.1997’de Avrupa Konseyi “Organize Suçluluğa Karşı Eylem Planı”nı kabul etmiştir. Plan, organize suçlulukla mücadelenin ve bu kapsamda çıkartılacak mevzuat hükümlerinin genel ilkelerini belirlemektedir. Bu açıdan, organize suçlulukla her aşamada mücadelenin ve bu noktada ülkelerarası işbirliğinin önemi vurgulanmaktadır⁷²⁶. Yine planda, organize suçluluğun toplum için bir tehdit oluşturduğu, mal, sermaye, hizmet ve kişilerin serbestçe dolaşımından yararlandığı, ulusal sınırları aştığı, internet ve elektronik bankacılık gibi teknolojik yenilikleri suç işlemek ve daha sonra bunlardan elde ettiklerini görünüşte hukuka uygun alanlara nakletmek için kullandıkları, kişiler ve kurumlar zararına hile ve yolsuzlukların arttığı, söz konusu suç faaliyetleriyle mücadele için önleme ve baskı araçlarının ise bunların her zaman bir adım gerisinde yavaş bir ritimle ilerlediği, özgürlük, güvenlik ve adalet içinde bir gelişim için Avrupa’nın organize suçluluğa karşı mücadele yöntemlerini geliştirmesi, daha iyi organize olması gerektiği vurgulanmıştır⁷²⁷. Plan, organize suçlulukla mücadelenin ilk adımının “düşmanı tanımak” olduğunu ortaya koymuş, bunun gerçekleştirilebilmesi için, üye devletlerin gerek kendi aralarında gerekse Europol ile bilgi alışverişinde bulunarak ve bilimsel faaliyetleri destekleyerek, bu gibi örgütlerin tehlikeli ve zayıf yönlerini saptamaya çalışmaları gerektiğini beyan etmiştir⁷²⁸.

Bunun yanı sıra Avrupa Konseyi’nin, 23 Kasım 1995 tarih ve 95/C 327/04 sayılı, Organize Suçluluk ile Mücadele Çerçevesinde Tanıkların Korunması Hakkındaki Kararı⁷²⁹ da bu kapsamda değerlendirilebilir. Buna göre üye devletlerin, sayılan direktifler doğrultusunda uygun bir tanık koruma mevzuatını yürürlüğe koymaları gerekmektedir.

⁷²⁶ İçel/Sokullu-Akıncı/Ünver/Erman/Sınar, s. 24.

⁷²⁷ Evik, s. 70, 71.

⁷²⁸ İçel/Sokullu-Akıncı/Ünver/Erman/Sınar, s. 25.

⁷²⁹ Belgenin metni için bkz. İçel/Sokullu-Akıncı/Ünver/Erman/Sınar, s. 48 vd.

Bu karar çerçevesinde, “tanık”, hukuki durumundan bağımsız olarak, yetkili makamca bir ceza hukuku soruşturma ve kovuşturmasında önemli bulunan bilgi veya bulgulara sahip olup da, bunların aktarılması nedeniyle tehlikeye girebilecek durumda olan her kişidir. Dolayısıyla bu tanıklar, dolaylı ve ya doğrudan her türlü tehdit, baskı veya korkutmaya karşı korunmalıdır. Bu koruma gerekli görülmesi halinde, yargılama öncesinde, yargılama sırasında ve yargılama sonrasında devam etmelidir. Bu koruma, gerekli olması halinde, tanığın anne-babasına, çocuklarına veya kendisine yakın olan başka kişilere de tanınmalıdır. Koruma kararının verilmesinde, tanığın veya yakınlarının rızası gerekip gerekmediği her olayda göz önüne alınmalıdır. Yetkili makamlar re’sen veya tanığın istemi üzerine, tebliğin ve tanığın kimliğinin belirlenmesine yarayan bütün belgelerin, yalnızca kendi erişimlerine tabi olacağına karar verebilmelidirler. Ağır tehdit söz konusuysa tanığa ve varsa yakınlarına başka bir kimlik alma hakkı tanınmalıdır. Koruma tedbirleri uygulanırken, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin içtihatları doğrultusunda duruşmada hazır bulunma ilkesi (doğrudan doğruluk ve sözlülük anlamında) gözetilerek; tanığın kovuşturulan kişinin bulunduğu yerden başka bir yerde ifadelerine başvurulması ve gerekiyorsa bunun için görsel-işitsel (audiovisual) araçlar kullanılması sağlanmalıdır.

Yine söz konusu kararda üye devletlerin, müdafiden yaralandırma, tercüme gibi konularda da çeşitli düzenlemelere yer vermeleri gerekliliği konusuna değinilmektedir.

Organize Suçluluk ile Mücadele Kapsamında Adalet ile İşbirliği Yapanlara İlişkin 20 Aralık 1996 tarihli Konsey Kararında, suç örgütlerinin üyelerinin adalet ile işbirliğini kabul ederek yaptıkları açıklamaların bu örgütlerin ortaya çıkarılması ve faaliyetlerinin cezalandırılmasında etkili olacağı ve bu nedenle adalet ile işbirliği yapmaya teşvik edilmeleri gerekliliği vurgulanmaktadır. Kararda “adalet ile işbirliği yapmak”tan anlaşılması gereken; “yetkili makamlara, suç örgütlerinin oluşumu, yapısı veya faaliyetleri, özellikle uluslararası olmak üzere diğer suç örgütleri ile bağlantıları, bu örgüt veya grupların işledikleri veya işleyebilecekleri suçlar konusunda soruşturma veya deliller bakımından yararlı bilgiler vermek; yetkili makamlara, suç örgütlerinin suç oluşturan faaliyetlerinden elde ettikleri gayrimeşru kazanç veya girdiden mahrum etmede yardımcı olabilecek somut bir yardımda bulunmak” şeklinde

belirtilmiş ve üye ülkelere bunu sağlayacak ve teşvik edecek düzenlemelere yer vermelerini öngörmüştür⁷³⁰.

Bunun yanı sıra Konsey'in 27.3.2000 tarihli, "Avrupa Birliği'nde Organize Suçluluğun Önlenmesi ve Denetlenmesi için 2000 yılı Stratejik Planı" adlı eylem planında 39 öneri yanında belirli planların hangi süre içinde yaşama geçirileceğine ilişkin bir zaman planlaması da yapılmış bulunmaktadır. Bu Strateji Planı, üye devletler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi ve organize suçlulukla kapsamlı mücadele için etkili bir araç olup; büyük önem atfetmektedir⁷³¹. 33 sayfadan oluşan ve organize suçlulukla mücadelede 39 adet ayrıntılı tavsiye içeren bu planda, bu tavsiyelerin genel hatlarıyla; organize suçlulukla mücadelede verilerin toplanması ve analizinin güçlendirilmesi, bu suçluluğun kamusal ve özel sektöre sızmasının önlenmesi, mücadelede sivil toplumun ceza adaleti sistemine yardımcı olması, ilgili mevzuatın gözden geçirilmesi ve güçlendirilmesi, bu alandaki araştırmaların artırılması, Avrupa Polis Birimi'nin (Europol'ün) güçlendirilmesi, suç gelirlerinin ortaya çıkarılarak dondurulması ve müsadere edilmesi, suç ile mücadele eden makamlar ile adli makamlar arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi, aday ülkeler ile işbirliğinin güçlendirilmesi, üçüncü ülkeler ve diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliğinin güçlendirilmesi, bu hususlarda alınacak önlemlerin uygulanmasının izlenmesi alanlarında olduğu görülmektedir⁷³².

Organize suçluluk ile mücadelede Avrupa Birliği bünyesinde ortak tutum, ortak hareket, konsey kararı, çerçeve kararı, eylem planı vs. başlıkları altında birçok belgeden bahsedilebilir. Bunun yanı sıra, terörizmle mücadele adına da ayrıca kabul edilen belgeler de söz konusudur. Avrupa Birliği Konseyi'nin 13 Haziran 2002 tarihli ve 2002/475/JAI sayılı Terörizmle Mücadeleye Dair Çerçeve Kararı, Avrupa Birliği Konseyi'nin 27 Aralık 2001 tarih ve 2001/930/PESC sayılı Terörizmle Mücadeleye Dair Ortak Tutumu gibi belgeler buna örnek olarak sayılabilir⁷³³.

⁷³⁰ **Kocasakal**, AB Ceza Hukuku, s. 214, 215.

⁷³¹ **Erdem, Mustafa Ruhan**, AB Üye Devletler, s. 219.

⁷³² **Kocasakal**, AB Ceza Hukuku, s. 215.

⁷³³ *Bkz.* **Beşe**, Terörizm, s. 106 vd; bu belgelere ilişkin olarak *bkz.* **Kocasakal**, AB Ceza Hukuku, s. 202 vd.; **Erdem**, AB Üye Devletler, s. 220, 221.

3) Interpol

Ülkeler 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan uluslararası suç ve suçlularla, özellikle organize suç grupları ile mücadelede başarılı olabilmenin tek şartının aralarında kurulacak işbirliği olduğunu anlamışlar ve bu amacı gerçekleştirmek için 16-18 Nisan 1914 tarihleri arasında Monaco’da gerçekleştirilen I. Uluslararası Polis Kongresinde bir araya gelerek “Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı” Interpol’ün temellerini atmışlardır. Daha sonra, I. Dünya Savaşının ardından gerçekleşen gelişmeler polis teşkilatlarının işbirliği yapmasını kaçınılmaz hale getirmiş ve neticede 20 ülkenin katılımı ile 1923 yılında Viyana’da gerçekleştirilen “II. Uluslararası Polis Kongresi”nde “Uluslararası Kriminal Polis Komisyonu” kurulmuş ve 10 maddelik ilk Teşkilat Tüzüğü’nün kabul edilmesi ile Interpol resmi bir statü kazanmıştır. Daha sonra 1955 yılında İstanbul’da yapılan Genel Kurul Toplantısında, Interpol Tüzüğü ve Yönetmeliği hazırlanmış, 1956 yılında kabul edilmiş ve teşkilatın ismi “Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı ICPO-INTERPOL” (International Criminal Police Organization) olarak belirlenmiştir. Günümüzde ise Genel Merkezi 1989 yılından bu yana Fransa/Lyon’da bulunan Interpol 181 üye ülkesiyle uluslararası kuruluşlar arasında önemli bir yere sahiptir⁷³⁴.

Uluslararası suçlulukla mücadelede Interpol belli ilkelere sadık kalarak yürütmüş olduğu faaliyetlerle geniş bir üye katılımını elde etmiş olup, uluslararası bir adli kolluk örgütü olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Interpol, uygulamalarında şu ilkelere bağlı hareket etmektedir⁷³⁵: Ulusal egemenliklere saygı ilkesi, sadece adi suçların (siyasi, askeri, dini ve ırkla ilgili konulara ilişkin herhangi bir faaliyet ve müdahalesi söz konusu değildir) takibatına ilişkin adli yardımlaşma talepleriyle ilgilenme ilkesi, işbirliğinin evreneselliği ilkesi, bütün üyelere eşit davranma ilkesi, örgütün faaliyetlerini yaygınlaştırma ilkesi, işbirliğinin esnekliği ilkesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine saygı ilkesi. Keza Interpol Ana Sözleşmesinin 2. maddesinde Teşkilatın kuruluş amacı şu şekilde açıklanmaktadır: “Tüm Kriminal Polis Otoriteleri arasında, değişik ülkelerdeki yasalar çerçevesinde , İnsan Hakları Evrensel Beyan-

⁷³⁴ **Interpol Dairesi Başkanlığı**, “Uluslararası Suç ve Suçlularla Mücadelede Interpol”, *Polis Dergisi*, Y: 9, S: 35, Ankara, 2003, s. 31; **Tezcan, Durmuş**, “Uluslararası Suçlulukla Mücadele, Interpol ve Faaliyetleri”, (**Interpol**), Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan, İstanbul, 1998, s. 356-358.

⁷³⁵ **Tezcan**, Interpol, s. 360 vd..

namesi ışığı altında, karşılıklı olarak en geniş düzeyde yardımlaşmanın sağlanması ile adi suçların önlenmesi ve bastırılmasına katkıda bulunacak kuruluşlar teşkil edilmesi ve bunların geliştirilmesidir”. Yine sözleşmenin 3. maddesi de: “Teşkilatın, politik, askeri, dini ve ırki karakterli faaliyetlerde bulunması ve bunlara müdahale etmesi tamamıyla yasaktır” şeklindedir.

Interpol genel sekreterliği ve üye ülkeler arasında işbirliği içinde suçlularla mücadele amacıyla her ülkede Interpol Milli Merkez Büroları oluşturulmuştur. Bu bürolar, her ülkede, bir yandan kendi ulusal makamları ile, öte yandan diğer Milli Merkez Büroları ve Interpol Genel Sekreterliği ile bağlantıyı sağlayarak, suçlulukla mücadeleye aktif bir şekilde katılır⁷³⁶. Türkiye’de bu görevi Interpol Daire Başkanlığı yürütmektedir. Uluslararası bir hükümlü veya sanığın iadesi maksadıyla görüldüğü yerde tutuklanmasını teminen *Kırmızı Bülten*, uluslararası suçlunun bulunduğu yerin belirlenmesi amacıyla *Mavi Bülten*, sabıkalı ve her an suç işlemeye meyilli bir uluslararası suçlu ile ilgili bilgiler vererek gideceği muhtemel ülkelerin uyarılması amacıyla *Yeşil Bülten*, kayıp çocuk ve şahısların uluslararası düzeyde aranarak bulunabilmesi amacıyla *Sarı Bülten*, buluntu ceset veya üzerinde sahte kimlik çıkan ölmüş kimselerin kimliğini tespit amacıyla *Siyah Bülten* çıkartmak ve çalınan sanat eserleri için *Çalıntı Sanat ve Tarihi Eserler Bülteni* ile ilginç ve özel bir yöntemle işlenen suçları detayları ile açıklamak için *Modus Operandi Bülteni* hazırlamak ve bunların takip ve kontrolünü yapmak gibi işlemler bu kurumlarda yürütülmektedir⁷³⁷.

1988 yılında Interpol bünyesinde organize suçluluğa ilişkin bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu grubun yapmış olduğu organize suçluluk tanımına göre: “organize suçluluk, ulusal sınırlar dikkate alınmadan, çıkar amaçlı olarak yasadışı faaliyetler içinde yer alan insanlardan oluşan herhangi bir birlik veya gruptur”⁷³⁸. Bazı yazarlar, Interpol tarafından benimsenen tanımda şiddet unsurunun eksik olduğunu ileri sürmüşler, bunun üzerine, Interpol yeni bir tanım yaparak organize suç örgütünü, sıklıkla korkutma ve rüşvete başvuran, yasadışı yollarla kazanç sağlama amacı güden, örgütlü bir yapı arz eden gruplaşmalar şeklinde tanımlamıştır⁷³⁹. Genel Sekreterliğe bağlı Organize Suçluluk Biriminin adı 1999 yılında Organize Suçluluk Projeler

⁷³⁶ Tezcan, Interpol, s. 359.

⁷³⁷ Interpol Dairesi Başkanlığı, s. 32.

⁷³⁸ Mclure, s. 112.

⁷³⁹ Kocasakal, s. 139.

Birimi olmuştur⁷⁴⁰. Organize suçlulukla mücadelede uluslararası işbirliği ve yardımlaşmanın sağlanması, gerekli bilgilerin kayıt altına alınması gibi çeşitli faaliyetler Interpol tarafından yürütülmektedir. Interpol şüpheli bireyler ve gruplar ile onların faaliyetleri hakkında istihbarat toplamakta, bunları analiz edip depolamakta ve gerekli yerlere iletmektedir⁷⁴¹.

4) Europol

Avrupa Birliği Polis Teşkilatı – Europol’ün amacı üye devletler arasında özellikle terörizm, yasadışı uyuşturucu ticareti ve diğer ciddi uluslararası suçluluk şekilleriyle mücadele edilmesi için Avrupa Birliği genelinde bilgi alışverişini de kapsamak üzere işbirliği içinde üye devletler yetkili makamlarının etkinliğini ve bunlar arasındaki işbirliğini arttırmaktır. Europol’ün kurulmasına 7 Şubat 1992 tarihli Avrupa Birliği Maastricht Sözleşmesi kapsamında karar verilmiş; merkezi Lahey’de bulunan Europol 3 Ocak 1994 tarihinde Avrupa Uyuşturucu Birimi (European Drug Unit-EDU) sıfatıyla sınırlı faaliyetlerine başlamıştır. Ancak, zamanla Europol’ün faaliyetleri uyuşturucu dışında diğer suç alanlarına da yayılmıştır. Europol’ün görevi; Avrupa Birliğinin organize suçluluğa ve suç eylemleri içerisinde yer alan şahıslara karşı yürüttüğü faaliyetlere katkıda bulunmak, işbirliğini sağlamaktır⁷⁴².

Europol öncelikli olarak, yasadışı uyuşturucu, nükleer ve radyoaktif maddeler trafiği, kara para aklama faaliyetleri, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, çalıntı araç trafiği konusunda görevlendirilmiştir. Europol, Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 2 yıl içerisinde insan hayatına, vücut bütünlüğüne, kişi hürriyetine ve mallara karşı işlenen ya da işlenmesi muhtemel terörist eylemlerle de ilgilenecektir (Sözleşmenin 2. maddesinin 2. fıkrasına göre)⁷⁴³. Ardından 2. maddeye getirilen ekle teşkilatın görev alanına giren suçların kapsamı daha da genişletilmiştir. Buna göre: hayata, fiziksel bütünlüğe ve özgürlüğe yönelik saldırılar, kasten adam öldürme, ağır müessir fiiller, yasadışı organ ve doku ticareti, adam kaldırma, rehin alma ve zorla

⁷⁴⁰ Melure, s. 114.

⁷⁴¹ Kaya, Sezgin, s. 407.

⁷⁴² Sever, Murat, “Avrupa Birliği Polis Teşkilatı: EUROPOL”, *Polis Dergisi*, Y: 6, S: 23, Nisan-Mayıs-Haziran, 2000, s. 8.

⁷⁴³ Europol Sözleşmesi, bütün üye ülkeler tarafından onaylanarak 1 Ekim 1998 tarihinde yürürlüğe girmiş ve yine Europol 1 Temmuz 1999 tarihinde faaliyetlerine bütün kapsamı ile başlamıştır.

alıkoyma, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı; malvarlığına, kamusal mallara karşı saldırılar ve hileli hareketler: organize hırsızlık fiilleri, yasadışı kültürel varlık, antika ve sanat ürünü ticareti, dolandırıcılık, sahtekarlık, şantaj ve korkutarak faydalanma, malların taklidi ve korsan satışı, idari belgelerde sahtekarlık ve bunların yasadışı ticareti, kalpazanlık, ödeme araçlarının taklidi, bilişim suçluluğu, rüşvet (2. madde eki), yasadışı ticaret ve çevreye saldırı: yasadışı silah, cephane ve patlayıcı madde ticareti, soyu tükenme tehlikesi altındaki hayvanların yasadışı ticareti, türü tükenme tehlikesi altında olan bitki ve bitkisel yağların yasadışı ticareti, çevreye zarar veren suçluluk, hormonal madde ve gelişime etkisi olan diğer maddelerin yasadışı ticareti bu kapsamda dahil edilmiştir.

Europol Sözleşmesi'nin 3. maddesi de 2. maddede belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi çerçevesinde Europol'ün öncelikli görevlerini belirtmiştir. Bunlar: 1) Üye devletler arasında bilgi alışverişini kolaylaştırmak, 2) bilgi toplamak, bunları karşılaştırmak ve analiz etmek, 3) üye devletlerin yetkili makamlarını, kendilerini ilgilendiren konularda ve suçlar arasında belirlenen bağlantılar hakkında 4. maddede belirtilen ulusal birimler aracılığıyla gecikmeksizin bilgilendirmek, 4) üye devletlerdeki soruşturmalarla ilgili bilgileri ulusal birimlere ileterek soruşturmaları kolaylaştırmak, 5) 8, 10 ve 11. maddelerde belirtilen nitelikteki toplanan bilgileri bilgisayar ortamında saklamaktır. Yine üye devlet yetkili makamları arasındaki işbirliği ve etkinliği arttırmak için yerine getirilmesi gereken ek görevler şunlardır: 1) üye devletlerdeki yetkili makamların soruşturmalar sonucunda elde etmiş oldukları özel bilgileri geliştirip, soruşturmalarla ilgili tavsiyeler sunmak; 2) Operasyonel faaliyetler için ulusal düzeyde ulaşılabilir kaynakların etkili ve verimli kullanımını geliştirmek ve stratejik bilgiler sağlamak; 3) İşlerin gidişatı hakkında genel raporlar hazırlamak⁷⁴⁴.

Europol Sözleşmesi'nin 4. maddesine uyarınca Europol ile üye devlet yetkili makamları arasında bağlantıyı sağlamak üzere her üye devlet ulusal bir birim oluşturur. Ulusal birim öncelikle Europol'e görevlerini yerine getirebilmesi için gerekli olan bilgileri sağlar; bilgileri güncelleştirir; yetkili makamlar yararına kullanır, yayar. Europol'e depolanacak bilgileri iletir. Europol tarafından istenen bilgileri verir, da-

⁷⁴⁴ Evik, s. 85, 86.

nışmanlık yapar. Europol'den bilgi vermesini, analiz, danışmanlık yapmasını ister⁷⁴⁵.

Europol yürüttüğü faaliyetlerle ve ilgilendiği suç alanlarının genişliğiyle üye devletler arasında oldukça etkili bir rol oynamakta, sınır aşan organize suçlulukla mücadele anlamında işbirliği, yardımlaşma ve mücadelenin ortak bir platformda yürütülebilmesini bakımından etkin bir konuma sahip bulunmaktadır.

Türkiye ile Europol arasındaki teknik ve stratejik düzeyde işbirliğine imkan sağlayan işbirliği anlaşması, 18.05.2004 tarihinde imzalanmış ve Resmi Gazete'de yayımlanarak 28 Temmuz 2004 tarihinden yürürlüğe girmiştir⁷⁴⁶.

Bunun dışında, ülkeler arasında işbirliği, adli yardımlaşma ve yine suçlulukla mücadelede etkinlik sağlanması gibi konularda uluslararası platformda, Uyuşturucu Maddelerin Kontrolü ve Suçun Önlenmesi Bürosu (ODCCP), Uluslararası Suçu Önleme Merkezi (CICP), Birleşmiş Milletler Bölgelerarası Suç ve Adalet Araştırma Enstitüsü (UNICRI), Trevi Grubu, Avrupa Ağı, Eurojust, Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Eylem Grubu (FATFH) gibi bir çok uluslararası kuruluş faaliyet göstermektedir.

⁷⁴⁵ Evik, s. 86.

⁷⁴⁶ Ergül, Suç ve Adalet, s. 154.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇLULUK

I. TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇLULUĞUN TARİHÇESİ, GELİŞİMİ VE ORGANİZE SUÇLULUĞA İLİŞKİN GETİRİLEN DÜZENLEMELER

A) Tarihçe

Organize suçluluğun nitelendirilmesi amacıyla bir takım ortak kriterler sayılmakta olsa da; ulusların kendi topraklarında yaratmış olduğu koşullar, o ülkedeki suçluluğun kendisine has özellikler taşımasına neden olmaktadır. Bu bağlamda bir ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, hukuksal ve coğrafi özellikleri o ülkedeki suçluluğun şekillenmesinde ve benzerlerinden farklı özellikler kazanmasında çok önemlidir. Öyle ki, aynı ülkenin toprakları içerisinde, farklı bölgelerde yaşanan farklı koşullar dahi suçluluğun oluşumunda değişikliğe neden olmaktadır. Dolayısıyla organize suç örgütlerinin yapılarını değerlendirirken, genel-geçer kıstaslardan yararlanmanın ötesinde, spesifik bir takım özellikler de dikkate alınmalıdır.

Bir ülkenin tarihi geçmişi ve tecrübelerinin, o ülkedeki organize suçluluğun oluşumu açısından oldukça önemli olduğunu belirtmek gerekir. Ancak bu tarihi geçmiş; dünyada ve özellikle o toprakların çevresindeki ülkelerde gelişen olaylardan soyutlamak mümkün değildir. Türkiye sahip olduğu coğrafi ve stratejik konumuyla her zaman dünyada gelişen olayların etkisinde kalmaya mahkum olmuştur. Dolayısıyla sınır aşan organize suçluluğun uğrak noktalarından birisi de Türkiye topraklarıdır. Petrol ve uyuşturucu madde ve hammadde kaynaklarına yakınlığı, Avrupa'ya açılan bir kapı olması, Rusya ile olan yakınlığı ve benzeri bir çok etken Türkiye'nin organize suçlulukla ilgisi olmaması ihtimalini imkansız hale getirmektedir. Organize suçluluk ülkemiz bakımından yakın ve önemli bir tehdit olmasına karşın; bu konuda gerçek anlamda derinlemesine ve sorunu tüm yönleriyle ortaya koymak suretiyle çözüm yolları arayan çok fazla sayıda çalışmaya rastlamak mümkün değildir. Ülkemizde organize suç örgütleri genellikle, diğer ülkelerdeki, özellikle İtalya'daki benzerleri üzerinden tespit edilmeye çalışılmaktadır. Kanaatimizce, bu suçluluk türü ve

bu tür faaliyetlerle uğraşan suç örgütleri, niteliklerini ortaya koyacak biçimde özel bir incelemeyi gerektirmektedir. Zira, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesindeki aşiret sistemi ve bölgesel koşullar, yine Karadeniz Bölgesinin kendisine has özellikleri ve yaşayışı, kan davası kültürü, her bölgeden insanları ve her türlü suç faaliyetini barındırmayı başaran İstanbul'un sunduğu imkanlar gibi bazı durumlar ülkemizde kendisine özgü özellikleriyle bir organize suçluluğu yaratmıştır. Nasıl ki, İtalya'da mafia olgusunu her yönüyle inceleyen birçok çalışmadan bahsedilebiliyorsa, ülkemizdeki organize suçluluğunun da önemle ele alınması gerekmektedir.

Organize suçluluk, yalnız günümüz Türkiye'sinde değil ve fakat Osmanlı Döneminde de varlığını sürdürmüştür. Dönmezer'e göre; bugün üzerinde bulunduğumuz bu bölgenin dağlarında yer alan ve zenginleri haraca bağlayan, kendilerine gerekli yardımlar yapılmadığında çiftlikleri soyup, yakan efeler mafia tipi kuruluşların örneklerini sergilemişlerdir⁷⁴⁷. Daha eski tarihlerde ortaya çıkan "kabadayılık"⁷⁴⁸ kültürü ise zaman içerisinde -günlük konuşma diliyle- günümüzdeki "mafya babalarını" yaratmıştır. Bu kavram Ziegler tarafından "Türk büyükbabalar" (Türk organize suç şebekelerinin en tepesindeki yönetici) olarak zikredilmektedir⁷⁴⁹. Çulcu'nun tespitlerine göre ise: "Osmanlı İmparatorluğu'nda merkezi otoriteyi sultan-halife oluş-

⁷⁴⁷ Dönmezer, s. 4.

⁷⁴⁸ Bilginer'e göre; "çok değil, bundan seksen-yüz yıl kadar önce, küçük bir semt ya da mahallede, halkı koruyan kahvelerdeki kavgaları önleyen, huzuru sağlayan, yürekli, güçlü ve iyi bıçak kullanan, hapse girmiş çıkmış, tecrübe kazanmış delikanlılara "kabadayı" denirdi. Bu kabadayılardan sözü kanundu". (Bovenkerk, Frank/Yeşilgöz, Yücel, *Türkiye'nin Mafyası*, İstanbul, 2000, s. 97, 98); Kabadayı kendi bölgesindeki sakinler arasındaki bütün sorunları çözümlerdi. Bunu yaparken yerleşik değerlerden, yazılı olmayan kurallardan hareket ederdi. Türk literatüründe kabadayılar, şimdinin suç örgütlerinin, yani yer altı dünyasının artık "baba" olarak adlandırılan patronlarının öncüleri sayılır. Onlar aynı zamanda cesur olmak, yasa tanımamak, namuslu ve mert olmak, zayıfın hakkını korumak gibi meziyetleri de beraberlerinde taşımak zorundaydılar. (Bovenkerk/Yeşilgöz, s. 98); Kabadayı, statüsünü belirli bir grup ya da çeteye dayanarak kazanmazdı. O, cesaretine, bileğine ve silahına dayanarak yükselmek zorundaydı. Gerçek bir kabadayı olmak için, bir kişinin genç yaştan itibaren sicil hanesini cesur eylemlerle doldurması gerekiyordu. Sıradan bir kişinin bıçaklanması ya da sürekli kavga çıkarmak kariyer için yeterli değildi. Gereksiz yere zor kullanmak da hoş karşılanmazdı. Çevrede saygı uyandırmanın koşullarından bir tanesi tanınmış başka bir kabadayıyı mertçe ve usulüne uygun yapılan bir kavgada altetmekti. Kabadayının dünyasında bıçak, yardımcı bir silah değil, aksine vücudun bir parçası olarak kabul edilirdi.. Her iyi kabadayı bir dizi özel bıçağa sahipti ve gerektiği zaman bunu çok hızlı bir şekilde çekip kullanmasını bilirdi. Bunların yanı sıra ün kazanma , özellikle başkaları arasındaki anlaşmazlıkları kısa sürede ve etkin biçimde sona erdirmeye yeteneğiyle de pekiştiriliyordu. Sıradan insanlar problemlerini çözmek için kabadayılara gidiyorlardı. Kabadayılar arasındaki anlaşmazlıklarda ise, yaşlı ve bilge kabadayılar devreye sokulurdu. Bu işleme racon kesmek denirdi. Racon kesecek kişiler, artık fail olmayan ama hala saygı duyulan eski kabadayılar olurdu. "Racon", günümüzde özellikle, yer altı dünyasında kural veya değerleri ifade etmektedir. (Bovenkerk/Yeşilgöz, s. 110-113).

⁷⁴⁹ Ziegler, s. 15.

turmaktadır. Her türlü yaptırım gücünü elinde bulunduran Padişah merkezden çok uzaklardaki yereli, temsilcileri vasıtasıyla yönetip kontrol etmiştir. Bu temsilciler ise genellikle yerel güç odaklarını yanına almak zorunda kalmış ve onlarla işbirliği yapmıştır. Osmanlı’da “Ayanlık Müessesesi”⁷⁵⁰, devlet tarafından yerelde etkin bir takım kişilere verilen ayrıcalıklardan başka bir şey değildir. Ayanlar devlet adına vergi ve asker toplamakta, kendi payını ayırıp, kalanını merkeze göndermektedirler. Burada Ayanlar, yerel ahlak ve hukuk kuralları çerçevesinde yerel güç odaklarının “yaptırımcı ve ezici bir sembolünü” oluşturmuşlardır. Bu yerel güç odakları İmparatorluk döneminde yasal ve yarı yasal bir nitelikte yönetime ortak olmuş; Cumhuriyet ise bütün otoriteyi kendi elinde toplamıştır. Unvan ve sanlarla ilgili kanunun özünde, yerel güç odağı haline gelmiş bulunan şeyhlerin, ağaların, paşaların vs. tasfiye edilmesi amacı yatar. Yerel güç odakları Cumhuriyetle birlikte yasalar nazarında tasfiye edilmiş olsa da, gayriyasal olarak varlıklarını sürdürmüşler; yerel halk tarafından benimsenmiş ve sahiplenilmişlerdir. Cumhuriyetin merkezi otoritesi de yerel çerçeveye yeterince nüfuz edememiştir”⁷⁵¹.

Yerelde egemen olan ahlak ve hukuk anlayışının, merkezi ahlak ve hukuk anlayışına ters düşmesi, “çifte ahlak ve çifte hukuk sistemi”ni yaratmış; bu ise yerelde egemen olan güçlerin yerel ahlak ve hukuk sistemini savunmaları ve bunu uygulamadaki direnişleri karşısında bu kişileri daha güçlü kılmıştır. Bugün de aşiret ve ağalık sistemi, merkezi otoritenin yeterince ulaşamadığı bazı bölgelerde önemini ve etkisini korumaktadır. Bu bölgelerde, seçimlerde çıkan oylar dahi, yerelde etkin ve güçlü olan kişinin insiyatifi dahilinde belirlenmektedir. Bu kişiler, bu bölgelerden çıkacak siyasetçileri ve dolayısıyla bu bölgelerde uygulanacak siyaseti belirlemede pay sahibidirler. Kişiler ve gruplar arasında çıkan anlaşmazlıklar ise, adli makamlar önünde hukuk kuralları uygulanmak suretiyle değil, aşiret kuralları ve töreleri uygulanmak suretiyle bölgenin hakimi ve güçlü kişisi “reis” önünde çözümlenmektedir. Kan davası, namus meselesi kavramları geçerliliğini korumaya devam etmektedir. Güçlü

⁷⁵⁰ Ayanlık Müessesesi hakkında bkz. *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 20, s. 1090, 1091.

⁷⁵¹ **Çulcu**, Mafia Üzerine Notlar, s. 19, 20; **Bovenkerk/Yeşilgöz’e** göre, Türkiye’de suçluların tarihi söz konusu olduğu zaman Osmanlı dönemine geri dönerek isyancıları, başkaldıranları tanımak gerekir. Oralardan başlayarak geliştirilen kültürel kodlar, günümüz mafiasının pratiğinde görülebilir. Yazarlara göre, sıradan halk kendi inançlarını ve geleneklerini terk etmede istekli değildir. Zor karşısında bunları terk edip, İslamiyeti kabul etmiş görüldüyse de, kendi yaşam tarzları doğrultusunda yaşamayı sürdürmüştür. Türkiye’deki modern organize suçluluğun öncüleri olan bu kişilerin, devrimci olmaktan çok tutucu oldukları görülmektedir. (**Bovenkerk/Yeşilgöz**, s. 99 vd.).

kişilerin topraklar üzerindeki hakimiyeti de o kişilerin etkinliğinde önemli bir paya sahiptir. Bunun yanı sıra, gücün simgesini yalnızca toprak hakimiyeti oluşturmamakta, sosyal, siyasal ve iktisadi alandaki hakimiyet bunu tamamlamaktadır. Şiddet ve kan bu topraklarda hala gücün simgeleri arasında sayılmaktadır.

Türkiye’de organize suçluluğun 1960’lardan sonra ortaya çıktığı; gerçek anlamda faaliyetlerinin ise 1970’li yıllarda başladığı söylenmektedir⁷⁵². Amerika Birleşik Devletleri’nin haşhaş ekimini yasaklama talebine olumlu karşılık veren Türk Hükümeti’nin bu kararı haşhaş ekiminin gizli olarak yapılmasına yol açmış, özellikle organize suç örgütlerinin yasadışı uyuşturucu madde kaçakçılığı alanındaki faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır⁷⁵³. Faaliyetler yalnızca uyuşturucu kaçakçılığı ile kalmamış, kaçak sigara, içki, yasadışı silah ticareti gibi alanlarda bu örgütlerin faaliyetleri içerisine dahil olmuştur. Yine, Kıbrıs çıkarması sonucu Amerika Birleşik Devletleri’nin Türkiye’ye uyguladığı ambargo organize suç örgütleri için adeta bulunmaz bir fırsat yaratmıştır. Devletin döviz ihtiyacı karşısında, organize suç örgütleri gerçekleştirdikleri uyuşturucu, içki, sigara, demir vs. kaçakçılık faaliyetleriyle ellerinde önemli miktarda döviz bulundurmaktadır. Öte yandan, hammadde ve yarı mamul sanayi ürünler ithal ederek işlerini yürüten sanayiciler, bunları temin edebilmek amacıyla suç örgütlerine başvurmuşlar ve karaborsa ile aldıkları maddelerle faaliyetlerine devam etmiş-

⁷⁵² *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 1999 raporu*, s. 72, 73; **Aytaç/Bal**, *The Best Of Police*, s. 122; **Gökçegöz**, *Terör*, s. 108; Yine 1970’li yıllarda yurt dışındaki uzantılarıyla sıkı bağlantılar kuran organize suç örgütleri, terör örgütlerinin eylemlerini sıklaştırması ve yaygınlaşmasıyla oluşan silah ve benzeri gereksinimleri karşılamak adına silah kaçakçılığı; bunun yanı sıra sigara, içki, döviz kaçakçılığı ve haraç toplama gibi yasaların yasakladığı fiillerden kazanç elde ederek ve bu kara paraları legal alanlarda aklayarak faaliyetlerini yürütmüşlerdir. (**Aytaç/Bal**, *The Best Of Police*, s. 122); Ülke içerisindeki ekonomik sınırlamalar halkın ihtiyaç duyduğu birçok tüketim malının darlığına sebep olurken, bu malların karaborsasının oluşmasına yol açmıştır. Ülkede zor bulunan veya hiç bulunmayan bu malların temininin getireceği kazanç organize suç örgütlerini harekete geçirmiştir. (*Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 1999 raporu*, s. 73).

⁷⁵³ Türkiye’nin haşhaş ekimini yasaklamasıyla birlikte, Uzakdoğu ile ABD arasındaki uzun bir güzergah üzerinde oluşturulan “afyon-baz morfin-eroin” kaçakçılığı rakipsizleşerek hem güvenceye kavuşturulmuş, hem de yoğunlaşmıştır. Bu dönemde bu işle yoğun biçimde iştigal eden gerek Cosa Nostra ve gerekse Sicilyalılar bakımından, kaçakçılığın kilit noktasını oluşturan Türkiye’deki yer altı dünyasını bağımlı hale getirmek oldukça önemli olmuştur. Tüm bu gelişmeler Türkiye’de uyuşturucu işi ile uğraşan yer altı dünyasını güçlendirmiştir. (**Çulcu**, *Mafia Üzerine Notlar*, s. 111, 112); Türkiye’nin ilk defa sistematik olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve kara para ile tanışması 1960’lı yılların ortalarına rastlar. O yıllarda Avrupa’ya yönelik gurbetçi akımı içinde yer alan insanlardan küçük bir azınlık yasal olmayan işlere yönelerek kolay gelir elde etmenin yollarına başvurur. Uyuşturucu yolu olma özelliği nedeniyle, Türkiye’de kara paranın en büyük kaynağını uyuşturucu madde kaçakçılığı oluşturmaktadır. 1997 yılı içerisinde yakalanan uyuşturucu maddelerin piyasa fiyatı 500 milyon Alman Markı dolayındadır. Sahte fatura kullanımı, silah ve patlayıcı madde kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı da diğer önemli kara para kaynakları arasındadır. (**Ergül**, *Kara para*, s. 89, 90).

lerdir. Suç örgütleri piyasada bulunmayan, dışarıdan ithal edilemeyen ve sanayicinin de üretmediği her şeyi temin ederek kendisine çok büyük bir pazar açmış; kar sağlamış ve haksız kazançlara ulaşmıştır. Suç örgütleri, sanayiden stratejik maddelere kadar tüm alanlarda ülkenin ihtiyaçlarını karşılamaya başlamıştır. Böylece suç örgütleriyle tanışan sanayicilerin bir bölümü ise kara paranın farkına varmış, bu alana ilgi duymuş ve yasadışı faaliyetlere yönelmiştir⁷⁵⁴. Böylece suç örgütleri yasadışı faaliyetlerine yasal görünüm kazandırma ve sanayi dünyasında görünüşte güvenilir bir konuma gelme fırsatını da yakalamışlardır⁷⁵⁵. Özellikle kaçakçılık faaliyetlerinin doğurduğu riskler bu organizasyonların kamusal ve siyasal alanda etkili ve yetkili kimselerin yardımına ihtiyaç duymalarına sebep olmuş ve bu durum suç örgütleriyle yetkililer arasında bu tür ilişkilerin başlamasına zemin hazırlamıştır⁷⁵⁶. Rüşvet, yolsuzluk, rant sağlama gibi kavramlar aynı zamanda toplumdaki yozlaşmanın da tetikleyicisi konumundadır. Ayrıca bu dönem ülke ekonomisinin dar boğazlar yaşadığı, devletin otoritesini yeterli oranda hissettiremediği, devlet bürokrasisinin artmasıyla beraber işlerin yürümesinde ağırlaşma ve karmaşıklığın yoğun olarak hissedildiği, gelir dağılımının adaletsizleştiği, kırsal alandan kentlere göçlerin hızlandığı⁷⁵⁷, bu nedenle organize suç örgütlerinin oluşumuna fırsat sunan koşulların oluştuğu bir ortam sunmuştur⁷⁵⁸.

⁷⁵⁴ 1970'li yıllarda kara para ve kara paranın aklanması denilince Türk insanları için akla gelen ilk yabancı ülke İsviçre'dir. Günümüzde dahi, Türkiye'den İsviçre'ye bavullarla kaçırılan dövizlerden ve karşılığında Türkiye'ye geri getirilen külçe altınlardan oluşan aklama öyküleri kulaktan kulağa anlatılmaktadır. (Aytaç/Bal, *The Best Of Police*, s. 122, 123); Bugün dahi saygın işadamları görünümündeki kişilerin İsviçre bankalarında yüz milyonlarca dolarlarının var olduğu bilinmektedir.

⁷⁵⁵ Çulcu, *Mafia Üzerine Notlar*, s. 114 vd..

⁷⁵⁶ Kaçakçılığı yapılan malların değerlerinin yüksek olması parasal sorunların ortaya çıkmasına, ödenemeyen paraların zorla tahsil edilerek suçtan kazanılan bu paraların da bir şekilde legal alana çekilebilmesi için paravan şirketlerin kurulmasına neden olmuştur. (Emniyet Genel Müdürlüğü *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 1999 raporu*, s. 73).

⁷⁵⁷ Gökçeğöz'e göre; Türkiye'de özellikle 1960 sonrası büyük illere yoğun göç yaşanmıştır. Bu göç sonrası bireyler farklı iş alanlarında çalışmaya başlamışlar ve süreç içerisinde, yapılan işin cinsine göre bir kısım gruplaşmalar meydana gelmiştir. Doğal olarak aynı iş grubunda çalışanlar daha çok aynı etnik veya bölgesel kökene sahip olanlar kendi yandaşları ile gruplaşmalar oluşturmuşlardır. Büyük illere yapılan bu hızlı göç, beraberinde o illerin çağdaş bir görünüme kavuşmalarını ve kentleşme altyapılarını zorunlu kılmıştır. Böylece illerin sağlıklı kentleşmelerine yönelik projelerin hayata geçirilmesi, özellikle o dönemde rüşvet ve şiddet kullanılarak ihalelerde tekelleşmeye yol açmıştır. Bu tekelleşme içerisinde yer alanlar da yine aynı etnik kökene sahip gruplar olmuş ve günümüzde mafia olarak bilinen örgütlü yapıları oluşturmuşlardır. Yine o dönemde, organize bir şekilde oluşan gruplar, hukuki boşluklardan yararlanarak kamuya ait arazilerin işgal edilerek satılması, farklı içerikteki ihalelere katılan kişi ve kuruluşlardan tehdit ve şiddet kullanılarak haksız menfaat temin edilmesi, gelir düzeyi iyi olan bireyleri baskı altına alarak onlardan kazanç sağlama gibi olaylar meydana gelmiştir. (Gökçeğöz, *Terör*, s. 108).

⁷⁵⁸ Ceylan, s. 48.

1980'li yılların başlarında özellikle ekonomide alınan bazı önemli kararlar, gümrük mevzuatındaki bazı düzenlemeler ve benzeri uygulamalar karaborsa düzeninin ve organize suç örgütlerinin bu yöndeki faaliyetlerinin önüne geçilebilmesi bakımından önemli olmuştur⁷⁵⁹. Organize suç örgütlerinin en önemli özelliklerinden birisi değişen ortamlara ayak uydurabilmesidir. Bu aynı zamanda profesyonel bir suç örgütünün bir anlamda gücünün ve etkisinin de ölçüsü sayılabilir. Zira, değişime yanıt veremeyen bir suç organizasyonunun varlığını uzun süre devam ettirebilmesi kolay değildir. Buradan hareketle, önceki dönemde elde edilen büyük miktadaki paraların ülkeye sokulması ve üzerinde tasarruf edilebilmesi için ihracatı teşvik düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir. Böylece daha önce elde edilen ve yurt dışındaki bankalarda bulunan dövizler ihracat karşılığı kazanılmış gibi gösterilerek ülke ekonomisine girmeye başlamıştır. Alınan tedbirlerle silah kaçakçılığının önüne geçilmeye çalışılmış, ancak bunun yerini altın kaçakçılığı almaya başlamıştır⁷⁶⁰.

Türkiye'de çek-senet tahsilatının organize suç örgütlerinin faaliyet alanları içerisine girmesi ve bu yolla kazanç aranmaya başlanması 80'li yılların ortalarına rastlar. Ekonomik krizin de etkisiyle, serbest piyasa ekonomisi ve dışa açılmaya ayak uyduramayan şirketlerin borçlarını ödeyemez hale gelmeleri sonucu; yasal yollarla kısa sürede alacaklarına ulaşamayacaklarının farkında olan alacaklılar, alacaklarına kısa sürede kavuşabilme maksadıyla organize suç örgütlerini devreye sokarlar⁷⁶¹. Böylece, tehdit, şiddet, şantaj gibi yöntemlerle kişileri baskı ve korku altına sokan organize suç örgütleri, bu yolla kolay ve kısa yoldan çözümü sağlayarak, kişilerin kendi adaletini kendisinin sağlamasının yolunu açmakta, adliye kişisel anlaşmalıklarda safdışı bırakmaktadır. Yasadışı yoldan elde edilen haksız kazancı faaliyetlerinin temel noktası haline getiren suç örgütleri zamanla iş dünyasındaki kişilerden, eğlence sektöründeki mekanların sahiplerinden, ticari alanda faaliyet gösteren tüm girişimcilerden tehdit ve baskı yöntemleriyle koruma parası vs. adı altında haraç alma gibi yollara başvurmaktadırlar. Yine çek senet tahsilatı nedeniyle iş dünyası ile yakın ilişki içine giren suç örgütleri farklı ihalelerde de çeşitli yöntemleri kullanarak zaman

⁷⁵⁹ **Bal, İhsan**, "Türkiye'de Organize Suçlar ve Terörizm Üzerine: İdeolojik, Sosyal ve Ekonomik Bir Değerlendirme ve Mücadele Yöntemleri", (**Mücadele Yöntemleri**), *Polis Bilimleri Dergisi*, C: 2, S: 7-8, 2000, s. 51, 52; (**Aytaç/Bal**, *The Best Of Police*, s. 123).

⁷⁶⁰ **Yılmaz, Halil**, "Organize Suç ve Ceza Adalet Sistemi", (**Organize Suç**), *Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkanlığı*, Ankara, 1998, s. 161.

⁷⁶¹ **Aytaç/Bal**, *The Best Of Police*, s. 123; **Aşık**, s. 148.

zaman kendileri zaman zaman da yandaşları için bu ihalelerin kazanılması yolunu açmışlardır⁷⁶².

Ülkenin özellikle 80’li yılların sonundan itibaren etkinliğini arttıran terör örgütleriyle yoğun bir mücadele içine girilerek bu konuya yoğunlaşması ve terörün ülke için yarattığı tehlikenin bununla mücadele için önemli ölçülerde bir kaynak aktarımını gerektirmesi gibi etkenler, mafia türü organizasyonlar ve ekonomik çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadelenin geri planda kalmasını sağlamış, bu organizasyonlar terör örgütlerinin gölgesi altında toplum ve devlet içerisinde konumlarını sağlamlaştırarak oluşumlarını tamamlamışlardır.

1990’lı yılların ardından Türkiye ve çevresinde gelişen olaylar, özellikle mafia türü organizasyonlar ve ekonomik çıkar amaçlı suç örgütlerinin büyümesi bakımından çok önemlidir. Küreselleşen dünya, serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaşması, teknolojinin hızlı gelişimi, ulaşım ve iletişim olanaklarının her geçen gün kolaylaşması uluslararası boyutta; devlette yolsuzluğun ve toplumda yozlaşmanın önemli bir sorun haline gelmesi, devlet otoritesindeki zayıflık, işlerin yürütmesinde özellikle sıradan kişiler için bürokrasinin engel oluşturması, gelir adaletsizliği, mahkemelerin adaleti makul sürede, doğru ve tatminkar biçimde dağıtamaması, kişiler arasında var olan anlaşmazlıklarda arabuluculuk rolünü suç örgütlerinin üstlenmesi, kamu ihalelerinde gerçekleştirilen usulsüzlükler, ekonomik sıkıntılar ise ulusal boyutta organize suç örgütlerinin faaliyetlerini kolaylaştırmıştır. Ekonomik krizin varlığı suç örgütlerinin varlığı için oldukça elverişli bir ortam yaratmaktadır. Türkiye’nin ekonomik geçmişine genel olarak göz gezdirildiğinde ekonomik istikrarın sağlanamamış olması ve ekonomik krizlerin sıkça yaşanması; bunun yanı sıra siyasal istikrarsızlığın da tesiri, suç örgütlerinin faaliyet göstermeleri için uygun zeminleri yaratmaktadır.

Tüm bu tespitleri dayanaksız bırakmayan olay ise 03.11.1996 tarihinde gerçekleşen bir trafik kazası neticesinde ortaya çıkan ve kamuoyunda “Susurluk Olayı” (Susurluk Kazası, Susurluk Çetesi, Susurluk Skandalı) olarak bilinen hadisedir. Ka-

⁷⁶² **Yılmaz**, *Organize Suç*, s. 162; Hukuki boşluğun ve rantın bol olduğu alanları kendilerine faaliyet alanı olarak belirleyen mafia tipi suç örgütleri; 1980’li yıllarda gecekondu imar izni verilmesi ile meydana gelen boşluğu arazi mafyası olarak doldurmuşlardır. 1990’lı yıllarda ekonomik dalgalanmalar sonucunda meydana gelen boşluğu çek-senet mafyası olarak doldururken, 2000’li yıllarda gerek çocukların ceza ehliyeti olmaması gerekse rantın yüksek olması nedeniyle kapkaç suçu organize suçluluğun faaliyet alanları içerisine girmiştir. (*Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2005 raporu*, s. 79.

zada araç içerisinde bulunan Şanlıurfa milletvekili Sedat Edip Bucak yaralı olarak kurtulmuş, İstanbul Kemalettin Eröge Polis Okulu Müdürü (Eski İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı) Hüseyin Kocadağ, Melahat Özbay sahte kimlikli Gonca Us ve Mehmet Özbay sahte kimlikli Interpol tarafından kırmızı bültenle aranmakta olan Abdullah Çatlı hayatını kaybetmiştir⁷⁶³. Bu durum “siyasetçi-polis-organize suç örgütleri (mafia)” üçgeni içindeki ilişkilerin ortaya çıkarılması için bir araştırma komisyonu oluşturulmasını gerekli kılmıştır. TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu Raporunda bu durum: “Bugün devlette birisine haraç vermeyen pavyoncu, devlette birisine haraç vermeyen kumarhane sahibi, devlette birisine ortak olmayan çek senet mafiası olmadığı...” şeklindeki ifadeyle ortaya konulmuştur⁷⁶⁴. Ardından, organize suçlulukla mücadele amacıyla 30 Temmuz 1999 tarihinde “4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu” yürürlüğe sokulmuş, ancak bu kanunun yürürlüğü 23.03.2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un 18. maddesi ile sona ermiştir⁷⁶⁵.

Organize suçluluk anlamında değerlendirildiğinde terör örgütlerinin ülkenin kültürel, sosyal, ekonomik, siyasal vs. her alanda gelişmesi adına çok büyük zararlar doğurduğu gerçeği inkar edilemez. Terörle mücadele doğası gereği oldukça zor ve karmaşıktır. Duruma Türkiye açısından yaklaşıldığında, ülke sınırları içerisinde ve zaman zaman sınır aşan bağlantılarla çok fazla sayıda terör örgütünün varlığından bahsedilebilecekken, yarattığı yakın tehlike nedeniyle bunlar arasında PKK terör örgütü ön plana çıkmaktadır. Özellikle Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerle bu terör örgütüyle mücadele amacıyla

⁷⁶³ Kaza yapan araç içerisinde; 2 adet MP-5 tam otomatik tabanca, bunlara ait bir adedi 20, 3 adedi 30 fişek kapasiteli 4 adet şarjör, iki adet 9X19 mm çaplı Tarig marka tabanca ve buna ait şarjör, bir adet 22 Calibre Baretta marka ucunda susturucu takılmak üzere klavuz açılmış tabanca ve bir adet şarjör, 22 kalibre Baretta marka tabancada kullanılmak üzere tadel edilmiş bir adet susturucu ve bir adet ham susturucu, 20 adet 22 kalibre çapında fişek, bir adet 9 mm çapında sig sauer marka tabanca ve bir adet şarjör, 175 adet 9X19 mm çapında muhtelif marka fişek, beş adet 9X19 mm çapında yabancı menşeli fişek, 13 adet 7,62X54 mm çapında fişek cinsinden silah ve mühimmat bulunmuştur.

⁷⁶⁴ TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu Raporu, s. 204.

⁷⁶⁵ **Dönmezer**’e göre; 1995 yılına kadar organize suçlulukla mücadele bakımından hukuk alanında fazla bir şey yapılmamıştır. Ancak Terörizm suçlarını ayrıca ele alan, terörizm ile ne suretle mücadele edileceğini gösteren ayrı bir kanun meydana getirilmiştir; yani organize suçluluğun terörle ilişkili olan kısmını bir kanun düzenlemiştir. (**Dönmezer**, Seminer, s. 12); Emniyet Genel Müdürlüğü kaynaklarına göre; Türkiye’de organize suçlulukla mücadele profesyonel anlamda; Şubat 1998’de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü’nün kurulması, il ve ilçe yapılanmalarının tamamlanması ile başlamıştır. (*Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2007 raporu*, s. 45).

çok yoğun bir uğraş sergilenmektedir. Örgütlü suçluluğun özel bir türü olan bu suçlulukla (terör) mücadele amacıyla 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ihdas edilmiştir. Terör, Türkiye'nin organize suçluluk geçmişinde türlü yansımalarıyla her zaman var olmuş olmakla beraber, özellikle 1980'li yılların sonundan bu yana, faaliyetlerini genişleterek ve süreklilik kazanarak yarattığı tehdidi de arttırmıştır. Terör örgütleri, şehirlerde geliştirdikleri örgütlenmeleriyle ve yandaşları vasıtasıyla, tehdit, yıldırma, baskı yöntemleriyle örgüt faaliyetlerine katkı yapacak çeşitli faaliyetler de yürütmektedirler.

Coğrafi ve stratejik konumunun da etkisiyle Türkiye'de organize suç örgütlerinin faaliyetleri çok çeşitli alanlara dağılmıştır. Keza, Türkiye'de tek uluslu bir organize suçluluktan bahsetmek oldukça zordur. Suç örgütleri uluslararası bağlantıları sayesinde güçlerini pekiştirmektedirler. Dünyanın çeşitli bölgelerine açılan pazarlarda Türkiye'nin kilit bir noktada bulunması, ülkenin organize suç örgütlerinin faaliyetlerine maruz kalmasına neden olmaktadır⁷⁶⁶. Organize suçlulukla mücadelenin yoğunlaşması suçun profesyonelleşmesini de beraberinde getirmektedir⁷⁶⁷. Uyuşturucu kaçakçılığı ve ticaretiyle başlayan, yasadışı silah ve mühimmat kaçakçılığı ve ticareti, nükleer madde kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve ticareti, organ ve doku ticareti, fuhuş, pornografi, her türlü sahtecilik (kalpazanlık, fikri mülkiyet eserlerinde sahtecilik vs.), kumar, tefecilik, hırsızlık (otomobil hırsızlığı vs.), dolandırıcılık (kre-

⁷⁶⁶ Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın 2007 raporuna göre; uluslararası işbirliği çerçevesinde yabancı ülkelerdeki suç organizasyonları içerisinde bulunan, eylemlerine Türkiye'de de devam eden ve uluslararası seviyede kırmızı bülten ile aranan şahısların yakalanmalarına yönelik olarak 2007 yılında yapılan çalışmalarda; Makedonya, İsveç, Hollanda ve Bulgaristan'da faaliyet gösteren organize suç örgütü mensupları yakalanmış, ülkelerine iade edilmeleri sağlanmıştır. (*Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2007 raporu*, s. 45).

⁷⁶⁷ Kaçakçılık ve Organize Suçlar Daire Başkanlığı'nın raporuna göre; bugüne kadar yapılan karşı faaliyetler Türkiye'deki organize suçluluk pratiğini tamamen açığa çıkartmış olup, suç örgütlerine değişik zemin ve fırsatlar arama mecburiyeti getirmiştir. Bu da faaliyetlerin legal görünümünü daha da arttırmış olup, suçun tespitini de zorlaştırmıştır. Suç örgütlerinin faaliyetlerini iki ana zeminde değerlendirmek mümkündür. Birincisi yoğun bir mücadelenin uygulandığı ORGANİK YAPI yani örgütü oluşturan Lider-Eleman-Muhasip-Kurye-Tetikçi vb. gibi unsurların yer aldığı zemin, ikincisi ise; örgütlerin faaliyetleri açısından asıl dikkat edilmesi gereken besleyici unsur ÇEVRE YAPISI'dır. Organize suç örgütlerinin son zamanlarda legal bir yapılanmaya yöneldikleri, daha çok çevre yapısına önem verdikleri tespit edilmiştir. Özellikle toplumda önemli konuma sahip kişilere nüfuz ederek onların güç ve prestijinden faydalanmaya çalışmaktadırlar. (*Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2001 raporu*, s. 86); Değişen ve gelişen suçluluk karşısında kanaatimizce Türkiye'deki organize suçluluk pratiğinin tamamen açığa çıkartıldığını ileri sürmek; fazla iddialı bir yaklaşım olacaktır. Suç örgütlerinin her geçen gün kendisini geliştirmesi karşısında önemli olan onları geriden takip etmek değil; bir adım önlerinde olarak, onlar henüz faaliyete girişmeden karşılıklarına çıkabilmektir. Ancak yapılacak mücadelenin temel hak ve özgürlüklere ve hukuk devleti ilkesine zarar vermemesine özen gösterilmelidir.

di kartı dolandırıcılığı vs.)'a kadar uzanan sınırsız sayıda suç alanında faaliyet gösteren suç örgütleri, Türkiye'yi kimi zaman bir bağlantı veya geçiş yolu olarak görmekte, kimi zaman ise bu faaliyetleri bizzat bu topraklarda gerçekleştirmektedir.

B) Türkiye'de Organize Suçluluğun Gelişimi

1) Organize Suçluluğun Görünümü

Türkiye'de bölgesel ve yöresel bazdaki oluşum, ulusal çaptaki yapılanma ve uluslararası alanda dünya devletlerinin Türkiye için biçtikleri konum itibarıyla ülkemizde organize suçluluğun birden fazla değişik biçimlerde varlık gösterdiğini söylemek mümkündür. Keza, gerek bölgesel bağlarını güçlü tutan daha dar kapsamlı suç grupları, gerek bilhassa ülke sınırları içerisinde faaliyetlerini sürdüren suç örgütleri, gerekse uluslararası bağlantılarıyla tehlikelilik boyutunu üst seviyeye taşıyan suç organizasyonlarının varlığından bahsedilebilir. Bu anlamda yalnızca ekonomik çıkar elde etmeyi amaçlayan ve bu kapsamda faaliyetlerini yürüten suç örgütlerinden; ekonomik çıkarın yanı sıra, siyasal iktidarın en üst kademelerine kadar sızmayı hedefleyen ve siyasal güce tesir etmeyi de amaçlayan mafia tipi örgütlere, bundan başka yoğun bir tehdit sergileyen terör örgütlerine kadar uzanan birçok organize suç örgütünün faaliyetleri söz konusu olmaktadır.

Türkiye'de organize suç örgütlerinin önemli ölçüde söz sahibi olmaları muhtemeldir. Ancak henüz bunun boyutlarını ortaya koymak mümkün olmamıştır. Organize suçluluk gerçeğinin varlığından haberdar olmak; ancak bu konuda yeterli hassasiyeti objektif ve kararlı bir tutum sergileyerek ortaya koyamamak ise belki de organize suçluluğun etkisini en açık şekilde ortaya koymaktadır.

Türkiye'de organize suçluluğun yeterli şekilde anlaşılmasının sonucunda bu kavram, mafia terimiyle eş anlamlı olarak kullanılmakta ve bu da organize suçluluğa dar bir bakış açısıyla yaklaşılmasına, toplum hayatının tüm alanlarında ortaya çıkan aksaklıkları veya kural dışılıkları ifade etmek için mafia teriminin kullanılmasına yol açmaktadır⁷⁶⁸. Otopark mafiası, ihale mafiası, çek-senet mafiası, gecekondu

⁷⁶⁸ Sözüer, Organize Suçluluk, s. 70.

mafiyası, arazi mafiası, hastane mafiası, vize mafiası, pazar yeri mafiası ve benzeri kullanımlar bu durumun örnekleri olarak gösterilebilir⁷⁶⁹.

Türkiye’de, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaygın olan aşiret sistemi de bu suçluluğun temelini yaratan etkenlerden birisidir. Aşiret, “dil ve kültür yönünden büyük bir türdeşlik gösteren, birçok boydan oluşan, yapısındaki aileler arasında toplum, ekonomi, din, kan veya evlilik bağları bulunan göçebe veya yerleşik nitelikteki topluluk, oymak” anlamındadır⁷⁷⁰. Başlıca bir reisten ve reisin yardımcılarından oluşan aile topluluğu genellikle diğer aşiretlere karşı kendi bölgelerini koruma adına oluşmuştur. Günümüz Türkiye’sinde aşiretler genellikle ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde varlıklarını sürdürmektedir. Fakat göçler nedeni ile bu aşiret bireyleri başta büyükşehirler olmak üzere ülkenin genelinde ikamet etmektedirler. Bu bölgelerde gayri resmi biçimde varlığını sürdüren feodal yapı tüm yetkiyi aşiret reisine vermekte ve onun koyduğu kurallar bir yerde kanunların yerine geçmektedir. Üstelik yereldeki bu güçlerin bu sistemin ve yapının içerisinde çikardıkları temsilciler de, bu güçlü kişilerin talepleri karşısında kayıtsız kalamamaktadır⁷⁷¹. Yerel hukuk ve ahlak ise beraberinde birçok gelenekleri getirmektedir. Kan davası bunun en çarpıcı örneklerindedir. Bu sistem ve kültürden yetişen bireyler, zor kullanma, şiddet, tehdit ve benzeri metotlarla kişiler üzerinde nüfuz sağlayarak etkinliklerini pekiştirmekte, kişileri haraca bağlamakta, etrafında topladıkları suç işlemeye yatkın kişiler vasıtasıyla haksız kazanca ulaşmaktadırlar. Endüstriyel alana da yönelen bu gruplar, organizasyonun yapılanmasının tamamlanmasının ardından devlet makamları ve kurumlarıyla bağlantılarını ve ilişkilerini pekiştirerek; yasal işlerle perdelemek suretiyle yasadışı faaliyetlerle kazanca ve bu kazançla beraber güce ulaşmaktadırlar. Doğu Karadeniz’deki şiddeti ve silahı ön planda tutan yaşam biçimi de suç organizasyonlarının oluşumunu elverişli kılmaktadır⁷⁷².

⁷⁶⁹ Canpolat, s. 69.

⁷⁷⁰ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=24446>, 18.05.2009.

⁷⁷¹ Doğu ve Güneydoğu’da bazı aşiret mensupları karakol basıp, siyasileri açık tehdit edebilmektedirler. Bu egemen sınıfın arkasında her dönemin siyasetçileri bulunmaktadır. Güneydoğu’daki sistemde tek esas, ağa veya şeyhin aşiret mensubunu koruma vaadine karşılık, aşiret mensubunun tüm iktisadi varlığını, ağa veya şeyhe bağlamış olmasıdır. Aşiret reisi aşiret mensuplarının sadece tarlasına ve hayvanlarına değil, köyünün ve köydeki evinin de mülkiyetine hakimdir. (Bayer, Yalçın, “Aşiret mi, Devlet mi”, *Hürriyet*, 12.06.2004).

⁷⁷² Etnik yapıda oluşan *dayanışma duygusu*, organize suç örgütlerinin oluşmasına yol açabilir. Türkiye’de, terör amaçlı ayrılıkçı organize suç örgütlerinin dışında, aynı bölgesel yapıya mensubiyetin oluşturduğu organize suç örgütleri söz konusudur. Karadenizlilerin oluşturduğu örgütlenmeler, güneydoğuların oluşturduğu örgütlenmeler yanı sıra, daha dar bölgesel örgütler de vardır. Diyarbakırlılar,

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Daire Başkanlığının raporuna göre organize suç örgütlerinin rant elde ettiği alanlar şu şekilde sayılmıştır⁷⁷³: ihalelerin sonuçlarına etki ederek komisyon alma veya üçüncü şahıslar vasıtasıyla ticarete atılarak dengeleri bozma; iş adamları, gazino, bar, pavyon vb. yerlerden koruma adı altında para alma; otoparklardan haksız kazanç elde etme; turizm bölgelerindeki otel ve barların korku ve baskı yoluyla el değiştirmesinden maddi menfaat temin etme; korku baskı ve hile yolu ile emlak ve arazi satışlarından gelir elde etme; maden ve kömür ocaklarını baskı ve korku yolu ile ele geçirme; sanayi tesislerini, fabrikaları ve firmaları (ilaç, inşaat, çimento, demir-çelik, mermer, taşımacılık vb.) ele geçirmeye çalışma; futbol sektöründe futbolcu transferlerini yönlendirme, bahis oynatma, maç sonuçlarına ve kulüp yönetimine etki etmek suretiyle imkanlarından faydalanma; müzik ve medya sektörüne nüfuz ederek menfaat temin etme; gıda piyasasında tekel yaratmak suretiyle fiyatların düşmesine veya artmasına sebebiyet verme vb.. Bundan başka organize bir biçimde hırsızlık ve dolandırıcılık faaliyetleri gerçekleştiren, sahtecilikle uğraşan, kumar, fuhuş vs. alanlara yönelen, tarihi eser kaçakçılığıyla uğraşan, organ ve doku kaçakçılığı ve ticareti faaliyetlerini yürüten, çek-senet tahsilatı yapan vs. ve tek amacı haksız ekonomik kazanç sağlamak olan ekonomik çıkar amaçlı suç örgütlerinin sayılarının da oldukça yüksek olduğu tahmin edilmektedir.

Çevresel ve bölgesel tüm koşullardan da etkilenen terörde ise -diğer organize suçluluk türleriyle karşılaştırıldığında- başvurulan yöntemler değişmektedir. Zira,

Karşılar, Trabzonlular gibi. (**Dinçkol, Abdullah**, “Türkiye’de Organize Suçluluk ve Sosyoekonomik Yapı”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, S:1, Mayıs 2002, s. 124, 125); **Özek**’e göre; Türkiye’de de sistemin suç örgütlerinin iktidarına teslim edildiğini kanıtlayan olguların ortaya dökülmesiyle “siyaset+para+mafia tarzı” ortaklığıyla, “mafia türü” toplumsal yapının ve uygulamanın gerçekleştiği kesin olarak anlaşılmıştır. Mafya tarzı gizli işbirliği, yıldırma, buyruğuna alma yöntemleriyle, organizasyonların sağladığı hukuka aykırı kazanca, siyasal sistemin üstlerinde yer alanların da paydaş olduğu, şüphe olmaktan çıkmış ve organizasyonlar gizli işbirliği yöntemiyle korunmuştur. Bu olgular, toplumsal, siyasal yapının suç örgütleri düzeni ile uyumlu olduğunu göstermiştir. (**Özek**, s. 297); **Çulcu’ya** göre: Türkiye’de merkeze gelen siyasetçiyi yerel halk seçmektedir. Yerelde ise, yerel ahlak ve hukuk ilkelerine dayalı “Mafios tutum” sergileyen bazı “aileler” egemendir. Bunları Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve hatta Orta Anadolu’nun bazı yörelerinde görmek mümkündür. Bu aileler hangi siyasal partiden olursa olsun, milletvekillerinin saptanmasında etkili olmaktadır. Adayları bunlar saptamaktadır. Halk seçmemekte, sadece onaylamaktadır. Milletvekilini seçen güç, yerel ahlaki genel ahlaka, yerel hukuku ise genel hukuka yeğlemektedir. Milletvekili merkezde, merkeze direnen yerel gücün bir savunucusu olarak görev yapmaktadır. Kısaca merkezin gücü, merkezde boğulmaktadır. Yerelde yapılan bürokratik tayinleri, yerel güç dikte etmekte, milletvekili icra etmektedir. Böylece yerel gücün bürokrat üzerindeki iktidarı tesis edilmektedir. (**Çulcu**, Mafya Üzerine Notlar, s. 25).

⁷⁷³ *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2006 raporu*, s. 61.

terör örgütlerinin gösterdiği örgüt yapılanması farklılık arz etmektedir. Buna karşılık, terör örgütleri ile çıkar amaçlı suç örgütleri faaliyetleri ve ihtiyaçlarının karşılıklı temini suretiyle birbirlerini beslemektedirler. Keza, özellikle uyuşturucu madde kaçakçılığında Türkiye'nin rolü terör örgütlerini doğrudan doğruya ilgilendirmektedir. Terör örgütlerinin en önemli finansman kaynaklarının başında uyuşturucu madde kaçaklığının ve bununla bağlantılı olarak silah ve mühimmat kaçakçılığının geldiği bilinmektedir. Yine, terör örgütlerinin uluslararası alanda finansörlerinin olduğu da kabul edilmektedir. Kaldı ki, bilhassa 1980'lerin sonlarından bu yana güvenlik güçleri tarafından terör örgütleriyle yapılan mücadeleye karşın bu örgütlerin 2009 yılında varlıklarını sürdürebilmelerinin açıklanabilir bir nedeni olmalıdır.

Ulusal sınırlar dahilinde yaşanan sorunların yanı sıra, Türkiye'nin dünya üzerindeki konumu ve uluslararası suçluluğun yansımaları da organize suçluluğu önemli ölçüde etkilemektedir. İtalya'da faaliyetlerini yürüten İtalyan Camorra suç örgütü ile ilgili çalışmaları nedeniyle tehditler alan *Roberto Saviano*, kendisiyle yapılan röportajda şu ifadelere yer vermiştir: “Aslında İtalyan suç örgütlerinin çok sıkı uluslararası bağları var. Mesela, ben kitabımda bir bölümü İskoçya'ya ayırdım, çünkü Napoli yakınında küçük bir köydeki bir topluluk, İskoçya'da Aberdeen'e yatırım yapıyor... Sonra, örgüt Doğu Avrupa'ya çok fazla yatırım yaptı. Romanya, Bulgaristan, Polonya... Araştırmalarım sonucunda gördüm ki, Doğu Avrupa ülkelerinde devlet içinde bazı unvanları bile satın almışlardı; gerektiğinde bunlara gözdağı verebilmek için... Doğu'daki yatırımlar devasa boyutlarda, ama mesela Kanada'da, İspanya'da da yatırımları var. *Türkiye'yle ilişkiler ise daha eskiye dayanıyor; 1970'lere kadar gidiyor... İtalyan örgütleri, bütün uyuşturucu trafiği örgütleriyle ve özellikle eroin trafiğini yürüten örgütlerle Türkiye'deki örgütler üzerinden ilişki kuruyordu. Hatta bugün, Türk mafiası, Türk mafiaları, eskiye göre daha cazip hale gelen kokaini edinmekte güçlük çekiyor. İş aslında şöyle yürüyor, - bu da Napoli'deki mafia karşıtı girişim tarafından yapılan Tiro Grosso adlı bir araştırmanın sonucudur- Türkiye'deki suç örgütleri Camorra'dan kokain alıp karşılığında silah veriyor; bu silahları da genellikle eski Yugoslavya topraklarından, Makedonya'dan ve yine Türkiye'den elde ediyorlar. Aralarındaki bu ilişki, yıllardır süregeliyor ve artık öyle bir hal almış ki, Türk mafia aileleri ile İtalyan mafia aileleri, özellikle de Calabria'lı ve Napoli'li olanlar, yıllardır, hatta on yıllardır, dayanışma ve çok yakın, güven dolu bir ilişki içinde-*

ler”⁷⁷⁴. Sonuç olarak Türkiye’de suç piyasasının, bireysel suçlulardan ziyade suç örgütlerinin hakimiyetinde olduğu söylenebilir.

2) Organize Suçluluğun Ortaya Çıkmasına ve Gelişmesine Neden Olan Etkenler

Organize suçluluğun oluşumunu kolaylaştıran bir takım ortak veya benzer etkenler sayılabilir de, ülkelerin toplumsal, siyasal, ekonomik ve hukuki alanda sergiledikleri özellikleri o ülkedeki organize suçluluğun şekillenmesini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu anlamda, organize suçluluğun İtalya’daki doğuşunu ve Amerika Birleşik Devletleri’nde kendisine geniş faaliyet alanı bulmasını kolaylaştıran faktörlerin farklı olduğunu söylemek mümkündür. Keza, İtalya’da özellikle toprak sistemine dayalı bir yaşayışın ve bu alanlardaki yaşam koşullarının ortaya çıkarttığı mafia olgusunun, Amerika Birleşik Devletlerinde yasak mal ve hizmetlerin temini ve girişimci bir ruhla yasadışı alanlardan haksız ve yüksek kazanç teminine dayalı olduğu söylenebilir. Buna benzer olarak, toplumsal yaşamda bir takım kuralları yerleştirmede başarıya ulaşabilmiş bazı Avrupa ülkelerinde organize suçluluğun varlığıyla, henüz devletin demokratik otoritesini yeterince yerleştiremediği, yasalarını doğru biçimlerde uygulamadığı, düzeni sağlayamadığı ülkelerde organize suçluluğun oluşumu farklı bir yol izleyebilecektir.

İktidarların sergilediği siyasi otorite zaafı, ekonomik istikrarsızlık, adaletin zamanında ve gerektiği gibi dağıtılamaması, kurumlarda ve toplumsal yaşamda yozlaşma gibi ülke içerisinde süregelen birçok negatif faktör organize suçluluğun var olması için uygun bir alan yaratmaktadır⁷⁷⁵. Organize suçluluğun amacı siyasi veya ekonomik olarak haksız kazanç elde etmektedir. Bu nedenle, aslında toplumda ortaya çıkan her sorun ve devletin bıraktığı her boşluk, kazanç temin etmeye elverişli olduğu sürece ve stratejik bakımdan da elverişli olduğu müddetçe organize suç örgütleri için değerlendirilmeye müsait bir ortam yaratacaktır. Bu anlamda toplumda organize suçluluğu yaratan etkenleri belirli bir sınırlamaya tabi tutmak oldukça zordur. Başka

⁷⁷⁴ <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/466643.asp>, 18.05.2009.

⁷⁷⁵ Organize suçluluk bir yönüyle siyasal ve sosyal sorunlarla beslenen, bir yönüyle de ekonomik "açgözlülüğe" dayanan, sosyal, siyasal ve ekonomik bir olgudur. Bu nedenle çevresel koşullar organize suçluluğa büyük ölçüde zemin hazırlarlar. Sosyal sistem içinde birbirini etkileyen bir çok olgunun bir araya gelmesi organize suçu meydana çıkarır. (Dinçkol, s. 101).

bir deyişle, organize suç örgütlerinin işleyebilecekleri suçları ve kazanca ulaşma adına deneyebilecekleri yöntemleri sınırlandırmak nasıl ki mümkün değilse; bununla doğrudan veya dolaylı bir biçimde bağlantılı olarak organize suçluluğu ortaya çıkaran nedenleri de sınırlandırmak mümkün değildir. Zira, organize suçluluğu ortaya çıkaran nedenlerle, organize suç örgütlerinin gerçekleştirdikleri faaliyetler arasında doğrudan bağlantı bulunmaktadır. Organize suç örgütlerinin aynı zamanda varlık kazabilmeleri ve gelişebilmeleri için gereken ortamı yoktan var etmeleri de söz konusu olabilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın 2006 yılı raporunda, organize suç örgütlerini ortaya çıkaran nedenler şu şekilde sayılmaktadır: İdeolojik yapılanmalar; siyasi otorite boşluğu; rejim değişikliği, hukuki boşluklar, ekonomik istikrarsızlık (uzun süreli ve yüksek enflasyon, para piyasalarındaki suni dalgalanmalar, yolsuzluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik); toplumun sosyolojik yapısı (örf, adet ve gelenekler); rüşvet; eğitimsizlik; işsizlik; göç; ahlaki yozlaşma; ülkenin jeopolitik konumu; lüks yaşama ve kolay yoldan para kazanma arzusu; organize suç ihraç eden ülkelerin etkisi; medyada yer alan özendirici yayınlar; idari ve adli denetimsizlik; toplum bünyesine uygun olmayan sosyal, hukuki ve siyasi değişimler⁷⁷⁶.

⁷⁷⁶ *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2006 raporu*, s. 60; Devlet Planlama Teşkilatı tarafından Türkiye için hazırlanmış "Organize Suça Genel Bakış Raporu"nda bu suçluluğun ortaya çıkış nedenleri olarak: "kesimler ve bölgelerarası gelir dağılımında aşırı bozukluk; işsizlik sorunu; çağdaş bir kamu yönetimi eksikliği; ihale sistemindeki çarpıklıklar; eğitimde fırsat eşitsizliği; adalet sistemindeki aksaklıklar; temel sağlık hizmetlerindeki yetersizlikler; bütçe disiplini ve harcamalardaki sorunlar" sayılmıştır. (**Kahya/Özerkmen**, s. 60; **Cinoğlu/Güneş**, s. 146); **Ceylan** çalışmasında organize suçluluğun nedenlerini, hızlı nüfus artışı ve işsizlik, globalleşme, kentleşme, toplumsal değişim, siyasi yozlaşma, yargının sağlıklı işlememesi, sosyal çözülme, merkezi ve mahalli kamu yönetiminin zayıflaması, kontrolsüz iç göç, sosyal kontrolü sağlayana değerlerin erozyona uğraması, gelir dağılımındaki eşitsizliğin ve yoksulluğun yanında hantal ve işlemesi yavaş devlet ağırlıklı bürokrasinin artması ve bürokrasinin işleyişinde, çevreyle ilişkilerinde sorunlu ve değişen şartlara uyum sağlayamayan bir yapı arz etmesinin sorunları çözmede başarısız kalmasına, kamu otoritesinin ve kamu idaresine olan inancın sarsılmasına yol açması, bazı durumlarda kamu idaresinin ve bürokrasinin organize suç örgütleriyle ilişkide bulunmaları, gecekondulaşmaya hoşgörüyle bakılması, yasal alt yapının ekonomik gelişmelerin gerisinde kalması, suçluluk oranının yüksek olması, yolsuzluklar, ekonomik istikrarsızlık ve otorite boşluğu, coğrafi konum, kara para olarak belirtmiştir. (**Ceylan**, s. 58-62); Politikacılar, kendilerini destekleyerek iktidara taşıyan yasal baskı gruplarının yanı sıra, bazıları destek aldıkları organize suç örgütlerine de, seçimlerden sonra krediler, kadro ihdası, teşvikler, izinler ve pek çok kamusal kaynağı ve olanağı seferber ederken, aynı zamanda gelecekteki çıkarları için de yatırım yapmaktadırlar. Sürekli olarak yetkisini genişletmeye çalışan bürokratlar ise, elde etmiş oldukları yetkileri, kimi zaman politikacılar adına, çoğu zaman da kendi adlarına kullanarak rant dağıtımında politikacılarla birlikte aktif rol almaktadırlar. Özellikle politik yozlaşmanın yoğun olduğu gelişmekte olan ülkelerde bürokratlar, kamunun tekelinde olan

Öztürk ve Erdem'e göre; suç örgütlerinin ortaya çıkmasının nedenleri, cumhuriyetin temel niteliklerinin göz ardı edilmesi, yasama alanındaki boşluk, yürütme ve idarenin zaafiyeti, yargı otoritesindeki boşluk alt başlıklarından oluşan otorite boşluğu ve ekonomik otorite boşluğudur⁷⁷⁷. Sözüer'e göre de organize suçluluğun, sosyal kurum olarak ortaya çıktığı yerlerde, yani politik, ekonomik, toplumsal şartların zayıfladığı durumlarda buna paralel olarak aşırı güç kazandığı gözlemlenmiştir. Devletin içerisinde olduğu zaafiyetin ölçüsü, organize suçluluğun sahip olduğu gücü ortaya koymaktadır⁷⁷⁸.

Ekonomik istikrarsızlık; ekonomi politikalarının yetersizliği, sık yaşanan ekonomik krizler, istikrarsızlığın piyasada yarattığı etki, gelir adaletsizliği, zengin-yoksul farkının derinleşmesi, yaşam standardında dengesizlikler, bazı toplumsal tabakaların ihmal edilmesi, kişilerin toplumla bütünleşememesi, devletin bireyleri arasında farklılık yaratması ve eşit standartlarda yaşama imkanı sunamaması suçluluğu, suçluluk da organize suçluluğu ortaya çıkarmaktadır⁷⁷⁹. Devletin adaleti sağlayamadığını, kendisini korumadığını, dışladığını düşünen kişi, devlete olan güvenini ve sadakatini kaybederek yasal yollardan uzaklaşmakta, bu ortamı değerlendiren suç örgütleri devletin yarattığı bu boşluğu doldurmaktadır.

Yasama alanında bırakılacak boşluklar da organize suç örgütleri için çok büyük fırsatlar yaratmaktadır⁷⁸⁰. Kara paranın aklanması, gümrük mevzuatları, vergi mevzuatları, organize suçlulukla mücadele adına getirilen düzenlemeler ve mücadele

kaynakları kişisel ilişkilerinin iyi olduğu gruplara yönlendirme konusunda siyasi iktidarı etkilemekte ve bir takım özel çıkarlar karşılığında söz konusu kaynakları dağıtmaktadırlar. (Dinçkol, s. 116, 117).

⁷⁷⁷ Öztürk/Erdem, s. 1058 vd.

⁷⁷⁸ Sözüer, Organize Suçluluk, s. 56.

⁷⁷⁹ Sözüer, Organize Suçluluk, s. 61; Sürekli yüksek enflasyon (özellikle alacak-verecek uyumsuzluklarında yargı yerine suç örgütlerine başvurma ihtiyacı), para piyasalarındaki ani iniş çıkışlar, kayıt dışı ekonomi organize suçluluğa zemin hazırlayan ekonomik faktörlerdendir. (Öztürk/Erdem, s. 1063); Sosyo-ekonomik çözülme ve kırılma dönemlerinin aksi şekilde, ekonomik büyüme dönemleri de, bu büyümeden pay alma heveslerini kamçılar ve organize suçluluk için de teşvik edici faktör oluşturur. Yatırımlar, teşvikler, krediler organize suç örgütlerinin legal bir görüntü halinde ekonomiye katılmalarına, ama aynı anda da korkutucu güçlerini kullanarak serbest piyasa koşullarında rekabeti ortadan kaldırmaya çalışmalarına neden olmaktadır. Özellikle kredi elde edilerek veya kara paranın transferi sayesinde ve rakiplerini yıldırma yoluyla gerçek değerinin altında alınan, özelleştirilen banka, kamu şirketi gibi oluşumlar büyük kazançlar sağlamaktadır. (Dinçkol, s. 114); Ekonomik krizler neticesinde yoğun bir artış gösteren alacaklı-borçlu ilişkileri, borçluların borçlarını ödeyememeleri, bu anlamda hukuki yolların yetersiz ve yavaş kalması, alacağını kısa yoldan temin etmek isteyenlerin organize suç örgütleriyle tanışmalarına neden olmakta, organize suç örgütleri bu faaliyetleriyle önemli kazançlar elde etmektedir. Cebir, tehdit, korkutma, vs metotlar bu amaca ulaşmada araç olarak kullanılmaktadır.

⁷⁸⁰ Öztürk/Erdem, s. 1061.

yöntemleri vb. alanlarda gerçekleştirilecek etkili düzenlemeler, doğru ve yeterli biçimde uygulanabildiği sürece, bu anlamda önemli bir işlev görecektir.

Yargısal alanda yaşanan sorunlar organize suçluluğun ortaya çıkmasına ortam hazırlamaktadırlar. Bireyler, kendilerini ve haklarını koruduklarına inandıkları yasalara inanmaktan ve bu yasalara göre hareket etmekten vazgeçtikleri zaman, yasaların işlerliğinin ortadan kalkmasıyla birlikte, yasaların kabul etmediği veya yasakladığı faaliyetler ortaya çıkmaktadır. Sorunları, devletin koyduğu yasalarla değil, kendi uyguladığı yasalarla daha etkin bir şekilde çözmeyi vaat eden suç örgütleri ise, yasalara inancın ve saygının kalmadığı ortamlarda çok rahat bir şekilde faaliyet sürdürebilmektedirler. Yargının işlememesi, yasaların kişiler için bir anlam ifade etmemesine yol açar ki; bu, Anayasası'yla bir hukuk devleti olduğunu açıkça ortaya koyan bir devlet için son derece tehlikelidir. Öztürk ve Erdem'e göre bir ülkenin başına gelebilecek en büyük felaket yargı otoritesinde boşluktur. İyi teşkilatlandırılmış ve iyi çalışan, alt yapısı iyi, bağımsız bir yargının bulunduğu yerde, suç örgütlerinin barınabilmesi kolay olmaz⁷⁸¹. Ancak ne var ki, yargının çok yavaş işlemesi, verilen kararların kişileri tatmin etmemesi, adaletin eşit biçimde dağıtılamaması, adliye koridorlarında var olan negatif ortam kişilerin yargı organına başvurarak haklarını alabilecekleri inancını zayıflatmaktadır⁷⁸². Diğer yandan, organize suç örgütlerince işlenen birçok suçun kamuoyu tarafından bilinmesine rağmen, ceza yargılamalarının sonuçsuz kalması, toplumun hukuk devletine olan inancını sarsmaktadır. Aynı şekilde politik skandallar nedeniyle siyasetçilere, hükümete, parlamentoya, kamu idaresine duyulan güvenin sarsılması sonucunda doğan toplumsal iklim sosyal güvensizliğe ve korkuya yol açmakta; bu ise organize suçluluğun gelişimine uygun bir zemin hazırlamaktadır⁷⁸³.

Rüşvet ve yolsuzluk kavramları organize suç örgütleri için büyük önem ve anlam ifade etmektedir. Yolsuzluğun yarattığı tehlike çok geniş bir alanı kapsayabilmektedir. Yolsuzluk sonucu yargı mekanizmasında bulunması zorunlu adli tarafsızlık ve bağımsızlık da ortadan kalkabilir. Adalet sisteminin unsurları ve diğer yar-

⁷⁸¹ Öztürk/Erdem, s. 1062 vd.; Yargının içinde bulunduğu durum; personel yetersizliği, iş yükünün fazlalığı, teknoloji yetersizliği, yargılama usulünün yavaş işlemesi, hazırlık soruşturmasının tam yapılamaması nedeniyle yargılamanın delil yetersizliğinden beraatla sonuçlanması, cezaların caydırıcı olmaması, cezaevlerinde devletin hakimiyetinin tesis edilememesi de organize suçluluğa ortam hazırlamaktadır. (Taşkın, s. 39).

⁷⁸² Bkz. Dinçkol, s. 100.

⁷⁸³ Sözüer, Organize Suçluluk, s. 61.

dımcıları rüşvet kabul edebilirler. Bu anlamda kolluk mensupları her zaman baskı altına düşebilmektedirler. Bir kere yolsuzluğa sapmış olan kamu otoritesi mensupları için artık vatandaşlar arasında eşitlik söz konusu olmaz; ihaleleri rüşvet verenler alırlar ve rüşvetçiler kamusal hayatın her aşamasında ve her zaman etkin olacak hale gelebilirler⁷⁸⁴. Yolsuzluk organize suçluluğu beslemekte ve bu durum ekonomik ortamı tahrip etmektedir⁷⁸⁵. Dönmezer'e göre, yolsuzluk cezaların etkinliği de zayıflatmaktadır. Herkesin yolsuzluk yaptığına inanılan bir ortamda cezalandırma tam tersine adaletsizlik etkisi yapabilmektedir. Böylece yolsuzluk karşısında kamu otoritesini temsil edenlerin zamanla müsamaha gösterme eğilimine girdikleri görülmekte ve şantaj, rüşvet verme, politik kampanyalarda kanunlara aykırı katkılarda bulunma, uyuşturucu ve insan ticareti gibi fiiller gittikçe yaygınlaşmaktadır. Yolsuzluğa boğulmuş bir toplumda artık adalet sisteminin tarafsızlık ve bağımsızlığından bahsetmek söz konusu değildir. Yolsuzluk siyaset ve yasama sistemlerini de etkileyebilir⁷⁸⁶.

Suç işleyerek kazanç elde edenlerin cezalandırılmaması, yolsuzluk, rüşvet gibi kavramların günlük hayatta normal karşılanır davranış biçimleri olarak yerleşmesi toplumsal yozlaşmayı da beraberinde getirmektedir⁷⁸⁷. Toplumsal yapının bozulması ve alışkanlıkların değişmesiyle birlikte düzensizliğe ve suça alışan toplum, devletin üzerinde tesis etmeye çalışacağı otoriteyi gerçekçi ve güvenilir bulmayacağı için, artık kabul ettiği yeni alışkanlıklarını sergilemeye devam edecektir. Yasadışı yöntemlerle avantaj ve kazanç elde etmenin giderek toplumsal bir kabul görmesi, para ve tüketimin toplumun en yüksek değerleri haline gelmesi, beyaz yaka suçlarının⁷⁸⁸ (ekonomik, vergi, çevre vs. suçları) hoşgörülmesine ya da tehlikesiz görülmesine

⁷⁸⁴ Dönmezer, İki Suç Türü, s. 464; Kamuda rüşvetin toplumsal nedenleri hakkında bkz. Kongar, http://www.kongar.org/makaleler/mak_kam.php, 19.05.2009).

⁷⁸⁵ Dönmezer, İki Suç Türü, s. 465.

⁷⁸⁶ Dönmezer, İki Suç Türü, s. 465.

⁷⁸⁷ Özellikle mafia tipi örgütlerin, "siyaset-bürokrasi-mafia" koalisyonu vasıtasıyla "yıldırma gücünü" uygulaması ve haksız zenginleşmesi özelliği bulunduğu kabul edilmektedir. Bu örgütler, siyasileri, bürokratları ve sermaye sahiplerini barındırmakta ve ekonomik, siyasal sistemi kontrolüne almayı amaçlanmaktadır. Mafia'nın toplumdaki yozlaşma ve değerler kaybını kullanarak kendisine yaşama alanı bulduğu, yozlaşmayı, siyaset ile organize suçluluğu bağlamakta "harç" olarak kullandığı ifade edilmektedir. (Erman R. Barış, s. 264).

⁷⁸⁸ Beyaz yaka suçluluğuna ekonomide çok sık rastlanan topluma finans işleri üzerinde yanlış bilgiler verilmesi, borsayı etkileme, sözleşmeleri ve kanunları kendisi için garanti ettirmek için memurlara doğrudan veya dolaylı rüşvet verilmesi, reklam veya satışta gerçek dışı bilgiler ortaya konulması, emniyeti suistimal veya para vasıtalarının izinsiz kullanılması, vergi sahtekarlığı, para aracını iflas idarelerinde ve iflasta izinsizce kullanma halleri girer. (Demirbaş, Kriminoloji, s. 254).

sebebiyet vermektedir. Böylece toplumun suçlara karşı çifte standardı ortaya çıkmaktadır. Bir yandan kınanan klasik suçlar, öte yanda hoşgörülen “centilmen” suçları⁷⁸⁹.

Devletin aksadığı her alan organize suçluluğun ortaya çıkması için uygun bir zemin oluşturmaktadır. Türkiye’de organize suç örgütlerinin uğraş alanlarına giren çek-senet, gecekondu vs. tüm alanlar siyasi iktidarların çeşitli kaygılarla, kararsızlık ve zafiyet içerisinde ne şekilde bir uygulama yapacağına karar veremediği alanlar olup, bu durumu fırsat bilen organize suç örgütleri kendilerine kazanç getirecek her alanda devlet yerine ikame bir güç oluşturmuşlardır.

Suç olgusunun ortaya çıkmasına neden olan her koşul, organize suçluluğun artışını da beraberinde getirmektedir. Zira, organize suçluluk toplumdaki suçluluk potansiyeliyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle birbiriyle bağlantılı olarak hızlı nüfus artışı⁷⁹⁰, işsizlik⁷⁹¹, göç⁷⁹², yoksulluk gibi olgular suçluluğun artışına sebep olmakta ve organize suçluluk için ortam yaratmaktadır.

Türkiye’de cezaevleri de organize suç örgütlerine adeta eleman kaynağı yaratmaktadır. Zira cezaevlerinde suç dosyaları kabarık profesyonel suçlularla aynı ortamda uzun süre birlikte yaşayan tesadüfi suçlular, bu ortamda potansiyel birer suçlu haline gelerek, dış dünyada kendilerini bulmakta ve suç örgütlerinin aradıkları elemanlara dönüşebilmektedirler⁷⁹³. Cezaevleri organize suç örgütleri ve terör örgütleri için “eğitim ve yönetim” yeri haline gelmektedir⁷⁹⁴.

⁷⁸⁹ Sözüer, s. 263.

⁷⁹⁰ Türkiye’nin nüfus artışı ve kentleşme hızı çok yüksektir. Bu yüzden büyümenin yarattığı refahın günlük yaşama yansımaları gecikmektedir. Gelir dağılımı bozukluğu ve iş güvencesi eksikliği de organize suç örgütleri için uygun bir ortam sağlamaktadır. (Güner, s. 65).

⁷⁹¹ İşsizlik içinde olan büyük kitleler kendisine geçim kaynağı ararken organize suç örgütleriyle tanışmaktadırlar. Birçok insan için suç örgütlerine katılmak ve kazanç temin etmek adeta ekmek kapısı olarak görülmeye başlamıştır. (Taşkın, s. 41).

⁷⁹² Türkiye’de özellikle kentlere, kentin ekonomisinin talep ettiği kadar nüfusun göç etmesiyle, işsizlik, gecekondu, alt yapı eksiklikleri, çevre kirliliği, arsa ve arazi spekülasyonu gibi sorunların yanı sıra, yeni bir kültürle karşılaşmanın yarattığı sarsıntılar, iç çatışmalar, bunalımlar gibi birey ve toplulukları derinden etkileyen sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Bunlar kente göç edenleri, özellikle gençleri içlerine kapanmaya veya tam tersine radikal örgütlenmelere, yasadışı işlere ve suça eğilime yönlendirmektedir. Organize suç ve terör örgütleri, geçiş halindeki toplumlarda ya da gelişmekte olan toplumlarda özellikle toplumsal eşitsizlik bulunan ortamlarda kendini hissettirmektedir. Çünkü kendini destekleyecek belli bir tabana ihtiyaçları vardır. Toplumsal eşitsizlikler bu tabanın büyümesine ve korunmasına olanak sağlar. Kente gelen kişilere rehberlik edecek, onları kente alıştıracak kuruluşlar yoktur. Bu boşluk ya hem şehri - akraba dayanışması yoluyla, ya da başka örgütlü yapıların devreye girmesiyle doldurulmaktadır. (Dinçkol, s. 125, 126).

⁷⁹³ Taşkın, s. 40.

⁷⁹⁴ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2000 raporu, s. 118; Kişilerin buldukları cezaevi ortamlarında bir araya gelerek grup oluşturmaları, ilişkilerini cezaevi sonrasında da sürdürmeleri, eski sabıkalıların bu gruplara katılmaları ve daha çok adi türden suçları işleyen kişilerin ilerleyen zamanlarda bir araya gelerek organize biçimde işlenen suçları

Yasaklar suçluluğu ve suç ekonomisini besleyen en önemli faktörlerden birisidir⁷⁹⁵. Yasak mallara olan arz ve talep dengesi organize suç örgütleri için çok önemli bir pazar oluşturmaktadır. Mesela, Amerika’da 1920’li yıllarda getirilen alkol yasağının ardından, alkole olan yoğun talep organize suç örgütlerinin çok önemli kazançlar elde etmesine neden olmuştur. Yine bunun gibi uyuşturucu maddelerin yasak olması ve bu maddelere talebin çok yüksek olması, uyuşturucu madde ticareti ve kaçakçılığını organize suç örgütleri için en popüler suç faaliyetlerinden birisi haline getirmektedir. Dolayısıyla yasaklarla, yasak olan bu mal ve hizmetlerin arzını dengeleyebilmek ve sıkı denetimlerle bu malların organize suç örgütleri tarafından teminini sağlayan ortam ve koşulların önüne geçmek, suç örgütleriyle mücadelede önemlidir. Yasak olan mal ve hizmetlerin temini organize suç örgütlerinin en çok tercih ettiği kazanç elde etme faaliyetleri arasındadır.

Türkiye’de organize suç örgütlerinin ortaya çıkmasında ülke içerisindeki olumsuz faktörlerin yanı sıra, çevresel faktörler de oldukça önemlidir. Zira, dünyada suçluluğun geçirdiği değişim, konumu itibarıyla Türkiye’yi de etkilemektedir. Türkiye’nin jeopolitik konumu dikkate alındığında, Asya ve Avrupa arasında geçiş yolu olması, uyuşturucu bakımından üretici ülkelere yakın ve geçiş yolu üzerinde olması, Avrupa’daki suç faaliyetleriyle bağlantılı olması, özellikle Sovyetler Birliği’nin yıkılmasının ardından adından çok fazla söz ettiren Rus organize suçluluğunun Türkiye’yi de etkilemesi, eski Doğu bloku ülkelerindeki suçluluğun da buna eklenmesi neticesinde, çevresinde gelişen bu olayların Türkiye’ye tesir etmemesi düşünülemez⁷⁹⁶. Türkiye’de organize suç örgütlerinin yürüttükleri faaliyetler (uyuşturucu madde ticareti ve kaçakçılığı, silah ve mühimmat kaçakçılığı, gümrük kaçakçılığı, organ ve doku kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, fuhuş, vs.) göz önüne alındığında organize suçluluğun ülke sınırlarının ötesinde de faaliyetlerde bulunduğu, uluslararası bağlantı ve işbirliğine sahip olduğu söylenebilir.

da işlemeye başlamaları organize suçluluğu etkilemektedir. Organize suç grupları içerisindeki organik yapılanma, bu kişilerin cezaevlerinde başlayan arkadaşlıklarının cezaevi sonrasında da sürdürülmesi ile daha da kuvvetlenmektedir. (Pek, Ahmet, “Adam Kaçırma Özelinde Organize Suç Örgütleri”, (Adam Kaçırma), <http://www.kom.gov.tr>, 15.01.2009).

⁷⁹⁵ Ceylan, s. 57.

⁷⁹⁶ Türkiye’nin, Afganistan, Pakistan, İran gibi uyuşturucu üretimine ev sahipliği yapan ülkelere yakınlığı ve bu üreticilerin Avrupa kıtası ile bağlantısını sağlayan geçiş yolları üzerinde olması sınır aşan organize suç örgütleri için Türkiye’yi önemli bir konuma getirmektedir. Yine Arnavutluk, Bulgaristan, Sırbistan, Çek Cumhuriyeti, Rusya vs. ülkelerdeki organize suçluluk da Türkiye’yi önemli ölçüde etkilemektedir.

Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi organize suçluluğu yaratan, gelişmesini ve büyümesini sağlayan nedenleri sınırlandırmak mümkün değildir. Zira, bu suçluluğu yaratan ortak sebeplerin yanında, ülkelerin kendi topraklarında var olan çeşitli koşulların ortaya çıkardığı nedenleri de bunlara eklemek gerekir. Bu koşullar ise zaman içerisinde değişim gösterebilmektedir. Ayrıca suç örgütlerinin bünyelerinde taşıdıkları dinamizm, kendilerine ortam oluşturacak yeni koşulları yaratabilmelerini sağlamaktadır.

3) Organize Suç Örgütlerinin Genel Özellikleri

Dünya üzerinde faaliyet gösteren çeşitli organize suç örgütleri bir takım benzer ve/veya ortak özellikler taşıyabilmekle beraber, -organize suçluluğu yaratan etkenlerde olduğu gibi- ülkelerin kendilerine özgü toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel ve hukuksal özellikleri organize suç örgütlerinin yapılarında ayrıca farklı karakteristik nitelikler taşımalarına neden olabilmektedir⁷⁹⁷. Basit bir örnekle, Türkiye'deki organize suç örgütlerinde daha ziyade aile yapılanmasından ve kan bağından bahsedilebilmekle beraber, merkezleri Rusya veya eski Sovyetler Birliği toprakları olan organize suç örgütlerinde etnik veya aile temeline dayanmayan, daha farklı ve dağınık bir yapılanma görülebilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın hazırladığı raporlarda Türkiye'deki organize suç örgütlerinin bir takım özelliklerinden bahsedilmektedir. Buna göre⁷⁹⁸;

1) Suç organizasyonlarının yapısı; bir şirket, holding yapısına benzemektedir.

⁷⁹⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2001 raporu, s. 87.

⁷⁹⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 1999 raporu, s. 74,75; Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2001 raporu, s. 87; ; Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2000 raporu, s. 117-119; Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2005 raporu, s. 79-80; Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2006 raporu, s. 66; Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2007 raporu, s. 47-49; **Yılmaz'a** göre "bir kişinin suç sicili doluyorsa, geleceği olmayan bir kişi ise, kolay para harcıyor, etkili kişilerle ilişki kurmaya çalışıyor veya ilişki içerisindeyse, profesyonelce çalışıyorsa, belli avukatlarla irtibatlı ise, sanayicilerle irtibat halindeyse, bir olayda birden fazla kişi varsa, kişi suç işleme amacı taşıyorsa, olay cezaevinden idare ediliyorsa, polisin aradığı kişi doğrudan savcıya ifade vermek istiyorsa, cezaevinde bulunanlara masraf yapıyorsa, ihanetin bedeli ölüm olarak ödeniyorsa, söz konusu olan bu olay örgüt olayı ve bu olayın faili kişi de örgüt üyesi olarak polis tarafından incelenmektedir". (Yılmaz, Organize Suç, s. 161).

2) Organizasyonun çekirdek kadrosunu genellikle kan bağı olan kişiler oluşturur. Suç örgütleri içinde etnik yapı⁷⁹⁹ kuvvetli olarak devam etmektedir. Asıl çekirdeği oluşturan “kurmay yapı” bu bağlantıya değer verir. Örgütün genişlemesinde aynı bölgeden, yöreden insanların kabul edilmesi önemli yer tutar. Özellikle maddi durumu iyi olmayan aynı bölgeden olan kimseler (hemşehrileri) arasından eleman temin etmektedirler. Ayrıca, maşa olarak kullanılan alt kademe elemanları, toplum içerisinde yaşama başarısı gösterememiş, ihtiyaç duydukları konum ve saygıyı bu suç örgütleri içerisinde bulmayı ümit etmiş, eğitim seviyesi düşük kişilerden oluşur. Organizasyon lideri kendisini olabildiğince geri plana iterek, görülmez olmaya çalışmakta ve eğitim seviyesi düşük insanların durumlarından yararlanarak faaliyetlerini yürütmeye çalışmaktadır.

3) Devlet mekanizması içindeki etkin görevlileri yanlarına çekmeye çalışırlar. Hedeflerine, daha çok devleti meydana getiren kurum, kuruluş ve kişiler vasıtası ile ulaşmaya çalışırlar. Özellikle kamu görevlileri ve tanınmış kişilerle aynı karede olmaya çalışırken; onları kendi örgütlerinin bir parçasıymış gibi gösterme gayretindedirler. Organize suç örgütlerinin sistem içerisindeki etkileri kamu görevlileri ile sınırlı olmayıp, özel sektör ve iş adamlarını da kapsamaktadır. Devlet birimleri ile olan ilişkilerinde görünüşte saygılı ve ölçülü davranırlar. Güvenlik kuvvetlerine yönelik bir eylemde bulunmamakla beraber, durum bunu gerektiriyorsa bu şekilde fiilleri de gerçekleştirirler.

4) Suç sicili temiz olan kişiler vasıtasıyla şirketler kurup kara para aklama yöntemine başvururlar. Yurt içinde ve yurt dışında paravan şirketleri mevcuttur. Faaliyetlerini sürdürürken yasadışı ilkelerle yönetilen, güvenli, meşru görünümlü ticari alanlarla iştigal ederler. İhaleler suç organizasyonlarının sürekli takip ettikleri faaliyetlerdendir. Bu yöntemle ticari hayatın her aşamasında yer alırlar. Ticari alanda arka

⁷⁹⁹ **Ziegler**'e göre; suç örgütlerinin oluşumunda etnik köken belirgin rol oynar. Tüm polis ve sorgucuların karşısına dikilen engel aynıdır: etnik kimliğe dayanan bir karteğe sızmak hemen hemen imkansızdır. Tarihin, coğrafi bölgenin, ortak dil, sağlam ve güçlü aile bağlarından doğan etnik kimlik, karşımıza objektif bir veri olarak çıkar. Yakından bakıldığında ise aynı nitelik toplumsal öznelliğe dayanır. Ne kadar destansı olursa olsun ortak kökenden gelmenin, özel bir toplumsal kadere sahip olmanın ve kan bağına yarattığı dayanışmadan oluşan bir topluluğun parçası olma duygusu, güçlü inanışlarla beslenir. Bunlar genellikle yadsınılamayan mantık dışı inanışlardır. Bütün bunların sonucunda insan, üyesi olduğu etnik topluluğu diğerlerinden daha üstün görür. İnançtan daha güçlü, motive edici ve körleştirici bir olgu yoktur. Harçlar etnik nitelik olan toplumların bu denli güçlü olmalarının, üyelerini kolayca harekete geçirmeleri ve yıkılmamalarının nedenini bu inançta aramak gerekir. Toplumsal gruplar için geçerli olan, organize suç kartelleri için de geçerlidir. Etnik niteliğe dayalı suç hiyerarşileri hepsinden daha etkilidir. (**Ziegler**, s. 59, 60).

planda bulunmalarına rağmen ön planda üçüncü şahısları kullanırlar. Böylece ülke genelinde çok önemli yer edinen ticari kuruluşları ele geçirirler ve bu aşamadan sonra suça karışmamaya özen gösterirler.

5) Yasal boşlukların yarattığı rant sağlama ve kazanç alanlarını kullanarak, bu alanları ellerinde tutmayı hedeflerler.

6) Aralarında anlaşmazlık bulunan kişileri anlaşdırarak, diğer bir anlatımla uzlaştırıcı rolü üstlenerek bu alandan menfaat elde ederler ve kendilerini adaleti tesis eden unsurlar olarak gösterirler (Koruyucu, arkadaş, danışman, baba görüntüsü sergilemeye çalışırlar).

7) Yerel iş gruplarını kontrol altına alırlar (kuruyemiş, kokoreç, otopark görevlileri, oto kiralama, oto galeri, oto yıkama yerleri vs.). Yasal bir zemin olmadığı için, lüks villa ve işyerlerini kumarhanelere, diğer bir ifadeyle casinolara dönüştürmüşler; hatta bunları taşınabilir hale getirmişlerdir.

8) Her örgütün kendi içerisinde yazılı olmayan kuralları olup, örgüt üyelerinin bu kurallara istisnasız uymaları esastır. Örgüt üyelerinde lidere karşı mutlak itaat beklenir. Sabıkalı olmak, cezaevi görmek gibi vasıflar hiyerarşik yapının gereğidir. Organize suç örgütü lideri ve üyeleri cezaevinden çıktıktan sonra kendilerini daha güçlü zannederler ve cezaevi sürecini bir nevi kariyer olarak görürler. Örgütün içindeki üyelerin kendi aralarındaki hiyerarşik yapı, bu bireylerin örgütteki performanslarına göre belirlenmektedir. Ancak, örgüt içerisindeki akrabalık ve yakın arkadaşlık gibi durumlar hiyerarşik yapının belirlenmesinde daha da belirleyici olan faktörlerdir.

9) Organizasyon üyeleri (tetikçiler vs.) tutuklu veya mahkum oldukları sürece ailelerine bakılır. Bu organizasyonun motivasyonunun sağlanmasında rol oynar.

10) Lüks bir yaşantı sergileyerek, organizasyonun yapısını tanımayan ya da yeni girmek isteyenleri organizasyonun içine çekmeye çalışırlar.

11) Polise suçluyu teslim etme yolunu kullanabilirler. Böylece suçsuz olan üyeler suçu kabul edip teslim olabilirler, bu sırada asıl suçluyu başka alanlara sevk ederler. Gerekliğinde suçu üstlenmek organizasyon üyeliği bakımından önem taşımaktadır. Suç ortaya çıkmış ve ceza alınması söz konusu ise; eylem alt kademedeki elemanlar tarafından üstlenilir. Farklı şahıslar tarafından işlenen değişik suçlar, ger-

çekte aynı şahıslar için aynı amaç uğruna işlenmektedir; olaylar birbirleri ile bağlantılı ya da iç içedir.

12) Yargılamanın geciktirilmesi, tanıkların susturulmasıyla, adalet mekanizmasının işleyişini engellemeye çalışırlar.

13) Organize Suç Örgütü Lider Profili: Haksız menfaat temin etmeyi kendilerine amaç edinmiş olup, bu doğrultuda her türlü suçu işlemektedirler; gerçekleştirilen eylemlere doğrudan iştirak etmemeye özen gösterirler ve mahiyetindeki kişileri çeşitli motivasyonlarla (para, kadın, uyuşturucu vs.) kullanırlar; örgüt üyelerine karşı acımasız bir tavır sergilerler. Ancak, topluma karşı dürüst, yardımsever ve sempatik görünmeye çalışırlar; halkın milli ve manevi duygularını ‘saygı’ görüntüsü altında istismar ederler; lüks yaşantıyı güç göstergesi olarak kullanırlar, örgüt üyelerini ise bu imkânlardan uzak tutarlar; kanunsuz zeminde bulunmadıklarını göstermek için, işadamı kimliğini maske olarak kullanırlar⁸⁰⁰.

14) Organize Suç Örgütü Üye Profili: Örgütün sağladığı motivasyonlarla kullanıldıklarını fark edemezler; toplum içinde elde edemediği konum ve saygıyı, üyesi olduğu örgüt aracılığı ile elde etmeye çalışırlar; suç geçmişine sahiptirler; şiddet içerikli suçlara meyillidirler; eylemlerini, lider korkusu ve örgüt baskısı ile gerçekleştirirler; cezalandırılma veya örgütten dışlanma korkusu yaşarlar; belirli bir meslek sahibi olmayıp, eğitim seviyesi düşük kişilerdir; genellikle 21-35 yaş aralığındadır⁸⁰¹.

Bahsedilen bu karakteristik özelliklerin hangi tür organize suç örgütlerinde var olduğu, Türkiye’deki organize suçluluğun özelliklerini ne şekilde yansıttığı veya karşıladığı tartışma konusudur. Zira, Türkiye’de organize suçluluk tek tip bir yapılanma içerisinde değildir. Bu nedenle Türkiye’de faaliyetlerini yürüten organize suç örgütlerinin tamamını kapsayacak nitelikte bu şekilde ayrıntılı bir özellikler listesine yer vermek oldukça zor olacağı gibi, verilecek bir liste içerisinde eksiklikler taşıyacaktır. Diğer yandan, belirtilen bu unsurların varlığının kabul edilmesi durumunda Türkiye’deki organize suçluluğun büyük ölçekte, siyaset, kamu idaresi ve ekonomik kurumlar üzerinde etkinlik sağlayacak boyut ve yapıda olmadığı sonucuna varılabilecektir. Organize suçluluğun politik yönü bakımından bir belirlemede bulunulmamış-

⁸⁰⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu, s. 92.

⁸⁰¹ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu, s. 92.

tır. Devlet mekanizması içerisindeki bir çok unsurun kullanılmasından söz edilmekle beraber, bunun karar mekanizmalarını yönlendirecek ölçüde olup olmadığı; kamu görevlilerinin rüşvet ve yolsuzluk gibi yöntemlerle yönlendirip yönlendirilmediği gibi hususlar net bir biçimde ortaya konulamamıştır⁸⁰². Söz konusu unsurlar daha

⁸⁰² **Sözür**, Organize Suçluluk, s. 90; TBMM Susurluk Komisyonu Araştırma Raporu'nun Genel Değerlendirmeler kısmında yapılan tespitlerden bir kısmı şu şekildedir: Polis memurları sanıkların sadece koruma görevi yapmak amacıyla tayin ve tahsis edilmedikleri, bunların özel kasıt altında bir araya toplandıkları ve bu suretle; devlet tarafından muhtelif suçlardan aranan kişiler, kumarhane işletmecileri, bir kısım yönetici ve siyasetçiler ile özel hareket daire başkanlığında görevli bazı polis memurlarının cürüm işlemek için teşekkül oluşturdukları veya bu teşekküle katıldıkları anlaşılmıştır. Çıkar amaçlı yasadışı örgütlerin devletle olan ilişkileri vardır ve devletin içinde yasadışı örgütlenme oluşturulmaya çalışılmıştır. Organize suç örgütlerinin devlete sızmalarının başka bir nedeni de, ekonomiktir. Bu örgütler ekonomik güç elde etmek için siyasal gücü de kullanmaktadırlar. Kara paranın aklanmasında, özellikle uyuşturucudan sağladıkları gelirlerin (tahminen 50 milyar \$) aklanması gerekliliği devlete sızmalarında etkili olmuştur. Özetle, kara paranın aklanmasına uygun şartlar her dönemde hazırlanmıştır. Bütün bu organizasyonların bu kişilerce rahatlıkla yapılabilmesi, vize alma zorluğu bulunan ülkelerden kolaylıkla vize almaları ve yasal olmayan işlerini karşı ülkelerde rahatlıkla yapabilmeleri bu organizasyonların yurtdışı bağlantılarının da bulunduğunu göstermektedir. Nitekim, Abdullah ÇATLI'nın 142 kere yurtdışına kolaylıkla giriş ve çıkış yapması, vize zorluğu bulunan ülkelerden kolaylıkla vize alması buna bir örnektir. Diğer taraftan bazı kamu görevlileri söz konusu yasal olmayan gelişmelerde etkili olmuştur. Öte yandan, Türkiye'nin coğrafik ve stratejik şartları da bu oluşumlarda etkili olmuştur. Geniş aile, çıkara dayalı yasadışı örgütlenme biçiminin organize ettiği suç ve suçluyu yasalara karşı koruma güvencesini yasadışı odakların koruması altında gören geniş bir kitle yaratmak ve bu kitlede yer alan bireylere yasadışı işler yaptırmak, ki bunlar; silah, uyuşturucu madde kaçakçılığı, gecekonduculuk, uyuşturucudan kazanılan paraların banka, bankerlik, müteahhitlik ve kumarhanelerde aklanması işlemi, toprak gaspı, işgal, adalet mekanizmasının felce uğratılması, dolaylı iflaslar, irtikap, tekelleşme, tekelleri kırmaya teşebbüs edenlere karşı güç kullanımı, silahlı soygun, gasp, girişimcilik maskesi altında yasal boşluklardan yararlanarak ekonomik çıkar sağlamak, avukatlık mesleğini mafya toplum düzeninin devamını sağlamak amacıyla istismar ederek, adalet mekanizmasına paraziter unsurlar sokmak ve adalet dağıtımında aracılık yapmak, (hemşerilik, akrabalık, dostluk) ilişkileri tesis ederek veya bu ilişkileri kötüye kullanarak kolluk kuvvetlerini devletin değil, Mafya grubun çıkarları doğrultusunda kazanıp yönlendirmek, haraç almak, korsan endüstri kurmak (marka, kaset, plak, ilaç, gıda maddesi ve her türlü sanayi ürününün sahtekarlığı), kalpazanlık, eksik gramajlı ambalajlar, kaçak et kesimi, kaçak gıda maddesi üretimi, pazar yerlerinde yer belirlenmesi, her türlü ihale yolsuzlukları, ihalelerde kaba kuvvet kullanılması, minibüs ve dolmuş hatlarının paylaşımı, çay bahçeleri işletmeciliği, yerel yönetimler üzerinde rüşvet ve kaba kuvvet kullanarak baskı tesis edilmesi, imar ve iskan işlerinde yapılan yolsuzluklara arabuluculuk edilmesi (vergi daireleri, su ve elektrik işleri, tapu dairelerinde) yapılan yolsuzluklarda arabuluculuk yapılması, kamu görevi yapan dairelere para karşılığı adam yerleştirilmesi, sendikalarda faaliyette bulunarak kişi ve gruba çıkar sağlanması, her türlü bilet sahtekarlığı, fuhuşun organize edilmesi, randevu evlerinin korunmasının üstlenilmesi, yolsuzluğa eğilimli bazı bürokratlarla fuhuş ve kumar sektörü yönetimi arasında aracılık yapmak, bürokratik tayinlerde aracılık yapmak, her türlü ideolojik çatışmanın tımandırılması ve böylece silah ve cephane tüketimine uygun pazarlar yaratılması, uyuşturucu pazarları yaratılması terörün bir yönetim ve iktidar aracı olarak sürekli kullanılması, merkezi devlet otoritesine karşı güç kullanarak zaafa uğratılması, meydana gelen otorite boşluğunun yasadışı örgütlü güçler tarafından doldurulması, v.s. Diğer taraftan yasalara herkesten fazla saygılıymış gibi davranmak. Bu iki yüzlü davranışını bilip de bilmiyormuş gibi görünen yandaşları, bürokrati kollamak ve kullanmak. Bu iki yüzlülüğe karşı çıkan bürokrata karşı ise yıldırım amacıyla kaba kuvvet ve silah kullanımı da dahil her türlü gücü kullanmak... baskı yapmak... bu örgütlerin ilgi alanları ve tipik davranışları olmuştur. Hatta bazı kamu görevlilerinin öldürülmesi örnek olarak değerlendirilebilir. Bu kontrol edilemeyen güçlerin devletin bazı kurumlarında çalışan bir kısım görevliler ile ilişki içinde buldukları, siyasî bağlantılar kurdukları kuvvetle muhtemel görülmektedir. 1990'lı yılların başından itibaren Güneydoğu'daki terör olaylarının artış göstermesi, bu bölgede "terör rantı" doğurmuştur. Bu Bölgedeki aşiret reislerinin güçlü hale getirilmesi bu rantın artırılmasını ve bölüşümünü kolaylaştırmıştır. Yasadışı

ziyade Türkiye'deki organize suçluluğun ulusal ölçekteki niteliklerini yansıtmaya gayreti içerisinde olup, Türkiye'deki organize suç gruplarının uyuşturucu, silah, insan, organ kaçakçılığı, kara para aklama gibi faaliyetlerle uluslararası boyutlarda etkinliği düşünüldüğünde bu yönden sergiledikleri özelliklerin ortaya konulmaması bir eksiklik yaratmaktadır⁸⁰³.

Türk suç örgütlerinin bir özelliği de mensuplarının ailesel bir yapıya ait olmalarıdır. Bu yüzden genellikle Türkiye'de suç örgütlerinden bahsederken bazı aileler ifade edilir. Söz konusu aileler arasında organik olmayan bağlantılar olduğu, kişiler ve grupların sürekli değişebildiği söylenmektedir⁸⁰⁴.

Türk mafia babalarının kendilerinden bahsederlerken kullandıkları dil dikkat çekicidir. Eğlence yerlerine “arkadaşları” ile giderler, başka durumlardaysa “adamları” vardır. Kendisinden bahsedecekse ya da kriminal bir ilişki söz konusuysa daima “biz” zamirini kullanırlar. Aile yaşamı suç dünyasının dışında tutulur. Sorulduğunda baba örgüt yönetmez, sadece adamlarının sorumluluğunu taşır, onlara yardım eder. Elbette zamanı geldiğinde yardımının karşılığını ister. Herşey patron-işçi ilişkisi gibi açıklanabilir; aile sözcüğü bir mecaz olarak kullanılmaz. Yer altı dünyasında yoğun bir işbirliği söz konusudur. Fikir farklılıkları olduğunda zirvedeki diğer babalar müdahale eder. Fakat, bu bir aile mahkemesi değildir. Baba, yer altı dünyasında profesyonel olan bazı kişileri (tacirler, müzakereciler, keskin nişancılar, zulacılar, kontrolörler, icracılar, mal tedarik eden kişiler, taşıyıcılar ve devletle bağı olan kişiler vs.) de çalıştırır; bunların aileyle bir ilişkisi yoktur. Eğer bu kişiler iş sırasında güçlüklerle karşılaşılırsa, örneğin cezaevine girerlerse, baba onlara, iyi bir işadamına yakışır biçimde bakarak ailelerinin geçimini üstlenir. “Grup” ve “çete” terimlerine, pis işlerde kullanılan gruplar için, aşağılayıcı anlamda başvurulur. Onurlarına düşkün mafia

örgütlerin yasadışı faaliyetlerinin devlet içerisinde bulunan bazı şahıslarla irtibatlı oldukları anlaşılmıştır. Bu irtibat, yapılan yasadışı faaliyetlere göz yumma, bilfiil işbirliği içerisinde olma şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu yasadışı örgütlerin, genelde uyuşturucu, silah kaçakçılığı, kumarhanelerden gelir elde ederek varlıklarını idame ettirdikleri anlaşılmıştır. Çıkar temeline dayalı organize suç örgütlerinin devletin yasal ve idari bakımdan boş bıraktığı veya zaafiyeti bulunduğu alanlarda, faaliyet sahası bulmakta ve yaşamlarını hem birbirleriyle hem de yurtdışı uzantılarıyla ve bazı kamu görevlileriyle de sürekli veya iş bazında işbirliği yaparak sürdürmekte oldukları görülmektedir. (*TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu Raporu*).

⁸⁰³ Faaliyet gösteren suç organizasyonlarının yapısı köklü olup, birçok ülkedeki diğer organizasyonlarla bağlantılıdır. Coğrafi konumu itibarıyla adeta bir köprü, geçiş yolu olması ve suç örgütleri mensuplarının yalnızca Türkler olmayıp pek çok yabancı uyruklu kişilerden oluşması nedeniyle bu suçlarda uluslararası nitelik ağır basmaktadır. (**Evik**, s. 59).

⁸⁰⁴ **Evik**, s. 61.

babaları, birbirleri hakkında bu terimleri kullanmazlar. Aile bağları büyük bir rol oynamaktadır. Babanın yakın çevresinde öncelikle oğullar, amcalar ve yeğenler yer alırlar. Farklı babaların çocukları arasında çatışmaları frenleyerek barışa katkıda bulunmak, ilişkileri, işbirliğini pekiştirmek gibi nedenlerle evlilikler söz konusudur⁸⁰⁵.

Polis, bir grup, hücre veya birimi yakaladığında, alabileceği bilgi sınırlı kalmaktadır, zira yakalanan kişiler bütün hakkında açıklamalar yapabilecek bir bilgiye sahip değildirler. Bu bağımsız grupları babalar yönetir ve bunlar birbiriyle iş ilişkisi içinde de bulunurlar. Hücrelerde genellikle aynı aileye mensup insanlar bulunur. Genellikle hücreyi yöneten kişi, grubun yaşlı olanıdır. Ancak bazen daha zeki olan, öğrenim görmüş daha bilgili kişi de lider pozisyonunda bulunabilir⁸⁰⁶. Bazı kararların alınması sırasında kendi aralarında tartışırlar, fakat son söz grubun liderine aittir. Yakalanan kişinin polise bilgi vermemesi esastır. Cezaevinde bulunan kişiye ve onun dışarıdaki ailesine grubun lideri bakmakla yükümlüdür⁸⁰⁷.

Türk organize suç örgütleri çalışma yöntemi bakımından da değişiklikler sergilemektedir. Yasal iş dünyasında işleri daha iyi yürütecek tarzda, iş yapma yöntemlerini değiştirmiştir. İletişim teknolojisindeki ilerlemeler, mali ve ticari liberalleşme ve yeni doğan piyasa alanlarını daha iyi sömürebilmek için faaliyetlerinde yerleştirme ve serbestleştirme ilkelerini uygulamaya başlamıştır. Söz konusu organize gruplar, belirli bir projeyi elde etmek için gerekli olduğu müddetçe değişik suç grupları ve yasal şirketlerle stratejik ortaklık kurmakta ve projeyi elde edince dağılmaktadır. Yine, değişik ülkeleri ve kıyı merkezlerini kapsayacak şekilde yapılan karmaşık kara para aklama faaliyetlerini kolay bir şekilde yürütebilmek için kendi bünyesinde bilişim teknolojisi uzmanı ve mali müşavir istihdam etmeye başlamışlardır. Suç ör-

⁸⁰⁵ Bovenkerk/Yeşilgöz, s.158-160.

⁸⁰⁶ Son yıllarda Türk mafiasını oluşturan organizasyonların gerek yapısında gerekse faaliyet yöntemlerinde değişimler söz konusudur. Artık, bir organize suç örgütünün elemanı olabilmek için o örgütün başı olan babanın kan ve sıhri hısımları olmak şart değildir. Babalar, akrabası olmasa bile kendilerine faydalı olacak elemanları bünyelerine katabilmektedir. Türk organize suç grupları; ataerkil ve hantal organizasyon yapılarını da terk etmişler ve organizasyon içerisinde pişmanlık duyanların ihbarı ile örgüt içerisine sızabilecek gizli görevlilerin takibinden kurtulabilmek için esnek ve yatay bir organizasyon ağı oluşturmularındır. Bir başka deyişle; Türk mafiasını oluşturan organize suç grupları, grubun liderlik seviyesinde yapılan işler ile alt seviyede yapılan işler arasındaki mesafeyi açmışlar ve hücre sistemini benimsemişlerdir. Hücre sistemi sonucu: grubun alt seviyedeki personeli, bağlı olduğu grubun üst düzey yöneticileri, organizasyon yapısı ve faaliyetleri konusunda ancak kendisine verildiği ölçüde, çok az bir bilgiye sahip olmaktadır. Türk organize suç grupları, grubun lider kadrosunu perde arkasında tutacak ve grubuna hareketlilik ve esneklik kazandıracak şekilde kendi örgütsel ağlarını oluşturmuştur. (Dursun, Hasan, "Ekonomik Suçlar ve Türkiye'deki Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkileri", (Ekonomik Suçlar), Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y: 18, S: 58, Mayıs-Haziran 2005, s. 237)

⁸⁰⁷ Bovenkerk/Yeşilgöz, s.164-166.

gütleri, suç faaliyetlerini sınır aşan, karşılıklı birbirini destekleyen ağ yapısıyla çok sektörlü olarak çeşitlendirmeye başlamış olup, yasal ve yasadışı faaliyetleri iç içe yürütmektedir. Türk organize suç grupları kendi klasik faaliyetlerini (uyuşturucu kaçakçılığı, haraç, beyaz kadın ticareti, sahte belge ticareti) yürütürken, geniş bir yolsuzluk ağı oluşturmuş ve bu ağdan yararlanarak Doğu ve Orta Asya insanların Batı Avrupa'ya nakli gibi insan kaçakçılığı işine de girmişlerdir⁸⁰⁸. Sahte pasaportlarla Avrupa'ya getirilen kaçak işçiler daha sonra işverenlere ucuz işgücü olarak teslim edilmektedir. Kürtler, Araplar, Iraklılar, İranlılar, Afganlar, Pakistanlılar ve Bangladeşliler Türkiye ve Yunanistan üzerinden İtalya'ya getirilerek insan kaçakçılığı ile ilgilenen organizasyonlara teslim edilmektedir⁸⁰⁹.

Türkiye'de organize suç örgütleri çok çeşitli alan ve boyutlarda ortaya çıkabilmektedir. Haraç, fuhuş, sahtecilik, dolandırıcılık, şantaj, tehdit, adam kaldırma, kasten öldürme, yaralama, hırsızlık, fikri mülkiyet alanında sahtecilik vs. birçok alanda *ulusal sınırlar içerisinde faaliyet gösteren organizasyonlar*; bu faaliyetlere ek olarak uyuşturucu kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, silah kaçakçılığı, gümrük kaçakçılığı vs. alanlarda faaliyet gösteren ve sınır aşan işbirliği ve bağlantılarla varlığını sürdüren *çıkar amaçlı suç örgütleri*; devletin üst kademelerine kadar sızarak siyasi alanda nüfuz elde etmiş ve çok büyük faaliyetleri yöneten, yasal ve yasal olmayan faaliyetlerini bir arada yürüten, liderleri toplum nezdinde saygın konumlara gelmiş olan ve birçok alanda söz sahibi konumundaki *mafia tipi organizasyonlar* ve tüm bu organizasyonlarla karşılıklı fayda için, zaman zaman ortak payda da buluşabilen, özellikle klasik biçimde uyuşturucu ve silah kaçakçılığında önemli bir işleve sahip olan ve bu yolla finansmanının önemli bir kısmını yaratan, diğer organizasyonlardan farklı olarak siyasi amaçlar güden *terör örgütleri*, ulusal ve/veya uluslararası bağlantılarıyla faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu çeşitlilik, organizasyon yapılarında da çok farklılığı beraberinde getirmektedir. Zira, organizasyonlar yürüttükleri faaliyetlere, hedefledikleri amaçlara, sahip oldukları profesyonelliğe ve büyüklüklerine göre farklı yapılanmalara gidebilmektedirler.

⁸⁰⁸ Dursun, Ekonomik Suçlar, s. 237, 238.

⁸⁰⁹ Bovenkerk/Yeşilgöz, s. 52.

4) Organize Suç Örgütlerinin Faaliyet Alanları

Türkiye'deki organize suç örgütlerinin faaliyet alanlarına giren suçlar çok çeşitlidir. Gerek kendi inisiyatifleriyle gerekse ülke içindeki ve dışındaki diğer ulusal veya sınır aşan suç örgütleriyle gerçekleştirdikleri işbirliğiyle günün koşullarının ortaya çıkardığı, kendilerine kazanç getirebilecek her suç, organize suç örgütlerinin faaliyetleri arasına girebilmektedir. Ortaya çıkabilecek yeni koşulların yaratacağı ortamı kendi lehine çevirmeyi bilen suç örgütleri, bu koşullardan faydalanarak, kazanç kapılarını arttıracak yeni suç türlerini de faaliyet alanları içerisine dahil etmektedirler. Yasadışı organ ve doku ticareti, bilişim suçları, internet dolandırıcılığı vb. suçlar bu duruma örnek oluşturabilir. Türkiye'de organize suç örgütlerinin gerçekleştirdikleri suç eylemlerinden bazıları şu şekilde sıralanabilir⁸¹⁰:

a) Uyuşturucu madde ticareti ve kaçakçılığı

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının 2008 yılında hazırladığı raporda şu tespitlere yer verilmiştir: Türkiye, bir yandan içerisinde bulunduğu coğrafyanın bir takım sosyal, ekonomik ve kültürel avantajlarından faydalanırken, diğer yandan özellikle afyon ve türevleri, sentetik uyuşturucular ve uyuşturucuların üretiminde kullanılan ara kimyasalların kaçakçılığını yapan suç örgütlerinin Türkiye'ye yönelik veya Türkiye üzerinden gerçekleştirdikleri uyuşturucu faaliyetlerinden olumsuz yönde etkilenmektedir. Afganistan 2008 yılında dünya afyon üretiminin % 93'ünü tek başına gerçekleştirmiştir. Bu durum, geleneksel üretim merkezleri ile tüketicinin oldukça yoğun olduğu Avrupa ülkeleri arasında en çok kullanılan güzergâhlardan birisi olan Balkan Rotası üzerinde bulunan Türkiye'nin, özellikle Afganistan kaynaklı uyuşturucu maddelerin kaçakçılığı konusunda maruz kaldığı tehlikeyi çok net olarak ortaya koymaktadır. Ayrıca, Aralık 2008'de İstanbul'da gerçekleştirilen bir operasyon neticesinde şampuan kutularının içerisine gizlenmiş vaziyette ele geçirilen 3 kg sıvı kokain yakalaması; doğrudan kaynak ülke olan Venezüella'dan gelmesi bakımından, kokain kaçakçılığı yapan

⁸¹⁰ Evik, s. 59; Sözüer, s. 269; Yenisey, Kurultay, s. 115; Yücel, s. 1068-1070; Ceylan, s. 69 vd.; Dursun, Ekonomik Suçlar, s. 236 vd.; Güner, s. 64 vd.; Taşkın, Karapara, s. 267-270; Cinoğlu/Güneş, s. 137-139; Şafak, s. 22 vd.

uluslararası organizasyonların deniz aşırı kıtalar arasında bile faaliyet gösterebildiklerini, zula yöntemi bakımından ise bu işin ne kadar profesyonelce yapıldığını göstermektedir. PKK terör örgütünün uyuşturucu ile olan bağlantısı 2008 yılı içerisinde ABD tarafından da teyit edilmiştir. PKK terör örgütünün, ABD Başkanlığınca her yıl yapılan ve Mayıs 2008 tarihinde dokuzuncusu gerçekleştirilen “*Uyuşturucu Kaçakçılarının Değerlendirilmesi*” sonrasında; “Yabancı Uyuşturucu Kaçakçıları Belirleme Yasası”nda (Kingpin Act) belirtilen müeyyidelere konu olacak 3 organizasyondan birisi olarak, uyuşturucu madde kaçakçılığı faaliyetlerinde bulunduğu ve bu faaliyetlerden örgütün devamı ve terörist eylemleri için finansman sağladığı resmen tescil edilmiştir⁸¹¹. Türkiye, Güneybatı Asya kaynaklı afyon ve türevi uyuşturucu maddeler ile Doğu Avrupa kaynaklı captagon maddesi kaçakçılığından transit geçiş güzergahı olarak etkilenirken, Güney Amerika kaynaklı kokain ve Batı Avrupa kaynaklı ecstasy maddesi kaçakçılığından ise hedef ülke olarak etkilenmektedir⁸¹². Çulcu’ya göre; Altın Hilal (Afganistan, Pakistan, İran) ve Altın Üçgen (Laos, Myanmar, Tayland) adı verilen bölgelerde üretilen uyuşturucu Türkiye üzerinden Batıya sevk edilmektedir. Bir başka ifade ile Türkiye uyuşturucu kaçakçılığında “köprü” olarak kullanılmaktadır⁸¹³. (Faaliyet gösteren suç organizasyonlarının yapısı köklü olup, birçok ülkedeki diğer organizasyonlarla bağlantılıdır. Suç örgütleri mensuplarının yalnızca Türkler olmayıp, pek çok yabancı uyruklu kişilerden oluşması, bu suçlardaki uluslararası niteliği ön plana çıkarmaktadır⁸¹⁴.

b) Silah ve mühimmat kaçakçılığı

Türkiye’deki silah ve mühimmat kaçakçılığı; bu suçtan kazanç elde etmeyi amaçlayan şahısların, komşu ülkelerden özellikle Irak’tan Türkiye’ye soktukları silahları, zula yöntemleri ile kamufle ederek, çeşitli araçlarla değişik yerlerdeki alıcılara ulaştırmaları şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra Karadeniz Bölgesinin doğusunda, karayolu ile ulaşımı zor olan ilçe ve köylerde üretilen el yapımı silah-

⁸¹¹ *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu*, s. 1-9.

⁸¹² *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu*, s. 41.

⁸¹³ **Çulcu**, Mafya Üzerine Notlar, s. 143; Ayrıca bkz. **Güner**, s. 66-69; **Dursun**, Ekonomik Suçlar, s. 238, 239.

⁸¹⁴ **Evik**, s. 59.

lar ve az sayıda da olsa kuru sığıdan çevrilme tabancalar da silah kaçakçılığına konu olmaktadır. Türkiye'deki silah ve mühimmat kaçakçılığı olaylarına yönelik gerçekleştirilen operasyonlarda, genellikle kaynağına göre iki farklı türde silah söz konusu olmaktadır. Bunlardan birincisi; Irak ve Suriye sınırlarından Türkiye'ye sokulan yabancı menşeli fabrikasyon silahlar, ikincisi de; Doğu Karadeniz Bölgesi ağırlıklı olmak üzere Türkiye'de kaçak olarak imal edilen el yapımı silahlardır⁸¹⁵. Irak ve Suriye sınırlarındaki fiziki engellerin bazı yerlerde bulunmayışı ya da yetersizliği sınır kapılarındaki yoğunluğun getirdiği denetim eksikliği, silah edinmedeki geleneksel yaklaşım, terör ve organize suç örgütlerinin silaha olan talepleri olarak sayılabilecek başlıca sebepler, silah ve mühimmat kaçakçılığını tetikleyen nedenlerdendir. Ayrıca, Avrupa Birliği üyesi ülkelerde silah ve mermi edinmedeki yasal kolaylıktan yararlananlar, edindikleri silah ve parçalarını Türkiye'ye getirerek pazarlamak istemektedirler⁸¹⁶.

c) İnsan ticareti ve kaçakçılığı

Türkiye'nin coğrafi konumu itibariyle Asya ile Avrupa arasında bir köprü durumunda olması Türkiye'yi göçmen kaçakçılarının kullanmakta oldukları bir transit ülke haline getirmektedir. Örneğin Türkiye yerine, Karadeniz'in kuzeyinden yapılacak geçişlerde (Türkmenistan, Rusya, Ukrayna, Beyaz Rusya, Romanya) geçişin daha uzun, geçilecek ülkelerin daha fazla sayıda olması coğrafi ve iklim şartlarının daha sert olması ve Irak'ın kuzeyinin karışık ve emniyetsiz bir durum arz etmesi dolayısıyla ile İran-İrak-Suriye-Akdeniz yolunun kullanılamaması ve Türkiye'nin doğuda sarp, dağlık, kontrolü güç olan kara sınırlarına, batıda ise çok uzun deniz sınırlarına sahip olması Türkiye'yi kullanılabilir bir güzergah haline getirmektedir. Ege adalarının kıyılarına çok yakın olması da göçmen kaçakçılarının Avrupa Birliği'ne açılan

⁸¹⁵ *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu*, s. 96-99; Habur Sınır Kapısı'ndan geçen kamyonun mazot deposundan çıkan suikast silahları: Üç adet susturuculu Uzi, Kalaşnikoflar, tabancalar, mermiler... Bu küçük çaplı cephaneliğin teslim adresi hâlâ meçhul... Ama silahlar Kuzey Irak'tan geldiğine... Ve istihbarat birimlerine göre Hizbullah da PKK gibi Kuzey Irak'a yerleşme çabasında olduğuna göre akıl yürütmek zor değil. İçişleri Bakanlığı yetkilileri, mazot deposundan çıkan silahlara pek şaşırdı denemez. Çünkü depo marifetiyle kaçakçılık sıkça rastlanan yöntem: ‘‘Hatta bazen şoförün bile haberi olmuyor. Dolmuş için kamyonunu teslim ediyor. Boşaltırken de fark edemezse ruhu duymuyor. Kaçakçılığın farkına varınca ihbar edip bize yardım eden şoförler de çıkıyor.’’ (Berberoğlu, Enis, ‘‘Resmi Silah Zulası’’ *Hürriyet*, 01.02.2001).

⁸¹⁶ *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2007 raporu*, s. 51 vd.

bir kapı (Yunanistan) olarak burayı kullanmalarına neden olmaktadır. Yeni bilgi teknolojisi ile sermaye ve insan transferinin kolaylaşması göçmen kaçakçılığını daha da kolay işlenebilir bir hale getirmektedir⁸¹⁷.

Göçmen kaçakçılığı suç faaliyetlerinin, Türkiye’de çıkış hareketlerine bakıldığında ise; geçişlerin karayolu güzergâhı kullanılarak, tırlar ve kamyonlar içerisindeki gizli bölümlerde saklanmak suretiyle gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte, sahte pasaportlarla veya sahte belge ibraz edilerek alınan vizelerle gerek hava hudut gerekse kara hudut kapılarından geçişler olabildiği gibi, Ege kıyıları üzerinden deniz yoluyla kaçak geçişler de olabilmektedir. Ayrıca, özellikle son yıllarda gündeme gelen yeni bir güzergahta ise, suç organizasyonlarının kaçak göçmenleri teknelerle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üzerinden önce Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’ne oradan da Yunanistan veya İngiltere’ye götürdükleri bilinmektedir⁸¹⁸. Bazı Asya ve Afrika ülkelerinden deniz, hava ve karayoluyla Türkiye’ye legal veya illegal yollardan gelen yabancılar göçmen kaçakçılığı suçunun konusunu oluşturmakta; bu kişiler Türk vatandaşlarının da yer aldığı göçmen kaçakçılığı organizasyonları vasıtasıyla Yunanistan, İtalya, Almanya, Hollanda ve İngiltere gibi bazı Avrupa ülkelerine yönelmektedir. Göçmen kaçakçılığı faaliyetleri gerçekleştiren organizasyonların kullandıkları bazı yöntemler şunlardır: sahte pasaport, vize veya kimlikler kullanılarak sınır kapılarından geçiş, yürüyerek, yüzerken veya araçlarla yasal olmayan sınır bölgelerinden geçiş, sürat botları, küçük tekneler veya eski büyük gemilerle deniz yoluyla geçiş, tır, kamyon, karava gibi araçlarda zula diye tabir edilen bölümlerde gizlenerek karayoluyla geçiştir⁸¹⁹.

d) Tefecilik

Tefecilik suçu; nakit sıkıntısı, borcu borçla kapatma, fiyatlardaki dalgalanmalar ve bilgisizlik gibi nedenlere dayanmaktadır. Bunun neticesinde, tefecilik ülke ekonomisine ve sosyal hayata ciddi zarar vermekte ve kayıt dışı ekonominin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Başkalarının düştüğü zor durumdan faydalanarak

⁸¹⁷ Doğan, s. 171 vd.

⁸¹⁸ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu s. 63, 64.

⁸¹⁹ Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2006 raporu, s. 105.

haksız kazanç sağlanmakta ve borçlandırılan kişinin, ekonomik yönden yıkımına neden olunmaktadır. Ayrıca, bu suç türü; cebir ve tehdit yoluyla topluma korku salan organize suç örgütlerinin faaliyet alanını genişletmektedir⁸²⁰. Türkiye’de de organize suç örgütlerinin faaliyetleri nedeniyle sergiledikleri yöntemler ve neticesinde sağladıkları güç ve korku ortamından faydalanarak, özellikle zor durumda olan kişilere borç para vererek, daha sonra bu parayı oldukça yüksek bir faizle geri ödemesini talep etmeleri ve bunun için tehdit, şiddet gibi yollara başvurmaları, bunun uzantısı olarak adam öldürme, yaralama, malvarlığına karşı suçlar vb. suçları eyleme dökmeleri söz konusu olmaktadır. Tefecilik, “aracı kurumların dışındaki kişiler tarafından yasal faiz oranının çok üzerinde bir faiz oranında borç verme” anlamını taşımaktadır⁸²¹. Ekonomik istikrarsızlığın, krizlerin sık yaşandığı; ihtiyaçların çoğaldığı anlarda alım gücünün düşük olduğu, ekonomik alanda ve gelir düzeyinde dengesizlik ve adaletesizliklerin söz konusu olduğu Türkiye’de tefecilik faaliyetlerinin organize suç örgütlerinin sık sık başvurdukları belli başlı gelenekselleşmiş temel faaliyetlerinden olduğunu söylemek mümkündür.

e) Diğer Suç Alanları

Türkiye’de varlık gösteren suç örgütlerinin açıklananlar dışında; nükleer ve radyoaktif madde kaçakçılığı, yasadışı organ ve doku ticareti, fuhuş ve illegal pornografi ticareti, organize biçimde işlenen hırsızlık, dolandırıcılık, kredi kartı dolandırıcılığı, kumar⁸²², çek- senet tahsilatı, tehdit yoluyla koruma parası ve haraç alınması, fidye karşılığı adam kaçırma, kasten öldürme ve yaralama, gümrük kaçakçılığı (altın, tütün ve alkol, emtia, akaryakıt, motorlu taşıt vs. kaçakçılığı), kültür ve tabiat

⁸²⁰ *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu*, s. 78.

⁸²¹ <http://tdkterim.gov.tr>, 25.05.2009.

⁸²² Kumar, gerek yüksek ve kolay kazanç, gerek suç örgütlerinin elde ettikleri kara paraların aklanması için elverişli bir yol yaratması nedeniyle, Türkiye’deki organize suç örgütlerinin yasadışı olarak gerçekleştirdikleri önemli faaliyetlerdendir. Özellikle Türkiye’de kumarhanelerin kapatılmasının (yasaklanmasının) ve kumarın yasal olarak desteksiz kalmasının ardından lüks villa ve işyerleri kumarhanelere dönüştürülmüş ve hatta bunlar taşınabilir hale gelmişlerdir. (*Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2007 raporu*, s. 48); Suç örgütlerinin en büyük gelirlerini yasak mal ve hizmetlerin temininden elde ettikleri düşünülürse, yasadışı kumarın da suç piyasasında önemli bir yerinin olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

varlıkları kaçakçılığı, sahte para imali⁸²³, kara para aklama, belgede sahtecilik, fikri mülkiyet hakları sahteciliği (marka ve patent taklitçiliği, telif hakları)⁸²⁴, kamu arazilerinin işgali ve yağmalanması, ihaleye fesat karıştırma, rüşvet ve yolsuzluk⁸²⁵, kapkaççılık ve dilendirme⁸²⁶, arsa spekülasyonları ve gecekondü ticareti, karaborsacılık, çevre suçları, yalan tanıklık, cebir, tehdit, şantaj, terörizm, bilişim suçları⁸²⁷ vb. suç alanlarında faaliyet gösterdikleri bilinmektedir.

⁸²³ Teknolojinin gelişimi paralelinde baskı ve matbaacılık teknikleri de çok ileri boyutlara ulaşmış, sahte olduğunun anlaşılması çok zor olan, çok detaylı ve özenle gerçeğine uygun bir şekilde sahte paraların basılması söz konusu olmaktadır. Türk Lirası, ABD Doları, Euro’ a gibi türlü para birimlerinin sahteleri kolaylıkla basılabilmektedir. (*Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2001 raporu*, s. 73).

⁸²⁴ Birçok tanınmış markanın taklitlerinin üretilerek bu alandan kazanç elde edilmesi, patentlerin taklit edilmesi, fikir ve sanat eserlerinin sahte kopyalarının çoğaltılarak piyasaya sürülmesi (kitap, müzik veya sinema CD ve DVD’leri vs.) suç örgütlerinin faaliyet alanları içerisinde; Bu konuda ayrıca bkz. **Akyıldız**, s. 161 vd.

⁸²⁵ Rüşvet ve yolsuzluk sonucunda elde edilen menfaatlerin yeniden normal, meşru düzene aktarılmasını sağlamak için kara paranın aklanması yöntemleri uygulanmaktadır. Bu çerçevede içinde çoğu zaman offshore finans merkezleri önemli bir rol oynamaktadır. Bazen uzak adalarda, banka veya vergi cenneti olarak bilinen yerlerde kurulan tabela şirketleri veya posta kutusu şirketleri bu amaçla kullanılmaktadır. Yolsuzluk sonucunda elde edilen, aslında suç konusu olan para veya diğer değerler bu, offshore finans merkezlerine transfer edilebilmektedir. Bu arada yolsuzlukların çok ince, rafine türleri günümüzde önümüze çıkmaktadır. Bu çerçevede muhasebe oyunları yapılabilmektedir. Sahte faturalar, makbuzlar kullanılabilir. Rüşvet amacıyla birtakım kara kasalar oluşturulabilmektedir. Bunlar bilanço dışında tutulmakta ve yabancı ülkelerdeki ihaleler için örtülü bir biçimde kullanılabilir. (**Türk, Hikmet Sami**, “Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadelede Uluslararası İşbirliği”, (**Rüşvet**), <http://www.yavin.adalet.gov.tr/>, 25.05.2009)

⁸²⁶ Bilhassa yaşamın hızlı aktığı, günlük yaşamın düzensiz olduğu, yaşam standardının gelir adaletsizliği neticesinde dengesizlik gösterdiği, geçim sıkıntısının daha yoğun hissedildiği, hızlı nüfus artışı ve göçün muhatabı olan, yoğun işsizlik potansiyeline sahip olan; bunun yanı sıra sosyal ve kültürel aktivitelerin daha yoğun yaşandığı, eğlence anlayışının değişiklik gösterdiği metropollerde, çarpıklıkların ve düzensizliğin neticesinde suç oranları artış göstermektedir. Bunun yanı sıra yoksulluk, düşük kültür seviyesi gibi nedenler bu kentlerde tutunamayan kişilerin çeşitli kişi veya grupların yönlendirmesine maruz kalmasına, bu gruplar tarafından kullanılmasına sömürülmesine neden olmaktadır. Koşullarla beraber suç potansiyelinin ve suça yönelen insan sayısının büyük bir yoğunluk gösterdiği bu yerlerde suç örgütleri kapkaççılık ve dilendirme gibi faaliyetleri de yönetmektedirler. Günümüzde kullanılan anlamıyla “kapkaççılık” çok eski bir olguyu ifade etmemektedir. Keza, bu olgu son yıllarda özellikle büyük şehirlerde kalabalık bölgelerde, çevreden gelecek hareketlere karşı hazırlıksız olan kişilerin çanta, cüzdan, cep telefonu vs. maddi değere sahip eşyalarının, kişinin üzerindeyken alınmasını ifade eder biçimde kullanılmaktadır. Sözlüklerde “kapkaççı”: “kapıp kaçmak yoluyla hırsızlık yapan kimse”, şeklinde ifade edilmektedir. Yine, şehirlerin sokaklarında mendil vs. satan, bir takım metotlarla kendilerini mağdur olarak göstererek para isteyen, dilenen kişilere sık rastlanmaktadır. Öyle ki bir şehrin sokaklarında belirli bölgelerde bu tür eylemlerde bulunan kişiler birbirlerini tanımakta, birbirleriyle ortak hareket etmekte ve bazı grupların yönlendirmelerine maruz kalmaktadırlar. Bu kişilerin aynı bölgeye mensup kişilerden oluşması da bu durumu kanıtlar niteliktedir. Kazanç elde etme metotları konusunda, her türlü yolu deneme konusunda tereddüte düşmeyen suç örgütleri, kendilerine gelir sağlayabilecek bu tür bir suç alanını boş bırakmak istemeyeceklerdir. Ancak buradan, sokaklarda bu tür tehlikeleri saçan gençlerin veya çocukların örgütlerin doğrudan elemanı oldukları anlaşılmamalıdır.

⁸²⁷ Hakaret, müstehcenlik, rüşvet, dolandırıcılık, kumar oynatmak, uyuşturucu madde kaçakçılığı, terör suçları propagandası gibi birçok suç türü, bilişim sistemleri aracılığıyla da işlenebilmektedir. Teknolojinin hızlı gelişimine paralel olarak, hayatımızın vazgeçilmez parçası haline gelen bilgisayar, cep telefonu, hafıza kartları, CD, DVD gibi elektronik cihazlar aynı zamanda birçok suçun işlenme-

Girişimci ruh kazanan suç örgütleri; aynı zamanda yasadışı faaliyetlerinin üzerini örtmek ve bir anlamda yasallaşarak daha geniş alanlarda faaliyet gösterebilmek adına birçok yasal işkolunda faaliyet gösterebilmektedir. Bu görüntü altında ihalelere kendisi girmekte, büyük şirketleri kendisi yönetmekte, ithalat-ihracat yapmakta, bankacılık sektörüyle yakın ilişkiler kurmakta ve yasal piyasa içerisinde kendisine yer edinmektedir⁸²⁸.

C) Türkiye’de Organize Suçluluğa İlişkin Olarak Getirilen Düzenlemeler

1) 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki Düzenlemeler

765 sayılı Türk Ceza Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 13 Mart 1926 tarihinde kabul edilmiş; 1 Temmuz 1926’da ise yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanun 1889 tarihli, Zanardelli Kanunu olarak da isimlendirilen, İtalyan Ceza Kanunu’ndan iktibas edilmiştir. Bahsi geçen 765 sayılı Türk Ceza Kanunu 1926 yılından bu yana birçok değişiklik geçirmiş ve 13/11/2005 tarih ve 25642 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 04/11/2004 tarih ve 5252 sayılı kanunun 12. maddesi ile, 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla tüm ek değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Kanun’un yerini 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren, 26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu almıştır.

Türkiye’de yaklaşık 80 yıl müddetince uygulama bulan bu kanunun getirmiş olduğu hükümler ve bu hükümlerin uygulaması, aynı zamanda 5237 sayılı Kanuna da rehberlik etmesi açısından, önemlidir. Cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçu 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu’na benzer bir şekilde, ilk kez 1274(1858) Ceza Kanununame-i Hümayunu’nun 58. maddesinde düzenlenmiştir. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ise 313. maddesinde cürüm işlemek için teşekkül (örgüt) oluşturma

sinde araç haline gelmiştir. (*Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu*, s. 107); Belgelerde sahtecilik, kredi kartı dolandırıcılığı, kara para aklama, internetin sunduğu bir çok suç tiplerinin yanı sıra; tehdit, şantaj, fikri mülkiyet hakları sahteciliği, pornografi vs. birçok suç da bilişim sistemleri aracılığıyla işlenebilmektedir.

⁸²⁸ Türkiye’de organize suç örgütleri inşaat, turizm, otelcilik, eğlence, taşımacılık ve ulaşım sektörü, ihale ve iş takibi, kumarhane işletmeciliği, okul servisi, dolmuş hattı, pazar yerleri ve otoparkların paylaşımı, at yarışları, atık madde, döviz alım satımı, talih oyunları, petrol nakliyat ve ticareti, arazi, oto kiralama ve yıkama, emlak alım-satımı, finans, işçi simsarlığı, dernek, vakıf ve spor kulüpleri alanlarında faaliyet göstermektedirler. (**Ceylan**, s. 77, 78).

suçunu, 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nun 248. maddesinden iktibas etmek suretiyle düzenlemiştir. Söz konusu hüküm, düzenlenmesinden bu yana 1936, 1937, 1979, 1987 yıllarında ve son olarak da 6.6.1991 tarihli 3756 sayılı kanunun 4. maddesiyle değişikliklere uğramıştır. Bugün ise bu hüküm yerini 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinde düzenlenen “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçuna bırakmıştır. İki hüküm birbiriyle temel ve önemli farklılıklar arz etmektedir. Bu farklılıklara çalışmamızın esasını teşkil eden 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu incelenirken değinilecektir.

Mülga Kanununun 313. maddesi hükmünden kısaca bahsetmenin, önceki dönemdeki uygulamaya ilişkin zihinlerdeki bilgileri tazeleyeceği düşüncesiyle yararlı olacağını düşünüyoruz. Öncelikle cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme suçu Kanun'un “Cürümler” başlıklı ikinci kitabının “Ammenin Nizamı Aleyhine İşlenen Cürümler” başlıklı beşinci babının ikinci faslında düzenlenmiştir. Maddenin ilk fıkrasına göre: *“her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlara veya bu teşekküllere katılanlara bir yıldan iki yıla kadar ağır hapis cezası verilir”*⁸²⁹. Burada suçun oluşması için örgütün bir suç işlemesi aranmamaktadır⁸³⁰. Bu

⁸²⁹ “...sanıkların tam bir dayanışma ve işbirliği içinde sanık Abdullah T. Y. liderliğinde sürekli biçimde, yasal yetkileri bulunmadığı halde yurt dışındaki bazı üretici firmalara ait etiket, yeterlilik ve garanti belgelerini bilgisayar ortamında taklit ederek çoğalttıkları ve bu belgelerle Sağlık kuruluşlarınca açılan malzeme alım ihalelerine katılarak, yurt içinde üretmiş oldukları malzemeleri ithal malzeme gibi sattıkları, satılan bu malzemeler için açılacak ihale öncesindeki teknik şartnamelerin de kendi talepleri doğrultusunda hazırlanması ve ihale bedellerinin tahsili için alıcı sağlık kuruluşlarına yasaların suç saydığı yöntemlerle maddi çıkar sağladıkları, böylesine yasadışı faaliyetlerini yasal olarak kurulmuş bir şirket içinde gerçekleştirmeleri, eylemlerini suç olmaktan çıkaramayacağı cihetle; Mahkeme'nin sanıkların eylemlerini TCK'nın 313. maddesi kapsamında değerlendirmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir”. (Yar. 8. C.D., 13.05.2002, 166 E. /6026 K.), (Ünver, M. Naci, *Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, Ankara, 2002, s. 18); “...sanıkların yasadışı yollarla Uzak ve Ortadoğu ülkelerinden Türkiye'ye gelen göçmenler ile bir kısım Türk vatandaşlarını yasadışı yöntemlerle ve yüksek ücretler karşılığı kaçak işçi ya da sığınmacı olarak başta İtalya'ya olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerine gemilerle göndermek için tam bir organizasyon ve işbirliği içerisinde önceden anlaşılıp bu amaç etrafında örgütlendikleri; sığınmacıların gemilere bindirilip taşınması aşamasında yakalanmaları olasılığını ortadan kaldırmak için kıyı bölgelerindeki kamu ve özel kuruluşlarda görevli kişilerle bağlantı kurup, onlara maddi çıkar sağlayarak böylece önceden belirlenen bölgelerden sığınmacıları yurt dışına gönderilmek üzere birçok kez girişimde buldukları, bu amaçla aynı şekilde Gübretaş A.Ş.'ye ait fabrikada paketleme şefi olarak çalışan sanık H.B., güvenlik görevlileri M.D. ve V. K.'ya da maddi çıkar sağlayarak, olay günü gece deniz kıyısındaki fabrikaya ait özel bölgeye tır ve kamyonlarla getirip bıraktıkları 403 sığınmacının hava koşullarının bozuk olması nedeniyle gemilere binememesi üzerine olayın ortaya çıktığının anlaşılması karşısında mahkemenin, bu sanıkların eylemlerinin TCK'nın 313. maddesinde düzenlenen suç tipine uyduğu yönündeki kabul ve uygulanmasında bir isabetsizlik görülmediğinden...” (Yar. 8. C.D., 7.2.2002, 14106 E./1323 K.), (Ünver, M. Naci, s. 29, 30); “... A.T.B. başkanlığında aynı amaç doğrultusunda örgütlenen sanıkların 1991 yılından 1997 yılı sonuna kadar Aydın-İzmir illeri ve çevresinde önce kumarhane işletmeye başlayarak silahlandıkları, halk üzerinde baskı kurarak çek-senet tahsilatı yaparak haraç topladıkları, çok sayıda kişinin para, menkul mal ve araçlarını gasp ederek gayrimenkulleri-

anlamda, suç işleme amacıyla sürekli biçimde bir araya gelerek bir örgütün oluşturulması yeterlidir⁸³¹. Burada, iştirakin, basit bir birleşmenin ötesinde bir anlam söz

ni tehditle devraldıkları, kendilerine engel gördüklerini öldürdükleri ve yaraladıkları, bu cümleden olarak Menekşe ailesinden de çok sayıda kişiyi öldürüp yaralayarak evlerini bombaladıkları, bu ailenin parasal kaynaklarını kesmek amacıyla onlar tarafından o sırada işletilmekte olan Aydın genelevini bombaladıkları, çete elemanlarından M. ve S.'nin öldürülmesi olayı sonrasında bu öldürme olayının soruşturmasını üstlenip sonra da intikam amacı ile E.T. ve üç garson ile H.A. ve T.A. isimli şahısları döverek öldürüp, kafalarını keserek cesetlerini sakladıkları, çetenin legal bir görünüm alabilmesi amacıyla ile Tek-Bay A.Ş. adı altında kurdukları şirket vasıtası ile Tedaş A.Ş.'ye ait Aydın ilinde elektrik sayacı okuma ve açma-kapama ihalelerini silahlı tehdit ve baskılar sonucu aldıkları, Aydın Belediyesi çöp toplama ihalesinde aynı şekilde silahlı tehdit ve baskı kurdukları, bu ihaleyi kazanamayacaklarını anladıklarında ise çete elemanları vasıtası ile olay çıkartarak ihalenin iptalini sağladıkları, bu amaçla Aydın Belediye Başkanının makam aracını kurşunlayarak o sırada araçta bulunan Belediye Başkanının oğlunu yaraladıkları, bazı yerel kamu görevlilerine maaş bağlayıp onların desteği ile eylemlerinin gerçekleştirilmesini kolaylaştırdıkları, bazı emekli emniyet mensubu ve askerlerin çeteye silah, malzeme temini ve istihbarat ve organizasyon konularında desteklerini aldıkları, satın aldıkları benzinlikler, bağ evleri ve işlettikleri kumarhaneleri örgüt merkezleri olarak kullanarak sürekli uzun namlulu tüfeklerle nöbet turarak buralarda silahlı eğitim ve örgütsel çalışma yaptıkları, çete reisi olan A.T.B.'nin sürekli çelik yelek giyerek yakın korumaları ile eskort aracı kullanarak dolaştığı, tetikçi ve yakın koruma grubunun doğrudan A.T.B.'dan aldığı talimatlarla istihbarat ve lojistik destek sağlayan çete elemanlarının da yardımı ile operasyonlar yaptıkları, çeteye dolaylı destek veren M.B, R.Y. ve temyiz etmeyen diğer sanıkların yardımı ile eylemlerinden sonra barınıp saklandıkları, çete ile ilgili eylemleri nedeni ile cezaevine giren elemanları ve onların ailelerine parasal yardım yapılarak çete ile bağlarının sürekliliğinin sağlandığı, böylece tüm sanıkların bir örgüt disiplini ve emir komuta zinciri altında işbölümü yaparak suç işleme amacı ile bir araya geldikleri ve yukarıda sayılan eylemleri bazı kamu personeli ile yakın şahsi, siyasi ve parasal ilişkiler de kurmak suretiyle bu yapı içerisinde gerçekleştirdikleri, yapılan operasyonlarda örgüte ait çok sayıda uzun namlulu, pompalı, dürbünlü tüfekler ile susturuculu ve otomatik de olmak üzere çok sayıda tabanca yakalandığı dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşılabilir olmakla mahkemenin sanıklarının eylemlerinin suç işlemek için teşekkül oluşturmak olarak kabulünde bir isabetsizlik görülmemiş...” (**Yar. 8. C.D., 25.1.1999, 13416 E./161 K**), (**Malkoç, İsmail, Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, C: 2, Ankara, 2002, s. 2538, 2539**).

⁸³⁰ “Maddede öngörülen teşekkül, basit bir birleşmeyi değil, birden çok veya belirsiz sayıda suçların işlenmesi yönündeki birleşmeyi zorunlu kılar ve henüz bir suç işlenmemiş olduğu halde, bu amaçla teşekkül oluşturanlar cezalandırılırlar. Bu düzenlemeyle güdülen amaç müstakbel suçların önlenmesidir”. (**YCGK, 11.12.2001, 8 E./248-288 K.**), (**Malkoç, s. 2520**).

⁸³¹ “Bir suç işleme kararlılığı ile birden fazla kişinin bir araya gelmelerinin süreklilik ögesi içermemesi cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suçunun unsurlarını oluşturmaz”. (**Yar. 8. C.D., 2.7.2001, 7261 E./12457 K.**) (**Ünver, M. Naci, s. 58, 59**); “Cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suçu, niteliği itibarı ile “mütemadi” suçlardan olup, özel kast ile işlenebilir bir suçtur. Suçun süreklilik göstermesi, teşekkül mensupları arasında düzenli, planlı ve eylem paylaşması olması, zorunlu bir öge olmamakla birlikte, teşekkülün bünyesinde yönetim, yönetici, dayanışma ve disiplin bulunması ayrıca belli suçların işlenmesi için irade birliğinin var olması, suçu TCK'nın 64 ve 65. maddelerinde yazılı “...iştirak, azmettirme, müzaheret ve muavenet...” katılmalarından ayırmaktadır. Çünkü anılan maddelerde teşekkül dayanışması ve süreklilik yoktur”. (**As. Yar. Drl. Krl., 13.12.1984, 1984/260 E./1984/252 K**) (**Savaş, Vural/Mollamahmutoğlu, Sadık, Türk Ceza Kanunu'nun Yorumu, Ankara, 1999, s. 3037-3038**); “...Olayda, sanıkların 16-18 yaşlarında, ergenlik çağının heyecanı içerisinde, aile yapısından kaynaklanan disiplin boşluğundan yararlanıp, macera amacıyla ve özentisi olarak bir araya gelerek, kendi ailelerinin para ve altınlarını, onların rızaları dışında alıp, bazı kişilerin de yardımlarıyla altınları paraya çevirerek, gelişigüzel bar ve pavyonlarda, oyun salonlarında, kısa bir süre içerisinde harcadıkları sırada gözaltına alındıkları, sorgulamaları esnasında da “yurtdışına kaçıp, yasadışı örgüt mensuplarına katılmak amacıyla kendilerini kanıtlamak, takdir kazanmak için adam öldürmeyi planlayıp uygulamaya koyduklarını, örgüte para sağlamak amacıyla da iki kez gasp suçu işlediklerini” aşamalarda değişen biçimde ikrar ettikleri anlaşılmaktadır. Ancak, ikrar edilen gasp suçlarının işlendiğinin tesbit edilemediği emniyet Müdürlüğü'nün kayıtları ve cevabi yazısı ile bildirilmiş böylece bu yoldaki ikrarın boşlukta kaldığı gibi, öldürme suçunun hazırlığı konusunda da gerek mağdurla-

konusudur. Birden fazla veya belirsiz sayıda suçların işlenmesi için sürekliliği olan bir yapılanmadan, örgütten söz edilmektedir. Eğer belirli bir suçun işlenmesi söz konusu ise suç ortaklarının sorumluluk rejimi, iştirake ilişkin genel hükümlere göre saptanacaktır. İştirakta belirli bir suçun işlenmesi söz konusu olunca, suça iştirak edenler arasında devamlı bir işbirliği aranmaz ve suçun işlenmesi ile birlikte iştiraka dahil olanların sorumluluğu da tesbit edilebilir ve işlenen suç, ortakların sorumluluğunu da tayin eder. Buna karşılık, suç işlemek amacıyla kurulan bir teşekkülden bahsedebilmek için teşekkül ilişkisi ve dolayısıyla dayanışma ve süreklilik olduğu gibi, işlenmesi tasarlanan ve işlenen eylemle teşekkül arasında bir bağ ve bütünlük vardır.⁸³². Yine, burada bir tehlike suçu söz konusudur⁸³³. Söz konusu hüküm genel ve

rın açıklamaları gerekse böyle bir eylemin ortaya konulabilmesi için gereken araç ve gereç ile eylemin hazırlık çalışmalarının da bulunmaması karşısında, sanıkların ellerine geçirdikleri paraları şüursuzca birlikte harcamalarının ötesinde, herhangi bir eylemin varlığı dosya içeriği ile kanıtlanamamış, bu nedenle de mahkeme huzurundaki açıklamaları da nazara alınarak bu nitelikteki soyut bir ikrarın, başlı başına mahkumiyete yeterli sayılmasına olanak bulunamamıştır. Kaldı ki; TCK'nın 313. maddesinde düzenlenen suç, tehlike suçu olup, ceza hukukunda genel ilkeye bir istisna getirmek suretiyle, toplum yararına, hazırlık hareketlerinin cezalandırılmasını öngörmüştür. Amaç, müstakbel suçları önlemektir.... Şu hale göre, sanıkların düşünce ve eylemlerinde süreklilik bulunmadığı, cürüm işlemek için düzenli ve planlı ortaklık, yönetim, dayanışma ve disiplin gibi öğelerle bir araya gelmedikleri, böyle bir çalışma içerisinde olmadıkları da dosya içeriğinden anlaşılmasına göre suçun yasal öğelerinin de oluşmadığı... (Yar. 8. C.D., 3.7.1986, 2763E/4070 K.), (Savaş /Mollamahmutoglu, s. 3039-3040).

⁸³² Önder, Ayhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul, 1994, s. 429; Sözüer, Organize Suçluluk, s. 98; "... Sanıkların kişisel öç almak amacıyla bir olaya özgü olarak bir araya gelip yaralama ve öldürme olayını gerçekleştirmelerinden ibaret oluşta TCK'nın 313. maddesindeki teşekkülün unsurlarının bulunmadığı anlaşılmalı, mahkemenin beraat hükmü kurmasında bir isabetsizlik görülmemiştir". (Yar. 8. C.D., 20.6.2001, 9222 E./12098 K.), (Malkoç, s. 2523); "Cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suçunun oluşumunda gerek doktrinde, gerekse uygulamada, örgütün birden çok cürüm işlemek için kurulması, süreklilik göstermesi, planlı bir ortaklık ve eylem paylaşımını içermesi gerektiğinin öngörüldüğü, Majno'nun deyimiyle "cürüm mektebi" organizasyonunun zorunlu olduğu, tek bir cürüm işlemek amacıyla irade birliğinde olan suçluların kasit ve düşünce ortaklığında örgütlenmelerinin TCK'nın iştirak hükümleri çerçevesinde değerlendirilebileceği, bu koşullara, TCK'nın 313. maddesinde tanımlanan suçun oluşmadığı..." (Yar. 8. C.D., 11.7.1997, 9489 E./11420 K.), (Ünver, M. Naci, *Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, (2001), Ankara, 2001, s. 89-91); Cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçunun varlığı için, kişilerin aralarında önceden anlaşılıp, işbölümü ve hiyerarşik bir yapı içerisinde süreklilik gösterecek şekilde planlı bir ortaklık ve paylaşım anlayışıyla belirlenmemiş sayıdaki suçları işlemek amacı etrafında birleşmiş olmaları..." (Yar. 8. C.D., 10.7.2000, 10810 E./ 13581 K.), (Ünver, M. Naci, 2001, s. 64 vd.); "Suç tarihinde Taşucu beldesinde bir kişinin öldürülmesi olayı nedeniyle belde halkı arasında oluşan toplu heyecan ve tepki üzerine bir kısım sanığın da içerisinde bulunduğu büyük bir kalabalık tarafından kimi kişilerin işyeri, ev ve otosunu taşlama, patlayıcı madde atma biçiminde gelişen olaylar zincirinde sanıkların önceden tasarlama ve organize olma ve fikir birliğine vararak suç işlemek için teşekkül oluşturduklarından söz edilemez. (Yar. 8. C.D., 22.5.2000, 10828 E./9312 K.), (Ünver, M. Naci, 2001, s. 67 vd.)

⁸³³ "TCK 313. maddede düzenlenen suç, bir tehlike suçu olup, ceza hukukundaki genel ilkeye bir istisna getirmek suretiyle, toplum yararına hazırlık hareketlerinin cezalandırılmasını öngörmüştür. Amaç; müstakbel suçları önlemektir. Henüz bir suç işlemekdikleri halde sadece cemiyet, teşekkül, çete kurmuş olmalarından dolayı bunların mensuplarına ceza verilmesinin yegane sebebi budur. Bu suç için yapılan birleşme arzi (gelip geçici) değil, daimidir. Eylemde suçlar kararı etrafındaki örgütün varlığı esastır. Birleşmedeki gaye mücarret (yalın) suç işlemeye yönelik cürüm kastıdır. İradelerin

tamamlayıcı bir nitelik arz etmektedir⁸³⁴. Diğer bir ifadeyle bu hüküm tali niteliktedir. Belirli bazı suçların işlenmesi için örgütlenmenin özel olarak düzenlendiği durumlarda, bu hüküm değil; bahsedilen özel düzenlemeler uygulanacaktır⁸³⁵. Örnek vermek gerekirse, uyuşturucu ticareti amacıyla örgütlenme, terör amacıyla örgütlenme için özel düzenlemeler mevcutsa, bu durumda artık bu tür örgütlerin söz konusu olduğu hallerde buna ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır. Bu durum maddenin yedinci fıkrasında “bu kanun ve diğer kanunlarda yer alan özel hükümler saklıdır” denilmek suretiyle de ayrıca ortaya konulmuştur.

Maddenin ikinci fıkrasında ağırlaştırıcı bir sebebe yer verilmiştir. Buna göre, “*oluşturulan teşekkül halk arasında korku, endişe veya panik yaratmak veya siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla veya ammenin selameti aleyhine cürümlerle kasten adam öldürmek veya yağma ve yol kesmek ve adam kaldırmak cürümlerini işlemek için meydana getirilmişse*”, verilecek cezanın üst sınırı arttırılmıştır. Üçüncü fıkrada bulunan ağırlaştırıcı sebebe göre ise; “*teşekkül mensupları dağlarda ve kırlarda veya genel yollarda veya meskun yerlerde içlerinden iki veya daha fazlası silahlı olarak dolaşır veya buluşma yerlerinde veya emin bir yerde silah saklarsa*”; birinci ve ikinci fıkralardaki durumlar gözetilerek ceza arttırılacaktır. Burada, *silah* bu suçun ağırlaştırıcı sebebi olarak sayılmaktadır. Teşekkülün yöneticileri hak-

ancak bu yolla birleşmeleri sonucudur ki, cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme cürümünün, başka amaçlarla cemiyet kurma hallerinde, örneğin TCK 141, 163, 168’den ayırt edilmesi mümkün olur. Bu sınır, madde ile düzenlenen suç ile diğer teşekkül halinde suçlar için konulan sınırın ve adiarızı (gelip-geçici) olarak bir araya gelip suç işleme hallerini ayırt etmeye yarar. ...Bu maddede gösterilen suçlardan birisinin yalnız bir defa işlenmesi için teşekkül oluşturulması yasa koyucunun korumak istediği hukuki yararları bağdaşmaz. Yasanın amacı basit birleşme (iştirak dışında) kamu için tehlikeli olacak bir durumu cezalandırmaktır. Böyle bir durum ise, birden çok ve hatta belirsiz suçların veya suçun işlenmesi yönündeki maksatlı birleşmelerdir. Esasen kaynak yasa “cürüm” değil, cürümler sözcüğünü kullanmakla bunu göstermiştir. Suçu adi iştiraktan ayıran temadi (devamlılık); taaddüt (birden fazla olmak); istimrar (süreklilik), planlı ortaklık ve eylemli paylaşma unsurlarına ek olarak işlenen cürüm veya cürümlerin teşekkülün gereğinden olması icap eder. Var oluş gereğini yerine getirmenin olaysal değerlendirmesi bu teşekkülü adi iştiraktan ayırır. Teşekkülün adi iştirakla aynı olmadığı, 314. maddedeki fer’i katılmanın özel düzenlenmesinden ve 315. maddedeki (315. madde 6.6.1991 tarih 3756 sayılı Kanununun 26. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır) 78. maddeye istisnanın varlığından da anlaşılmaktadır... Belirli bir cürüm için birkaç kişinin rıza ve muvafakatı yani bir araya gelmesi genelde ne ayrı bir cürüm olur, ne de şiddet sebebi olur. Birçok kimseler, şu ya da bu cürümü değil de birçok cürümleri işlemek için teşkilatlanırsa, o zaman bağımsız olan bu cürüm meydana gelir. Çünkü bu hal adeta mücrim mektebi meydana getirmektedir. -MAJNO, Ceza Kanunu Şerhi, C:3, s. 10-Ayırıcı vasıf budur”. (YCGK, 3.2.1986, 509 E/ 42 K.), Aynı yönde bkz. (YCGK, 13.4.1987, 8-42 E./211 K.) (Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 3032-3034).

⁸³⁴ Evik, Cürüm, s. 374.

⁸³⁵ Önder, s. 426; “...Madde tamamlayan hükümlerden olduğundan, yasanın meşru olmayan maksatlarla birleşmeyi suç saydığı yerlerde ona ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir”. (As. Yar. Dr. Krl., 13.12.1984, 1984/260 E./ 1984/252 K.), (Savaş /Mollamahmutoğlu, s. 3037-3038).

kında getirilen dördüncü fıkraya göre; örgütün yöneticileri hakkında hükmedilecek ceza arttırılacaktır. Yine, beşinci fıkraya göre; örgüt mensuplarının örgütün amacına yönelik suç işlemleri halinde, verilecek cezaların toplamı en ağır cezayı gerektiren fiilin cezasının azami haddini geçemeyecektir. 313. maddenin altıncı fıkrası örgütün oluşabilmesi için gerekli olan asgari kişi sayısını düzenlemektedir. Buna göre; “bu maddede yazılı teşekkül, iki veya daha fazla kimsenin birlikte cürüm işlemek amacı etrafında birleşmesi ile oluşur”. Ayrıca, kanun 314. maddesinde 313. madde uyarınca oluşturulan örgütlere kasten (bilerek ve isteyerek) yapılacak yardımları cezalandırmaktadır⁸³⁶.

765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 168. maddesinde silahlı çete suçunu düzenlemiştir. Madde, devletin şahsiyetine karşı işlenen bazı suçları işlemek için silahlı cemiyet ve çete teşkilini veya böyle bir cemiyet ve çetede amir olmayı, böyle bir cemiyet ve çeteye kumanda edilmesini, özel bir görev üstlenilmesini ve cemiyet ve çeteye üyeliği cezalandırmaktadır⁸³⁷. Burada kullanılan çete, cemiyet, örgüt, teşekkül gibi kavramlar aynı anlamı ifade etmektedir⁸³⁸. 168. madde, suçun oluşması için silahlı çete ve cemiyetin Kanun’un 125⁸³⁹, 131⁸⁴⁰, 146⁸⁴¹, 147⁸⁴², 149⁸⁴³ ve 156⁸⁴⁴. maddele-

⁸³⁶“...organize insan kaçakçılığı amacıyla bir araya gelen ve hükmü temyiz etmeyen diğer sanıkların bu eylemlerine, bir olaya özgü olarak yönetimlerindeki kamyonlarla, örgütlenme içinde yer almadan insanları taşımak suretiyle yardımcı olan sanıklarının davranışlarının TCK’nın 314. maddesine uyar nitelikte olduğu gözetilmeden...” (Yar. 8. C. D., 26.11.2001, 11824 E./16475 K.), (Malkoç, s. 2546); “Teşekkül içerisinde yer almaksızın teşekkül üyelerinden, işyerindeki kasasında ele geçen senedin tahsilini isteyerek bunu karşılığında bir milyar lirayı değişik tarihlerde örgüt üyelerine göndermek, borçlu tarafa gözdağı verilmesi için İncegöl’den Mersin’e giderek kurşunlanacak işyerini göstermekten ibaret eyleminin TCK’nın 314. maddesinde tanımı yapılan teşekkül biçimde aynı yasanın 313/2-3 madde ve fıkraları ile cezalandırılmasına karar verilmesi bozmayı gerektirmiş...” (Yar. 8. C.D., 4.6.2001, 26176 E./ 11468 K.), (Malkoç, s. 2546, 2547).

⁸³⁷ **Madde 168** - (Değişik madde: 21/01/1983 - 2787/11 md.) - Her kim, 125, 131, 146, 147, 149 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümleri işlemek için silahlı cemiyet ve çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çetede amirliği ve kumandayı ve hususi bir vazifeyi haiz olursa on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkum olur.

Cemiyet ve çetenin sair efradı on yıldan on beş yıla kadar ağır hapisle cezalandırılır.

⁸³⁸ Terörle Mücadele Kanunu’nun (TMK), 1. maddesinin 29.06.2006 tarihli 5532 sayılı Terörle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 17. maddesi ile mülga 3. fıkrasına göre, örgüt terimi, Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, silahlı cemiyet, çete veya silahlı çeteyi de kapsamaktadır.

⁸³⁹ **Madde 125** - (Değişik madde: 11/06/1936 - 3038/1 md.)

Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir Devletin hakimiyeti altına koymağa veya Devletin istiklalini tenkise veya birliğini bozmağa veya Devletin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmağa matuf bir fiil işleyen kimse ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

⁸⁴⁰ **Madde 131** - (Değişik madde: 11/06/1936 - 3038/1 md.)

Askeri olan veya Devletin müsella kuvvetlerinin hizmetine tahsis edilmiş bulunan gemileri, hava vasıtalarını, nakil vasıtalarını, yolları müesseseleri, depoları ve diğer askeri tesisatı bunlar henüz ikmal edilmemiş olsalar bile kısmen veya tamamen velev muvakkat bir zaman için olsun tahrip eden veya

rinde belirtilen cürümlerin işlenmesi için teşkilini, buna amirliği, kumanda edilmesini, özel bir görev üstlenilmesini ve üyeliği aramaktadır. Maddede sayılan suçların ilk ikisi devletin bütünlüğüne karşı suçları, diğerleri ise Anayasa, yasama ve yürütme organına karşı bir takım fiilleri cezalandıran suçları kapsamaktadır. Başka bir anlamıyla, silahlı çete oluşturma suçu, siyasi amaçla devletin şahsiyeti aleyhine işlenen bir suçtur⁸⁴⁵. Bu suçun meydana gelebilmesi için meydana getirilecek örgütün silahlı

kullanılmayacak bir hale getiren kimse sekiz seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Aşağıdaki hallerde ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası verilir:

1 - Fiil, Türkiye ile harp halinde bulunan bir Devletin menfaati için işlenmiş olursa,

2 - Fiil Devletin harp hazırlıklarını veya harp kudret ve kabiliyetini veya askeri hareketlerini tehlikeye koymuş ise.

Fiil bunları elinde bulunduran veya muhafazası veyahut nezareti ile mükellef olan kimsenin kusuru neticesi vukua gelmiş veya sadece kolaylaşmış olursa o kimse hakkında bir seneden beş seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur.

⁸⁴¹ **Madde 146** - Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs edenler, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkum olur.

65 inci maddede gösterilen şekil ve suretlerle gerek yalnızca gerek bir kaç kişi ile birlikte kavli veya tahriri veya fiili fesat çıkararak veya meydan ve sokaklarda ve nasın toplandığı mahallerde nutuk irat veyahut yafta talik veya neşriyat icra ederek bu cürümleri işlemeğe teşvik edenler hakkında, yapılan fesat teşebbüs derecesinde kalsa dahi ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur.

(*Ek fıkra: 06/07/1960 - 15/1 md.*) Birinci fıkrada yazılı suça ikinci fıkrada gösterilenden gayri surette iştirak eden fer'i şerikler hakkında beş seneden on beş seneye kadar ağır hapis ve amme hizmetlerinden müebbeden memnuiyet cezası hükmolunur.

⁸⁴² **Madde 147** - Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyleyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur.

⁸⁴³ **Madde 149** - (*Değişik madde: 29/06/1938 - 3531/1 md.*)

Her kim Hükümet aleyhine halkı silah veya uyuşturucu yahut boğucu veya yakıcı gazlar veya patlayıcı maddeler kullanmak sureti ile isyana veya Türkiye ahalisini birbiri aleyhine silahlandırarak mukateleğe teşvik eylerse yirmi seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Eğer bu teşvik neticesi olarak isyan veya kıtal zuhur etmişse buna sebebiyet veren veya asilere kumanda eden kimseler hakkında ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası verilir.

Bu cürümlere yalnız iştirak etmiş olanlar altı seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Birinci fıkrada yazılı silahlar ve diğer maddeler yalnız bir yere depo edilmiş olsa dahi isyan silahlı sayılır.

⁸⁴⁴ **Madde 156** - Reiscumhur hakkında suikastta bulunanlarla buna teşebbüs edenler fiilleri teşebbüsü tam derecesinde ise ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasıyla, nakıs ise müebbet ağır hapis ile, cezalandırılır.

⁸⁴⁵ **Özek, Çetin, Siyasi İktidar Düzeni ve Fonksiyonları Aleyhine Cürümler, (Siyasi İktidar Düzeni), İstanbul, 1967, s. 360-362;** Maddede belirtilen çeteyi teşkil etmekten maksat, belirli bir gaye etrafında herkesi birleştirmek ve organize etmektir. Çetenin mahiyeti icabı gerekli olan hiyerarşiyi, üyeler arasındaki yakın bağlantıyı ve disiplini tesis eden, teşkil eden kimsedir. Bir proje halindeki teşekkül, teşkil hareketi ile belirli ve sabit bir hale gelir. Suç teşkil eden maksat cemiyete diğer iştirak edenlerle kaynaşır ve maksat müesseseseleşmiş olur. Çetenin teşekkülünde bu şekildeki bir faaliyet basit bir yer alma olarak kabul edilemez. Gaye suça ait birinci adım, olan çetenin kurulması maksadı tahakkuk etmiş bulunmaktadır. Bunun dışında kurucunun çetede yer alması, şahsen faaliyete devam etmesi şart değildir; onun bakımından fiil çeteyi teşkil etmekle tamamlanır. Onun fonksiyonu çetenin yaratılması sırasındadır; bundan sonraki hareketleri failin bu vasfını değiştirmez. Çetede amirlikten maksat ise çeteyi idare, sevk etmek, başkanlığını yapmaktır. Hususi bir görevle vazifeli olmak ise, örgütün kuru-

olması suçun unsuru olarak ifade edilmiştir. Cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme suçunda ise örgütün silahlı olması suçun unsuru değil, ağırlaştırıcı sebebidir⁸⁴⁶. Maddede sayılan suçların işlenmesi amacıyla silahlı bir örgüt meydana getirilmesi durumunda, 313. maddede düzenlenen cürüm işlemek amacıyla teşekkül meydana getirme suçuna ilişkin hüküm değil, bu maddeye ilişkin hükümler uygulanacaktır. Genel olarak 313. madde birtakım suçların işlenmesi için kurulan örgütler hakkında genel hüküm teşkil etmektedir. 168. madde ise 313. maddenin belirtmediği, devletin şahsiyetine karşı işlenen bazı suçları içine alan özel bir hükümdür. 313. maddenin istisnasını teşkil etmektedir⁸⁴⁷. Silahlı çete ile cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme suçu arasındaki fark, amaç ve kullanılan araç açısından⁸⁴⁸. Silahlı çete suçunun kendine özgü, bağımsız bir suç tipi olduğu tartışılmaz. “Amaç suç”un hukuksal konusuna verilen önem, korunan hukuksal konu açısından “zarar tehlikesi” yaratan hazırlık hareketlerinin suç sayılarak “zararın önlenmesi” doğrultusunda yasal düzenlemeler yapılmasına neden olmuştur. Silahlı çete suçu da bu kapsamda kabul edilen bir suç tipidir⁸⁴⁹.

luş amacına ait suçun/suçların işlenmesi için gerekli hareketlerden biriyle yükümlü olan kimseyi ifade etmektedir. Çetenin sair efradından kasıt ise, çetenin üyelerini, çeteye iştirak eden kimseleri ifade etmektedir. (Özek, Siyasi İktidar Düzeni, s. 367-369)

⁸⁴⁶ Özek, Siyasi İktidar Düzeni, s. 358.

⁸⁴⁷ Özek, Çetin, “Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümlerde Cezalandırılan Hazırlık Hareketleri”, (Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C: XXIX, S: 3, İstanbul, 1968, s. 476.

⁸⁴⁸ Evik, Cürüm, s. 374.

⁸⁴⁹ Özek, Çetin, “Silahlı Çete –Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları”, (Silahlı Çete) Prof. Dr. Yılmaz Günel’a Armağan, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C: 49, No: 3-4, Haziran-Aralık, 1994, s. 359; Bu suç tipinin genel kurallara oranla özellik taşıması bağımsız bir suç oluşturduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Değinen bağımsızlık, amaç suça karşı da söz konusudur. Bu nedenle, kişilerin eylemi, gerek “silahlı çete suçu”, gerek “amaç suç” tanımları kapsamında sınırlı olarak değerlendirilmelidir. (Özek, Silahlı Çete, s. 359); Özek’e göre; TCK’nın 168. maddesinde tanımlanan “silahlı çete” suçunun çok faili suç oluşu, maddede belirtilen amaç suçların uygun hareketlerine başlaması durumunda, silahlı çete suçuna katılan değişik konumdaki faillerin amaç suçun işlenmesine iştirak koşulları ve iştirak tipi açısından sorun yaratmaktadır. 168. madde, zorunlu iştirakın gereği olarak silahlı çeteye katılan failleri çetede yükümlendiği görev ve konumu açısından sınıflandırdığı ve bu sınıflandırmaya göre sorumluluklarını belirlediği için, silahlı çete aşamasının aşılp, amaç suçun işlenmesine başlanıldığında, failin çete içindeki konumu ile amaç suçun işlenmesindeki iştirak payı birbirine karıştırılabilir. Nitekim, “cezalandırılan hazırlık hareketleri” ile “amaç suç” arasında eylemsel bütünlük görenler, “silahlı çete suçu”nun amaç suça yönelik uygun hareketlerin başlangıcını oluşturduğunu kabul ederler bu görüş kapsamında, silahlı çete suçu, amaç suça teşebbüs olarak kabul edilir. (Santoro A., Manuale Di Diritto Panele, III, Torino, 1965, s. 174, 175, 177’den aktaran Özek, Silahlı Çete, s. 358) Ancak yazara göre bu görüş haklı olarak eleştirilmektedir. Silahlı çetenin oluşturulmasıyla esasen suç tamamlanmıştır. Tamamlanmış bir suçun diğer bir suç açısından “teşebbüs” olarak nitelendirilmesi hukuksal açıdan olanak dışıdır. Devletin şahsiyetine karşı suçların hazırlık hareketlerinin ve bu kapsamda “silahlı çete” suçunun cezalandırılmasının nedeni korunan hukuksal konu açısından “ciddi tehlike” yaratmasıdır. Bu nedenle silahlı çetenin teşebbüs olarak nitelendirilmesi, “uygun hareket” bulunmamasına rağmen, çete mensuplarının amaç suçun cezası ile cezalandırılma-

Kanunun 264. maddesinin birinci fıkrası, “ait olduğu merciden ruhsat almaksızın dinamit veya bomba veya buna benzer yıkıcı veya öldürücü alet veya barut ve benzeri ateşli ecza yapan veya bunları yabancı bir ülkeden Türkiye'ye sokan veya sokmaya aracı olan veya ülke içinde bir yerden diğer bir yere götüren veya yollayan veya götürmeye bilerek aracılık edenlerin” cezalandırılacağını düzenlemiştir. Ardından maddenin ikinci fıkrası ile de birinci fıkradaki eylemleri işlemek amacı ile teşekkül vücuda getirenlerle yönetenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından sözü geçen fıkrada yazılı suçlar işlenirse failer hakkında verilecek ceza arttırılmıştır. Yine maddeye göre, “birinci fıkrada yazılı eylemleri işlemek amacıyla iki veya daha çok kimselerin önceden anlaşıp birleşmeleri teşekkül sayılır”.

765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun uyuşturucu madde suçlarına ilişkin düzenlemelere yer verdiği 403. maddesinin 10. fıkrasına göre; maddede, kendisinden önceki fıkralarda sayılan suçları işlemek maksadı ile teşekkül oluşturanlar ile bunları idare edenler veya bunlara dahil olanlar cezalandırılmaktadır. Maddeye göre birden fazla kimsenin bu suçları işlemek için önceden anlaşmaları teşekkül sayılır. Hükmün altıncı fıkrasına göre ise, maddede kendisinden önceki fıkralarda gösterilen suçların, teşekkül oluşturanlar ile idare edenler veya bu teşekküle dahil bulunanlar tarafından işlenmesi halinde verilecek cezanın ağırlaştırılacağı düzenlenmiştir.

Kanunun 171. maddesi ise ittifak (gizli anlaşma) suçunu düzenlemektedir. Buna göre devletin şahsiyetine karşı işlenen bazı suçlardan birini veya bazılarını özel araçlarla işlemek üzere birkaç kişinin aralarında gizlice anlaşması cezalandırılmaktadır⁸⁵⁰. Bahsedilen suçlar ise Kanunun 125, 131, 133⁸⁵¹, 146, 147, 149 ve 156 madde-

sı tehlikesini yaratır. Kaldı ki, işlenmesi amaçlanan suç tipi, neticeye yönelik “uygun hareket”in yapılması ile belirlenir. Silahlı çete oluşturulması “hazırlık hareketi” niteliğinde bulunduğu göre henüz suç sayılan hukuka aykırı neticeye yönelik “uygun hareket” söz konusu değildir. Uygun harekete girilmediği bir durumda ise “amaç suç” da belirgin değildir. Belirgin olmayan bir suç tipine teşebbüs de söz konusu olamaz. Silahlı çete suçunun amaç suçun teşebbüs aşaması olarak kavranması, bütün çete mensuplarının amaç suça iştirak nedeniyle cezalandırılmalarını gerektirir. Bu durumda, 168. maddede öngörülen, kişinin çete içindeki konumuna göre ceza derecelendirmesine ilişkin kuralların anlamı kalmaz. (Valiante, M, *Il Reato Di Associativo*, Milano, 1990, s. 45'den aktaran Özek, Silahlı Çete, s. 358, 359); Bu hususta bkz. Özek, Silahlı Çete, s. 357 vd.

⁸⁵⁰ Madde 171 - (Değişik madde: 11/06/1936 - 3038/1 md.) - 125, 131, 133, 146, 147, 149 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümlerden birini veya bazılarını hususi vasıtalarla işlemek üzere bir kaç kişi aralarında gizlice ittifak ederlerse bunlardan her biri aşağıda yazılı cezaları görür.

1 - Yukarıdaki fıkrada yazılı ittifak 125, 131, 133 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümlerin yapılmasına dair ise sekiz seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezası hükmolünür.

2 - Bu ittifak 146 ve 147 ncı maddelerde gösterilen cürümlerin icrasına müteallik ise dört seneden on iki seneye ve 149 uncu maddede gösterilen cürümlerin icrasına ait ise üç seneden yedi seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

lerinde düzenlenen suçlardır. Ancak önemle belirtmek gerekir ki, gizli ittifak (gizli anlaşma) suçu, organize bir yapının olmaması, teşekkül eden bir birliğin olmaması nedeniyle örgütlü suçluluktan ayrılmaktadır. İttifaktan maksat, birkaç kişinin araç ve amaç açısından fikri anlaşmalarıdır. Diğer bir ifade ile örgüt, teşekkül ya da çete oluşturmaksızın belirli suçları belirli amaçlarla işlemek üzere birkaç kişinin gizlice anlaşmasıdır. İttifak halinde birkaç kişinin vasıta ve gaye bakımından fikri anlaşmaları cezalandırılırken, örgüt teşkili suçunda maddi olarak bir örgüt mevcuttur⁸⁵².

2) 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'ndaki Düzenlemeler

Herşeyden önce ifade etmek gerekir ki, 30 Temmuz 1999 tarihli 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nun (ÇASÖMK) yürürlüğü 23.03.2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygu-

Cürümün icrasına ve kanuni takibata başlanmazdan evvel bu ittifaktan çekilenler ceza görmezler.

⁸⁵¹ **Madde 133** - (Değişik madde: 29/06/1938 - 3531/1 md.) - Devletin emniyeti veya dahili veya beynelmilel siyasi menfaatleri icabından olarak gizli kalması lazım gelen malumatı siyasi veya askeri casusluk maksadı ile istihsal eden kimse 15 seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Aşağıdaki hallerde ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası verilir:

1- Fiil, Türkiye ile harp halinde bulunan bir devletin menfaati namına işlenmişse,

2 - Fiil, devletin harp hazırlıklarını veya harp kudret veya kabiliyetini veya askeri hareketlerini tehlikeye koymuşsa.

Salahiyetli makamların neşir veya işaasını menettikleri malumatı siyasi veya askeri casusluk maksadı ile istihsal eden kimse 10 seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Yukarı ki fıkrada yazılı fiil, Türkiye ile harp halinde bulunan bir devletin menfaatine işlenmişse müebbet ağır hapis cezası hükmolunur.

Yukarı ki iki fıkrada yazılı fiil, Devletin harp hazırlıklarını veya harp kudret veya kabiliyetini veya askeri hareketlerini tehlikeye koymuşsa ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası verilir.

Yabancı bir devletin emniyeti veya dahili veya beynelmilel siyasi menfaatleri icabından olarak gizli kalması lazım gelen malumatı diğer bir ecnebi devlet lehine siyasi veya askeri casusluk maksadı ile istihsal eden kimse beş seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

⁸⁵² **Özek**, Siyasi İktidar Düzeni, s. 395-9397; Kanunumuz bakımından, üyelerin bir cemiyet şeklinde veya sadece bir ittifak şeklinde birleşmeleri arasında bir fark mevcut değildir. İttifak kuranlar, organize, kademeli ve disiplinli bir ittifak –cemiyet- kurabilecekleri gibi, sadece gayeye yönelmiş organize olmaya bir birlik de kurmuş olabilirler. İtalyan Kanunu bu iki şekli birbirinden ayırmış ve ittifakin cemiyet şeklinde ortaya çıkışını ayrıca düzenlemiştir. 765 sayılı TCK'da ise ittifak kurulması yeterli görülmüş ve fakat kurulacak ittifakin biçimi üzerinde bir kayıt getirilmemiştir. Bu nedenle her iki şekilde de ittifakin oluşması mümkündür. (Özek, Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler, s. 513); İttifakin sözlük anlamı “anlaşma, uyuşma, bağlaşma, oybirliği” şeklinde ifade edilmektedir. (<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=173506>, 28.05.2009). Dolayısıyla, suçun unsurları bakımından bir örgütün veya organizasyonun varlığından şart (koşul) olarak bahsedilmemektedir. Bahsedilen suçların işlenmesi için bir anlaşma yapılması yeterlidir. Bunun örgüt bünyesinde gerçekleştirilmesi zaruri değildir. Hükümde bu şartın aranmaması ise, söz konusu suçun örgütlü biçimde işlenen suçlardan ayrılmasını, bunlar içerisinde değerlendirilmemesini beraberinde getirmektedir. Ayrıca ittifak, belirli suçları işleme amacı etrafında oluşmaktadır.

lama Şekli Hakkında Kanun'un 18. maddesi ile 1 Haziran 2005 tarihi itibariyle sona ermiştir. Kısaca söz konusu kanun günümüzde yürürlükte değildir. Ancak, getirdiği düzenlemelerin ve uygulanmasının yerindeliği hususundaki tartışmalar bir kenara bırakıldığında; Türkiye'de organize suçlulukla mücadele adına getirilen önemli kanunlardan birisi olması ve özellikle bu suçlulukla mücadelede etkinlik amacıyla hukumuza klasik koruma tedbirlerinin ötesinde gizli soruşturma tedbirlerini getirmesi, ayrıca dolaylı da olsa bir suç örgütü tanımı vermesi bakımından söz konusu kanun önem kazanmaktadır.

Küreselleşmenin de etkisiyle büyüyen suç ekonomisi ve suç piyasası, suç örgütlerini sınır aşan boyutlara taşımış, suç işleyerek ve bireylerin gereksinimlerini karşılayarak büyüyen suç örgütleri çok önemli bir tehdit haline dönüşmüşlerdir. Bu tehdit, toplumların her katmanını ilgilendirmesinin yanı sıra, siyasi iktidarların sahip oldukları otoriteye de tesir eder duruma gelmiştir. Dolayısıyla büyüyen suçluluk karşısında onunla etkili bir şekilde mücadele kaçınılmaz olmuştur. Özellikle, İtalya'da doğan mafia'nın öncelikle bu topraklarda, ardından da tüm dünyada yarattığı sansasyonel etki ve sahip olabileceği güce ilişkin ortaya koyduğu emareler, organize suçlulukla mücadeleye öncelik verilmesi konusunda devletlere önemli mesajlar iletmiştir. Coğrafi ve stratejik konumu gereği dünyanın gündemini işgal eden meselelerin uzağında kalamayan Türkiye de, 765 sayılı TCK'nın sair maddelerinde getirilen düzenlemelerin, karşı karşıya olunan ve kamu barışı ve güvenliği için yarattığı tehdidin tahmin edilenden büyük olduğuna inanılan bu tehlikeye karşı yeterli olmadığından hareketle, hukuki anlamda bir önlem alma ihtiyacı ile 1999 yılında Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur⁸⁵³. Zira, çıkar amaçlı suç örgütleri, taşıdıkları özellikler itibarıyla daha ağır cezalandırılması gerekli olan ve suçun, suçluların meydana çıkarılması, takibinde soruşturmaya ilişkin normal usul

⁸⁵³ Başbakanlık Kanunlar Genel Müdürlüğü Haziran 1995'te bir komisyon görevlendirerek, çıkar amaçlı örgüt suçları ile ilgili bir kanun tasarısı hazırlatmıştır. İlk defa Eylül 1997'de Meclise sevk edilen bu Tasarı, 30 Temmuz 1999 tarihinde kanunlaşmıştır. Kanun (ÇASÖMK), "terör amaçlı" örgüt suçları ile "çıkar amaçlı" örgüt suçlarını ayırmış, sadece çıkar amaçlı olanları düzenlemiştir. Bu yeni hükümlerin amacı, suç işlemek için teşekkül kurmak suçu dışında, çıkar amaçlı örgütü ayrıca tanımlayarak; bu teşekküllerin işledikleri suçları ve bur tür örgütlere mensup olmayı, ağır şekilde cezalandırmaktır. Çıkar amaçlı örgüt suçlarından mahkum olanlar hakkında; erteleme, cezayı tedbire çevirme gibi müesseseler uygulanmaz. Şartlı salıverilme daha sıkı kurallara bağlanmış olup, mahkumların cezaları, özel infaz rejimine göre çektirilir. (Yenisey, Kurultay, s. 113).

kurallarına nazaran farklı bir takım usul kaidelerinin uygulanmasını gerektiren yapılanmalardır⁸⁵⁴.

İtalyan Ceza Kanunu'na, 13 Eylül 1982 tarihli, 646 sayılı Yasa⁸⁵⁵ ile eklenen ve “mafia tipi örgüt” suçunu tanımlayan 416 bis maddesinden alınan tanımlama ile 4422 sayılı Kanunu'un 1. maddesinin ilk fıkrası şu şekilde düzenlenmiştir: “*Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak (...) suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için örgüt kuranlara veya örgütü yönetenlere veya örgüt adına faaliyette bulunanlara veya bilerek hizmet yüklenenlere sadece bu nedenle üç yıldan altı yıla kadar; örgüte üye olanlara iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir*”.

Madde metninde belirtildiği üzere örgütün birincil amacı;

- Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek,
- kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek,
- ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak,
- madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek,
- kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak,
- seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek olarak ifade edilmiştir.

Belirtilen bu amaçların içeriği ve ifade ettiği anlam belirsiz olup, bu şekildeki tanımlar suçta ve cezada kanunilik ilkesinin bir parçası olan belirlilik ilkesiyle çelişmektedir⁸⁵⁶. Ceza hukukunun güvence fonksiyonunu icra edebilmesi açısından, suçta

⁸⁵⁴ Dönmezer, Seminer, s. 13.

⁸⁵⁵ La Torre yasası olarak da bilinmektedir.

⁸⁵⁶ Sözüer, Organize Suçluluk, s. 112, 113; Özgenç, s. 292; Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü 20.9.1995 tarihli görüşünde bu düzenlemeyle ilgili olarak, “... maddenin kaleme alınışı Anayasanın 38. Maddesiyle, Ceza Kanunu'nun 1. Maddesinde öngörülen “kanunilik ilkesi”ni büyük ölçüde

kanunilik ilkesinin benimsenmesi yeterli olmamaktadır. Aynı zamanda kanunda yer alan suç tanımlarının açık ve seçik olması gerekir. Hangi insan davranışlarının suç oluşturduğunun kanun metninden açık bir şekilde anlaşılabilir olması gerekmektedir⁸⁵⁷.

Örgütün belirtilen amaçlar doğrultusunda kurulması temel koşullardan birisi olmakla birlikte, suçun oluşumu için bu yeterli değildir. Örgütün ayrıca bu amaçlara ulaşmaya yönelik araç olarak belirli yöntemlere dayalı ikincil bir amacı daha benimsemiş olması gerekir. Kanun bu ikincil amacı, “*tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak (...) suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek*” şeklinde belirtmiştir⁸⁵⁸.

ihlal edici niteliktedir. Nitekim bu maddede “doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun ... denetimini ele geçirmek”, “ekonomik etkinliklerin, kamu hizmetlerinin denetimini elde etmek”, “kişileri kendisine tabi kılmaya zorlamak” gibi son derece belirsiz kavramlar ve ibarelere yer verilmiştir. (Bkz. *Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele*, İstanbul, 1996, s. 419).

⁸⁵⁷ Özgenç, s. 292.

⁸⁵⁸ Sözüer, *Organize Suçluluk*, s.114; Özgenç, s. 292, 293; metinde yer alan “tehdit, baskı, cebir veya şiddet” ifadesi 6.12.2001 tarih ve 4723 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce, “zor veya tehdit” şeklindeydi. Yine 4723 sayılı kanunla yapılan değişiklikten önce, “veya kişileri kendilerine tabi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak” ifadelerine yer verilmiştir; Bu konuda ayrıca bkz. Evik, s. 217 vd. ; “Örgütlü biçimde tehditle çıkar sağlamak 4422 sayılı yasanın 1. maddesindeki suçu oluşturur”. (Yar. 8. C.D., 20.2.2002, 13830 E./2071 K.), (Ünver, M. Naci, s. 26-29); Sanıkların (...) çek senet tahsilatı yapmak üzere sanık L'nin önderliğinde bir örgüt disiplini içinde emir ve komuta zinciri altında işbölümü, bağlılık ve süreklilik içerecek ve eylem planlaması ile paylaşımı gerçekleştirecek biçimde tehdit, baskı, cebir, şiddet gibi yıldırma yöntemlerini uygulayarak çıkar amaçlı suç örgütü oluşturduklarının anlaşılması karşısında, mahkemenin bu eylemlerini 4422 sayılı yasanın 1/1 ve 2. madde ve fıkraları kapsamında değerlendirmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir. (Yar. 8. C.D., 17.1.2002, 16007 E./ 21 K.), (Ünver, M. Naci, s. 33); “... Aralarında akrabalık ve hemşerilik bağı olan sanıklardan İ.T., S.G. ve S.K.'nın M.T.'nin liderliğinde toplanıp, oto alım-satım işleri yaparak müşterileri hileli araç alım-satımları ile zarara uğrattıkları, tehditle ellerindeki araçları aldıkları, iade etmek için maddi taleplerde buldukları, miktar ve ödeme tarihleri boş olan açık senetler imzalattıkları, yapılan ödemelere ilişkin senetleri sahiplerine ucuza kaparatak ve hatta müşteki yakınına kaçırmaya teşebbüs etmiş olmaları karşısında mahkemenin eylemlerini 4422 sayılı Yasanın 1. maddesi kapsamında değerlendirmesinde bir isabetsizlik görülmemiştir. (Y. 8. C.D., 26.12.2001, 13341 E/ 17491 K.), (Ünver, M. Naci, s. 41); “...sanık M.A.T'nin liderliğinde bir araya gelen sanıkların devlet ihalelerinde nüfuz kullanarak kendilerine haksız çıkar sağlamak amacıyla zor ve tehdit uygulamak, mensupları arasında açık ve gizli işbirliği yapmak suretiyle yıldırma, korkutma ve sindirme gücünü kullanarak sürekli olarak suç işlemek için örgütlendikleri, Sanatoryum ihalesine silahlı adamlarıyla katıldıkları, AŞTİ BUGSAŞ işletme ihalesine, ihaleye girme iradesi olmayan 3. kişilerden vekalet alarak ve başka şahıslar da katılmışçasına kendi adamlarını sokarak fesat karıştırdıkları, AŞTİ, BUGSAŞ'tan AŞTİ'de bulunan yazıhane, büfe, lokanta, servis istasyonu vs. gibi işyelerinin ihalesini alıp, tanık sıfatıyla dinlenen şahıslara kiraladıkları, vergi kaçırmak amacıyla aylık 47.000.000 liralık sözleşmeler yapıldığı halde, 200-300 milyonluk kira bedelleri tahsil ettikleri, teminat senetleri adı altında bonolar alındığı, geri verilmediği, senetlerini isteyenlerin tehdit edildiği, AŞTİ projesinde sanat galerisi olan yere haksız olarak el koyup tadilat yaparak burayı, lokanta, büfe, çay ocağı olarak kullandıkları, BUGSAŞ yönetimi tarafından noter vasıtasıyla gönderilen ihtarlara rağmen projeye aykırı olarak yapılan lokanta, çay ocağını kullanmayı sürdürdükleri, giriş, çıkış ve faaliyetlerinde BUGSAŞ yönetimi ve AŞTİ güvenliğince belirlenen kurallara uymayıp, gözdağı vermek amacıyla otomasyon müdürünü, güvenlik görevlilerini dövdükleri, sonuçta sanıkların eylemleri bir bütün olarak ele alındığında 4422 sayılı yasada tanımlanan suçu oluş-

Bireyin temel hak ve özgürlüklerine yönelik müdahaleler, müdahalenin kapsam ve koşullarını açıkça ve bütün bireyler için teşhis edilebilir biçimde ortaya koyan anayasaya uygun yasal bir dayanağı gerekli kılar. Ancak bu tür bir hukuki dayanak, belirlilik ve normun açıklığı ilkesine uygunluk gösterir. Belirlilik ilkesi, yasa ile öngörülen müdahale yetkisinin içerik, konu, amaç ve ölçü bakımından yeterli olarak belirlenmiş ve sınırlanmış olmasını gerekli kılar; öyle ki müdahale bizzat yasadan öngörülebilmeli ve ölçülebilmelidir. ÇASÖMK m. 1’de yer verilen “çıkar amaçlı suç örgütü” tanımının belirlilik ve normun açıklığı ilkelerine uygunluğundan tereddüt edilebilir. Tanımda genel, esnek ve her anlama çekilebilir belirsiz kavramlara yer verildiği için, gizli soruşturma tedbirlerine başvurmak suretiyle bireyin temel hak ve özgürlüklerine müdahale yetkisinin kapsam ve sınırlarını açıkça ortaya koymak mümkün gözükmemektedir⁸⁵⁹.

Yine aynı maddenin beşinci fıkrasında, “*Bu madde hükümleri, nasıl adlandırılırsa adlandırılınsın, amaçları yukarıda tanımlanan örgütle aynı olan ve yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanan açık veya gizli örgütlere de uygulanır*” şeklinde bir hükme yer verilmektedir. *Sözüler’e* göre, İtalyan Ceza Kanunu’nun 416 bis maddesinden aynen alınan beşinci fıkradaki bu hüküm gereksizdir. Çünkü İtalyan Kanunundaki suç tipinin adı mafia türü örgüt olduğu için, bu isimle anılmayan, ancak aynı nitelikteki örgütleri de kanun kapsamına almak amacıyla böyle bir hüküm getirilmiştir. 4422 sayılı Kanun’da ise mafia gibi özel bir terim değil, çıkar amaçlı örgüt gibi genel bir terim kullanıldığına göre; İtalya’nın özel koşullarından kaynaklanan bu hükmün kanuna alınması yerinde olmamıştır⁸⁶⁰. *Dönmezer* ise, maddede gösterilen saikler arasında çek-senet mafiası tabiri geçmediği için, bazı yanlış değerlendirmeler yapılarak düzenlemenin çek-senet mafiasını unuttuğunun söylendiğini; ancak bunun gerçeği yansıtmadığını, zira bu düzenleme ile, maksadı hak-

turduğu...” (Yar. 8. C.D., 12.7.2001, 26184 E./12854 K.), (Ünver, M. Naci, s. 55, 56); Yargıtay’ın, uygulamasında 4422 sayılı Kanun ile 765 sayılı TCK’nın 313. maddesinde düzenlenen suçları niteledirirken her zaman doğru kıstasları koyamadığı, 4422 sayılı Kanun’un tatbik edilmesi gereken bazı durumlarda 313. maddeyi; 313. maddenin tatbikini gerektiren bazı durumlarda ise 4422 sayılı yasanın 1. maddesini hatalı olarak uyguladığı görülmektedir. Yaratılan bu belirsizlik ise söz konusu hükümlerin hangi durumlarda uygulama bulabileceği konusunda problem yaratmaktadır.

⁸⁵⁹ Erdem, s. 227, 228; ayrıca bkz. Kazan, Çete, s. 157; Sözüler, 112-114

⁸⁶⁰ Sözüler, Organize Suçluluk, s. 105; Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü 20.9.1995 tarihli görüşünde bu düzenlemeyle ilgili olarak, “İtalya’daki fiili durum nazara alınarak İtalyan Ceza Kanununa konulmuş bulunan bu hükme ülkemiz hukuku yönünden gerek olduğu söylenemez” şeklinde eleştiride bulunmuştur. (Bkz. *Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele*, İstanbul, 1996, s. 421).

sız çıkar sağlamak olan örgütler hakkında bu fıkra hükümlerinin uygulanacağını, dolayısıyla çek-senet mafiası ve buna benzer diğerlerinin, beşinci fıkradaki hüküm dolayısıyla, 1. maddenin kapsamında sayılacağını belirtmektedir⁸⁶¹. Kanaatimizce bu hüküm, düzenlemenin belirsizliğini ve karmaşıklığını, uygulamadaki kafa karışıklıklarını daha da artırır niteliktedir.

Kanunun getirdiği düzenleme karşısında; 4422 sayılı Kanun'un 1. maddesi, TCK m. 313 karşısında özel bir hüküm; 313. madde ise genel ve tali bir hüküm niteliğindedir⁸⁶². 4422 sayılı kanunda öngörülen örgüt, 765 sayılı TCK 313'de öngörülen teşekkülden daha spesifik, daha rafine ve daha teşkilatlı bir örgüttür. İkisinin arasında ciddi bir yapısal nitelik (vasıf) farkı vardır⁸⁶³. Yine belirtmek gerekir ki, eğer olayda gerçekleştirilen hareketler 765 sayılı TCK'nın 313. maddesindeki suçun oluşmasına yetmiyorsa, 4422 sayılı kanunun 1. maddesindeki suçun oluşmasına da yetmeyecektir. 4422 sayılı yasanın 1. maddesindeki suç 765 sayılı TCK'nın 313. maddesindeki suçun şiddet sebebiyle bir uzantısı olmayıp, daha özel bir suçtur. Bu suçun öngördüğü örgüt daha güçlü ve tehlikeli, değişik nitelikli bir örgüttür⁸⁶⁴.

⁸⁶¹ **Dönmezer**, Seminer, s. 17.

⁸⁶² **Özgenç**, s. 288; **Alacakaptan, Uğur**, "Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu", (**Çıkar Amaçlı Suç Örgütü**), Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, Haziran 2004, s. 52, 53.

⁸⁶³ **Alacakaptan**, Çıkar Amaçlı Suç Örgütü, s. 48.

⁸⁶⁴ **Alacakaptan**, Çıkar Amaçlı Suç Örgütü, s. 49; 765 sayılı TCK'nın 313. maddesini ihlal ederek kurulan örgütlerde, 4422 sayılı kanunda suçun oluşması için belirtilen araç eylemlere başvurulması gerekmemektedir; anlaşmanın kendisi suçun oluşması için yeterlidir. 313. madde böylece mafia tipi örgütlerden farklıdır. (**Dönmezer**, Türkiye'de Organize Suçluluk, s. 15); Bu konuda ayrıca *bkz.* **Evik**, s. 201 vd.; "...sanıkların E.B liderliğinde tam bir işbirliği, dayanışma ve eylemli paylaşım anlayışı içinde örgütlenerek ekonomik olarak zor duruma düşen işletme ve işadamlarını saptayıp, onlara yüksek faiz oranları ile borç vererek çek ve senet aldıkları, bu biçimde sürekli olarak tefecilik faaliyetinde buldukları, borcunu ödemeyen kişilere yönelik cebir, şiddet ve tehdit yöntemi ile yıldırma, korkutma ve sindirme gücünü kullanarak borçluların mal varlıklarının kendilerine devrini sağladıkları ve bu şekilde haksız çıkar elde etmek için silahlı örgüt kurdukları, bu amaçlarını gerçekleştirme yönündeki temadi eden eylemlerinin 4422 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği 1.8.1999 tarihinden sonra da devam ettiğinin anlaşılması karşısında mahkemece sanıkların eylemlerinin anılan yasa kapsamından değerlendirilip yazılı biçimde uygulama yapılmasında bir isabetsizlik görülmemesi.. *Karşı Düşünce*: 4422 sayılı yasanın 1. maddesinde belirtilen çıkar amaçlı suç örgütü oluşturmak, yönetmek ve üye olmak eylemlerinden dolayı sanıkların bu yasa hükümlerine göre mahkumiyetlerine karar verilmesinde, örgütün oluşumuna dayanak yapılan olayların tamamının bu kanunun yürürlüğe girdiği 1.8.1999 tarihinden önce vuku bulduğu, başvurunun da bu tarihten önce vuku bulduğu kabul edildiğine göre TCK'nın 313. maddesinde belirtilen cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak yerine yazılı biçimde TCK'nın 2. maddesine aykırı olarak sonradan yürürlüğe giren 4422 sayılı yasa ile hükümlülüklerine karar verilmesi ve kabule göre de aynı yasanın 6. maddesi uyarınca suçtan elde edilenlerin aidiyetleri tam olarak araştırılıp belirlendikten sonra zor alımına karar verilmesi yerine, sadece miras yolu ile intikal edenler ayrık tutularak tüm malvarlıklarının zor alımına karar verilmesi yolundaki sayın çoğunluğun onama görüşüne katılmıyoruz". (**Yar. 8. C.D., 25.3.2002, 14526 E/3708 K.**), (**Ünver, M. Naci**, s. 23-25).

Dönmezer'in ifadesine göre; organize suçluluğun en gelişmiş örneklerini sergileyen suç örgütlerine batıda mafia tipi suç örgütü denilmektedir. Bunun Türkiye açısından kullanılması mümkün olmadığı için, mafia'nın Türkçeleştirilmesine çalışılmış ve buna çıkar amaçlı suç örgütü denilmiştir⁸⁶⁵. Herşeyden önce mafia veya mafia tipi suç örgütleri ile sergiledikleri karakteristik eylem ve özellikler, bilhassa bu olgunun ortaya çıktığı İtalya'ya özgü oluşumları anlatmaktadır. Eğer, mafi tipi örgüt terimi gerçekten Türkiye için uygun değilse ve bunu kullanmak hatalı ise; söz konusu terimi tanımlayan ve içeriğini oluşturan maddeyi aynı şekilde kanunlarımıza nakletmek de Türkiye'nin gerçekleriyle uyuşmayacaktır⁸⁶⁶. Bu durumda, bahsi geçen maddenin uygulanması, Türkiye'deki koşulların yarattığı farklı ortamın yansımalarıyla birlikte, sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Madde de belirtilen unsurların içerisinde doldurulması ve suç örgütlerine uyarlanması gibi bir problem ise hukuk devleti ilkesine zarar verebilecek ölçülere varabilecektir. Keza, *Öztürk ve Erdem* bu durumu şu cümlelerle ifade etmişlerdir: "1999 yılında büyük umutlarla yürürlüğe sokulan ve hazırlanmasında bizim de emeğimiz olan 4422 sayılı organize suçlulukla mücadele kanununun özellikle birinci maddesinin tatbikatında ciddi sıkıntılar yaşandı. Bunun sebebi, yalnızca kanunun söz konusu maddesinde yer alan düzenlemenin karmaşıklığı değildi. Bunun yanında 4422 sayılı Kanun'da olup da CMK'da bulunmayan bazı delil elde etme yöntemlerinin kullanılması arzusu idi. Zaman içinde öyle oldu ki, hemen hemen her suç, çete suçudur denilerek 4422 sayılı Kanun'un kapsamında değerlendirilmeye ve bu suretle bu kanunda bulunan iletişimin dinlenmesi ve tespiti, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik izleme gibi yeni delil elde etme

⁸⁶⁵ **Dönmezer**, *Seminer*, s. 13.

⁸⁶⁶ İtalya'daki duruma göre organize suçluluk bakımından bazı farklılık ve bir takım belirsizliklere karşın kanun koyucu İtalya'ya özgü koşullardan hareketle oluşturulan mafia tipi örgüt suçunu hemen hemen aynı biçimde örnek olarak bir düzenlemeye gitmiştir. Bu durum ise söz konusu suç tipinin uygulanma alanının çok sınırlı kalması gibi bir sakınca yanında, hukuk devleti ilkesi bakımından da sakıncalar doğurmaktadır. (**Sözür**, *Organize Suçluluk*, s. 95); 4422 sayılı Kanun'da yer alan çıkar amaçlı suç örgütü deyiimi tamamen bizim icadımızdır. Çünkü başlığında bu deyim yer aldığı kanunun önemli hükümleri, her şeyden önce birinci maddesi, İCK'nın 416 bis maddesinden tercüme ve sıralama ve Türkçe'ye hakimiyet derecesinden kaynaklanan sorunlar hariç hemen hemen aynen alınmıştır. Suçun kaynak kanundaki ismi "Mafia tipi cemiyet- Associazione di Tipo Mafioso"dur. Başka bir deyişle, suç örgütü ya da örgütlü suç kavramları, kaynak kanunda da yoktur. Bunun nedeni: Mafia'nın İtalya açısından tarihsel, toplumsal, kültürel ve kriminolojik özellikleri olan ve yaşayan bir kurum olması ve hukuksal, toplumsal, ekonomik ve politik sonuçlar, sorunlar, felaketler yaratan ve hala tam anlamıyla önü alınamayan bir gerçekle karşı karşıya bulunulmasıdır. (**Alacakaptan**, *Çıkar Amaçlı Suç Örgütü*, s. 46)

yöntemlerinden yararlanılmaya çalışıldı”⁸⁶⁷. İtalyan Ceza Kanunu’nun 416 bis maddesinde sayılan unsurlara, İtalya’da faaliyet gösteren suç örgütlerinin zaman içerisinde sergiledikleri karakteristik özellikler tespit edilerek ulaşılmış; buna uygun bir şekilde ve özellikle bu tür eylemlere öncelik verilerek mücadele edilmesi amaçlanmıştır. Başka bir ülkenin, kendi koşullarını değerlendirmeden, bu maddedeki unsurları aynen benimsemesi, o maddenin uygulanabilirliğini şüpheye düşürecektir.

Kanunun birinci maddesinin ikinci fıkrası, örgütün silahlı olmasını ağırlaştırıcı sebep olarak saymış ve henüz hiç bir silahlı eyleme teşebbüs edilmemiş olsa bile, silahlar veya patlayıcı maddeler örgütün amaçları doğrultusunda hazırlanmış veya elde bulundurulmuş ise, örgütün silahlı sayılacağı ifade edilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrası da suç failinin memur veya kamu hizmetiyle görevli kimse olmasını ağırlaştırıcı sebep olarak saymaktadır. Dördüncü fıkra müsadereye ilişkin bir hüküm getirmiştir. Buna göre: *“Suçun işlenmesine ayrılan veya suçun işlenmesinde kullanılan veya suçtan doğan değer veya ürünlerin veya bunlar yerine geçen şeylerin ve müsadereyi gereken her türlü eşyanın gelirlerinin veya suçtan doğan her türlü yararın Devlete intikaline hükmolunur”*. Maddenin 6. fıkrasına göre; örgüt mensuplarınca veya örgüt adına örgüt üyesi olmayanlar tarafından birinci fıkrada gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere işlenen suçların ve 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 296 ncı maddesinde öngörülen cürümün⁸⁶⁸ cezaları üçte birden yarıya kadar arttırılır. Maddenin yedinci ve son fıkrası, kanunda öngörülen suçları işleyen veya örgütlerin eylemlerini, amaçlarını, hedeflerini bu kişi veya örgütlere haksız çıkar sağlamak veya örgütün korkutma, sindirme, yıldırma gücünü artırmak amacıyla

⁸⁶⁷ Öztürk/Erdem, s. 1057.

⁸⁶⁸ **Cürüm İşleyenleri Saklamak ve Cürümün Delillerini Yok Etmek Cürümleri**

Madde 296 - (Değişik madde: 28/09/1971 - 1490/9 md.) - Her kim hapis cezasından aşağı olmayan cezayı müstelzim bir cürüm işledikten sonra bu cürümün icrasında faille evvelce ittifak etmiş ve cürümü neticelendirmekte yardımcı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye yahut Hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeye yardım eder yahut hakkında yakalama veya tevkif müzakeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermezse veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürümün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa, hapis cezasını gerektiren suçlarda altı aydan iki yıla kadar, ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda iki seneden dört seneye, ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda da üç seneden beş seneye kadar hapis cezasına mahkum olur. Şu kadar ki, bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen cezanın üçte birini geçemez. Sair fiillerden dolayı tertip olunacak ceza beş yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıdır.

Bu fiili usul veya fününun, karı veya kocasının yahut kardeşinin lehine olarak işleyen kimseye ceza verilmez.

yazılı, sesli veya görsel yayın araçlarıyla yayımlanan veya her ne suretle olursa olsun propagandasını yapanları cezalandırmaktadır.

4422 sayılı Kanun'un 14. Maddesinde ise pişmanlık hükümlerine yer verilmiştir⁸⁶⁹. Yine, Kanun'un 15. maddesi hükmü "örgütlere yardım"a ilişkin olarak 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'na atıf yaparak, 4422 sayılı kanun kapsamına giren suçlar bakımından 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesi hükümlerinin uygulanacağını belirtmiştir⁸⁷⁰.

Kanun 2 ve 10. maddeleri arasında iletişimin dinlenmesi veya tespiti, gizli izleme, kayıt ve verilerin incelenmesi, gizli görevli kullanılması, hak ve alacaklara ilişkin tedbirler, tanığın ve görevlilerin korunması, yurt dışına çıkma yasağı başlıkları altında soruşturma tedbirlerine yer vermiştir. Bu tedbirler suç örgütleriyle daha etkin mücadeleyi amaçlamaktadır.

Kanun'un 2. maddesinde iletişimin dinlenmesi veya tespiti tedbirine yer verilmiştir⁸⁷¹. Buna göre; yalnızca "bu Kanunda öngörülen suçları işleme veya bunlara iştirak yahut işlendikten sonra faillere her ne suretle olursa olsun yardım veya aracılık veya yataklık etme kuşkusuz altında bulunan kimselerin kullandıkları telefon, faks ve bilgisayar gibi kablolu, kablosuz veya diğer elektromanyetik sistemlerle veya tek yönlü sistemlerle alınan veya iletilen sinyalleri, yazıları, resimleri, görüntü veya ses-

⁸⁶⁹ **Madde 14** - Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar hariç, bu Kanunun öngördüğü suçlarda;

- a) Ferden örgütle ilgili bir suç işlememiş olup da, örgüt tarafından herhangi bir suç işlenmeden önce,
- b) Hazırlık soruşturmasına başladıktan sonra, ferden örgütle ilgili bir suç işlememiş olanlardan örgüt ve fiilleri ve mensupları hakkında bilgi vererek, Örgütten çekilenler hakkında kovuşturma yapılmaz.
- c) Suçların icrasından sonra soruşturmaya başlanmadan önce yetkili mercilere başvurup bilgi vererek suçluların yakalanması hususunda yardımda bulunanların cezaları sekizde bire kadar, Suçların icrasından sonra hazırlık soruşturması sırasında yetkili mercilere başvurup bilgi vererek suçluların yakalanması hususunda yardımda bulunanların cezaları altıda bire kadar, indirilir.
- d) Son tahkikat sırasında başvurup bilgi vererek suçluların yakalanması hususunda yardımda bulunanların cezaları dörtte bire kadar indirilir.
- e) Örgütün yöneticileri hariç olmak kaydıyla, hüküm kesinleştikten sonra başvurup bilgi vererek suçluların yakalanması hususunda yardımda bulunanların cezaları yarıya kadar indirilir.

⁸⁷⁰ "...Suç örgütünün eylemlerinin devam ettiği sırada sanıkların (...) derneğin yönetiminde oldukları, ayrıca sanık H.A'nın derneğin yönetim kurulu başkanı, E.G'nin ikinci başkan olarak görev yaptıkları, örgütün parasının karşılandığı ekmeğe başına para tahsilatının devam ettiği, mağdur sanık İ.Ç'nin de suç örgütü tarafından bu dönemde yaralandığı, sanıkların bu haliyle örgütün eylemlerinden haberdar olarak yönetimde kalmaya devam etmek suretiyle örgüte yardımda buldukları anlaşıldığından, hukuken durumlarının diğer dernek yöneticisi sanıklarla aynı olması nedeniyle eylemlerine uyan 4422 sayılı yasanın 15. Maddesi yollamasıyla TCK'nın 314. maddesine aykırılıktan mahkumiyetlerine...". (Yar. 8. C.D., 15.4.2002, 16172 E./5062 K.), (Ünver, M. Naci, s. 21, 23).

⁸⁷¹ İletişimin dinlenmesi ve tespit edilmesi ayrı ayrı işlemlerdir. Dinleme; telefon konuşmalarının, faks ve bilgisayarlarla yapılan haberleşmeler gibi yazılı ve sözlü iletişimin dinlenmesi, tespit; ses ve görüntü bandı gibi teknik araçlarla kayıt edilmesi demektir. (Yenisey, Kurultay, s. 118).

leri ve diğ er nitelikteki bilgileri dinlenebilir veya tespit edilebilir. Tespit edilenler mühürlenerek yetkililerce zapta bağlanır". Bu tedbirin şartları maddenin diğ er fıkralarında belirtilmiştir. Buna göre, iletişimin dinlenmesi veya tespitine ilişkin kararlar, ancak kuvvetli belirtinin varlığı halinde verilebilir (ÇASÖMK m. 2/2). Yine bu tedbire son ç are olarak başvurulabilir. Başka bir tedbir ile failin belirlenmesi, ele geçirilmesi veya suç delillerinin elde edilmesi mümkün ise, iletişimin dinlenmesine veya tespitine karar verilemez (ÇASÖMK m. 2/3). Resmi veya özel her türlü iletişim kuruluşlarının tuttukları, iletişimin içeriği dışında kalan kayıtlar hakkında da yukarıdaki hükümler uygulanır (ÇASÖMK m. 2/4). Dinlenme veya tespite veya kayıtların incelenmesine hakim karar verir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da bu hususlarda yetkilidir. Hakim kararı olmaksızın yapılan bu gibi işlemlerin yirmi dört saat içinde hakim kararına bağlanması şarttır. Sürenin dolması veya hakim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir Cumhuriyet Savcısı tarafından derhal kaldırılır (ÇASÖMK m. 2/5). Dinleme ve tespit kararları en çok üç ay için verilebilir, bu süre en çok iki defa üçer aydan fazla olmamak üzere uzatılabilir (ÇASÖMK m. 2/6).

İletişimin dinlenmesi ve tespiti sırasında bu Kanunda öngörülen suçların işlendiğine ilişkin şüphe ortadan kalkarsa, tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından kaldırılır. Bu gibi hallerde tedbir uygulaması sonucu elde edilen veriler, Cumhuriyet savcısının denetimi altında derhal ve nihayet on gün içinde yok edilir ve durum bir tutanakla belirlenir (ÇASÖMK m. 2/7). Cumhuriyet savcısı veya görevlendireceği kolluk mensubu, iletişim kurum ve kuruluşlarında görevli veya böyle bir hizmeti vermeye yetkili olanlardan, dinleme ve kayda alma işlemlerinin yapılmasını ve bu amaçla cihazların kurulmasını istediğinde, bu istem derhal yerine getirilir ve işlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat bir tutanakla saptanır (ÇASÖMK m. 2/8).

Kanunun 8. maddesine göre, gizli izleme (m.3), kayıt ve verilerin incelenmesi (m.4), gizli görevli kullanılması (m.5), hak ve alacaklara ilişkin tedbirler (m. 6), tanığın ve görevlilerin korunmasına (m.7) ilişkin maddelerde öngörülen tedbir ve işlemlere ait kararların alınmasında ve uygulanmasında iletişimin dinlenmesi veya tespitini düzenleyen maddedeki usul ve esaslara uyulur⁸⁷².

⁸⁷² ÇASÖMK ile getirilen tedbirler için bkz. **Yenisey**, Kurultay, s. 117 vd.; **Dönmezer**, Tedbirler, s. 550 vd. ; **Erdem**, s. 48 vd.; **Geleri, Aytakin/İleri, Hakan**, *Organize Suçlarla Mücadelede Gizli ve Örtülü Yaklaşımlar, (Örtülü Yaklaşımlar)*, Ankara, 2003, s. 95 vd.

Kanun'un 16. maddesinin düzenlemesine göre de, "bu Kanunun 2 ila 10 uncu maddeleri, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarla, 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 403, 404 ve 406 ncı maddelerinde yer alan suçlar teşekkül halinde işlendiğinde de uygulanır".

1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla uygulaması sona eren ve uygulandığı süreç içerisinde büyük tartışmaları beraberinde getiren 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, organize suçlulukla mücadele adına, özellikle getirmiş olduğu yeni soruşturma tedbirleriyle önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Ancak gerek getirdiği tanımlamadaki belirsizlikler; gerek suçun oluşması için aranan koşulların uygulamaya yansımalarının yarattığı problemler ve özellikle cürüm işlemek için örgüt meydana getirme suçu ile ilişkisinin, uygulandığı süre içerisinde yerleştirememesi ve kimi durumlarda hatalı olarak iki ayrı suç tipinin birbirleri yerine tatbik edilmesi, kanunu ve uygulamasını önemli eleştirilerle karşı karşıya kalmak zorunda bırakmıştır.

3) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda Yer Alan Düzenlemeler

Terör olgusu Türkiye için uzun yıllardır ülkenin en önemli sorunlarından bir tanesini oluşturmaktadır. Organize suçluluğun türlerinden birisi olan örgütlü suçluluğun klasik örneklerini oluşturan terör örgütleri ise ülke topraklarında çeşitli yapılanmalarda kimi zaman dağınık, kimi zaman toplu bir halde; kimi zaman kırsal kesimlerde, kimi zaman şehirlerde faaliyetlerini yürütmektedirler. Terör sorunuyla oldukça yakından ilgili olan ülkemizde terörle mücadele amacıyla 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ihdas edilmiştir. Kanun süreç içerisinde birçok değişiklik geçirmiş olmakla birlikte; son olarak 29.6.2006 tarih ve 5532 sayılı Kanun'la önemli değişikliklere uğramıştır.

Kanun'un "terör tanımı" başlıklı birinci maddesinde verilen tanımlamaya göre, "*Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bö-*

lünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir". Söz konusu düzenlemelerin içeriğinin belirsiz olması ve uygulamada yorum farklılıklarına neden olabilecek niteliklere sahip olması, kanunilik ilkesi ile kişi hak ve özgürlüklerine verebileceği zararlar yönünden düzenlemenin tartışmalı olmasına yol açmaktadır. Zira, ceza hukukuna hakim olan ve Anayasa'nın da güvence altına almış olduğu (m. 38), kanunilik ilkesinin gerçekleşebilmesi için, sadece suç sayılan fiillerin kanunda öngörülmüş olmaları yetmez; bu fiillerin açık bir şekilde, yani meşru olanla olmayanın sınırını ortaya koyacak şekilde tanımlanmış olmaları da gerekir. Bu anlamda değerlendirildiğinde, "Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek; Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek" gibi amaçların değerlendirilmesi bakımından belirsizlik yaratabilecek olması ve kanunun getirdiği amaçların uygulama sırasında yapılacak yorumlamalarda farklı görüşleri ortaya çıkarabilecek olması nedenleriyle, böyle bir tanım, bu derece ağır müeyyideleri gerektiren konularda keyfi uygulamalara yol açmak suretiyle, kanunilik ilkesinin kişi hak ve özgürlüklerini garanti edici işlevini etkisiz hale getirir⁸⁷³.

Yedinci maddenin birinci fıkrasında terör örgütü kuranlar, yönetenler ve bu örgüte üye olanlar cezalandırılmaktadır. Buna göre; "*Cebir ve şiddet kullanılarak;*

⁸⁷³ **Toroslu, Nevzat**, "Terörle Mücadele Kanunu", (**Terörle Mücadele**), *İstanbul Barosu Dergisi*, C: 65, S: 4-5-6, *Nisan-Mayıs-Haziran, 1991*, s. 390, 391; Tanım, yeni tanımlar gereksinimi doğuruyorsa ve bu yeni tanımlara da kavramların subjektifliği nedeni ile objektif, belirli anlamlar verilemiyorsa bu takdirde yetersiz, hatalı bir tanımdan söz etmek gerekir. 3713 sayılı yasanın birinci maddesinde yer alan tanımda kullanılan kavramlar da gerekli açıklık ve objektiflikten yoksundur. (**Özgen, Eralp**, "Terörizmle Mücadele Yasası'nın Değerlendirilmesi", *İstanbul Barosu Dergisi*, C: 65, S: 4-5-6, *Nisan-Mayıs-Haziran, 1991*, s. 399 vd.); TMK'nın 1. maddesi, madde başlığına rağmen, bir tanım hükmü olmaktan çok, bir açıklama hükmüdür. Ancak, açıklamanın da yerli yerinde olduğu söylenemez, çünkü düzenlemenin odağına devlet konularak, demokratik toplumsal düzenle doğrudan ilişkili olmayan bazı değerlerin ihlali de terör suçu sayılmıştır. (**Hafizoğulları/Kurşun**, s. 67) ; Eğer terörü tanımlar ve "bu tanıma uyan eylemler terör eylemidir" denilirse, kendi kendinizi bağlamanız söz konusudur. Tanım verilip, daha sonra "şu eylemler terör suçudur" denirse, o zaman da tanım anlamsızlaşır. 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın 1. maddesinde "cebir ve şiddet kullanılarak, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle" ve maddede belirtilen amaçlarla bir örgüt mensubu tarafından girişilecek her türlü eylem terör olarak tanımlanmış, fakat 3. ve 4. maddelerde tek tek terör suçları Türk Ceza Yasası'na yollama yapılarak sınırlandırılmıştır. Bu halde tanımın, terör suçlarının belirli bir unsurunu ortaya koymaktan başka bir fonksiyonu bulunmamaktadır. (**Zafer, Hamide**, "Terörle Mücadele Terörü (Yuvarlak Masa)", (**Terörle Mücadele**), *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, *Aralık, 2005*, s. 48.

baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü⁸⁷⁴ maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır⁸⁷⁵. Terör suçlusunu tanımlayan ikinci maddeye göre, “birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur. Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusudur sayılır ve örgüt mensupları gibi cezalandırılırlar”.

3713 sayılı Kanun’un 1. maddesinde terör tanımlanırken sadece amaç (saik) göz önünde bulundurulmuş, bu amaç doğrultusunda işlenen fiilin niteliği dikkate alınmamıştır. TMK madde 3’te mutlak terör suçları, madde 4’te ise terör amacıyla işlenen diğer (nispi) terör suçları sayma yöntemiyle belirlenmiştir⁸⁷⁶. Yasanın üçüncü maddesine göre, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302 (Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak), 307 (Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma), 309 (Anayasayı ihlal), 311 (Yasama organına karşı suç), 312 (Hükümete karşı suç), 313 (Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı isyan), 314 (Silahlı örgüt), 315 (Silah sağlama) ve 320 (Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma) nci maddeleri ile 310 (Cumhurbaşkanına suikastta bulunma) uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır.

Yasanın dördüncü maddesi Terörle Mücadele Kanunu’nun uygulamasının oldukça geniş bir alana yayılmasını sağlayacak niteliktedir. Keza, maddede sayılan suçlar, birinci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde terör suçu sayılacak ve

⁸⁷⁴ **Silâhlı örgüt**

MADDE 314. - (1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silâhlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrafta tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.

⁸⁷⁵ TMK 7. maddesi hükmü, TCK’nın 314. maddesinden farklı olarak terör örgütlerinin mutlaka “silahlı örgüt” olması şartını aramamıştır. Böyle olunca, TMK’nın 7/1. maddesinde öngörülen suçlar, unsurları bakımından, TCK’nın 314. maddesinde ve bu maddenin göndermede bulunduğu 220. maddesinde öngörülen suçlardan farklı olmak zorundadır. (**Hafizoğulları/Kurşun**, s.71).

⁸⁷⁶ **Avcı**, Yeni, s. 358.

bu kanunun hükümleri uygulanacaktır. Bu suç kataloğu ise çok sayıda suç tipini içersine almaktadır. Buna göre;

“a) Türk Ceza Kanununun 79 (göçmen kaçakçılığı), 80 (insan ticareti), 81 (kasten öldürme), 82 (kasten öldürmenin nitelikli halleri), 84 (intihar), 86 (kasten yaralama), 87 (neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama), 96 (eziyet), 106 (tehdit), 107 (şantaj), 108 (cebir), 109 (kişiyi hürriyetinden yoksun kılma), 112 (eğitim ve öğretimin engellenmesi), 113 (kamu kurumu ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi), 114 (siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi), 115 (inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme), 116 (konut dokunulmazlığının ihlali), 117 (iş ve çalışma hürriyetinin ihlali), 118 (sendikal hakların kullanılmasının engellenmesi), 142 (nitelikli hırsızlık), 148 (yağma), 149 (nitelikli yağma), 151 (mala zarar verme), 152 (mala zarar vermenin nitelikli halleri), 170 (genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması), 172 (radyasyon yayma), 173 (atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme), 174 (tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması ve el değiştirmesi), 185 (zehirli madde katma), 188 (uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti), 199 (kıymetli damgada sahtecilik), 200 (para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlar), 202 (mühürde sahtecilik), 204 (resmi belgede sahtecilik), 210 (resmi belge hükmünde belgeler), 213 (halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit), 214 (suç işlemeye tahrik), 215 (suçu ve suçluyu övme) , 223 (ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması), 224 (kita sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali), 243 (bilişim sistemine girme), 244 (sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme), 265 (görevi yaptırmamak için direnme), 294 (kaçmaya imkan sağlama), 300 (devletin egemenlik alametlerini aşığılama), 316 (suç için anlaşma), 317 (askeri komutanlıkların gasbı), 318 (halkı askerlikten soğutma) ve 319 (askerleri itaatsizliğe teşvik) uncu maddeleri ile 310 (cumhurbaşkanına suikast dışındaki diğer fiili saldırılar) uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar.

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.

ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar,

d) Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar.

e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde tanımlanan suç”, kanunun birinci maddesinde sayılan amaçlar doğrultusunda bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilirse bu kanun kapsamında değerlendirilecektir⁸⁷⁷. Kanun kapsamında değerlendirilmesine olanak tanınan suç tiplerinin yerinde olup olmadığı hususu ve suç sayısının çok fazla sayıda olması, kanunun uygulama alanı bakımından sorun teşkil edebilecek niteliktedir⁸⁷⁸. Zira, hırsızlık, mühürde sahtecilik gibi suçların dahi bu kanun kapsamında terör suçu sayılarak cezalandırılmasının, kanunun amacı ile ne ölçüde uyduğu tartışılabilir.

Bu maddelerde (3 ve 4 üncü maddeler) yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek hapis cezaları veya adli para cezaları yarı oranında artırılarak hükmolunacaktır. Bu suretle tayin olunacak cezalarda, gerek o fiil için, gerek her türlü ceza için belirlenmiş olan cezanın yukarı sınırı aşılabılır. Ancak, müebbet hapis cezası yerine, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur. Suçun, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması dolayısıyla ilgili maddesinde cezasının artırılması öngörülmüşse; sadece bu madde hükmüne göre cezada artırım yapılır. Ancak, yapılacak artırım, cezanın üçte ikisinden az olamaz (TMK m. 5). Getirilen bu hüküm, cezaları ağırlaştırıcı bir etki yapmasından ve kanun kapsamına dahil edilebilecek suç tiplerinin çok çeşitli olmasından ötürü; bu Kanun’un özenle uygulanması ve suçların niteliğinin (özellikle terör suçu olup olmadıklarının) doğru bir şekilde tespiti büyük önem kazanmaktadır.

Kanunun yedinci maddesi de terör örgütünün propagandasını cezalandırmaktadır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi ağırlaştırıcı sebep olarak sayılmıştır.

⁸⁷⁷ Kanun 1. maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti cümlesinden olarak işlenen suçları terör suçu saymaktadır. Buna göre, bu suçlar, üçüncü maddede sayılardan farklı olarak, kendiliklerinden terör suçu değildirler, işlenmelerinin amacı bakımından terör suçu olmaktadır. (**Hafizoğulları/Kurşun**, s. 69).

⁸⁷⁸ Buna göre, madde bazında sayılan suçlar dışında kalan suçlar, kanunun 1. maddesinde belirtilen amaçlar doğrultusunda işlenmiş olsalar bile, kanunilik ilkesi gereğince terör suçu sayılmayacaklardır. Gerçekten, “temel hak ve hürriyetleri yok etmek”, “kamu düzenini” ve “genel sağlığı” bozmak amacı doğrultusunda, maddede sayılmayan başka suçlar, bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olsa dahi, terör suçu sayılmayacaklardır. Eğer ki, terör suçunu suçu işlemekte güdülen amaç belirlemede ise, bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçların, terör suçu sayılmamasının mantığı anlaşılabilir. (**Hafizoğulları/Kurşun**, s. 69).

Ayrıca, basın ve yayın organlarının suçun işlenişine iştirak etmemiş olan sahipleri ve yayın sorumluları hakkında da cezaya hükmolunacaktır⁸⁷⁹. Ancak, yayın sorumluları hakkında, bu cezanın üst sınırı daha aşağıda tutulmuştur. Maddede belirtilen şu fiil ve davranışlar da bu fıkra hükümlerine göre cezalandırılacaktır:

- a) Terör örgütünün propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, kimliklerin gizlenmesi amacıyla yüzün tamamen veya kısmen kapatılması.
- b) Terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde, örgüte ait amblem ve işaretlerin taşınması, slogan atılması veya ses cihazları ile yayın yapılması ya da terör örgütüne ait amblem ve işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi.

Yine bu fıkroda belirtilen suçların; dernek, vakıf, siyasî parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde işlenmesi halinde bu fıkradaki cezalar arttırılacaktır.

Tamamının ya da bir kısmının terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek isteyerek fon⁸⁸⁰ sağlayan veya toplayan kişi, bu fon kullanılmamış olsa da, örgüt üyesi olarak cezalandırılacaktır. Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi ağırlaştırıcı sebep olarak sayılmıştır. Yine, TMK kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 60'ıncı maddesine göre bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır.

Yargılama usullerine ilişkin getirilen düzenlemeler ise genel itibariyle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na atf yapılarak belirlenmiştir. Buna göre; bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili davalara, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250'nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen ağır ceza mahkemelerinde bakılır. Bu suçlardan dolayı on beş yaşın üzerindeki çocuklar hakkında açılan davalar da bu mahkemelerde görülür.

⁸⁷⁹ **Hafizoğulları ve Kurşun**'a göre; Anayasa'nın 38. maddesiyle güvence altına aldığı "ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi" karşısında söz konusu hüküm eleştirilmektedir.; Hüküm, basın hürriyetinin, haber verme hakkının ağır bir ihlali niteliğindedir., çünkü suç için öngörülen para cezası o kadar çok korkutucudur ki, birçok basın ve yayın organı, ölçüyü kaçırmak korkusu ile ülkede cereyan eden terörist faaliyetlerin haberlerini vermekten, değerlendirmesini yapmaktan kaçınabilir. Bu dolaylı olarak basın hürriyetinin kısıtlanmasıdır. (**Hafizoğulları/Kurşun**, s. 74)

⁸⁸⁰ Buradaki fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak, alacak, gelir ve menfaat ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri ifade eder (TMK m. 8).

Soruşturma ve kovuşturma usulü bakımından ise sanık veya şüpheliye ilişkin oldukça kısıtlayıcı hükümlere yer verilmiştir. Buna göre, TMK'daki suçlar kapsamında yapılan soruşturma ve kovuşturmalara ilişkin olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250 ila 252'nci maddelerinde hüküm bulunmaması halinde kanunun diğer hükümleri uygulanır.

Bunun yanı sıra, getirilen bir takım düzenlemeler bu kanun bakımından özellik arz etmektedir. Soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek bir durum söz konusu ise, yakalanan veya gözaltına alınan veya gözaltı süresi uzatılan kişinin durumu hakkında Cumhuriyet savcısının emriyle yalnızca bir yakınına bilgi verilecektir. Diğer bir önemli düzenleme ise şu yöndedir: şüpheli gözaltı süresince yalnız bir müdafii hukuki yardımından yararlanabilecektir. Ayrıca, gözaltındaki şüphelinin müdafii ile görüşme hakkı, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, hakim kararıyla yirmidört saat süre ile kısıtlanabilecek, ancak bu süre içerisinde şüphelinin ifadesi alınamayacaktır. Yine paralel bir düzenlemeyle, şüphelinin kolluk tarafından ifadesi alınırken sadece bir müdafii hazır bulunabilir. Kolluk tarafından düzenlenen tutanaklara, ilgili görevlilerin açık kimlikleri yerine sadece sicil numaraları yazılır. Müdafii dosya içeriğini incelemesi veya belgelerden örnek alması, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hakim kararıyla bu yetkisi kısıtlanabilir. Bu Kanun kapsamında yer alan suçlardan dolayı yapılan soruşturmada müdafii savunmaya ilişkin belgeleri, dosyaları ve tutuklu bulunan şüpheli ile yaptığı konuşmaların kayıtları incelemeye tâbi tutulamaz. Ancak müdafii terör örgütü mensuplarının örgütsel amaçlı haberleşmelerine aracılık ettiğine ilişkin bulgu veya belge elde edilmesi halinde, Cumhuriyet savcısının istemi ve hâkim kararıyla, bir görevli görüşmede hazır bulundurulabileceği gibi bu kişilerin müdafiiine verdiği veya müdafiiince bu kişiye verilen belgeler hâkim tarafından incelenebilir. Hâkim, belgenin kısmen veya tamamen verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu karara karşı ilgililer itiraz edebilirler.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. maddesinde düzenlenen iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, 139. maddesinde düzenlenen gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve 140. maddesinde düzenlenen teknik araçlarla izleme gizli soruşturma tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin hükümlerde sayılan katalog suçlar içerisinde Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt

kurma suçunun iki, yedi ve sekizinci fıkraları kapsam dışı bırakılmıştır. Terörle Mücadele Kanunu'ndaki düzenleme uyarınca bahsi geçen istisnalar, bu kanun kapsamına giren suçların soruşturulması açısından geçerli değildir.

Bu Kanun kapsamında yer alan suçlar bakımından Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 92'nci maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca; alınan bilgilerin doğruluğunun araştırılması bakımından zorunlu görülen hâllerde, hükümlü veya tutuklular, rızaları alınmak koşuluyla, ilgili makamın ve Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine hâkim kararı ile geçici sürelerle ceza infaz kurumundan alınabilirler. Bu süreler, hükümlü veya tutuklu dinlendikten sonra işin niteliğine göre, her defasında dört günü ve hiçbir surette on beş günü geçmemek üzere hâkim tarafından tayin olunur ve hükümlülük ve tutuklulukta geçmiş sayılır. Ceza infaz kurumundan ayrılış ve dönüşlerinde hükümlü veya tutuklunun sağlık durumu doktor raporu ile tespit edilir. Yer gösterme sırasında yapılan işlemlere ilişkin belgelerin bir örneği ilgilinin dosyasında muhafaza edilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

Görüldüğü gibi Terörle Mücadele Kanunu kapsamında değerlendirilen suçların soruşturması ve kovuşturması şüpheli ve sanıklar açısından, özel ve oldukça kısıtlayıcı hükümler ihtiva etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi kapsamında adil yargılanma hakkının ihlali ve kişilerin hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması bakımından, son derece elverişli olan bu hükümlerin uygulanma yöntemleri ve ihlallere sebebiyet vermemesi oldukça önemlidir. Zira, kanunda, getirilen hükümlerin kişilere zarar verip vermemesi arasında çok ince çizgilerin olduğu düzenlemelere yer verilmiştir. Kişinin gözaltı süresince yalnızca bir müdafinin "hukuki yardımından" yararlanabileceği ifadesi, şüphelilerin haklarını ağır bir biçimde zedeleyebilecek uygulamalara neden olabilecektir. Zira, burada durum daha da ağırlaştırılmış, kişinin ifade sırasında değil, gözaltındayken, "hukuki yardımı" yalnızca bir müdafiden alabileceği ifade edilmiştir. Yine, şüphelinin müdafii ile görüşme hakkı yirmidört saat süre ile kısıtlanabilecektir. Kanun bu süre içerisinde ifade alınamayacağına ilişkin bir düzenleme getirmiş olsa da, uygulamada bu durumun nasıl gerçekleşeceği ve hukuki yardımdan yoksun şüphelinin bu yirmi dört saati gözaltında nasıl geçireceği konusunda şüpheler doğabilecektir. Aynı şekilde, dosya içeriğinin incelenmesi veya belgelerden örnek alınmasına ilişkin düzenleme de savunma hakkı açısından önemli sorunlar yaratabilecek uygulamaların doğmasına neden olabilecektir.

Bu ve buna benzer düzenlemeler, kişilerin hak ve özgürlüklerini, Anayasa'nın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin sağladığı güvenceleri ve hukuk devleti ilkesini ihlal etmeleri bakımından taşıdıkları riskler nedeniyle oldukça özenli ve dikkatli bir biçimde uygulanmalıdır.

Kanunun 13. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 231'inci maddesine göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez; verilen hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilemez ve ertelenemez. Ancak bu hükümler on beş yaşını tamamlamamış çocuklar hakkında uygulanmaz.

TMK ek madde 2'nin düzenlemesine göre ise, *“terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda "teslim ol" emrine itaat edilmemesi veya silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde kolluk görevlileri, tehlikeyi etkisiz kılacak ölçü ve oranda, doğrudan ve duraksamadan hedefe karşı silah kullanmaya yetkilidirler”*⁸⁸¹.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, yerindeliği tartışılan düzenlemelerle ve kişi hak ve özgürlüklerine getirdiği kısıtlamalarla birlikte uygulanmaya devam etmektedir. Söz konusu Kanun'un ayrıntılı olarak incelenmesi konumuzun sınırlarını aşacağı için daha fazla ayrıntıya yer verilmeyecektir.

⁸⁸¹ Söz konusu madde daha önce “Terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda “teslim ol” emrine itaat edilmeyerek silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde kolluk kuvveti görevlileri, failleri etkisiz kılmak amacıyla doğrudan ve duraksamadan hedefe karşı ateşli silah kullanmaya yetkilidirler” şeklinde olup, söz konusu hüküm Anayasa Mahkemesi'nin 06/01/1999 tarih, 1999/68 Esas ve 1999/1 sayılı kararıyla iptal edilmiş, ardından iptal kararının gerekçeleri dikkate alınmak suretiyle uygun hale getirilerek 29/06/2006 tarih ve 5532 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle bu şekilde yeniden düzenleme bulmuştur. Maddenin iptaline hükmeden Anayasa Mahkemesi kararında şu ifadeler yer almaktadır: *“Kuralda faillerin sadece “silah” kullanmaya teşebbüslerinden söz edilirken kolluk kuvveti görevlilerinin hedefe karşı “ateşli silah” kullanmalarından söz edilmiş; böylece faillerin kullanmaya teşebbüs ettikleri silahın ateşli silah olup olmadığına bakılmaksızın ve başka türlü etkisiz hale getirilmeleri olanağı gözetilmeksizin küçük bir müdahale ile önlenilecek olaylarda dahi görevlilere ateşli silahlar kullanma yetkisi verilmiştir. Buna göre, dava konusu kuraldaki teslim ol emrine uyulmaması ve silâh kullanmaya teşebbüs edilmesi, görevlilerin her zaman doğrudan ve duraksamadan hedefe karşı ateşli silâh kullanmalarını zorunlu kılacak nitelikte bir durum değildir. Kimi olaylarda faillerin, can güvenliğini daha az tehlikeye sokan yöntemlerle de etkisiz hale getirilmeleri olanaklı olabilir. Olayların özelliğine göre, bu yöntemlere başvurulmaksızın doğrudan ve duraksamadan hedefe karşı “ateşli silâh” kullanılması yaşama hakkının zedelenmesi sonucunu doğurur. Bu nedenle kural, Anayasa'nın 17. maddesine aykırıdır”*. Yeni düzenlemeyle önceki düzenlemeye ek olarak “tehlikeyi etkisiz kılacak ölçü ve orantıda” ifadeleri eklenmiştir. Ayrıca yeni düzenlemeyle, “teslim ol emrine itaat edilmeyerek silah kullanmaya teşebbüs” ifadesi yerine, “teslim ol emrine itaat edilmemesi veya silah kullanmaya teşebbüs edilmesi” ifadesiyle, iki ayrı durum oluşturulmuştur. Bu durumda teslim ol emrine itaat edilmemesi, silah kullanmak için yeterli bir sebep oluşturacaktır.

4) Diğer Düzenlemeler

21/3/2007 tarihli 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 4. Maddesinin 1. fıkrası, 10/07/1953 tarihli 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un ilgili maddeleri (12 ve 14. maddeleri) bir takım suçların, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesini veya bu suçları işlemek için teşekkül kurmayı, yönetmeyi veya teşekküle mensup olmayı cezalandıran düzenlemelere yer vermişlerdir.

Bunun yanı sıra 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun göçmen kaçaklığı (79/2), organ ve doku ticareti (91/4), sıvı veya gaz hâlindeki enerji hakkında ve bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde hırsızlık (nitelikli hırsızlık) (142/3), tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi (174/2), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (188/5), fuhuş (227/6), dilencilik (229/3), suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (kara paranın aklanması)⁸⁸² (282/3) suçlarının suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesini ağırlaştırıcı sebep olarak kabul etmiştir. Ayrıca, kanun, yağma suçunun, var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanarak (149/f) veya suç örgütüne yarar sağlamak amacıyla (149/g) işlenmesini suçun nitelikli halleri arasında saymıştır. Kanun'un 119'uncu maddesi de eğitim ve öğretimin engellenmesi, kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi, siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi, inaç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme, konut dokunulmazlığının ihlali ile iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçlarının var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesini, cezanın ağırlaştırıcı nedeni olarak düzenlemiştir. TCK 265/4'de (görevi yaptır-
mamak için direnme) buna paralel bir düzenleme getirmektedir. Kanun, 78. maddesiyle, soykırım suçu ve insanlığa karşı suçları işlemek maksadıyla örgüt kuran, yöneten veya üye olanları cezalandırmaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesiyle de "silahlı örgüt" suçu düzenlenmiştir. Çalışmanın konusunu teşkil eden "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçu ise Kanun'un 220. maddesinde yer almak-

⁸⁸² Kara para aklama suçu daha önce 4208 sayılı Kanun'da düzenlenmiş iken, 5237 sayılı Kanun'un 282. maddesine alınmış ve başlığı da "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama" şeklini almıştır.

tadır. Ayrıca, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu da Türk Ceza Kanununda yer alan;

- a) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu,
- b) Haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçlar,
- c) İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçların (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci Maddeler hariç), muhakemesine ilişkin ayrı düzenlemeler getirmiştir.

II. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU'NDA SUÇ İŞLEMENİN AMAÇIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU (T.C.K. m. 220)

A) Genel Açıklamalar

Suç işlemek maksadıyla teşekkül, cemiyet, örgüt oluşturulmasına ilişkin olarak ceza kanunlarında hükümlere yer verilmesi eski tarihlere dayanmaktadır. Suç işlemek için örgütlenme suçunun tarihi kökeni 19. yüzyılın başlarında çetecilik olaylarının bastırılmasına duyulan gereksinime dayandırılmıştır⁸⁸³. Bugünkü düzenlemelere en yakın olan ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun doğuşu şeklinde ifade edilebilecek hükümler ilk kez 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu ile getirilmiştir. Fransa'da devrimin ardından, siyasal karmaşanın neden olduğu toplumsal disiplinin bozulması neticesinde, özellikle mala ve kişiye karşı suçlar, yağma, hırsızlık, yaralama, adam öldürme suçlarını işleyen çetelerin artması, suç işlemek için birleşmeyi suç sayan suç tiplerinin tanımlanmasına yol açmıştır⁸⁸⁴. 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu'nun 213, 214. maddeleri, mala ve kişiye karşı suç işlemek için açıkça silahlı çeteleri, birleşimleri suç saymıştır. Belirli bir süreçte, bu maddelerin kapsamı genişletilmiş, kamu otoritesine direnmek türünde eylemler de bu kapsama dahil edilmiştir⁸⁸⁵. Yine kanunun 265. maddesi, ikiden fazla kişinin kişilere karşı açık güç ve cebir şiddet kullanarak bir kimsenin evine girmek ve hırsızlık suçunu işlemek için

⁸⁸³ Evik, Cürüm, s. 365.

⁸⁸⁴ Özek, s. 199.

⁸⁸⁵ Özek, s. 199.

bir araya gelmesini ölüm cezası ile cezalandırmıştır. Bu maddeye göre kişilere ve malvarlığı aleyhine eşkiya-serseri (malfattori) örgütlenmesi, kamu barışına karşı suç olarak kabul edilmiştir. 266. maddeye göre de çetelerin organizasyonu, çeteler ve bunların liderleri arasında ilişki, suçtan ileri gelen gelirlerin hesaplanıp dağıtılması, paylaşımı için anlaşmaların bulunması halinde bu suç örgütünde hizmet yüklenenlerin, iradi olarak kasten çetelere ve onların gruplarına silah, cephane, kalacak yer, barınak, toplanacakları yer sağlayanların hapis cezası ile cezalandırılacakları öngörülmüştür⁸⁸⁶.

Türkiye'nin tarihi açısından değerlendirildiğinde, suç işlemek amacıyla örgütlenme suçu ilk kez 1810 tarihli Fransız Ceza Kanunu'na benzer şekilde 1274 (1858) tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu'nun 58. maddesinde düzenlenmiştir⁸⁸⁷. 13/11/2005 tarih ve 25642 sayılı R.G. de yayımlanan 04/11/2004 tarih ve 5252 sayılı kanunun 12. maddesi ile, 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla tüm ek değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kalkan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 313. maddesinde düzenlenen "cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme" suçu ise 1889 tarihli İtalyan Ceza Kanunu'nun (Zanardelli Kanunu) 248. maddesinden alınmıştır.

26.9.2004 tarihinde kabul edilerek 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Özel Hükümler" başlıklı ikinci kitabının "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmının "Kamu Barışına Karşı Suçlar" başlıklı beşinci bölümünde, Kanun'un 220'nci maddesinde "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçu düzenlenmiştir. Maddede, "*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek, örgüte üye olmak, örgüt adına suç işlemek, örgüte yardım etmek ve örgütün veya amacının propagandasını yapmak*" cezalandırılmaktadır.

Kanun bu maddeyle suç örgütü oluşturmayı ifade hürriyetinin meşru bir tezahürü olarak görmemiş, amacın ve aracın yasadışı olması bağlamında, bu durumu kamu düzenine aykırı bularak yasaklamıştır. Gerçekten, kamu düzeninden olarak kanunun suç saydığı bir fiilin veya fiillerin işlenmesi için örgütlenmek, uygar hiçbir toplumda kabul edilebilir bir davranış değildir. Bu madde kapsamında getirilen dü-

⁸⁸⁶ **Özek**, s. 199, 200; **Evik**, Cürüm, s. 365.

⁸⁸⁷ **Evik**, Cürüm, s. 366.

zenlemeler; ifade, ifadeyi açıklama ve örgütlenme özgürlüklerinin⁸⁸⁸ koruduğu alan içerisinde değerlendirilebilecek nitelikte değildir⁸⁸⁹. Örgütlenme özgürlüğü, amaçları ve faaliyetleri yasalarla yasaklanmamış örgütler açısından söz konusudur⁸⁹⁰. Varlığından bahsettiğimiz örgüt ise suç işlemek amacıyla meydana getirilmiştir. Bu örgütler Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 20'nci maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11'nci maddesinde belirtilenin aksine, barışçıl biçimde örgütlenmediklerinden ve dolayısıyla demokratik bir toplumda, ulusal güvenlik, kamu güvenliği ve suçun önlenmesi, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla yasal sınırlamalar da getirilebileceğinden, suç işlemek amacıyla örgüt

⁸⁸⁸ *Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi*'nin 20'nci maddesine göre "Herkes barışçıl bir biçimde toplanma ve örgütlenme hakkına sahiptir. Hiç kimse bir örgüte dahil olmaya zorlanamaz". *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*'nin "Toplantı ve Örgütlenme Özgürlüğü" başlıklı 11. maddesi şu şekildedir: "1. Herkesin barışçıl toplantı özgürlüğüne ve başkalarıyla çıkarlarını korumak amacıyla sendika kurma ve bunlara üye olma hakkı da dahil, örgütlenme özgürlüğüne hakkı vardır. 2. Bu hakların kullanılmasına, demokratik bir toplumda, ulusal güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeninin korunması ve suçun önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olan ve yasayla öngörülenlerden başka bir sınırlama getirilemez. Bu madde, bu hakların silahlı kuvvetler, güvenlik güçleri veya devlet idaresi mensupları tarafından kullanılmasına yasal sınırlamalar getirilmesine engel oluşturmaz". Örgütlenme özgürlüğü, *Türkiye Cumhuriyeti Anayasa*'sında bu isim altında açıkça düzenlenmemişse de Anayasa'nın 33. maddesi "dernek kurma ve üye olma özgürlüğünü", 34. maddesi "toplantı özgürlüğü"nü, 51. maddesi de "sendika kurma ve üye olma" özgürlüğünü düzenlemiştir. Kaldı ki; Anayasa'nın 90'nci maddesinin 5'nci fıkrasına göre, "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır".

⁸⁸⁹ **Hafizoğulları/Kurşun**, s. 35; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, örgütlenme özgürlüğü ile düşünce ve düşünceleri açıklama (ifade) özgürlüğü (AİHS m. 9, 10) arasında yakın bir bağ kurmaktadır. AİHM, 11'nci maddeye ilişkin birçok kararında, maddeyi "özerk anlamına ve uygulama alanının özelliğine karşın, Sözleşmenin 9. ve 10. maddeleri ışığında" değerlendirmektedir; zira Mahkemeye göre, Sözleşmenin 9. ve 10. maddeleriyle amaçlanan kişisel düşüncelerin korunması, bilgi ve düşüncelerin serbestçe alınıp verilmesi, 11'nci madde ile düzenlenen örgütlenme özgürlüğünün de amaçları arasında yer almaktadır. Mahkemeye göre, "Sözleşmenin 9. ve 10. maddeleriyle garanti altına alınan düşünce ve düşünceleri açıklama özgürlükleri, kişinin inançlarını ve fikirlerini başkalarıyla birlik içerisinde, özellikle aynı inanca, düşünceye, menfaatlere sahip bireylerden oluşan örgütler aracılığıyla paylaşabilme garantisinin eşliği olmadan, oldukça sınırlı bir alanda kalacaktır"(**Chassagnou ve Diğerleri/ Fransa**, prg. 100). Bu durum örgütlenme özgürlüğünün AİHM tarafından da, "düşüncenin toplu ifadesi" olarak anlaşıldığının göstergesidir. (**Aldabak, Ersel**, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Örgütlenme Özgürlüğü", *Bülent Tanör Armağanı*, İstanbul, 2004, s. 70, 71); Örgütlenme özgürlüğü, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi ve kişiliğini tam olarak bulması açısından vazgeçilmez araçlardan birisini oluşturmaktadır. Örgütlenme sayesinde kişi, birey olarak tek başına gerçekleştiremeyeceği (veya kısmen ya da güçlükle gerçekleştirebileceği) amaçları gerçekleştirebilme imkanı bulur. Örgütlenme özgürlüğü, ancak amaçları ve faaliyetleri dolayısıyla yasaklanmamış olan örgütlere katılabilmek anlamındadır. Kişinin ceza yasalarıyla çelişmemek şartıyla yalnız olarak yapabileceği her şey, örgütlenmenin konusu ve amacı olabilecektir. Bu nedenle, suç işlemek amacıyla örgütlenme, Anayasa, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi anlamında örgütlenme özgürlüğü kapsamında değildir. (**Evik**, s. 180, 181).

⁸⁹⁰ **Evik**, s. 181.

kurulmasının yasaklanması temel hak ve özgürlükler açısından bir sorun doğurmaktadır⁸⁹¹. Ancak, hemen belirtmek gerekir ki; bahsedilen suçun meydana gelebilmesi için suç işlemek için bir örgüt kurulmasından söz edilse de; ortada kurulmuş yasal bir örgüt (teşekkül) mevcut iken, bu yasal örgütün amaçlarından saparak, illegal bir amaç belirlemesi ve bu amaç doğrultusunda iradelerin birleşmesiyle beraber, maddede sayılan koşulların oluşması söz konusu olduğunda, 220. madde de belirtilen örgüt kavramının varlığı kabul edilmelidir. Diğer bir ifadeyle, legal görünüş altında faaliyette bulunan bir örgüt, illegal davranışlar içerisine girerse, ya da yasal davranışlarla birlikte aynı zamanda yasadışı davranışları da gerçekleştirmeye başlarsa veya amacını bu yönde oluşturursa, bu andan itibaren yasadışı bir örgüt olur⁸⁹². Kısaca kurulan yasal bir örgütün (dernek, siyasi parti, sendika, şirket, vs.), bir suç örgütüne dönüşmesi mümkün olup, bu durumda, bu alana ilişkin ayrıca özel bir düzenleme söz konusu değilse, bu örgüt 220'nci madde kapsamında değerlendirilecektir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 11'nci maddesinin 2. fıkrasına göre, "Hiç kimse, işlendikleri sırada ulusal ve uluslararası hukuka göre suç teşkil etmeyen fiillerden veya ihmallerden ötürü mahkum edilemez. Bunun gibi, suçun işlendiği sırada uygulanan cezadan daha ağır bir ceza verilemez". Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 7'nci maddesinin 1'nci fıkrasına göre de aynı yönde, "Hiç kimse işlendiği zaman ulusal ve uluslararası hukuka göre bir suç sayılmayan bir fiil veya ihmalden dolayı mahkum edilemez. Hiç kimseye suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez" denilmektedir. Anayasa'nın 38'nci maddesi ve Türk Ceza Kanunu'nun 2'nci maddesi "suçta ve cezada kanunilik ilkesi"ni düzenlemiştir. Anayasa 38/1'e göre, "*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez*". TCK'nın 2'nci maddesinin 1'nci fıkrası uyarınca, "*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenmez*". Yine maddenin 3'üncü fıkrasına göre de "*Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz*".

⁸⁹¹ Evik, s. 181.

⁸⁹² Önder, s. 426, 427.

Hukuk devleti ilkesi, bütün devlet faaliyetlerine yön veren temel ilkelere biri olarak Anayasa'nın 2'nci maddesinde sayılmaktadır⁸⁹³. Faaliyetlerinde hukuk kurallarıyla bağlı olan, vatandaşlarına hukuki güvenlik sağlayan devlete hukuk devleti denilmektedir⁸⁹⁴. Hukuk devleti ilkesinin ceza hukuku bakımından şekli anlamdaki sonucu, hukuki güvenliği garanti etmesidir. Ceza hukuku alanında vatandaşın hukuki güvenliğini sağlayan mekanizma, "suçta ve cezada kanunilik ilkesi"dir⁸⁹⁵. Hukuk devleti ilkesinin maddi yönden ceza hukukuna yansımaları ise içerikle ilgilidir. Ceza hukuku kuralları bir hukuk devletinde, insan haklarını koruma odaklı olarak tanzim edilirler. Ceza hukuku kurallarının öncelikle insanın varlığını devam ettirmesi, kişiliğini geliştirmesi bakımından korunması zorunlu olan maddi, manevi ve ekonomik değerlerini korumayı hedeflemesi gerekmektedir⁸⁹⁶. Hukuk devleti bireyi yalnızca ceza hukuku aracılığıyla korumakla kalmaz, aynı zamanda onu ceza hukukuna karşı da korumak zorundadır. Böylece suç ve cezanın kanuniliği ilkesi, devletin cezalandırma yetkisini kullanmasının sınırını oluşturur. Bu yüzden söz konusu ilke (suçta ve cezada kanunilik) "ceza kanunlarının güvence işlevi"ni yerine getirmektedir. Bir taraftan herkesin, hangi davranışın cezalandırıldığını önceden bilmesi güvence altına alınmalı,; diğer taraftan da bir davranışın cezalandırılabilir olduğuna ancak yasa koyucu karar vermelidir⁸⁹⁷. Kanunilik ilkesinin⁸⁹⁸ güvencelerinden birisi olan "belirlilik ilkesi" (lex certa), yasa koyucunun yoruma gereksinim gösteren kavramlara suç tipinde yer vermesine engel değil ise de, normun içeriğinden, hangi tür davranışların cezayı gerektirdiği anlaşılamiyorsa, birey davranışlarını yönlendirme olanağına sahip olamayacağı için, belirlilik ilkesinin, bireyi keyfiliğe karşı koruyucu bir rol oynadığı söylenebilir⁸⁹⁹. Kanun koyucu ceza metinlerini mümkün olan en açık ve kesin bi-

⁸⁹³ Anayasa'nın 2'nci maddesine göre, "Türkiye Cumhuriyet, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir".

⁸⁹⁴ **Gözler, Kemal**, *Anayasa Hukukuna Giriş, Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, 2003, s. 210.

⁸⁹⁵ **Koca, Mahmut/ Üzülmöz, İlhan**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2008, s. 37; Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, hukuk devleti ilkesini ceza hukukunda somutlaştıran bir prensip olup, bireyi devlete karşı koruma amacı güder. (**Koca/ Üzülmöz**, s. 37) .

⁸⁹⁶ **Koca/ Üzülmöz**, s. 37.

⁸⁹⁷ **Öztürk, Bahri/Erdem, Mustafa Ruhan**, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, (**Uygulamalı Ceza Hukuku**), Ankara, 2008, s. 37.

⁸⁹⁸ Kanunilik ilkesi dört önemli hukuksal güvence içermektedir: a) Belirlilik, b) Aleyhe kanunun geçmiş yürümesi yasağı, c) Benzetme (kıyas) yasağı, d) Örf ve adete dayanarak suç ve ceza koyma yasağı. (**Öztürk/Erdem**, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, s. 39).

⁸⁹⁹ **Öztürk/Erdem**, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, s. 39.

çimde belirlemelidir⁹⁰⁰. Suçları tespit eden kanun hükümlerinin tanımları belirli olmalı, yani açık ve seçik nitelik göstermeli, farklı anlamlara gelen, belirsiz ve çok kapsamlı terimler kullanılmamalıdır⁹⁰¹. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de AİHS'nin 7'nci maddesinin yalnızca ceza kanununun sanığın aleyhine geçmişe etkili olarak uygulanması yasağıyla sınırlı olmadığını belirtmiş; söz konusu güvenceye, suç ve cezaların ancak kanunla tespit edilmesi ve kanunların⁹⁰² sanığın aleyhine geniş yorumlanmamasını (benzetme, kıyas yasağı) içerecek biçimde bir anlam verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedenle suçlar kanunda açık ve belirgin bir biçimde tanımlanmış olmalıdır. Bu gereklilik, ne zaman ki, birey, söz konusu düzenlemenin lafzından, gerektiğinde mahkeme kararlarının yardımıyla da olsa, hangi davranış ve ihmallerin cezai sorumluluğuna yol açacağını teşhis edebiliyorsa, yerine gelmiş olur⁹⁰³. Aynı zamanda bu madde, ceza kanunlarının kıyas yolu ile ve genişletilerek yorumlanması ve uygulanmasını yasaklar⁹⁰⁴.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında değerlendirildiğinde, TCK'nın 220'nci maddesinin birinci fıkrasıyla getirilen düzenleme tereddütlere yol açabilecek niteliktedir. Keza, madde 765 sayılı TCK'dan farklı bir düzenlemeye yer vermiştir. Buna göre, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar ve yönetenler, “*örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde*” cezalandırılır. Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün işlemeyi hedeflediği suçların belirli olması gerekmediğinden ve maddede belirtilen suçun gerçekleşmesi için “amaçlanan suçların” işlenmiş olması aranmadığından, kurulan örgütün, üye sayısı ve araç/gereç yönünden elverişli olup olmadığının neye göre belirleneceği söylemek mümkün gözükmemektedir⁹⁰⁵. Söz konusu

⁹⁰⁰ **Dönmezer/Erman**, C: I, s. 20; Yasama organının suçun tarifinde açık ve kesin tabirler yerine anlamı müphem veya çok geniş kelimeler kullanması halinde Anayasa Mahkemesi'nin bu hükmü ya da yasayı Anayasa'nın 38'nci maddesine muhalefetten iptal edip edemeyeceğine verilecek olan yanıt, iptal edebileceği yönünde olumlu bir cevap olmalıdır. (**Dönmezer/Erman**, C: I, s. 32).

⁹⁰¹ **Koca/ Üzülmüş**, s. 41.

⁹⁰² Her ne kadar AİHS m. 7'de “kanun”dan değil, “hukuk”tan söz etmekte ise de; bu deyim diğer maddelerdeki (AİHS m. 8/2, 9/2, 10/2, 11/2) “kanun” deyimini ile aynı anlamda kullanılmıştır. Ne var ki, “kanun” deyimini AİHM tarafından “parlamento çekincesi” biçiminde anlaşılmamakta; m. 7'nin (İngiliz hukukunda Common Law'da yer alan) “yazılı olmayan hukuku” da (örf ve adet hukuku) içerdiği kabul edilmektedir. (**Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/ Sancakdar, Oğuz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu**, Ankara, 2004, s. 377).

⁹⁰³ **Tezcan/Erdem/ Sancakdar**, s. 379.

⁹⁰⁴ **Gözübüyük, Şeref/ Gölcüklü, Feyyaz**, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulanması- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İnceleme ve Yargılama Yöntemi*, Ankara, 2007, s. 325.

⁹⁰⁵ **Toroslu, Nevzat**, *Ceza Hukuku Özel Kısım, (Özel Kısım)*, Ankara, Ekim, 2008, s. 261.

düzenleme, yalnızca belirlilik ilkesi konusunda yarattığı tereddütlerle değil, aynı zamanda suçun niteliğine uygun olup olmaması bakımından da tartışmalıdır. Bu hususa ileride yeri geldiğinde değinilecektir.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna birçok ülkenin ceza kanunlarında yer verilmektedir. Birkaç örnekle ifade etmek gerekirse⁹⁰⁶, İtalyan Ceza Kanunu'nun 416'ncı maddesine göre, “*Üç veya daha fazla kişi birden fazla suç işlemek için birleştiklerinde, örgüte öncülük edenler veya örgütü kuranlar veya organize edenler sadece bu nedenle ... cezalandırılır*”. Mafia tipi örgütlenme suçu İtalyan Ceza Kanunu'nda, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan ayrı olarak, kanunun 416bis maddesinde düzenlenmiştir. Alman Ceza Kanunu'nun 129'uncu maddesine göre, “*Her kim, amacı ve eylemleri suç işlemeye yönelik bir örgüt kurar veya böyle bir örgüte üye olarak katılır veya örgüt propagandasını yapar veya örgütü destekler ise ... cezalandırılır*”. Fransız Ceza Kanunu'nun 450-1 maddesine göre ise, “*Bir veya birden fazla maddi eylemle somutlaşan en az beş yıl hapis cezasıyla cezalandırılan bir veya birden fazla cürüm veya cünhanın hazırlanması amacıyla oluşturulmuş her birlik veya kurulmuş teşekkül bir suç örgütü oluşturur*”. İsviçre Ceza Kanunu'nun 260ter maddesi ise şu şekildedir: “*Her kim, amacı suç niteliğindeki şiddet hareketleri yapmak veya suç niteliğindeki araçlarla zenginleşmek olan, yapısı ve üyeleri gizli tutulan bir organizasyona katılır veya suç niteliğindeki faaliyetlerinde böyle bir organizasyonu desteklerse ... cezalandırılır*”. Portekiz Ceza Kanunu'nun 299'uncu maddesinin yer verdiği düzenlemeye göre, “*Her kim amacı veya faaliyetleri birden fazla cürüm işlemeye yönelik olan bir grup, organizasyon veya örgüte öncülük eder veya kurarsa ... cezalandırılır*”.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220'nci maddesi hükmü, yürürlükten kalan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 313'üncü maddesinin düzenlemiş olduğu “cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme” suçuyla karşılaştırıldığında, önemli farklılıkları bünyesinde taşımaktadır. Örgütün oluşması için gereken asgari üye sayısı; örgütün varlığının kabulü için aranan koşullar; örgüt yöneticilerinin sorumluluğu gibi hususlarda getirilen hükümler ve yenilikler bunlar arasında telaffuz edilebilir.

⁹⁰⁶ **Evik**, Cürüm, s. 367-371; Çeşitli ülkelerin ceza kanunlarında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin getirilen düzenlemelere örnek verilirken; belirtilen yasal düzenlemelerin tamamı metine alınmamıştır. Zikredilen bölümler, bahsedilen maddelerin yalnızca bir kısmı olup tümünü kapsamaktadır.

Yine örgüte yardım suçu 220'nci madde içerisinde (tek madde altında) düzenlenmiş ve örgüte bilerek ve isteyerek yardım edenlerin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Ayrıca maddede örgütün veya amacının propagandasının yapılması da ayrıca cezalandırılmaktadır.

Kısaca, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 220'nci maddesiyle beraber, mülga 765 sayılı kanuna göre birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. Getirilen bu değişiklikler, uygulamada da farklılıklara yol açacak niteliktedir. Bu farklı hükümlere, suç tipi açıklanırken daha geniş bir biçimde yer verilecektir.

B) Korunan Hukuksal Yarar

Ceza hukukunun kaynağı kanundur. Bu durum aynı zamanda “kanunsuz suç ve ceza olmaz” ilkesinin bir ifadesi olarak karşımıza çıkar. Buna göre, suç, ceza kanununu ihlal eden davranışlardır. Suçu vurgulayan özellik, onun bir ihlal fiili olmasıdır. Kanun tarafından yasaklanmış bir durumu ihlal etmeksizin suçun oluşması söz konusu değildir. Suçu bir ihlal fiili olarak değerlendirirsek, burada ihlalinden bahsedilen şey de, hukuksal bir değer veyahut yarar olacaktır. Buna göre, suçla ihlal edilen, ceza ile korunan, böylece hukukilik kazanan beşeri değer ya da menfaat, suçun hukuki konusunu oluşturmaktadır⁹⁰⁷.

TCK'nın 220'nci maddesinin gerekçesindeki ifadelerle göre, “bu suç tanımı ile korunan hukuki değer, kamu güvenliği ve barışıdır. Kamu güvenliği ve barışının bozulması ise, bireyin güvenli, barış içinde yaşamak hakkını da zedeleyecektir. Bu

⁹⁰⁷ **Hafizoğulları, Zeki/Güngör, Devrim**, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y: 20, S: 69, Mart-Nisan, 2007, s. 22, 23; Suç, toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin açık ve bilinçli bir ihlali veya en azından bu değerleri korumaya matuf kurallara özensizlik niteliği taşıyan insan davranışlarıdır. Her hukuk kuralının temelinde bir değer yatmaktadır. Bu değerlerin somut bir ifade biçimi olan davranış normlarının ilk icra ettiği fonksiyon; icrai olsun, ihmali olsun, insanın belli fiillerinin ahlaken ve hukuken tasvip edilemez olduğu hususunda bir yargıyı ifade etmeleridir. Davranış normlarıyla koruma altına alınan hukuki değer, bir şahıs veya eşyanın ilişkin olduğu bir husustur. Bu hukuki değerlerin nesnel bir yönü yoktur. Belli bir şahıstan soyut bir nitelik arz eden bu değerler, manevi bir içeriğe sahiptirler. Bu değerlere tecavüzün anlamı, kişinin işlediği fiille bu ideal değerleri tanımadığını, onun geçerliliğine karşı çıktığını göstermesidir. Suç teşkil eden her fiil, aynı zamanda bir hukuki değer ihlali niteliği arz etmektedir. Bu nedenle, bir hukuki değerle ilişkilendirilemeyen bir suçtan veya daha genel bir ifadeyle, haksızlıktan bahsedilemez. Bir fiilin kanunda suç olarak tanımlanmasıyla bir veya birden çok hukuki değer koruma altına alınmış olabilir. (**Özgenç, İzzet**, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler*, (**Gazi Şerhi**), Ankara, 2005, s. 199-201); Kanun kuralı ile korunan ve suçun ihlal ettiği hak veya menfaati ifade etmek üzere suçun hukuki konusu terimi kullanılmaktadır. (**Erem, Faruk**, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, (**Suçun Konusu**), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: XXV, S: 1-2, Y: 1968, s. 12).

nedenle söz konusu düzenlemeyle aynı zamanda bireyin, Anayasa’da güvence altına alınmış olan hak ve özgürlüklerine yönelik fiillere karşı da korunması amaçlanmaktadır”.

Kanunda suçun düzenlendiği yere bakıldığında; suçun “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı “üçüncü kısım”ın, “Kamu Barışına Karşı Suçlar” başlıklı “beşinci bölüm”ünde düzenlendiği görülmektedir⁹⁰⁸. Buradan hareketle, korunan hukuksal yararın kamu güvenliği ve barışı olduğu sonucuna varılmaktadır. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 313’üncü maddesinde düzenlenen cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme suçu ise, 5237 sayılı TCK’dan farklı olarak “Ammenin Nizamı Aleyhine İşlenen Cürümler” arasında düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK’da suçların tasnifine ilişkin getirilen düzenlemelere ve yerindeliliğine çalışmamızın sınırlarını aşacağı için değinilmeyecektir.

Hafizoğulları ve Kurşun’a göre, 765 sayılı TCK’nın suçu düzenlediği yer daha doğrudur. Zira, kamu düzeni bozulduğunda doğal olarak “kamu düzeni” de bozulmaktadır⁹⁰⁹. Bu nedenle suçla korunan hukuksal yararın kamu düzeni olarak belirlenmesi bu suçun yarattığı tehlike bakımından daha yerindedir. Yine Özek’in ifadelerine göre, organize suçluluk, doğrudan bireyin haklarına somut zarar vermese dahi, birlikte yaşama koşullarını, dolayısıyla kamu düzenini ihlal eder⁹¹⁰. Üstelik, 5237 sayılı yasanın suçun oluşması için aradığı; örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması koşulu da varlığından bahsedilen suç örgütünün, kamu düzeni için yarattığı tehlikeyi daha somut hale getirmektedir.

Burada kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu barışı kavramlarının neyi ifade ettiğini belirlemek önemlidir. Kamu düzeninin geniş ve dar anlamından söz edilmek-

⁹⁰⁸ Toplum; içinde hukuk, din, ahlak, gelenek ve görenek vs. gibi birbirinden çok farklı normatif düzenleri barındıran karmaşık bir normlar sistemidir. Toplumda herkes için ortak, uyulması zorunlu düzen, kamu düzenidir. Bundan ötürü kanunun üçüncü kısmının başlığı, “Topluma Karşı Suçlar” değil, “Kamu Düzenine Karşı Suçlar” olmalıdır. Burada yer alan suçlara bakıldığında bu suçların, içinde birçok normatif düzeni barındıran toplum ile ilgili olmadığı, kamunun esenliği, kamu sağlığı, kamu güveni, çevre, kamu barışı, genel ahlak vs. gibi, alt suç kategorileri şeklinde belirlenmiş olan kamu düzeni ile ilgili suçlar olduğu görülmektedir. (Hafizoğulları/Güngör, s. 31).

⁹⁰⁹ Hafizoğulları/Kurşun, s. 35, 36.

⁹¹⁰ Özek, s. 195; Suç işlemek amacıyla örgüt oluşturmak, kamu düzenine zarar vermek tehlikesini bünyesinde taşımaktadır. (Alacakaptan, Uğur, “Genel Olarak ve Bazı Suçlar Bakımından Cürüm İşlemek İçin Örgüt (Teşekkül) Meydana Getirme Suçu”, (Cürüm İşlemek İçin Örgüt), Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Haziran 2004, İstanbul, s. 25).

tedir⁹¹¹. Geniş anlamda kamu düzeni toplumdaki kurum ve bireylerin hem karşılıklı olarak hem de kendi aralarındaki ilişkileri, toplum yaşamını düzenleyen hukuki, sosyal norm ve değerlerin tümünü kapsamakta, toplumsal yaşamın düzenli gelişimi için söz konusu ilişkilerin uyum ve barış içinde sürdürülmesini ifade etmektedir⁹¹². Dar anlamda kamu düzeni ise, toplumdaki huzur ve güveni belirtmekte olup, geniş anlamdaki kamu düzeninin bir bölümünü oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi bir kararında kamu düzenini, “toplumun huzur ve sükununun sağlanması, yurttaki güven ve düzenin bozulmasına yer verilmemesi” biçiminde ifade etmiştir⁹¹³.

Yine, kamu düzeni maddi ve ideal olmak üzere iki anlamda ifade edilmektedir. Maddi anlamda kamu düzeni, bireylerin barış içinde yaşamaları, diğer bir deyişle toplumsal bir barışla (objektif kamu düzeni) eş anlamlıdır. Maddi kamu düzeni, aynı şekilde kişilerin güven ve huzur duygusu içinde olmalarıdır (subjektif kamu düzeni). İdeal anlamda kamu düzeni ise toplumsal düzeni koruyan kural ve kurumlar bütünüdür, kanuni düzenle eş anlamlıdır. İdeal anlamda kamu düzeni kavramının anlaşılması, muhafazakar ve otoriter oluşu, maddi anlamda kamu düzeni kavramının tercih edilmesine neden olmuştur⁹¹⁴.

Maddi anlamda kamu düzeni kavramının ifadesiyle karşılaştırıldığında; kamu barışının, kamu düzeni kavramıyla beraber değerlendirilebileceğini söylemek mümkündür. Bireylerin barış içinde yaşamaları kamu düzeninin sağlanmasında bir koşul olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla kamu barışını tehdit eden bir durum aynı zamanda kamu düzeni bakımından da bir tehlike oluşturur. Aynı şekilde, suç işlemek için bir örgüt kurulması kamu güvenliğini de ihlal edecektir. Başka bir deyişle, suç işlemek için kurulmuş bir örgütün varlığı nedeniyle norm tarafından korunan toplumsal yarar tehdit altına girmekte ve sonuç olarak toplumda meydana gelene tehlike durumu ile toplumsal yaşamın düzenli ve düzgün seyretmesi engellenmektedir⁹¹⁵. Suç işlemek amacıyla örgüt oluşturulması, toplumda hakim olan hukuk düzenini,

⁹¹¹ Sözüer, Organize Suçluluk, s. 96.

⁹¹² Bayraktar, Köksal, *Suç İşlemeye Tahrik Cürmü*, İstanbul, 1997, s. 96

⁹¹³ Any. Mah. 28.1.1964, 193/9, Bkz. Önder, s. 375.

⁹¹⁴ Evik, s. 187.

⁹¹⁵ Evik, Cürüm, s. 372.

barışçıl ve adil toplum düzenini ciddi bir tehlikeye maruz bırakmaktadır⁹¹⁶. Bu ise kamu düzenini ihlal etmektedir⁹¹⁷.

Ayrıca madde gerekçesinde belirtildiği gibi, bu durumda bireyin barış içinde güvenli bir biçimde yaşama hakkı da zedeleneceği için, her zaman doğrudan olmasa bile, kişinin temel hak ve özgürlüklerine yönelebilecek eylemlere karşı korunması da suçun koruduğu hukuksal yararlar arasında sayılmaktadır.

Suçun niteliği gereği süreklilik arz etmesi nedeniyle, başka bir ifadeyle suçun oluşabilmesi için süreklilik arz eden bir birleşmenin zorunlu olması nedeniyle, kamu barışının tehlikeye girmesi söz konusu olmaktadır. Yine, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün, organize bir biçimde suç eylemleri gerçekleştirmenin kolaylığından yararlanmak suretiyle gerçekleştireceği suçlar daha ciddi tehlikeleri beraberinde getirmektedir. Kamu barışı ve güvenliği üzerinde sürekli bir tehdit unsuru oluşturan suç örgütü, bu nedenle bireylerin güvenli ve huzurlu bir yaşam sürdürmelerini ve hak ve özgürlüklerini muhafaza etmelerini tehdit eder bir konumda bulunmaktadır. Toplumsal düzeni koruyan kural ve kurumları, kanuni düzeni ve bunların işleyişini kesintiye uğratma durumunda olan, kamu barışı ve güvenliği üzerinde tehdit oluşturan suç örgütleri böylece kamu düzenini ihlal etmektedirler. Bu nedenle suçla korunan hukuksal yarar kamu düzeni olarak karşımıza çıkmaktadır⁹¹⁸.

Kanun, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan farklı olarak, kanunun “Millete ve Devlete Karşı Suçlar” kısmının “Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar” ve “Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar” bölümlerindeki suçları işlemek için kurulan silahlı örgütü (m. 314) ve bu suçları işlemek için anlaşmayı (m. 316) ayrıca düzenleyerek cezalandırmıştır. Dolayısıyla söz konusu suç tiplerinin koruduğu hukuksal yarar, bu anlamda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun koruduğu hukuksal yarardan ayrılmaktadır.

⁹¹⁶ **Özgenç, İzzet**, “Suç Teşekkülü, Düşüncüyü Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti”, (**Suç Teşekkülü**), *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Türkan Rado'ya Armağan Sayısı, C: LV, S: 3, İstanbul 1997*, s. 51.

⁹¹⁷ **Sözüer**, *Organize Suçluluk*, s. 97.

⁹¹⁸ **Evik**, *Cürüm*, s. 372.

C) Suçun Özellikleri

1) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Çok Failli Bir Suçtur

a) Tek Failli Suç ve Suça İştirak Kavramları

Ceza kanunlarının düzenlediği suçların büyük bir bölümünü, tek kişi tarafından işlenmesi mümkün olan suçlar oluşturmaktadır. Kasten öldürme, kasten yaralama, hırsızlık, dolandırıcılık, cinsel saldırı, tehdit, şantaj, hakaret vb. bir çok suçun bir tek kişi tarafından gerçekleştirilmesi olasıdır. Bu nedenle, bu tip suçların oluşabilmesi için tek bir fail yeterlidir⁹¹⁹. Somut olarak olmasa bile, soyut olarak yalnız bir tek kişi tarafından gerçekleştirilmeleri mümkün olan suçlara “tek failli suçlar” veya “bireysel suçlar” denilmektedir⁹²⁰.

Kanunda düzenlenen suçların işlenebilmesi için bir tek kişinin gerekli ve yeterli olması, somut olayda fiile başkalarının da katılmalarına engel değildir⁹²¹. Kaldı ki, suçlar genellikle birden fazla kişinin, farklı ağırlıktaki katkılarıyla işlenir⁹²². Örnek vermek gerekirse, hırsızlık suçunun tek bir kişiyle işlenmesinden, birden fazla failin (kişinin) katılımıyla işlenmesi, suçun işlenmesi bakımından kolaylık sağlayacaktır. İşte bu gerçek, farklı roller üstlenen kişilerin, suça katılmalarına yol açar. Kanunen ve nitelikleri gereği tek kişi tarafından işlenebilen suçun, birden fazla kimse- nin aralarında yaptıkları anlaşma gereği –fiilin oluşumuna illi değeri haiz katkıda bulunarak- birlikte işlenmesi halinde failer arasında iştirakın varlığından söz edilir ve bu şekilde işlenen suçlara *iştirak halinde işlenen suçlar* adı verilir⁹²³. Fiilin iştirak halinde işlenmiş olması için birden fazla fail tarafından yapılmış suç sayılan hareketlerin bulunması, bu hareketlerin nedensellik değeri taşıması, şerikler arasında iştirak

⁹¹⁹ Demirbaş, s. 433.

⁹²⁰ Sancar, Türkan Yalçın, *Çok Failli Suçlar*, Ankara, 1998, s. 26; Artuk, Mehmet Emin/Gökçen, Ahmet/Yenidünya, A. Caner, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2007, s. 754.

⁹²¹ Sancar, s. 27.

⁹²² Erdem, Mustafa Ruhan, “Yeni TCK’da Faillik ve Suç Ortaklığı”, (TCK’da Faillik), *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, Aralık, 2005, s. 204.

⁹²³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 754; Dönmezer, Sulhi/ Erman, Sahir, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C:II*, İstanbul, 1999, s. 446; Özgenç, İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Genel Hükümler), Ankara, 2007, s. 443; Suça iştirak, yasaki suç tanımından böyle bir zorunluluk ortaya çıkmadığı halde, suçun birden çok kişinin katılımıyla veya katkıda bulunmasıyla işlenmesi durumudur. (Centel/Zafer/Çakmut, s. 511; Centel, s. 464).

iradesinin bulunması ve bütün suç ortakları için aynı olan suçun icra hareketlerine başlanmış olması gerekmektedir⁹²⁴.

Suçta iştirak, faillik yanında suç ortaklığını (şerikliği) da içeren üst bir kavramdır. Faillik kendi içinde tek başına faillik (doğrudan faillik), birlikte faillik (müşrerek faillik), dolaylı faillik ve yan faillik olarak dörde ayrılır. Suç ortaklığı ise azmettirme ve yardım etme olarak ikiye ayrılır⁹²⁵. Bu terimler, suçta katılan kişilerin suçun işlenmesine olan katkılarını belirlemektedir. Bir suçun icrasına iştirak eden suç ortaklarının bu suçun işlenişine buldukları katkıları göz önünde bulundurularak sorumluluk statüleri⁹²⁶ belirlenmektedir.

Kanunda tanımlanmış olan bir haksızlığın gerçekleştirilmesi, fail sıfatının koşulunu teşkil etmektedir. Buna göre, belirli bir neticenin oluşumuna nedensel değeri olan bir katkıda bulunan herkes değil, yalnızca kanunda tarif edilen belirli bir haksızlığı gerçekleştiren suç ortağı/ortakları fail sıfatına sahip olabilirler. Bunun yanı sıra,

⁹²⁴ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 754; Bir örnek vermek gerekirse, bir yaz günü araçlarıyla Muğla'nın Bodrum ilçesine giden üç genç (A), (B) ve (C) yakıt aldıkları benzin istasyonunun kasasında çok miktarda para olduğunu görürler ve bu paraları çalmaya karar verirler. Bu konuyu aralarında konuşan gençler, iki gün sonra dönerken bu benzin istasyonunun önünde dururlar. Gençlerden (A) koşarak içeri girer, (A) para kasasını açıp paraları alırken, (B)'de etrafı gözetlemektedir. Paraları alan (A), (B) ile birlikte hızlıca dışarıda onları arabasıyla bekleyen (C)'nin yanına giderler ve hepsi arabaya binerek hızla olay yerinden uzaklaşırlar. Burada asıl cezalandırılması gereken kasadan paraları alan (A)'dır. Ancak (B) ve (C)'de suçta iştiraklerinden ötürü bu suçtan sorumlu olacaklardır.

⁹²⁵ **Erdem**, TCK'da Faillik, s. 204; Bir suçun oluşabilmesi ve failin bundan ötürü cezalandırılabilmesi için, suçun yapısal unsurlarının gerçekleşmesi gerekir. Yani failin eyleminin tipe uygun, hukuka aykırı ve kusurlu olması zorunludur. İlke olarak, bu özelliklere sahip bulunmayan bir eylemden dolayı cezalandırma hukuksal yönden olanaksızdır. (**İçel/Evik**, s. 263); Bazılarına göre, kanuni unsurun bulunması için, yapılan hareketin kanuni tariflerden birine uygun olması gerekir; şayet birden fazla failden her birinin hareketi, bu tariflerden birine uygunsa, mesele yoktur; fakat aksi durumda, yani birden fazla fail tarafından işlenen bir suçta, faillerden birinin veya birkaçının hareketi tipe uygun olduğu halde, onunla anlaşan ve suçun meydana gelmesi bakımından nedensellik değeri olan bir harekette bulunan kimsenin yaptığı harekette, söz konusu uygunluk görülmeyebilir. Bu gibi hareketler tipe uygun olmadığı için, suçta kanunilik sistemine bağlanan bir ceza hukuku rejiminde adı geçen kişilerin hareketlerini cezalandırmaya imkan kalmaz; bu sebeple kanuni tarifin içeriğini bu tarife uygun bir hareketi gerçekte yapmayan şeriklerin hareketlerini de kapsayıcı, tipe uygun hareketleri olmayan şeriklerin de o tipe yazılı kuralı ihlal etmiş sayılacaklarını açıklayıcı hükümlere ihtiyaç vardır ve iştirak konusunda kanunlarda yer alan hükümler bu ihtiyaca cevap vermektedir. (**Dönmezer/Erman**, C:II, s. 447, 448); Mesela hırsızlık suçunda, bu eylemi gerçekleştirecek faile maddi ve manevi yardımda bulunan kişilerin bu davranışları hırsızlığı düzenleyen norma uygunluk göstermediği için, yardım eden açısından tipe uygunluk gerçekleşmez ve bu nedenle, diğer yapısal unsurları araştırmaya gerek kalmaksızın, suçta yardım eden kişi olağan suç teorisi kapsamında cezalandırılmaz. Bu nedenle, suç ortaklığında tipe uygun eylemi gerçekleştirilmeyen kişilerin (azmettiren veya yardım eden) cezalandırılmaları için ayrı hükümlere gereksinim vardır. (**İçel/Evik**, s. 263, 264).

⁹²⁶ **Özgenç'e** göre, suç teşkil eden muayyen fiil, bir kişi tarafından yalnız başına işlenebileceği gibi, birden fazla kişinin iştirakiyle de gerçekleştirilebilir. Bir suçun icrasına iştirak eden suç ortaklarının, bu suçun işlenişine buldukları katkıların normatif bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekir. Bu itibarla, iştirak şekilleri, suç ortaklarının sorumluluk statüleri olarak nitelendirilmektedir. (**Özgenç**, Genel Hükümler, s. 444).

suçun icrasına iştirak etmekle birlikte, suçun işlenişinde bulunduğu katkı suçun kanuni tarifine uygun olmayan diğer suç ortaklarının da gerçekleşen haksızlıktan sorumlu tutulabilmeleri gerekir. İşte, suçun işlenişine bulunduğu katkı kanuni tarifteki haksızlığı gerçekleştirmeyen diğer suç ortakları “şerik” olarak nitelendirilmekte ve kanunun şerikliğe ilişkin genel hükümleri “sorumluluk alanını genişleten hükümler” olarak ifade edilmektedir⁹²⁷. İştirake ilişkin hükümler, kanunda yapılan ve tek kişi tarafından işleneceği esasına göre düzenlenen suç tanımını genişleterek tamamlar. Başka bir ifadeyle, iştirakle ilgili hükümler; asıl suçu koyan kuralı, failden başkalarına da genişletici bir özellik taşımaktadır⁹²⁸. İştirak hükümleri, suçu tanımlayan asıl kural yanında, tali ve tamamlayıcı bir nitelik taşımaktadır⁹²⁹. Birden fazla kişinin tipikliğin gerçekleşmesine katılması durumunda önce faillik ve suç ortaklığı birbirinden ayrılmalı ve daha sonra da faillik ve suç ortaklığı içerisinde bunun görünüş biçimi belirlenmelidir⁹³⁰. Bu durumda, mahkemenin işi, bütünlük arz eden olayı tahlil edip, faillerin sorumluluklarını kanunda öngörülen şekilde tespit etmektir⁹³¹. Gerçekten, bir suçun oluşumunda suç ortaklarının suçun oluşumuna katkıları farklı biçimlerde olabilmektedir. Ceza kanunlarında tek bir kişi tarafından işlenmesi mümkün olan suçların işlenmesini kolaylaştırmak veya suçun işlenmesi bakımından kesin sonuç alabilmek amacıyla suç işlemek üzere anlaşmış birden fazla kişinin nedensellik değeri taşıyan hareketleri neticeyi meydana getirmişse, suç ortaklığından bahsedilecektir⁹³². Suç ortaklığı bireysel olarak gerçekleştirilemeyen suç girişimlerini gerçekleştirmek veya bunların başarıya ulaşmasını kolaylaştırmak için “güçleri birleştirmek” ve “görev bölümü” yapmanın gereğinden veya elverişliliğinden kaynağını alır⁹³³. Suça iştirakte, belirli bir veya birkaç suçu işlemek için anlaşarak bir araya gelme söz konusudur. Suç anlaşması belirlenen bir suçu ya da suçları gerçekleştirmek bakımından söz konusudur⁹³⁴. Suç veya suçlar işlendikten sonra anlaşma sona erer; süreklilik söz konusu değildir. Yapılan anlaşma belirli bir suçun ya da suçların birlikte işlenmesi üzerinedir.

⁹²⁷ Özgenç, Genel Hükümler, s. 471, 472.

⁹²⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 762.

⁹²⁹ Dönmezer/Erman, C: II, s. 448; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 762; İçel/Evik, s. 264.

⁹³⁰ Erdem, TCK'da Faillik, s. 204.

⁹³¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 762.

⁹³² Avcı, Yeni, s. 349, 350. Özgenç, İzzet, *Suçta İştirakin Hukuki Esası ve Faillik*, (Suça İştirak), İstanbul, 1996, s. 19.

⁹³³ Toroslu, s. 274.

⁹³⁴ İştirakte, işlenecek suçun somutlaştırılması gerekir. (Avcı, Yeni, s. 350).

Azmettirme veya yardım biçiminde olması durumu herhangi bir fark yaratmaksızın, suç ortaklığı için, tipe uygun ve hukuka aykırı bir fiilin varlığı koşulu aranacaktır. Diğer bir ifadeyle, asıl failin fiili tipe uygun olmalı ve fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldıran bir neden bulunmamalıdır. İştirakte bağıllık kuralı burada devreye girmektedir⁹³⁵.

Kısa ve basit örneklerle konuyu özetlemek gerekirse, eşine sarkıntılık eden (T)'yi eline geçirdiği bıçakla kasten öldüren kişi (K) tek başına (doğrudan) faildir. Kanun kasten öldürme suçunun tek bir kişi tarafından gerçekleştirilmesini mümkün kılmakta olup; bahsi geçen örnekte de fail suçu tek başına gerçekleştirmiştir. Burada "tek failli suç"tan bahsedilmesi gerekir.

Başka bir örnekte, (N) ile (H) kendilerine borcu olan (F) yi aralarında anlaşarak demir ve sopayla döverek kemiklerini kırmışlardır. Burada kanuni tanımda yer alan fiili her iki kişi birden yerine getirmiştir. Bu durumda bu kişilerden her biri fiil üzerinde hakimiyet kurmuşlardır ve müşterek fail olarak sorumlu tutulacaklardır. Ayrıca, burada anlaşarak bir suç işleme kararı da söz konusudur. Aksi durumda (eğer birlikte suç işleme kararı bulunmamaktaysa), iştiraktan söz etmek söz konusu değildir. Bu durumda iştirak iradesi aranacaktır. Bunun dışında, birlikte suç işleme kararına dayalı olarak aralarında yaptıkları işbölümü çerçevesinde suçun maddi unsurlarından bir kısmını gerçekleştirerek de fiil üzerinde hakimiyet kurulması söz konusu olabilir. Mesela, yağma suçunu birlikte işlemeyi kararlaştıran (H) ve (A)'nın bir kuyumcu dükkanına girmesi, (A)'nın dükkan sahibini tutması (etkisiz hale getirmesi), (H)'nin de altınları alması durumunda da müşterek faillik söz konusudur⁹³⁶.

Mahallelerinde sohbet eden dört genç (A), (B), (C) ve (D) oturdukları yerin karşısındaki markete mal vermekte olan bir sigara dağıtım aracının içerisindeki sigaraları ve paraları almaya karar verirler. (A) ve (B) dağıtım yapan ve aynı zamanda aracı kullanan elemanı tutarken (D) aracın anahtarını alır. (D) aracın kilitli kapılarını açar ve direksiyona geçer. Ardından (A) ve (B) sürücüyü aracın içine (arka tarafına) atarlar ve onu etkisiz hale getirirler. Bu sırada (A) kendilerine direnmekte olan sürücüyü karnından ve kalbinden 2 kez bıçaklar. Bu darbeler neticesinde sürücü hayatını kaybeder. Bu sırada (C) aracın içerisindeki malları ve paraları çalar. Ardından suçu gerçekleştirenler olay mahallinden hızla kaçarak uzaklaşırlar. Burada, faillerin fiilin

⁹³⁵ Erdem, TCK'da Faillik, s. 210; İçel/Evik, s. 264.

⁹³⁶ Koca/Üzülmez, s. 369.

icrasında müşterek hakimiyet kurmuş olmaları ve birlikte suç işleme kararının mevcut olması söz konusudur. Olayı gerçekleştiren failer müşterek fail olarak sorumlu olacaklardır. Ancak, bunun yanı sıra, faillerden her biri kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır. Birlikte failer, diğer failerin fiillerinden dolayı ancak onun ortak suç işleme kararı çerçevesinde sorumludurlar. Bunun sonucu olarak da, diğer failer ortak kararının dışına çıkmak suretiyle işlenen suçtan, eğer ortak karardan önemli bir sapma söz konusuysa, sorumlu tutulamazlar⁹³⁷. Ortak karardan önemsiz saptamalar, özellikle de somut olayın özelliklerine göre hesaba katılması gereken durumlar varsa, tüm birlikte failer bundan sorumlu tutulur⁹³⁸. Örnek olayda da, (A)'nın sürücüyü öldürmesi fiilinden, diğer failerin sorumlu tutulup tutulamayacağı hususu özellik arz etmektedir. Çünkü suça iştirakte kararlaştırılan suçtan başka bir suçun veya kararlaştırılan suçla birlikte başka bir suçun işlenmesi imkansız değildir. Suça iştirak eden failer tarafından kararlaştırılan suçtan başka bir suçun işlenmesi halinde, işlenen suç olaya objektif ve mantıksal bakış açısıyla yaklaşıldığında, kararlaştırılan suçun nedensel bir sonucu olarak görülebiliyorsa, suça katılan herkes bu suçtan sorumlu olacaktır. Kararlaştırılan suçla gerçekleştirilen suç arasında nedensel hiçbir bağlantı bulunmuyorsa, failin fiili iştirak iradesine aykırılık oluşturduğu için, fiilinden sadece fail sorumlu tutulacaktır. Bunun gibi, kararlaştırılan suça ek olarak başka bir suç da işlenmişse, daha önce kararlaştırılmadığı halde işlenmiş olan suç, objektif ve mantıklı bakış açısı içerisinde değerlendirildiğinde; kararlaştırılan suçla nedensellik ilişkisi hiçbir şekilde kurulamıyorsa, suç ortakları bu suçtan sorumlu olmazlar. Yalnızca kararlaştırılmayan suçu işleyen fail, kendi fiilinden ayrıca sorumlu tutulacaktır. Eğer ki, iki suç arasında nedensel bir bağ sağlanabiliyorsa, suça katılan ortaklar, kararlaştırılmayan ama öngörülebilirlik içinde olan bu suçtan da sorumlu olacaklardır⁹³⁹.

Aralarında birlikte suç işleme kararı olmaksızın, birden fazla kişi tarafından aynı konu üzerinde aynı suçun aynı anda işlenmesi halinde bu kişiler müşterek fail olarak değil, müstakil failer olarak sorumlu tutulacaklardır⁹⁴⁰. Başka bir ifadeyle, birden çok kimsenin birbirinden habersiz olarak aynı kişiye karşı benzer cürmi dav-

⁹³⁷ Erdem, TCK'da Faillik, s. 207.

⁹³⁸ Erdem, TCK'da Faillik, s. 207

⁹³⁹ Hafizoğulları/Kurşun, s. 31.

⁹⁴⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 771.

ranışta bulunmaları halinde iştiraktan söz edilemeyecek ve bu davranışların her biri ayrı ayrı tek failli bir suç oluşturacaktır⁹⁴¹. Mesela, birbirinden habersiz (A) ve (B)'nin, müşterek düşmanları (C)'yi öldürmek için geçeceği yol üzerine pusu kurup (C) geçerken aynı anda ateş ederek (C)'yi öldürmelerinde; bu hal söz konusudur⁹⁴². Bu durumda birbirinden habersiz hareket eden kişilerin sorumluluğunu, sadece kendi davranışlarını göz önünde bulundurmak suretiyle tayin etmek mümkün olacaktır⁹⁴³.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 23.10.1989 tarih, 235 E., 302 sayılı kararına göre⁹⁴⁴; "Maktulün yakın arkadaşı olan sanık Hacı ile maktulün eşi olan diğer sanık Peluza'nın karşılıklı ev ziyaretleri sırasında birbirlerine ilgi duyup cinsel ilişki içerisine girdikleri, bu ilişkilerini uzun süre devam ettirdikten sonra, maktulü öldürüp evlenmeye karar verdikleri, olay günü sanık Hacı'nın maktulün evi önünde pusuya yatarak onu tabancayla vurup öldürdüğü anlaşılmaktadır. ... Uyuşmazlık sanık Peluza'nın eyleminin "azmettirme" mi yoksa "teşvik" mi olduğuna ilişkindir. Bilindiği üzere azmettirme ile teşvik farklı müesseselerdir. Azmettirme; önceden suç işlemek niyet ve kararı bulunmayan bir kimsenin iradesi üzerinde etken olarak ona belli bir suç işlemeyi sağlamaktır. Teşvik ise; faildeki mevcut suç işleme kararının desteklenmesi ve pekiştirilmesidir. Azmettirmede ön anlaşma söz konusu olabileceği halde, teşvikte anlaşmaya gerek yoktur. Bu açıklamalar ışığında olaya bakıldığında sanık Hacı ile evlenmek isteyen ancak maktulün sağlığında bu evliliğin gerçekleşmeyeceğini düşünen sanık Peluza'nın önceden maktulü öldürme niyet ve fikri bulunmayan Hacı'da öldürme fikrini uyandırdığı, Hacı'nın bir süre kendisini oyalamasına karşın birlikte oldukları günlerde cinsel çekiciliğini de kullanarak uyandırdığı öldürme fikrinin karar aşamasına gelmesini sağladığı, Hacı'nın iradesi üzerinde etkin olan bu yoğun manevi baskılar sonucu maktulü öldürdüğü toplanan delillerle saptığına göre, sanık Peluza'nın eyleminin azmettirme olarak kabulü gerekir".

Suçta iştirake ilişkin örnekleri bunlarla sınırlı tutmak mümkün değildir. Zira, iştirakin somut olaylar nazarında birçok ortaya çıkış biçimini ve farklı ihtimallerin yönlendirmesi dahilinde olaylara farklı biçimde uygulanma şekillerini saymak müm-

⁹⁴¹ **Toroslu**, s. 291.

⁹⁴² **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 771.

⁹⁴³ **Özgeç, İzzet/Şahin, Cumhuriyet**, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, Ankara, 2001, s. 336.

⁹⁴⁴ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 781, 782.

kündür. Ancak, suça iştirake ilişkin yapılacak ayrıntılı açıklamalar konumuzun sınırlarını aşacağından; bu kısımda daha detaylı bilgilere yer verilmemiştir.

Türk Ceza Kanunu da iştirake ilişkin hükümlerine 37 ila 41'nci maddelerinde yer vermiştir⁹⁴⁵. Kanun, suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her birini fail olarak sorumlu tutmuş (müşterek faillik); yine suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişiyi de suçun faili olarak belirlemiştir (dolaylı faillik). Bir başkasını suç işlemeye azmettiren kişi de işlenen suçun tam cezası ile cezalandırılacaktır. Bundan başka, kanuna göre; a) suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek, b) suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, c) suçun işlenmesinden önce veya işlenmesinden sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak hallerinde kişi işlenen suçtan dolayı “yardım eden” sıfatıyla sorumlu olur ve cezalandırılır. Kanun suça iştirak için “kasten ve hukuka aykırı olarak işlenmiş bir fiilin” varlığını yeterli görmektedir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılacaktır. Suça iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir.

b) Çok Failli Suç Kavramı

(1) Genel Olarak

Suç oluşturan bir fiilin birden çok kişinin katılımıyla gerçekleştirilmesi durumunda, bunun ne şekilde ortaya çıkacağı hususunda farklı olasılıklardan bahsedilebilir. İlk olasılık, bir tek kişi tarafından işlenebilecek olan bir suça birden çok kişinin katılmasıdır. Yukarıda açıklandığı üzere, burada kanunun tek bir fail tarafından işlenmesini mümkün kıldığı bir suç tipi, farklı kişilerin katılımıyla birden ziyade kişi tarafından gerçekleştirilmektedir. Suçun işlenmesine katılan kişilerin üstlendikleri roller farklılaşabilmektedir (Kişiler suçun faili ya da şerik konumunda bulunabilmek-

⁹⁴⁵ TCK'da suça iştirakla ilgili olarak bkz. **Erdem**, TCK'da Faillik, s. 206 vd.; **Öztürk/Erdem**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 319 vd.; **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 761 vd.; **Özgenç**, Genel Hükümler, s. 443 vd.; İçel/Evik, s. 266 vd.; **Koca/Üzülmez**, s. 365 vd.; **Hakeri, Hakan**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2008, s. 304 vd.; **Dülger, Murat Volkan**, “Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Suç Ortaklığı”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 1, S: 2, Y: 2004, s. 89 vd.

tedir). Bu duruma “muhtemel” veya “arızı” iştirak adı verilmektedir. Yine, bu durum için “suça iştirak” terimi de kullanılmaktadır⁹⁴⁶.

İkinci olasılık ise, kanunun getirdiği hükümlerle belirlediği asgari sayıdaki kişinin bir araya gelerek belirtilen suçu işlemelerinin, cezayı ağırlaştırıcı bir neden olarak nazara alınmasıdır. Diğer bir anlatımla, bahsedilen suçlar asıl olarak tek failli suçlar olup, suça katılanların sayısı, suçun ağırlığı üzerinde etki yapmaktadır⁹⁴⁷. Örnek olarak, TCK’nın 149’uncu maddesi, yağma suçunun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesini, suçun nitelikli halleri arasında saymış ve daha ağır bir ceza hükmüne yer vermiştir. Yine, Kanun’un 109’uncu maddesine göre, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun (bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakmak) birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi suçun ağırlaştırıcı nedeni olarak sayılmıştır.

Sonuncu olasılık ise, bazı suçlarda suçta şahısların çokluğunun kanuni tip tarafından “kurucu unsur” olarak öngörülmesidir. Bu suçların oluşabilmesi için kanun, getirdiği tanımlamada birden fazla kişinin varlığını, açıkça belirtmek veyahut aynı yönde ya da birbirine karşı gerçekleştirilecek hareketlerde fail sıfatına haiz birden fazla kişinin katılımını aramak suretiyle, şart koşmaktadır⁹⁴⁸. Bu suçlar, birden çok kişinin faaliyetlerinin birleşmesi olmadan meydana gelemezler. Başka bir ifadeyle, ceza hükmü içeren kanunlar, getirdikleri düzenlemelerde bir çok suç tipi için, kanuni tipte belirtilen hareketin yalnızca bir tek kişi tarafından gerçekleştirilebileceğini veya bunun kafi olduğunu ortaya koymaktayken; bazı durumlarda kanuni tip, farklı veya aynı nitelikte olan hareketlerin en az iki veya daha fazla kişi tarafından gerçekleştiril-

⁹⁴⁶ Sancar, s. 26.

⁹⁴⁷ Sancar, s. 27.

⁹⁴⁸ Örneğin, kanun suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşabilmesi için en az üç kişinin varlığını açıkça belirtmiş iken; rüşvet suçunun oluşması için bu şekilde açıkça bir sayı vermemiştir. Ancak, bu suçun oluşabilmesi bakımından rüşvet alanın yanı sıra, bir de rüşvet veren bulunmalıdır. Dolayısıyla, rüşvet suçunun tek faille işlenmesi söz konusu olmadığından, başka bir ifadeyle rüşvet suçunun oluşabilmesi için, rüşvet veren ve rüşvet alan olarak en az iki fail bulunması gerektiğinden, bu suç çok failli suçlar arasında değerlendirmek gerekir. Kanuna göre, bu suçta rüşvet alan da, rüşvet veren de cezalandırılacaktır. Önemle belirtmek gerekir ki, bu suçta gerek rüşvet alan kamu görevlisi, gerekse rüşvet veren kişi suçun faili konumundadır. Keza, suçun oluşumunda rol alan kimselerden birisinin suçun konusu ya da mağduru olması durumunda çok failli suçtan bahsedilemeyecektir.; Örnek vermek gerekirse, cinsel saldırı suçunun oluşması için de, birden fazla kişinin varlığı zorunluluk arz etmektedir. Ancak bu suçta saldırıyı gerçekleştiren kişi fail, saldırıya maruz kalan kişi ise fiilin konusu veya mağduru konumundadır. Cinsel saldırıya maruz kalan kimsenin, bedenine yönelen bu müdahale onun istemi dışında gerçekleşeceği için, ona fail sıfatı yüklemek mümkün olamaz. Dolayısıyla, cinsel saldırı suçunu çok faili bir suç olarak değerlendirmek mümkün değildir. (Dönmezer/Erman, C: II, s. 438)

rilmesini şart koşmuş ve bu kişilerden birisinin yokluğu halinde suçun işlenemeyeceğini öngörmüştür⁹⁴⁹. Kısaca, bu suçların oluşabilmesi için, birden fazla kişinin katılımı zorunludur. Aksi durumunda, kanuni unsur gerçekleşmiş olmaz. Bu tür suçlar için “çok failli suçlar” veya “zorunlu iştirak” terimleri kullanılmaktadır⁹⁵⁰.

Çok failli suçlarda bulunması gereken unsurlar şu şekilde sayılabilir⁹⁵¹:

a) Yasa maddesinde (kanuni tanımda) suçun işlenmesi bakımından birden fazla failin gerekli olduğunun açık veya kapalı bir biçimde belirtilmiş olması.

b) Faillerden her birisinin suçun oluşması için nedensel değeri olan icrai veya ihmali nitelikteki bir hareketi gerçekleştirmeleri. Bir suçta birden fazla kimsenin yer alması, o suçun çok failli suç olarak adlandırılması için yeterli olmaz. Birden fazla kimsenin aynı zamanda fail sıfatıyla suçta rol almaları ve suçun konusunu veya mağdurunu teşkil etmemeleri gerekir⁹⁵².

c) Faillerden her birinin fail sıfatıyla hareket etmesi ve bu hareketlerin de suçun düzenlendiği yasa maddesinde unsur olarak yer alması.

⁹⁴⁹ **Sancar**, s. 27, 28.

⁹⁵⁰ Terminoloji sorununu açıklayan **Sancar**'ın ifadelerine göre: faillerin çokluğunun kanun tarafından tipik fiilin kurucu unsuru olarak öngörüldüğü bu suç kategorisi için, başlangıçtan bu yana çeşitli terimler önerilmiştir. Kullanılan en eski terimlerden birisi “kollektif suç”tur. Örneğin, *Sabatini*, ne şekilde olursa olsun birden çok kişinin katılımının söz konusu olduğu suçlar için, genel ve kapsayıcı bir şekilde “kollektif suçlar” terimini kullanmaktadır. Yine doktrinde yaygın olarak kabul gören terimlerden birisi de, “zorunlu iştirak” şeklindedir. Bu terim, ya iştirakin bir türü olarak ya da muhtemel iştirakin karşıtı anlamında kullanılmaktadır. Bu suçların “çok failli suçlar” olarak adlandırılmaları gerektiği önerisi, ilk kez Grispigni'den gelmiş ve bu öneri doktrinde büyük bir kabul görmüştür. Bu terim, kanuni tipte belirtilen fail sayısı dikkate alınarak ve “tek failli suçlar”ın karşıtı olarak kullanılmaktadır. Bazı yazarlar, “çok failli suç” ve “zorunlu iştirak” terimlerini aynı anda kullanırken, bazıları da her ikisini birleştirerek yeni bir terim oluşturmaya ve her bir terimin tek başına kullanılmasının yaratabileceği eksiklik ve karışıklıkları gidermeye çalışmışlardır. Buna göre bu suçlar, “zorunlu olarak çok failli suçlar” olarak adlandırılmalıdır. Söz konusu suçlarda söz konusu olan; suça iştirakteki gibi birden çok kişinin suçun işlenmesine basit maddi katkıda bulunması değil, birden çok failin zorunlu faaliyetinin birleşmesidir. **Sancar**'a göre de bu suç kategorisini adlandırırken “çok failli suçlar” teriminin kullanılması yerindedir. Zira, suçu tanımlayan kanuni tipte fail sayısının tek mi yoksa birden çok mu olduğunun saptanması, bu hususun hareket noktası olarak alınması ve bu suçların muhtemel iştirakin değil, tek failli suçların karşıtı olarak görülmesi gerekir. Zorunlu iştiraktan söz edildiğinde, muhtemel iştirake benzer veya onunla aynı olan bir kurum akla gelmektedir. Ancak bu iki kurum arasında, kuramsal açıdan esaslı farklılıklar vardır. Bu konuda kararsızlık göstermek yada herhangi bir hata yapmak, mevcut veya çıkması olası tüm sorunların çözümünde, muhtemel iştirake ilişkin çözümlere ve bu kurumu düzenleyen kurallara itibar edilmesi tehlikesini doğuracaktır. “Çok failli suçlar” terimi ise, öncelikle ve özellikle suçta aktif suçluların çokluğunu bir unsur olarak öngören kanuni tipin özel bir yapıya sahip olduğunu vurgulamaktadır. Faaliyetin niteliğinden ötürü, ilk anda iştiraki düzenleyen hükümlerin, çok failli suçlar bakımından da uygulanması gerektiği akla yakın gelebilir. Fakat çok failli suçlarda, her suje faaliyetin içinde yer alır; suçu tanımlayan kanuni tipte öngörülen tipik hareketler, suçluların her biri tarafından gerçekleştirilir ve hukuki koruma altındaki değeri zarara uğratma konusunda bütün suçlular belli bir potansiyele sahiptirler. (**Sancar**, s. 29-35)

⁹⁵¹ **Dönmezer/Erman**, C:II, s. 438, **Demirbaş**, s. 431; **Sancar**, 61 vd., **İçel/Evik**, s. 261, 262.

⁹⁵² **Dönmezer/Erman**, C:II, s. 438.

d) Faillerden en az birisinin cezalandırılabilmesinin mümkün olması.

(2) Çok Failli Suç ve Suça İştirak Kavramlarının Farkı

Çok failli suçlar ile suça iştirak (muhtemel iştirak) kavramları arasındaki farkı anlaşılabilir bir şekilde ortaya koymak ve iki kurumu birbirinden ayırt edebilmek özellikle uygulama bakımından önem arz etmektedir. Suça katılan kişilerin birden fazla olması, failler arasında anlaşma, gerçekleştirilen hareketlerin birden fazla olması, her zaman olmasa da genellikle faililerin birbirlerinin hareketlerinden haberdar olması gibi benzer noktalar iki kurum arasında yapılacak ayrımı zaman zaman karmaşık hale getirebilmektedir⁹⁵³. Hatta, çok failli suçlar uzun bir süre muhtemel iştirak ile bağlantı içinde ya da onun bir istisnası olarak değerlendirilmiştir. Ancak bu iki kurum birbirlerinden önemli farklılıklar göstermekte olup, çok failli suçlar, suça iştirakin bir türü ya da istisnası olarak değerlendirilmemelidir⁹⁵⁴.

Çok failli suçlarda, suçun oluşumunda yer alan kişiler, suça iştirak eden ya da fiile ortak olan kişiler değil, bizzat suçun faili konumundadırlar ve bu failler suçun unsurunu (kurucu unsur) teşkil ederler. Onlar olmadan suçun işlenmesi söz konusu değildir. Kanun maddesi suçun oluşması için birden fazla kişinin varlığını zorunlu kılmaktadır⁹⁵⁵. Suça iştirakte ise, suçun oluşabilmesi için faillerin çokluğu şart olmadığı gibi, suça katılma fail olmanın yanı sıra, şeriklik biçiminde de olabilmektedir. Buna göre, suça iştirakte, tek failli olarak işlenebilmesi mümkün olan bir fiile, başka kişilerin çeşitli rollerle katılması (fail, azmettiren, yardım eden) söz konusudur⁹⁵⁶.

⁹⁵³ Birden fazla kişinin aralarında belirli bir suçu işlemek için anlaşmaları ve bunu gerçekleştirmeleri durumunda kimi zaman suça iştirake ilişkin kurallar unutulmuş ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu oluşturan unsurlar dikkate alınmadan, bu kişilerin suç işlemek amacıyla bir örgüt kurduklarından bahisle hatalı değerlendirmeler yapılmaktadır.

⁹⁵⁴ **Sancar**, s. 51, 52.

⁹⁵⁵ **Sancar**, s. 53.

⁹⁵⁶ **Cavallo**'ya göre, "suçun faili kanuni tip tarafından öngörülen biçimde, korunan hukuki menfaate zarar veren kişidir. Bu belirleme, çok failli suç ile suça iştiraki ayırmada önemlidir. Faillerin çokluğunun söz konusu olduğu durumlarda, muhtelif şahıslar, kanun tarafından öngörülen tipik fiili gerçekleştirirler. Suça iştirakte ise, bu şahıslardan bazıları kanuni tipin dışında bir faaliyet yürütürler ve fakat kanuni tipin gerçekleşmesine bir katkıda bulunurlar. Çok failli suçlarda, korunan hukuki değer, sadece birden çok kişinin faaliyeti ile ihlal edilebilir ve kanun, kanuni tipi tasvir ederken, şahısların çokluğunu, suçun bir unsuru olarak öngörür. Suça onların müşterek faaliyeti vücut verir ve bu suçlar, birden çok faili zorunlu kılarlar". (**Cavallo, Vincenzo**, *Diritto penale, parte generale*, Vol. II, Napoli, 1955, s. 763'den aktaran **Sancar**, s. 53, 54).

Başka bir ifadeyle, iştirakte birden çok fail bulunması yasal bir zorunluluk arz etmemektedir⁹⁵⁷.

Çok failli suçlar, ceza yasalarının suçları düzenleyen özel hükümleri arasında yer alır. Buna göre, suçu düzenleyen kanun maddesi, suçun oluşabilmesi için birden fazla kişinin suçun faili konumunda bulunmasını kurucu unsur olarak bizzat düzenlemektedir. Buna karşılık suça iştirake ilişkin hükümler, ceza yasalarının genel hükümleri arasında yer almakta olup, suça iştirakte faillerin çokluğu, çok failli suçlarda olduğunun aksine kanuni bir zorunluluk veya suçun oluşması için kurucu unsur niteliğinde olmayıp; tesadüfî ve arızı bir nitelik taşımaktadır⁹⁵⁸. Çok failli suçlarda, faillerden her biri suçluluğunu, suçu düzenleyen ve birden fazla fail şartını arayan kuraldan aldığı halde, iştirak halinde işlenen suçlarda, şerikler suçluluklarını, iştirak hükümlerinden alırlar⁹⁵⁹.

Çok failli suçlar bağımsız ve asli bir karaktere sahip olup, suçların bir kategorisini oluştururlar. Başka bir ifadeyle, çok failli suçlar bağımsız bir kimlik altında kanundan doğmaktadır⁹⁶⁰. Suça iştirak ise, ceza kanunlarının genel hükümlerinde yer verilen bazı düzenlemelerin tüm suçlara uygulanabilen bir bileşiminden ibarettir⁹⁶¹.

Ceza kanunlarının genel kısımlarında yer bulan suça iştirake ilişkin kurallar, kanunun özel kısmında düzenlenen suçları genişletici ve tamamlayıcı bir etki gösterirler. Çok failli suçlar ise bizzat yasa maddesinin düzenlenmesinde belirttiği unsurlardan kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle, ceza kanunlarının suç tiplerine yer verdiği özel kısımlarında düzenlenen suçların işlenmesi durumunda, suçun kanuni tipinde belirttiği hareketlerin gerçekleştirilmesi sırasında, suça iştirake ilişkin hükümlerin uygulanması gereği ortaya çıkmayabilir. Diğer açıdan yaklaşıldığında, iştirak hükümleri, suçun kanuni tanımındaki tipik fiili ya da fiilleri gerçekleştiren fail dışındaki kişilere de, genişletici bir etki gösterirler ve suçu koyan kuralı tamamlayıcı bir özellik taşırlar. Bu kurallar nedeniyle, aslında suç tanımına girmeyen hareketlerin cezalandırılması söz konusu olur⁹⁶². Çok failli suçlarda ise, kanun maddesi iştirak hükümlerinin uygulanmasından ayrık olarak, suçun gerçekleşebilmesi için birden fazla kişi-

⁹⁵⁷ Centel/Zafer/Çakmut, s. 512; Centel, s. 465.

⁹⁵⁸ Sancar, s. 55.

⁹⁵⁹ Dönmezer/Erman, C: II, s. 443.

⁹⁶⁰ Hafizoğulları/Kurşun, s. 31.

⁹⁶¹ Sancar, s. 56.

⁹⁶² Centel/Zafer/Çakmut, s. 512; Centel, s. 465.

ni varlığını zorunlu olarak aramaktadır. Birden fazla failin suç tipinde yer almasının zorunlu olduğu çok failli suçlar, suçun özel beliriş şekli değildir⁹⁶³. Kanun hükmünün aradığı asgari sayıdaki faillerden her biri başkaca bir hükme gerek olmaksızın, yasa hükmünden kaynaklı olarak cezalandırılacaklardır. Başka bir ifade ile, yasanın düzenlediği suç tipinde, suçun oluşması için aradığı asgari sayıdaki failin cezalandırılması için iştirak hükümlerine gerek yoktur, zira bu durumu suçu düzenleyen yasa hükmü özel olarak ifade etmiştir.

Çok failli suçlarda, birtakım hareketler, karşılıklı olarak, birtakım hareketlerin cezalandırılabilmelerinin şartıdır. Faillerden birisinin hareketi olmadan, diğer failin hareketi önem taşımaz. Suça iştirakte ise, herhangi bir şerikin hareketi bulunmasa da, asli failin fiili, ceza içeren hükmün ihlali için yeterlidir⁹⁶⁴.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda, süreklilik arz eden nitelikte bir yapı ve bu organize yapının amaçlara ulaşması adına belirsiz sayı ve türde suçların işlenmesi amacıyla anlaşma, aynı yönde iradelerin birleşmesi söz konusudur. Aynı zamanda işlenen suçlardan bağımsız olarak örgütsel bir bağdan söz edilir. Belirli suçlarının işlenmesi ve dağılma söz konusu değildir. Örgütlenme asli olarak süreklilik unsurunu bünyesinde barındırır. Suçların işlenmesinin ardından da devam eden bir yapıdan bahsedilir. Bu şekilde ortaya çıkan örgütsel bağ destekli birden fazla ve belirsiz sayıda sürekli olarak suç işleme durumu, kamu düzeni açısından devam eden bir tehlikenin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bu yönleriyle, -belirli bir suçun çoğu zaman belirli bir plan dahilinde işlenmesi ve ardından suç ortaklığının sona ermesi şeklinde ortaya çıkan- iştirak kavramını aşan bir olgudur⁹⁶⁵.

(3) Çok Failli Suçlara İlişkin Yapılan Ayrım ve Sınıflandırmalar

Çok failli suçların da kendi aralarında farklı özellikler sergilemeleri neticesinde birtakım ayrımlar ve sınıflandırmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu

⁹⁶³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 761.

⁹⁶⁴ Sancar, s. 60.

⁹⁶⁵ Bkz. Evik Daragenli, Vesile Sonay, “Örgütlenme Suçları ve İştirak İlişkisi”(Örgütlenme ve İştirak), Alman-Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Prof.Dr.Köksak Bayraktar’a Armağan Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Hazırlayanlar: Prof.Dr.Eric Hilgendorf, Prof.Dr.Yener Ünver, İstanbul, 2010, s. 156-159.

anlamda çok failli suçlar, hareketlerin hukuksal önemini ve yapıları bakımından iki ayrı gruplandırmaya tabi tutulabilirler⁹⁶⁶:

1- İlk gruplandırmada “dar anlamda çok failli suçlar”, “geniş anlamda çok failli suçlar” ve “düzensiz çok failli suçlar”dan bahsedilmektedir. Buna göre, *dar anlamda çok failli suçlarda*, faillerin tümü cezalandırılmaktadır. Bu suçların çoğunda hareketler, suçun varlığı için karşılıklı olarak bir zorunluluk oluşturur. Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak (TCK m. 220), rüşvet (TCK m. 252) gibi suçlar dar anlamda çok failli suçlara örnek gösterilebilir. *Geniş anlamda çok failli suçlarda* da yine, suçun oluşabilmesi bakımından birden fazla kişinin bulunması gerekli olup, bunlar tarafından gerçekleştirilen ve suçu oluşturan hareketlerinin tümü kanuni tip tarafından cezalandırılmamaktadır. Örneğin tefecilik (TCK . 241) suçunda birden çok fail vardır; ancak tefeciden ödünç para alma eylemi kanun koyucu tarafından cezalandırılmamıştır. Burada sadece tefecilik yapan kişi cezalandırılır. *Düzensiz çok failli suçlarda* ise, ilgili kanun maddesinde bu tür suçların aslında tek kişiyle işlenebileceği konusunda düzenleme bulunmaktadır. Örneğin, TCK’nın 188/1’nci maddesindeki “uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal etmek” suçu tek faille işlenebilen bir suçtur. Buna karşın, bu tür maddelerin satılması suçu, 188/3’üncü maddede çok failli suç olarak (uyuşturucu madde satan ve bu maddeyi alan) düzenlenmiştir⁹⁶⁷.

Gerçekten de çok failli suçlardan bahsedebilmek için suça katılan birden çok faillerden tümünün yasa hükmü tarafından cezalandırılmasının aranması zaruret teşkil etmemelidir. Burada suçun oluşumu için gereken kişilerin, fail sıfatıyla o suçta yer alıyor olmalarını aramak gerekir. Başka bir ifadeyle, bu tür suçlarda somut cezalandırılabilirlikten değil, soyut cezalandırılabilirlikten hareket edilmelidir⁹⁶⁸. Soyut olarak cezalandırılabilen veya cezalandırılması gereken bir fiil, somut olayda çeşitli nedenlerle cezalandırılmıyor olabilir⁹⁶⁹. Örnek olarak, tefecilik, zina bu tür suçlardandır. Zinanın suç olduğu dönemlerde, evli kadınla zina yapan erkeğin cezalandırılabilmesi için, kadının evli olduğunu bilmesi gerekir; yani, zina, evli olan kadın için daima cezalandırılan bir hareket olduğu halde, bu kadınla cinsel ilişkide bulunan ve

⁹⁶⁶ Sancar, s. 111 vd.

⁹⁶⁷ İçel/Evik, s. 262, Sancar, s. 115.

⁹⁶⁸ Aksi görüş için bkz., Petrocelli, Biagio, *Principi di diritto penale, Vol. I*, Napoli, 1949, s. 232-234; Petrocelli’nin görüşleri için ayrıca bkz., Sancar, s. 62-72, Dönmezer/Erman, C:II, s. 439.

⁹⁶⁹ Sancar, s. 87, 88.

başkasıyla evli de olmayan erkek için aynı şeyi söylemek mümkün değildir⁹⁷⁰. Sesso'ya göre, "Bazı suçlarda tanımlanan hareketlerin tüm failleri suçun aktif sujeleri olarak belirlenmemişlerdir. Burada "fiilin aktif sujesi" kavramını da değerlendirmek gerekir. "Fiilin aktif sujesi" ile "suçun aktif sujesi" kavramları arasında ayırım yapılmalıdır. Fiilin aktif sujesi, objektif kanuni tip tarafından tanımlanan fiilin unsuru olan herhangi bir hareketin failidir. Suçun aktif sujesi ise, hareketi ceza tehdidi altında olan kişidir. Yani, suçun aktif sujesi, fiilin aktif sujesinin kanun koyucu tarafından soyut kanuni tipte cezalandırılabilir olması halinde ortaya çıkan bir kavramdır"⁹⁷¹. Burada ortaya çıkan ayırım değerlendirildiğinde, kanunun suçu düzenlediği maddede bahsettiği bütün faillerin cezalandırılabilmesi durumunda "dar anlamda çok failli suç", aksi halde ise, "geniş anlamda çok failli suç"tan bahsedilebilir⁹⁷². Sancar'a göre, çok failli suçtan söz edebilmek için kanuni tipte, fail sıfatıyla hareket eden birden çok kimsenin bulunması ve bu kişilerin hareketlerinin kurucu unsur olarak öngörül-müş olması gerekir⁹⁷³. Kanunun düzenlemesinde suçun işlenmesi için birden fazla failin varlığını zaruri kıldığı ve kanun maddesiyle bu faillerin tümünü cezalandırdığı durumlarda çok failli suçun varlığından tereddüt etmemek gerekir. Keza, TCK'nın 220'nci maddesiyle düzenlediği suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu da bu anlamda çok failli suçlar içerisinde tereddütsüz olarak yerini almaktadır.

Burada ortaya çıkan sorunlardan bir tanesi, çok failli bir suçta kanunun açıkça cezalandırmadığı zorunlu ortağın, sadece çok failli suçu düzenleyen normun öngördüğü davranışı gerçekleştirdiği için iştirakten dolayı sorumlu olup olmayacağıdır. Genel görüş, bu tip durumlarda, zorunlu ortağı cezalandırmanın *kanunilik ilkesine* aykırı olduğu yolundadır. Burada tipik fakat, müeyyideye bağlanmamış bir davranışın söz konusu olması, kanunkoyucunun zorunlu iştiraki cezalandırmak istemediğini gösterir. Örneğin kanun belli şeyleri satmayı cezalandırmasına karşın, bunları satın alanların mukabil fiilini öngörmüyorsa, satın alan cezalandırılmayacaktır⁹⁷⁴. Bu gibi suçlarda kanunkoyucu faillerden bazılarını cezalandırmamak bakımından, çeşitli düşüncelerden esinlenebilir. Buna göre; kimi zaman faillerden birini korumak ister

⁹⁷⁰ Dönmezer/Erman, C: II, s. 438, 439.

⁹⁷¹ Sesso, Rocco, *Saggio in tema di reato plurisoggettivo*, Milano, 1955, s. 16'dan aktaran Sancar, s. 65.

⁹⁷² Dönmezer/Erman, C: II, s. 440.

⁹⁷³ Sancar, s. 86- 88.

⁹⁷⁴ Toroslu, s. 307.

(tefecilikte olduğu gibi); kimi zaman ise asıl suçu meydana getirecek hareketi yapan kimseyi cezalandırmak ister. Bu gibi durumlarda, kanunun hakkında ceza hükmüne yer vermediği faili iştirak hükümleri uyarınca cezalandırmak, kanunkoyucunun iradesine aykırılık oluşturacaktır⁹⁷⁵.

Örneğin, TCK'nın 252'nci maddesi rüşvet suçunu düzenlemiştir. Buna göre, “rüşvet, bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlamasıdır”(TCK m. 252/3). Maddenin birinci fıkrasına göre, rüşvet veren kişi de cezalandırılacaktır. Yasal hüküm her iki faili de cezalandırmaktadır. Ancak, bundan farklı olarak kanunun görevi kötüye kullanma suçunu düzenleyen 257'nci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, “irtikap suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi cezalandırılacaktır”. Bu madde hükmüne göre, kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi cezalandırılmakta, ancak bu çıkarı temin eden kişi cezalandırılmamaktadır. Burada çıkar temin eden kimsenin “azmettiren”⁹⁷⁶ olarak cezalandırılıp cezalandırılmayacağı sorunu ortaya çıkabilir. Ortada irtikap suçu olmadığına göre, bu kişinin kamu görevlisine veya bir başkasına çıkar sağlamak hususunda zorlamaya maruz kaldığı, aldatma yoluyla ikna edildiği ya da mevcut hataından yararlanıldığı söylenemez⁹⁷⁷. Dolayısıyla kişi, suçun mağduru konumunda değildir. Bu durumda karşılıklı rızanın varlığından bahsedilebilir⁹⁷⁸. Ancak, yasa hükmü bu kişinin cezalandırılmasını öngörmemiştir. TCK 257/3, ilk menfaat teklifinin kamu görevlisinden geldiği varsayımından hareket etmektedir. Bazı durumlarda ise menfaat teklifi, işini yaptırması gereken kişiden gelmiş olabilir. Böyle bir durumda, işini yaptırmak isteyen kişinin, kamu görevlisine menfaat sağlamayı teklif etmek-

⁹⁷⁵ **Dönmezer/Erman**, C: II, s. 440, 441.

⁹⁷⁶ Azmettirme, bir başkasında suçu işleme düşüncesi uyandırmak demektir. Azmettirenin davranışı, suç işleme kararının alınmasında nedensel olmalıdır; ancak tek nedenin azmettirenin davranışı olması aranmaz. Buradan da anlaşılacağı üzere, azmettirenden söz edebilmek için, fiilin işlenmesinden önce, failde hiçbir suç işleme düşüncesi bulunmamalıdır. Bu yüzden somut olarak fiili işlemeye karar vermiş olan bir kişinin artık azmettirilmesinden söz edilemez. (**Erdem**, TCK'da Faillik, s. 210).

⁹⁷⁷ Maddenin gerekçesine göre: “kamu görevlisinin, görevinin gereklerine uygun davranmak amacıyla kişilerden menfaat temin etmesi durumunda ise, rüşvet suçu değil, kural olarak icbar suretiyle irtikap suçu oluşur. Ancak, somut olayda, kişinin menfaat sağlama yönünde icbar edildiği yönünde somut dayanak noktalarının bulunmaması durumunda, fiilin görevi kötüye kullanma olarak değerlendirilerek cezaya hükmedilecektir”.

⁹⁷⁸ Madde gerekçesine göre; “kamu görevlisine yarar sağlanması görünüşte rızaya dayalı olsa bile; kamusal görevlerin eşitlik ve liyakat esasına göre yürütüldüğü hususunda taşınan kaygı dolayısıyla, burada bir mağduriyetin varlığını kabul etmek gerekir”.

le azmettiren konumunda olduğu ve görevi kötüye kullanma suçuna azmettirme nedeniyle cezalandırılacağından bahsetmek gerekir⁹⁷⁹. Ancak, kanaatimizce, çıkar sağlayan ve çıkar temin eden olmak üzere en az iki kişiyi zorunlu kılan bu suç tipi, çok failli suçlar arasında değerlendirilmelidir. Kanunkoyucu burada kendisi veya başkası için çıkar sağlayan kamu görevlisini cezalandırmış, çıkarı temin eden kimseyi ise cezasız bırakmıştır. Suçun unsurlarına bakıldığında, suçun kurucu unsurları arasında menfaati temin eden vatandaş da bulunmaktadır. Dolayısıyla bu kişi bu suçta fail konumunda değerlendirilmelidir. Çok failli suçlarda, iştirak hükümlerinin, kanuni tipin mevcudiyetini zorunlu kıldığı şahıslar dışındaki kişilere uygulanacağı kuralı hesaba katıldığında, suçun değil fakat fiilin aktif süjesi konumunda olan, fail konumunda bulunan, ancak kanunun cezalandırmadığı, menfaat temin eden kişiyi, “azmettiren” olarak cezalandırmak mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, çok failli bir suç olan TCK 257/3’te fiilin çıkar sağlayan ve çıkar temin eden olmak üzere iki faili bulunmaktadır; kanun burada çıkar temin eden kişiyi cezalandırmak istememiştir. Aksi düşünülse dahi, kural olarak, görevlerinin gereklerine uygun davranması için bir kamu görevlisine veya başkasına çıkar temin eden kişi, kanun da açıkça belirtilmediğinden ve ceza hukukunda kıyas söz konusu olmadığından (aksi durum kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edeceğinden) cezalandırılmayacaktır. Hükümün yerindeliği ise tartışmaya açıktır.

2- Çok failli suçların yapıları bakımından yapılan ikinci gruplandırma da, birleşme ve karşılaşma suçları olarak ikiye ayrılabilir. Yine bazı yazarlarca bu suçlar, yakınsama suçları ve karşılaşma suçları olarak değerlendirilmektedir⁹⁸⁰. Bunları, tek taraflı birleşme suçları ve karşılaşma suçları veya iki taraflı çok failli suçlar olarak adlandırmak da mümkündür⁹⁸¹.

a) Yakınsama suçlarında, zorunlu olarak suçun işlenişine katılan kişiler aynı yönde hareket etmekte ve aynı gayenin gerçekleşmesini hedeflemektedirler. Bu tür suçlarda suçun işlenişine zorunlu olarak katılması gereken kişilerin hepsi işlenen suçtan fail olarak sorumlu tutulacaklardır⁹⁸². Yine, bu tür suçlarda, faillerin hareket-

⁹⁷⁹ Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok, R. Murat, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’na Göre Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Ankara, 2007, s. 711.

⁹⁸⁰ İçel/Evik, s. 262; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 758; Özgenç, Genel Hükümler, s. 442.

⁹⁸¹ Sancar, 119 vd.; Toroslu, s. 306.

⁹⁸² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 758; Özgenç’e göre, burada suçun işlenişine zorunlu olarak katılan kişiler arasındaki ilişki, müşterek faillğe benzemektedir. Yan, bütün bu kişiler, suç teşkil eden haksız-

leri aynı niteliktedir⁹⁸³. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu açısından, fail sayısının en az üç kişi (TCK m. 220/1), kamu görevinin terki veya yapılmaması suçu açısından, kamu görevlisi sayısının en az dört kişi (TCK m. 260/1), hükümlü veya tutukluların ayaklanması suçu açısından, fail sayısının en az dört kişi (TCK 296/1), Devletin güvenliğine veya Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan herhangi birini işlemek üzere anlaşma suçu açısından, fail sayısının en az iki kişi (TCK m. 316) olması gerekir⁹⁸⁴.

Karşılaşma suçlarında, zorunlu olarak suçun işlenişine katılanlar, aynı gayenin gerçekleştirilmesi hedefi doğrultusunda farklı yönlerden hareket etmek suretiyle suçun işlenişine farklı katkılar yapmaktadırlar. Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçunda (TCK m. 188/3), birisi satan, diğeri satın alan olmak üzere, rüşvet suçunda (TCK m. 252), biri rüşvet veren diğeri rüşvet alan olmak üzere, yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama suçunda (TCK m. 255), biri işinin gördürülmesini isteyen ve bu amaçla kamu görevlisine menfaat temin eden kişi, diğeri menfaat sağlayan kamu görevlisi olmak üzere, rızaya dayalı kürtaj suçunda (TCK m. 100/2), biri çocuğu düşürten kişi, diğeri çocuğunun düşürtülmesine rıza gösteren gebe kadın olmak üzere, en az iki kişinin varlığı gereklidir⁹⁸⁵.

b) Çok failli suçları, tek taraflı birleşme suçları ve karşılaşma suçları veya iki taraflı çok failli suçlar şeklinde ayrıma tabi tutan görüşe göre; *karşılaşma suçlarını* karakterize eden husus, hareketlerin karşılıklı yönlerde sahip olmasıdır. Bu tür suçlarda cezalandırılmak istenen, her bir failin hareketi değil, bu hareketlerin karşılaşmasıdır, tek başına bir hareket suçu gerçekleştiremez. *Karşılaşma suçları homojen⁹⁸⁶ hareketli ve heterojen⁹⁸⁷ hareketli olmak üzere iki gruba ayrılmıştır⁹⁸⁸*. Homojen hare-

liğin gerçekleşmesi üzerinde müşterek hakimiyet kurmaktadırlar. Ancak, müşterek failliğin söz konusu olduğu suçlar bir kişi tarafından dahi işlenebildiği halde; yakınsama suçları ancak çok sayıda kişinin katılımıyla gerçekleşebilmektedir. Yakınsama suçlarının bu özelliği, söz konusu suçlara şerik olarak iştirak etmeye engel değildir. Bu suçlara azmettiren veya yardım eden olarak iştirak, her zaman mümkündür. Dikkat edilmelidir ki, söz konusu suçların işlenişine şerik (azmettiren veya yardım eden) olarak iştirak eden kişi(ler), suçun oluşumu için katılımı zorunlu olan failer haricindeki kişi(ler)dir. (Özgenç, Genel Hükümler, s. 442).

⁹⁸³ İçel/Evik, s. 262.

⁹⁸⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 758.

⁹⁸⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 759.

⁹⁸⁶ Homojen, “bağdaşık, benzer karakterlere veya yapıya sahip olan anlamındadır”. (www.tdkterim.gov.tr, 25.06.2009).

⁹⁸⁷ Heterojen, “ayrışık, ayrı cinsten veya değişik yapıda olan, değişik öğelerden oluşan” anlamındadır. (www.tdkterim.gov.tr, 25.06.2009).

⁹⁸⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 759.

ketli karşılaşma suçlarında, hareketler, faillerin birinden diğerine doğru müşterek amaçla ve işbirliği içinde ya da birbirine karşı olabilir. Faillerin müşterek bir amaç çerçevesinde işbirliği halinde hareket ettikleri müşterek amaçlı karşılaşma suçlarında (anlaşma suçları, sözleşme suçları) söz konusu hareketler ya maddi bir davranış ya da irade açıklaması şeklinde ortaya çıkabilir⁹⁸⁹. Homojen hareketli karşılaşma suçları içerisinde zıt hareketli karşılaşma suçlarında ise faillerin hareketleri, düşmanca duygularla birinden diğerine karşı yönelir. Faillerin tümü bakımından müşterek olmayan amacı gerçekleştirmeye yönelen bu hareketler, homojen niteliklidir. 765 sayılı TCK'nın 464'üncü maddesinde düzenlenen kavga suçu bu duruma örnek teşkil eder⁹⁹⁰.

Heterojen hareketli karşılaşma suçlarında ise failler, farklı hareketlerde bulunurlar ve bazen bu faillerden her birinin hareketi farklı suç isimlerine vücut verebilir; hatta bu hareketlerin farklı şekilde cezalandırılmaları da mümkündür. Rüşvet suçları heterojen hareketli karşılaşma suçlarına örnektir. Rüşvet suçunda birbirinden farklı iki eylem, yani vermek ve almak hareketleri karşılaşmakta ve özünde tek olan bir suçun taraflar bakımından farklı isimlerle anılan iki görünümü meydana gelmektedir⁹⁹¹.

Tek taraflı çok failli suçlarda ise, hareketler faillerin birinden diğerine doğru veya karşı değildir; tümü aynı yöndedir. Genel olarak, "kolektif suçlar" olarak adlandırılan bu suç tiplerinde de, hareketler homojen ya da heterojen olabilir. Homojen hareketli kolektif suçlarda (dar anlamda kolektif suçlar), bu suçları oluşturan hareketlerde ve hareketlerin yönünde ayniyet vardır. Bir benzetme yapılacak olursa, bu suç tiplerinde hareket, bir merkezden etrafa yayılan ışınlar gibidir. Dar anlamda kolektif suçlarda, hareketlerin aynı amaca yönelmiş olmaları yeterlidir; amacın gerçekleşmesi şart değildir. Hukuki varlık veya menfaatin ihlali ile suç tamamlanır. Hareketin yapılmasıyla birlikte suç tamamlandığı için, teşebbüs mümkün değildir. Heterojen hareketli tek taraflı çok failli suçlarda faillerden birinin hareketi diğerine yardımcı veya onun hareketlerini kolaylaştırıcı bir nitelikte olabileceği gibi (örneğin, tutuklu veya hükümlünün kaçmasına yardım ve kolaylaştırma, TCK . 294), (bu suçlarda hareketler aynı yöndedir; fakat bu hareketlerden birisi diğerinin yardımcısı durumundadır), di-

⁹⁸⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 759, 760; bkz. Sancar, s. 122 vd..

⁹⁹⁰ Sancar, s. 162 vd.

⁹⁹¹ Sancar, s. 168; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 760.

ğerini tahrik edici bir özelliğe de (örneğin, fuhuş suçları TCK m. 227), (burada, suçlulardan birisinin hareketi, diğerinin fiilinin neticesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bir failin hareketi, diğerinin iradesini etkiler) sahip olabilir⁹⁹².

c) *Dönmezer*, yapmış olduğu tasnife göre, aynı amaca yönelmiş çok faili suçlar ve değişik amaca yönelen çok failli suçlar şeklinde iki genel başlık vermiş ve aynı amaca yönelmiş çok failli suçları da anlaşma suçları ve birleşme suçları biçiminde ikiye ayırmıştır⁹⁹³:

“Öncelikle, aynı amaca yönelmiş çok failli suçlarda, birden fazla olan faillelerin hareketleri adeta bir işbirliği çerçevesi içinde cereyan etmekte, aynı amaca yönelmektedir. Yazarın yaptığı ayrıma göre; anlaşma suçlarında, faillelerin iradeleri aynı ve birbirine uygun bir şekilde belirlemek ve failleler adeta aynı şekilde hareket etmek hususunda anlaşmaktadırlar. 765 sayılı TCK m. 127’deki, “yabancı Devletin Türkiye Devleti aleyhine harp açması veya hasmane hareketlerde bulunması için yabancı ile anlaşma suçu” bu duruma örnek gösterilebilir. Birleşme suçlarında ise, anlaşma suçlarında yer alan unsurlara ek olarak, belirli bir şekilde hareket etmek üzere az çok devamlı surette birbirine bağlanmak, birleşik hareket etmek unsuru da bulunur; bu nedenle anlaşma suçları ani suç şeklinde görülebildikleri halde, birleşme suçları daima ve zorunlu olarak mütemadidir. Birleşme suçlarında, birleşen kişiler herhangi bir suç işlemleri beklenmeksizin cezalandırılır. Bu anlamda yazar, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu birleşme suçları arasında değerlendirmektedir. Birleşme suçlarının bazılarında ise, amaç aynı olmakla beraber, saik ve maksadın farklı olduğu görülür. Rüşvet, birden çok kişiyle evlilik, zina suçları bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Değişik amaçlara yönelik çok failli suçlarda ise, faillelerin amaçları farklıdır ve her biri diğerinden başka bir amaç ile hareket etmektedir. Yazar, 765 sayılı TCK’nın 464’üncü maddesindeki kavga suçu bu tür arasında saymaktadır”. Kavga suçuna 5237 sayılı TCK’da yer verilmemiştir.

d) *Toroslu* çok failli suçları, tek yanlı çok failli suç, iki yanlı çok failli suç ve karşılıklı çok failli suç olarak üçe ayırmış, ilkinde kişilerin aynı yönde, aynı amaca yönelik hareketlerini aramış (TCK m. 314 silahlı örgüt gibi); ikincisinde kişilerin karşıt noktalardan yola çıkarak birbirlerine doğru hareket etmelerini gerektiğini be-

⁹⁹² *Sancar*, s. 168 vd.

⁹⁹³ *Dönmezer/Erman*, C: II, s. 441-443.

lirtmiş (birden çok evlilik suçunda olduğu gibi); sonucusunda da kavga suçunda olduğu gibi kişilerin birbirine karşı hareket etmesini aramıştır⁹⁹⁴.

(4) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçunun Çok Failli Suçlar Arasındaki Yeri

Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi, TCK'nın 220'nci maddesiyle düzenlediği suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu çok failli suçlar içerisinde tereddütsüz olarak yerini almaktadır. Kanun, açık hükmünde, “örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir” (TCK m. 220/1) demek suretiyle, suçun çok failli olduğunu açık ve net biçimde ortaya koymaktadır. Kanun suçun kurucu unsurları arasında en az üç kişinin bir araya gelmesini aramaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 765 sayılı TCK'dan farklı olarak suçun oluşumu için gereken kişi sayısını üçe çıkarmıştır. 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesi cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçu için iki veya daha fazla kimsenin birlikte cürüm işlemek etrafında birleşmesini aramaktaydı.

Burada tartışılması gereken mesele, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun çok failli suçların hangi kategorisinde değerlendirileceğine ilişkindir. Bu konuda *Sancar*'ın ifadelerine göre: “Birleşen iradelerin aynı amaca doğru yönelmiş olmaları nedeniyle birçok yazar, bu suçları “tek taraflı suçlar” arasında değerlendirmektedir. Birden çok kişinin bir noktadan çıkıp aynı amaca doğru hareket etmeleri esas alınacak olursa, örgüt suçlarını tek taraflı suçlar arasında değerlendirmek mümkün olabilir. Buna karşılık eğer iradelerin karşılıklı olarak uyuşması ölçüt alınır ve suçun oluşması için başkaca herhangi bir şey aranmazsa (amacın gerçekleştirilmesi gibi), bu suçları müşterek amaçlı karşılaşma suçları arasında dahil etmek bir gereklilik olarak ortaya çıkar. Çok failli suçların tasnifinde “hareketin yapısını” ve bu yapı içerisinde suçun ne zaman oluştuğunu esas alan bir tasnifte, hareketlerin yöneldiği amaç, belirleyici olmaktan çıkar”⁹⁹⁵.

Tek taraflı birleşme suçları ve karşılaşma suçları veya iki taraflı çok failli suçlar, şeklinde yapılan ayırım dikkate alınır, kanaatimizce, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun tek taraflı birleşme suçları arasında değerlendirilmesi gerekir.

⁹⁹⁴ **Toroslu**, s. 306.

⁹⁹⁵ **Sancar**, s. 138.

Herşeyden önce, genellikle iki kişinin katılımıyla gerçekleşen karşılaşma suçlarına, ikiden fazla kimsenin katılımı tasavvur dahi edilemez. Bu tür suçların ortaya çıkabilmesi için “açıkça” karşılaşma olarak belirlenmesi, yani bizzat karşılaşmaya dayanması gerekir⁹⁹⁶.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda ise TCK bakımından en az üç kişinin suçlar işlemek amacıyla devamlılık arz eden bir şekilde bir araya gelmesi aranmaktadır. Kaldı ki burada üç kişi asgari sayı olup, bu sayının artabileceği aşikardır. Burada bir karşılaşmadan ziyade, aynı amaç etrafında birleşmeden bahsetmek gerekir. Amacın gerçekleştirilmesi şart olmamakla birlikte, kişileri bir araya getiren şey onların farklı noktalardan hareket ettiklerini göstermez.

Yine, örgüt suçlarında anlaşma suçlarında yer alan unsurlara ek olarak, belirli bir şekilde hareket etmek üzere devamlı surette birbirine bağlanmak, yani birlikte hareket etmek unsuru bulunur. Bu nedenle, anlaşma suçları, ani suç şeklinde görülebildikleri halde, örgüt suçları daima ve zorunlu olarak mütemadi suç niteliğini taşırlar⁹⁹⁷. Bu önemli farklılıklar da, bu suçun karşılaşma suçları içerisinde değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Kaldı ki, belirtmiş olduğumuz gibi tek taraflı çok failli suçlarda hareketler faillerin birinden diğerine doğru veya karşı değildir; tümü aynı yöndedir.

Dar anlamda tek taraflı çok failli suçlarda, hareketlerin aynı amaca yönelmiş olmaları yeterlidir; amacın gerçekleşmesi şart değildir. Hukuki varlık veya menfaatin ihlali ile suç tamamlanır⁹⁹⁸. *Sancar*'a göre, amacın ayırırda dikkate alınması önemsizdir. Ancak, çok failli suçlarda, failler bir amaca ulaşmak adına bir takım faaliyetlerde bulunurlar. Gerçekleştirilen hareketlerin temelinde ve faillerin rollerinde onların amaçları bulunmaktadır. Dolayısıyla faillerin hareketlerini amaçlarından tamamen soyutlamak doğru olmaz. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda, failleri aynı noktada birleştiren amaç, onların karşılıklı noktalardan hareket etmelerini gerektirmez. Failler bu amaç etrafında aynı yönde hareket etmektedir ve aynı amaca ulaşmayı hedeflerler. Kaldı ki, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda da, kanun hükmünün açıkça ortaya koyduğu üzere, farklı kişilerin aynı yönde *suç işlemek amacıyla* birleşmelerinden bahsedilmektedir. Dolayısıyla, bu bakış açısıyla yaklaşıldığın-

⁹⁹⁶ *Sancar*, s. 120.

⁹⁹⁷ *Sancar*, s. 138.

⁹⁹⁸ *Sancar*, s. 168 vd.

da, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, *tek taraflı çok failli suçlar* arasında değerlendirilmelidir⁹⁹⁹.

Çok failli suçlar bakımından yapılan diğer gruplandırma bağlamında düşünüldüğünde, bu suç türünde, zorunlu olarak suçun işlenişine katılan kişiler aynı yönde hareket etmekte ve aynı gayenin gerçekleşmesini hedeflemekte olduklarından, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, *çok failli yakınsama suçları* arasındadır.

(5) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçuna İştirakin Mümkün Olup Olmaması Sorunu

Bu konuda öncelikle çok failli suçlara iştirakin mümkün olduğunu, iştirak kurallarının çok failli suçlarda da uygulanabileceğini belirtmek gerekir¹⁰⁰⁰. Ancak, bu kurallar kanuni tanımda belirtilen tipik fiili işleyenler dışındaki bazı şahısların çok failli suçların işlenmelerine katılmaları halinde söz konusu olabilecektir. Örnek olarak, suç işlemek için kurulmuş bir örgüte üye olanlar, iştirak hükümlerine göre değil, kanuni tanımdaki düzenlemeye göre cezalandırılacaklardır. Başka bir ifadeyle, kanuni tipin mevcudiyetini zorunlu kıldığı şahıslar, iştirak hükümlerinin tatbik edilmesinin konusunu teşkil etmezler¹⁰⁰¹. Şerikin hareketi, suçun kurucu unsuru veya tipik hareketi olmamak zorundadır¹⁰⁰². Mesela, başkalarını kavgaya teşvik eden, bir terör örgütünün kurulmasına azmettiren kimseler hakkında iştirak hükümlerinin tatbik edilmesi söz konusu olabilir. Yine, zina suçunun işlenebilmesi için iki kişinin varlığı zorunludur. Buna ek olarak, suçun kurucu unsuru olan bu iki kişi dışında, bu kişilere bilerek yer gösteren veya azmettiren kişinin iştirak kurallarına göre cezalandırılması mümkündür¹⁰⁰³.

⁹⁹⁹ **Toroslu**, s. 306.

¹⁰⁰⁰ **Dönmezer/Erman**, C: II, s. 445; Çok failli suçlar, çeşitli ceza hukuku kurumlarının uygulanması bakımından, genellikle tek failli suçlardan farklı özellikler arz etmezler. Bu durum çok failli suçlar ile muhtemel iştirak arasındaki ilişki bakımından da geçerlidir. Muhtemel iştirakin gerçekleşmesi bakımından çok failli suçlar ile tek failli suçlar arasında esasa ilişkin bir fark yoktur. Yani tek failli suçlara iştirak ile çok failli suçlara iştirak halinde uygulanacak ilke ve hükümler özünde aynıdır. (**Sancar**, s. 51).

¹⁰⁰¹ **Sancar**, s. 56; Çok failli suçlara iştirakin söz konusu olabilmesi için, bu suçlar yönünden zorunlu olan faillerin dışında bir veya daha çok kişiye ihtiyaç bulunmaktadır. (**Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 761); Çok failli suçlara da muhtemel iştirak mümkündür. Ancak bu tür iştirak, kuşkusuz, zorunlu ortaklar dışında kalan kişiler tarafından gerçekleştirilebilir. (**Toroslu**, s. 308, 309).

¹⁰⁰² **Sancar**, s. 230.

¹⁰⁰³ **Dönmezer/Erman**, C: II, s. 445.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bağlamında düşünüldüğünde; bu suçta iştirakın mümkün olmadığını ifade eden görüşlere göre, örgüt üyesi ile bu suçta iştirak eden şerik örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi bilinciyle örgüte katkı sağlamakta olduklarından; bu hareketlerin niteliğini birbirinden ayırmak mümkün olmaz. Örgütün amaçlarını bilerek ve isteyerek örgüte uygun bir katkı sağlanması durumunda örgüt üyeliği söz konusu olur. Sağlanan katkı, belirtilen özelliklere sahip değilse ceza hukuku açısından ya önemi yoktur ya da yardım-yataklık ve benzeri suçlar oluşur¹⁰⁰⁴.

Bu suçta iştirakın mümkün olduğunu ifade edenlere göre ise; örgüt üyesi ile şerik ayrılabilir. Örgüt üyesi, görev ve fonksiyonlarıyla örgütün organik yapısına katılan kişidir. Bu kişi, örgütün programını benimseyerek, bu örgütte bir fonksiyon üstlenir. Şerik ise örgüt üyesi olmayan, başka bir ifadeyle örgütün organik yapısına katılmamakla birlikte, örgütün hayatta kalmasına geçici bir katkı sağlayan kişidir¹⁰⁰⁵.

İtalyan Ceza Genel Kurulu'nun 21.03.2003 tarihli 22327 sayılı Carnevale kararına göre, "örgüt üyesi, üye olmayı ve örgütün amaçlarının gerçekleşmesine katkı sağlamayı ister. Şerikin örgüt üyesi gibi özel kastla hareket etmesi gerekmez; şerik üye olmayı istemeksizin örgüte katkı sağlamayı ister. Örgüte sürekli katılma iradesini ortaya koymaz. Örgütün kompleks stratejisiyle, gerçekleştirmek istediği amaçlarla ilgilenmez. İlgilense bile bu onun şeriklik sıfatını değiştirecek nitelikte olmamalıdır. Örgüte dışarıdan iştirak eden kişi örgütün organize yapısına katılmaksızın bilinçli ve iradi olarak örgütün muhafazası ve güçlenmesi açısından nedensel değeri olan, somut ve özel bir katkı sağlar"¹⁰⁰⁶.

20.09.2005 tarihli 33748 sayılı Mannino kararına göre, "örgüt üyesi örgütün organik yapısına organik ve istikrarlı olarak dahil olan kişidir. Örgütte dinamik ve fonksiyonel bir statüsü vardır. Örgütün amaçlarını elde etmesi için görev üstlenmiştir. Fiilen görevini icra etmese de örgütün potansiyel olarak emrindedir. Şerik ise örgütün organize yapısına dahil olmamıştır. Affectio societatis denilen üye olmayı isteme, örgütün amaçlarını ve metotlarını bilme ve isteme şeklindeki örgüt üyesine

¹⁰⁰⁴ Insolera, Il oncorso di persone nel reato in bricola-Zagrebelsky, Giurisprudenza sistematica di diritto penale parte generale, II, Torino, 1996, s. 582'den aktaran **Evik**, Örgütlenme ve İştirak, s. 160.

¹⁰⁰⁵ De Liguori, Concorso e contiguita nell'associazione mafiosa, Milano, 1996, 154-164'den aktaran **Evik**, Örgütlenme ve İştirak, s. 160.

¹⁰⁰⁶ Guida al diritto, 2.08.2003, n.30, s. 60 vd.; www.diritto.it/sentenze/magistrator/sent_carnevale.pdf; Foro it. 2003, II, s. 453'den aktaran **Evik**, Örgütlenme ve İştirak, s. 161.

mahsus kusurluluktan yoksundur. Üye olmaksızın bilerek ve isteyerek örgütün muhafazası ve güçlendirilmesine nedensel değeri olan somut ve özel bir katkı sağlamalıdır. Şerik, örgütün anormal durumlarında olabileceği gibi genişleyebilme zamanlarında örgüte dışarıdan katkı sağlayabilir. Ayrıca katkının sadece şerik tarafından sağlanabilen (başkası tarafından sağlanamayan) bir katkı olması da gerekmez. Şerik sağladığı katkının kısmen de olsa örgüt programının gerçekleşmesine yönelik olduğunu bilmeli ve istemelidir”¹⁰⁰⁷.

Kanaatimizce de, şayet suç düzenleyen kanun maddesi farklı bir düzenleme getiriyorsa; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna iştirak mümkün olmalıdır. Ancak şerikin eyleminin suça iştirak olarak değerlendirilebilmesi ya da bu kapsamda kalabilmesi için, bu eylem/eylemlerin, örgüt üyesi olarak kabul edilmeyi gerektirecek veya kişinin örgütsel bağ ve organize yapı içerisinde değerlendirilmesine yol açabilecek nitelikte (sürekli nitelikte olma vs.) olmaması gerekir¹⁰⁰⁸. Bu noktada yardımın ne aşamada kaldığı ve ne anlam ifade ettiğinin tespiti önemlidir. Bu bağlamda manevi iştirak söz konusu olabileceği gibi, maddi iştirak dahi söz konusu olabilir. Bir kişiyi örgüt kurması ya da örgüte üye olması konusunda azmettiren, teşvik eden, yardımda bulunacağını vaat eden; suç örgütüne üye olmamakla beraber, suç örgütüne yardım eden, mali destek, bilgi vs. sağlayan kişi bakımından, kanunda ayrıca özel bir düzenleme mevcut değilse iştirak hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilecektir.

Buna karşın, TCK'nın 220'nci maddesinin getirdiği düzenlemeyle birlikte, bu konuda bir sınır getirilmiştir. Buna göre, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır hükmü getirilmiş ve bu hüküm, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişilerle ilgili olarak iştirak hükümlerinin uygulanmasının önünü kapatmıştır. Buna göre, örgüte yardım eden kişi hakkında iştirak hükümleri uygulanmayacak, ancak kişi örgüt üyesi olarak cezalandırılacaktır. Aynı şekilde, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin ayrıca örgüte üye olmak suçuna göre cezalandırılacağı hükmü de bu yönde bir düzenlemedir. Buna göre, kişi yalnızca işlediği suça

¹⁰⁰⁷

www.cortedicassazione.it/Notizie/GiurisprudenzaPenale/SezioniUnite/SchedaNews.asp?ID=231'den aktaran **Evik**, Örgütlenme ve İştirak, s. 162.

¹⁰⁰⁸ **Evik**, Örgütlenme ve İştirak, s. 162,163.

iştiraki nedeniyle o suçun cezasıyla değil; aynı zamanda örgüt üyesi olarak da cezalandırılacaktır. Ancak, manevi iştirak (bir kişiyi örgüt kurmaya ya da örgüte üye olmaya azmettirme, teşvik etme, yardımda bulunacağını vaat etme) durumu söz konusu olduğunda, iştirak hükümlerinin uygulanması mümkündür. Çok faili suçlara iştirak ancak şeriklik (azmettirme veya yardım etme) şeklinde gerçekleşebilir.

Kanun bu düzenlemesiyle birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme şeklinde ayrı bir suç düzenlemektense, örgüt yapısına dahil olmadan örgüte yapılacak her türlü yardımı örgüt üyeliği şeklinde değerlendirerek cezalandırmayı tercih etmiştir. Böylelikle, fiilen görevini icra etmese de örgütün potansiyel olarak emrinde olan, örgüte psikolojik olarak güç katan, örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde, sürekli olma amacının bilinciyle örgüte dahil olmuş olan ve amaçlara ulaşma sürecinde örgüte katkı sağlayan örgüt üyesi ile örgüte süreklilik arz etmeyen, geçici ve tek sefer dahi olsa bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin konumları eşitlenmiş görünmektedir. Zira, madde her iki durumda da örgüt üyesi olarak cezalandırılmaya ilişkin hüküm getirmektedir. Kanaatimizce örgütün sürekliliğinden ve hiyerarşik yapısından bağımsız olarak örgüte bilerek ve isteyerek geçici yardımlar bakımından ayrı bir hüküm getirmek yerinde olacaktır.

2) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Tehlike Suçudur

Ceza kanunları, suç olarak düzenlediği fiilleri cezalandırmak suretiyle, toplumsal açıdan önem taşıyan hukuksal yararların ihlallerini önlemeyi amaçlamaktadır¹⁰⁰⁹. Hukuksal yararın ihlali dış dünyada bir değişiklik meydana getirir; bu değişiklik diğer bir ifadeyle netice, zarar olabileceği gibi tehlike de olabilir. Tehlikeyi zararın ön aşaması olarak değerlendirdiğimizde, gerçekleştirilen fiil; öncelikle hukuksal yararı tehlikeye sokmakta, ikinci olarak da her zaman gerçekleşmese dahi, hukuksal yarara zarar vermektedir. Suç, hukuksal yararı ihlal eden bir olgu olduğuna göre, bu ihlal her zaman zarar derecesine varmasa dahi cezalandırılması gerekmektedir. Böylece, toplumsal açıdan belirli bir önemi olup da korunmak istenen hukuksal

¹⁰⁰⁹ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Ceza Kanunu'nun Amacı" başlıklı birinci maddesine göre de: "Ceza kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir".

bir yararın, suç teşkil eden icrai veya ihmali bir hareketin sonucu olarak tehlikeye maruz kalması da önlenmek istenmektedir¹⁰¹⁰. Buradan hareketle, ceza kanunları henüz zarar doğurmamış olsa dahi, birtakım suçları cezalandırmaktadırlar. Bu suçların cezalandırılabilmesi için, gerçekleştirilen fiillerin hukuksal yararı tehlikeye maruz bırakmış olması yeterli görülmektedir.

Tehlike, makul, genel yaşam tecrübesine dayanan düşünceye ve hayatın olağan akışına göre yakın bir zamanda kamu güvenliği ve düzeni için bir zarar meydana gelmesi beklentisini (ya da olasılığını) ortaya koyan bir durum olarak nitelendirilir. Bu bağlamda tehlike, yakın bir gelecekte somut bir olayda korunan hukuksal yararın ihlali olasılığı olarak tanımlanabilir¹⁰¹¹. Bu nedenle, henüz zarar ortaya çıkmadan evvel, zararın ortaya çıkması bakımından önemli bir tehlike oluşturan suçlar cezalandırılmakta, bir bakıma hukuksal yararın zarar görmesinin önlenmesi amaçlanmaktadır.

Tehlike suçları, suçun tamamlanması için hukuksal yararın tehlikeye sokulmuş olmasının yeterli olduğu suçlardır¹⁰¹². Tehlike suçlarında, hareket nedeniyle meydana gelen sonucun suç konusu bakımından bir zararı meydana getirme tehlikesi söz konusudur¹⁰¹³. Başka bir ifadeyle, tehlike suçlarında hareket, korunan hukuksal yarara henüz bir zarar vermemiştir; ancak kanun koyucu zarar ihtimali nedeniyle faili cezalandırır¹⁰¹⁴. Burada, ortaya konulan fiil, kanun tarafından korunan bir yararı tehdit etmektedir. Bu nedenle, suçun tamamlanmasıyla beraber yalnızca bir tehlike arz etmesi, cezalandırılması için yeterli görülmektedir.

Tehlike suçlarını “somut tehlike suçları” ve “soyut tehlike suçları” olarak ikiye ayırmak mümkündür¹⁰¹⁵. *Somut tehlike suçlarında* tipikliğin gerçekleşmesi, suçun maddi konusu üzerinde gerçek bir tehlikenin mevcut olmasını gerektirir¹⁰¹⁶. Bu suçlarda, gerçekleştirilen hareketin/hareketlerin suç konusu bakımından somut olayda hakim tarafından araştırılıp belirlenmesi gereken “gerçek bir zarar tehlikesi”ni mey-

¹⁰¹⁰ **Daragenli, Vesile Sonay**, “Tehlike Suçları”, (Tehlike Suçları), Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, İstanbul, 1999, s. 163, 164.

¹⁰¹¹ **Özbek, Veli Özer**, “Organize Suçlulukla Mücadelede Ön Alan Soruşturmaları”, (Ön Alan Soruşturmaları) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 4, S: 2, Y: 2002, s. 61.

¹⁰¹² **Daragenli**, Tehlike Suçları, s. 165.

¹⁰¹³ **İçel/Evik**, s. 63.

¹⁰¹⁴ **Demirbaş**, s. 223; **Toroslu**, s. 124.

¹⁰¹⁵ Bu konudaki açıklamalar ve farklı görüşler için bkz. **Daragenli**, Tehlike Suçları, s. 172 vd.

¹⁰¹⁶ **Öztürk/Erdem**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 177.

dana getirmiş olması zorunludur¹⁰¹⁷. Buna göre, suçun oluşabilmesi için somut olayda gerçek bir zarar tehlikesini yaratacak koşulların söz konusu olmasına dikkat edilecektir. Kanunda suç olarak tanımlanan fiilin, gerçekten bir tehlikeyi oluşturabilecek somutluğa ulaşması aranmaktadır. Kanun burada tehlikenin gerçekleşme olanağının araştırılmasını ve gerçekleştirilen hareketlerin somut bir tehlike oluşturacak boyuta ulaşmasını beklemektedir¹⁰¹⁸.

Soyut tehlike suçlarında, somut olayda gerçek bir tehlikenin ortaya çıkması koşuluna bağlı olmaksızın, hareketin tipik tehlikeliliği failin cezalandırılması için yeterli sayılmaktadır. İcrai veya ihmali bir hareketin varlığı suçun oluşması için yeterli sayılmakta; ayrıca hareketle tehlike arasında nedensellik bağının varlığının ortaya konulması aranmamaktadır¹⁰¹⁹. Buna göre, suç konusu üzerinde gerçekten bir tehlikenin meydana gelip gelmediğinin araştırılıp saptanmasına gerek olmayıp; kanuni tanımdaki hareketin yapılmasıyla suç konusu bakımından bir tehlikenin ortaya çıkacağı kabul edilmektedir¹⁰²⁰.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bir tehlike suçudur¹⁰²¹. Kanun koyucu, suç işlemek amacıyla meydana getirilmiş olan bir örgütün, kanunun korumayı amaçladığı yararları ihlal etme tehlikesini yoğun olarak taşımasından hareket ederek, örgüt henüz bir suç işlememiş olsa dahi, kurulmuş olan bu yasadışı örgütü cezalandırmayı öngörmektedir. Suç işlemek için örgüt kurmak, başka bir ifadeyle suç işlemek amacıyla bir örgüt kurulması, henüz ortada işlenmiş bir suç olmasa dahi, tek başına toplumda heyecan ve endişe yarattığından dolayı da işlenecek suçlardan bağımsız olarak, ayrıca cezalandırılmaktadır¹⁰²². Zira, suç işlemek amacıyla örgüt oluşturmak, toplumda hakim olan hukuk düzenini, barışçı ve adil toplum düzenini ciddi

¹⁰¹⁷ İçel/Evik, s. 63; Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 177; Hakeri, s. 118.

¹⁰¹⁸ Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 177.

¹⁰¹⁹ Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 177.

¹⁰²⁰ İçel/Evik, s. 63.

¹⁰²¹ Buna karşılık, doktrindeki azınlık görüşüne göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, zarar suçudur. Buna göre, suç işlemek için sadece bir birliğin, örgütün kurulması dahi, ideal anlamda kamu düzeni olan kurallar ve kurallar bütünü, diğer bir ifadeyle kanuni düzeni ya da devletin otoritesini zarara uğratmaktadır. (Patalano, L'associazione per delinquere, Napoli, 1971, s. 188'den aktaran, Evik, Cürüm, s. 373); "TCK 313. maddede düzenlenen suç, bir tehlike suçudur. Ceza hukukundaki genel ilkeye bir istisna getirilmek suretiyle toplum yararına, hazırlık hareketleri cezalandırılmaktadır. Amaç; müstakbel suçları önlemektir. Henüz bir suç işlemedikleri halde sadece cemiyet, teşekkül, çete kurmuş olmalarından dolayı bunların mensuplarına ceza verilmesinin tek sebebi budur. (YCGK, 13.4.1987, 8-42E/211 K), (Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 3030 vd.).

¹⁰²² Soyaslan, Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, 2005, s. 451.

bir tehlikeye maruz bırakmaktadır¹⁰²³. Başka bir ifadeyle bu suç, kamu düzenine zarar verme tehlikesini de bünyesinde barındırmaktadır¹⁰²⁴.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma fiili ilk bakışta değerlendirildiğinde işlenecek olan suçların hazırlık hareketi niteliğinde görülmektedir. Kural olarak, hazırlık hareketleri cezalandırılmaz. Ancak, kanunkoyucu bu hazırlık hareketlerinin toplum bakımından yarattığı tehlikeyi göz önünde bulundurarak, bu suç bakımından hazırlık hareketlerinin cezalandırılacağına hükmetmiş; bu suretle genel kurala da bir istisna getirmiştir. Kanunkoyucu, gerçekleştirilmesi amaçlanan suçlar henüz işlenmeden ceza müeyyidesi ile müdahale etmeyi uygun görmüş ve ileride işlenmesi muhtemel suçları da bu şekilde önlemek istemiştir¹⁰²⁵. Buna göre, suç işlemek için örgüt kurma suçu, işlenecek suçlar bakımından teşebbüs aşamasını ifade etmez, suç işlemek amacıyla örgüt kurulması tek başına bağımsız bir suç oluşturmaktadır. 5237 sayılı TCK'nın düzenlemesine göre, üç veya daha fazla kişinin, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla bir örgüt kurmaları ve örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde suçun varlığından bahsedilecektir. Ayrıca, suç/suçlar işlenmesine gerek yoktur.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun “somut tehlike suçu” olarak mı, yoksa soyut tehlike suçu” olarak mı değerlendirileceği konusunda bir ayrıma gitmek gerekir. Buna göre, 765 sayılı TCK ile 5237 sayılı TCK'nın suça ilişkin getirmiş oldukları düzenlemeler birbirinden ayrılmaktadır. 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesi hükmü değerlendirildiğinde, her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlar veya bu teşekküllere katılanlar cezalandırılacaktır. Burada, suç işlemek amacıyla oluşturulan her örgüt bu kapsamda değerlendirilmekte, ayrıca yarattığı somut tehlike araştırılmaksızın, başka bir ifadeyle somut olayda gerçek bir tehlikenin ortaya çıkması koşulu aranmaksızın, yalnızca kanunda belirtilen tipik hareketin tehlikeliliği nazara alınmak suretiyle cezalandırma yoluna gidilmektedir. Buna göre, maddede belirtilen hareketlerin yapılması suçun oluşması için yeterlidir;

¹⁰²³ **Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 51.

¹⁰²⁴ **Alacakaptan**, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 25.

¹⁰²⁵ **Önder**, s. 426; **Erem**'e göre, “Henüz hiçbir suç işlemedikleri halde, sadece cemiyet kurmuş olmalarından dolayı cemiyet mensuplarına ceza vermenin lüzumsuz bir şiddet gibi görünmesi mümkündür, çünkü herhangi bir suçla kamu düzeni bozulmamıştır. Ancak suç işlemek amacıyla bir örgüt kurulmuş olması, bir tehlike durumu ihdas eder. Diğer yandan, böyle bir örgütün kurulduğu haberinin kamu düzenini ihlal etmediği de her zaman iddia edilemez. Kanun, bu tür birleşmeleri cezalandırırken müstakbel suçları önleme gayesini de taşımaktadır. (**Erem, Faruk, Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, C: III, (Özel Hükümler)**, Ankara, 1985, s. 620); **Toroslu**, s. 260.

ayrıca bu hareketlerin amaçlanan suçların gerçekleşmesine elverişli olup olmadığını, nedensellik bağının kurulmasının mümkün olup olmadığını araştırmaya gerek yoktur¹⁰²⁶. Bu nedenle, 765 sayılı TCK'nın düzenlemesine göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu (cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme (m. 313)) soyut tehlike suçudur.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun bu konuda getirdiği düzenleme suçun oluşumu ve niteliği bakımından farklılık yaratacak özelliktedir. Zira, 220'nci maddenin birinci fıkrası uyarınca, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, *örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde* cezalandırılacaklardır. Buna göre, üç veya daha fazla kimse birleşerek kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla suç örgütü kursalar dahi, eğer ki bu örgüt, yapısı, üye sayısı ve araç gereçleri bakımından "amaç suçları" işlemeye elverişli değilse, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu varlık kazanamayacaktır. Başka bir anlatımla, gerçekleştirilen hareketin/hareketlerin suç konusu bakımından somut olayda hakim tarafından araştırılıp belirlenmesi gereken "gerçek bir zarar tehlikesi"ni meydana getirmiş olması zorunludur. Gerçekleştirilen hareketlerin somut bir tehlike oluşturacak boyuta ulaşması gerekmektedir. Kısaca, 5237 sayılı TCK'nın düzenlemesi uyarınca, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu "somut tehlike suçu" haline getirilmiştir.

Bu noktada kanunun gerekçesinde yer alan ifadeleri aynen aktarmayı yararlı görüyoruz. Buna göre: "Suç işlemek için örgüt kurulması bir somut tehlike suçudur. Her ne kadar en az üç kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesi suretiyle örgüt meydana gelebilirse de; kurulan örgüt, güdülen amaç bakımından somut bir tehlike oluşturmayabilir. Bu nedenle, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması aranmalıdır. Bu bakımdan, örneğin sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık, ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir".

Kanaatimizce, kanun, gerekçesinde bu konuya ilişkin yeterli ve tatmin edici bir açıklama getirebilmiş değildir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu tek başına

¹⁰²⁶ Önder, s. 426.

bağımsız bir suç olarak kabul edildiğine göre; amaçlanan suçların bu suçun oluşmasıyla birebir bağlantısının kurulması, suçun bu niteliğinde (bağımsız olma niteliği) zayıflamaya neden olacaktır. Başka bir anlatımla suç işlemek amacıyla örgüt kurulması ayrı, bu örgütün işlediği amaç suçlar ayrı olarak değerlendirilmelidir. Burada söz konusu olan kamu düzeni için tehlike oluşturan bir suç örgütünün cezalandırılmasıdır. Eğer ki, en az üç kişinin belli amaç etrafında suç işlemek üzere devamlı surette fiilen birleşmesiyle örgüt meydana gelebiliyorsa; bu örgüt toplum için bir tehlike oluşturabilecek nitelikte ise cezalandırılmalıdır. Ayrıca örgütün, amaç suçların işlenmesi bakımından elverişli olup olmamasının araştırılması suç tipiyle korunmak istenen hukuksal yarar bakımından değerlendirildiğinde yerinde bir düzenleme olmamıştır. Başka bir ifadeyle, kanuna göre, suçla korunan yararı ihlal etme potansiyeline sahip olan bir suç örgütü, sadece *amaç suçların* işlenmesi bakımından elverişli vasıtalarla henüz sahip bulunmaması nedeniyle cezalandırılmayacaktır.

Bu suçun oluşması, örgütün amaç suçlarından bağımsız olmalıdır. Zira, suçun niteliği gereği örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi planlanan suçların gerçekleştirilmesi şart değildir. Programlanan suçların işlenip işlenmemesinin suçun tamamlanması açısından önemi yoktur¹⁰²⁷. Örgütün faaliyetinin, işlenmesi amaçlanan suçların işlenmesi bakımından elverişli veya yeterli olup olmaması, işlenecek olan o suçlar bakımından gereklidir¹⁰²⁸. Kaldı ki, suç işlemek için kurulan örgütte, iştirakten farklı olarak, işlenecek suçlar somutlaştırılmış değildir. Suç işlemek için kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde, belirsiz sayı ve tipteki suçları işlemek söz konusu olacaktır¹⁰²⁹. Zira, maddeden de anlaşılacağı üzere, “kanunun suç saydığı fiilleri işlemek üzere kurulmuş olan bir suç örgütü”nden bahsedilmektedir. Burada, örgütün henüz suç işlemeyen evvel amaç suçlarının ne olduğunu teşhis edebilmek de sorun yaratabilecek niteliktedir.

Söz gelimi, beş kişinin çeşitli suçları işlemek amacıyla bir araya gelerek örgüt oluşturduklarını varsayalım: oluşturulan bu örgüt kişi sayısı itibarıyla birçok suç işleyebilecek kapasiteye sahip olabilir. Örnek olarak; haraç alabilir; dolandırıcılık

¹⁰²⁷ Soyaslan, s. 454.

¹⁰²⁸ Hafizoğulları/Kurşun, s. 38.

¹⁰²⁹ Örgütü kuranların işlemeyi hedefledikleri suçların muayyen ve belirli olmaları gerekmediğinden ve örgüt oluşturmak suçunun gerçekleşmesi için amaçlanan suçların işlenmiş olması aranmadığından kurulan örgütün, üye sayısı ve araç yönünden elverişli olup olmadığının neye göre belirleneceğini söylemek mümkün gözükmemektedir. (Toroslu, s. 261).

yapabilir; gasp suçunu işleyebilir; fuhuş suçunu işleyebilir, vs.. Üstelik tüm bu suçları örgüt olmanın sağladığı kolaylıktan faydalanarak gerçekleştirebilir. Dolayısıyla, beş kişinin bir araya gelerek suç işlemek amacıyla örgüt kurmaları kamu düzeni bakımından bir tehlikeyi de beraberinde getirmektedir. Üstelik bu durumda programlanan suçların işlenmesi de gerekmemektedir. Ancak, kanuna göre, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün üye sayısı, amaçlanan suçları işlemek bakımından elverişli değil ise suç oluşmayacaktır.

Burada “amaç suç” kavramının değerlendirilmesi çok büyük önem taşımaktadır. Zira, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt, uyuşturucu ticaretini amaç edinmiş olmakla beraber, bu amaç etrafında haraç, adam öldürme, hırsızlık, cebir, tehdit suçlarını da örgüt faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirebilir. Dolayısıyla amaç suç için elverişli koşullar olmasa dahi örgüt bünyesinde önemli diğer suçların işlenmesi mümkündür. Bu durumda bu suçların örgüt faaliyeti çerçevesinde ve örgüt olmanın sağladığı kolaylıkla işlenmediğini ifade etmek kanaatimizce doğru olmaz. Buna göre, suç işlemek için kurulmuş olan her örgütün, eğer ki bahsedilen birleşme bir suç örgütünü ifade edecek nitelikleri bünyesinde taşıyorsa (süreklilik, hiyerarşik yapı, planlı bir ortaklık, işbölümü vs.) ve elbette ortada bir suç örgütünün varlığından şüphe edilmemesini sağlayacak kesin deliller mevcutsa, kendiliğinden bir tehlikeyi beraberinde getirdiğini söylemek gerekir. Dolayısıyla bu örgütü cezalandırmak için örgütün suç veya suçlar işlemesini beklemeye lüzum yoktur.

Burada ortaya konulması gereken tek husus, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün var olup olmadığıdır. Eğer böyle bir örgütün varlığından bahsedilebiliyorsa suç oluşmuş demektir. Bunun ötesinde, amaçlanan suçların gerçekleştirilmesi bakımından elverişli vasıtalar vs. aranması aynı zamanda bu suçlarla mücadeleyi de zorlaştıracaktır. Bu durumda, örneğin kredi kartı dolandırıcılığı suçunu işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün bu suçun işlenmesi için elverişli yeterli araç gerece sahip olmaması durumunda cezalandırılması mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla, suç işlemek için örgüt kurma suçu, kendi başına bir suç olmaktan uzaklaşarak, amaç suçların aracı konumuna gerilemekte, toplum nezdinde yarattığı tehlike de hafife alınarak bu suçların cezalandırılmaması tehlikesiyle karşılaşmaktadır.

Öte yandan, genel tabirlerle belirlenen “örgütün yapısı, üye sayısı ile araç ve gereçlerinin amaç suçun işlenmesi bakımından elverişliliği” tanımlaması, maddenin

tatbik edilmesi esnasında, kanunilik ilkesinden uzaklaşılması tehlikesinin de önünü açmaktadır. Kısaca, kanaatimizce suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgüt amaç suçlardan bağımsız olarak, toplum için tek başına yeterli bir tehlike oluşturmaktadır.

Elbette, bir takım suçları işlemek için bir araya gelen her üç kişinin suç işlemek amacıyla örgüt kurduğundan bahisle haklarında TCK m. 220'den hüküm kurulamayacaktır. Bir suç organizasyonundan ya da örgütünden bahsedebilmek için, bu örgütün belirli bir somutluğa ve olgunluğa ulaşması, belirli bir tehlike arz etmesi gerekecektir. Suç işlemek amacıyla yapılan basit anlaşmaları ya da basit birleşmeleri suç örgütü olarak kabul etmek yerinde olmaz. Suç örgütü kamu düzeni için belirli bir tehlikeyi de beraberinde getirecek nitelikte olmalıdır. Bu durumda, günlük yaşamda suçların birden fazla kişi tarafından işlenmesinin daha sık rastlanan bir durum olduğu düşünüldüğünde, ikiden fazla kişinin belirli bir plan dahilinde suç işlediği her durumda bu kişileri örgüt şüphesi içerisinde yargılamak, özellikle bu suç tipleri açısından uygulanan muhakeme tedbirleri de dikkate alındığında önemli hak ihlallerine neden olabilecek niteliktedir. Daha da ötesi iştirak hükümlerine tabi bir suç söz konusu iken, bu kişileri suç örgütü kurmalarından ötürü mahkum etmenin açıklanabilir bir yanı söz konusu olmayacaktır. Ancak, örgütün var olabilmesi için bazı önemli ve fark yaratan unsurları bünyesinde taşıması gerektiği aşikardır. Beş arkadaşın bir araya gelerek 5-6 kez hırsızlık suçunu işlemeleri tek başına onların bir örgüt oluşturduğunu göstermez. Aynı durum bu kişilerin eylemlerinin süreklilik arzettiğini ortaya koymak bakımından da yeterli değildir. Organize suçluluk toplum için, diğer suçların daha üzerindeki ölçüde tehlike ve tehdit yaratan bir suçluluk türüdür. Bu tür suçların bu niteliğe sahip olması, onların diğer suçlar yanında özel niteliklerinin olması gerektiği sonucunu da haklı ve doğal hale getirmektedir. Dolayısıyla, kanun hükmünde bu tür ifadeler yer almasa dahi, üç veya daha fazla kişinin bir araya gelmelerini suç örgütü olarak cezalandırabilmek için gelişigüzel kriterler esas alınmamalıdır. Bu şekildeki olumsuz bir uygulama elbetteki ceza hukukunun ilkelerine aykırılık taşıyacaktır.

Kişiyi işlemediği bir suçtan ötürü cezalandırmanın, tüm evrensel hukuk ilkelerine açıkça aykırılık teşkil ettiği hususu izahtan varestedir. Ancak bu sakıncaların bertaraf edildiği ve şüpheden sanık yararlanır ilkesinin doğru şekilde tatbik edildiği,

suçun kapsamının, ehemmiyetinin ve sınırlarının doğru şekilde çizilebildiği bir uygulamanın söz konusu olduğu yerde bu hükmün kanunda ayrıca düzenlenmesi gerekli olmayacaktır. Zira hükümde suçun oluşmasının bir yerde örgütün amaç suçlarına bağlanması suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun bağımsız ve tek başına suç olma özelliğinde zayıflama meydana getirecektir. Ayrıca, suç örgütünün varlığından bahsetmek için onun amaç suçları işlemek için gerekli araç ve gerece sahip olmasını beklemek de, örgütün planladığı suçları işlemesini göze almak anlamına gelecektir. Oysa, hükmün amacı, suç örgütlerinin örgüt faaliyeti çerçevesinde planladığı suçları işlemesini engellemek adına erken müdahalede bulunmaktır. Bu nedenle örgütü cezalandırmak için bir anlamda amaç suçların işlemesini beklemek, bu tür suçluluğun günümüzdeki gelişimi, büyümesi ve yarattığı tehlike de göz önüne alındığında geç kalınmış bir önlem niteliği taşıyacaktır.

Suçun somut tehlike suçu haline getirilmesi, gerçekleştirilen hareketin/hareketlerin suç konusu bakımından somut olayda “gerçek bir zarar tehlikesi”ni meydana getirip getirmediğinin hakim tarafından araştırılıp belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Bu noktada bir duraksamaya yer vermeden, kanaatimizce de kurulmuş olan suç örgütü toplum için bir tehlike oluşturabilecek nitelikte olmalıdır¹⁰³⁰. Ortaya çıkarılan birleşme her şeyden önce, örgüt olmanın sağladığı güçle birçok suçu işleyebileceği tehlikesini ortaya koymalıdır. Ancak burada hatalı olan, örgütü cezalandırırken yola çıkılan noktanın “amaç suç” olarak belirlenmesidir.

Ayrıca tekrar belirtmek gerekir ki, faillerin cezalandırılabilmesi için, zaten suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün varlığının somut ve kesin delillerle ispatlanması gerekecektir ve bu da yeterli olmalıdır. Dolayısıyla, 765 sayılı TCK’dan farklı olarak getirilen bu düzenleme suçun niteliği bakımından yerinde değildir.

Ancak belirtmek gerekir ki, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bu haliyle bir somut tehlike suçudur. Buna göre, örneğin uyuşturucu ticareti yapmak amacıyla en az üç kişinin devamlılık arz eden bir şekilde birleşerek suç örgütü kurmaları suçun oluşumu için yeterli olmayabilecektir. Kurulmuş olan bu örgütün cezalandır-

¹⁰³⁰ “Maddede gösterilen suçlardan birinin yalnız bir defa işlenmesi için bir araya gelme, cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçunu meydana getirmez. Yasanın amacı basit birleşme olmayıp kamu için tehlike oluşturacak durumları cezalandırmaktır. Böyle bir durum ise birden çok ve hatta belirsiz sayıda suçların veya suçun işlenmesi yönündeki birleşmedir. Suçu basit birleşmeden ayıran devamlılık ve birden fazla suç için olma, sürekliliktir. Bunun sonucu olarak planı ortaklık ve eylemli paylaşma unsurları da gerekir”. (YCGK, 13.4.1987, 8-42E, 211 K), (Savaş/Mollamahmutoglu, s. 3030 vd.).

labilmesi için örgütün yapısı, üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması da gerekmektedir. Bu elverişlilik ise somut olayın özelliklerine göre araştırılarak tespit edilecek ve değerlendirilecektir.

3) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Müttemadi (Sürekli, Kesintisiz) Bir Suçtur

Müttemadi suç süreklilik gösteren, devam eden suç ifade etmektedir¹⁰³¹. Buradan anlaşılması gereken, suçun tamamlanması ile bitmesinin aynı zamanda olmasıdır¹⁰³². Kanunun düzenlemesiyle cezalandırdığı eylemin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmakta ancak kanuni tipte gösterilen fiilin icrası devam etmektedir. Başka bir anlatımla, tipiklikteki hareketin yapılmasıyla tamamlanan ve icrası devam eden suçlara müttemadi suçlar denir¹⁰³³. Ancak belirtmek gerekir ki, bu konuda doktrinde görüş ayrılığı söz konusudur. Buna göre bazı yazarlara göre, müttemadi suçlarda hareketin neden olduğu sonuç (netice) belirli bir süre devam etmektedir¹⁰³⁴. Diğer görüşe göre, müttemadi suçta neticenin değil, suçun kanuni tanımında gösterilen hareketin devam ettiğini savunmaktadırlar¹⁰³⁵. Kanaatimizce müttemadi suçlarda, kanuni tipte belirtilen hareketlerin gerçekleştirilmesinin ardından suç tamamlanmakta ancak sona ermemektedir. Burada yalnızca suçun neticesinin devam ettiğinden bahsetmek doğru olmaz. Öyle ki, neticenin devam edebilmesi için hareketin de devamı gerekecektir. Bu suçlarda devam eden neticeyi oluşturan fiilleri de hareket olarak değerlendirmek gerekir. Başka bir ifadeyle, neticenin tek başına hareketten bağımsız olarak devam etmesi düşünülemez. Netice hareketin bir sonucu olduğuna göre, neticenin devamı da hareketin sürdürülmesiyle mümkündür¹⁰³⁶. Suça müttemadi olma özelliğini veren, suçun tamamlanmasıyla oluşan neticenin devamını sağlayan hareketlerin de sona ermemesidir.

¹⁰³¹ Koca/Üzülmez, s. 140; Müttemadi suçlara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Önder, Ayhan, "Müttemadi Suç", (Müttemadi Suç), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C: XXIX, S: 1-2, Y: 1963, İstanbul, s. 75 vd..

¹⁰³² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 408.

¹⁰³³ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 408; Koca/Üzülmez, s. 140; Özgenç, Genel Hükümler, s. 176.

¹⁰³⁴ İçel/Evik, s. 64; Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 175; Alacakaptan, s. 52; Demirbaş, s. 206; Dönmezer/Erman, C:I, s. 385; Hakeri, s. 120.

¹⁰³⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 408; Koca/Üzülmez, s. 140; Özgenç, Genel Hükümler, s. 176.

¹⁰³⁶ Koca/Üzülmez, s. 140.

Mütemadi suçtan bahsedilebilmesi için yalnızca fiilin icrasının devam etmesi yeterli değildir; ayrıca failin iradi olarak devam ettiği eyleme son vermek konusunda iktidarının bulunması gerekmektedir¹⁰³⁷. Bu iktidar maddi değil, hukuki iktidardır; yani failin devam eden eyleme kendisinin son veremediği durumlarda, buna son verebilecek kimselere durumu bildirme iktidarındır. Örneğin (A), (B)'yi evin bodrumuna kilitlese (TCK m. 109); tam o sırada evin bodrum girişindeki duvarı çökse ve (B) içeride mahsur kalsa; yıkılan duvarın ağır olması yüzünden (A), (B)'yi kurtaramasa, bu durumda (A)'nın maddi olarak, eyleme son verme iktidarı bulunmasa da; ilgililere haber verme iktidarı ve olanağı, yani hukuki iktidarı mevcuttur¹⁰³⁸.

Mütemadi suçlarda fiilin icrası devam ettiği sürece, fiilin ifade ettiği haksızlık da işlenmeye devam etmektedir. Sadece haksız duruma sebebiyet vermek değil, bu durumun sürdürülmesi de kanuni tipi gerçekleştirmektedir¹⁰³⁹. Bu suçlara iştirak de bu nedenle özellik arz etmektedir. Ani suçlara iştirak, suç tamamlanıncaya kadar söz konusu olmakta iken, mütemadi suç işlenmeye devam ettiği sürece -yani suç tamamlanmış olsa bile henüz bitmemişse-, bitinceye kadar bu suçlara iştirak mümkündür. Başka bir ifadeyle, suç işlenmeye devam ettiği sürece o suça katılma olanağı vardır¹⁰⁴⁰.

Mütemadi suçu işleyen kişiye karşı, suçun icrası devam ettiği sürece, meşru müdafada bulunmak mümkündür¹⁰⁴¹.

Suçun kanuni tarifinde yer alan hareketin gerçekleşmesiyle doğal olarak devamlılık arz eden, bitmeyen suçlara *zorunlu mütemadi suçlar* denilir. Bu tip suçların ani olarak işlenmesi mümkün değildir. Bazı hallerde ise, ani olarak işlenebilen bir suçun, mütemadi olarak gerçekleştirilmesi durumunda *muhtemel mütemadi suçtan* bahsedilir. Örneğin hırsızlık ani bir suçtur. Ancak hırsızlık, elektrik hırsızlığı (TCK m. 142/1, f) şeklinde gerçekleştirilirse, elektrik akımı geçiren tel durdukça ve ondan akım geçtikçe suç devam ettiğinden, bu durumda mütemadi suçtan bahsetmek gere-

¹⁰³⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 408; Alacakaptan, s. 52; Koca/Üzülmez, s. 141; Dönmezer/Erman, C:I, s. 386; Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 176; Demirbaş, s. 206; İçel/Evik, s. 64.

¹⁰³⁸ Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 176.

¹⁰³⁹ Koca/Üzülmez, s. 141.

¹⁰⁴⁰ Roxin, *Lehrbuch* (1), s. 268'den aktaran İçel/Evik, s. 64.

¹⁰⁴¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 411; Özgenç, Genel Hükümler, s. 177; Koca/Üzülmez, s. 142; İçel/Evik, s. 64.

kir¹⁰⁴². Ancak, örneğin kasten öldürme, kasten yaralama gibi suçlar ani suçlar olup, mütemadi suç olarak işlenmeleri ve değerlendirilmeleri mümkün değildir.

Mütemadi suçlarda temadinin ne zaman sona ereceği hususunun tespiti önem taşımaktadır. Zira, temadinin bitmesi ile suç da sona erecektir ve bu anın tespiti birçok açıdan önemlidir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, temadi failin davranışı sona erdiğinde ortadan kalkar¹⁰⁴³. Ancak bunun tespiti her zaman kolay olmayabilir. Mesela, failin yakalanması veya tutuklanması halinde temadinin sona erebilmesi için, bu işlemlerin aynı zamanda onun temadiye son verme iktidarını da ortadan kaldırmış bulunmasına bağlıdır¹⁰⁴⁴.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda, örgütün üye veya yöneticilerini oluşturan birkaç failin tutuklanması mütemadi suç sona erdirecek midir? Kaldı ki, örgüt suçlarında örgüt mensuplarının örgütü cezaevinden yönetmeleri dahi söz konusu olabilmektedir. Veyahut diğer bir ihtimalde, yine aynı örnekte örgüt mensuplarının tutuklandıktan sonra örgütle ilişkilerini ve bağlantılarını devam ettirmeleri yeni bir suçun oluşmasına mı sebebiyet verecektir? Başka bir anlatımla, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle örgüt mensupları hakkında soruşturma başlatılması, bu kişilerin yakalanmaları veya tutuklanmaları temadiyi ve dolayısıyla suçu sona erdirecek midir? Bu andan itibaren gerçekleştirilen, başka bir ifadeyle devam eden eylemler farklı bir suçun oluşmasını mı sağlayacaktır? Bir görüşe göre, iddianame veya her ne olursa olsun ceza davasının açılması, temadiyi sona erdirir. Sonradan tekrar örgüte katılma yeni suç oluşturur¹⁰⁴⁵. Kanaatimizce, böyle bir durumda, kesinleşmiş mahkumiyet temadiye son vereceğine göre¹⁰⁴⁶, bu ana kadar (kesinleşme anı) aynı suç devam etmektedir. Bu çerçevede gerçekleştirilen fiiller aynı suç kapsamı dahilinde değerlendirilmelidir. Zira, burada kişinin hakkında soruşturma başlatılması, yakalanması ya da tutuklanması onun temadiye son verme iktidarını ortadan kaldır-

¹⁰⁴² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 410, 411; Dönmezer/Erman, C:I, s. 388.

¹⁰⁴³ Alacakaptan, s. 53.

¹⁰⁴⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 410.

¹⁰⁴⁵ Evik, Cürüm, s. 389.

¹⁰⁴⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 410; Kesintisiz suçların ne zaman sona erdiği (kesintiye uğradığı) konusunda Yargıtay düşme ve takipsizlik kararının kesinti oluşturmayacağı, buna karşılık af ve kesinleşen mahkumiyet kararının kesinti meydana getireceği görüşündedir. (Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 176); Sanığın 3.3.1994 tarihli iddianamenin düzenlenmesinden sonra da teslim tarihine kadar faaliyetlerini sürdürdüğü kabul edildiğine göre bu hususta da hakkında ek iddianame düzenlenmesinin temininden sonra; sonucuna göre hukuki durumun takdir ve tayini gerektiğinin gözetilmemesi,” (Yar. 9. CD, 2006/8921 E, 2007/1599 K), (Tosun, Kerim/Artuç, Mustafa, Türk Hukukunda Suçlar ve Tüm Özel Ceza Yasaları, C: II, Ankara, 2007, s. 1911).

mamaktadır¹⁰⁴⁷. Ya da bu durum bu suç tipi açısından temadinin sona ermesi bakımından yeterli değildir, suçu kesintiye uğratmayacaktır. Bu tür suçlarda eylem devamlılık arz etmekte ve bu eylem dahilinde gerçekleştirilen hareketler tek eylem ve tek suç oluşturmaktadırlar¹⁰⁴⁸. Aksi düşünülüğünde, devam eden suç bakımından suç işlemek amacıyla oluşturulmuş yeni bir örgütten, yeni bir suçtan bahsetmek gerekir ki, bu değerlendirme yerinde olmayacaktır. Ancak bu açıklamalara karşın somut olayın özellikleri farklı bir sonuç doğuruyorsa (temadinin son bulması vs.), o zaman bu sonuca göre hareket edilmelidir.

Mütemadi suç bakımından değerlendirildiğinde, kanaatimizce örgütün sona ermesi konusu (temadinin sona ermesi), mahkumiyet kararın kesinleşmesine kadar bir istisna olarak değerlendirilmelidir. Hatta, kesinleşmiş mahkumiyet hükmünün dahi var olan örgütün mevcudiyetini sona erdirmediğini söylemek kimi zaman mümkün olabilecektir. Mahkum olmuş örgüt yöneticilerinin, cezaevinden suç örgütlerini yönetmeleri, talimatlarla yönlendirmeleri örgütün ve bu örgütle bağlantılarının devam ettiğini açıkça ortaya koymaktadır. Ancak böyle bir durumda kesinleşmiş mahkumiyet hükmünün ardından işlenmeye devam eden suçun faileri bakımından, hukuki anlamda yeni bir suçun oluştuğu ifade edilmelidir. Zira, aksi takdirde kesinleşmiş mahkumiyet hükmünden sonra *işlenmeye devam eden suç*, önceki suçun devamı niteliğinde olduğu ve temadinin devam ettiği kabul edilirse, cezasız bırakılmış olacaktır.

Bunun yanı sıra, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar hakkında aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bu durumda o ana kadar işlenen suçun/suçların işlenmesiyle birlikte suç/suçlar sona ereceğinden, bu suç/suçlar açısından temadi suçun sona ermesiyle kesilmiş olacak ve kişi örgüt amaçları adına yeni suçlara katılırsa bu suçlardan ötürü ayrıca cezalandırılacaktır. Bu sırada örgüt kurma, yönetme veya üye olma hususundaki temadi devam etmektedir.

¹⁰⁴⁷ **Önder**'e göre, tutuklama gibi bir sebeple kişi adedi asgari sayının altına düştüğü anda suç sona ermiş sayılır. (**Önder**, s. 429); Ancak kanaatimizce, bu suç açısından tutuklama neticesinde her zaman için temadi sona ermeyeceğinden, keza örneğin kimi zaman kişi cezaevinden dahi örgütü yönetebildiğinden, hatta cezaevinde örgüte üye kazandırabildiğinden; bu durumda suçun sona erdiğinden bahsetmek her zaman için doğru olmaz.

¹⁰⁴⁸ **İçel/Evik**, s. 65.

Sürekli (mütemadi) suçlarda tek sonucun bulunması, bu tür suçların zincirleme (müteselsil) suçlardan önemli bir farkını oluşturur¹⁰⁴⁹. Bu fark süreklilikte, bir ihlalin ve dolayısıyla bir suçun varlığını gösterir. Başka bir ifadeyle, mütemadi suçta bir tek suç vardır¹⁰⁵⁰. Müteselsil suçta gerçekleşen suçlar birden fazla iken, temadide aynı ve tek bir suçun devam etmesi söz konusudur¹⁰⁵¹.

Mütemadi suçlarda, suç, eylemin (filin icrasının) sona erdiği (bittiği) anda işlenmiş sayılacağı için o anda yürürlükte olan kanun uygulanacaktır. Yine suç, eylemin bittiği yerde işlenmiş sayılacağı için bu suça o yerin kanunu uygulanır. Bu anlamda, bu suçu yargılaması bakımından yetkili mahkeme de, eylemin sona erdiği (kanunun ifadesiyle “kesintinin gerçekleştiği”) yer mahkemesidir (CMK m. 12/2). Yine, TCK m. 66/6 uyarınca, zamanaşımı kesintisiz (mütemadi) suçlarda kesintinin gerçekleştiği tarihten itibaren başlar.

Bu açıklamaların ışığında Türk Ceza Kanunu’nun 220’nci maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu mütemadi (kesintisiz, sürekli) suçtur¹⁰⁵². Suçun oluşabilmesi için, varlık kazanmış olan örgütün süreklilik arz etmesi

¹⁰⁴⁹ Müteselsil suçlar ile mütemadi suçların farkı için *bkz. Sancar, Türkan Yalçın, Müteselsil Suç, (Müteselsil)*, Ankara, 1995, s. 30-32.

¹⁰⁵⁰ İçel/Evik, s. 65.

¹⁰⁵¹ Sancar, Müteselsil, s. 31.

¹⁰⁵² Erem, Özel Hükümler, s. 621; Özgenç, s. 274; Soyaslan, s. 451; Evik, Cürüm, s. 373; Alacakaptan, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 26; Toroslu, Özel Kısım, s. 261; Avcı, Yeni, s. 355; 765 sayılı TCK döneminde verilen Yargıtay kararları da bu yöndedir. Buna göre; “maddede gösterilen suçlardan birinin yalnız bir defa işlenmesi için bir araya gelme, cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçunu oluşturmaz. Yasanın amacı basit birleşme olmayıp kamu için tehlike oluşturacak durumları cezalandırmaktır. Böyle bir durum ise birden çok ve hatta belirsiz sayıda suçların veya suçun işlenmesi yönündeki birleşmedir. Suçu basit birleşmeden ayıran devamlılık ve birden fazla suç için olma, sürekliliktir. Bunun sonucu olarak planlı ortaklık ve eylemleri paylaşma unsurları da gerekir”. (YCGK, 13.4.1987, 8-42E, 211 K), (Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 3030 vd.); “Suçu adi iştiraktan ayıran, temadi (devamlılık); taaddüt (birden fazla olmak), planlı ortaklık ve eylemleri paylaşma unsurlarına ek olarak işlenen cürüm veya cürümlerin teşekkülün gereğinden olması icap eder. (YCGK, 3.2.1986, 509 E, 42 K.), (Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 3033 vd.); “Cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suç, niteliği itibarı ile “mütemadi suç”lardan olup, özel kast ile işlenebilir bir suçtur. Suçun süreklilik göstermesi, teşekkül mensupları arasında düzenli, planlı ve eylem paylaşması olması, zorunlu bir öge olmamakla birlikte, teşekkülün bünyesinde yönetim, yönetici, dayanışma ve disiplin bulunması ayrıca belli suçların işlenmesi için irade birliğinin var olması, suçu TCK’nın 64 ve 65’nci maddelerinde yazılı”... iştirak, azmettirme, müzaheret ve muavenet...” katılmalarından ayırmaktadır. Çünkü anılan maddelerde teşekkül dayanışması ve süreklilik yoktur”. (Dr. Krl. 13.12.1984, 1984/260 E/ 1984/252 K), (Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 3037); Her ne kadar Yargıtay bir kararında cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suçunun mütemadi suç olmadığına karar vermiş olsa da, kanaatimizce bu karar isabetli değildir. Bu karara göre, “Cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suçu mahkemenin değerlendirdiği kriterlerde mütemadi suç özelliği taşımamaktadır”. (Yar. 8. CD, 9.7.1998, 8817 E., 10786 K.) (Ünver, M. Naci, 2001, s. 84); 5237 sayılı TCK döneminde de Yargıtay’ın görüşleri aynı yöndedir: “Sanıkların sayısının örgüt kurmaya yeterli olduğu ve uyuşturucu ticareti yapma suçu yönünden elverişli üye, araç ve gerece sahip bulunduğu saptanmış ise de, toplanan kanıtlar, özellikle teknik takip sonucu elde edilen bilgi ve belgeler, sanıklar arasında hiyerarşik bir bağ bulunduğu veya suç işleme

aranmaktadır. Başka bir ifadeyle süreklilik, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün en önemli ve zorunlu karakteristik özelliklerinden bir tanesidir. Suçun tamamlanması bahsedilen unsurları bünyesinde taşıyan suç örgütünün kurulmasıyla birlikte gerçekleşmektedir. Ancak, bu durum (suç) belirsiz bir süre için devam etmektedir. Suçun sona ermesi ise sürekliliğin kesintiye uğraması (temadinin sona ermesi) neticesinde gerçekleşmektedir. Suçların işlenmesinden sonra da örgütün varlığını devam ettirmesi gerekir¹⁰⁵³. Örgütün varlığı, sürekliliği, işlediği suçlardan bağımsız bir niteliğe sahip olmalıdır.

Süreklilik, örgütün sona ermesi (dağılması vs.) veya suçun oluşması için aranan en az üye sayısının bir altına düşmesi ile sona erer¹⁰⁵⁴. Bu sona erme yakalanma, tutuklanma suretiyle olabileceği gibi somut olayın özelliklerine göre farklılaşabilir. Bir kişinin örgütten ayrılmasıyla da suç en azından ayrılan üye açısından sona ermiş sayılır. Ancak yakalama, tutuklama gibi durumların gerçekleşmesinin ardından, örgütün varlığı bu kişiler cezaevindeyken de sürdürülebiliyorsa suç kesintiye uğramamış olacağından ötürü, suç sona ermemektedir¹⁰⁵⁵.

Kural olarak yakalanma sürekliliği (temadiyi) sona erdirmez. Zira daha önce de belirttiğimiz gibi suç örgütlerinin cezaevlerinden yönetilmeleri, hatta buralardan kendilerine yeni üyeler temin etmeleri dahi söz konusu olmaktadır. Kimi zaman ise bir suç örgütü cezaevinde kurulmakta ve dışarıdaki mensupları vasıtasıyla faaliyetlerini sürdürmektedir¹⁰⁵⁶. Buna karşın yakalanma veya tutuklanmanın sürekliliği sona erdirdiği, suçu kesintiye uğrattığı durumlar da söz konusu olabilecektir. Bu durumda suç da sona ermektedir ve yeniden bir suç işlenmesi durumunda bu suç ayrı olarak cezalandırılacaktır. Burada önemli olan suçun sona erdiğinin tespit edilebilmesidir.

iradelerinde devamlılık bulunduğunu kabule elverişli değildir. Açıklanan durum karşısında sanıklar hakkında 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin uygulanmasının koşulları bulunmadığı..." (YCGK, 3.4.2007, 2006/10-253 E, 2007/80 K.), (www.kazanci.com, 22.01.2009); Suç işlemek için örgüt kurmak suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için, üye sayısının en az üç kişi olması, suç işlenmesi bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibarıyla devamlılık göstermesi gerekir. Soyut olarak sanık sayısının üç kişi veya daha fazla olması örgütün varlığı için yeterli olmayıp bu durumda iştirak ilişkisinden söz edilebilir. (Yar. 10. C.D., 26.2. 2007, 2006/15510 E, 2007/2182 K.), (www.kazanci.com, 22.01.2009); (Yar. 11. C.D., 20.2.2008, 2007/8458 E., 2008/915 K.), (www.kazanci.com, 22.01.2009).

¹⁰⁵³ Evik, Cürüm, s. 373.

¹⁰⁵⁴ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220'nci maddesinde bu sayı en az üç kişi olarak belirtilmiştir.

¹⁰⁵⁵ Evik, s. 193.

¹⁰⁵⁶ Evik, s. 193. Tutuklu örgüt üyeleri ile dışarıdakiler arasında ilişkinin varlığı ispat edilince, tutuklu olunan dönemde de işlenen suçlardan sanıkların sorumluluğu gerekir. (Evik, s. 193).

Üç kişiden oluşan bir suç örgütünün üyelerinden bir tanesinin hastalıktan, vurularak vs. şeklinde ölmesi durumunda da, suçun unsurları oluşmayacağından ötürü suç sona ermiş olacaktır. Zira, bu durumda artık bir suç örgütünün varlığından bahsedilemez. Ancak, asgari sayının çok üstünde kişiden oluşan bir örgütte, üyelerden birisinin ölmesi durumunda, suçun sona erdiğinden bahsedilmesi mümkün değildir. Ölen kişi bakımından suç sona ermiş olsa da, bu örgütün varlığı açısından hukuki manada bir anlam ifade etmeyeceği gibi, örgütü de sona erdirmez. Başka bir ifadeyle bu durumda süreklilik kesintiye uğramamıştır. Ölüm dışında, kişinin örgüt üyeliğinden ayrılması, örgütle bağlantısını kesmesi vs. gibi durumlarda suç yalnızca bu kişi açısından sona ermiştir, farklı bir durum olmadıkça örgüt devam etmektedir.

5237 sayılı TCK'nın suçun oluşumu için getirmiş olduğu koşullar da sürekliliğin kesintiye uğrayıp uğramadığını tespit açısından önem ifade etmektedir. Buna göre, bir birleşme ancak üye sayısı, yapısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde suç örgütü olarak değerlendirilebilecek ve kanunda tanımlanan maddeden ötürü cezalandırılacaktır. Dolayısıyla, bu andan itibaren suç işlemek amacıyla kurulan örgütün bahsedilen anlamlarda elverişliliğini yitirmesi halinde suç sona ermiş sayılacaktır. Bu sona ermenin ardından, elverişli koşulların tekrar sağlanması halinde ise yeni bir suçtan bahsedilecektir. Dolayısıyla, mevcut kanuni düzenleme itibarıyla yapılacak yorumda, suç örgütünün oluşumu için elverişli vasıtaları kaybetmesi temadiyi (sürekliliği) sona erdirecektir. Kişinin örgütten ne şekilde ayrıldığı önem taşımaz. Yine, var olan bir örgüte katılan bir kişi bakımından ise, suçun tamamlanması örgüte katılma ile birlikte olur, suçun sona ermesi ise örgütten ayrılmayla veya örgütün sona ermesiyle birlikte gerçekleşir¹⁰⁵⁷. Burada hemen belirtelim ki, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu belirsiz süreli bir suçtur ve örgütten bahsedebilmek için örgüt mensuplarının daha önceden örgütün sona erme tarihini kararlaştırmamış olmaları gerekir. Aksi takdirde, en az üç kişinin belirli bir süre ile belirli suçları işlemek için anlaşmalarının da örgüt kapsamından değerlendirilmesi gibi hatalı bir uygulama söz konusu olabilecektir. Keza, belirli sayıda suçları işlemek için birleşip, ardından bu birlikteliği sona erdirme amacıyla hareket eden kişilerin oluşturduğu birlikteliği suç örgütü olarak tanımlamak mümkün değildir. Burada ancak iştirak halinde işlenen suçlardan bahsedilebilir.

¹⁰⁵⁷ Evik, s. 194.

5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş ve ancak halihazırda devam eden, sürekliliği sona ermemiş örgütler bakımından veyahut kanunun yürürlük tarihinden sonra sona ermiş örgütler bakımından, eylemleri bakımından özel bir düzenleme söz konusu değilse, TCK'nın 220'nci maddesi uygulama bulacaktır. Zira, suç henüz devam etmektedir, sona ermemiştir. Temadi sona ermemiştir ya da temadinin sona ermesi kanunun yürürlüğe girmesinden sonra vukuu bulmuştur. Suç bu anda tamamlanmıştır. Bu ana kadar var olan suç tek ve aynı suç olarak değerlendirilir. Dolayısıyla, suçun sona erdiği anda hangi kanun yürürlükte ise bu suç örgütünün cezalandırılması bakımından o kanun tatbik edilecektir. Eğer ki, suç örgütü sona ermeden, süreklilik devam ederken bu örgütlerin cezalandırılmasına yönelik yeni bir kanun ihdas edilirse, bu örgütler hakkında yeni kanun uygulanacaktır. Ancak bahsedilen örgütün bu yeni kanunda örgütün oluşması için getirilen unsurları taşımaları gerekecektir. Ayrıca, yeni kanun yürürlüğe girmeden önce ayrılan örgüt üyesine karşı, ayrıldığı tarihteki hükümler uygulanacaktır. Yine, temadinin yeni normun yürürlüğe girmesinden sonra sona erdiğine ilişkin şüphe varsa, bu şüpheden sanık yararlanır ve önceki kanun hükümlerinin uygulanması söz konusu olur¹⁰⁵⁸. Getirilen yeni düzenleme ile önceki düzenleme arasında önceki sonraki kanun hükmü ilişkisi mevcut ise ve yeni kanun lehe hüküm içeriyorsa, yine lehe hüküm uygulanacaktır. Ancak iki düzenleme arasında bu ilişki söz konusu değilse, yine temadinin sona erdiği tarihteki kanun uygulanır. Ayrıca, yeni düzenleme bir öncekini yürürlükten kaldırmıyorsa, temadi devam ettiği sürece, suçun unsurları hangi kanun hükmünü karşılıyorsa, o hüküm uygulama bulacaktır.

4) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Genel ve Tamamlayıcı Nitelikte Bir Suçtur

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun genel ve tamamlayıcı nitelikte bir suç olmasının anlamı, birtakım suçların işlenmesi için örgüt kurmanın başka ceza normları tarafından ayrıca özel olarak düzenlenmiş olması durumunda, suç işlemek

¹⁰⁵⁸ Evik, s. 195.

amacıyla örgüt kurmayı düzenleyen TCK'nın 220'nci maddesinin değil, bahsedilen özel normla getirilen hükmün uygulanacağıdır¹⁰⁵⁹.

Ceza kanunları ve birtakım özel kanunlar belirlediği bazı suçların işlenmesi için örgüt kurulmasını özel bir biçimde düzenleyebilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314'üncü maddesi, Devlet Güvenliği ile Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine karşı işlenen suçları işlemek amacıyla silahlı örgüt kuran ve yöneten kişileri ve bu örgüte üye olanları, getirmiş olduğu ayrı düzenlemeyle cezalandırmaktadır. Buna göre, bahsedilen unsurları taşıyan bir örgütün kurulması halinde, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin hükümler değil, kanunun 314'üncü maddesi hükümleri uygulanacaktır. Ancak madde, bu suça ilişkin düzenleme getirmediği konularda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin hükümlerin aynen uygulanacağı yönünde bir hükme yer vermiştir.

Yine 5237 sayılı TCK'nın getirdiği önemli bir düzenlemeye göre, soykırım ve insanlığa karşı suçları işlemek amacıyla örgüt kuran ve yönetenler ile bu örgüte üye olanlar, TCK'nın 220'nci maddesine göre değil, 78'nci maddedeki düzenlemelere göre cezalandırılacaklardır. Bu maddede 314'üncü maddenin aksine "suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır" şeklinde bir düzenlemeye de yer verilmediğinden, 220'nci madde hükümlerini bu maddeye uygulamak söz konusu olmayacaktır. Ceza hukukunda kıyas yasağı da buna engel teşkil etmektedir¹⁰⁶⁰. Bu nedenle, bu suçları işlemek amacıyla oluşturulacak olan örgütün varlığı için asgari kişi sayısının ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için aranacak koşulların, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan farklılaşabileceğini belirtmek gerekir. Zira, kanun bu konuda genel kural niteliği taşıyabilecek bir hükme yer vermemiştir. Örgütün varlığından bahsedebilmek için en az üç kişinin var olması ve örgütün üye sayısı, yapısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması hususu yalnızca suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu ve bu suça atıf yapan hükümler için bağlayıcılık arz edecektir. Dolayısıyla, soykırım ve insanlığa karşı suçları işlemek amacıyla örgüt kuran ve yönetenler ile bu örgüte üye olanlar hakkında 220'nci madde hükümleri değil, 78'nci madde hükümler-

¹⁰⁵⁹ **Evik**, Cürüm, s. 374; **Toroslu**, Özel Kısım, s. 260; **Soyaslan**, s. 455; **Sancar**, s. 146, 147; **Avcı**, Yeni, s. 357; **Erem**, Özel Hükümler, s. 620.

¹⁰⁶⁰ TCK'nın 314'üncü maddesi 220'nci maddeye açıkça atıf yaptığı için, burada kıyas yasağı gibi bir durumla karşılaşmak söz konusu değildir.

ri tatbik edilecektir. Ayrıca, bu suçların işlenmesi durumunda her iki suçtan (hem örgüt kurma hem de işlenen suçun cezası) ayrı ayrı ceza verilip verilmeyeceği hususu ise ayrı bir konu teşkil etmektedir. Buna göre, eğer madde 76 veya 77'deki suçları işlemek için kurulan bir örgüt söz konusu ise ve bu örgüt faaliyeti çevresinde fail/failler TCK m. 76 veya m. 77'deki suçları işlemişlerse, hem ilgili maddeden, hem de m. 78'den dolayı ayrı ayrı mahkum edilip cezaları gerçek içtima kuralları çerçevesinde toplanacaktır¹⁰⁶¹. Kanunun 78'nci maddesinin 3'üncü fıkrasındaki düzenlemeye göre, "bu suçlardan dolayı zamanaşımı işlemez".

Yine, Terörle Mücadele Kanunu'nun düzenlemesi içerisine giren suçları işlemek için örgüt kurulması halinde de ortada bir "terör örgütü"nin varlığından söz etmek gerekecek ve bu örgüt hakkında, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu düzenleyen TCK m. 220 değil, Terörle Mücadele Kanunu'nun hükümleri uygulanacaktır¹⁰⁶².

Başka bir ifadeyle, belirli bir suçun işlenmesi amacıyla örgüt kurulmasına ilişkin özel bir düzenlemenin mevcut olmadığı durumlarda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu düzenleyen hükümler uygulanacaktır. Bu hüküm tali niteliktedir¹⁰⁶³.

Buna karşılık, ceza kanunları bazı suçların, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesini ağırlaştırıcı bir neden olarak görmektedir. Mesela, TCK'nın, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaretini düzenleyen 188'nci maddesinin 5'nci fıkrası bu şekilde bir düzenlemeye yer vermektedir. Bu suçun işlenmesi durumunda ise, eğer ortada bir örgütün varlığından da bahsedilebiliyorsa ve suç, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmişse, hem suçun ağırlaştırılmış bu halinin cezası, hem de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun cezası verilecektir. Zira, TCK 220/4 uyarınca, örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.

¹⁰⁶¹ Tezcan/Erdem/Önok, s. 84.

¹⁰⁶² "Amacı Türkiye Cumhuriyeti'nin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını silahlı mücadele vererek devlet idaresinden ayırıp bu bölgede Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir Kürt devleti kurmak olan PKK terör örgütü elebaşının yakalanması üzerine, örgüt tarafından Kürdistan Demokratik Konfederalizm önderi olarak kabul edilen Abdullah Öcalan'ı sahiplenme kampanyası çerçevesinde sanıkların örgütün ve amacının toplum içinde benimsenmesini sağlamaya yönelik olarak; "ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistanda sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyorum ve kabul ediyorum" ibarelerini içeren bildirimleri imzalatmaktan ibaret eylemleri, nitelik ve yoğunlukları da dikkate alınmak suretiyle 3713 sayılı Yasanın 7/2 maddesi kapsamından değerlendirilmelidir". (YCGK, 12.2.2008, 2007/9-230 E, 2008/23 K.), (www.kazanci.com, 22.01.2009).

¹⁰⁶³ Önder, s. 426; Alacakaptan, Çıkar Amaçlı Suç Örgütü, s. 52.

5) Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu Seçimlik Hareketli Bir Suçtur

Suçun kanuni tanımında birden çok hareketin gösterildiği, birden fazla hareketle işlenebilen suçlara “seçimlik hareketli suçlar” ismi verilmektedir. Yasanın suç düzenlediği hükmünde belirlediği seçimlik hareketlerden herhangi birinin gerçekleştirilmesiyle suç meydana gelmektedir. Kanuni tanımda gösterilen hareketlerden birinin yapılmış olması yeterlidir. Gösterilen hareketlerden birisinin yapılmasıyla suç oluştuğu gibi, bu hareketlerin hepsinin bir arada yapılması halinde de tek suç oluşur. Başka bir ifadeyle kanuni tanımda gösterilen hareketlerden bir tanesi de gerçekleştirilse, hepsi birden de gerçekleştirilse ortada yalnızca bir suç vardır¹⁰⁶⁴. Ancak, temel cezanın tayininde bu iki durum somut olayın koşullarına göre bir farklılaşmaya meydan verebilir. Seçimlik hareketlerin birden fazlasını veya hepsini birden gerçekleştiren kişinin cezasının tayininde üst sınır esas alınabilir. Burada TCK'nın 61'inci maddesindeki hususlar dikkate alınacaktır.

Seçimlik hareketlerden birisinin tamamlanmış, diğerinin ise teşebbüs aşamasında kalmış olması durumunda, tamamlanmış olan hareket esas alınmak suretiyle, suçun tamamlandığı kabul edilecektir¹⁰⁶⁵.

Seçimlik hareketli suçlarda kabul edilen esas, bir tek hareketin yapılmasının suçun meydana gelmesi bakımından yeterli sayılıp, diğer hareketlerin yapılmasına ihtiyaç bulunmamasından ibarettir¹⁰⁶⁶. Bir suçun seçimlik hareketli suç olarak değerlendirilebilmesi için, kanuni tanımda belirtilen seçimlik hareketlerin hepsinin konusunun aynı olması gerekmektedir. Suç tanımına yer veren kanun maddesinde belirtilen seçimlik hareketlerin konularının birbirinden farklı olması halinde seçimlik hareketli suçtan bahsedilemeyecek; bu suçların hepsi ayrı suçlar olarak nitelendirilecektir¹⁰⁶⁷.

¹⁰⁶⁴ Koca/Üzülmez, s. 139; Dönmezer/Erman, C: I, s. 373, 374; Alacakaptan, s. 47; Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 173; Özgenç, Genel Hükümler, s. 175; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 397; Demirbaş, s. 208; İçel/Evik, s. 59.

¹⁰⁶⁵ Özgenç, Genel Hükümler, s. 175.

¹⁰⁶⁶ Dönmezer/Erman, C: I, s. 374.

¹⁰⁶⁷ Özgenç, Genel Hükümler, s. 175, 176.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun bağımsız birden fazla suç tipini mi içerdiği, yoksa seçimlik hareketli bir suç mu olduğu hususunda farklı düşünceleri sürmek mümkündür¹⁰⁶⁸. Kanuni tanıma göre, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek cezalandırılmaktadır. Buna göre suçun oluşabilmesi bakımından örgütün kurulması veya yönetilmesi olarak seçimlik hareketler öngörülmüştür. Suçun cezalandırılabilmesi için bunlardan birisinin gerçekleşmesi yeterlidir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus ise şudur: kanun örgütü kuranları veya yönetenleri cezalandırmaktadır. Buradaki “veya” ifadesi suçun oluşması ve cezalandırılması için bu hareketlerden birisinin gerçekleşmesinin yeterli olduğunu ifade eder niteliktedir. Ancak ne var ki, kurulmuş bir örgüt söz konusu olmadan bu örgütü yönetmek mümkün değildir. Dolayısıyla ortada kurulmuş bir örgütün varlığı gerekmektedir. Buna karşın, kanun örgüt kurma veya yönetmeyi suçun oluşması için seçimlik hareketler olarak öngörmektedir. Başka bir anlatımla sadece kanuni tanımdaki unsurları taşıyan bir örgüt kurmak ya da sadece bu örgütü yönetmek (yöneticisi olmak) ayrı ayrı ve tek başına suçun oluşması için yeterlidir. Sadece örgütü yöneten de cezalandırılacaktır. Örgütü yöneten kişinin aynı zamanda kurucu olmasına gerek yoktur. Dolayısıyla burada seçimlik hareketli bir suçtan bahsetmek gerekir.

Ayrıca, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar da ayrıca cezalandırılmaktadır. Buna göre, fail örgütü kuran veya yöneten olarak değil, örgüte üye olan kişi olarak cezalandırılmaktadır. Örgüte üye olma halinde, maddenin birinci fıkrasındaki hareketleri gerçekleştirenlere verilen cezadan farklı bir ceza söz konusudur. Örgüte üye olmanın cezası örgütü kuran veya yönetenlere verilecek cezadan daha düşük tutulmuştur. Ayrıca, ikinci fıkra, ilk fıkra hükmünden farklı bir hareketi yaptırma bağladığından ve diğer fiillerle ilişkisi değerlendirilirse, örgüte üye olmayı suçun nitelikli hali olarak saymak mümkün değildir. Kişi burada yalnızca örgüt üyesi olması nedeniyle cezalandırılmaktadır. Kişi eğer örgütün kurucularından ya da yöneticilerindense zaten ilk fıkra hükmü uyarınca cezalandırılacaktır. Bu durumlarda,

¹⁰⁶⁸ İtalyan doktrin ve içtihatlarında seçimlik hareketli bir suç mu; birden fazla suç tipi mi yoksa basit ve ağırlaştırılmış şekilde tek suç mu olduğu konusunda tartışma vardır. Bazılarına göre örgüte üye olarak katılma, suçun basit şekli olup; öncülük etme, kurma, yönetme, başkan olma ise örgüte üye olma suçunun ağırlaştırıcı sebepleridir. Bazılarına göre ise bağımsız birden fazla suç tipi söz konusudur. Bazı yazarlara göre ise, örgütte gerçekleştirilen görevlere göre farklı ceza öngörülen seçimlik hareketli bir suç söz konusudur. (Evik, Cürüm, s. 373).

örgütte gerçekleştirilen görevlere göre farklı ceza öngörülen seçimlik hareketli bir suç söz konusudur¹⁰⁶⁹. Mülga kanunun bu suça ilişkin hükmünde getirilen düzenleme ise farklıdır. Buna göre: “her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlar veya bu teşekküle katılanlar ... cezalandırılır”. Mülga kanunda, suçun seçimlik hareketleri örgütü kurma ve katılma olarak düzenlenmiş, seçimlik hareket olması bakımından örgütü kurma ve yönetme arasında ayırım yapılmamıştır. Başka bir anlatımla, örgütü yönetmek 765 sayılı TCK’nın 313’üncü maddesinde seçimlik hareket olarak öngörülmemiştir. 765 sayılı TCK’da örgüt yönetme fiili suçun ağırlaştırıcı sebebi olarak düzenlenmiştir.

Kanun örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen; örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişilerin örgüt üyesi olarak cezalandırılacağına hükmetmiştir. Örgüte yardım suçu mülga 765 sayılı TCK’nın 314’üncü maddesinde bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir. Buna göre, 313’üncü madde uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak veyahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenler cezalandırılacaktır.

5237 sayılı TCK’da örgütün veya amacının propagandasını yapmak, maddeki diğer düzenlemelerden bağımsız olarak ayrı bir suçu teşkil etmektedir. Bir örgüt üyesinin örgütün veya amacının propagandasını yapması halinde bu kişi hem örgüt üyesi olmaktan, hem de örgütün veya amacının propagandasını yapma suçundan ötürü cezalandırılacaktır. Dolayısıyla, ortada bir değil iki suçun varlığından bahsetmek gerekir.

D) Fail ve Mağdur

1) Fail

Her suçun mutlaka bir faili vardır, zira ceza kanunlarında suç olarak tanınlanan fiillerin gerçekleştirilebilmesi için bir failin varlığı şarttır. Ceza hukukunda hareket yeteneği insana özgü bir özellik olduğundan; ancak bir insan suç faili olabi-

¹⁰⁶⁹ **Evik**, Cürüm, s. 373; **Özgenç**, s. 273; **Arslan, Çetin/Azizağaoğlu, Bahattin**, *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Ankara, 2004, s. 907.

lir. Hareket yeteneği bulunmayan tüzel kişiler ise, suç faili olamazlar¹⁰⁷⁰. Suçun kanuni tanımında yer alan fiil üzerinde hakimiyet kuran, kanuni tanıma uygun haksızlığı gerçekleştiren kişi faildir¹⁰⁷¹.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşabilmesi, başka bir ifadeyle kanuni tanımda ifade edilen örgütün varlık kazanabilmesi için en az üç kişinin mevcudiyeti aranmaktadır. Dolayısıyla artık iki kişinin bir araya gelerek suç işlemek amacıyla örgüt kurmaları mümkün değildir. Böyle bir durumda bu suç oluşmayacak, bu iki kişinin çeşitli suçlar işlemeleri durumunda ise, iştirak hükümleri uygulanacaktır. Mülga kanunun bu suçu düzenleyen 313'üncü maddesi ise suçun oluşumu için asgari olarak iki kişinin varlığını aramaktaydı. Daha sonra açıklanacağı üzere, kanaatimizce bu suçun oluşması bakımından en az üç kişinin varlığını arayan düzenleme suçun tipi ve niteliği açısından yerinde olmuştur. Bu konuda yabancı ülke kanunlarına bakıldığında, İtalyan Ceza Kanunu'nun suç işlemek amacıyla örgütlenmeyi düzenleyen 416'ncı maddesinde suçun oluşması için üç veya daha fazla kişiyi aradığı görülecektir. Alman Ceza Kanunu'nun 129'uncu maddesi, Fransız Ceza Kanunu'nun 450-1 maddesi, İspanya Ceza Kanunu'nun 515'inci maddesi Portekiz Ceza Kanunu'nun 299'uncu maddesi suçun oluşması açısından belirli bir sayı öngörmemektedir¹⁰⁷². Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi de örgütlü suç grubu tanımında üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir gruptan söz etmektedir. "Avrupa Birliği'ne üye Devletler'de bir suç örgütüne katılmanın cezalandırılmasına dair 21 Aralık 1998 tarih ve 98/733/JAI sayılı Ortak Hareket" belgesinde de suç örgütünün tanımında "suç işlemek için anlaşan ikiden fazla kişinin uzunca süreli olarak kurduğu organize birlik"ten bahsedilmektedir.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun faili herkes olabilir. Başka bir ifadeyle, bu suç "özgü suç" niteliğinde olmadığından; suç işlemek amacıyla bir araya gelerek örgüt kuran ya da örgütü yöneten, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgütte üye olan herkes bu suçun failidir. Failin sıfatı ya da niteliğinin suçun ortaya çıkması bakımından önemi yoktur. Söz gelimi, iki kamu görevlisi, üç işadamı, iki bankacı, bir avukat, bir milletvekili, beş serbest meslek mensubu kişinin kaçakçılık suçlarını işlemek amacıyla birleşerek devamlı nitelikte bir suç örgütü kurmaları duru-

¹⁰⁷⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 426.

¹⁰⁷¹ Koca/Üzülmez, s. 131.

¹⁰⁷² Evik, Cürüm, s. 367 vd.

munda, bu kişilerden her biri suçun faili konumunda olacak ve bu madde hükümleri uyarınca cezalandırılacaklardır. Faillerin sıfat ve konumlarına özgü ayrı bir cezalandırma ya da ağırlaştırıcı neden öngörülmemiştir. Yürürlükten kalkan 4422 sayılı ÇASÖMK’de suç failinin memur veya kamu hizmetiyle görevli kişi olması halinde cezası arttırılmaktaydı. Ancak, TCK getirdiği hükümlerle böyle bir düzenlemeye gerek duymamıştır.

Örgütü oluşturan kişilerin örgütte üstlendikleri roller farklılaşabilir. Böylece, bu kişilere verilecek cezalar da örgütteki konumlarına göre değişecektir. Örgütün kurucuları ve yöneticileri ile örgüt üyeleri ve örgüt üyesi sayılanlar bu konumları itibarıyla, farklı miktarlardaki cezalar ile cezalandırılmaktadırlar.

Suçun kanuni tanımındaki hareketlerden birisini gerçekleştiren herkes, en az üç kişiden oluşan ve maddenin aradığı elverişlikte bir örgütün ortaya çıkması halinde bu suçun faili olarak değerlendirilecektir. Bu arada TCK’nın tanımlar başlıklı 6’ncı maddesinin j bendinde, “örgüt mensubu suçlu” kavramı tanımlanmıştır. Buna göre, “bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi örgüt mensubu suçluyu ifade etmektedir”.

Karşılaşılabilecek bir soruna değinmek gerekir. Buna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun varlığı için gereken en az sayıdaki kişi bakımından, suçun faillerinden birisinin isnad kabiliyeti olmaması durumunda nasıl bir uygulama sözkonusu olacaktır? Bu durumda suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu varlık kazanacak mıdır? Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun en az üç kişinin varlığıyla meydana gelebileceği kanunun açık hükmüyle ortada olduğuna göre, asgari sayıyı oluşturan kişilerde isnad yeteneğinin aranacağı, isnad yeteneğine sahip olmayan bir kimseye fail sıfatı vermeye ve onu failler arasına sokmaya imkan bulunmadığı ifade edilebilir¹⁰⁷³. Bu görüşe göre, isnad yeteneği bulunmayanların, yani küçüklerin ve akıl hastalarının asgari sayıya dahil edilmemeleri gerekir¹⁰⁷⁴. Asgari adedi oluşturan

¹⁰⁷³ Dönmezer/Erman, C: II, s. 445.

¹⁰⁷⁴ Toroslu, Özel Kısım, s. 260, 261; Malkoç, s. 2511; Erem’e göre de kişilerin ceza ehliyet ve mesuliyetine sahip kimselerden olması icap eder. Akıl maluliyeti, fark ve temyiz yokluğu hallerinde bu durumda olanlar asgari rakamın hesabında nazara alınmaz. Çünkü kanun sadece cemiyete katılanların adedini nazara almış sayılamaz. Buna mukabil, cemiyet halinde işlenen suç bakımından sadece cezayı kaldıran bir sebepten şahsen faydalanan kimseler asgari adedin hesabında nazara alınmalıdır. Zira böyle hallerde cezayı kaldıran sebep ait olduğu suçun cezasını kaldırır da cezasızlık “cürüm işlemek için cemiyet kurmak” suçuna şamil değildir. (Erem, s. 621; Erem, Faruk, “Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak”, (Cürüm), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 12, S: 1-4, Y:

kişilerde ceza sorumluluğu ehliyetinin varlığı aranmaktadır¹⁰⁷⁵. Bu görüşe karşıt olarak, *Hafizoğulları/Kurşun*'a göre, isnad yeteneği, kusurluluğun ön şartı değil, kişinin bir durumu olarak kabul edildiğinde, üç kişiden bir tanesinin isnad yeteneğine sahip olmaması, örgütün oluşmasına engel değildir, zira bu kişiye ceza verilmemesi başka şey, suçun faili olmaması başka bir şeydir. İsnad yeteneği olmayan kişiye ceza verilmemesi, ancak kişi suçun faili olabilir. Suçun faili olan kişi, suç örgütü oluşturma suçunun da faili olabilir, ancak kendisine ceza verilmemesi, güvenlik tedbiri uygulanır. Aksi takdirde, bir kimsenin, birçok çocuğu, bir suç işlemek amacı ile örgütleyerek suç örgütü oluşturması cezasız kalabilir. Kaldı ki, bu örneğin gerçekleşmesi olasıdır. Bunun örneği, çocuklardan oluşturulan kapkaç çeteleridir¹⁰⁷⁶. Benzer görüşte olan *Dönmezer/Erman*'a göre de, faillerden bazılarının isnad yeteneğine sahip olmaması veya kusurluluğu kaldıran bir sebepten yararlanmaları dolayısıyla cezalandırılmamaları, diğerlerinin fiilini etkilememelidir. Aksi kabul edildiğinde, zinanın suç olduğu dönemlerde örneğin evli bir kadının tam akıl hastası olan bir erkekle cinsel ilişkide bulunması halinde zina suçunun bulunmadığı ve kadının cezalandırılmayacağı sonucu ortaya çıkacaktır¹⁰⁷⁷.

Durumu 5237 sayılı TCK açısından değerlendirirsek, Kanun m. 220/1'de suçun oluşması için, örgütün üye sayısı, örgütün yapısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olmasını aramıştır. Bu nedenle asgari adet olan üç kişi tarafından teşkil edilen bir örgüt söz konusu olduğunda ve bu kişilerden birisinin isnad yeteneğinden yoksun olduğu tespit edildiğinde, uygulamada büyük ölçüde suçun oluşmadığından bahsedilmesi muhtemeldir. Yukarıda bahsedilen tartışmalar dikkate alınmaksızın, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün varlığından bahsedebilmek için kanunda asgari olarak üç kişinin varlığı aranıyorsa ve bu üç kişiden birisi isnad yeteneğine sahip değilse, işlenmesi planlanan amaç suçların gerçekleştirilmesi açısından, en azından örgütün üye sayısı ve yapısı bakımından elverişli olmadığı hususu ortaya konulmak suretiyle suçun oluşmadığına karar verilmesi söz konusu olabilecektir. Bu nedenle, TCK'nın yeni düzenlemesi bu şekilde bir yorumun kabulüne açıktır.

1955, s. 51); Doktrindeki hakim fikre göre, örgütlenen kişilerden birisi ehliyetsiz ise suç oluşmaz. İtalyan Yargıtayı da aynı fikirdedir. (Soyaslan, s. 454).

¹⁰⁷⁵ Bkz. Önder, s. 428; Erem, Özel Hükümler, s. 621.

¹⁰⁷⁶ Hafizoğulları/Kurşun, s. 36.

¹⁰⁷⁷ Dönmezer/Erman, C: II, s. 446.

Bunun yanı sıra, *Önder*'e göre, örgüt üyelerinin *amaç suçu işlemiş olması halinde*, bunlardan birisinde veya birkaçında mevcut cezaya engel olan şahsi sebep, asgari adedin tayininde göz önünde bulundurulmamalıdır. Bu halde cezasızlık sebebi cezalandırmaya engel olsa dahi, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun varlığına herhangi bir etkisi olmamalıdır; zira tipe uygun, hukuka aykırı ve kusurlu hareket mevcut olup, suçun genel unsurları dışında kalan ve yalnız cezalandırılmaya engel bir hal örgütün varlığını etkilemez¹⁰⁷⁸.

2) Mağdur

Burada kısaca suçtan zarar gören ile mağdurun farklı kavramları ifade ettiğini, suçtan zarar gören kavramının suçun mağduruna göre daha geniş bir anlamı karşıladığını belirtmek gerekir. İşlenen suçun kişiyi doğrudan bir haksızlığa uğratması durumunda, bu kişi suçun mağduru konumundadır. Bu kişi aynı zamanda suçtan zarar görendir. Örneğin kasten öldürme suçunda suçun mağduru öldürülen kişidir. Öldürülen kişi aynı zamanda suçtan zarar görendir. Buna karşılık, ölen kişinin eşi, çocukları vs. ise suçun mağduru değil; suçtan zarar gören konumundadırlar. Bir suçun işlenmesiyle hukuken korunan menfaatleri doğrudan veya dolaylı şekilde ihlal olan kimse suçtan zarar görendir¹⁰⁷⁹.

Bu durumda suçtan zarar gören, kamu güvenliği ve kamu barışını tehlikeye sokan bir örgütün var olması nedeniyle bu durumdan etkilenen herkesdir. Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüt, bireyin barış, toplumsal huzur, disiplin, hukuka bağlı bir toplumda yaşama hakkı, başka bir anlatımla, bireyin huzur, güven ortamında kuşkusuz yaşamak hakkı açısından somut tehlike yaratmaktadır. Bu açıdan suç örgütleri, doğrudan bireyin haklarına somut zarar vermese dahi, birlikte yaşama koşullarını, dolayısıyla kamu düzenini ihlal eder¹⁰⁸⁰. Bu nedenle, hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması tehlikesiyle karşı karşıya olan, barış, huzur ve adaletin egemen olduğu bir toplumda rahatça yaşama yönündeki fikri ortadan yok olan her bireyin bu suçtan

¹⁰⁷⁸ **Önder**, s. 428; **Erem**, Özel Hükümler, s. 621.

¹⁰⁷⁹ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 445; **Koca/Üzülmez**, s. 133.

¹⁰⁸⁰ **Özek**, s. 195; 1994'de Almanya'da organize suç nedeniyle 789 dava yürütülmüş, bunlarda 97.877 suçla ilgili 9.256 sanık yargılanmıştır. Bu davalar için 3,5 milyar DM civarından bir genel zarar tespit edilmiştir. Tespit edilen suçlar genellikle uyuşturucu ve mal aleyhine suçlarla ilgili olup, ağırlıklı noktayı uyuşturucu suçluluğu teşkil etmektedir. (**Demirbaş**, Kriminoloji, s. 314).

zarar gördüğü ifade edilmelidir. Bunun yanı sıra, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün plan ve programlarını eyleme dönüştürmesi neticesinde somut bir zarara uğrayan kişiler ise suçun gerçek anlamda mağduru olarak değerlendirilmelidir. Örnek vermek gerekirse, bir suç örgütünün faaliyeti çerçevesinde kendisinden haraç alınan kişi, öldürülen, yaralanan kişi, şantaj yapılan kamu görevlisi, tehdit edilen şirket sahibi vs. bu suçun gerçek anlamda mağduru konumundadır. Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ancak henüz ortada örgüt faaliyeti çerçevesinde ortaya konulmuş bir eylem söz konusu değilse, ortada yalnızca bir tehlike söz konusu olduğundan, bu tehlikeye maruz kalan kimseler suçun mağduru olarak değerlendirilebilir.

Her suç bireysel, toplumsal veya kamusal nitelikteki belirli varlık veya menfaatleri ihlal etmek suretiyle, dolaylı olarak, bu varlık veya menfaatlerin bir sentezi olan ve cezai korumanın konusunu oluşturan genel menfaati de ihlal eder. Bu genel menfaat devlete ait olduğundan, devlet de bu suçun mağduru olarak değerlendirilir¹⁰⁸¹. Başka bir ifadeyle, işlenen tüm suçlar açısından devletin doğal olarak mağdur olduğu, toplum düzenini bozan suçun her zaman genel menfaati ihlal ettiği belirtilmektedir¹⁰⁸². Ayrıca, bu suç bakımından, suç işlemek amacıyla oluşturulan örgütün devletin otoritesi ve korumakla yükümlü olduğu menfaatler açısından doğurduğu tehdit de, devletin bu suçun mağduru olmasına sebep olmaktadır. Yine bu bağlamda, suç örgütlerinin devletin kurumlarını yozlaştırmaları, yolsuzluğu yaygınlaştırmaları, devletin demokratik otoritesini sarsarak, kendilerinin de faydalanacağı düzensiz bir ortam yaratmaları, devletin görevlerini yerine getirebilmesi bakımından engel oluşturmaları, devletin tesis etmesi gereken adil ve güvenli ortamı tehdit etmeleri, hukuk devletine zarar vermeleri söz konusu olduğundan, devlet de bu suçun mağduru olarak kabul edilmelidir. Somut örneklerden hareket etmek gerekirse, kaçakçılık faaliyetleriyle uğraşan bir suç örgütünün ilk adımda gümrüklerdeki memurları faaliyetlerine monte etmeleri, eylemlerini gerçekleştirmeleri bakımından önemlidir. Bunun yanı sıra, büyük kamu ihalelerinde suç örgütlerinin üstlenebildikleri roller de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Yargıdan yürütmeye ve yasamaya kadar varan rüşvet, yolsuzluk vakıaları da suç örgütlerinin etkilerini yansıtmaları bakımından ve ortaya çıkardıkları zarar bakımından dikkate alınmalıdır. Bu durumda hem devlet hem de bu durumdan etkilenen bireyler suçun mağduru olarak değerlendirilmektedir.

¹⁰⁸¹ **Toroslu**, s. 96.

¹⁰⁸² **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 445.

Her suçun bir mağduru vardır¹⁰⁸³. Mağduru belirli bir kimse olmayan suçlarda da toplumu oluşturan herkesin mağdur edildiğini kabul etmek gerekir¹⁰⁸⁴. Suçun konusunu belli bir kişiye değil de, toplumu oluşturan fertlerin hepsine ait bir şey oluştuyorsa, mağdur bu toplumu oluşturan herkeştir¹⁰⁸⁵. Ancak, örgütün gerçekleştirdiği eylemler somut olarak kişilerin haklarına zarar veriyorsa bu durumda bu kişi bu suçun gerçek anlamda mağduru ve suçtan zarar gören kişi konumundadır.

E) Maddi Unsur

Suçun maddi unsuru, kanuni tanımın öngördüğü düzenlemeyle yasaklamakta olduğu fiili ifade etmektedir¹⁰⁸⁶. İnsanın dış dünyaya yansıyan ihmali ya da icrai davranışını ifade eden fiilin, dış dünyada meydana getirdiği değişiklik ise “netice” olarak ifade edilir. Hareket ile neticenin birbirinden bağımsız olarak değerlendirilemeyeceğini söylemek gerekir. Buna göre, hareketin belirli bir neticeyi doğurduğundan söz edebilmek için, hareketle netice arasında bir bağ kurulması zorunludur. Nedensellik bağı adı verilen bu kavram, gerçekleştirilen fiil ile ortaya çıkan netice arasındaki sebep-sonuç ilişkisini ifade eder¹⁰⁸⁷. Kanuni tanımda ifade edilen neticenin gerçekleşmesi için yapılan hareketler suçun maddi unsurunu oluşturmaktadırlar. Suçun oluşabilmesi için hareket ile netice arasında nedensellik ilişkisinin varlığı aranacaktır. Ceza hukukunda önem taşıyan hareket, suç tipinde yer alan ve yine suç tipinde gösterilen neticenin gerçekleşmesi bakımından nedensellik değeri taşıyan iradi harekettir¹⁰⁸⁸.

TCK'nın 220'nci maddesinde tanımlanan suçu oluşturan fiil, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla *örgüt kurmak veya yönetmek, suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak* olarak belirtilmiştir. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, madde seçimlik hareketli bir suçu düzenlemektedir.

¹⁰⁸³ **Toroslu**, s. 95.

¹⁰⁸⁴ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 446.

¹⁰⁸⁵ **Koca/Üzülmez**, s. 133.

¹⁰⁸⁶ Bir suçun söz konusu olması için, kanuni tarife uygun bir fiilin bulunması şartı, aynı zamanda maddi unsuru da ihtiva eder. Zira dış alemde bir değişiklik meydana getirmeye yönelmiş müsbet veya menfi bir hareket bulunmadıkça, bir suçun varlığı ileri sürülemez. (**Dönmezer/Erman**, C: I, s. 366).

¹⁰⁸⁷ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 388; **Alacakaptan**, s. 39.

¹⁰⁸⁸ **Öztürk/Erдем**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 163.

1) Örgüt- Örgütlenme

Suçun oluşabilmesi için, suç işlemek için meydana getirilmiş olan bir örgütün varlığı gerekmektedir. Birden fazla kişi bir araya gelerek suç işlemek amacıyla bir örgüt kurmak istediklerinde, yalnızca bu düşünceleri bu suçun oluşmasına sebebiyet vermez. Örgüt yapılanmasının varlığından bahsedebilmek için belirli unsurların varlığı gerekmektedir. En az üç kişiden oluşan her birleşmeyi suç örgütü olarak nitelendirmek mümkün değilken; kişilerin kendi aralarında telaffuz ettikleri düşünceleri nedeniyle de onları cezalandırmak söz konusu değildir. Basit bir örnekle, (A), (B) ve (C) bir akşam sohbet ederken içinde buldukları maddi sıkıntıların canlarına tak etmesi neticesinde suç işleyerek gelir elde etmeye karar vermişlerdir. Bu aşamada bir suçun olduğundan bahsetmek mümkün değildir. Bu düşünce ancak fiili bir örgütsel yapılanmaya dönüşebildiği takdirde ve o andan sonra suç örgütü niteliği taşıyabilecektir. Aksini savunmak, düşünceyi cezalandırmak olur ki, düşünceyi hazırlık hareketi olarak değerlendirmek dahi söz konusu olamaz. Kabul edilen görüşe göre, bu suçla cezalandırılan hazırlık hareketleridir. Belki de bu düşünceden ve uygulamada örgüt kavramına ilişkin doğabilecek sıkıntılardan hareket edilerek, 765 sayılı TCK'dan farklı olarak 5237 sayılı TCK'da örgütün varlığından bahsedebilmek için aranan nitelikler ayrıca kanuni tanımda ifade edilmiştir.

Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün varlığından bahsedebilmek için ise, kişiler arasında aynı amaç etrafında gerçekleştirilen bu birleşmenin organize bir yapıyı ifade etmesi gerekmektedir¹⁰⁸⁹. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, suç işlemede örgütsel bağın getirdiği kolaylık nedeniyle kamu düzeni ve toplumsal yaşam üzerinde tehlike yaratabilecek nitelikte olduğuna göre, bu suç organize suçluluk içerisinde değerlendirilmelidir. Hatta, bu suç tipini, organize suçluluk içerisinde değerlendirilebilecek suçların temeli ve genel görünüş biçimi olarak nitelendirmek de

¹⁰⁸⁹ Örgüt kurma ipotezinin gerçekleşmesi için suç sayılan fiilleri işlemek amacıyla üç veya daha fazla kimsenin sadece anlaşmış olmaları yeterli değildir; sabit nitelikte asgari bir organizasyonun varlığı da gerekir. (**Toroslu**, Özel Kısım, s. 261); **Sancar**, s. 149; Amaçlanan suçları işlemek için ihtiyaç duyulan eleman ve malzeme, teşekkül sayesinde kolaylıkla temin edilebilmektedir. Teşekkül içinde bir araya gelen kişiler, bir dayanışma içinde oldukları için, amaçlanan suçları işlemekte tereddütsüzce, korkusuzca hareket edebilirler. Bu suçları işlemekte başarı gösteren kişiler, teşekkül bünyesinde çeşitli şekillerde ödüllendirilmektedirler. (**Özgenç**, s. 274).

mümkündür. Tekrar belirtmek gerekirse, suç işlemek amacıyla kurulan örgütlerde organize bir yapı ve belirsiz nitelikte bir suç programı olmazsa olmaz koşuldur¹⁰⁹⁰.

Bunun yanı sıra bu organize yapı içerisinde örgütsel bir bağ, görev paylaşımı, katı veya gevşek dahi olsa bir hiyerarşik yapı, belirsiz sayıda suçun işlenmesi amacı, örgütsel bütünlük gibi unsurlar da söz konusudur. Örgütlenme, belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere sürekli olarak birleşme, bir araya gelmedir¹⁰⁹¹.

Sadece en az üç kişinin bir cürmi fiiller dizisini birlikte işlemiş olmalarından örgütün varlığı sonucu çıkarılmamalıdır. Herşeyden önce, böyle bir örgütün kurucu unsurlarının varlığı saptanmalı, örneğin, örgütün bir devamlılık arz ettiği ve gerçekten örgütsel bir yapıya sahip olduğu, geçici, gelişigüzel bir çıkar ve amaç için bir araya gelmiş olmaktan öteye bir anlam taşıdığı saptanmış olmalıdır. Birden çok suçun tasavvur ve icra edilmiş olması ancak bundan sonra örgütün varlığının kanıtlanmasını kolaylaştırıcı unsurlar olarak ele alınabilirler¹⁰⁹².

Bu maddeyle cezalandırılmak istenen kişilerin düşünceleri değildir. Yargıtay'ın mülga kanun dönemindeki kararlarında da belirtildiği üzere, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, "hazırlık hareketlerinin yaptırım altına alındığı bir tehlike suçudur. Bu düzenlemeyle güdülen amaç müstakbel suçları önlemektir. Henüz bir suç işlenmemiş olduğu halde, bu amaçla teşekkül oluşturanlara ceza verilmesinin nedeni de budur. Öğreti ile yargısal kararlarda da belirtildiği gibi, maddede öngörülen teşekkül, basit bir birleşmeyi değil, birden çok veya belirsiz sayıda suçların işlenmesi yönündeki birleşmeyi zorunlu kılar. Suçu basit birleşmeden ayıran, devamlılık ve birden fazla suç için olma, diğer bir anlatımla sürekliliktir. Bunun doğal sonucu olarak da teşekkülün oluştuğunun kabulü için planlı bir ortaklık ve eylemli pay-

¹⁰⁹⁰ **Evik**, s. 212; Suç için yapılan birleşme daimidir. Eylemde suçlar kararı etrafındaki örgütün varlığı esastır. Birleşmede gaye yalnız suç işlemeye yönelik cürüm kastıdır.... Maddede gösterilen suçlardan birinin yalnız bir defa işlenmesi için bir araya gelme, cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçunu oluşturmaz. Yasanın amacı basit birleşme olmayıp kamu için tehlike oluşturacak durumları cezalandırmaktır. Böyle bir durum ise birden çok ve hatta belirsiz sayıda suçların veya suçun işlenmesi yönündeki birleşmesidir. Suçu basit birleşmeden ayıran devamlılık ve birden fazla suç için olma, sürekliliktir. Bunun sonucu olarak planlı ortaklık ve eylemli paylaşma unsurları da gerekir... Belirli bir cürüm için birkaç kişinin bir araya gelmesi genelde ne ayrı bir cürüm olur ne de şiddet nedeni cürüm. Bununla birlikte birden çok kimsenin şu ya da bu cürüm değil de herhangi ya da cürümleri işlemek için birleşmeleri halinde bağımsız olan bu cürüm meydana gelir. (**YCGK, 13.4.1987, 8-42 E., 211 K**), (**Savaş/Mollamahmutoglu**, s. 3030-3033).

¹⁰⁹¹ **Evik**, s. 246; Örgüt, basit bir birleşme olmayıp, bünyesinde hiyerarşik bir yapının, ast-üst ilişkisinin, emir-komuta zincirinin hakim olduğu yapılanmayı ifade eder. Böylece örgüt, mensupları üzerinde hakimiyet tesis eden bir güç kaynağı niteliğini kazanmaktadır. (**Özgenç**, s. 274).

¹⁰⁹² **Alacakaptan**, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 29.

laşma gerekir. Ancak teşekkülün şeklinin ve hiyerarşik yapılanma biçiminin suçun oluşmasında önemi yoktur”¹⁰⁹³. Yine bu dönemdeki yerleşik içtihatlar doğrultusunda, “planlı ve disiplinli bir örgütlenme içinde bir araya gelme”¹⁰⁹⁴, “planlı ortaklık ve eylemli paylaşma”¹⁰⁹⁵, “önceden anlaşılıp işbölümü ve hiyerarşik yapı içerisinde süreklilik gösterecek şekilde planlı bir ortaklık ve paylaşım anlayışıyla belirlenmemiş sayıdaki suçları işlemek amacı etrafında birleşme”¹⁰⁹⁶, “önceden tasarlama ve organize olma ve fikir birliğine vararak suç işlemek için bir araya gelme”¹⁰⁹⁷ hususları bir örgütün varlığından bahsedebilmek için aranacak koşullardır.

5237 sayılı TCK döneminde de, kanunun getirdiği düzenlemeyle birlikte Yargıtay kararlarını şu yönde oluşturmaktadır: “Suç işlemek için örgüt kurmak suçundan bahsedilebilmesi için, üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması, üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağın bulunması, henüz suç işlenmiş olmasa dahi suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin gerçekleşmesi, devamlılık yönünden bir iradenin belirlenebilmesi ve amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye araç ve gerece sahip olunması” gerekmektedir¹⁰⁹⁸.

Cezalandırılmak istenen; toplumsal yaşam, kamu düzeni ve bireyler için tehlike yaratabilecek olan örgütlere varlık kazandıranlar, bu örgütleri yönetenler ve bunlara üye olanlardır. Buna göre, henüz var olmayan bir suç örgütünü kuranlar veya toplum için tehlike oluşturan bir suç örgütünü yönetenler ile bu suç örgütüne üye olanlar cezalandırılacaktır. Daha önce de belirttiğimiz üzere kanaatimizce burada kıstas “amaç suç” olmamalıdır. Eğer var olan yapılanmanın unsurlarıyla birlikte fiili olarak tehlike arz eden bir örgüt olduğundan bahsedilebiliyorsa, bu örgütü kuranlar ve yönetenler cezalandırılmalıdır. Zira, bu suç ihdas edilmek suretiyle, örgüt bünyesinde işlenebilecek müstakbel suçların önlenmesi amaç edinilmiştir.

Kanunda açıkça belirtmiş olmasa dahi, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün varlığından bahsedebilmek için birtakım kriterlerden bahsetmek gerekir:

¹⁰⁹³ YCGK, 1.2.200, 8-299 E, 1 K., (Ünver, M. Naci, 2001, s. 37-44).

¹⁰⁹⁴ Yar. 8. CD, 21.12.2000, 23672 E, 21537 K., (Ünver, M. Naci, 2001, s. 47-48).

¹⁰⁹⁵ Yar. 8. CD., 18.12.2000, 20133 E, 21170 K., (Ünver, M. Naci, 2001, s. 50).

¹⁰⁹⁶ Yar. 8. CD, 10.7.200, 10810 E, 13581 K., (Ünver, M. Naci, 2001, s. 64, 65).

¹⁰⁹⁷ Yar. 8. CD, 22.5.2000, 10828 E, 9312 K., (Ünver, M. Naci, 2001, s. 68).

¹⁰⁹⁸ YCGK, 03.04.2007, 253 E, 80 K., (Şirin, Osman/Aşaner, Halim/Güven, Özcan/Özdemir, Muzaffer/Yalvaç, Gürsel/Erel, Kemalettin, Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları Kapsamında Yeni Ceza Mevzuatı Yorumu (Eylül 2004- Temmuz 2008), Ankara, 2008, s. 597, 598).

a) Süreklilik

Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün varlığından bahsedebilmek için aranan en önemli özelliklerden birisi, bahsedilen birleşmenin süreklilik arz etmesidir. Süreklilik suçun ayırt edici özelliklerindedir. Suçun oluşması için, bir örgütün kurulması yeterli olduğuna göre; başka bir ifadeyle henüz suç işlenmemiş olsa dahi, sadece örgüt kurmak veya yönetmek ile örgüte üye olmak cezalandırıldığına göre, süreklilik unsuru işlenen suçlarda değil, örgütün kendisinde aranacaktır. Başka bir ifadeyle, amaç suçların işlenmesinden bağımsız olarak süreklilik arz eden bir birlikteliğin varlığı gerekmektedir. Bu kıstas aynı zamanda bu suçun iştiraktan ayırt edilmesini de sağlar. Zira, iştirakte belirli suçların işlenmesi amacıyla birden fazla kişinin suçun oluşumunda birtakım görevleri üstlenmek üzere birlikte hareket etmeleri söz konusudur. Amaçlanan suç işlenince bu ortaklık sona erer. İştirak halinde bir araya gelen şahısların devamlılık konusunda bir iradeleri söz konusu değildir. Birliktelik, belirli suçların işlenip tamamlanmasına kadardır. Buna karşın bahsetmiş olduğumuz gibi, suç örgütünden bahsedebilmek için bu örgütün işlenen suçlardan bağımsız olarak süreklilik arz eden bir yapısı olması gereklidir. Suçun oluşması için varlığı aranan ortaklık, devamlılık arz eden ve suç işleme amacına yönelen ortak bir iradeye dayalı devamlı bir oluşumdur¹⁰⁹⁹.

Örgüt amaçlanan suçların işlenmesi aşamalarından bağımsız olarak zaman içerisinde varlığını sürdürmeli, amaçlanan suçlar işlendikten sonra da devam eden bir yapı sergilemelidir¹¹⁰⁰. Söz gelimi, uyuşturucu ticareti ile iştigal eden bir suç örgütü, bu faaliyeti gerçekleştirmeden önce, yani suç işlenmeden önce de koşulları oluşmuşsa bir örgüt teşkil etmekte olup, suçun işlenmesinin ardından da varlığını devam ettirecektir. İşlenen suçlar örgüt mensuplarının amaçları doğrultusunda gerçekleştirdikleri faaliyetlerden ibarettir. Suçların gerçekleştirilmesi örgütün varlığını etkilemez. Örgüt amaçlarına suç işlemek yoluyla ulaşacaktır. Bu amaç haksız kazanç sağlamak vs. olabilir. Bu amaç etrafında sürekli bir birliktelik kuran örgüt mensupları için, işlenen suçlar amaca ulaşmanın bir parçası niteliğindedir. Örgütün varlığı ise bu suçlardan bağımsız bir şekilde süre gelmektedir. Başka bir ifadeyle, asıl olan suç işle-

¹⁰⁹⁹ **Alacakaptan**, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 26.

¹¹⁰⁰ **Evik**, s. 216.

mek amacıyla kurulan örgüttür, gerçekleştirilen suç eylemleri ise örgütün yalnızca faaliyetleri olup örgütün sürekliliğini etkilemez (kesintiye uğratmaz).

Bir faaliyetin gerçekleştirilmesi için görevlerin kişiler arasında geçici olarak paylaşılması ve koordinasyonun sağlanması için birtakım kuralların getirilmiş olması örgütün varlığı için yeterli olmaz. Örgüt üyelerini birbirine bağlayan organizasyon, zorunlu olarak sürekli suç olma özelliğini verecek yapıda olmalıdır. Program dahilinde olan suçların işlenmesinden sonra da örgütün varlığını devam ettirmesi gerekir¹¹⁰¹. Örgüt kavramının süreklilik arz etmesi gerekliliği bu noktada ön plana çıkar; zira, birden fazla kişi tarafından iştirak halinde gerçekleştirilen bir suçta da, bu kişilerin aralarında görev paylaşımı yapmaları, birtakım kurallar getirerek bunların dışına çıkmamayı öngörmeleri, belirli bir plan dahilinde hareket etmeleri mümkündür. Örnek olarak, yağma suçunu işlemek amacıyla bir araya gelen 3 kişinin, önceden plan yapmaları ve suçun işlenmesinde görev paylaşımına gitmeleri söz konusu olabilecek, böylece bir kişi paraları çalarken, diğeri direnen kişiyi etkisiz hale getirecek, diğeri şahıs ise etrafı gözetleyebilecektir. Başka bir örnekte, dolandırıcılık suçunu işlemek amacıyla iştirak halinde bir araya gelen 3 kişiden birisi, bir şirketin kasasındaki paraları gerçek olmayan satışları varmış gibi göstererek hileli yollarla başka yerlere aktaracak, bir diğeri kişi bu paraların aktarılacağı yerleri sağlayacak, bir diğeri ise bu paraların muhafaza edilmesi için gerekli koşulları yaratacaktır. Böyle bir durumda, görev paylaşımı içinde planlı bir birliktelikten söz edilmekte olsa da, ortada suç işlemek için kurulmuş bir örgütün varlığından bahsedilemez. Zira, suçun işlenmesiyle beraber bu ortaklık da sona erecektir. Ayrıca, burada belirli sayıda suçun/suçların işlenmesi için bir araya gelme söz konusu olup, suç/suçlar tamamlandığında bu kişilerin dağılması söz konusu olacaktır. Dolayısıyla iştirak halinde, suç ortaklığı biçiminde gerçekleştirilen suçlarla, örgüt suçlarını ayırt etmek önemlidir¹¹⁰². Örgütün işlenen suçlardan bağımsız olarak varlığını sürdürmesi ve suçun işlenmesinin ardından da duraksamaya yer vermeksizin devamlılığı gerekmektedir. Suç anlaşması bir defaya mahsus olmak üzere belirli bir suçu işlemek için değildir, failer arasındaki anlaşma süreklilik arz etmektedir. Organize suçlulukta planlanan faaliyet-

¹¹⁰¹ Evik, s. 216.

¹¹⁰² Örgütlenmede, örgüte hayat veren anlaşma sürekli ve programlıdır (birden fazla suçun işlenmesine yönelik kamu düzeni için sürekli bir tehlike söz konusudur), suç ortaklığında ise iştiraka ilişkin anlaşma geçici ve tesadüfidir; ayrıca belirli suç veya suçların işlenmesiyle ortaklık sona erer. (Evik, Cürüm, s. 380); Önder, s. 429.

ler gerçekleştirilir, sona erer, ancak organizasyon devamlılığını sürdürür. Diğer bir anlatımla amaç da süreklilik arz eder.

TCK m. 220'nin gerekçesinde şu ifadeler yer verilmektedir: "Örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki fiili birleşme yeterlidir. Örgüt, niteliği itibarıyla devamlılık arz eder. Bu itibarla, kişilerin belli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgüt değil, iştirak ilişkisi mevcuttur. İştirak ilişkisinden bahsedebilmek için, suç ortakları nezdinde suçun, konu ve mağdur bakımından somutlaşması gerekir. Buna karşılık örgüt yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların konu veya mağdur itibarıyla somutlaştırılması zorunlu değildir"¹¹⁰³.

Yargıtay'ın da 765 sayılı TCK dönemindeki yerleşik içtihatları nazara alındığında, suçu basit birleşmeden ayıran devamlılık ve birden fazla suç için olma, kısaca sürekliliktir¹¹⁰⁴. Süreklilik unsuru 5237 sayılı TCK döneminde de Yargıtay içtihatlarında istikrarlı bir şekilde zikredilmektedir¹¹⁰⁵.

Örgütün kurulduktan sonra hemen tespit edilmesi ve programını gerçekleştirmek için bir süreye sahip olamamış olması; başka bir ifadeyle örgütün kurulmasının ardından kısa bir süre sonra yetkili makamlarca tespit edilerek yakalanması süreklilik unsurunun gerçekleşmediğini göstermemektedir¹¹⁰⁶. Başka bir ifadeyle suç işlemek amacıyla meydana getirilmiş süreklilik arz eden ve kanuni tanımdaki unsurları barındıran bir örgüt henüz kurulmuş ve daha programladığı suçları işleyemeden ortaya çıkarılmış olsa dahi, bu durum suçun oluşmasını engellemez. Örgütün ne ka-

¹¹⁰³ Bu konuda ayrıca bkz. **Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 52; **Özgenç**, s. 274.

¹¹⁰⁴ "Yasanın amacı basit birleşme olmayıp, kamu için tehlike oluşturabilecek durumları cezalandırmaktır. Böyle bir durum ise birden çok ve hatta belirsiz sayıda suçların veya suçun işlenmesi yönündeki birleşmesidir. Suçu basit birleşmeden ayıran devamlılık ve birden fazla suç için olma, sürekliliktir. Bunun sonucu olarak planlı ortaklık ve eylemli paylaşma unsurları da gereklidir". (YCGK, 13.4.1987, 8-42 E, 211 K), (Savaş/ Mollamahmutoğlu, s. 3032).

¹¹⁰⁵ "Somut olaya bakıldığında; sanıkların örgüt oluşturmak için sayısal yeterlikte olduğu anlaşılmakta ise de, aralarında hiyerarşik ilişki ve suç işleme iradelerinde devamlılık saptanmadığı anlaşılmaktadır. Açıklanan durum karşısında sanıklar hakkında 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinin uygulanmasının koşulları bulunmadığının..." (Yar. 10.CD, 16.03.2006, 2005/20232 E., 2006/3871 K.); "Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir". (YCGK, 03.04.2007, 2006/10-253 E., 2007/80 K.); "Somut olaya bakıldığında; sanıkların örgüt oluşturmak için sayısal yeterlikte olduğu anlaşılmakta ise de, aralarında hiyerarşik ilişki ve suç işleme iradelerinde devamlılık saptanmadığı anlaşılmaktadır". (Yar. 10. CD, 22.06.2006, 2006/5542 E., 2006/8498 K.); "Sanıkların eylemleri 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre değerlendirildiğinde ise, aralarında hiyerarşik ilişki ve eylemlerinde süreklilik saptanmaması karşısında 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesinde tanımlanan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşmadığı..." (Yar. 10 CD, 14.09.2006, 2006/7704 E., 2006/9970 K.), (Sinerji Mevzuat ve İctihat Programları).

¹¹⁰⁶ **Evik**, s. 216.

dar süre faaliyet gösterdiği önemli değildir, önemli olan kanunda tanımlandığı şekliyle suç işlemek amacıyla kurulmuş süreklilik arz eden bir örgütün varlığının tespiti-
dir¹¹⁰⁷.

Sürekliliğin tespitinde ise sorunla karşılaşılabilir; zira suçun oluşması için örgütün ayrıca suç işlemesi şart değildir. Meydana getirilen örgüt ayrıca suç işlemese dahi, salt yarattığı tehlike nedeniyle bu örgütü kuranlar ve yönetenler ile örgüte üye olanlar cezalandırılmaktadır. Henüz suç işlememiş olan bir insan topluluğunun süreklilik içinde hareket ettiğini ortaya koymak her zaman kolay değildir. Zira, 3 kişi süreklilik içermeyen bir şekilde belirli bir suçu işlemek için bir araya gelmişlerse bu durumda suç örgütü oluşmayacaktır, burada suça iştirak söz konusudur ve dolayısıyla işlemeyi amaçladıkları kanunda tanımlanan fiilin icra hareketlerine başlamadıkları sürece, bu kişileri yalnızca suç işleme amaçlarından ötürü cezalandırmak mümkün değildir¹¹⁰⁸. Bu kişilerin suç işlemek amacıyla süreklilik arz eden bir örgüt oluşturdukları kesin delillerle tespit edildiği takdirde cezalandırılmaları söz konusu olur. Bu nedenle henüz herhangi bir suç işlememiş olan birlikteliğin süreklilik unsurunu ve suç örgütü sayılıp sayılmayacağını tespit kolay değildir. Bu aşamada örgütün varlığı için gereken diğer unsurlar sürekliliğin tespitinde önem kazanmaktadır. Örnek olarak, kişiler arasında tespit edilebilecek hiyerarşik bir bağ ile, bu kişilerin suçlar işlemek amacıyla planlı bir ortaklık gerçekleştirdikleri ve aralarında işbölümü yaptıkları, bu birleşmenin süreklilik arz edip etmeyeceği hususunda yardımcı olabilecektir.

¹¹⁰⁷ Örgütün çok az devam etmiş olması, fiili suç olmaktan çıkarmaz. (Erem, Özel Hükümler, s. 622).

¹¹⁰⁸ “Suç ortaklığında belirli bir suçun işlenmesi nedeniyle iştirak edenler arasında devamlı bir işbirliği aranmaz ve suçun işlenmesi ile birlikte suç ortaklığı ortadan kalkar. Dolayısıyla toplum için herhangi bir tehlike de kalmaz. Örgütlenmede ise örgütsel ilişki ve dolayısıyla dayanışma ve süreklilik olduğu gibi, işlenmesi tasarlanan ve işlenen eylemle örgüt arasında bir bağ ve bütünlük vardır. Bir veya birden fazla suçun işlenmesinden sonra da örgütün suç programının gerçekleştirilmesi için örgütsel bağ devam ettiği için kamu düzeni için tehlike söz konusudur”. (Evik, s. 248; Önder, s. 429; Soyaslan, s. 452; Toroslu, Özel Kısım, s. 262); “Lehe olan hüküm, önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak; ortaya çıkan sonuçların birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenir. Suç işlemek için örgüt kurmak” suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için; üye sayısının en az üç kişi olması, üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması, suç işlenmesi bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibarıyla devamlılık amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibarıyla devamlılık göstermesi gereklidir. Sanıkların örgüt oluşturmak için sayısal yeterlilikte olduğu anlaşılmakta ise de, suç işleme iradelerinde devamlılık saptanmadığı anlaşılmaktadır”. (Yar. 10. CD, 30.03.2006, 2006/1054 E, 2006/4780 K) (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

b) Hiyerarşik Bağ, Planlı Bir Şekilde Gerçekleşen Ortaklık ve İşbölümü

Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan ve süreklilik arz eden bir örgütün, faaliyetlerini sürdürürken belirli bir örgüt yapısına sahip olmaması düşünülemez. Zira, yasal veya yasa dışı herhangi bir örgütün en başta hedeflediği amaçlarına ulaşabilmesi için belirli bir yapıda teşkilatlanması gerekir. Bunun en katı biçimi ulusal ordular da görülmekte olup, bunun adına hiç tereddütsüz hiyerarşi denilmektedir. Orduların iç disiplini sağlayabilmesindeki en temel kurallardan birisi; hiyerarşi, astlık-üstlük ilişkisi ve bunun kayıtsız şartsız kabul edilmesidir.

Her suç organizasyonunda var olan hiyerarşinin bu kadar katı olduğundan bahsetmek yanıltıcı olur. Ancak, eğer ki bir örgütsel bir yapılanmadan bahsediliyorsa, bu örgüt içinde herkesin konumunun aynı olması düşünülemeyeceğinden, katı veya gevşek de olsa bir hiyerarşik yapının aranması gerekecektir. Kaldı ki, suç tipinde dahi örgütü kuranların veya yönetenlerin, örgüt üyelerinden farklı bir şekilde cezalandırılmaları gerekliliği öngörülmektedir. Gerek sahip oldukları konum, gerek yetkileri ve otoriteleri, gerekse arz ettikleri tehlike dikkate alındığında bu kişilerin farklı bir konumda olmaları suç örgütlerinin hiyerarşik bir düzeninin olması gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır. Kanaatimizce, herkesin aynı ve eşit konumda, yetkide, etkide ve sorumlulukta olduğu bir yerde teşkilatlı bir örgütten ve bu örgütün sürekliliğini sağlayabilmesinden bahsetmek oldukça zordur. Geçmiş tecrübeler de suç örgütlerinin hiyerarşik bir yapı içerisinde örgütlendiğini göstermektedir.

765 sayılı TCK dönemindeki yerleşik içtihatlar kanuni tanımdaki suçun oluşması için örgütün hiyerarşik yapı içerisinde birleşmesi gerekliliğini ifade etmiş, çoğu zaman örgütün hiyerarşik ilişki içerisinde bir araya geleceğini kabul etmiştir¹¹⁰⁹. 5237 sayılı TCK ile birlikte Yargıtay da TCK m. 220'deki suçun oluşumu için

¹¹⁰⁹ "... aralarında önceden anlaşış işbölümü ve hiyerarşik bir yapı içerisinde süreklilik gösterecek şekilde planlı bir ortaklık ve paylaşım anlayışıyla belirlenmemiş sayıdaki suçları işlemek amacı etrafında birleşip birleşmedikleri.. tartışılmalıdır." (Yar. 8. CD, 10.7.200, 10810 E, 13581 K.), (Ünver, M. Naci, 2001, s. 64, 65); "Böyle bir teşekkülün amacıyla cürüm işlemek için bir ölçüde düzenli ve planlı ortaklık, eylem paylaşması vardır. Zorunlu bir öge olmamakla beraber teşekkülün bünyesinde yönetim ve yönetici vardır, dayanışma ve disiplin vardır. (As. Yar. Drl. Krl., 3.6.1982, 108 E., 108 K), (Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 30306, 3037); "... teşekkülün oluştuğunun kabulü için planlı bir ortaklık ve eylemli paylaşma gerekir. Ancak teşekkülün şeklinin ve hiyerarşik yapılanma biçiminin suçun oluşmasında önemi yoktur". (YCGK, 1.2.2000, 8-299 E, 1 K), (Ünver, M. Naci, 2001, s. 37-44); Kararda hiyerarşik yapılanma biçimi suçun oluşmasında önemli değildir şeklinde bir açıklama bulunduğuna göre, şekli önemli olmasa da gevşek yada katı da olsa bir hiyerarşik yapılanma aranmaktadır.

örgütte hiyerarşik ilişkiyi açıkça aramaktadır¹¹¹⁰. Buna göre, 5237 sayılı Yasanın 220. maddesi anlamında bir örgütün varlığından bahsedebilmek için; en az üç kişinin, suç işlemek amacıyla hiyerarşik bir ilişki içerisinde, devamlı bir şekilde amaç suçları işlemeye elverişli araç ve gerece sahip bir şekilde bir araya gelmesi gerekmektedir. Tanımdan da görüleceği üzere suç işlemek için örgüt kurmak suçundan bahsedilebilmesi için,... *üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmaktadır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır*¹¹¹¹.

Özgenç'e göre örgüt, basit bir birleşmeden öte, bünyesinde hiyerarşik bir yapının, ast-üst ilişkisinin, emir-komuta zincirinin hakim olduğu yapılanmayı ifade eder¹¹¹². Bazı yazarlara göre ise, suçun gerçekleşmesi için failer arasında bir hiyerarşinin varlığı zorunlu değildir¹¹¹³.

Suç işlemek için örgütlenmede birden fazla belirsiz sayıda suçun işlenmesine yönelik bir program çerçevesinde failer arasında sürekli bir örgütsel bağ söz konusudur¹¹¹⁴. Bu örgütsel bağın oluşumunda, kişilerin örgüt içerisinde sahip oldukları konum ve görev paylaşımı önemli bir rol oynar. Buna göre, örgüt içinde ast-üst ilişkisi örgüt içi disiplinin sağlanması ve örgütün kendi başına varlığının devam edebilmesi bakımından önemlidir. Bu anlamda hiyerarşik ilişkinin katı veya gevşek olması mümkündür. Aynı şekilde, örgütün üst yönetiminde katı olan hiyerarşik yapı, aşağı-

¹¹¹⁰ "Somut olaya bakıldığında; sanıkların örgüt oluşturmak için sayısal yeterlikte olduğu anlaşılmakta ise de, aralarında hiyerarşik ilişki ve suç işleme iradelerinde devamlılık saptanmadığı anlaşılmaktadır. Soyut olarak sanık sayısının üç kişi veya daha fazla olması örgütün varlığının kabulü için yeterli olmayıp bu durumda iştirak ilişkisinden söz edilebilir". (Yar. 10 CD, 16.03.2006, 2006/565 E, 2006/3869 K) (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları)

¹¹¹¹ YCGK, 03.04.2007, 2006/10-253 E, 2007/80 K, (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları); "Sanıkların örgüt oluşturmak için sayısal yeterlikte olduğu anlaşılmakta ise de, aralarında hiyerarşik ilişki ve suç işleme iradelerinde devamlılık saptanmadığı anlaşılmaktadır. "Suç işlemek için örgüt kurmak" suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için; üye sayısının en az üç kişi olması, *üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması*, suç işlenmesi bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibarıyla devamlılık göstermesi gereklidir. Örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından, amaçlanan suçları işlemeye elverişli olması da aranmalıdır". (Yar. 10. CD, 22.06.2006, 2006/5542 E, 2006/8498 K), (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları); "Somut olaya bakıldığında; sanıkların örgüt oluşturmak için sayısal yeterlikte olduğu anlaşılmakta ise de, aralarında hiyerarşik ilişki ve suç işleme iradelerinde devamlılık saptanmadığı anlaşılmaktadır. Soyut olarak sanık sayısının üç kişi veya daha fazla olması örgütün varlığının kabulü için yeterli olmayıp bu durumda iştirak ilişkisinden söz edilebilir". (Yar. 10. CD, 16.03.2006, 2006/565 E, 2006/3869 K), (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

¹¹¹² Özgenç, s. 274; Avcı, Yeni, s. 354.

¹¹¹³ Soyaslan, s. 451; Sancar, s. 149; "Örgütün lider ve yöneticilerinin olması muhtemel olmakla birlikte şart değildir. (Evik, s. 246).

¹¹¹⁴ Evik, s. 247.

lara inildikçe gevşek hale gelebilir. Soruşturma ve kovuşturma makamlarının, ilk etapta örgütün alt kadrolarına ulaştıkları, hatta örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişilere, taşeronlara ulaştıkları var sayıldığında, örgütün bu kademesinde çok gevşek bir hiyerarşinin görülmesi hatta, hiyerarşinin var olmaması mümkündür. Buradan hareketle, örgütün hiyerarşik bir yapılanmaya sahip olmadığı yargısına varmak mümkün değildir. Zira, bu kişiler çoğu zaman örgüt adına suç işleyen ve üst yönetimle doğrudan ilişkisi ve bağlantısı olmayan, bu konuya ilişkin bilgisi bulunmayan kişilerden oluşabilir. Bu kişilerin örgütün hiyerarşik yapısını deşifre etmeleri, ya bilmediklerinden ya da bilip de konuşmadıklarından ötürü, her zaman mümkün olmaz. Sadece son ifade edilen durum dahi, örgüt içerisinde konumların eşit olmadığını, emir veren-emir alan kişilerin mevcut olduğunu, örgütün üst yönetimi ve alt basamakları olduğunu, örgütün bir lideri veya yöneticisi/yöneticileri olduğunu ortaya koyması bakımından önemlidir. Kaldı ki, şayet örgüt içerisinde hiyerarşik bir ilişki söz konusu değilse; bu takdirde örgüt yöneticilerini örgüt üyelerinden ayrıca cezalandırmanın da anlamı kalmayacaktır.

Kanaatimizce de suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün faaliyetlerini planlı ve sistemli bir şekilde gerçekleştirebilmesi ve örgüt içi düzeni dolayısıyla sürekliliği sağlayabilmesi bakımından yapısında gevşek de olsa bir hiyerarşik ilişkinin varlığını aramak gerekecektir. Birkaç kişinin basit düzeyde hiçbir yapılanma şekli ve görev dağılımı benimsemeden bir araya gelmeleri neticesinde suç işlemek amacıyla süreklilik ifade edebilecek bir örgütü meydana getirebilmeleri söz konusu değildir. Eğer toplumsal yaşam ve kamu düzeni için tehlike arz eden bir örgütten söz ediliyorsa, bu örgütün asgari düzeyde de olsa hiyerarşik bir yapılanma içine girmesi ona bu niteliği verebilecektir.

Örgüt, amaçlarına ulaşmak adına devamlılık arz eden bir şekilde suç işlemek üzere teşkil edilmiş olduğuna göre, bu hedefe ulaşabilmek için suçların işlenmesi ve bu suçların işlenmesi esnasında planlı bir ortaklık ve işbölümünün varlığı gerekecektir. Zira örgüt, hedeflerine suç programını hayata geçirerek ulaşmaktadır. Dolayısıyla, örgütsel yapının bir düzene ihtiyacı vardır. Amaca ulaşırken, bunu sağlayacak birtakım önlemlerin alınması ve planlı hareket edilmesi gerekir. Sürekli bir birlikteliğin, örgütün doğası gereği, faaliyetler belirli bir plan dahilinde ortaklık şeklinde yür-

rütülmelidir. Bu ortaklık oluşturulurken görev dağılımı ve işbölümü de amaçların gerçekleştirilmesi bakımından önemlidir.

Yargıtay'ın 765 sayılı TCK dönemindeki içtihatları da örgüt bünyesinde “planlı bir şekilde gerçekleşen ortaklık ve işbölümü”nü aramaktadır. Buna göre, “planlı ve disiplinli bir örgütlenme içinde bir araya gelme”¹¹¹⁵, “planlı ortaklık ve eylemli paylaşma”¹¹¹⁶, “önceden anlaşılıp işbölümü ve hiyerarşik yapı içerisinde süreklilik gösterecek şekilde planlı bir ortaklık ve paylaşım anlayışıyla belirlenmemiş sayıdaki suçları işlemek amacı etrafında birleşme”¹¹¹⁷, “önceden tasarlama ve organize olma ve fikir birliğine vararak suç işlemek için bir araya gelme”¹¹¹⁸ hususları bir örgütün varlığından bahsedebilmek için aranacak koşullardır. “Cürüm işlemek için teşekkül oluşturmak suçunun oluşumunda, gerek doktrinde gerekse uygulamada, örgütün birden çok cürüm işlemek için kurulması, süreklilik göstermesi, *planlı bir ortaklık ve eylem paylaşımı içermesi* gerekeceği öngörülmektedir”¹¹¹⁹.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun da, suçun oluşması için örgütün yapısının amaç suçları işlemeye elverişli olmasını araması neticesinde, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün bünyesinde yukarıda sayılan unsurların varlığının aranması gerekir. 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesiyle beraber oluşan içtihatlarda hiyerarşik ilişkinin varlığının arandığına açıkça yer verilmektedir. Planlı ortaklık ve işbölümü unsurları kararlarda açıkça yer almasa da, örgütün yapısının amaç suçları işlemeye elverişli olması başlığı altında bu kriterlerin de değerlendirilmesi gerekmektedir.

c) Belirsiz Sayıda ve Tipte Suç İşlemek Amacıyla Belirsiz Bir Süre İçin Fiili Olarak Bir Araya Gelme

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu iştiraktan ayıran noktalardan birisi de, iştirakte belirli bir suçu işlemek için geçici bir işbirliğinin varlığı aranmakta iken, başka bir ifade ile işlenecek suç somutlaştırılmış iken; suç işlemek için kurulan bir örgütte belirli bir suç programı etrafında işlenecek suçların belirsiz olmasıdır. Madde

¹¹¹⁵ Yar. 8. CD, 21.12.2000, 23672 E, 21537 K, (Ünver, M. Naci, 2001, s. 47-48).

¹¹¹⁶ Yar. 8. CD., 18.12.2000, 20133 E, 21170 K, (Ünver, M. Naci, 2001, s. 50).

¹¹¹⁷ Yar. 8. CD, 10.7.2000, 10810 E, 13581 K., (Ünver, M. Naci, 2001, s. 64, 65).

¹¹¹⁸ Yar. 8. CD, 22.5.2000, 10828 E, 9312 K, (Ünver, M. Naci, 2001, s. 68).

¹¹¹⁹ Yar. 8. CD, 11.7.1997, 9489 E, 11420 K., (Ünver, M. Naci, 2001, s. 89-91).

gerekçesinde de belirtildiği üzere, örgüt yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların konu veya mağdur itibarıyla somutlaştırılması zorunlu değildir.

Örgütün amacı tek bir suçu işlemek değildir. Zaten, tek bir suçu işlemek için gerçekleştirilen bir birleşmeyi örgüt olarak nitelendirmek mümkün değildir. Buradan hareketle, faillerin belli bir suçu işlemek amacı gütmeleri gerekmez¹¹²⁰. Suçlar, örgütün amacına ulaşması için işlenecektir. Bu amaç haksız çıkar (ekonomik veya siyasi) elde etmek olabilir. Asıl olan amaç olduğu için, bu amacı gerçekleştirmek için hangi suçların işlendiğinin her zaman önemi yoktur. Bu nedenle işlenecek suçlar önceden belirlenmemiştir. İşlenecek suçlar belirsiz olup, bu suçların hepsinin aynı türden olması gerekmemektedir¹¹²¹. Örneğin bir suç örgütü ekonomik kazanç elde etmek için örgüt faaliyeti çerçevesinde haraç alabilir, hırsızlık, dolandırıcılık yapabilir, uyuşturucu ticareti yapabilir; bunun yanı sıra bu faaliyetlerle birlikte kasten öldürme ile kasten yaralama fiillerini gerçekleştirebilir, cebir, tehdit, şantaj uygulayabilir. Bu nedenle işlenecek suçların sayısı, türü, konusu ve mağduru somutlaştırılmış değildir. Suç işlemek amacıyla kurulmuş süreklilik arz eden bir örgütün faaliyetleri ve amacı çerçevesinde suç tipleri, suçun konusu, suçun mağduru da değişebilmektedir. Amaca ulaşabilmek adına belirsiz sayıda suçun işlenmesi söz konusudur. Örgütün amaçlarının farklılaşması ya da başka amaçlara yönelmesi durumunda da suç sayısı ve türü değişebilecektir. Örgütün işleyeceği suçların re'sen soruşturulması ve kovuşturulması ya da şikayete tabi olması arasında herhangi bir fark yoktur¹¹²². Örgüt faaliyeti çerçevesinde her türlü suçun işlenmesi mümkündür. Örnek olarak, ihalelerde yolsuzluk yapmak, tehdit ve şantaja başvurmak yolunu seçen bir örgütün, bahsedilen suçu daha önceden somutlaştırması söz konusu değildir. Bunun yanında, yalnızca bir ihale için bu türlü yollara başvuran, suç işleyen kimselerin belirli bir suçu işlemek üzere anlaşmış olmaları söz konusu ise, burada suçun konusu ve mağduru da somutlaştırıldığından, bu durumda bir örgütün varlığından bahsedilemez. Burada suça iştirak hükümleri uygulanacaktır. Örgüt, her biri ayrı ayrı belirlenmemiş birden fazla (soyut sayıda) suç işlemek üzere oluşturulan suç ortaklığıdır¹¹²³. Bu ortaklığın bünyesinde

¹¹²⁰ Soyaslan, s. 452.

¹¹²¹ Soyaslan, s. 452.

¹¹²² Sancar, s. 150; Soyaslan, s. 452; Toroslu, Özel Kısım, s. 262.

¹¹²³ Avcı, Yeni, s. 354.

sürekli olarak belirsiz bir süre için suç işleme amacı etrafında fiili olarak bir araya gelmenin varlığı gerekir.

Kısaca, örgütün belirsiz sayı ve türdeki suçları işlemek amacıyla belirsiz bir süre için fiili olarak bir araya gelmeleri suçun oluşumu bakımından aranacaktır¹¹²⁴. Suçun oluşması için, bu suçların işlenmesi ise şart değildir. Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir¹¹²⁵.

Suç işlemek için iradelerin birleşmesi bakımından söz konusu olan suçlar somut değil, soyut biçimde belirlenmiş olacaktır. Belirli niteliklerin önceden saptanmamış olması, suçların soyut olarak kabulü için yeterlidir. Mesela, adam öldürmek, yağma suçunu işlemek, çevre evlerde hırsızlık yapmak gibi. Anlaşmanın soyut suçlar bakımından yapılmış olması yeterlidir; bu suçların işlenmesi veya işlenmemesi veya örgüt mensuplarından birisi veya hepsi tarafından işlenmesi arasında fark yoktur¹¹²⁶. Kanuni düzenlemeyle tanımlanan suç, en az üç kişinin belirli olmayan bir seri suçu işlemek amacıyla bir araya gelmelerini cezalandırmaktadır¹¹²⁷. Örgütün amacı, birden çok suçun işlenmesi olmalıdır. Başka bir ifadeyle, örgüt, bir suç programını gerçekleştirme, yani belirli olmayan bir dizi suçun tamamlanması amacını taşımalıdır. Tek bir suç işlemek için bir araya gelmek, kanuni tipin oluşması için yeterli değildir. Bu durumda basit bir iştirak halinde işlenen suç söz konusu olur¹¹²⁸. İtalyan mahkemelerinin bazı kararlarında da şu belirlemelere yer verilmektedir: “Eğer anlaşma, belli sabit bir bağın yarattığı bir konu için yapılmışsa, zaman içinde devam ediyorsa ve bundan dolayı da zorunlu olarak belirlenmemiş bir dizi suçun işlenmesine yönelmişse, örgütten söz edilir. Eğer bütün bunlar, daha başlangıçta tamamen programlanmışsa, yani süreklilik veya örgütsel bağın devamlılığı belli bir katı programla tamamlanmışsa, örgütün varlık nedeni kalmaz”¹¹²⁹.

¹¹²⁴ “... aralarında önceden anlaşılıp işbölümü ve hiyerarşik bir yapı içerisinde süreklilik gösterecek şekilde planlı bir ortaklık ve paylaşım anlayışıyla *belirlenmemiş sayıdaki suçları işlemek amacı etrafında birleşip birleşmedikleri* tartışılmalı...” (Yar. 8. CD, 10.7.2000, 10810 E, 13581 K.), (Ünver, M. Naci, 2001, s. 64, 65).

¹¹²⁵ YCGK, 03.04.2007, 2006/10-253 E, 2007/80; Yar. 10 CD, 16.03.2006, 2006/565 E, 2006/3869 K, (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

¹¹²⁶ Önder, s. 429, 430.

¹¹²⁷ Sancar, s. 146.

¹¹²⁸ Sancar, s. 150.

¹¹²⁹ Contento, s. 690'dan aktaran Sancar, s. 150.

5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesinin getirdiği düzenlemeyle birlikte, kanuni tanımda suçun oluşması için örgütün *amaç suçları işlemeye elverişli* bir yapıya, üye sayısına, araç ve gerece sahip olması aranmaktadır. Burada örgütün “amacından” değil, “amaç suçlardan” bahsedildiği için, örgütün gerçekleştirmeyi tasarladığı suçların önceden belirlenebilir olması gibi bir sonuç çıkmaktadır. Ya da örgütün yapılması öyle bir noktaya gelecektir ki, örgütün hangi suçu işleyeceğini tespit etmek mümkün olacaktır. Bu son durumda ise, örgütü ancak suçları işledikten sonra ya da suçları işlemeyen hemen önce ortaya çıkarmak mümkün olabilecektir. Dolayısıyla, kanuni tanımda belirtilen “amaç suç” ifadesi, örgütün amacını gerçekleştirmek için belirsiz tür ve sayıdaki suçları işlemesi kriteriyle beraber değerlendirildiğinde yerinde bir ifade olmamıştır. Bu bakımdan, madde metninde “amaç suçları gerçekleştirmeye elverişli” ifadesi yerine “*örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye elverişli*” ifadesinin kullanılması, kanaatimizce daha yerinde olurdu. Zira, örgütün amaç suçlarının somutlaşmış, önceden belirlenebilir olmaması karşısında, bunların tespiti oldukça zorluk taşıyacak, başka bir açıdan bakıldığında ise daha önce ifade ettiğimiz gibi, yalnızca suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun, işlenecek suçlardan bağımsız bir suç olma niteliği zayıflayacak ve maddenin, “amaçlanan suçların gerçekleştirilmesini önleme”, “müstakbel suçları önleme” amacı zarara uğrayacaktır.

Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün, birden fazla belirsiz sayıda suç işlemek amacıyla bir araya gelmesi söz konusudur. Başka bir ifadeyle, örgütte bir suçun değil; birden çok suçun işlenmesi amaçlanır. Bu durum aynı zamanda örgütün süreklilik arz eden yapısının da bir yansımasıdır. Örgüt mensupları örgüt faaliyeti çerçevesinde hedeflerine ulaşmak adına sürekli bir şekilde belirsiz sayı ve türde suçları işlemeyi amaçlamaktadır¹¹³⁰. Bu nedenle “suçlar işlemek amacıyla bir araya gelme” “suçlar işlemek amacıyla örgüt kurma”dan bahsedilmelidir. 765 sayılı TCK'da cürüm işlemek için örgüt kurmadan söz edilirken, 5237 sayılı TCK'nın kanununun suç saydığı “fiilleri” işlemek şeklinde birden fazla suçu içeren çoğul düzenlemesi yerinde olmuştur.

¹¹³⁰ Önder, s. 427.

d) En az üç veya daha fazla kişi

Türk Ceza Kanunu'nun 220'nci maddesinin birinci fıkrasının açık hükmü suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerektiğini düzenlemiştir¹¹³¹. Bu aynı zamanda suça çok faillilik özelliğini de katmaktadır. Kanun suçun oluşumu için asgari olarak üç kişinin varlığı şartını aramaktadır. Böylece, 765 sayılı TCK'dan farklı olarak suçun oluşabilmesi için iki kişinin varlığı yeterli olmayacaktır. Başka bir ifadeyle iki kişinin bir araya gelerek suçlar işlemeleri halinde bu madde hükümleri değil, suça iştirak hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Yine iki kişinin suçlar işlemek amacıyla bir araya gelmeleri halinde, bu kişiler suçların icra hareketlerine başlamadıkları sürece, yalnızca suç işlemek amacıyla bir araya gelmeleri nedeniyle cezalandırılmayacaktır.

Suçun oluşması için fail sayısının kanuni tanımda belirlenip belirlenmemesi konusunda farklı görüşler olmakla birlikte, çeşitli ülkeler, kanunlarında bu hususta farklı hükümlere yer vermektedirler. Bu konuda yabancı ülke kanunlarına bakıldığında, İtalyan Ceza Kanunu suç işlemek amacıyla örgütlenmeyi düzenleyen 416'ncı maddesinde suçun oluşması için üç veya daha fazla kişiyi aramaktadır. Alman Ceza Kanunu'nun 129'uncu maddesi, Fransız Ceza Kanunu'nun 450-1 maddesi, İspanya Ceza Kanunu'nun 515'inci maddesi Portekiz Ceza Kanunu'nun 299'uncu maddesi suçun oluşması açısından belirli bir sayı öngörmemektedir¹¹³². Sınırtaşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi de örgütlü suç grubu tanımında üç veya

¹¹³¹ “5237 sayılı Yasanın 220. maddesi anlamında bir örgütün varlığından bahsedebilmek için; en az üç kişinin, suç işlemek amacıyla hiyerarşik bir ilişki içerisinde, devamlı bir şekilde amaç suçları işlemeye elverişli araç ve gerece sahip bir şekilde bir araya gelmesi gerekmektedir. Tanımdan da görüleceği üzere suç işlemek için örgüt kurmak suçundan bahsedilebilmesi için, üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir”. (YCGK, 03.04.2007, 2006/10-253 E, 2007/80 K); “01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nin 220. maddesinde düzenlenen "Suç işlemek için örgüt kurmak" suçunun işlendiğinin ve örgütün varlığının kabul edilebilmesi için; üye sayısının en az üç kişi olması, üyeler arasında soyut bir birleşme değil gevşek de olsa hiyerarşik bir ilişkinin bulunması, suç işlenmesi bile suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşmenin olması, niteliği itibarıyla devamlılık göstermesi gereklidir”. (Yar. 10. CD, 22.06.2006, 2006/5542 E, 2006/8498 K; Yar. 10 CD, 16.03.2006, 2006/565 E, 2006/3869 K; Yar. 10 CD, 15.02.2006, 200519703 E, 2006/2202 K), (Sinerji Mevzuat ve İctihat Programları); “Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir. İki kişi olan sanıkların teşekkül halinde kaçakçılık suçunu işlemelerinin mümkün bulunmadığı gözetilmeden hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir”. (Yar. 7 CD, 29.03.2007, 2007/2516 E, 2007/2188 K) (Sinerji Mevzuat ve İctihat Programları).

¹¹³² Evik, Cürüm, s. 367 vd.

daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir gruptan söz etmektedir. “Avrupa Birliği’ne üye Devletler’de bir suç örgütüne katılmanın cezalandırılmasına dair 21 Aralık 1998 tarih ve 98/733/JAI sayılı Ortak Hareket” belgesinde de suç örgütünün tanımında “suç işlemek için anlaşılan ikiden fazla kişinin uzunca süreli olarak kurduğu organize birlik”ten bahsedilmektedir.

Özgenç’e göre, örgütü oluşturacak kişi sayısının mevzuatla belirlenmesi isabetli değildir. Yazar bunun gerekçesini açıklarken, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun somut tehlike suçu olduğundan hareket etmektedir. Buna göre, oluşturulan örgütün gerek üye sayısı, gerek malzeme donanımı itibarıyla, güdülen amaçları gerçekleştirme açısından somut bir tehlike arz edip etmediği, hakim tarafından yapılacak değerlendirmeye belirlenecektir¹¹³³.

Kanaatimizce, 5237 sayılı TCK’nın bu konudaki düzenlemesi, 765 sayılı TCK ile karşılaştırıldığında yerinde olmuştur¹¹³⁴. Zira, maddenin koruduğu hukuksal yararı ihlal edebilecek nitelikte bir örgütün oluşabilmesi açısından en az üç kişinin varlığının aranması, oluşturulan suç örgütün yarattığı tehlike düşünüldüğünde doğru olmuştur. Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütte gevşek de olsa bir hiyerarşik bağın olması gerekir. Hiyerarşik ilişkiden bahsedebilmek için ise örgütün üye sayısının en az üç kişiden oluşması daha gerçekçi bir yaklaşım olur. Zira, iki kişinin arasında hiyerarşik bir ilişkinin varlığını aramak örgüt kavramını, belirli özellikleri taşıyan yapıya sahip bir örgütü ifade etmesi bakımından yeterli olmaz. Suçu oluşturan failer arasında astlık-üstlük, emir-komuta ilişkisinin varlığı en az üç kişinin varlığını gerekli kılmaktadır¹¹³⁵. Bir başka ifadeyle, iki kişi örgütün hiyerarşik yapı unsuru oluşturması bakımından yeterli değildir.

Kanunun örgütün oluşabilmesi için aradığı en az üç kişi, suçun oluşabilmesi açısından asgari rakamı ifade etmektedir. Bu sayının artması hatta, çok yüksek rakamlara ulaşması mümkündür. En az üç kişinin bir araya gelmesiyle bu suç oluşabilse dahi, somut olarak değerlendirildiğinde suç örgütlerinin bunun çok üstündeki sayıda üyelere sahip oldukları ve yalnızca üç kişiden oluşan suç örgütlerine çok fazla rastlamanın mümkün olmadığı söylenebilir. Ancak bu, üç kişinin bir araya gelerek suç işlemek amacıyla örgüt kuramayacağı anlamında değerlendirilmemelidir.

¹¹³³ Özgenç, Suç Teşekkülü, s. 52.

¹¹³⁴ Önder, s. 428.

¹¹³⁵ Hafizoğulları/Kurşun, s. 36.

Yine belirtmek gerekir ki, üç kişinin bir araya geldiği her yapılanmayı doğrudan suç örgütü olarak kabul etmek imkanı da yoktur. Bu anlamda, davaya bakan hakim, bu suçun oluşup oluşmadığını değerlendirirken delillerin serbestçe değerlendirilmesine ilişkin ilke ve kurallara uymakla birlikte, özellikle devamlılık unsurunun yokluğunu gösterecek bir şekilde belli suçların ikiden ziyade kişiler tarafından işlenmesi halinde suç örgütünün varlığının, yani basit suç ortaklığından farklı bir durumun söz konusu olup olmadığını etraflı ve dikkatli bir biçimde araştırıp, soruşturacaktır¹¹³⁶. Bu anlamda deliller değerlendirilirken failerin lehine olan delillere de değer verilerek, şayet suç için oluşturulan birlikteliğin örgüt olmadığı yönünde şüpheye yer verecek unsurlar mevcutsa, şüpheden sanık yararlanır ilkesi doğrultusunda, sanıkların suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan cezalandırılmamaları gerekir. Zira, mahkumiyet hükmü kurulurken şüpheye yer vermeyecek kesin ve somut delillerin mevcudiyeti gereklidir. Eğer, ikiden fazla kişinin bir araya gelerek suçlar işlemeyi planlamaları, somut olayda örgütün oluşmasına veya varlığına yetecek ölçüde değilse, başka bir ifadeyle ortada bir suç örgütü söz konusu değilse; bu kişiler belirledikleri suçların icra hareketlerine başlamadıkları sürece cezalandırılmazlar. Ortada suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu söz konusu değilse, bu kişiler ancak planladıkları suçları işledikleri takdirde haklarında iştirak hükümlerine göre cezalandırma yoluna gidilecektir. Bu durumda, iştirak halinde suç ortaklığı biçiminde işlenen suçlarda da hazırlık hareketlerinin cezalandırılması mümkün değildir; en azından suçun icra hareketlerine başlanmış olması gerekecektir. Kısaca tekrar belirtmek gerekirse, üç kişinin bir araya gelerek suç işlemek için oluşturdukları her birlikteği suç örgütü olarak değerlendirmek hatalı olup, örgütün varlığı için aranan koşulların değerlendirilmesi esastır.

e) Amaçlanan Suçların İşlenmesi Bakımından Örgütün Yapısı, Üye Sayısı ile Araç ve Gereçlerinin Elverişli Olması

Daha önce de farklı nedenlerle üzerinde durmuş olduğumuz gibi, 5237 sayılı TCK'nın getirdiği yeniliklerden birisi de, kanuni tanımda suçun oluşabilmesi için bazı koşulların soruşturma ve kovuşturma makamlarınca araştırılmasını gerekli gör-

¹¹³⁶ **Alacakaptan**, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 29.

mek suretiyle, bu suçu somut tehlike suçu biçiminde düzenlemesidir. Buna göre, kanunda belirtilen suçları işlemek üzere örgüt kuranların veya yönetenlerin, örgüte üye olanların cezalandırılabilmesi için, bu örgütün yapısı, üye sayısı ile araç ve gereçleri bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması gerekmektedir. Başka bir anlatımla, somut olayda üç kişinin hiyerarşik bir ilişki içerisinde sürekli biçimde belirsiz suçları işlemek için bir araya gelmeleri yeterli olmayacak, hakim bu üç kişinin (üye sayısı) ve örgütün sahip olduğu araç ve gereçlerin “amaç suçu” işlemeye elverişli olup olmadığını araştırıp değerlendirdikten sonra cezalandırıp cezalandırmamaya karar verecektir.

Tekrardan kaçınmak adına uzunca ifade etmektense, kısaca belirtmek gerekirse, burada bahsedilen “amaç suçu” ile “örgütün amaçları” aynı şeyi ifade etmemektedir. Zira, suçun yapısı gereği örgüt, amaçlarına ulaşmak için suç işlemektedir. Ancak bu suçlar belirsiz olup, çok farklı sayıda ve türde tezahür edebilecektir. Zira, haksız kazanç sağlamayı amaç edinen bir suç örgütü dolandırıcılıktan, gasba, uyuşturucu kaçakçılığında, silah kaçakçılığına, haraçtan fuhuşa kadar çok geniş bir yelpaze içerisinde yer alan suçları işleyebilecektir. Dolayısıyla, kurulması veya yönetilmesi, üye olunması suç olan örgütün amaç suçlarının tespit edilerek, örgütün araç ve gereçlerinin, üye sayısının, yapısının buna uygun olup olmadığını belirlerken hangi kriterlerin esas alınacağı konusu tereddüte yol açabilir. Belirtmek gerekir ki, adli bir soruşturma ve kovuşturma sırasında ele geçirilen deliller, bir örgütün varlığını veya bu örgütün amaçlarına ulaşmasında yeterliliğini başka bir ifadeyle örgüt olabilme kabiliyetini (yeterliliğini) kesin olarak ortaya koyamıyorsa, bu durumda bir suç örgütünün varlığından bahsetmek ve sanıkları cezalandırmak mümkün değildir. Buna göre, örneğin, üç kişinin devleti yıkmak amacıyla örgüt kurmak nedeniyle cezalandırılabilmesi için şüpheye yer vermeyecek kesin ve inandırıcı deliller ortaya koymak zordur. Aynı şekilde, bu amaçla kurulan bir örgütün bu amacın gerçekleştirilmesi adına hiçbir silah ve mühimmata dahi sahip olmaması da, örgütün varlığından bahsedilmesine ve cezalandırmaya engel teşkil edecektir. Kanuni düzenlemenin bu şekilde anlaşılması gerekir.

Buradan devamla belirtmek gerekir ki, bu durum bahsettiğimiz gibi “örgütün amacı” şeklinde değerlendirildiğinde daha doğru bir sonuç ortaya çıkacaktır. Bu durumda haksız kazancı amaçlayan örgütün buna ulaşmak için gerekli yapıya, üye sayı-

sına sahip olup olmadığı değerlendirilmelidir. Kaldı ki, kanuni tanım bu unsurları açıkça belirlememiş olsa dahi, belirli bir tehlikeyi yansıtmayan basit bir birleşmeyi örgüt olarak değerlendirmek ve bunun mensuplarını cezalandırmak zaten yerinde bir uygulama olmayacaktır. Başka bir ifadeyle, hiyerarşik bir yapı içerisinde sürekli olarak belirsiz sayı ve türdeki suçları işlemek için bir araya gelmiş bir örgütün varlığı ortaya konulmadan, bu örgütün mensuplarını örgüt kurma suçundan cezalandırmak maddenin amacına da aykırı olacaktır. Ne var ki, amaç suçtan bahsedildiği zaman, örnek olarak uyuşturucu madde ticaretini amaç edinen bir örgütün üye sayısının en az 6 olması gerekiyorsa ve örgüt 4 kişiden oluşuyorsa, sadece üye sayısının amaç suçu (uyuşturucu madde ticareti) işlemeye elverişli olmadığından bahisle suçun oluşmadığından hareketle cezalandırma yoluna gitmemek ise kanunun bu maddeyle korumak istediği hukuksal yararı zarara uğrama tehlikesine maruz bırakmaktadır. Zira, 6 kişi olmasa da 4 kişiden oluşan bir örgütün uyuşturucu madde ticaretinden farklı bir çok suçu örgüt faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirmesi mümkündür. Burada önemli olan amaç suç değil, örgütün amacıdır. Aksi takdirde, bir yerde işlenen suçun ceza tehdidinde maruz kalabilmesi için amaç suçların işlenmesinin beklenmiş olması aranmış olacaktır. Ya da, bu şekilde bir uygulama yalnızca suçlar işlendikten sonra tespit edilen bir örgüt açısından geçerli olacaktır.

Dolayısıyla, bu şekilde bir düzenleme yapılacaksa dahi, burada “amaç suçların işlenmesi için elverişlilik” değil, “*örgütün amaçlarını gerçekleştirebilmesi bakımından elverişli olma*” şeklinde bir ifade kullanılmalıdır. Zira, somut suç tipleri üzerinden olaya yaklaşmak, örgütün yapısı gereği belirsiz sayı ve türdeki suçları işlemek amacıyla kurulacağı unsuruna da aykırılık taşıyacaktır. Örgüt eğer ki, amaç suçlarını en başta somutlaştırmışsa, örgütün süreklilik unsurundan bahsetmek ve bunu tespit etmek de zorlaşacaktır. Zira, somutlaştırılmış amaç suç için gerekli araç ve gereci sağlayan ve planlı bir şekilde bir araya gelen dört kişi, eğer bu birliktelik örgüt olmanın diğer unsurlarını ihtiva etmiyorsa, iştirak hükümleri çerçevesinde cezalandırılır. Oysa ki, 220’nci maddenin amacı, toplum için tehlike yaratabilecek ölçüde varlık kazanmış olan suç örgütlerini kuranları, yönetenleri ve bu örgüte üye olanları ceza tehdidiyle karşı karşıya bırakarak bu tür suçlulukla mücadele etmektir. Bu nedenle burada “amaç suç” yerine “*örgütün amaçları*”ndan bahsedilmesi yerinde olacaktır.

Bu şekliyle madde, bir yerde suçun oluşmasını bir takım suçların gerçekleşmesine bağımlı hale getirmiştir. Keza, aslında maddenin gerekçesinde belirtilen ifadeler de kastedilenin örgütün amacı olduğunu göstermektedir. Zira, gerekçe de verilen örneğe göre, “sadece üç kişinin bir araya gelmesi, devletin ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik suçları işleme açısından somut bir tehlike taşımayabilir; buna karşılık ekonomik çıkar sağlamaya yönelik suçlar açısından elverişli olabilir”. Verilen örnekte de belirtildiği üzere, burada amaç devletin ülke bütünlüğünü bozmak ya da ekonomik çıkar sağlamaktır. Ancak bu amaçlara ulaşmak adına çok fazla sayıda ve türde suçun işlenebileceği izahtan varestedir. Bu nedenle, “amaç suç “ denilmek suretiyle, işlenecek suçların somutlaştırılması yerinde olmamıştır.

Mesela, haksız ekonomik kazanç elde etmeyi amaçlayan bir örgütün amaç suçunun hırsızlık olduğunu bu suç işlenmeden önce tespit etme olanağı oldukça azdır. Ancak, hırsızlık suçu işlenmeden de bir örgütün haraç, şantaj vs. yollarla haksız kazanç elde etmesi mümkündür. Hatta bu örgütün, faaliyetleri çerçevesinde adam öldürmesi, yaralaması, kişiyi hürriyetinden yoksun kılması vs. bir çok suçu gerçekleştirmesi de mümkündür. Örgütü kuranların işlemeyi hedefledikleri suçların belirli olması gerekmemektedir. Ayrıca, suçun oluşması için amaçlanan suçların işlenmesi de gerekmemektedir¹¹³⁷.

Örgütün amaçlarına ulaşmak için gerçekleştireceği çeşitli suçları eyleme dökülebilmek için bir takım araç-gereçlere ihtiyacı olacaktır. Yine örgütün yapısının ve üye sayısının, amaçlarına ulaşmak için işleyeceği suçları gerçekleştirmesi bakımından yeterli olması aranacaktır. Zaten bunları ortaya koyan kesin ve somut deliller ortada yokken, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün oluştuğundan söz etmek mümkün değildir. Eğer ortada hiçbir somut ve kesin delil yokken, kişilerin yalnızca düşünceleri üzerinden bir yargıya varılıyorsa, bu durumda düşünce özgürlüğüne bir sınırlama getirilmiş olur ki; bu suçun ihdasıyla hedeflenen bu değildir. Burada önlenmek istenen toplum için tehlike yaratan suç örgütlerinin ve bunların işleyeceği müstakbel suçların önlenmesidir.

Son olarak özetlemek gerekirse, 5237 sayılı TCK'nın düzenlemesiyle birlikte suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşabilmesi için, üç veya daha fazla kişinin bir araya gelerek örgüt kurlmaları yetmemekte, ayrıca örgütün yapısı,

¹¹³⁷ **Toroslu**, Özel Kısım, s. 261.

sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması gerekmektedir. Bu koşulların varlığı ise somut olayın özelliklerine göre hakim tarafından takdir edilecektir.

2) Örgüt Kurma

Kanun suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu düzenlediği 220'nci maddesinin birinci fıkrasında, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranları cezalandırmıştır. Maddede örgüt kurma ve örgütü yönetme seçimlik hareketler olarak öngörülmüştür. Buna göre, kanunun aradığı koşulları sağlayan bir suç örgütünü sadece kurmak bu suçun oluşması için yeterlidir. Bunun yanı sıra, örgütü kuran kişi aynı zamanda örgütün yöneticisi olsa dahi artık tek suç oluşacaktır. Özetle, gerek örgüt kuran, gerekse örgütü hem kuran hem yöneten kişi tek suç işlemiş olacaktır.

Burada ifade etmek gerekir ki, suç ancak örgüt kurulduktan sonra oluşmaktadır. Örgütün kurulmasına yönelik hareketler ancak hazırlık hareketleri olarak nitelendirilebilecektir¹¹³⁸.

Suçun seçimlik hareketlerinden olan örgüt kurmadan maksat, örgütün meydana getirilmesi, oluşturulmasıdır. Kurucu, suç işlemek için gerçekleştirilecek süreklilik arz eden bir birlikteliğin oluşmasını sağlayan kişi/kişilerdir¹¹³⁹. Diğer bir ifadeyle örgüt kurmak, kanuni tanımda sayılan özelliklere sahip bir örgütün somut olarak meydana getirilmesidir¹¹⁴⁰. Suç, örgütün kurulmasının ardından oluştuğuna göre ve örgütün var olmasını sağlayan kişi kurucu olduğuna göre, örgütü kuran kişi/kişiler aynı zamanda örgütün üyesidirler¹¹⁴¹. Ancak kurucular, örgüte üye olmak suçundan ayrıca cezalandırılmazlar. Başka bir ifadeyle, bir suç örgütü üyesinin o örgütün kurucusu olduğu kanıtlanabiliyorsa; o kişi örgüt üyesi olarak değil örgütün kurucusu olarak cezalandırılacaktır. Aksi halde, kanunun örgütün kurucusunu ayrı olarak ve daha ağır biçimde cezalandırmasının anlamı olmaz.

¹¹³⁸ **Evik'e** göre, örgütün kurulmasına yönelik hareketler ancak teşebbüs olarak nitelendirilebilecektir. (**Evik**, Cürüm, s. 382).

¹¹³⁹ **Soyaslan'a** göre, örgütün kurucuları, kendi başlarına veya başkaları ile anlaşma yapılmasını başlatanlar, kendi faaliyetleri ile örgütün doğmasına sebebiyet verenlerdir. (**Soyaslan**, s. 454).

¹¹⁴⁰ **Evik**, s. 251, 252.

¹¹⁴¹ **Evik**, s. 252.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşabilmesi için en az üç üyenin varlığı şart iken, örgütün kurucusunun bir kişi olması mümkündür. Zira, örgütün oluşması için emek sarfeden, koşulları sağlayan, ortamı hazırlayan, gerekli hazırlıkları yapan ve örgütü meydana getirenin yalnızca bir kişi olması mümkündür. Asgari sayıyı tamamlayacak kişiler, örgütün üyeleri ya da yöneticileri olacaklardır. Bu durumda örgütü bir kişi kuracak diğerleri ise bu örgüte katılacaktır. Ancak örgütün oluşması bu katılımın varlığı ve kişi sayısının üçü geçmesi halinde olur. Ayrıca, bu örgütün kanuni tanıtımda sayılan elverişlilik unsurlarını da taşıması gerekir. Aksi takdirde suçun tamamlandığından bahsedilemeyecektir. Başka bir ifadeyle, tek kişi tarafından kurulmuş olup da, kimsenin katılmadığı bir örgüt düşünülemez. Kimsenin katılmadığı bir örgütü kurduğunu iddia eden kişi örgüt kurmuş olmaz¹¹⁴². Örgütün kurulmuş olduğundan bahsedebilmek için, bu yapılanmanın kanunda belirtilen asgari nitelikleri bünyesinde taşıması gerekir.

Kanun örgüt kurmayı suçun seçimlik hareketi olarak düzenlemiş olsa da, başlangıçta tamamen yasal bir şekilde kurulan ve yasadışı bir amaç gütmeyen bir örgütün, organizasyonun daha sonra amaçlarından saparak bir suç organizasyonuna dönüşmesi mümkündür. Bu durumda varolan, kurulmuş bir örgütün amaçlarından uzaklaşarak yasadışı amaçlara yönelmesi söz konusudur. Bu durumda da, şayet somut olayda koşullar yerine gelmişse 220'nci maddede belirtilen örgütün varlığından bahsetmek gerekir¹¹⁴³. Yine bahsedilen örgütün yasal ve yasadışı faaliyetleri bir arada yürütmesi durumunda da, bu suçun oluşması söz konusudur¹¹⁴⁴. Amacını saptırmanın yanı sıra, muvazaalı bir şekilde hukuka uygun olarak kurulmuş siyasi parti, sendika, dernek, vakıf ve şirket görünümündeki oluşumların da, aslında suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgüt olduklarından şüphe edilmiyorsa, bu örgütlenmeler de, ayrıca özel bir düzenleme söz konusu değilse TCK m. 220 kapsamında mülhaza edilmelidir. Ancak, hukuka uygun bir şekilde kurulmuş ve hukuka uygun amaçlar çerçeve-

¹¹⁴² Evik, s. 252.

¹¹⁴³ Önder, s. 427.

¹¹⁴⁴ Daha önce var olan bir örgütün sonradan suç işlemeye yönelik bir örgüte dönüşmesi mümkündür. Bu örgüt mensuplarının örgütün başlangıçtaki amacının yerine çeşitli suçları işlemek amacıyla ikame etmeleri veya başlangıçtaki amaca suç işlemek amacıyla eklemeleri durumunda söz konusu olur. (Toroslu, Özel Kısım, s. 263).

sinde faaliyet icra eden bir örgütün bünyesinde işlenmiş olan münferit suçlar dolayısıyla bunları bir suç örgütü olarak kabul etmek mümkün değildir¹¹⁴⁵.

1) Örgüt Yönetme

Kanun'un m. 220/1'deki suçun oluşması için öngördüğü seçimlik hareketlerden birisi de kanunun suç saydığı fiilleri işlemek için kurulan bir örgütü yönetmektir. Örgütü yönetmek, örgütün başında olup, amaçların gerçekleştirilmesi için emir, direktif vermeyi, örgütü kumanda etmeyi, örgüt içinde insiyatif, kumanda, karar verme gücüne sahip olmayı ifade eder. Bu kişi veya kişiler, örgütün amaçlarının ve faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, örgütün düzen, disiplin, içe ve dışa karşı korunmasının sağlanması, örgüt mensupları arasında koordinasyonun sağlanması, bilgi, araç gibi unsurların temini gibi birçok faaliyetleri gerçekleştirmektedirler. Yönetmek organize etmeyi de kapsar¹¹⁴⁶. Örgüt faaliyeti çerçevesinde belirli bir suçun işlenmesini organize edenler, işlenen suçu planlayarak yönetenler, sadece bu nedenle örgüt yöneticisi olarak nitelendirilemez. Zira, özellikle suç örgütlerinin faaliyet alanları içerisindeki birden fazla kişi tarafından işlenen suçlar, çoğu zaman suçun yapısı gereği, görev ve rol paylaşımını, koordineyi gerekli kılmaktadır. Örgüt yöneticisi olmak ile işlenen belirli bir suçu koordine etmek birbirinden ayrılmalıdır.

Örgütü yönetmekten bahsedebilmek için, ortada kanuni tanımdaki unsurları taşıyan kurulmuş bir örgütün varlığı gerekmektedir. Dolayısıyla, örgütü yönetme suçunun oluşabilmesi için, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün varlığı şarttır. Örgüt yöneticileri, aynı zamanda örgütü kuran kişiler de olabilirler. Yani, kişi örgütün hem kurucusu hem de yöneticisi olabilir. Bu durumda dahi tek bir suçun varlığından bahsedilecektir. Ayrıca, örgütü yöneten kişi aynı zamanda bu örgütün üyesi-

¹¹⁴⁵ Özgenc, Suç Teşekkülü, s. 53.

¹¹⁴⁶ Evik, s. 252, 253; . "İzinsiz olarak çıkardıkları nama yazılı hisse senetlerini, belirledikleri çok sayıdaki temsilci vasıtasıyla yurtdışında çalışan yurttaşlarımızın dinsel inançlarından da yararlanıp hisse senetlerinin yasal izlenimini vererek sattırdıkları ve elde edilen dövizleri de 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanun'un uygulanmasına ilişkin Bakanlar Kurulu'nun 32 sayılı kararı uyarınca beyan yükümlülüğünden kurtulmak için değişik kuryelerle yurt içine soktukları ve bu şekilde getirilen paraları Holding ticari kayıtlarında göstermedikleri tüm dosya içeriğinden anlaşıldığından, adları geçen sanıkların eylemleri yurtdışında çalışan bir kısım yurttaşları dolandırmak, Sermaye Piyasası Kanunu ile Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu'na aykırı davranmak için suç örgütü kurarak sanıklardan Mustafa E.'nin yönetici, diğerlerinin örgüt üyesi olarak görev aldıkları anlaşılıp kanıtlanmıştır". (Yar. 8. CD, 25.01.2007, 2004/11065 E, 2007/517 K) (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

dir. Ancak, bir kişinin örgüt yöneticisi olduğu hususunda şüphe yoksa, o kişi ayrıca örgüt üyesi olmaktan ötürü cezalandırılmaz. Zira, yönetici örgütün olmazsa olmaz bir unsurudur. Dolayısıyla örgütün tabii üyesidir. Örgütün asgari sayısına dahildir. Ancak, kanun örgütü yönetmeyi, örgüte üye olmaktan daha ağır bir biçimde cezalandırmıştır. Bunun sebebi de, yöneticinin örgüt içerisindeki konumu, etkinliği ve örgütün amacına ulaşmasında yöneticinin rolünün ön planda olmasıdır.

Örgütün tek bir yöneticisi olabileceği gibi, birden çok yöneticisi de mevcut olabilir. Bunun gibi, hiyerarşik bağ içinde, en başta örgütün lideri ve ona bağlı diğer yöneticilerin olması da söz konusudur. Kademelendirme içinde, bir şirketin yapısı gibi başta patron olmak üzere ardından yönetici kadrolarında farklı kişilerin görevlendirilmesi olanaklıdır. Yine bir şirket gibi, en başta bir patron ve ardından eşit konumdaki yöneticilerin olması da söz konusu olabilir. Örgütü ve faaliyetlerini organize eden, emir ve direktifleri veren, kuralları koyan ve uygulatan, koordinasyonu sağlayan, örgütün amaçlarını ve faaliyetlerini belirleyen, plan ve programlarını uygulatan ve benzeri faaliyetlerde bulunan kişileri örgüt yöneticisi olarak değerlendirmek söz konusudur¹¹⁴⁷. Geniş bir alanda faaliyet gösteren örgütlerde, bölge sorumluları, il sorumluları, daha küçük çaplı örgütlerde semt sorumluları, mahalle sorumluları gibi yönetim kademesinin genişlemesi mümkündür. Bunun gibi, birden fazla faaliyet alanı olan örgütlerde her faaliyetle ilgilenen ayrı bir yönetici olması da söz konusu olabilir. Tüm bunlardan başka örgütün tek bir yönetim ve yönetici altında faaliyet yürütmesi de mümkündür. İhtimalleri çoğaltmak mümkündür, zira her örgütün kendi içerisinde farklı bir yapılanmayı benimsemesi söz konusu olacaktır. Bu durumda örgüt yöneticisi konumundaki kişilerin belirlenmesinde somut olaydaki koşullar ve toplanan deliller yol gösterici olacaktır.

Örgüt yöneticisi olmak, örgüt üyesi olmaktan daha ağır bir yaptırıma tabidir. Bu nedenle, örgüt yöneticisi olduğu kesin delillerle ispat edilemeyen, başka bir ifadeyle örgüt yöneticisi olduğu hususunda şüphe bulunan kişiyi, şüpheden sanık yararlanır ilkesi ışığında, bu suçtan cezalandırmak mümkün değildir.

5237 sayılı TCK örgüt yöneticilerinin sorumluluk rejimlerine ilişkin yeni bir düzenleme getirmiştir. 220/5'e göre; "*örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçeve-*

¹¹⁴⁷ **Soyaslan**'a göre, yönetenler; üst pozisyonda kolektif faaliyeti kısmen veya tamamen düzenleyen, nizamaya koyanlardır. (**Soyaslan**, s. 454); **Toroslu**'ya göre ise, örgütü yönetmek, mensupları üzerindeki etkisine dayanarak örgütün faaliyetini düzenlemektir. (**Toroslu**, Özel Kısım, s. 262).

sinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır". Bu düzenlemeyle beraber örgüt yöneticilerinin sorumluluğu çok genişletilmiş olmakla birlikte, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla örgüt yöneticisinin bu suçlardaki etkisi arasında bulunan nedensellik ilişkisini araştırmaya gerek duyulmaksızın, yöneticinin cezalandırılması öngörülmüştür.

Kişinin örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçla herhangi bir ilgisinin olup olmadığı araştırılmaksızın, yalnızca yönetici olması nedeniyle suçla ilişkili olduğu düşüncesinden hareketle, nedensellik bağı kurulmadan kişiyi işlemediği veya bağlantılı olmadığı bir suçtan cezalandırmayı açıklamak mümkün değildir¹¹⁴⁸. Buna göre, örgüt yöneticisi kişi, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suçla uzaktan yakından ilgisi olmadığını, suçtan haberi dahi olmadığını kesin ve şüpheye yer vermeyecek delillerle ispatlansa dahi, açık hüküm karşısında yönetici sadece bu konumu nedeniyle bu suçtan ötürü de cezalandırılacaktır. Basit bir ifadeyle, burada kişiler işlemedikleri bir suç nedeniyle, başkasının fiilinden ötürü cezalandırılma tehdidiyle karşı karşıyadırlar. Bir kimsenin yalnızca örgütün yöneticisi olması nedeniyle, kendisine bu şekilde bir sorumluluk yüklenmesi ceza hukukunun ilkeleri karşısında izah edilebilir olmaktan uzaktır. Bu düzenleme Anayasa'nın 38'inci maddesiyle de güvence altına alınan cezaların şahsiliği ilkesine aykırılık taşımaktadır. Ceza hukukunda kimse işlemediği bir suçtan ötürü cezalandırılmaz. Ancak bu maddeyle örgüt yöneticilerinin bu konumları nedeniyle tabii olarak suçla bağlantılı oldukları mantığıyla hareket edilmiş ve yöneticilerin sorumluluğuna gidilmiştir.

Buna karşın ceza hukukunun genel prensipleri çerçevesinde değerlendirildiğinde; suçlarda tipikliğin gerçekleşmesi için failin davranışı ile ortaya çıkan netice arasında nedensellik bağlantısının bulunması gerekir. Başka bir ifade ile hareket ile ortaya çıkan somut netice; buna yol açan kişiye, onun bir eseri olarak yüklenebilir. Hareket ile netice arasında nedensellik bağlantısı kurulamıyorsa, o neticenin

¹¹⁴⁸ Özgenç'in eserinde bu hususa ilişkin ifadelerini aynen aktarmayı yerinde buluyoruz: "Yeni TCK'nın TBMM Adalet Komisyonundaki hazırlık çalışmaları sırasında, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun tanımlandığı 220. maddenin beşinci fıkrasında bu hususla ilgili olarak şu şekilde bir düzenleme önerisinde bulduk: "Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır". Aslında bu öneride bulunurken, tabir yerinde ise "dokuzu gösterip sekize razı olma"yı amaçlamıştık. Yani aslında kafamızda düşündüğümüz formülasyon "Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca, duruma göre fail veya şerik olarak cezalandırılır" şeklinde idi. Fakat, önerdiğimiz fıkra metni Komisyon üyesi milletvekilleri ve toplantılarına katılan Yargıtay temsilcileri tarafından olduğu gibi kabul görünce; bilahare düşündüğümüz formülasyonu kabul ettirme yönündeki girişimlerimizden sonuç alınamamıştır." (Özgenç, Gazi Şerhi, s. 509).

faile yüklenmesi söz konusu olamaz. Buna ek olarak; hareket ile netice arasında kurulan nedensellik bağlantısı da, tek başına faili bu neticeden ötürü sorumlu tutmak için yeterli kabul edilemez, zira failin sorumluluğuna gidilebilmesi için ayrıca neticenin ona objektif olarak isnad edilebilmesi de gerekir¹¹⁴⁹. Buna göre, netice, eğer davranış, suçun konusu üzerinde tipiklik açısından önemli bir tehlike yaratmış ve ayrıca bu tehlike tipik neticenin ortaya çıkışında gerçekleşmiş ise, ancak bu takdirde faile isnad edilebilir¹¹⁵⁰. Buradan hareketle, kanaatimizce kanunun bu düzenlemesine rağmen, ceza hukukunun ilkeleri karşısında; suç kendisine isnad edilemeyen faili cezalandırmak mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suçta, eğer örgüt yöneticisinin sorumluluğuna gidilmesini gerektirecek bir neden bulunmuyorsa; suç, örgüt yöneticisine herhangi bir şekilde isnad edilemiyorsa, bu kişiyi kendisiyle ilişkilendirilemeyen, işlemediği bu suçtan ötürü sadece örgüt içerisindeki konumu nedeniyle cezalandırmak mümkün değildir. Mahkemenin hüküm tesis ederken bu yönde değerlendirme yapması gerekmektedir.

Kanunun bu tür bir düzenleme getirirken; örgütün işleyiş mekanizmasını kendi hakimiyeti altında tutan kişilerin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda, bu konuları nedeniyle dolaylı fail olarak sorumlu tutulması gerektiği inancından hareketle yola çıktığı söylenebilir¹¹⁵¹. Kaldı ki, gerçekten eğer örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suç bakımından, örgüt yöneticisinin suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullandığı tespit edilebilir nitelikteyse, bu durumda örgüt yöneticisini dolaylı fail olarak suçtan sorumlu tutma konusunda bir duraksamaya gerek olmayacaktır. Bunun yanında, örgüt yöneticisinin suçta müşterek fail olması dahi söz konusu olabilir. Ancak, kanunun getirdiği düzenleme ile yarattığı sakınca, böyle bir araştırmaya girişmeksizin ve fiil ile netice arasındaki nedensellik ve suçun faile isnad edilebileceği konusunda bir değerlendirme söz konusu olmaksızın, örgüt yöneticisinin fail olarak cezalandırılacağını öngörmesidir.

Örgüt yöneticisinin örgüt içinde gerçekleştirdiği görevin önemi nedeniyle, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlara nedensel değer taşıyan bir katkı veya en azından suça manevi iştiraki olduğundan hareket ederek, bunun ispatının zorluğu

¹¹⁴⁹ Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 178 vd.

¹¹⁵⁰ Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 185.

¹¹⁵¹ Özgenç, Suç Teşekkülü, s. 56.

nedeniyle sorumluluğun gerektiğini öne süren görüşe katılmak da mümkün değildir. Zira, sadece ispat zorluğu nedeniyle, örgüt yöneticilerinin peşinen sorumluluğuna gitmek ve hatta bu sorumluluğu suçtaki katılımına göre belirlemekten öteye, örgüt yöneticisini işlenen her suçta fail olarak cezalandırmak kabul edilemez¹¹⁵². İtalyan Yargıtayı, yönetici olma ile amaç suçlara manevi iştirak nedeniyle sorumluluğun ayrımını yaparak, hiyerarşik açıdan üstte olan yöneticilerin sırf ispat zorluğu nedeniyle diğer örgüt üyelerinin işlediği amaç suçlardan sorumluluğunun kabul edilemeyeceğini, aksi takdirde bir kişinin bulunduğu durum, pozisyon nedeniyle anormal sorumluluk meydana getirilmiş olacağını belirtmektedir¹¹⁵³.

Her örgütün kendi içerisinde farklı bir yapılanması söz konusudur. Kanun bu anlamda örgütlerin türleri ve organizasyonel yapıları bakımından bir ayrıma gitmemiş, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek için oluşturulan örgütleri bu kapsamda değerlendirmiştir. Buna göre, örneğin bir örgütün bölgelere ayrılması ve her bölgenin başına ayrı bir yönetici atanması mümkündür. Böyle bir durumda, belirli bir bölgenin yöneticisi kendi bölgesi dışında gerçekleştirilen suç faaliyetlerinden haberdar olmayacak ve bu suçlarla ilişkisi kurulamayacaktır. Ancak, neticeye bakıldığı zaman bu kişi bu örgütte yönetici konumundadır ve sadece bu nedenle kendi bölgesi dışında işlenen ve haberi dahi olmayan bir suçtan ötürü cezalandırılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin kararlarında da değindiği gibi, Anayasa'nın 38'inci maddesinin yedinci fıkrasında, ceza sorumluluğunun şahsi olduğu belirtilmiştir. Cezaların şahsiliğinden amaç, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır. Başka bir anlatımla kimsenin başkasının fiilinden sorumlu tutulmamasıdır¹¹⁵⁴. Ceza sorumluluğunun şahsi olması; suçu işleyen failin/faillerin cezadan bizzat sorumlu olması, failin/faillerin dışındaki kişilere doğrudan doğruya bu sorumluluğun yüklenmemesi ve cezalandırılmaması demektir. Anayasa'nın 38'inci maddesinin yedinci fıkrasında "ceza sorumluluğu şahsidir" denilerek, herkesin kendi eyleminden sorumlu tutulacağı, başkalarının suç oluşturan eylemlerinden dolayı kimsenin cezalandırılmayacağı ilkesi kabul edilmiştir. Cezaların kişiselliği kuralı gereğince bir kişi, sadece kendisine ait kusurlu fiilinden sorumlu tutulabilir. Bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılması veya bir eylemin asli veya ferî faili ol-

¹¹⁵² **Evik**, Örgütlenme ve İştirak, s. 165-167.

¹¹⁵³ **Evik**, Örgütlenme ve İştirak, s. 167.

¹¹⁵⁴ **Any. Mah. 21.12.2006 tarih, 2003/97 Esas, 2006/115 Karar.**

madan o eylemden sorumlu tutulması, Anayasa'nın 38'inci maddesinin yedinci fıkrası gereğince olanaklı değildir¹¹⁵⁵,¹¹⁵⁶.

Bu madde ile örgüt yöneticilerinin işlenen suçtaki durumları araştırılmaksızın, doğrudan doğruya sorumluluklarına gidilmesi öngörülmektedir. Örgüt yöneticisinin, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç ile bağlantısı varsa, emir veya direktifi veriyse, suç planını yaptıysa, suça katıldıysa, suçu bizzat kendi işlediyse, suçun işlenmesine azmettirdiyse vs. bu durumda bu kişinin sorumluluğuna gitmek sorun yaratmaz. Zira, kişi burada aynı zamanda suçun faili veya suça katılan konumunda yer almaktadır, dolayısıyla işlenen suçtan ayrıca sorumludur. Ancak, bu kişinin suçla olan ilişkisini araştırmaya gerek duymaksızın, yalnızca örgüt içerisinde konumu nedeniyle (yönetici olması) işlenen tüm fiillerden doğrudan doğruya ayırım yapılmadan cezalandırılması cezaların şahsiliği ilkesine aykırılık teşkil etmektedir¹¹⁵⁷. Buna göre, örgüt üyesi kişinin fiilinden ötürü örgüt üyesi kişi yanında, fiilden haberi olsun veya olmasın, örgüt yöneticisi de cezalandırılmaktadır¹¹⁵⁸.

¹¹⁵⁵ **Any Mah. 6.3.2008 tarih, 2004/116 Esas, 2008/74 Karar.**

¹¹⁵⁶ Madde gerekçesi şu şekildedir: "Örgüt yapısı içinde, kendisine suç işlemek gibi örgütün amacına uygun bir görev verilen kişi bu görevini yerine getirmese, hemen yerine bir diğeri rahatlıkla ikame edilebilmektedir. Bu nedenle, örgütün yöneticisi konumunda olan kişiler, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak sorumlu tutulmalıdırlar".

¹¹⁵⁷ Örgütün faaliyeti zımında işlenen suçun icrasına bulunduğu katkının niteliğine bakmaksızın örgüt liderinin her halde bu suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulması gerektiği hususundaki iddia, örgüt liderinin esas sorumlu kişi olduğu ve dolayısıyla, örgüt mensupları arasında en tehlikelisini teşkil ettiği düşüncesine dayanmaktadır. Fakat bu düşünce isabetli değildir. Zira, örgüt lideri de olsa, bir suç ortağını müşterek fail olarak sorumlu tutarken, somut suç vakiasının işlenişine ilişkin icra ettiği fonksiyon dikkate alınacaktır. (Özgenç, Gazi Şerhi, s. 508); Ayrıca, madde örgüt lideri değil örgüt yöneticisinden bahsetmektedir. Örgüt yöneticisinin örgüt lideri olması zorunluluk arz etmemekle beraber, genel olarak örgütün bir lideri ve bunun yanında birden çok yöneticisi olduğu söylenebilir. Örgüt yöneticisinin örgütün tamamı üzerinde söz sahibi olduğunu ve hiyerarşik yapı içerisinde yetkisinin ve otoritesinin her alana dağıldığını söylemek her zaman mümkün olmaz. Dolayısıyla, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan ötürü, örgüt yöneticilerini peşinen cezalandırmayı öngören düzenleme yerinde değildir.

¹¹⁵⁸ **Hafizoğulları/Kurşun'a** göre, bu bir tür objektif sorumluluktur. Kanun, işlemediği bir fiilden ötürü kişiyi fail olarak cezalandırmakla, bunu ortaya koymaktadır. (Hafizoğulları/Kurşun, s. 41); Soyaslan'a göre de, böyle bir sorumluluk çok genel olup subjektif sorumluluk ilkesine aykırıdır. (Soyaslan, s. 453); Özgenç'e göre de, suç işlemek için oluşturulan örgütün yöneticisi durumundaki şahısların müşterek fail olarak sorumlu tutulabilmesi için, suçun işlenişine buldukları katkının sadece suçun planlanmasına münhasır kalmayıp, aynı zamanda suçun icrası üzerinde de etkide bulunması gerekir. Suçun işleniş planını yapmakla birlikte, icrasına herhangi bir katkısın bulunmayan örgüt yöneticilerinin müşterek fail olarak sorumlu tutulabilmesi için, icra planlarını yapmak gibi işlenen suçun hazırlık hareketlerinin yanı sıra, uzaktan da olsa, yönlendirmek, sevk ve idare etmek, talimatlar vermek suretiyle suçun icrasına katkıda bulunması gerekir. Yoksa, örgütün sadece yöneticisi olmak, örgüt mensuplarının örgütün amacına uygun olarak işledikleri suçlardan dolayı mutlaka müşterek fail olarak sorumlu tutulmayı gerektirmez. Fakat yazar, ardından şu görüşleri de ifade etmektedir: Örgütün işleyiş mekanizmasını kendi hakimiyeti altında tutan kişiler, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda, suçun işlenişine buldukları katkıya bakılmaksızın dolaylı fail olarak sorumlu tutulmalıdır. Suç örgü-

Ayrıca, tekrar belirtmek gerekir ki, maddenin örgüt yöneticileri hakkında getirdiği bu genel ve geniş anlamda sorumluluk karşısında, bir kişinin örgütün sadece üyesi mi yoksa örgüt yöneticisi mi olduğu hususunda dikkatli bir biçimde karar verilmelidir. Eğer kişinin örgüt yöneticisi olduğu hususunda bir şüphe mevcutsa, bu durumda kişinin bu nedenle cezalandırılması yoluna gidilmez. Böyle bir durumda, şüpheden sanık yararlanır. Aksi durumun getirdiği bir diğer tehlike de, örgüt yöneticisi olmadığı halde, bu sıfatı haiz olduğuna karar verilen kişi, hiçbir şekilde ilgisi olmasa dahi örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen tüm suçlardan ötürü sorumlu tutulacaktır. Başka bir ifadeyle, yalnızca örgüt üyesi olan kişi, hatalı biçimde örgüt yöneticisi olarak değerlendirilirse, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan da ayrıca cezalandırılacaktır. Bu nedenle, kişinin örgüt içindeki konumu dikkatli ve özenli bir şekilde değerlendirilmelidir.

4) Suç İşlemek Amacıyla Kurulmuş Olan Örgüte Üye Olma

Kanun suç işlemek amacıyla örgüt kurma veya yönetmenin dışında, örgüte üye olmayı aynı madde içerisinde ikinci fıkrasında düzenlemiş ve cezalandırmıştır. Bu suçun cezası birinci fıkradaki fiillerin cezasından daha düşük tutulmuştur. Kanun koyucunun düşüncesine göre, örgüt kurmak veya yönetmek örgüt üyesi olmaya nazaran daha nitelikli roller olarak kabul edilmekte ve daha ağır bir ceza öngörülmektedir. Ancak bu iki hal birbirinin ağırlaştırıcı veya hafifletici şekli olarak düşünülmemelidir.

Örgüte üye olmak fiilinden ne anlaşılması gerektiği hususunda doktrindeki bir görüşe göre, örgütü kuranlar ve yönetenler dışında kalmakla beraber örgütün amaçlarını ve araçlarını benimseyerek verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak örgüte üyeliği ifade etmektedir¹¹⁵⁹. Ancak bunun için örgüt faaliyetlerinin benimsenmesi, programın kabul edilmesi yeterli değildir. Kişinin örgüte bir katkı sağlaması gerekir. Bu katkının maddi bir katkı olması şart olmayıp; örgütün amaçları için kullanılması hususunda kişinin hazır olduğunun bilinmesi, örgütün bir parçası olduğunun

tünün bir güç, bir hakimiyet kaynağı olması ve örgüt içinde mevcut hiyerarşik yapı nedeniyle; teşekkül mensuplarının bir suç işlerken serbest iradeleriyle hareket ettiklerini söylemek, her zaman mümkün olmayabilir. (**Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 56).

¹¹⁵⁹ **Evik**, Cürüm, s. 382.

kabulü de örgütü güçlendiren bir katkı niteliğinde olduğundan örgüt üyeliği için yeterlidir¹¹⁶⁰. Örgüt üyesi tarafından bir görevin, fonksiyonun benimsenmesi halinde, üyelik nedeniyle cezalandırılmak için üstlenilen görevin somut olarak yerine getirildiğinin ispatı gerekmemektedir. Örgüt açısından gerektiğinde o kişinin kullanılabileceğini bilmek de örgütü güçlendirici bir katkıdır¹¹⁶¹. Örgütü kişi açısından güçlendirme ile yetinen bir hareket de üye olarak kabul edilmek için yeterli olacaktır¹¹⁶². Örgüte yapılan katkı maddi olabileceği gibi manevi, psikolojik bir katkı da olabilecektir¹¹⁶³.

Örgüt üyesinin örgüt adına, örgüt faaliyeti çerçevesinde bir suç işlemesi gerekmemektedir. Örgüte üye olma kendi başına ayrı bir suçtur. Şayet üyeliğin kabulü için, kişinin örgüt faaliyeti çerçevesinde bir suç işlemesi ya da bir suç faaliyetine katılması aranacak olursa, bu durumda suçun örgütün işleyeceği suçlardan bağımsızlığı söz konusu olmayacaktır. Örgüt üyesi, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan ötürü gerçek içtima kurallarına göre ayrıca cezalandırılacaktır.

¹¹⁶⁰ **Ingroia, Antonio**, *L'associazione di tipo mafioso*, Milano, 1993, s. 40'dan aktaran **Evik**, Cürüm, s. 382, 383.

¹¹⁶¹ **Ingroia**, s. 40'dan aktaran **Evik**, Cürüm, s. 383.

¹¹⁶² **Visconti**, "Il tormentato dammino del concorso esterno nel reato associativo" *Foro it.*, 1994, II, s. 565'den aktaran, **Evik**, Cürüm, s. 383.

¹¹⁶³ **Evik**, Cürüm, s. 383; *Karşı görüşte*, **Fiandaca**, örgütün hayatta kalmasına yönelik maddi bir faaliyetin gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmektedir. (**Fiandaca**, *Foro it.*, 1991, s. 475565'den aktaran, **Evik**, Cürüm, s. 383); Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verilen kararlarda: "1991-1992 yılında DHKP/C örgütüne giren, örgütsel çalışmalara katılan, bildiri dağıtan, pankart asılması için talimat veren ve asan, örgüte ait kitap ve dergileri lise öğrencilerine dağıtıp kendilerini yetiştirmelerini isteyen, kod adı alan, henüz örgüte girmemiş kişilere siyasi ve ideolojik bilinç vererek, onların bir takım kentsel eylemlere katılmalarını sağlamak suretiyle cesaretlerini geliştirmeye çalışan" (**YCGK**, **11.05.1999**, **103 E./ 107 K**); "PKK örgütünün alt birimine katılıp okulda örgüte adam kazandırma ve taban oluşturma faaliyetlerini yürüten, kod adı alan, üç kişinin öldüğü Cennet Mahallesi olaylarında eylem yerinin keşfini yapan, korsan gösteride pankart taşıyan, bir mağazaya molotof kokteyli atılması eylemine katılan" (**YCGK**, **19.06.2001**, **125 E/ 128 K**); "Yasadışı Hizbullah örgütüne 1991 yılında giren, ev toplantılarına katılıp eğitim çalışması yapan, örgüte özgeçmiş raporu veren ve bu suretle çeteye organik bağ kurup verilecek görevleri yapmaya hazır olduğunu bildiren" (**YCGK**, **26.06.2001**, **126 E/ 145 K**) sanık veya sanıkların eylemlerinin örgüt üyeliği kapsamında değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. (**Güven, Özcan/Yalvaç, Gürsel**, "Terör örgütüne üye olmak suçu", "Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi IGUL Direktörlüğü Terörle Mücadele Sempozyumu 20 Mart 2009, der: Prof. Dr. Feridun Yenisey", *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, , S: 55-59, *Mart-Nisan 2009*, s. 280); "Sanığın silahlı örgüt ile organik bağ içine girip kod adı almak iki ayrı camide örgütsel ders vermek, ders verirken yakalanmak şeklinde sübut bulan ve süreklilik, çeşitlilik arz eden eylem ve faaliyetlerinin silahlı örgüt üyeliği suçunu oluşturacağı gözetilmemesi, bozma sebebidir". (**Yar. 9. CD**, **20.06.2007**, **2007/5744 E**, **2007/5430 K**) (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları); "Sanığın örgütsel nitelikli ders alma, ders verme, silahlı nöbet tutma örgütün kitapçı sorumlusu olma gibi süreklilik ve çeşitlilik gösteren eylem ve faaliyetlerinin silahlı örgüt üyesi olma suçunu oluşturduğu ve sahte kimlikle yakalandığı tarihin suç tarihi olduğu kabul edilerek hukuki durumunun buna göre tayin ve takdiri gerekir". (**Yar. 9. CD**, **09.06.2008**, **2007/9258 E**, **2008/7446 K**) (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

Örgüte üye olma fiilini, örgüte kendi gücünü, enerjisini sunma, istendiği zaman kendisinden yararlanılabileceğini kabul etme şeklinde örgütü en azından potansiyel olarak güçlendirme şeklinde açıklamak da mümkün olabilir¹¹⁶⁴. Sadece örgüte sempati duymak, örgütün amaçlarını benimsemek örgüt üyeliği olarak kabul edilemez¹¹⁶⁵.

Diğer bir görüşe göre, örgüte üye olmaktan bahsedilebilmesi için, örgütün hayatta kalmasına fonksiyonel bir katkı sağlanmalıdır. Daha önceden kurulmuş bir örgüte, örgütün hayatta kalması veya amaçlarını gerçekleştirmesi için fiili bir katkı sağlayan kişi örgüt üyesi olarak kabul edilmelidir. Örgüte henüz herhangi bir katkı sağlamaksızın sadece üye olarak kabul edilmek, örgütün emrinde hazır bulunduğunu ifade etmiş olmak üyelik olarak kabul edilemez¹¹⁶⁶.

Kişinin örgüt içinde gerçekleştirdiği rol ne olursa olsun norm tarafından korunan hukuksal değeri ihlal edecek şekilde örgütün varlığına veya güçlendirilmesine nedensel açıdan değer taşıyan somut bir katkı sağlanması gerekir¹¹⁶⁷.

Kanaatimizce, kişinin örgüt üyesi olduğunu kabul edebilmek için, kişinin o örgütün bir parçası olduğunu, örgütte bir fonksiyon üstlenebilecek bilince sahip olduğunu, verilecek görevlere hazır olduğunu, maddi olmasa da varlığıyla örgüte manevi bir katkı sağladığını ortaya koymak gerekir. Kişinin örgütün varlığı için olmazsa olmaz bir role sahip olması şart değildir. Başka bir ifadeyle, bu üye olmaksızın örgütün varlığına devam edemeyeceğini söylemeye, örgüt üyesinin böyle bir konuma sahip olduğu ispatlamaya gerek yoktur. Örgüt üyesi örgütün kurucu unsuru değildir. Ancak örgüt üyeleri, örgüt için vazgeçilmez olmasalar da, örgütün önemli parçalarıdır. Kişinin maddi bir katkı sağlamak suretiyle örgüt üyeliğine kabulü şart değildir. Örgüte üye olarak giren bir kişi, daha sonra da örgüte maddi katkı sağlayabilir. Kişi henüz maddi bir katkı sağlamaksızın yakalansa dahi, eğer kişinin örgütsel bağı, örgüte üyeliği saptanabiliyorsa kişi örgüt üyeliğinden cezalandırılacaktır. Bu nedenle başından itibaren maddi katkıyı aramak gerekli değildir. Bu anlamda, suç işlemek ama-

¹¹⁶⁴ **Evik**, Cürüm, s. 383.

¹¹⁶⁵ **Turone, Giuliano**, *Il delitto di associazione mafiosa*, Milano, 1995, s. 301'den aktaran, **Evik**, Cürüm, s. 383; İtalyan mahkemelerinin kararlarında bu durum şu şekilde ifade edilmiştir: Minimum katkı, üye olma, örgüte ve programa bilerek katıldığının kabulü (yemin edilmesi) hiç şüphesiz örgütü potansiyel olarak güçlendirir, varlığına katkı sağlar. (Palermo Ağır Ceza Mahkemesi'nin 16.12.1987 tarihli karar için bkz. *Foro it.*, 1989, II, s. 82 vd; **Evik**, Cürüm, s. 383).

¹¹⁶⁶ **Insolera**, *L'associazione per delinquere*, s. 203'den aktaran, **Evik**, Cürüm, s. 384.

¹¹⁶⁷ **Evik**, Cürüm, s. 384.

cıyla kurulmuş bir örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmak örgüt üyeliğini ifade eder¹¹⁶⁸. Örneğin kişi, strateji ve gruplara sızma, ajanlık yapma konusundaki kabiliyeti nedeniyle örgüt üyesi olarak kabul edilmiştir. Örgütün böyle bir üyeye sahip olduğunu bilmesi ve onu istediği zaman kullanabileceğinin farkında olması örgütü güçlendiren bir katkı niteliğindedir ve salt bu nedenle henüz kişi bir örgüt faaliyetine katılmamış olsa dahi örgüt üyesi olarak cezalandırılacaktır.

Örgüt üyelerinin mutlaka amaca ulaşmak için gerçekleştirilen suç faaliyetlerine bizzat katılmaları gerekmez. Üyeler arasında bilgi alışverişi, haber, istihbarat toplama, lojistik destek sağlama, örgütsel planlara katkı sağlama ve benzeri faaliyetleri örgütsel bağ içerisinde gerçekleştiren kişiler de örgüt üyesi olarak kabul edilirler. Kişi örgüt üyesi olduğunun bilincinde olarak, örgütün varlığını sürdürmesi ve hedeflerine ulaşması için verilecek her türlü emire ve direktiflere açıktır. Örgüte bağlı, örgütün amaçları doğrultusunda, örgüt için faaliyet göstermektedir. Ancak örgüte üyelik bilincinin de süreklilik arz etmesi, belirli bir suç için ya da belirli bir süreyle sınırlı olarak mevcut olmaması gerekmektedir.

Kişi, örgütün kurucusu veya yöneticisi ise, örgüt üyeliğinden ayrıca cezalandırılmayacaktır. Kurucular veya yöneticiler de örgütün aynı zamanda üyesidirler. Ancak bu kişilerin örgütsel yapı içerisinde sahip oldukları mevki ve etkinliklerinden hareketle ellerinde mevcut güç ve yetkileri karşısında bu kişiler basit örgüt üyeliğinden daha ağır bir cezalandırılmayla karşı karşıyadırlar.

Örgüte üye olabilme konusunda ise farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, örgüte üye olmak için örgütün organları tarafından kişinin üye olarak kabul edilmesi gerekir¹¹⁶⁹. Diğer görüşe göre, örgüte katılmak için örgüt yöneticilerinin rızasının varlığına gerek yoktur. Tek taraflı iradeyle örgüte katılmak mümkündür¹¹⁷⁰.

Örgüte kendiliğinden üye olunabileceği yönündeki görüşe katılmadığımızı belirtmek isteriz. Zira, toplum için tehlike olarak kabul edilen suç örgütlerinin yapılarında gevşek dahi olsa hiyerarşik bir yapılanmanın varlığını kabul etmek gerektiğinden bahsetmiştik. Her örgütün kendisine özgü bir yapılanma şekli olmakla beraber, örgütün sürekliliğini koruyabilmesi, varlığını devam ettirebilmesi bakımından birta-

¹¹⁶⁸ **Toroslu**, Özel Kısım, s. 265; **Soyaslan'a** göre, örgütte yapılan işbölümü nedeniyle belli görevleri üstlenmeyi kabul eden kişi, örgüt üyesidir. (**Soyaslan**, s. 456).

¹¹⁶⁹ **Evik**, Cürüm, s. 383.

¹¹⁷⁰ **Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 53.

kım önlemlerin alınması söz konusu olmaktadır. Örgüt içi disiplinin söz konusu olmadığı bir örgütün güçlü bir örgütsel bağa sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Örgütsel yapılanma içinde yöneticinin varlığı ve konumu önemlidir. Örgüt yönetimi ya da tek bir yöneticisi var ise bu kişi, örgütün devamlılığının sağlanmasında, örgütün amacına ulaşmasında, örgütsel faaliyetlerin yürütülmesinde söz sahibidir. Buradan gelen direktifler doğrultusunda faaliyetlerin gerçekleştirilmesi söz konusu olmaktadır. Bu, örgüt üyelerinin bağımsız hareket edemeyecekleri anlamına gelmemekle beraber, üst makamların aldığı kararların uygulanması esas kabul edilmektedir. Bu nedenle, örgütün yönetim organlarından bağımsız olarak örgüte üye kabulünün varlığını kabul etmek gerçeklerle bağdaşmaz. Kişi örgüt üyesi olmak konusunda istekli olabilir. Ancak, bu isteği kabul görmediği sürece, kişinin kendi başına örgüt üyesi olması düşünülemez¹¹⁷¹. Kişinin kendisini örgüte kabul ettirebilmesi gerekmektedir. Örgüte üye olmayı istemek veya örgüte bir katkı sağlamak örgüt üyeliğinin varlığını kabul için yeterli değildir. Böyle bir katkı ancak dışarıdan bir katkı olacaktır¹¹⁷². Aksi takdirde, örgüte zarar vermek isteyebilecek kimselerin de, hiçbir onaya gerek olmaksızın örgüt içine dahil olmaları ve örgütün yapısına ve varlığına zarar vermeleri kolaylaşacaktır. Bununla beraber, üyeliğin bir form doldurma ya da başka biçimde şekli bir prosedüre sahip olması şart değildir¹¹⁷³. Bu tür örgütlerin gizli olarak faaliyet yürüttükleri düşünüldüğünde form doldurma gibi şekli uygulamaların varlığı gerçekçi de olmaz. Ancak bunun dışında, üyeliğe kabulde yemin ettirme, biat etme, el öpme gibi törenlerin, kültürlerin ve geleneklerin süregeldiği örgütlerin olabileceğini de belirtmek gerekir. Üyelik için bahsedilen onayın yazılı olması gibi bir zorunluluk da aranmamalıdır. Kişinin örgüte kabulü gerekli ve yeterlidir.

¹¹⁷¹ Örgüte üye olma hareketi için örgütün niteliklerini bilerek üye olmayı istemek ve örgüte bir katkı sağlamak yeterli değildir. Suç ortaklığından farklı olarak, örgütlü suçlarda üye olma, tek yanlı, kendiliğinden olamaz. Üye olmak için örgütün organları tarafından kişinin üye olarak kabul edilmesi gerekir. Ancak örgüte üye olarak katılmanın herhangi bir şekilde, bir törenle olması gerekmez, fiilen gerçekleşmesi yeterlidir. Ancak örgüt lehine (çok önemli olmayan) bir faaliyeti gerçekleştirmeye kabul edilmiş, organizasyonun dokusuna katılmış olması gerekir. (Evik, Cürüm, s. 384, 385); Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 10.06.2008 tarih 270 E/ 164 sayılı kararında, "Failin salt silahlı örgüte ilgi duyması, örgüte katılmak için zemin arayışına girmesi, bu amaçla kendisini örgüte ulaştırabilecek kişilerle temasa geçmeye çalışması ve örgüt mensuplarıyla görüşüp buluşmadan, salt örgüte katılmak amacıyla başka bir bölgeye yolculuk yapması eylemlerinin silahlı örgüt üyeliği suçunun oluşumu için yeterli olmadığı" belirtilmiştir. (YCGK, 10.06.2008, 270 E/ 164 K), (Güven/Yalvaç, s. 280).

¹¹⁷² 5237 sayılı TCK, örgüte üye olmamakla beraber örgüt adına suç işleyenleri ve hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım edenleri örgüt üyesi olarak cezalandırmaktadır.

¹¹⁷³ Özgenç, Suç Teşekkülü, s. 53.

Ne var ki, 220'nci maddenin gerekçesinde bunun aksi bir açıklamaya yer verilmiştir. Buna göre, örgüte üye olmak fiili bir katılmadır. Örgüte üye olmak için örgüt yöneticilerinin rızasının varlığına gerek yoktur. Tek taraflı iradeyle de katılmak mümkündür.

Örgüt kurulduğu anda, kişinin örgütteki rolünü bilmesi şartıyla, örgüte üyelik mümkündür¹¹⁷⁴. Örneğin, örgütün kurulma aşamasında, örgütün 3 kurucusu, 4 yöneticisi, 10 tane de üyesi olabilir. Böylece örgüt kurulduğu anda, örgüte üye olma suçunun gerçekleşmesi de mümkündür. Ancak örgüt henüz kurulmadan örgüte üyelik söz konusu değildir. Zira, var olmayan bir örgüte üye olunması düşünülemez. Bunun yanı sıra, örgüte sonradan katılmak da mümkündür¹¹⁷⁵. Zira, örgütün zaman içinde faaliyetlerini gerçekleştirmek adına bünyesine kişileri katması, kişi sayısını artırması muhtemeldir. Bu durumda kişi, örgüte üye olduğu anda suç gerçekleşmiş olacaktır. Cezalandırılan hareket “örgüte üye olma”dır.

Örgüt üyelerinin birbirlerini tanımaları şart değildir. Suç örgütlerinin çok geniş bir çevrede faaliyet göstermeleri olasıdır. Bu anlamda, örgütün çeşitli kollara, birimlere, bölgelere vs. ayrılması da söz konusudur. Yine, bu tür örgütlerin çok fazla sayıda üyeye sahip olmaları da mümkündür. Bu nedenle her zaman için örgüt üyelerinin birbirlerini tanınması gerektiği söylenemez. Ayrıca, örgüt üyelerinin örgütün kurucularını, yöneticilerini tanınması da şart değildir. Zira, dışa karşı korunma mekanizmasının bir gereği olarak kimi zaman emirler üyelere araçlar vasıtasıyla iletilmekte, örgüt üyelerinin örgütün üst kademesiyle bağlantısı ve ilişkisi kesilmektedir. Ancak kişinin, belirtilen nitelikte bir örgüte, kendisiyle beraber başka kişilerin de var olduğunu bilerek katılması gerekir¹¹⁷⁶. Başka bir ifadeyle kişi kanuni tanımda belirtilen unsurlara haiz en az üç kişiden oluşan ve kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgüte katıldığını bilmeli ve istemelidir.

¹¹⁷⁴ *Karşı görüş:* **Toroşlu**'ya göre, maddenin bu fıkrası ile, daha önce başkaları tarafından 220. maddede öngörülen şekilde suç işlemek amacıyla kurulan örgüte sonradan üye olmak fiili cezalandırılmaktadır. (**Toroşlu**, Özel Kısım, s. 265); Yine, **Soyaslan**'a göre, burada fail örgüte sonradan katılmakta, diğer üyelerle beraber örgütün amacı doğrultusunda faaliyet göstermeyi kabul etmektedir. (**Soyaslan**, s. 456); Bu görüşe katılmadığımızı belirtmek isteriz; zira örgütün kurulmasıyla birlikte örgütün tüm mensuplarının kurucu veya yönetici olduğunu söylemek her zaman için mümkün değildir. Daha en başından örgütü oluşturan bir takım kişilerin örgütün yalnızca üyesi oldukları, bu kişilerin örgüt içindeki konumlarının örgüt üyesi olarak belirlendiği söylenmelidir.

¹¹⁷⁵ **Evik**, Cürüm, s. 385.

¹¹⁷⁶ **Evik**, Cürüm, s. 385; **Alacakaptan**, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 28.

Örgütün cezaevinde kurulması mümkün olduğu gibi, örgüt üyeliğinin cezaevinde gerçekleşmesi, mahkumların örgüte üye olarak kabulü ve bu kişilerin cezaevinden çıkmalarının ardından örgüt üyeliğine devam etmeleri de muhtemeldir. Bu durumda kişinin cezaevinde veya cezaevi dışında örgüte üye olduğunu, örgütün bir parçası olduğunu, örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde yer aldığını gösterecek nitelikte ispat vasıtalarına ihtiyaç vardır. Örgütün negatif özelliklerini, değerlerini onaylama, örgüt liderine saygı duyma tek başına üye olma olarak kabul edilemez¹¹⁷⁷.

5) Örgüte Üye Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşleme

5237 sayılı TCK getirdiği düzenlemeyle beraber, örgüt adına suç işleyen kişilerin örgüt üyesi olmasalar dahi örgüte üye olmak suçundan ceza alacaklarını öngörmektedir. Buna göre, örgüt adına tetikçilik yapan kişinin durumu buna örnek gösterilebilir¹¹⁷⁸. Kişi örgütün hiyerarşik yapılanması içerisinde bir görev üstlenmiş değildir. Mesela, suç dosyası kabarık olan bir kişi, örgütün amacının gerçekleştirilmesi için işe yarayacak niteliklere sahipse, örgüt bu kişiden belirli bir suçu işlemesini isteyebilir. Örneğin, örgüt mensubu olmayan bir kişi, örgütün klasik faaliyetlerinin yanında, rakip bir örgüt üyesini ya da liderini öldürebilir. Bu durumda bu kişi, hem kasten öldürme suçundan, hem de örgüte üye olma suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Buna göre, kişinin suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olmaması ve ayrıca örgüt adına suç işlemesi gerekmektedir. Örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, hem işlediği suçtan, hem de örgüte üye olmak suçundan ötürü cezalandırılacaktır¹¹⁷⁹. Kanun, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişiye örgüt üyesi sıfatı vermemekte; onu örgüt üyesi olarak değerlendirmekte, ancak örgütün amaçlarına katkı sağlayacak bir suç işlemesi nedeniyle onu ayrıca örgüt üye olmak suçundan cezalandırmaktadır.

¹¹⁷⁷ Evik, Cürüm, s. 385.

¹¹⁷⁸ Toroslu, Özel Kısım, s. 265.

¹¹⁷⁹ “Sanığın silahlı terör örgütünün amacı doğrultusunda ve yaptığı eylem çağrısı üzerine organize edilen korsan gösteriye katılmak, göstericilerin önünde yer alıp, bizzat polise taş atmak, “Yaşasın Başkan...”, “TC’nin ... Yıldırılmaz Bizleri” şeklinde sloganlar atmak, polisler taş atan grup içinde yer almak suretiyle; örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlediği tüm dosya kapsamından anlaşılacakla, hem silahlı örgüt üyesi olmak suçundan hem de suç oluşturan fiilleri nedeniyle ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği...” (Yar. 9. CD, 2.4.2007, 2007/2182 E, 2007/2728 K), (www.kazanci.com, 22.01.2009); .

Örgüt adına suç işlemekten bahsedilebilmesi için suçun örgütün bilgisi ve istemi doğrultusunda işlenmesi gerekir¹¹⁸⁰. Bu anlamda örneğin, bir kimsenin örgüte kabul edilebilmek adına, örgütün bilgisi ve isteği doğrultusunda suç işlemesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu durumda kişi hem işlediği suçtan, hem de örgüte üye olma suçundan ötürü cezalandırılacaktır. Suç örgütleri, bünyelerine eleman katmadan evvel bu kişilerin yeteneklerini, niteliklerini, güvenilirliklerini, sadakatlerini, kararlılıklarını vs. denemek ve kişiyi birtakım testlere tabi tutmak yöntemini tercih edebilirler. Bu halde, kişinin henüz örgüte üye olmaksızın örgüt adına suç işlemesi durumu ortaya çıkacaktır.

Soyaslan'a göre, kanun bu suçta suç işleyeni tek taraflı olarak şerik, suça iştirak eden saymıştır. Kişi başkalarının kurduğu örgütü manevi olarak benimsemiş, hareketleriyle bunu teyid etmiştir¹¹⁸¹. Kişi örgütün amaçları çerçevesinde gerçekleştirmeyi planladığı suçu ya da suçları örgüt adına örgüte üye olmadan gerçekleştirmektedir. Bu durumda kişinin kurulmuş olan bir örgütün faaliyetlerine katılarak bu örgüte iştirak ettiği söylenebilir. Ancak, bu durumda iştirak hükümleri değil, TCK m. 220/6 hükmü uygulanacaktır.

Kişi, örgüt adına işlenen suçta fail değil de şerik (azmettiren ya da yardım eden) konumundaysa, bu suç bakımından iştirak hükümleri doğrultusunda suça katılımına göre ceza alacaktır. Örneğin, örgüt üyesi olmayan kişi örgüt adına işlenen dolandırıcılık suçuna azmettiren konumundaysa; hem örgüt üyesi olmaktan hem de suça azmettirmeden ötürü ceza alacaktır.

6) Örgüt İçindeki Hiyerarşik Yapıya Dahil Olmamakla Birlikte, Örgüte Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme

765 sayılı TCK örgüt mensuplarına yardım etme suçunu ayrı bir maddede (m. 314) düzenleyerek cezalandırmıştı. Buna göre, 313'üncü madde uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak veyahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenlere ceza verilmekteydi.

¹¹⁸⁰ YCGK, 4.3.2008, 2007/9-282 E, 2008/44 K, (www.kazanci.com, 22.01.2009); Any Mah. 31.03.1992, 1991/18 E, 1992/20 K.

¹¹⁸¹ *Soyaslan*, s. 456.

5237 sayılı TCK ise bu konuda yeni bir düzenleme ihdas etmiş, örgüte yardım etmeyi “suç işlemek amacıyla örgüt kurma”yı düzenlediği 220’nci maddenin içerisinde düzenlemiş ve bu suçu işleyenlerin örgüt üyesi olarak cezalandırılacaklarına hükmetmiştir. Buna göre, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır¹¹⁸².

765 sayılı TCK “örgüt mensupları”na yardımdan bahsederken, 5237 sayılı TCK “örgüte” yardım ifadesini kullanmaktadır¹¹⁸³. Bu iki kavramın ifade ettikleri şey aynı değildir. Örgüt ve örgüt mensupları aynı kavramı ifade etmediklerine göre, 765 sayılı TCK döneminde örgütün amaçlarını gerçekleştirebilmesi için örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek, para, malzeme vs. temin etmek gibi yardımlar bir suç oluşturmamaktaydı. Bu yardımlar eğer işlenen bir suça ilişkin ise, işlenen suçlara iştirak olarak değerlendirilecek, bunları yapan kişilerde somut suçlardan ötürü şerik sıfatıyla sorumlu tutulacaklardı¹¹⁸⁴.

5237 sayılı TCK ise “örgüte bilerek ve isteyerek yardım”ı cezalandırmaktadır. Suçun faili herkes olabilir. Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden herkes suçun faili olabilir. Ancak, bu suçun oluşabilmesi, kişinin suçun faili olarak değerlendirilebilmesi için kişinin örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmaması, örgüt üyesi olmaması gerekir. Söz konusu yardım örgütün dışından bir kişi tarafından, dışarıdan yapılmalıdır. Eğer kişinin örgüt üyesi olduğundan bahsedilebiliyorsa, ayrıca bu hükmün uygulanması söz konusu değildir. Bu durumda kişi zaten örgüte üye olmak suçundan ötürü cezalandırılacaktır. Diğer bir anlatımla, kanun burada da örgüt içerisindeki hiyerarşik yapıya dahil olmadan, örgüte

¹¹⁸² “Sanığın süreklilik, çeşitlilik gösteren eylem ve faaliyetlerinin silahlı örgüt üyeliği suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olmuştur. Sanık hakkında lehe yasa değerlendirmesi yapılırken, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler bu suç açısından da aynen uygulanır ve örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi örgüt üyesi olarak cezalandırılır hükümleri karşısında anılan maddelerin amaç ve kapsamı da nazara alındığında, sanığın konumunun Ceza Kanunu’nun 314/2. maddesine uyduğu hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmelidir”. (Yar. 9 CD, 27.04.2006, 2005/6358 E, 2006/2478 K) (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

¹¹⁸³ Ayrıca, 765 sayılı TCK döneminde, usul ve fürudan olan hısımlarından veya karı veya koca veya kardeşinden birine barınacak yer gösteren veya yiyecek veya içecek sağlayan kişi hakkında hükmedilecek cezaların indirileceği yönünde bir hafifletici hüküm söz konusuydu. Yine yardım suçunun, dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa cezaların ağırlaştırılması söz konusuydu. 5237 sayılı TCK ise, hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunda bu tür bir ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep öngörmemiş, suçun işlenmesi durumundan faillere örgüt üyesi olarak ceza verileceğini düzenlemiştir.

¹¹⁸⁴ Özgenç, s. 284.

bilerek ve isteyerek yardım eden kişiye örgüt üyesi sıfatını yüklememekte; onun örgütün üyesi olmadığını vurgulamakta; ancak gerçekleştirdiği yardım nedeniyle onu örgüt üyesi olmanın cezası ile cezalandırmaktadır.

Suç örgütüne üyelik halinde, bir devamlılık söz konusu olmaktadır. Üye olan kişi, örgüt ile organik bir bağlantıya geçmekte, örgüte hakim olan hiyerarşik yapı içerisinde yer almaktadır. Yardımda bulunmada ise, örgüte yardımda bulunanın örgütle bir bağı söz konusu değildir. Bu yardım, arızidir, devamlılık arz etmez¹¹⁸⁵. Eğer kişinin örgüte yardımı devamlılık arz ediyorsa ve kişinin örgütle bir bağı, ilişkisi varsa, kişinin örgüt üyesi olup olmadığı hususu değerlendirilmelidir. Zira, örgüt üyelerinin mutlaka bir suç faaliyetinde yer alması şart değildir. Örgütsel bağ içinde, örgütün ihtiyaçlarını temin eden, örgüte bilgi sağlayan kişilerin de örgüt üyesi olması söz konusu olabilir. Bu nedenle kişinin örgüt üyesi mi olduğu; yoksa örgüt üyesi olmamakla birlikte (örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmadığı) örgüte yardım mı ettiği hususunun tespiti önemlidir.

Örgüte yardım; silah temini, yiyecek ve içecek verme, örgüt ihtiyaçları için yer tahsis etme, örgüte mali destek verme, her türlü lojistik imkan sağlama vs. olarak değerlendirilebilir¹¹⁸⁶. Yardımın maddi bir yardım olması da şart değildir. Örneğin suç örgütüne belli bir hususta bilgi ve belge temini de yardım olarak dikkate alınmalıdır¹¹⁸⁷. Yardımın örgüte yapılması gerekmektedir. Kanun örgüt mensuplarına değil, örgüte yardımı suç saymıştır.

¹¹⁸⁵ Özgenç, Suç Teşekkülü, s. 56.

¹¹⁸⁶ Soyaslan, s. 456; “Tüm dosya kapsamından sanığın fotoğraf çekmekten ibaret eyleminin örgüte yardım suçunu oluşturmayacağı, hukuki durumun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi”. (Yar. 9. CD, 28.12.2006, 2006/6167 E, 2006/7822 K), (Tosun/Artuç, s. 1912).

¹¹⁸⁷ Özgenç, Suç Teşekkülü, s. 55; Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun vermiş olduğu bir karardaki ifadeler şu şekildedir: “3713 sayılı Yasanın suç tarihinde yürürlükte bulunan 7/2. maddesinde; “örgüt mensuplarına yardım edenlere veya şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca” cezalandırılacağı belirtilmiştir,

5237 sayılı TCY’nın 220/7. maddesinde ise; <örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.> hükmüne yer verilmiş, terör örgütüne üye olmak ise aynı Yasanın 314/2. maddesinde yaptırıma bağlanmıştır.

3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi ile 5237 sayılı TCY’nın 220/7. maddesinin unsurları benzerlik arz etmekte ve bir kısım fiiller her iki maddede de düzenlenmiş bulunmakta ise de, uygulamada benimlenen en ayırıcı ölçüt yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY’nın 220/7. maddesi kapsamında, maddi nitelikte olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.

Amacı Türkiye Cumhuriyetinin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını silahlı mücadele vererek devlet idaresinden ayırıp bu bölgede Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir Kürt devleti kurmak

Maddede, örgüte yardımdan bahsedilmekte, örgüt mensuplarına yardıma ilişkin bir düzenleme getirilmemektedir. Dolayısıyla yardımın örgüte yapılması gerekmektedir. Mensuplara yapılan yardım, ancak örgüte yardıma yönelikse bu suç olacaktır. Buna göre, bir suç örgütü mensubunun yarasını tedavi etmek kanunun yasakladığı yardımı oluşturmaz¹¹⁸⁸.

Yine bu anlamda, hasta veya yaralı bir örgüt mensubunun iyileşmesi için tıbbi müdahalede bulunulması halinde söz konusu suç oluşmasa da¹¹⁸⁹, kişinin suç örgütüne bilerek ve isteyerek gerekli sıhhi malzeme temin etmesi ya da depolaması örgüte yardım suçunu oluşturacaktır.

Kanun örgüte yardımın devamlılık arz etmesini aramamaktadır. Buna göre, kişi örgüte bir kez dahi bilerek ve isteyerek yardımda bulursa (eylemin örgüte yardım niteliği taşıması şartıyla) suçun oluşması söz konusu olacaktır¹¹⁹⁰.

Hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, ayrıca örgüt faaliyeti çerçevesinde bir suç işlerse ya da suça katılırsa, bu suç nedeniyle ayrıca cezalandırılacaktır. Örgüte bu yoğunlukta katkı sağlayan bir kimsenin, örgüt mensubu olup olmadığı, örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde yer almadığı konusunda yapılacak tespit ise -eldeki delillerin şüpheden sanık yararlanır ilkesi göz önünde bulundurularak ve sanık lehine olan deliller dikkate alınmak suretiyle delillerin serbestçe değerlendirilmesine ilişkin ilke ve kurallar çerçevesinde mahkemeye aittir.

Bu suçun düzenlenmesiyle birlikte, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgüte yardım etmek fiilinin varlığı durumunda; Ceza Kanunu'nun suça iştiraki düzenleyen genel hükümlerinde mevcut suça "yardım etme"ye ilişkin hüküm değil, TCK m. 220/7 hükmü uygulanacaktır.

5237 sayılı TCK örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme fiilini 220'nci maddede içerisinde düzenlemiştir; bu nedenle bu hususta kanunda ayrı bir hükmün getirilme-

olan PKK terör örgütü elebaşının yakalanması üzerine, örgüt tarafından Kürdistan Demokratik Konfederalizm önderi olarak kabul edilen Abdullah Öcalan'ı sahiplenme kampanyası çerçevesinde sanıkların örgütün ve amacının toplum içinde benimsenmesini sağlamaya yönelik olarak; <ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistan'da sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyor ve kabul ediyorum> ibarelerini içeren bildirimleri imzalatmaktan ibaret eylemleri, nitelik ve yoğunlukları da dikkate alınmak suretiyle 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. (YCGK, 12.2.2008, 2007/9-230 E, 2008/23 K.), (www.kazanci.com, 22.01.2009).

¹¹⁸⁸ Toroslu, Özel Hükümler, s. 265, 266.

¹¹⁸⁹ Özgenç, Suç Teşekkülü, s. 55.

¹¹⁹⁰ Özgenç, Suç Teşekkülü, s. 56.

sine gerek duymamıştır. Buna göre, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.

220'nci maddenin başlığı "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" olarak tercih edilmiştir. Ancak ifade etmek gerekir ki, bu başlık maddenin düzenlediği suç tiplerini karşılaması bakımından yetersizdir. Zira, madde ile getirilen hükümler ve cezalandırılan suçlar dikkate alınırca, bu başlık tüm bu suçları kapsar nitelikte değildir.

F) Manevi Unsur

Failin sorumlu tutulabilmesi için, ceza normunda yasaklanan fiilin gerçekleştirilmesi yetmez, ayrıca haksızlık teşkil eden bu fiil ile kişi arasında manevi bir bağın da bulunması gerekir¹¹⁹¹. Bu ise suçun manevi unsurunu ifade etmektedir.

5237 sayılı TCK'nın 21'nci maddesine göre, "Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir". Bu hükümlerle beraber, TCK'ya göre bir suçun gerçekleşebilmesi için gereken esas manevi unsurun "kast" olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Zira, kanunun 22'nci maddesine göre, "*taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır*". Buna göre, kanunun suç saydığı fiillerin oluşması bakımından kast asıl, taksir ise istisnadır.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kasten işlenebilen bir suçtur¹¹⁹². Suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir. Maddede belirtilen hareketler ancak kasten gerçekleştirildiği takdirde bu suçun oluşması mümkündür. Bu nedenle, örgüt kurma veya yönetme, örgüte üye olma, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte yardım etme fiillerinin bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi gerekir. Buna göre, kişi kendisinden başka aynı amacı güden en az iki kişinin daha var olduğunu bilerek çeşitli suçları işlemek amacı taşıyan bir örgütü kurmak veya böyle bir örgütü yönetmek, bu örgüte üye olmak iradesine sahip olmalıdır¹¹⁹³.

¹¹⁹¹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 450.

¹¹⁹² Evik, Cürüm, s. 385; Soyaslan, s. 455; Önder, s. 430; Sancar, s. 152; Alacakaptan, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 27; Özgenç, s. 278; Toroslu, Özel Kısım, s. 263.

¹¹⁹³ Toroslu, Özel Kısım, s. 263; Kişi, örgütün bir parçasını oluşturma iradesine sahip olmalıdır. (Sancar, s. 152).

Suçun kasten işlenebileceğini belirttikten sonra, genel kast-özel kast arasında bir ayırım yapılması gerekir. Kanunun sadece maddi fiilin bilinçli ve iradi olmasını yani bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesini yeterli kabul ettiği, suçun varlığı için faili harekete geçiren amacın önem taşımadığı hallerde genel kasttan bahsedilmektedir. Buna karşın, kanunun maddi fiilin bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesinden başka, failin özel bir amaçla hareket etmesini gerekli kıldığı durumlarda özel kasttan söz edilir¹¹⁹⁴. Kural olarak suçun manevi unsurunun gerçekleşmiş sayılabilmesi için genel kast yeterli iken; kanun koyucu bazı hallerde genel kasta ek olarak failin cezayı gerektiren fiilin işlenmesi anında özel bir amaç gütmesini şart koşmuştur. Bu halde, saik, suçun manevi unsurunun gerçekleşmesi bakımından aranan bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Saik veya amacın yokluğu suçun unsurunun yokluğu anlamına gelecek ve suç oluşmayacaktır¹¹⁹⁵. Burada failin amacı (saiki) suçun işlenmesine neden olan gerekçedir¹¹⁹⁶. Yasal tanımda failin belirli bir amaç veya saikle hareket etmesinin arandığı suç tiplerinin olası kastla¹¹⁹⁷ işlenemeyeceğini de belirtmek gerekir¹¹⁹⁸.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma özel kast ile işlenebilecek bir suçtur¹¹⁹⁹. Bir görüşe göre ise, bu suçun işlenmesinde genel kast yeterlidir. Hatta gayrimuayyen kast dahi suçun oluşması için yeterli sayılacaktır¹²⁰⁰. Kanaatimizce de, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu *özel kast* ile işlenebilir. Kanun hükmüne göre, örgütün “kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla” kurulması gerekmektedir. Kişinin kastı sadece bir örgüt kurma veya bunu yönetmekten ibaret olmayıp; kişi aynı zamanda bu örgütün suç işlemek amacına yönelik olduğunu bilmelidir¹²⁰¹. Bireylerin

¹¹⁹⁴ **Toroslu**, s. 188.

¹¹⁹⁵ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 470.

¹¹⁹⁶ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 470.

¹¹⁹⁷ 5237 sayılı TCK m. 21/2’ye göre, “Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır”.

¹¹⁹⁸ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 472; **Öztürk/Erdem**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 249.

¹¹⁹⁹ **Toroslu**, Özel Kısım, s. 263; **Alacakaptan**, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 28; **Evik**, Cürüm, s. 385; **Sancar**, s. 152; **Hafızoğulları/Kurşun**, s. 39; **Soyaslan**, s. 455; Özel kasta ilişkin olarak bkz. **Erem, Faruk**, “Ümanist Doktrin Açısından Özel Kast”, (**Özel Kast**), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: XXVI, S: 1-2, Y: 1969, s. 1 vd.

¹²⁰⁰ **Önder**, s. 430.

¹²⁰¹ **Sözüer**, Organize Suçluluk, s. 101; Birden fazla suç işlemek amacıyla örgütlenme (birden fazla kimsenin belirli amaç etrafında birleşmesi ya da örgütün organize yapısına katılma) ve söz konusu suç programını gerçekleştirmeye katkı sağlama (ya da örgütte kendisine verilen görev hakkında) bilinç ve iradesi şeklinde ifade edilen özel kasttır. Suç işlemek amacıyla örgütlenme manevi unsur sayesinde suç ortaklığından ayırt edilmektedir. Her bir üyenin amaç suçun gerçekleştirilmesinden bağımsız

şuurlu ve özgür bir biçimde bir araya gelmek idealleri ve varlığı yeterli değildir; aynı zamanda, birleşmenin birden çok suç işleme saikiyle istenmiş olması gerekir. Bu irade, örgütün tüm üyeleri açısından eşit ve ortak olmalıdır¹²⁰².

Örgüt üyesi, aynı amacı paylaşan en az iki kişinin daha mevcut olduğu bilincine sahip olmalı, bunu bilmelidir¹²⁰³. Yani bir teşekkülün ya da cemiyetin ya da kulübün bir üyesi olduğunu bilmesi ve bunu istemesi gerekir¹²⁰⁴. Kişinin bir örgütün mensubu olduğunu bilmesi ve istemesi yetmez; aynı zamanda, kişi, mensubu olduğu örgütün devamlılık arz eden nitelikte belirsiz sayı ve türde suçlar işlemek amacıyla teşkil edildiğini de bilmesi ve bunu istemesi gerekir.

Süreklilik ve belirsiz sayı ve türdeki suçları işleme kastı, suçun basit suç ortaklığı ile arasındaki farkı ortaya koyması bakımından önemlidir. İtalyan Yargıtayının çeşitli kararlarında da belirtildiği gibi, örgüt üyesinin örgüte katılırken açıkça somutlaştırılmış suçları işlemek iradesi ile katılmaması gerekir. Eğer topluluğa katılma sırasındaki iradi birleşme belirli suçların işlenmesi gibi bir çerçeveye sınırlandırılmışsa, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun varlığından bahsedilemez. Bu durumda, suç ortaklığına ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır¹²⁰⁵.

TCK'nın 220'nci maddesinde açıkça "kanunun suç saydığı fiiller"i işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmekten bahsedilmiştir. Buna göre, kanunda düzenlenmeyen, suç ihtiva etmeyen, kabahat oluşturan fiillerin gerçekleştirilmesiyle bir örgüt meydana getirilmesi veya yönetilmesi durumunda bu suç oluşmaz¹²⁰⁶. Başka bir ifadeyle, örgütün yalnızca "kanunun suç saydığı fiilleri" işlemek amacıyla meydana getirilmesi durumunda suçun oluşabileceğinden bahsedilmelidir. Burada failerde aranacak kast kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla süreklilik arz eden bir örgütlenmenin oluşturulmasıdır. Failerin bu kast ile hareket etmeleri gerekmektedir.

Örgüt üyeliği bağlamında değerlendirildiğinde, bu fiilin kasıtlı bir biçimde gerçekleşmesi gerekmektedir. Başka bir ifadeyle kişi, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte üye olduğunu bilmeli ve istemelidir. Kişi, bilgi sağlama, haber alma, mad-

olarak suç programının gerçekleştirilmesine katılma bilinç ve iradesi ile hareket etmesi gerektiği belirtilmektedir. (Evik, Cürüm, s. 386).

¹²⁰² Alacakaptan, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 27.

¹²⁰³ Sancar, s. 152.

¹²⁰⁴ Alacakaptan, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 28.

¹²⁰⁵ Alacakaptan, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 28.

¹²⁰⁶ Evik, Cürüm, s. 387.

di destek sağlama gibi birtakım fiiller gerçekleştirmekle birlikte, bu fiilleri bir örgüt adına yaptığının bilincinde ve isteminde değilse veyahut bu fiilleri yasadışı bir amaç uğruna yerine getirdiği bilincine sahip değilse, başka bir ifadeyle kişi bir takım görevleri örgütün varlığından habersiz ve bilinçsiz olarak yerine getiriyorsa, bu durumda manevi unsur gerçekleşmeyeceği için kişinin örgüt üyeliğinden bahsedilemez. Fail, örgütün kanununun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgüt olduğunu bilerek üye olmak iradesine sahip bulunmalıdır. Meşru bir örgüt olduğu inancıyla aslında suç işlemek için oluşturulan bir örgüte üye olan kişi yönünden manevi unsurun varlığından söz edilemez¹²⁰⁷.

Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme durumunda fail, suçu bir suç örgütü adına işlediği bilinç ve iradesine sahip olmalıdır. Bu itibarla, suç sonuçta örgütün lehine işlenmiş olsa bile fail örgüt adına işlediği bilincine sahip değilse, manevi unsurun varlığından söz edilemez¹²⁰⁸. Bu durumda kişi ayrıca örgüt üyeliğinden ötürü cezalandırılmaz. Eğer şartları oluşmuşsa, işlediği suçtan ötürü cezalandırılacaktır.

Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme halinde, örgüte yardım eden kişinin, örgütün suç işlemek için meydana geldiğini bilmesi gerekir. Kişinin suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmesi aranmıştır¹²⁰⁹. Ayrıca “bilme ve isteme” unsuru kanunda açıkça belirtilmiştir. Burada “bilerek” kavramı doğrudan kastı ifade eder. Söz konusu bilme unsurunun gerçekleşmemesi halinde, yardımda bulunanın kastının varlığından bahsedilemez ve dolayısıyla ortada bir haksızlık mevcut değildir¹²¹⁰. Fail yardım ettiği örgütün suç işlemek için oluşturulduğunu bilmiyorsa, böyle bir örgüte yarar sağlamış olsa bile, manevi unsurun oluştuğu söylenemez¹²¹¹. Örgüte yardım amacıyla olmayıp, böyle bir örgütün varlığından habersiz ve ticari amaçla birtakım malzeme vs. temin etmek halinde de suçun manevi unsuru oluşturduğu söylene-
mez¹²¹². Aynı zamanda, yapılan yardımın “isteyerek” yapılması gerekmektedir. Cebir ve tehdit altında yardım sağlanması halinde kusurluluktan söz etmek mümkün değil-

¹²⁰⁷ **Toroslu**, Özel Kısım, s. 266.

¹²⁰⁸ **Toroslu**, Özel Kısım, s. 266.

¹²⁰⁹ **Önder**, s. 435.

¹²¹⁰ **Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 54.

¹²¹¹ **Toroslu**, Özel Kısım, s. 266.

¹²¹² **Önder**, s. 435.

dir¹²¹³. Bu durumda yardımda bulunmak dolayısıyla bir haksızlık gerçekleşmiştir. Ancak, kişinin yardımda bulunmaya mecbur edilmesi dolayısıyla, işlenen haksızlığa ilişkin irade kabiliyetinin ve dolayısıyla kusurunun varlığından bahsedilmeyecektir¹²¹⁴. Zorunluluk halinde de (TCK m. 25/2) suç bakımından hukuka uygunluk sebebinden bahsedilmelidir¹²¹⁵.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, olası kastla işlenemez. Failler bu suçta işlerken hareketin kanuni tipi gerçekleştireceğini bilmekte ve kesin olarak öngörmektedir. Failin, suçun bütün maddi unsurları hakkındaki bilgisi tam ve kesindir. Başka bir ifade ile, bu suçun işlenmesini kararlaştıran failin/faillerin, bu suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların mevcut olduğunu veya fiilin icrası sırasında gerçekleşeceğini ve özellikle suç tipinde aranan neticenin meydana geleceğini kesin olarak öngörmesi söz konusudur. Suçlar işlemek amacıyla örgüt meydana getirenlerin, suçlar işlemeye yönelik iradeleri kastlarını oluşturur ve bu irade neticeye yönelik olması sebebiyle doğrudan doğruya kasttır¹²¹⁶. Dolayısıyla bu suç doğrudan kast (dolus directus) ile işlenebilir¹²¹⁷.

Suçun faili açıklanırken bu başlık altında, üç kişiden oluşan bir örgütte, bu asgari sayıyı sağlayan kişilerden bir tanesinin isnad kabiliyetinin olmaması durumunda suçun oluşup oluşmayacağı konusunda tartışmaların olduğunu söylemiş ve bu konudaki görüşlere yer vermiştik. Bu hususta manevi unsura ilişkin açıklamalar önem taşımaktadır. Zira, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşabilmesi için faillerin bu hususta bilerek ve isteyerek, yani kasten hareket etmeleri gerekir. Bir

¹²¹³ Önder, s. 435.

¹²¹⁴ Özgenc, Suç Teşekkülü, s. 54, 55.

¹²¹⁵ 765 sayılı TCK döneminde YCGK'nın verdiği bir karar da: "Geceleyin köydeki evine gelince silahlı ve bombalı üç yasadışı örgüt üyesi ile karşılaşan, evde kalınmasına gönüllü olmayınca uyarılan, özgür iradesi olmadan baskı altında kalarak kendisini ve ailesini korumak için örgüt üyesinin evinde kalmasına rıza gösteren, arandığını duyunca kendiliğinden gelerek teslim olan sanığın" eyleminin suçun manevi unsurunun gerçekleşmemesi nedeniyle yardım kapsamından değerlendirilemeyeceği" belirtilmiştir. (YCGK, 23.11.1999, 257 E, 285 K), (Güven/Yalvaç, s. 279); 5237 sayılı TCK m. 220/7'de örgüte yapılan yardımın da bilerek ve isteyerek yapılması gerekir. Manevi unsurun (kast) oluşmadığı durumda suçun da oluşmayacağından bahsedilmelidir.

¹²¹⁶ Önder, s. 430; Sözüer, Organize Suçluluk, s. 101.

¹²¹⁷ Madde gerekçesine göre de, bu suç bir amaç suç niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, söz konusu suç ancak doğrudan kastla işlenebilir. Kişiler, suç işlemek amacıyla bir örgütlenme yapısı içinde bulunmadıkları. İşlenmesi amaçlanan suçların türü ve niteliği, sadece bu suç için öngörülmüş olan alt ve üst sınırlar arasında somut cezanın belirlenmesinde dikkate alınabilir. ; Kişiler suçlar işlemek amacıyla örgüt oluşturmaktadırlar. Başka bir ifadeyle; örgütü oluşturan kişiler, kime karşı, nerede ve ne zaman işleneceği henüz belli olmayan bir takım suçları işlemeyi amaçlamaktadırlar. Dolayısıyla bu suçun oluşumu için doğrudan kast gerekmektedir. (Özgenc, s. 279); Doğrudan kast kavramı için bkz. Koca/Üzülmez, s. 178, 179; İcel/Evik, s. 189, 190; Öztürk/Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 245, 246; Toroslu, s. 187, 188; Alacakaptan, s. 157; Dönmezer/Erman, C: II, s. 233, 234.

kimsenin gerçekleştirdiği hukuka aykırı eylemden sorumlu tutulabilmesi, eylemin iradi olarak gerçekleştirilmesine, yani manevi unsurların varlığına bağlıdır. Manevi unsurların tespitinde, kanuni tarife uygun eylemi gerçekleştiren kişinin şahsi özellikleri dikkate alınmaksızın, bu fiil hakkında bir değer yargısında bulunulur. Kusur veya kusurluluk ise, işlediği fiil nedeniyle failin hangi şartlarda sorumlu tutulabileceğini belirler. Kusurluluk, işlediği fiille ilgili olarak kişideki iradenin oluşum şartlarının tespiti ve bu tespite istinaden gerçekleştirdiği eylem dolayısıyla failin şahsen cezalandırılması gerekip gerekmediği, diğer bir ifadeyle kınanabilirliği hususundaki yargıyı ifade etmektedir¹²¹⁸. Kusurluluk, fiili gerçekleştiren failin kınanabilirliği ile ilgili bir yargı olması dolayısıyla, bir fiil failinin kusuru olmadan işlense dahi, suç vasfını devam ettirecektir. Bu nedenle, işlediği fiil dolayısıyla failin kusurlu sayılıp sayılmaması, tüm unsurlarıyla gerçekleşen eylemin suç oluşturmasına engel değildir¹²¹⁹. Kişinin kusursuz olarak hareket etmesi onun kastının önüne geçmez. Kast ile kusur birbirleriyle bağlantılı ancak farklı kavramları ifade etmektedirler. Kast, kusurun bir unsuru ya da türü değildir. Bu anlamda, kast fiilin ifade ettiği haksızlığın bir unsuru olarak değerlendirilmelidir. Suçun kanuni tanımında belirtilen unsurları gerçekleştirme iradesi, fiilin ifade ettiği haksızlığın bir unsurunu teşkil etmektedir. Böylece, her insan kasten hareket edebilir. Akıl hastası kişi de, ceza sorumluluğu olmayan çocuklar da kasten hareket edebilirler. Aksi düşünüldüğünde, yani yalnızca kusur yeteneği olan kişilerin kasten hareket edebileceği kabul edildiğinde, örneğin, bir akıl hastasının birisini öldürmesi neticesinde, kişinin kusur yeteneği olmadığından hareketle, suç oluşturan bir haksızlığın oluşmadığından bahsedilebilecektir. Yani, eğer kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden varsa, failin kasten hareket ettiğinden ve dolayısıyla bir haksızlığı varlığından bahsedilemeyecektir. Ancak, bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira, eğer kanuni tanımında cezalandırılan hareketi ihlal eden bir fiil varsa, bu durumda suçun varlığından bahsedilecektir ve bu suçu işleyen kişi de suçun failidir. Burada, kişinin şahsi bir nedenden ötürü cezalandırılmaması söz konusu olup; bu durum suçun var olduğu gerçeğinin önüne geçemez. Kişinin gerçekleştirdiği

¹²¹⁸ Kusurluluk kavramına ilişkin görüşler için bkz. **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 595 vd.; **Koca/Üzülmez**, s. 256 vd.; **Öztürk/Erdem**, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, s. 227 vd.; **İçel/Evik**, s. 167 vd.; **Dönmezer/Erman**, C: II, s. 197 vd.; **Alacakaptan**, s. 150 vd ; **Demirbaş**, s. 306 vd.; **Toroslu**, s. 171 vd; **Özbek, Veli Özer**, *TCK İzmir Şerhi Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı Cilt I Genel Hükümler (Madde 1-75)*, (**Genel Hükümler**), Ankara, 2005, s. 245 vd; **Hakeri**, s. 150 vd.

¹²¹⁹ **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 595.

eyleminden ötürü cezalandırılmaması başka, suçun oluşması başka şeylerdir. Kusursuzluk, fiilin hukuka aykırılığının değil, yalnızca failin cezalandırılmasının önüne geçmektedir. Buna göre, kusur yeteneği olmayan bir kimsenin de kasten hareket edebileceğini kabul etmek gerekir. Kusur, suç teşkil eden bir fiilin unsuru değil, kişinin işlediği hukuka aykırı davranış nedeniyle kınanıp kınanamayacağıdır. Suçun kanuni tanımındaki fiili gerçekleştiren kimseyi suçun faili olarak kabul etmek gerekir¹²²⁰.

Bu açıklamaların ardından değerlendirildiğinde, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün mensuplarının asgari sayıda olması durumunda, bu kişilerden bir tanesi isnad kabiliyetine sahip olmasa dahi suç oluşacaktır. Zira, üç kişi bir araya gelerek kanuni tipteki unsurları gerçekleştirmişlerdir. Bu kişilerden birinin şahsından kaynaklanan bir kusursuzluk nedeni, suçun oluşmasını engellemez. Kabul edilen görüşe göre, kast kusurluluğun değil, haksızlık teşkil eden eylemin unsuru olduğundan ve haksızlık teşkil eden eylem bu kişiler tarafından gerçekleştirildiğinden; ortada suçun varlığından bahsedilebilir. Bu durumda bu kişiler bu suçun faili konumundadırlar. Bu kişilerden birisinin şahsına ilişkin nedenlerden ötürü cezalandırılmaması onun kastını ve suçun oluşmasını engellemez. Failler suç işlemek amacıyla örgüt kurmak kastıyla hareket etmektedirler. Başka bir ifadeyle kanuni tipte belirtilen unsurları gerçekleştirme iradesine sahiptirler. Bu nedenle fiilin ifade ettiği haksızlık gerçekleşmiş olmaktadır.

Eğer suçun oluşmasında kast unsuru gerçekleşmemişse, yani kişilerden birisi kanuni tanımdaki unsurları bilerek ve isteyerek gerçekleştirmediğini, suç işleme kastının var olmadığını ortaya koyabiliyorsa, söz gelimi kişinin kastı yasadışı değil yasal bir örgütün kurulduğu yönündeyse, bu durumda bu kişi açısından manevi unsur oluşmayacağından, başka bir anlatımla kişi kasten hareket etmiş sayılmayacağından, suçun oluşup oluşmayacağı değerlendirilmelidir. Fiili hata kastı kaldırır; kanunun izin verdiği bir örgütü kurduklarını sanan faillerin kaçınılmaz bir hataya düşerek suç işlemek için örgüt kurmuş veya yönetmiş olmaları halinde bu kişiler hatalarından yararlanırlar¹²²¹. Kişi, örgütün suç işleme amacı taşıdığını bilmiyorsa bu suçun faili olduğunu kabul etmek söz konusu değildir. Çünkü suçun oluşumunda, her bir ortakta, örgütün suç işleme programına yardımcı olma saikinin, yani özel kastın varlığı

¹²²⁰ Koca/Üzülmez, s. 159-165.

¹²²¹ Hafizoğulları/Kurşun, s. 39; Tipiklikte yer alan unsurlarda hata hakkında bkz. Koca/Üzülmez, s. 224.

şarttır¹²²². Bu durumda kişi, kanuni tanımdaki hareketleri bilerek ve isteyerek gerçekleştirmemiş; kasten hareket etmemiş olmalıdır. Suç yalnızca kasten işlenebileceğine göre, bu durumda bu kişi açısından suç işleme kastı söz konusu olmayacağından, diğer iki kişinin kastı suçun oluşması için yeterli olmaz. Başka bir ifadeyle, gerek örgütün teşkilinde gerek faaliyet icrasında görev alan kişinin örgütün amacını bilerek ve isteyerek örgüte katılmış olması gerekmektedir. Yani, kişi suçun işlenişi açısından salt bir araç durumuna irca edilmemelidir. Özellikle küçük yaştaki kişiler, örgütün bünyesinde hakim olan güç mekanizması tarafından örgütün işleyişinde salt araç olarak kullanılabilirler¹²²³.

G) Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık, işlenen ve kanuni tanıma uygun bulunan fiile, hukuk düzenince cevaz verilmemesi, bu fiilin mubah sayılmaması, yalnız ceza hukuku ile değil, bütün hukuk düzeni ile çelişki ve çatışma halinde bulunması demektir¹²²⁴. Eylem hukuka aykırı olmadıkça, suçun oluştuğundan söz edilemez¹²²⁵.

Bir eylemde tipikliğin gerçekleşmesiyle birlikte, kural olarak hukuka aykırılık unsuru da oluşmuş olur. Başka bir ifadeyle, bir eylemin tipikliği, onun aynı zamanda hukuka aykırılığı açısından bir karine teşkil etmektedir¹²²⁶. Ancak, dar anlamda tipiklik, maddi haksızlığı tek başına belirleme durumunda değildir. Tipik davranış tüm hukuk düzenine göre değerlendirilmeli ve ek bir denetime tabi tutulmalıdır. Fiil, ancak bu yönüyle değerlendirildikten sonra onun hukuka uygun veya aykırı olduğu konusunda nihai karar verilmiş olur¹²²⁷. Ceza normunun yasakladığı bir fiilin gerçekleştirilmesine izin vererek, onun hukuka aykırı olmasını önleyen kurala “hukuka uy-

¹²²² **Alacakaptan**, Cürüm İşlemek İçin Örgüt, s. 28.

¹²²³ **Sözüer**, Organize Suçluluk, s. 102.

¹²²⁴ **Kunter, Nurullah**, *Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi*, İstanbul, 1949, s. 108 vd.; **Dönmezer/Erman**, C: II, s. 1-2; **Artuk/Gökçen/Yenidünya**, s. 523; **Alacakaptan**, s. 95; **Öztürk/Erdem**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 187; Maddi ve manevi unsurları tamam ve yasadaki tanıma uygun olan eylem ile hukuk düzeni arasındaki aykırılık, yalnız ceza hukukuyla değil, bütün hukuk düzeni ile çatışma halinde bulunma, hukuka aykırılığı ifade etmektedir. (**Alacakaptan**, s. 95).

¹²²⁵ **İçel/Evik**, s. 83; Hukuka aykırılığın bir suç unsuru olabilmesi için iki şartın gerçekleşmesi gereklidir: fiil ceza hukuku kuralları ile çelişki halinde bulunacak ve aynı fiile ceza hukukunun içinde veya dışında yer alan bir hukuk kuralınca cevaz verilmiş veya bu fiilin yapılması emredilmiş olmayacaktır. (**Dönmezer/Erman**, C: II, s. 10).

¹²²⁶ **Öztürk/Erdem**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 188; **İçel/Evik**, s. 83.

¹²²⁷ **Öztürk/Erdem**, Uygulamalı Ceza Hukuku, s. 188.

gunluk sebebi” denir¹²²⁸. Başka bir ifadeyle, hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldıran, fiili ceza kuralının amacına aykırı hale getirmeyen sebeplere hukuka uygunluk sebepleri denir¹²²⁹. Bunlar, fiilin hukuka aykırı olmasını önleyerek; onun hukuken meşru ve hukuka uygun bir fiil olarak ortaya çıkmasını sağlarlar. Toroslu, hukuka uygunluk nedenlerini, kural olarak ceza kanunu tarafından yasaklanmış olan bir fiilin, bu fiilin işlenmesine yetki veren veya onu emreden bir normun varlığı nedeniyle, suç sayılmasını engelleyen özel durumlar olarak tanımlamaktadır¹²³⁰. Hukuka uygunluk durumunda, artık hareket suç teşkil etmeyeceğinden faile ceza verilmez¹²³¹. Bir fiilin tipe uygun olduğu belirlendikten sonra, ilk olarak, bu davranışın hukuka uygunluk sebeplerinin bulunması nedeniyle hukuka uygun olup olmadığı da araştırılacaktır. Bu araştırmanın sonucuna göre, eğer olayda bir hukuka uygunluk sebebi hukuka aykırılığı ortadan kaldırmıyorsa, tipe uygun bir davranış aynı zamanda hukuka da aykırı olacaktır¹²³². Ancak ifade etmek gerekir ki, hukuka uygunluk sebepleri, hukuka aykırılık unsuru gerçekleştikten; yani fiil hukuka aykırı bir biçimde işlendikten sonra etki yaparak hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaz. Aksine fiilin doğrudan doğruya hukuka uygun bir biçimde ortaya çıkmasını sağlar¹²³³.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, kanunda hukuka aykırılık, suçun tanımında özellikle vurgulanmışsa, failin işlediği fiille ilgili olarak suçun maddi unsurlarını ve fiilin hukuka aykırı olduğunun bilincini taşıyıp taşımadığının tespiti gerekir. Fail hukuka aykırılık bilinci ile hareket etmemişse, kasten hareket ettiği söylenemeyecektir¹²³⁴.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma veya yönetme, bu örgüte üye olma, örgüt adına suç işleme, örgüte yardım etme hukuka aykırılık teşkil etmelidir. Suç, kanuni tanımında sayılan unsurların gerçekleştirilmesiyle birlikte bu haliyle hukuka aykırı bir duruma meydan vermektedir. Dolayısıyla, suç işlemek amacıyla örgüt kurulması veya yönetilmesi, bu örgüte üye olunması, örgüt adına suç işlenmesi, örgüte yardım edilmesi hukuka aykırıdır. Kanun, bu durumda özel bir hukuka aykırılık bilincini aramamıştır. Faillerin sürekli biçimde belirsiz sayıda suçları işlemek amacıyla kanuni

¹²²⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 523.

¹²²⁹ Dönmezer/Erman, C: II, s. 18.

¹²³⁰ Toroslu, s. 135, 136.

¹²³¹ Demirbaş, s. 244, 245.

¹²³² Koca/Üzülmez, s. 233.

¹²³³ Kunter, s. 163 vd.; Dönmezer/Erman, C: II, s. 18; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 524.

¹²³⁴ Özgenç, Gazi Şerhi, s. 242; Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 527.

tanımdaki unsurları taşıyan bir örgütü kurmaları veya yönetmeleri ve bu örgüte üye olmaları ile hukuka aykırılık unsuru gerçekleşmektedir.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, hukuka uygunluk sebepleriyle uyumluluk göstermemektedir. Ancak bir kimsenin zorla örgüte sokulmasında TCK 25/2'nin¹²³⁵ uygulanması düşünülebilir. Zorunluluk halini ifade eden bu durumda, örgüte zorla sokulan kişinin bundan yararlanması söz konusudur. Zorunluluk hali burada bir hukuka uygunluk halini ifade etmektedir ve bu durumda suçun hukuka aykırılığı ortadan kalkmaktadır. Ancak örgüt kurma veya yönetme fiilleri açısından zorunluluk halinin nasıl oluşacağı ise kesin bir şekilde ortaya koyulamaz. Bunun yanında, cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit altında kalarak örgüte girmek zorunda kalan bir kimse de kusurlu sayılmayacaktır¹²³⁶. Bu durumu hukuka uygunluk nedenleri arasında değerlendirmek söz konusu değildir. Zira, esasen gerçekleştirilen eylem hukuka aykırıdır. Bu durum ise TCK'nın 28'nci maddesinde düzenleme bulunmaktadır¹²³⁷. Bu madde ile getirilen düzenleme kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlerdendir. Cebir ve tehdit halinde işlenen eylem hukuka aykırıdır; ancak fail kusurlu değildir¹²³⁸. Suç teşekkülünün bir güç, bir hakimiyet kaynağı olması ve örgüt içinde mevcut hiyerarşik yapı nedeniyle, kişilerin örgüte katılırken serbest iradeleriyle hareket ettiklerini söylemek, her zaman mümkün olmayabilir¹²³⁹. Kanaatimizce bahsedilen hukuka uygunluk sebebinin (zorunluluk hali) suç işlemek amacıyla örgüt kurma veya yönetme suçuna tereddütsüz olarak uygulanması oldukça zordur.

H) Nitelikli Hal

Kanun suçun ağırlaştırıcı sebebi olarak, bir tek neden öngörmektedir. Bu yönüyle 5237 sayılı TCK'nın düzenlemesi 765 sayılı TCK'dan da ayrılmaktadır¹²⁴⁰.

¹²³⁵ **TCK m. 25/2-** Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

¹²³⁶ **Hafizoğulları/Kurşun**, s. 39.

¹²³⁷ **TCK m. 28-** Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır.

¹²³⁸ **Evik**, s. 265.

¹²³⁹ **Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 53.

¹²⁴⁰ 765 sayılı TCK 313'üncü maddesinde suçun 3 tane ağırlaştırıcı halini öngörmüştür. Buna göre, cürüm işlemek için meydana getirilen teşekkül, "halk arasında korku, endişe veya panik yaratmak

220/3'e göre, suç işlemek amacıyla kurulan örgütün silahlı olması halinde verilecek ceza dörtte birden yarısına kadar arttırılacaktır. Kanunun tanımlar başlıklı 6'ncı maddesinin (f) bendine göre, silah deyiminden; 1) ateşli silahlar, 2) patlayıcı maddeler, 3) saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet, 4) saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler, 5) yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler, anlaşılır.

220/3'deki durumu, Kanun'un 314'üncü maddesindeki düzenlemeyle karıştırmamak gerekir. Zira, 314'üncü madde Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar ile Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla silahlı örgüt kuran veya yöneten ile üye olanları cezalandırmaktadır. Herşeyden önce 314'üncü maddeki örgütün silahlı olması suçun kurucu unsuru olup, 220'nci madde de ise örgütün silahlı olması zorunlu bir unsur değil; ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir¹²⁴¹. Ayrıca, TCK m. 220; 314'üncü maddenin uygulama alanına girmeyen suçlar bakımından geçerlidir. Örnek olarak, ekonomik çıkar amacı güden bir suç örgütünün silahlı olması durumunda, bu örgütü kuranlar, yönetenler, üye olanlar hakkında verilecek cezalar m. 220/3 uyarınca arttırılacaktır. Bu noktada TMK'nın uygulama alanına giren terör örgütlerine ilişkin olarak da TMK hükümleri uygulanacağından, bu durumu da TCK m. 220/3 ile karıştırmamak gerekir.

Madde de örgütün silahlı olması ağırlaştırıcı neden olarak sayılmış, gerekçede de; suç örgütünün silahlı olup olmamasının veya sahip olunan silahların cins, nitelik ve miktarının, somut tehlikenin belirlenmesi veya var olan somut tehlikenin ağırlığı

veya siyasi veya sosyal bir görüşten kaynaklanan amaçla veya ammenin selamati aleyhine cürümlerle kasten adam öldürmek veya yağma ve yol kesmek ve adam kaldırmak cürümlerini işlemek için meydana getirilmişse" verilecek ceza arttırılır. Bundan başka, "teşekkül mensupları dağlarda ve kırlarda veya genel yollarda veya meskun yerlerde içlerinden içlerinden iki veya daha fazlası silahlı olarak dolaşır veya buluşma yerlerinde veya emin bir yerde silah saklarsa" verilecek cezalar arttırılacaktır. Son olarak da, örgüt yöneticileri hakkında verilecek cezalar arttırılacaktır. Cürüm işlemek için oluşturulan örgütün yöneticisi olmak maddede sayılan suçlar bakımından ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir.

¹²⁴¹ TCK m. 314/3'e göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır. TCK m. 220/3'e göre ise, örgütün silahlı olması halinde verilecek ceza arttırılacaktır. Ancak, 314'üncü maddede suçun oluşması için örgütün silahlı olması zorunluluk teşkil ettiği için, kanaatimizce bu durumda bu hükme ilişkin olarak TCK 220/3 tekrar uygulanmayacak ve silahlı örgüt suçu bakımından örgütün silahlı olması nedeniyle tekrardan suçun ağırlaştırılması yoluna gidilmeyecektir. Aksi durum, örgütün silahlı olması zorunluluğunu arayan 314'üncü maddenin düzenlemesine ve amacına aykırı olur kanaatindeyiz.

bakımından dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Örgütün silahlı olmasından neyin anlaşılacağı konusu uygulamada tereddütlere yol açabilecektir¹²⁴². Kanaatimizce örgütün silahlı olmasından anlaşılması gereken, öncelikle bu silahların kullanılabilir nitelikte olmasıdır. Örneğin, boş kovanların, ateş kabiliyeti olmayan ateşli silahların, kullanılamaz hale gelmiş patlayıcı maddelerin vs. varlığı örgütün silahlı sayılması için yeterli değildir. Bunun yanı sıra, 220'nci maddenin, suçun oluşması için araç ve gereçlerin elverişli olması hususunda getirmiş olduğu düzenlemeye paralel olarak, örgütün silahlı sayılabilmesi için en azından bu silahların suç örgütünün asgari amaçlarını gerçekleştirebilecek nitelikteki ölçülere ulaşmış olması gerekecektir. Bahsedildiği üzere, burada silahların cins, nitelik ve miktarı önem taşıyacaktır. Dolayısıyla örgütün silahlı olması teorikten öteye, uygulamada somut olayın özellikleri nispetinde değerlendirilmelidir.

Silah ve patlayıcı maddelere örgüt mensuplarının (kurucu, yönetici, üye) sahip olmaları, bunlarla donatılmış olmaları veya bunları ellerinde bulundurmaları gerekmemektedir. Bu silah ve mühimmatın gerektiğinde kullanılmak üzere hazır olması, kullanıma uygun vaziyette olması yeterlidir. Silah veya patlayıcı maddelerin hazırda bulundurulmaları, örgütün amaçları doğrultusunda ve amaçlarını gerçekleştirmeye uygun olmaları gerekir¹²⁴³.

Buna karşılık, örgütün amaçlarını gerçekleştirecek nitelik ve miktarlarda silaha sahip olmamasına karşın, örneğin sadece bir örgüt mensubunun bir suç faaliyetini gerçekleştirirken silah kullanması, kanaatimizce, örgütün silahlı sayılmasına neden olmaz. Zira, müstakil bir olay tek başına örgütün silahlı sayılmasına yetmeyecektir. Örgütün silahlı sayılabilmesi için, basit olarak silah taşımadan ziyade, örgüt bünyesinde bu tür bir yapılanmanın olması ve örgüt mensuplarının kastlarının da örgütün silahlı olması yönünde oluşması gerekir. Kaldı ki, ancak bu şekilde tüm örgüt mensuplarını suçun ağırlaştırılmış halinden sorumlu tutmak mümkün olacaktır. Burada silahlı olma unsuru üyeler açısından bireysel bakımdan değil; örgütün silahlı olması bakımından değerlendirilmelidir. Somut olay, varolan suç örgütünün silahlı örgüt olarak değerlendirilmesine müsait ve elverişli olduğu durumda suçun ağırlaştırılmış hali uygulama bulacaktır.

¹²⁴² **Toroslu**, Özel Kısım, s. 263, 264.

¹²⁴³ **Evik**, s. 290.

Ayrıca, ağırlaştırıcı sebebin uygulanabilmesi için bahsi geçen silahların örgüt faaliyeti çerçevesinde örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için temin edildiğini, başka bir deyişle bu silahların örgüt ile ilişkili olduğunu ortaya koymak zaruret arz etmektedir. Zira, suç örgütüyle ilgisi olduğu ispatlanamayan, ilişkisi kurulamayan birtakım silahlardan ötürü, bu örgütü silahlı saymak ve örgütün kurucu, yönetici ve üyelerini sorumlu tutmak mümkün değildir.

Ağırlaştırıcı sebebin uygulanabilmesi için silahların kullanılmış olması şart değildir.

Örgüt mensupları tarafından kişisel sebeplerle veya her ne olursa olsun örgüt amaçları dışında bir sebeple silah bulundurulması ağırlaştırıcı sebebin uygulanmasına neden olamaz. Zira, kişilerin bireysel olarak kanunlara uygun şekilde silah bulundurmaları, örgüt faaliyeti çerçevesinde bir amaca özgülendiği sürece suç oluşturmaz. Aynı şekilde örgütün amaçlarını gerçekleştirmeyi doğrudan veya dolaylı olarak kolaylaştırmaya uygun olmayan silahlar da bu kapsamda değerlendirmemelidir. Bundan başka, örneğin örgüt silah kaçakçılığı işine girmiş ve silahları sadece bu amaçla bulunduruyorsa, sadece bu durum nedeniyle örgütün silahlı olduğu kanaatine varılamayacağından, ağırlaştırıcı sebep uygulanamaz. Ancak, örgütün bu silahları aynı zamanda kullanmak amacıyla bulundurduğu tespit edildiği takdirde, şayet koşullar elverişli ise örgüt silahlı sayılacak ve verilecek cezalar ağırlaştırılacaktır¹²⁴⁴.

Örgütün silahlı olması durumunda örgütü kuranlar veya yönetenler ile bu örgüte üye olanların cezaları arttırılacaktır. Buna göre, fiili ağırlaştırıcı neden olarak örgütün silahlı olması, tüm faille uygulanabilecektir¹²⁴⁵. Kanun burada bir ayırım yapmamıştır. Dolayısıyla, suç işlemek amacıyla örgüt kuran veya yöneten ile bu örgüte katılanlar; aralarında ayırım yapılmaksızın, eğer örgüt silahlı ise; suçun ağırlaştırılmış halinden ceza tayinine maruz kalacaklardır.

¹²⁴⁴ Evik, Cürüm, s. 388.

¹²⁴⁵ Evik, Cürüm, s. 389.

I) Suçun Özel Görünüş Biçimleri

1) Teşebbüs

Suçun teşebbüse müsait olup olmadığı konusunda doktrinde tartışma bulunmaktadır. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu yapısı itibarıyla farklı bir niteliğe sahiptir. Öncelikle suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bir tehlike suçu olup, suçun tamamlanmasıyla birlikte bir zarar neticesi ortaya çıkmamakta, zarar tehlikesi meydana gelmektedir. Buna göre, bu suç; örgütün amaçlarını gerçekleştirebilmesi, birtakım suçları işleyebilmesi bakımından hazırlık hareketleri olarak değerlendirilmekte, ancak arz ettiği yakın tehlike ve toplumda sebep olabileceği endişe ve kaygı nedeniyle bağımsız bir suç tipi olarak cezalandırılmaktadır. Suç, suç işlemek amacıyla bir örgütün kurulmasıyla birlikte tamamlanır ve var olan örgüt herhangi bir sebeple ortadan kalkana, dağılına, suç işleme yolundaki temadi sona erene kadar devam eder. Bu, suça mütemadi suç özelliğini kazandırmaktadır. Ancak suçun tamamlanma anı örgütün kurulması olduğuna göre, eğer teşebbüsten bahsedilecekse, bu durumun örgüt kurulmadan öncesine ilişkin olması gerekir. Bu suçun tamamlanması ile sona ermesi farklı zamanlarda ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle, örgüt oluşturmaya yönelik şüpheye yer vermeyecek uygun hareketlerin yapılması ancak elde olmayan bir takım nedenlerle örgütün kurulamaması durumunda teşebbüsten bahsedilebilir¹²⁴⁶. Örgüt kurma fiili gerçekleştiği anda suç tamamlanmış olur.

Bu noktada, 765 sayılı TCK ile 5237 sayılı TCK'nın farkına değinmek gerekir. 765 sayılı TCK düzenlemesinde eksik teşebbüs-tam teşebbüs ayrımı yapılmışken, 5237 sayılı TCK suça teşebbüsü düzenlerken bu ayrımı kaldırmıştır. Buna göre, elverişli vasıtayla icra hareketlerine başlayan failin, elinde olmayan mani bir sebeple icra hareketlerini tamamlayamaması halinde eksik teşebbüsten bahsedilir¹²⁴⁷. İcra hareketlerinin tamamlanmasına rağmen failin elinde olmayan sebeplerle ceza normunda yer alan neticenin meydana gelmemesi halinde ise tam teşebbüsten bahsedilir¹²⁴⁸. Bahsedildiği üzere, 5237 sayılı TCK'da eksik teşebbüs- tam teşebbüs ayrımı

¹²⁴⁶ Evik, Cürüm, s. 389.

¹²⁴⁷ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 740, 741; Demirbaş, s. 413; İçel/Evik, s. 247 vd.; Suça teşebbüse ilişkin olarak bkz. Sözüer, Adem, *Suçta Teşebbüs, (Teşebbüs)*, İstanbul, 1994, s. 157 vd.

¹²⁴⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 742 ; Demirbaş, s. 413; İçel/Evik, s. 247 vd.

kaldırılmış, cezadan indirim oranının belirlenmesi meydana gelen tehlike ve zararın ağırlığı dikkate alınarak yargı mercilerine bırakılmıştır¹²⁴⁹. Buna göre, “kişi işlemeyi kast ettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur” (TCK m. 35).

Failin suç tipinde tanımlanan hareketi yapmasıyla birlikte tamamlanan ve belirli bir sonucun meydana gelmesine gerek bulunmayan suçlarda, kural olarak teşebbüsün gerçekleşmesi mümkün değildir¹²⁵⁰. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu da neticesi harekete bitişik (şekli) bir suç olarak değerlendirildiğinde bu suça tam teşebbüsün mümkün olmadığını söylemek gerekir. Suç işlemek için örgüt kurulmasıyla birlikte suç tamamlanmaktadır.

Bu suça teşebbüsün mümkün olmadığını savunanlara göre, en az üç kişi birden fazla suç işlemek amacıyla örgütlü bir yapıyı oluşturmaya yönelik şüpheye yer vermeyecek hareketleri yaptığında iki durum söz konusu olabilir: ya yapılan hareketler belirtilen nitelikte organize yapıyı gerçekleştirmeye uygundur, o halde örgüt dolayısıyla suç oluşmuştur; ya da yapılan hareketler uygun değildir, bu halde teşebbüs dahi söz konusu olmayacaktır¹²⁵¹.

Diğer bir görüşe göre ise suça eksik teşebbüs mümkündür. Suçun neticesi harekete bitişik suçlardan olması yani, neticeye yönelik hareketin yapılmasıyla sonucun meydana gelmesinin söz konusu olması nedeniyle bu suça tam teşebbüs mümkün değildir. Ancak, örgütü kurmaya yönelik şüpheye yer vermeyecek uygun hareketlerin yarıda kesilmesi halinde eksik teşebbüs mümkün olacaktır. Örnek olarak, birden fazla suç işlemek amaçlı bir örgütü kurmak için yapılan müzakerelerin kesilmesi sonucu henüz bu nitelikteki bir örgütün kurulmadığı hal söz konusudur. Maddede belirtilen nitelikte bir örgütün kurulması için müzakereler başlatılıp da kişilerin yakalanması sonucu örgüt kurulamamışsa eksik teşebbüs olacaktır¹²⁵². Buna göre, kurucuların örgüt kurma girişimleri iradelerinden bağımsız nedenlerle neticesiz kalabilir. Mesela kurma müzakerelerinin kesilmesi gibi. Bu durumda suça eksik teşebbüs söz konusudur¹²⁵³.

¹²⁴⁹ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s. 718.

¹²⁵⁰ İçel/Evik, s. 251; Evik, Cürüm, s. 391.

¹²⁵¹ Turone, s. 117’den aktaran Evik, Cürüm, s. 390.

¹²⁵² Evik, Cürüm, s. 391.

¹²⁵³ Soyaslan, s. 454.

Kanaatimizce, bu suça teşebbüs mümkün değildir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda, eğer örgüt kurulamamışsa teşebbüsten ötürü ceza verilmez. Zira, verilen örnekteki gibi örgüt kurma müzakerelerinin icra hareketleri olarak değerlendirilmesi ve bunların elde olmayan nedenlerle kesilmesi neticesinde kişilere teşebbüsten ceza verilmesi yerinde olmaz. Bu suç, kanuni tanımdaki unsurları taşıyan örgütün kurulmasıyla birlikte tamamlanır. Bu ana kadar olan faaliyetler ise örgüt kurulmasının hazırlık hareketleri niteliğinde değerlendirildiğinde, hazırlık hareketlerinin cezalandırılmayacağı genel prensibinden hareketle kişileri suça teşebbüsten sorumlu tutmak söz konusu olmaz. Hareketin gerçekleştirilmesiyle birlikte suçun tamamlanması söz konusu olduğundan, bu andan önce gerçekleştirilen fiilleri icra hareketi olarak değerlendirmek doğru değildir. Gerçekleştirilen hazırlık hareketleri neticesinde eğer suç örgütü kurulmuşsa, suç oluşacaktır; ancak suç oluşmadıysa örgüt kurulmadıysa bu andan itibaren teşebbüsten bahsedilemeyecektir.

Kanuni düzenleme uyarınca, suç işlemek amacıyla en az üç kişinin bir araya gelmesi artık yalnızca bir hazırlık hareketi olarak değerlendirilmekte¹²⁵⁴; bu kişilerin meydana getirdiği örgüt; yapısı, üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli değilse suç oluşmamaktadır. O halde, kanunun bu düzenlemeyi getirirken benimsediği amaç dikkate alındığında; üç kişinin bir araya gelerek suç işlemek amacıyla örgüt kurmaları, ancak bu örgütün gerekli elverişlilik unsurlarını sağlayamaması halinde de suça teşebbüsten değil, suçun oluşmadığından bahsedilecektir. Teşebbüsten söz edilebilmesi için, bütün faillerin hareketlerinin elverişli olması gerekir. Eğer ortada suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt varsa suç oluşur. Suçun oluşmadığı durumlarda kişileri sadece dış dünyaya yansımayan iradeleri nedeniyle cezalandırmak mümkün değildir¹²⁵⁵. Tehlike suçlarında da, genellikle teşebbüs mümkün değildir. Bu suçlarda normun koruduğu hukuksal varlık veya menfaat, doğrudan zarara uğramamakta, fakat tehlikeye sokulmaktadır¹²⁵⁶.

Örgüte üye olma fiili açısından teşebbüsün mümkün olup olmadığı hususuna gelince, kanaatimizce örgüt üyeliğine teşebbüs mümkün değildir. Örgüt üyesi olmak tek taraflı bir işlem olmayıp; örgüt, dolayısıyla örgütün yetkili organları tarafından üye olmak isteyen kişinin üye olarak kabul edilmesi gerekir. Örgüt üyeliğinde icra

¹²⁵⁴ **Hafizoğulları/Kurşun**, s. 40.

¹²⁵⁵ **Ceylan**, s. 121.

¹²⁵⁶ **Sancar**, s. 240.

hareketleri, tek taraflı olmayıp, iki taraflı bir anlaşmanın varlığını gerektirmektedir. Katılma iradesinin açıklanması ise hazırlık hareketini oluşturmaktadır. Katılma iradesinin kabulü, diğer bir deyişle katılmanın gerçekleşmesi ile suç da tamamlanacağından ne tam ne de eksik teşebbüsün varlığı söz konusu olamaz. Kanun koyucu üye olma iradesini değil; üye olma fiilini cezalandırmaktadır. Kişinin üye olma yönündeki isteği ve teklifi, icra hareketi değil, hazırlık hareketi olarak değerlendirilmeli ve suça teşebbüsün mümkün olmadığı belirtilmelidir¹²⁵⁷.

Bunun yanı sıra, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına bilerek ve isteyerek suç işleyen kimse, bahsedilen suç teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi cezalandırılacaktır. Bu durumda suçun tamamlanması aranmaz. Zira, fail işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlamış ancak elinde olmayan sebeplerle suçu tamamlayamamıştır. Bu durumda kişi, kanaatimizce bu suç bakımından suça teşebbüsten sorumlu tutulacak; ayrıca örgüte üye olma suçundan da cezalandırılacaktır. Zira, kişide suçu örgüt adına işleme bilinci ve iradesi oluşmuştur; suçun tamamlanıp tamamlanmaması bu iradeyi etkilemez.

2) İçtima

5237 sayılı TCK suçların içtimai bakımından gerçek içtima kurallarını benimsemiş, suç oluşturan kaç eylem varsa o kadar suç ve kaç suç varsa o kadar ceza vardır ilkesi doğrultusunda düzenleme getirmiştir¹²⁵⁸.

¹²⁵⁷ Evik, Cürüm, s. 391, 392.

¹²⁵⁸ Yar. 9. CD, 21.02.2007, 2006/8821 E, 2007/1380 K (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları); 5237 sayılı TCK'nın suçların içtimai bakımından gerçek içtima kurallarını benimsediği, <Suç oluşturan kaç eylem varsa o kadar ceza vardır.> ilkesi yönünde düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu ilkeler ışığında somut olay incelendiğinde; sanığın silahlı terör örgütü ... 'nın amacı doğrultusunda ve yaptığı eylem çağrısı üzerine organize edilen 29.3.2006 tarihinde gerçekleştirilen korsan gösteriye katılmak, göstericilerin önünde yer alıp, bizzat polise taş atmak, <... ..> <... ..> şeklinde sloganlar atmak, polisler taş atan grup içinde yer almak suretiyle; örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlediği tüm dosya kapsamından anlaşılmalı, hem silahlı örgüt üyesi olmak suçundan hem de suç oluşturan fiilleri nedeniyle ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm tesisi, (Yar. 9. CD, 02.04.2007, 2007/2728 E, 2007/2182 K), (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları); Anılan Yasa maddelerinin amaç, kapsam ve gerekçesi birlikte nazara alındığında, 5237 sayılı TCK'nın suçların içtimai bakımından gerçek içtima kurallarını benimsediği, suç oluşturan kaç eylem varsa o kadar suç ve kaç suç varsa o kadar ceza vardır ilkesi doğrultusunda düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu ilkeler ışığında somut olay incelendiğinde; sanığın silahlı terör örgütü PKK'nın amacı doğrultusunda ve yaptığı eylem çağrısı üzerine organize edilen 26.02.2006, 21.03.2006 ve 28-31.03.2006 tarihlerindeki korsan gösterilere katılmak, örgüte ait amblem ve işaretlerle A. Öcalan'ın posterlerini taşıyan göstericilerin önünde yer alıp polise saldırımları için talimat vermek ve bizzat polise saldırmak, örgütçe yapılan çağrıya uygun olarak güvenlik güçlerinin operasyonlarında öldürülen örgüt mensupları-

Aynı düşünceden hareket eden TCK m. 220/4 de örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde hem işlenen suçlardan ötürü, hem de örgüt kurma, yönetme veya üye olma suçundan ötürü ayrıca ceza verileceğini öngörmüştür¹²⁵⁹. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bakımından değerlendirildiğinde, bu suç niteliği gereği örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan bağımsız olarak değerlendirilecektir. Başka bir ifadeyle suç işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek, örgüte üye olmak kendi başına ayrı bir suçtur. Suç, örgütün kurulmasıyla tamamlanır; ayrıca örgüt faaliyeti çerçevesinde suç/suçlar işlenmesine gerek yoktur. Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün, var olan organize yapılanmanın getirdiği kolaylıktan da faydalanarak birçok suç işlemeleri olasıdır. Kurulan örgüt bünyesinde örgütün amaçları doğrultusunda ve faaliyeti çerçevesinde türlü suçların işlenmesi durumunda, bunların her biri ayrı birer suç teşkil edecek ve gerçek içtima kurallarına göre ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

Örgütün kurucuları ve üyeleri, eğer yönetici sıfatına haiz değillerse, yalnızca işlenişine katıldıkları suçlardan ötürü cezalandırılırlar. Söz gelimi, örgüt üyesi bir kişinin, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir uyuşturucu madde ticareti suçuyla hiçbir bağlantısı kurulamıyorsa, sadece örgüt üyesi olarak cezalandırılacak, ancak bu suç faaliyeti içerisinde yer aldıysa hem örgüt üyesi olmaktan hem de uyuşturucu madde ticareti suçundan ötürü cezalandırılacaktır. Ayrıca uyuşturucu madde ticare-

nın cenazelerini teslim alan grup içerisinde yer almak, zafer işareti yapıp <Öcalan siyasi irademizdir>; <Başkan siyasi irademizdir>; <Gerilla vuruyor, Kürdistan'ı kuruyor şeklinde sloganlar atmak, ateş yakarak yolu trafiğe kapatan grubu yönlendirmek suretiyle, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlediği tüm dosya kapsamından anlaşılacakla, hem silahlı örgüt üyesi olmak suçundan hem de suç oluşturan fiilleri nedeniyle ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm tesisi, (Yar. 9. CD, 21.02.2007, 2006/8821 E, 2007/1380 K), (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

¹²⁵⁹ 765 sayılı TCK'nın 313'üncü maddesinin 5'inci fıkrasına göre, "teşekkül mensuplarının teşekkülün amacına yönelik cürüm işlemleri halinde, verilecek cezaların toplamı en ağır cezayı gerektiren fiilin cezasının azami haddini geçemez". ; Buna göre, örgüt faaliyeti çerçevesinde ayrıca suç işlenmesi halinde, failer hem 313. maddede tanımlanan suçlardan, hem de işlenen suçlardan dolayı gerçek içtima kurallarına göre cezalandırılmalıdırlar. Ancak kanun burada gerçek içtima kurallarının uygulanmasının öngörüldüğü durumda, verilecek toplam cezaların üst sınırı açısından bir sınırlama getirmiştir. Buna göre, verilecek cezaların toplamı, en ağır cezayı gerektiren fiilin cezasının azami haddini geçemeyecektir. (Özgenç, s. 281); 5237 sayılı TCK'nın düzenlemesi ise bu kanunun düzenlemesinden ayrılmaktadır. 5237 sayılı TCK'da, örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi durumunda hem maddede tanımlanan suçlar bakımından, hem de ayrıca bu suçlardan dolayı ayrı ayrı gerçek içtima hükümleri doğrultusunda cezalandırma yoluna gidileceği açık bir biçimde düzenlenmiştir. Buna göre, bir örgüt üyesi eğer örgütün faaliyeti çerçevesinde yağma suçunu işlediyse; hem örgüt üyeliği suçundan hem de yağma suçundan gerçek içtima hükümleri doğrultusunda cezalandırılacaktır. Madde, cezaların toplamına ilişkin bir üst sınır getirmemiştir. Kanaatimizce 5237 sayılı TCK'nı düzenlemesi bu bakımdan yerinde olmuştur.

tinden bahsetmişken TCK m 188/5, ilk dört fıkradaki suçların suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesini cezayı ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlemiştir.

Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda, suçun gerçekleştirilmesinde rolü bulunan örgüt kurucusu/kurucuları veya örgüt üyeleri suçta gerçekleştirdikleri katkılar oranında cezalandırılacaklardır. Buna göre, söz gelimi örgüt faaliyeti çerçevesinde dolandırıcılık suçu işlenmesi halinde örgüt üyelerinden bazıları suçun faili, bazıları ise azmettiren veya yardım eden konumunda bulunabilir. Bu durumda örneğin suçun işlenmesine yardım eden örgüt üyesi, hem örgüte üye olmaktan hem de işlenen suça yardım etmekten ötürü gerçek içtima kuralları doğrultusunda ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Başka bir anlatımla, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda, suçun işlenmesine katılan kimselerin, suça katkılarına göre iştirak hükümleri uygulama bulacaktır¹²⁶⁰. Ancak burada örgüt yöneticileri açısından bir ayırım getirilmiştir. Buna göre, örgüt yöneticileri örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca “fail” olarak sorumlu tutulacaktır.

Örnek olarak (A), (B), (C) ve (D) ekonomik kazanç elde etmek maksadıyla suç örgütü kurmuşlardır. Örgüt kanununun aradığı unsurları taşımaktadır. (A) örgütün kurucusu ve yöneticisi, (B) örgütün yöneticisi, (C) ve (D) ‘de örgüt üyeleridir. Bu kişiler sadece suç örgütünün varlığı nedeniyle, TCK m. 220 uyarınca örgütteki konumlarına göre cezalandırılacaklardır. Belirtelim ki, (A)’nın hem kurucu hem yönetici olması iki ayrı ceza almasına mahal vermez. Bu durumda, maddenin birinci fıkrasında tanımlanan tek suç vardır. Ancak somut cezanın tayininde (A) ile (B)’nin alacağı cezalar örgütteki rolleri itibarıyla mahkemenin değerlendirmesi neticesinde farklılaşabilecektir. (C) ve (D) ise örgüte üye olma suçunu düzenleyen maddenin 2’nci fıkrasına göre cezalandırılacaklardır.

Örgüt üyelerinden (B) ve (C)’nin örgüt faaliyeti çerçevesinde yağma suçunu işlediklerini varsayalım. Bu durumda, (B) hem örgüt yöneticisi olmaktan, hem de yağma suçundan, (C) ise hem örgüt üyesi olmaktan hem de yağma suçundan ötürü ayrı ayrı ceza alacaklar ve haklarında gerçek içtima kurallarına göre hüküm kurulacaktır. Burada (B) suça yardım eden veya azmettiren konumunda olsa dahi, örgüt yöneticisi olması nedeniyle suçun faili olarak cezalandırılır. Bu suçun işlenmesinde

¹²⁶⁰ Soyaslan, s. 453.

(D)'nin rolü ve katılımı olmadığından (D) sadece örgüt üyesi olmaktan ötürü ceza alacaktır. Burada (A)'nın durumu özellik arz etmektedir. Buna göre, (A) suça iştirak etmemiştir, dolayısıyla aslında sadece örgüt kurma ve yönetmekten ötürü ceza almalı, yağma suçundan ceza almamalıdır. Ancak, kanunun açık düzenlemesi karşısında, örgüt yöneticileri örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak sorumlu tutulacaktır. Buna göre, (A) örgüt yöneticisi olduğu için; hem yağma suçundan hem de örgüt kurma ve yönetme suçundan ötürü ayrı ayrı fail sıfatıyla cezalandırılacaktır.

Örgütün amaçları doğrultusunda işlenen suçlara ilişkin olarak zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hususunda soyut ve kesin bir çözümlene getirmek mümkün değildir. İşlenen amaç suçlar açısından aynı suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, ya da aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda (kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçları dışında) zincirleme suç hükümlerini uygulamak söz konusu olacaktır (TCK m. 43)¹²⁶¹. Ancak örgütün işlediği suçlar arasında bir bağlantı kurulabilse dahi, işlenen bütün suçlar açısından her zaman aynı suç işleme kararının varlığından bahsedilemez. Örgütü oluşturmak ya da üye olmak işlenen suçlar bakımından kararda birliği, aynı suç işleme kararını ifade etmez¹²⁶². Dolayısıyla, zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda somut olayın özelliklerini dikkate almak gerekecektir.

3) İştirak

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun çok failli bir yakınsama suçu olduğunu daha önce açıklamıştık. Buna göre, kanun hükmü suçun oluşması için en az üç kişinin varlığını şart koşmuş ve bu kişilerin tümünün suçun faili olduğunu belirtmiştir. Çok failli suçlarda, suçun kanuni tanımında belirttiği fiilin oluşması için varlığı zorunlu olan kişiler suçun faili olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, çok failli suçlara iştirak, suça katılımı zorunlu olanlar dışındaki kişiler hakkında söz ko-

¹²⁶¹ Zincirleme suç hakkında açıklamalar için bkz. **Sancar, Türkan Yalçın**, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Zincirleme Suç”, (**Zincirleme Suç**), *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 70, Y: 20, Mayıs-Haziran 2007, s. 244 vd.

¹²⁶² **Evik**, Cürüm, s. 394, 395.

nusu olabilecektir. Başka bir ifadeyle bu suçun işlenişine iştirak eden kişilerin, suçun oluşumu için katılımı zorunlu olan faillerden olmamaları gerekir. Buna göre, örgüt kurucuları, yöneticileri, örgüt üyeleri suçun zorunlu unsurları ve failleri olup, bu kişilerin suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna iştirak ettikleri söylenemez.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşabilmesi için en az üç kişinin kanunun suç saydığı fiilleri gerçekleştirmek amacıyla süreklilik arz edecek nitelikte bir araya gelmeleri gerekir. İşlenecek suçların önceden somutlaştırılmış olmaması ve örgütün ve amacının işlenecek suçlardan bağımsız olarak süreklilik arz etmesi bu suç bakımından gereklidir. Suç bu yönüyle suça iştiraktan ayrılır. Zira, suç iştirakte birden fazla kişinin (bu sayı üçten az olabilir), daha önceden kararlaştırdıkları belirli bir suçu/suçları işlemeleri ve ardından anlaşmasının sona ermesi söz konusudur¹²⁶³. Yine, örgüt kurma suçu, örgüt bünyesinde işlenen suçlardan bağımsız olarak cezalandırılmaktadır. Suça iştirakte ise, belirli bir suçu işlemek için bir araya gelen kişiler suçun icra hareketlerine başlamadıkları sürece cezalandırılmayacaklardır¹²⁶⁴. Bu suç ile suça iştirak arasındaki ilişki ve farklar daha önce açıklandığı için, tekrardan kaçınmak adına bu konu üzerinde daha fazla durmuyoruz.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna iştirak kural olarak mümkündür¹²⁶⁵. Zira, örgüte yardım edenler veya azmettirenlerin, bu suçun zorunlu failleri olmadıkları sürece iştirak hükümlerine göre cezalandırılmaları mümkün olacaktır. Ancak, 220'nci maddenin düzenlemesiyle birlikte, yardım etme fiiline ilişkin olarak iştirak hükümleri değil, bu konuda getirilen hüküm uygulanacak ve örgüte yardım edenler örgüt üyesi olarak cezalandırılacaklardır. Buna göre, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Bu hüküm örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişilerin, iştirak hükümlerinden olan yardım etmeye göre değil, TCK m. 220/7'ye göre örgüt üyesi olarak cezalandırılacaklarını öngörmektedir. Dolayısıyla, bu suça

¹²⁶³ **Toroslu**, Özel Kısım, s. 262; **Soyaslan**, s. 452; **Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 52.

¹²⁶⁴ **Önder**, s. 429; **Sancar**, s. 155.

¹²⁶⁵ Örgütlü suçlarda suç ortaklığının söz konusu olamayacağını ileri sürenlere göre; örgüt üyesinin hareketi ile suç ortağı şerikin hareketini ayırmak mümkün değildir. Örgüt üyesi ile şerikin gerek hareketi gerekse psikolojik durumu aynıdır. Şerik de örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesi bilinç ve iradesiyle örgüte katkı sağlamaktadır. Örgütün amaçlarını bilerek ve isteyerek örgüte uygun bir katkı sağlanmışsa örgüt üyeliği söz konusu olur. Yine başka bir husus da, örgütlenme hareketinin cezalandırılabilmesi için örgüte üye olmak gerektiğini, örgüt üyesi olmayan kişinin cezalandırılmasının tipiklik unsurundan yoksun eylemlerin cezalandırılması anlamına geleceği, bunun da yasallık prensibini ihlal edeceği yönündedir. (Bu konu için bkz. **Evik**, Cürüm, s. 392).

iştirak bakımından “yardım etme” hükümlerinin uygulanması söz konusu değildir. Kanun, düzenlemesiyle yardım etme bakımından suça iştirak hükümlerinin uygulanmasının önünü kapatmıştır. Manevi iştirak (bir kişiyi örgüt kurmaya ya da örgüte üye olmaya azmettirme, teşvik etme, yardımda bulunacağını vaat etme) durumu söz konusu olduğunda ise, iştirak hükümlerinin uygulanması mümkündür. Bu konuya “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna iştirakın mümkün olup olmaması sorunu” başlığı altında değinilmiştir.

Örgüt kurma veya yönetme suçundan bağımsız olarak; örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar açısından, suça katılan örgüt üyeleri bakımından, işlenen suçlardaki katkıları dikkate alınarak iştirak hükümleri uyarınca cezalandırma yoluna gidilecektir. Örneğin, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen dolandırıcılık suçunda, suça katılan örgüt üyelerinin suçtaki rollerine göre; azmettiren, yardım eden, müşterek fail olarak cezalandırılmaları mümkündür. Bu kişiler aynı zamanda örgüt üyesi olarak da cezalandırılacaktır. Örgütü yönetenler ise örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayırım yapılmaksızın “fail” olarak cezalandırılacaklardır.

Kanaatimizce, örgüt mensubu olmamakla birlikte, örgüt adına işlenen suça yardım eden ya da azmettiren kimse de, hem işlenen bu suça katkısı doğrultusunda iştirak hükümlerinden ötürü, hem de örgüte üye olmaktan ötürü ayrı ayrı cezalandırılmalıdır. Başka bir ifadeyle, bu durumda TCK m. 220/6 hükümleri tatbik edilecektir.

İ) Örgütün veya Amacının Propagandasını Yapma

1) Örgütün veya Amacının Propagandasını Yapmanın Anlamı

Türk Ceza Kanunu 220’nci maddesinin sekizinci fıkrasıyla beraber, örgüt kurmadan bağımsız bir suç tipi olarak, suç örgütünün veya amacının propagandasını yapma fiili cezalandırılmaktadır. 765 sayılı TCK’da bu şekilde bir düzenleme mevcut değildir.

Suçun kanuni tipinde iki seçimlik hareket öngörülmüştür. Bunlardan bir tanesi örgütün propagandasını yapmak; diğeri ise örgütün amaçlarının propagandasını yapmak olarak ifade edilmiştir. Bu seçimlik hareketlerden yalnızca birisinin gerçek-

leştirilmesiyle suç oluşacaktır. Her iki seçimlik hareketin birlikte yapılması durumunda da yine tek suç oluşacaktır.

Suçun faili herkes olabilir. Suçun failinin örgüt üyesi olması şart olmamakla birlikte eğer bir örgüt üyesi örgütün veya amacının propagandasını yaparsa ayrıca bu suçtan ötürü de cezalandırılacaktır. Ancak örgüt üyesi olmayan kişinin bu suçu işlemesi durumunda ayrıca örgüt üyesi olarak cezalandırılması söz konusu değildir. Bu durumda fail, yalnızca bu suçun cezasıyla cezalandırılacaktır.

Propaganda yapma fiilinden; örgütün övülmesi, kişilerde örgüte sempati duyulmasını sağlayacak hareketler gerçekleştirilmesi, örgütün faaliyetlerine yakın hissedilmesini sağlayacak duyguların yaratılması, örgüte karşı duyulan husumetin ortadan kaldırılması neticesini doğuran fiillerin yapılması, örgütün amaçlarının meşru olarak gösterilmesi gibi faaliyetler anlaşılmalıdır¹²⁶⁶. Örgütün eylemlerinin övülmesi, örgütün meşru bir faaliyet icra ettiği hususunda kamuoyunda kanaat oluşturmaya yönelik faaliyetler örgütün propagandası kapsamında değerlendirilmelidir¹²⁶⁷. Başka bir ifadeyle propaganda örgütü öven ve iyi gösteren bir biçimde tanıtmak, yaymak başkalarına duyurmak, örgütün varlığından haberdar etmektir¹²⁶⁸. Örgüt propagandasının belirli bir şekilde yapılması şart değildir; yazılı, sözlü veya çeşitli fiillerle olabileceği gibi, gösteri, protesto vb. yollarla yapılması da mümkündür. Böylelikle örgüte yandaş sağlanacak; yasadışı faaliyetleri meşru imiş gibi gösterilerek toplum nezdinde örgüte meşruiyet kazandırılarak destek elde edilecektir.

Örgüt veya amacının propagandası, örgüte mensup sağlama adına da etkili bir yol olarak kullanılabilir. Bir suç örgütünün amaçlarının meşru, gerekli ve zaruri gösterilerek toplum nezdinde suç örgütünün desteklenmesini sağlamak ve kişilerin gözünde suç örgütünün amaçlarını haklı kılmak, suç örgütünün güçlenmesinde ve amaçlarının gerçekleştirilmesinde ona önemli bir destek yaratacaktır. Zira, suç örgütünün yandaşları arttıkça, örgütün amaç ve faaliyetlerinin suç olmadığına veya öyle

¹²⁶⁶ **Soyaslan**, s. 456, 457; **Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 62; Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında şu açıklamalarda bulunmuştur: “Propaganda kavramına gelince, belli bir görüşün toplum içinde yayılmasını, fikir ve kanaatlerin kökleşmesini sağlamak için, bu amacın gerçekleşmesine yönelik olarak her türlü maddi ve manevi araca başvurarak telkin, teşvik ve etkide bulunmak olarak tanımlamak mümkündür. Bu tanımdan da görülebileceği gibi silahlı çetenin çeşitli yöntemlerle ve süreklilik gösterir biçimde propagandasını yapmak, onun varlığını ve eylemlerini kolaylaştırmaktadır”. (**YCGK, 16.03.1999, 9-33 E/ 38 K**), (**Parlar, Ali/Hatipoğlu, Muzaffer, Açıklamalı-İçtihatlı Özel Ceza Kanunları ve Uygulaması, C:II**, İstanbul, 2005, s. 1397).

¹²⁶⁷ **Sözüer**, Organize Suçluluk, s. 133.

¹²⁶⁸ **Hafizoğulları/Kurşun**, s. 41.

bile olsa haklı olduğuna inananların sayıları çoğaldıkça, örgütün toplumsal açıdan yarattığı tehlike de büyümektedir. Zira, suç örgütlerinin salt örgüt olmaları nedeniyle toplum üzerinde yarattığı endişe ve panik duyguları, örgütün güçlenmesi ve destek görmesiyle daha da yoğun boyutlara ulaşacaktır. Bu noktada, suç örgütünün ya da bu örgütün amacının propagandasını yapmak ceza kanununda suç olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle örgütü başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak; örgüt propagandası olarak değerlendirilmektedir¹²⁶⁹. Aynı şekilde örgütün amaçlarını başkaları tarafından benimsenmesini sağlayacak hareketler de örgütün amacının propagandası olarak ifade edilmektedir.

Örgüt kurma filli en az üç kişinin (üyenin, failin) varlığını zorunlu kılmaktayken; propaganda suçu bakımından çok failli suçtan bahsetmek mümkün değildir. Zira, burada suç kurulmuş olan bir suç örgütünün veya bu örgütün amacının bilerek ve isteyerek propagandasını yapmaktır. Dolayısıyla suçun tek bir faille işlenmesi de söz konusu olabilecektir. Ancak bu suça iştirak mümkündür. Keza, suçta tek başına faillik, müşterek faillik, dolaylı faillik, azmettirme, yardım etme gibi suça iştirakin her halinin söz konusu olabileceğinden bahsedilmelidir.

Suçun manevi unsuru kasttır. Taksirle işlenmesi mümkün değildir. Kişi, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan bir örgütün veya amacının iyi gösterilmesine, destek görmesine, benimsetilmesine yönelik filleri bilerek ve isteyerek gerçekleştirmelidir. Dolayısıyla burada kanaatimizce özel kast söz konusudur. Böyle bir amacı içermeyecek şekilde bir suç örgütünden veya amacından söz etmek durumunda, failin propaganda amacıyla hareket ettiği söylenemez¹²⁷⁰.

Türk Ceza Kanunu'nun 220'nci maddesinin 8'inci fıkrası suç işlemek amacıyla meydana getirilmiş bir örgütün bilerek ve isteyerek propagandasını yapmayı açıkça suç olarak düzenlemiştir; burada örgütün niteliğine dair bir ayrıma gitmemiştir. Buna göre, örgütün silahlı olup olmaması, amaçları vs. önemli değildir. Önemli olan kişinin suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün propagandası niteliğindeki faaliyetleri bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesidir. Ancak bu hareketlerin (sözlü, yazılı¹²⁷¹, fiili vs) propaganda niteliği taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesi yapılırken,

¹²⁶⁹ **Toroşlu**, Özel Kısım, s. 268.

¹²⁷⁰ **Toroşlu**, Özel Kısım, s. 268.

¹²⁷¹ **Özgenç**'e göre, bir suç örgütünün alameti farikası niteliğindeki işaretleri taşıyan matbu evrakın dağıtılması, bu suç teşekkülünün propagandası olarak mütalaa edilmelidir. (**Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 62).

başta AİHS olmak üzere uluslararası insan hakları kuralları ışığında bir karara varılması gerekmektedir. Özellikle, somut olayları değerlendiren yargı yerlerinin, bu konuda koşulları ve fiilin niteliğini tespit ederken özenli bir çalışma yürütmeleri önemlidir.

220'nci madde örgütün propagandası yanında "örgütün amacının propagandası"nı da cezalandırmaktadır. Öncelikle "örgütün amacı/amaçları" ifadesinden anlaşılması gerekeni ortaya koymak gerekir. Suç örgütünün amaçları hukuka ve yasalara aykırı olmalıdır. Yani ancak suç teşkil eden fiilleri gerçekleştirmeyi amaç edinen örgütler suç örgütü olarak değerlendirilebileceğine göre, buradaki amacın suç oluşturmadığını iddia etmek mümkün değildir. Örgüt, kanunun suç saydığı fiilleri işleyecektir; ancak bu fiilleri eyleme dökerken ulaşmak istediği bir örgütsel amacın da varlığı söz konusudur¹²⁷². Örneğin bir terör örgütünün amacı ülkenin toprak bütünlüğünü ortadan kaldırmak olabileceken; ekonomik çıkar amaçlı bir suç örgütünün amacı, suç işleyerek yüksek maddi kazançla ulaşmaktır. Bu durumda, bölücü amaçlarının propagandasını yapan kişi, fiillerinin propaganda oluşturabilecek somutluğa, olgunluğa ve etkiye sahip olması halinde, bu suçun cezasıyla cezalandırılacaktır. Burada aynı zamanda, örgütle doğrudan ilişkilendirilebilen bir amaçtan bahsetmek de gerekir. Ancak, kişinin yasalar çerçevesinde gerçekleştirdiği meşru düşünce açıklamalarını propaganda suçu kapsamında değerlendirmek mümkün olmaz. Kişinin fiili gerçekleştirenken, bunu bilmesi ve istemesi gerekir. Başka bir ifadeyle, bir suç örgütünün veya amacının propagandasını yaptığının bilincinde olmalı, bu kastla hareket etmelidir. Kişi, propagandaya konu olan şeyin, özellikle o suç örgütünün amacı olduğunu da bilmelidir. Suç örgütüyle bağdaştırılamayan bir eylem, suç örgütünün veya amacının propagandası olarak düşünülemez.

Soyut ifadelerle net biçimde belirlemenin oldukça zor olduğu düşünüldüğünde, mahkeme somut olayda failin eyleminin, örgütün veya amacının propagandası niteliğine varıp varmadığını, failin kastını, örgütün amaçlarıyla failin fiilinin bağlantısını vs. değerlendirerek, yine başta AİHS olmak üzere uluslararası insan hakları kuralları ışığında bir karar vermelidir.

¹²⁷² **Özgenç'e** göre, örgütün adı geçmemekle beraber, örgütün yasadışı amacının propagandasının yapılması halinde dahi; zımnî bir örgüt propagandası söz konusudur. (**Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 62); Kanaatimizce, kişinin bu fiilinin suç örgütüyle ilişkilendirilmesi zaruridir, kişinin kastının bu suç örgütünün amacının propagandasını yapmak olduğu yönünde kesin bir kanaate ulaşılmalıdır.

TCK'nın 214'üncü maddesi "suç işlemeye tahrik"¹²⁷³, 215'inci maddesi ise "suçu ve suçluyu övme"¹²⁷⁴ fiillerini cezalandırmaktadır. Kişinin; örgütün ve/veya amacının propagandasını yapması aynı zamanda bu suçların da oluşmasına sebebiyet verebilecektir. Böyle bir durumda, fikri içtima kuralı uyarınca faile en ağır cezayı gerektiren suçtan ötürü ceza verilecektir¹²⁷⁵. Yine örgütün amaçları çerçevesinde işlenmesi planlanan ancak henüz işlenmemiş bir suç öven, iyi gösterilmesini sağlayarak bunun propagandasını yapan kişi de cezalandırılacaktır¹²⁷⁶.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun faillerin eylemlerinin örgütün propagandası mı yoksa örgüte yardım suçunu mu oluşturduğunu tartıştığı bir kararını çalışmamıza yansıtmayı yararlı buluyoruz. Buna göre, "*Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesince verilen 13.06.2006 gün ve 79-124 sayılı hüküm, sanıklar müdafisi ve O Yer C.Savcısı tarafından eylemin 5237 sayılı TCY'nin 220/8. maddesindeki suçu oluşturduğu gerekçesiyle temyiz edilmekle; dosyayı inceleyen Yargıtay 9. Ceza Dairesince 07.12.2006 gün ve 5725-6976 sayı ile;*

"Sanıkların silahlı terör örgütünün amaç ve faaliyeti doğrultusunda başlatılan imza kampanyası nedeniyle örgütün ve amacının toplum içinde benimsenmesini sağlama-ya yönelik olarak "ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistan'da sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyorum ve kabul ediyorum" ibarelerini içeren bildirimleri imzalatmaktan ibaret eylemlerinin silahlı terör örgütünün propagandasını yapma niteliğinde olup hukuki durumlarının 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm tesisi," isabetsizliğinden bozulmasına ve sanıkların tahliyesine karar verilmiştir.

Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesince 27.03.2007 gün ve 28-123 sayı ile;

Yasadışı PKK terör örgütünün talimatları doğrultusunda düzenlenen imza kampanyasının amacı, boyutları ve kampanyanın örgüt talimatları doğrultusunda başlatılıp

¹²⁷³ **TCK m. 214 -** (1) Suç işlemek için alenen tahrikte bulunan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Halkın bir kısmını diğer bir kısma karşı silahlandırarak, birbirini öldürmeye tahrik eden kişi, onbeş yıldan yirmidört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Tahrik konusu suçların işlenmesi halinde, tahrik eden kişi, bu suçlara azmettiren sıfatıyla cezalandırılır.

¹²⁷⁴ **TCK m. 215 -** (1) İşlenmiş olan bir suçu veya işlemiş olduğu suçtan dolayı bir kişiyi alenen öven kimse, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

¹²⁷⁵ **Soyaslan**, s. 457.

¹²⁷⁶ **Hafizoğulları/Kurşun**, s. 42.

yaygınlaştırmaya çalışılması ve örgütün bu kampanyanın bir referandumuna dönüştürülmesi yönündeki istekleri dikkate alındığında sanıkların eylemlerinin yasadışı PKK terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım suçunu oluşturduğu, suç tarihinde yürürlükte bulunan 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesinin propagandanın silahlı terör örgütünün şiddet veya terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek nitelikte olmasını aradığı, sanıklar üzerinde ele geçirilen matbu dilekçelerde yasadışı PKK terör örgütünden hiç bahsedilmediği ve bu örgütün şiddet veya terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasının yapılmadığı, imza toplama kampanyasının örgüt talimatları doğrultusunda başlatılıp yaygınlaştırılması karşısında sanıkların eylemlerinin örgüt propagandası suçunun boyutlarını aştığı ve “örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek” niteliğinde olduğu kanaatine varılmıştır, gerekçeleriyle ilk hükümde direnilmiştir.

Ceza Genel Kurulunca çözümlenmesi gereken uyuşmazlık, sanıklara isnat edilen eylemin, 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında mı, yoksa örgüte yardım fiillerini de örgüt üyeliği kapsamında değerlendirip yaptırma bağlayan 5237 sayılı TCY'nın 314. maddesi kapsamında mı değerlendirilmesi gerektiği, başka bir anlatımla suç niteliğinin belirlenmesine ilişkindir.

3713 sayılı Yasanın suç tarihinde yürürlükte bulunan 7/2. maddesinde;

“örgüt mensuplarına yardım edenlere veya şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca” cezalandırılacağı belirtilmiş,

5237 sayılı TCY'nın 220/7. maddesinde ise; <örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır.> hükmüne yer verilmiş, terör örgütüne üye olmak ise aynı Yasanın 314/2. maddesinde yaptırma bağlanmıştır.

3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi ile 5237 sayılı TCY'nın 220/7. maddesinin unsurları benzerlik arz etmekte ve bir kısım fiiller her iki maddede de düzenlenmiş bulunmakta ise de, uygulamada benimsenen en ayırıcı ölçüt yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY'nın 220/7. maddesi kapsamında, maddi nitelikte olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.

Amacı Türkiye Cumhuriyetinin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını silahlı mücadele vererek devlet idaresinden ayırıp bu bölgede Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir Kürt devleti kurmak olan PKK terör örgütü elebaşının yakalanması üzerine, örgüt tarafından Kürdistan Demokratik Konfederalizm önderi olarak kabul edilen Abdullah Öcalan'ı sahiplenme kampanyası çerçevesinde sanıkların örgütün ve amacının toplum içinde benimsenmesini sağlamaya yönelik olarak; "ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistan'da sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyorum ve kabul ediyorum" ibarelerini içeren bildirimleri imzalatmaktan ibaret eylemleri, nitelik ve yoğunlukları da dikkate alınmak suretiyle 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.

Çoğunluk görüşüne katılmayan altı Kurul Üyesi; sanıkların eyleminin 5237 sayılı TCY'nın 220/7. maddesi yollamasıyla 314/2. Maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve Yerel Mahkeme direnme hükmünün isabetli olduğu görüşüyle hükmün onanması yönünde oy kullanmışlardır"¹²⁷⁷.

5237 sayılı TCK m. 314/3'e göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna (TCK m. 220) ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır. O halde, 314'üncü maddenin cezalandırdığı bir suç örgütünün varlığından bahsedilebiliyorsa, 314'üncü maddenin düzenlemediği konularda 220'nci madde hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır. TCK m. 314'de tanımlanan suç TMK uyarınca terör suçları arasında düzenlenmiştir. 3713 sayılı TMK'nın 1'inci maddesinde belirlenen amaçlar doğrultusunda hareket eden silahlı örgüt mensuplarının terör suçu işledikleri de aynı Yasa'nın 2'nci maddesinde belirtilmektedir. TMK m. 7/1'e göre; "Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kurulanlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır". Dolayısıyla, TCK m. 314'de belirtilen bir örgüt terör örgütü olarak değerlendirildiği takdirde; TMK'nın ilgili hükümleri, TCK m. 314 ve m. 314/3'ün yollamasıyla TCK m. 220'nin ilgili hükümleri uygulama bulacaktır. Başka bir ifadeyle; terör örgütleriyle ilgili TCK'nın 220'nci maddesindeki ilgili hükümlerin uygulanması TMK'nın TCK m. 314'e yaptığı atıf ve TCK m. 314'ün de

¹²⁷⁷ YCGK, 12.02.2008, 2007/9-230 E, 2008/23 K, (www.kazanci.com, 22.01.2009).

TCK m. 220'ye yaptığı atıf nedeniyle söz konusu olmaktadır. Bu koşulların oluşması halinde gerektiği durumlarda TCK m. 220 hükümlerinin uygulanması mümkündür.

Böyle bir durumda, aynı konuda hem TCK m. 220'nin hem de Terörle Mücadele Kanunu'nun hüküm getirdiği konularda hangi hükmün uygulanacağı tartışmaları ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda, gerek TCK gerekse TMK örgütün propagandasına ilişkin hükümler ihtiva etmektedir. Buna göre, TCK m. 220/8, örgütün veya amacının propagandasını yapan kişiyi cezalandırmaktadır. TMK ise, terör örgütünün propagandasını yapan kişinin cezalandırılacağına hükmetmiştir. TMK 7/2'deki değişikliklerle birlikte propagandanın “şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde” olmasına gerek yoktur¹²⁷⁸. Bu durumda somut olayda faillerin fiili eğer örgütün propagandası olarak değerlendirilebiliyorsa (niteledirilebiliyorsa); TMK 7/2 hükümleri uygulanacaktır. Bu durumda, TCK 220/8 uygulanmayacaktır. Buna göre, TCK m. 314'e göre kurulan bir suç örgütünün *amacının* propagandası söz konusu olduğunda ise; bu durumda TMK'da örgütün amacının propagandası cezalandırılmadığına göre; m. 314/3'ün yaptığı atıfla birlikte TCK m. 220/8 uygulama bulacaktır. Yani, TCK m. 314'de cezalandırılan bir örgüt söz konusu ise; bu örgütün amacının propagandasının yapılması TCK m. 220/8 uyarınca yaptırım altına alınmıştır.

Ayrıca, kararda belirtildiği üzere, faillerin “ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistan'da sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyor ve kabul ediyorum” ibarelerini içeren bildirimleri imzalatmaktan ibaret eylemleri, örgüte yardım olarak değerlendirilemez. Bu durumda TCK 220/7'nin uygulanması söz konusu değildir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bir kararına göre: “5237 sayılı Yasa'daki yardım nedeniyle örgüt üyeliği suçunun oluşabilmesi için de aynı ölçüt geçerli olmakla birlikte, *uygulamada benimsenen en ayırıcı ölçüt yardım fiillerinin “maddi nitelikte”*

¹²⁷⁸ Propagandanın varlığı için bu koşulun arandığı dönemdeki Yargıtay kararlarından örnek vermek gerekirse: “Sahibi bulunduğu yayın evi tarafından yayınlanan “Zafer Bizim Olacaktır” adlı kitapta silahlı çetenin ideolojisi, silahlı halk ayaklanması teorisi programı ile taktikleri ayrıntılı bir şekilde anlatılması sebebiyle şiddeti ve diğer terör yöntemlerini teşvik edici nitelikte bulunması karşısında sanığın eyleminin 3713 sayılı Yasa'nın 7/2 maddesinde belirlenen silahlı terör örgütünün şiddet veya terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapmak suçunu oluşturması nedeniyle hukuki durumunun buna göre tayin ve takdiri gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi.” (Yar. 9. CD, 20.04.2004, 1535 E/ 1554 K); “Dava konusu yazılar birlikte ele alınıp değerlendirildiğinde açıklamasına yer verilen ve propagandası yapılan örgütlerin amacına, sanığın mevkutedeki konumuna, basın yoluyla işlenen suçun neşirle oluşmasına ve TCK'nun 79. maddesi hükmüne, 4963 sayılı Yasa ile TCK'nun 169'uncu maddesinde yapılan değişikliğe nazaran eylemin 3713 sayılı Yasa'nın 7/2. maddesinde belirlenen silahlı terör örgütlerinin şiddet veya terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapmak suçunu oluşturduğu anlaşılmış olup...” (Yar. 9. CD, 15.04.2004, 744 E/1361 K), (Parlar/Hatipoğlu, s. 1395).

*bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY'nin 220/7. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir. Eğer yardım fiili maddi nitelikte değilse, bu takdirde bir başka suç, örneğin 3713 sayılı Yasanın 7. maddesinde düzenlenen terör örgütünün propagandasını yapmak suçunu oluşturabilir*¹²⁷⁹.

2) TCK m. 220/8'in İfade ve İfadeyi Açıklama Özgürlüğü Bakımından Değerlendirilmesi

Yukarıda yapılan açıklamaların ardından, m. 220/8 hükmünün ifade ve ifadeyi açıklama özgürlüğü konusunda yaratabileceği sıkıntılara AIHS m. 10 çerçevesinde kısaca değinmenin faydalı olacağını düşünüyoruz. Zira, ifade özgürlüğünün sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiğini doğru bir şekilde tespit edebilmek, kişilerin bu nedenle cezalandırılmasında dikkate alıcak kıstaslar bakımından önem taşımaktadır.

Düşünmek insan için doğal bir hak olduğuna göre; düşündüklerini açıklamak da insanın bu doğal hakkının vazgeçilmez sonucudur. Düşünceyi açıklama hürriyeti, özgürlükçü demokratik devletlerin temelini oluşturur. Bu hürriyet, demokratik toplumların ilerlemesi ve her bireyin gelişimi için temel koşullardan birisi olarak nitelendirilmektedir¹²⁸⁰. Demokrasi her türlü inanç, fikir ve düşüncenin açığa vurularak serbest bir tartışma ortamı yaratılması esaslı üzerine kuruludur. Çoğulcu bir demokraside bazı grupların özellikle siyasi konularda aşırı ve anti-demokratik görüşleri temsil etmesi bir dereceye kadar normal sayılarak hoşgörü ile karşılanmalıdır. AIHS m. 10'un sağladığı koruma yalnız sorunsuz olarak kabul edilebilecek düşünceler için değil, fakat aynı zamanda devleti veya halkın bir bölümünü incitici, şoke veya rahatsız edici düşünceler içinde geçerli olduğu belirtilmektedir¹²⁸¹. Ancak, düşünce açık-

¹²⁷⁹ **YCGK, 12.12.2008, 230 E, 23 ; (Güven/Yalvaç, s. 280).**

¹²⁸⁰ *Bkz.* AIHM'nin İngiltere'ye karşı 7.12.1976 tarihli Handyside kararı, Serie: A, n:24, s. 49 (**Tezcan/Ertem/Sancakdar**, s. 425).

¹²⁸¹ *Bkz.* AIHM'nin İngiltere'ye karşı 7.12.1976 tarihli Handyside kararı, Serie: A, n:24 (**Tezcan/Ertem/Sancakdar**, s. 425); Karara göre, "ifade özgürlüğü demokratik bir toplumun asli temellerindedir, toplumun ilerlemesinin ve her bireyin gelişmesinin temel koşullarından birisini oluşturur. Bu, 10. madde 2. fıkraya tabi olmak kaydıyla, sadece olumlu karşılanan ya da kimseye saldırgan gelmeyen ya da insanların kayıtsız kalabildiği bilgi ve fikirler için değil, Devlet veya halkın herhangi bir kesimi için saldırgan görünen, sarsıcı nitelik taşıyan ya da rahatsız edici olan fikirler için de geçerlidir. Demokratik toplumun vazgeçilmez özellikleri olan çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleri bunlardır. (**Dutertre, Gilles, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler**, Ankara, Eylül, 2007, s. 362) .

lamasının sınırsız olduğu söylenemez. Düşünceyi açıklamak suretiyle insanlar suç işlemeye tahrik ve teşvik edilemezler; suçlar ve suçlular övülemezler; insanlar birbirlerine karşı kin ve düşmanlığa davet edilemezler. Bu itibarla; inanç veya ırk bakımından ya da sosyal veya ekonomik yönden mevcut farklılıklar dolayısıyla insanların birbirlerine karşı kin ve düşmanlık beslemeye tahrik ve teşviki düşünceyi açıklama (ifade) hürriyeti kapsamında değerlendirilemez¹²⁸². Bu bağlamda toplumu tehdit eden suç örgütlerinin veya doğrudan bu örgütlerden sadır gayrimeşru amaçlarının propagandası; suça teşvik ve tahrik edici beyanlar düşünceyi açıklama hürriyetinin güvencesinden yararlanamazlar ve cezalandırılmaktadırlar¹²⁸³.

AİHS’de düşünceyi açıklama hürriyetinin sınırlandırılabilceği koşulları belirlemiştir. AİHS m. 10/2’ye göre, “kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda gerekli tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğinin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin açığa vurulmasının önlenmesi veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara veya yaptırımlara bağlanabilir”.

AİHM ifade özgürlüğü açısından kabul edilebilir bir kısıtlamanın söz konusu olup olmadığını değerlendirirken, üç aşamalı bir inceleme yapmaktadır. Öncelikle

¹²⁸² **Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 59, 60.

¹²⁸³ *Bkz. Sunay, Reyhan, Avrupa Sözleşmesinde ve Türk Anayasa’sında İfade Hürriyetinin Muhtevası ve Sınırları*, Ankara, 2001, s. 11 vd.; **Özgenç**’e göre, hukuk devletinin gerek insan gerek toprak unsuruna dayalı olarak bölünmesine yönelik düşüncelerin hiçbir haklı yönü olamaz. Bu düşünceler etrafındaki örgütlenmelere müsaade edilemez. Hukuka bağlı toplum düzeninde, bu kabil düşüncelerin münferit ve soyut açıklanış biçimine hoşgörü ile bakılabilir, bu tarz ve mahiyetteki düşünce açıklamaları haklı sayılmasa bile müsamaha ile karşılanabilir. Ancak, bu hukuki düzenin değiştirilmesine ya da devletin insan veya toprak unsuru itibarıyla bölünmesine yönelik sistemli propaganda faaliyetleri, bu düzenin değiştirilmesine yönelik düşünceler etrafındaki örgütlenmeler, adalet esasına dayalı toplum düzeni açısından somut birer tehlike arz ederler. (**Özgenç**, Suç Teşekkülü, s. 60); Özek de propagandanın suç sayılabilmesi için korunan hukuksal değer açısından somut zarar tehlikesi yaratacak nitelikte olmasını gerekli görmektedir. Ancak, Özek’e göre düşünce açıklaması kavramını aşan ve hukuka aykırı yöntemlerle korunan hukuksal değerlere zarar verilmesine, zarar tehlikesi yaratılmasına yönelik eylem propagandası suç tanımına uygunluğu halinde suç sayılabilir. Propaganda fiilinin suç sayılabilmesi için, açıklanan görüş ve düşüncenin hukuk devletinin insan ve toprak unsuru itibarıyla bölünmesine yönelik eyleme tahrik niteliğini haiz olması gerekir. Açıklanan görüş ve düşünce, söz konusu amacı gerçekleştirmeye yönelik hukuka aykırı eylemi telkin ettiği takdirde suç teşkil edecektir. Aksi düşünülürse düşünceyi açıklama özgürlüğü tümüyle yok edilmiş olur. Ayrıca propaganda fiilinin suç teşkil edebilmesi için, güdülen amaç doğrultusunda sonuç doğurmaya elverişli olmasının yanı sıra somut zarar tehlikesi yaratmasının yanı sıra, ayrıca özel kastla işlenmesi gerekir. (**Özek, Çetin**, “Devletin Korunması, Terörle Mücadele Yasası ve Bilgilendirme Hakkı”, (TMY), *Değişen Dünyada İnsan, Hukuk ve Devlet, Edip F. Çelik’e Armağan*, İstanbul, 1995, s. 252 vd.).

şikayete konu olan olay ve işlemin, maddedeki kavramlardan birine dahil bulunup bulunmadığını, yani hükmün (AİHS m. 10) uygulanabilirliğini saptamakta; bu aşamanın ardından yapılan işlemin maddede güvence olarak gösterilen haklardan birisine müdahale teşkil edip etmediğini; son olarak da müdahalenin AİHS 10/2’de yer alan koşullara uyup uymadığını incelemektedir. Üçüncü aşamada yapılan değerlendirmeye göre, müdahalenin şu üç koşula uygun olup olmadığı incelenmektedir:

- a) maddede sınırlayıcı olarak belirtilmiş amaçlardan birine (meşru bir amaca) yönelik olması,
- b) yasada açıkça öngörülmüş olması,
- c) demokratik toplumun gereklerine uygun ve öngörülen amaca ulaşmak bakımından orantılı (ölçülü) olması¹²⁸⁴.

Bu hususta uygulanan bir yaptırıma karşı AİHM’nin Türkiye hakkında verdiği bir kararı örnek olarak belirtmek isteriz. Başvurucu Mehdi Zana, Diyarbakır’ın eski belediye başkanıdır. 1987 yılı Ağustos ayında Diyarbakır Askeri Cezaevinde iken, gazetecilerin kendisi ile yaptığı röportajda şu açıklamalarda bulunmuştur: “PKK’nın ulusal kurtuluş hareketini destekliyorum. Katliamlardan yana değiliz, yanlış şeyler her yerde olur. Kadın ve çocukları yanlışlıkla öldürüyorlar”. Zana bu açıklamaları nedeniyle hapis cezasına çarptırılmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Zana-Türkiye Davası’nda şu şekilde karar vermiştir: “Mahkeme her olayın şartlarına ve devletin takdir alanına özen göstererek bireyin temel bir hakkı olan ifade özgürlüğü ile demokratik bir toplumun kendini terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı koruma biçimindeki meşru hakkı arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığını belirlemek zorundadır. Bu davada Mahkeme sonuç olarak Zana’nın mahkumiyetinin bir toplumsal ihtiyaç baskısına karşılık gelip gelmediğini ve cezanın izlenen meşru amaçlarla orantılı olup olmadığını değerlendirmek durumundadır. Bu amaçla başvurunun sözlerinin içeriğinin, o dönemde Türkiye’nin güneydoğusunda var olan durumun ışığında analiz etmenin önemli olduğunu düşünmektedir.

Bu demeç, çevresinden soyut bir biçimde ele alınamaz... Demeç, olayın koşulları içinde özel bir öneme sahiptir. Mahkeme’nin daha öncede belirttiği gibi, bu röportaj söz konusu dönemde aşırı bir gerilimin bulunduğu Türkiye’nin güneydoğu-

¹²⁸⁴ **Önok, R. Murat**, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Terörizm”, “Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi IGUL Direktörlüğü Terörle Mücadele Sempozyumu 20 Mart 2009, der: Prof. Dr. Feridun Yenisey”, *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, S: 55-59, Mart-Nisan 2009, s. 298.

sunda PKK'nın sivillere yönelik olarak sürdürdüğü kanlı saldırılar ile aynı döneme rastlamaktadır.

Bu koşullarda Türkiye'nin güneydoğusundaki en önemli kenti Diyarbakır'ın eski belediye başkanının, büyük günlük gazetelerden birinde yayınlanan röportajında "ulusal kurtuluş hareketi" biçiminde tanımlanan PKK'ya destek vermekle, o bölgede zaten var olan patlamaya hazır durumu daha da kötüleştirileceği kabul edilmelidir.

Buradan hareketle Mahkeme, başvurucuya verilen cezanın "toplumsal bir ihtiyaç baskısına" makul bir yanıt olarak görülebileceğini ve ulusal makamlarca gösterilen gerekçelerin "uygun ve yeterli" olduğunu kabul eder.¹²⁸⁵ Buna göre, kişinin bu fiilinden ötürü cezalandırılması ile AİHS m. 10 ihlal edilmemiştir.

Buna karşın Türkiye hakkında özellikle siyasal ifadelerin cezalandırılması hususunda AİHM tarafından birçok kez Sözleşme'nin 10'uncu maddesinin ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir¹²⁸⁶.

3) Örgütün veya Amacının Propandasının Basın ve Yayın Yolu İle Gerçekleştirilmesi

Suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi suçun ağırlaştırıcı sebebi olarak düzenlenmiştir. Buna durumda verilecek ceza yarı oranında arttırılacaktır¹²⁸⁷.

¹²⁸⁵ Bkz. Zana/Türkiye, 1997, (Dinç, Güney, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Göre İnanç, Anlatım ve Örgütlenme Özgürlükleri, İzmir, Aralık 2005, s. 61, 62).

¹²⁸⁶ Kararlar için bkz. Özdek, Yasemin, Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye, Ankara, 2004, s. 240 vd.

¹²⁸⁷ Basın Kanunu'nun 11'nci maddesinde cezai sorumluluk şu şekilde düzenlenmiştir: "Basılmış eserler yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur.

Sürelî yayınlar ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur.

Sürelî yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkum olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayım yönetmeni, genel yayım yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili sorumlu olur. Ancak bu eserin sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlanması halinde, bundan doğan sorumluluk yayımlatana aittir.

Süresiz yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkum olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı; yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur.

Yukarıdaki hükümler, sürelî yayınlar ve süresiz yayınlar için bu Kanunda aranan şartlara uyulmaksızın yapılan yayınlar hakkında da uygulanır.

AİHM, 10. maddenin yorumlanmasında basın özgürlüğüne sağlanan güvence-
lere özel bir önem vermektedir. Basın özgürlüğünü değerlendirirken “basının görev-
leri” ile “halkın bilgi alma hakkı” arasındaki karşılıklı ilişkiden hareket eden Mah-
kemeye göre, basının kamu yararı ile ilgili bilgi ve düşünceleri bildirme zorunluluğu
vardır, ancak yalnız basın bu tür bilgi ve düşünceleri yaymakla görevli değildir, hal-
kın da bu bilgi ve düşünceleri alma hakkı vardır¹²⁸⁸. Bu ilkeler, basılı medya için
olduğu gibi, görsel medya için de uygulanabilir¹²⁸⁹. Mahkeme, siyasal haber ve dü-
şünceler bağlamında da basın özgürlüğünün önemini vurgulamaktadır: Basın özgür-
lüğü, politik liderlerin düşünceleri ve tutumları hakkında halkın görüşlerinin oluşma-
sında en iyi araçlardan biridir; özellikle kamuoyunun zihnini meşgul eden konularda
politikacıların düşüncelerini ve yorumlarını yansıtmaya fırsatı vermektedir. Böylece
basın özgürlüğü, demokratik toplumun özünde yatan kavramlardan biri olan herkesin
özgür politik tartışmaya katılımını da mümkün kılmaktadır¹²⁹⁰.

Buna ilişkin olarak AİHM'nin bazı kararlarını aktarmayı yararlı görüyoruz.
“Haberde ve Yorumda Gerçek adlı haftalık derginin 23 Ağustos 1992 günlü sayısın-
da yayınlanan iki okur mektubu nedeniyle İstanbul DGM'de açılan dava sonucunda
gazete sahibine beş ay hapis cezası verilmiştir. Bu olayı değerlendiren AİHM'ye
göre, mektuplarda “...faşist Türk ordusu... T.C. cinayet çetesi, ...emperyalizmin
kiralık katilleri...” gibi sözlerle, “katliamlar.. acımasızlıklar ve kan dökücüler” gibi
ifadeler kullanılmak suretiyle çatışmanın karşı tarafına leke vurulmak istendiği açık-
tır. Mahkeme'ye göre söz konusu mektuplar, ölümcül şiddet içinde kendini göstermiş
olan duyguları harekete geçirerek, önyargıları daha da sertleştirerek kanlı bir intikam
istemektedir. Dahası, bu mektupların güneydoğu bölgesinde güvenlik durumunun
1985'ten beri çok ciddi şekilde bozulduğu koşullarda yayınlandığı not edilmelidir.
Böyle bir bağlamda söz konusu mektuplar, iddia konusu kötülüklerden sorumlu gös-
terilenlere karşı derin ve olağan dışı düşmanlığı aşılama suretiyle bölgede şiddeti
daha da teşvik eder nitelikte görülmelidir. Mektupta adları verilen kişilere karşı düş-
manlık körüklenmekte ve muhtemel fiziksel şiddete karşı hedef gösterilmektedir. Bu
açıdan bakıldığında Mahkeme, başvuruçunun mahkumiyetiyle ilgili gerekçeleri ye-
terli görmektedir... Bu nedenlerle müdahale demokratik bir toplumda orantılı oldu-

¹²⁸⁸ Sunday Times/Birleşik Krallık, par. 65; **Özdek**, s. 243.

¹²⁸⁹ Jersild./Danimarka, 23 Eylül 1994 tarihli karar, par. 31; **Özdek**, s. 244.

¹²⁹⁰ Castells /İspanya, par. 43; **Özdek**, s. 244.

ğundan, ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir” (Sürek II/ Türkiye, 1999)¹²⁹¹.

Yine aynı dergide yayınlanan bir haber nedeniyle açılan başka bir dava neticesinde verilen mahkumiyet kararına karşı AİHM şu değerlendirmelerde bulunmuştur: “Söz konusu yazı, Türkiye’nin bir bölgesini “Kürdistan” olarak adlandırmakta ve ulusal bağımsızlık mücadelesinden söz etmektedir. Bunlar konuyla ilgili düşünceler olmakla birlikte, anılan sözler kendiliğinden müdahalenin gerekliliği için yeterli sayılamaz. Yazıda “Türkiye Cumhuriyeti’nin güçlerine karşı yöneltilmiş bir savaş”tan söz edilirken, “topyekün bir bağımsızlık mücadelesi istiyoruz” denilmektedir. Böylece söz konusu yazıdaki görüş, kendini PKK ile birleştirmekte ve Kürdistan’da bağımsızlığı gerçekleştirmek için silahlı güç kullanmaya çağrı yapmaktadır. Dahası bu yazı güneydoğu bölgesinde güvenlik güçleri ile PKK arasında çok ciddi çarpışmaların meydana geldiği bir ortamda yayınlanmıştır. Bu nedenle yazının içeriği bölgede şiddetin artmasının teşvik edebilecek nitelikte görülmelidir. Aslında okuyuculara verilen mesaj şiddete başvurmanın, saldırganlara karşı şiddet kullanmanın gerekli ve haklı bir davranış olduğu yolundadır.. Müdahale demokratik bir toplumda gerekli olduğundan AİHS m. 10’un ihlal edilmediğine karar verilmiştir” (Sürek III/ Türkiye, 1999)¹²⁹².

Bu hususta Türkiye’nin AİHS m. 10’u ihlal ettiği yönünde de birçok karar vardır. Örneğin Sürek ve Özdemir kararında: PKK’nın liderlerinden biri ile yapılan röportaj nedeniyle dergi sahibi ve yazı işleri müdürünün ceza almalarının şikayet edildiği başvuruda AİHM, yasadışı bir örgütün önde gelen bir üyesiyle röportaj yapılmasının, kendi başına ifade özgürlüğüne müdahaleyi haklı kılmadığını öncelikle vurgulamış, röportajın resmi politikaya karşı sert eleştiriler içerdiğini, Türkiye’nin güneydoğusundaki sorunların kökeni ve sorumluluğu üzerine tek taraflı bir yaklaşımı benimsediğini, ancak ifadelerin bütünü ele alındığında, şiddete ve düşmanlığa karşı kışkırttığı söylenemeyeceğini dile getirmiştir. Röportajı Türkiye’nin güneydoğusundaki resmi politikaya muhalefetin arkasındaki sürükleyici güçlerin psikolojisi ve çatışmayla ilgili tehlikeler hakkında halkı aydınlatan haber değerinde bulan AİHM,

¹²⁹¹ Dinç, s. 67.

¹²⁹² Dinç, s. 67, 68.

ulusal makamların halkın farklı bir perspektiften –bu perspektif ulusal makamların hoşuna gitmese de- bilgilendirme hakkına saygı göstermediği kanaatine varmıştır¹²⁹³.

Basın Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre, “Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.

Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlakının, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir”.

TCK m. 220/8'e göre, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün veya amacının propagandasını yapmak cezalandırılmış; suçun basın veya yayın yoluyla işlenmesi halinde bu propagandanın doğuracağı etkinin ve toplum ile kişiler üzerindeki tesirinin daha üst noktalara ulaşabileceğinden; örgütün yarattığı tehlikenin daha büyük boyutlara tırmanabileceğinden bahisle; bu durum suçun ağırlaştırıcı nedeni olarak öngörülmüştür. Bir suç örgütünün, eylemlerinin, amaçlarının, suç teşkil eden fiillerinin vs. övülmesi, şiddet hareketlerinin yapılması yönündeki eylemlerin teşvik edilmesi, şiddete tahrik eden içerikte yayınlar yapılması vs. cezalandırılmaktadır. Basın ve yayın yoluyla kitlelere ulaşmanın kolaylığı¹²⁹⁴ ve bu yolla yapılan propaganda yoluyla kitleler üzerinde bırakılabilecek etkinin yoğunluğu daha büyük olduğundan bu tür bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu durum suçun nitelikli halidir.

J) Cezalandırma

TCK m. 220'de düzenlenen suçların tümü re'sen soruşturma¹²⁹⁵ ve kovuşturmaya tabi olup; suçlar bakımından kanunun öngördüğü cezalar şu şekildedir:

Kanuna göre, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

¹²⁹³ Sürek ve Özdemir/Türkiye, par. 61; **Özdek**, s. 249.

¹²⁹⁴ Kitle iletişim özgürlüğüne ilişkin olarak bkz. **Erman, Sahir**, “Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü”, *Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan*, İstanbul, 1999, s. 13 vd.

¹²⁹⁵ **CMK m. 160** – (1) Cumhuriyet Savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hali öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

(2) Cumhuriyet Savcısı, maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.

Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar arttırılır.

Örgütün veya amacının propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında arttırılır.

K) Etkin Pişmanlık

Organize suçluluk ve onun bir türü olan örgütlü suçluluk gerek devletlerin demokratik otoriteleri gerekse toplumsal yaşam üzerinde yoğun ve yakın tehlike yaratması; huzur ve refah içinde adaletin ve güvenliğin etkin olduğu bir yaşamı tehdit etmesi nedeniyle, bu sorunla yüzleşmiş veya yüzleşmeye devam eden ülkelerde; mücadele edilecek sorunlar arasında ilk sıralarda gelmektedir. Bu suçlulukla mücadele adına devletler hukuk sistemlerinde çeşitli stratejilerden hareketle siyasetler üretmektedirler. Gerçekten, demokratik hukuk devletinin varlığını tehdit eden örgütlerin ortaya çıkartılması, dağıtılması ve bunların mensuplarının yargılanarak cezalandırılması, bu tehlikeyle mücadele açısından ulaşılmaması gereken hedefler arasında yer almaktadır. Günümüzün getirdiği şartların da etkisiyle; bu suçluluğun tamamen önüne geçmek, suçlar işlemek amacıyla örgütlerin kurulmamasından bahsetmek gerçekçi olmaz. Zira, yeryüzünde insan var olduğu sürece suç; suç var olduğu sürece de suç örgütleri var olacaktır. Mühim olan, bu suç örgütlerinin topluma, devlete ve bireylere zarar vermeden evvel ortaya çıkartılarak, meydana gelecek ciddi zararların önlenmesidir.

Bu suçlulukla mücadelede, örgütlerin ortaya çıkartılıp çökertilmesinde; mensuplarının elde edilecek kesin delillerle cezalandırılmasında en etkili silahlardan birisi de yine insanlar; örgüt mensuplarıdır. Özellikle mensup oldukları suç örgütleri hakkında bu kişilerden bilgi temin edilmesi, örgütü en yakından tanıyan bu kişilerden yararlanılması durumunda; örgütlerin ortaya çıkartılması söz konusu olabilecektir. Ancak, örgütlerin başta mensupları olmak üzere tüm toplumda yarattıkları korku ve endişe; örgütün kendi bünyesindeki yaptırım sistemi gibi unsurlar kişilerin bildikleri-

ni soruşturma makamlarına aktarmaları hususunda duraksama yaratmaktadır. Bunun dışında, örgütlerin kimi zaman akrabalık ilişkileri çerçevesinde oluşturulması da, örgüt mensuplarının bu örgütler hakkında yetkililere bilgi vermesinin önüne geçmektedir. Ayrıca kişinin, örgüt hakkında adli makamlara bilgi vermesi durumunda kendisinin veya yakınlarının hayatlarının, malvarlıklarının veya vücut bütünlüklerinin tehlikede olduğunu hissetmesi de bu kişinin bildiklerini paylaşmasını engellemektedir. Kimi zaman kişi kendisinin veya çevresindekilerin ölümü veya vücut bütünlüğünün zarar görmesi yerine; geri kalan yaşamını cezaevinde veya örgütün emrinde geçirmeyi tercih etmektedir. Aynı zamanda, örgüt içindeki dayanışmanın bir yansıması olarak, örgütler üyelerinin tüm ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Başka bir ifadeyle örgütler kişilere, devletin onlara sunduğundan çok daha rahat bir yaşam vaat etmekte ve kişileri yanlarına çekmektedirler. Bu durum ise, kişilerin örgütler hakkında bildiklerini adli makamlarla paylaşmalarına mani olmaktadır.

Bunun önüne geçebilmek için, kimi ülkeler ceza siyasetinde getirdikleri bazı düzenlemelerle farklı uygulamalara yer vermektedirler. “Etkin pişmanlık” başlığı altında düzenlenen hükümler de bu çerçevede suç örgütlerinin ve mensuplarının ortaya çıkartılması ve yargılanmaları bakımından getirilen düzenlemelerdir. Burada asıl amaç, örgüt ve mensupları hakkındaki kanıtları ele geçirmek, örgütün çökertilmesini, üyelerinin ele geçirilmesini, suç arkadaşlarını ihbar ederek suçlunun kollukla işbirliğini sağlamaktır. Suçlunun suç arkadaşlarını ihbar etmesi bir kısım yazarlarca ahlaki bulunmamakta, suçlunun davranışı önceki davranışlarından pişmanlık duyması olarak değerlendirilmemektedir. Ancak, hukuk ahlaka aykırı bir davranışı korumamak zorunda olmakla birlikte, daha büyük bir zararı önlemek uğruna daha az zarara katlanmanın aklın gereği olduğu söylenmektedir. Örgütlü suçluluğun doğurduğu büyük zararlar düşünüldüğünde de, bu yöntem bu suçlulukla mücadele denenebilmektedir¹²⁹⁶.

Buna göre suç oluşmuştur, fail aslında gerçekleştirdiği eylemlerle kanunda cezalandırılan bir fiili gerçekleştirmiştir. Ancak, yine failin bir takım koşulları yaratması, o ana kadar yaptıklarından geri dönerek, mensubu olduğu örgütün deşifre edilmesini sağlaması, bildiklerini aktararak adli makamlara yardımcı olması durumunda, bu hareketleri karşısında o ana kadar gerçekleştirdiği fiili suç oluşturmasına rağmen;

¹²⁹⁶ **Hafizoğulları/Kurşun**, s. 43.

bazı hallerde ceza verilmeyeceği, bazı hallerde ise cezasının indirileceği öngörülmektedir. Bu düzenlemeler, bahsi geçen suçun failleri için bir ödüllendirme niteliğindedir. Organize suçlulukla mücadele adına; devlet, suç işleyen kişilerin devletle işbirliği yapması koşuluyla belirli şartların varlığı halinde bu kişileri cezalandırmakta ya da cezalarını hafifletmektedir. Başka bir ifadeyle, bu suçlulukla mücadele adına, verilecek cezalar bakımından taviz verilmekte; kişiler mensubu oldukları örgütü ortaya çıkarmaları hususunda teşvik edilmektedir. İşte 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 221'inci maddesi "Etkin Pişmanlık" başlığı altında bu yönde hükümlere yer vermiştir. Bu durumda, fail tarafından gerçekleştirilmiş bir suç mevcuttur. Bu nedenle suç sonrası pişmanlık (aktif pişmanlık) söz konusu olmaktadır¹²⁹⁷.

İlk halde (m. 221/1,) suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle henüz bir soruşturmaya başlanmamış olmalı ve aynı zamanda da örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmemiş olmalıdır. Bu iki koşulun aynı anda bir arada bulunması halinde; örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükmolunmayacaktır.

Buna göre, ilk koşul soruşturmanın henüz başlamamış olmasıdır. Eğer örgütün varlığına ilişkin adli makamlarca başlatılmış veya yürütülen bir soruşturma söz konusuysa bu hüküm uygulanmaz. Kurucu veya yöneticilerin örgütü dağıtmaları ya da örgütün dağılmasını sağlamaları soruşturma başlamadan önce olmalıdır. Aynı zamanda, bu süreç içerisinde örgütün amacı doğrultusunda hiçbir suçun işlenmemiş olması şarttır. Eğer işlenmiş bir suçun varlığından bahsedilebiliyorsa; bu durumda bu fıkra hükmü uygulama alanı bulamaz.

İkinci halde (m. 221/2), eğer örgüt üyesi, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine herhangi bir biçimde iştirak etmemişse ve gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmişse; hakkında cezaya hükmolunmayacaktır.

Buna göre, kişi aslında bu ana kadar bir suç örgütünün üyesidir. Yani, ortada örgüte üye olma suçu vardır. Ancak, bu kişi örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen hiçbir suça iştirak etmemiş ve de gönüllü olarak örgütten ayrılmışsa, kişiye örgüte üye olmak suçunun cezası verilmeyecektir¹²⁹⁸. Eğer örgüt adına işlenen bir suça iştir-

¹²⁹⁷ **Toroslu**, Özel Kısım, s. 264.

¹²⁹⁸ "5237 sayılı TCK'nın etkin pişmanlığa ilişkin 221'inci maddesinde silahlı örgüt tarafından amaç suçun işlenmemiş ya da amaç suçun işlenmesine kalkışılmamış olması gerektiğine ilişkin bir koşul

rak etmişse ya da örgütten ayrılma durumu gönüllü değilse; (elinde olmayan sebeplerle olduyorsa vs. yakalanma, tutuklanma vs.) bu hükümden yararlanamayacaktır. Ayrıca hükümden örgütün kurucuları ya da yöneticileri değil, yalnızca örgüt üyeleri yararlanabilir.

Üçüncü halde (m. 221/3), örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin (iştirak etmeden evvel) yakalanan örgüt üyesi, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi verirse hakkında cezaya hükmolunmaz.

Bu durumda, kişinin gönüllü olarak örgütten ayrılması veya bunu adli makamlara bildirmesi söz konusu değildir. Kişi örgüt üyesidir ve yetkili makamlarca yakalanmıştır. Kişinin pişmanlığı yakalanmasının ardından başlayacaktır. Hükmün uygulanabilmesi için, kişinin örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen hiçbir suça iştirak etmemiş olması gerekir. Aksi durumda, kişi bu hükümden yararlanamaz.

Bu koşulların ardından; yakalanan örgüt üyesi pişman olarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlayacak önemde ve nitelikte bilgiler vermelidir. Bu tür bilgilerin verilmemesi halinde de; hüküm uygulanmaz. Başka bir ifadeyle, örgüt üyesi örgütün işlediği herhangi bir suça katılmaksızın yakalanmış, pişmanlığını ifade etmiş olabilir. Ancak, bunların ötesinde yetkili makamlara örgütün dağıtılmasını veya örgüt mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgiler vermesi gereklidir. Verilen bilginin, örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli olup olmadığını takdir yetkisi mahkemeye aittir¹²⁹⁹.

bulunmadığı gözetilerek, örgütten kaçarak kendiliğinden teslim olan ve pişman olduğunu beyan eden sanığın örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak edip etmediği İç İşleri Bakanlığı ve ilgili kurumlardan araştırılarak samimi bir şekilde etkin pişmanlık gösterip göstermediği de tartışılıp değerlendirildikten sonra sonucuna göre hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken,”(Yar. 9. CD, 27.12.2006, 2006/5698 E, 2006/7728 K); “Örgüt üyesi olup, örgütten kendiliğinden ayrılarak teslim olan ve pişman olduğunu beyan eden sanığın, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenmesine iştirak edip etmediği İç İşleri Bakanlığı’ndan da sorulup araştırılarak, örgüt kurma suçu kapsamında bulunan 5237 sayılı TCK’nın etkin pişmanlığa ilişkin 221’inci maddesinde silahlı örgüt tarafından amaç suçun işlenmemiş ya da amaç suçun işlenilmesine kalkışılmamış olması gerektiğine ilişkin bir koşul öngörülmediği de gözetilmek suretiyle, sanığın hukuki durumunun sonucuna göre tayin ve takdir edilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmesi” (Yar. 9. CD, 27.12.2006, 2006/2779 E, 2006/7739 K), (Tosun/Artuç, s. 1912, 1913).

¹²⁹⁹ “Yakalanan hükümlülerin örgüt içerisindeki konum ve faaliyetleriyle uyumlu biçimde bilgi vermek suretiyle örgütün dağılmasını veya meydana çıkarılmasına yardım ettiklerine ya da bilgi ve belge vererek yahut bizzat çaba göstererek örgütün amaçladığı suçun işlenmesine engel olduklarına dair yeterli delil bulunmadığı ve bu sebeple de yasada aranan koşulların oluşmadığı anlaşılmalı, talebin reddi gerekir”. (Yar. 9. CD, 24.10.2005, 2005/6091 E, 2005/7921 K) (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

Mahkeme, somut olayın özelliklerine göre, kişinin verdiği bilgilerin önemini ve yeterliliğini değerlendirecektir. Ayrıca hükümden örgütün kurucuları ya da yöneticileri değil, yalnızca örgüt üyeleri yararlanabilir.

Dördüncü halde (m. 221/4), iki ayrı durum düzenlenmiştir. Buna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi; gönüllü olarak teslim olursa ve ayrıca, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi verirse hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmayacaktır. Ancak bunların dışında eğer bir suç işlenmişse, bu suçtan dolayı örgüt yöneticilerinin ve suça katılan kişilerin sorumluluğu devam etmektedir. Cezasızlık sebebi yalnızca örgüt kurmak, örgüt yönetmek veya örgüte üye olmak suçları bakımından getirilmiştir. Ayrıca örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bu durumda bağımsızdır ve cezalandırılacaktır.

Dördüncü fıkradaki diğer düzenlemeye göre ise, eğer kişi gönüllü olarak teslim olmaksızın, yakalanmasının ardından örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde hakkında örgüt kurmak, örgüt yönetmek veya örgüte üye olmak suçlarından ötürü verilecek olan ceza üçte birden dörtte üçe kadar indirilecektir. Ancak, bu kişiler eğer örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suça ya da suçlara iştirak etmişlerse, bu suç ya da suçlardan ötürü ayrıca cezalandırılacaklardır. Burada yine örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla; örgüt kurma, yönetme veya üye olma suçları birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmekte; indirim yalnızca örgüt kurma, yönetme veya üye olma suçları bakımından söz konusu olmaktadır.

Kişi, örgütün kurucusu, yöneticisi veya üyesi olsa dahi, örgütün ulaştığı yapılanma itibarıyla, örgütün dağılmasını sağlama imkanınan sahip olmayabilir. Bu durumda kişi, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar hakkında bilgi verirse, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanacaktır¹³⁰⁰. Burada ki fark, eğer kişi gönüllü olarak teslim olmuşsa örgüt kurmak, yönetmek veya üye olmak suçlarından ötürü hiç ceza almayacak; ancak eğer yakalanmışsa cezası azaltılacaktır.

¹³⁰⁰ Sanık S.B.'nin Cumhuriyet Savcılığındaki ikrarı ile kendi suçunun ortaya çıkmasına yardım ettiği anlaşıldığı halde etkin pişmanlık nedeniyle cezasından indirim yapılmaması bozmayı gerektirir. (Yar. 10. CD, 15.02.2006, 2005/19703 E., 2006/2202 K.); (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

Maddenin beşinci fıkrası, etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunacağını; bu tedbirin süresinin üç yıla kadar uzatılabileceğini öngörmüştür.

Son olarak, kişi hakkında bu maddedeki etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanmaz.

Örgütün veya amacının propagandasını yapan kişilerle ilgili olarak herhangi bir etkin pişmanlık hükmüne yer verilmemiştir.

L) Yargılama Usulleri ve Usul Tedbirleri

1) Yargılama Usulleri

Organize suçluluğun yapısı ve yarattığı tehlike nedeniyle adi suçluluktan farklı olarak değerlendirilmesini ve bu suçlulukla mücadelede istisnai nitelikte kural- ların getirilmesini bir zorunluluk olarak ifade etmek gerekir¹³⁰¹. Zira, yaşanan tecrü- beler, devletleri, bu tür suçlarla klasik metotlarla mücadelenin mümkün olmadığı sonucuna ulaştırmıştır. Organize olan yapılanmaları ifade eden suç örgütlerinin ve dolayısıyla bu örgütlerinin mensuplarının yargılanması da, suçun niteliği ve önemi dikkate alınarak özel yargılama usullerine tabi tutulmaktadır. Bu tür yargılamaların daha etkili bir biçimde yürütülebilmesi, soruşturmanın daha etkin olabilmesi adına, yetkili makamlara verilen yetkiler genişletilmekte, şüpheli veya sanık konumundaki kişilerin haklarının sınırları daha fazla daraltılmaktadır. Bunun nedenini, suç örgütle- rinin varlığından kaynaklanan endişe ve bunların yargılanmasına verilen özel önem oluşturmaktadır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu da 250, 251 ve 252'inci maddelerinde bu hususta düzenlemelere yer vermektedir.

a) Görevli ve yetkili mahkeme

Gerçekten CMK m. 250'ye göre, Türk Ceza Kanununda yer alan;

¹³⁰¹ **Avcı**, Yeni, s. 362.

a) Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu,

b) *Haksız ekonomik çıkar* sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde *cebir ve tehdit uygulanarak* işlenen suçlar,

c) İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci Maddeler hariç),

Dolayısıyla açılan davalar; Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yargı çevresi birden çok ili kapsayacak şekilde belirlenecek illerde görevlendirilecek ağır ceza mahkemelerinde görülür.

Düzenleme, örgüt faaliyeti çerçevesindeki uyuşturucu imal ve ticareti, yürürlükten kalkan 4422 sayılı kanunun deyiimiyle çıkar amaçlı suç örgütleri ve terör suçları bakımından özel yetkili ceza mahkemelerinin oluşturulacağını ve bu davalara bakmaya bu mahkemelerin görevli ve yetkili olacağını düzenlemektedir.

İş durumunun yoğunluğu halinde, aynı yerde birden fazla özel yetkili ağır ceza mahkemesinin kurulmasına Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir. Bu durumda mahkemelere numaralar verilecektir. Bu mahkemelerin başkan ve üyeleri adli yargı adalet komisyonunca, bu mahkemelerden başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.

Maddeye göre, bahsedilen suçları işleyen kişilerin sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun bu Kanunla görevlendirilmiş ağır ceza mahkemelerinde yargılanacaklardır. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler ile savaş ve sıkıyönetim hâlinde askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler saklıdır (CMK m. 250)¹³⁰², ¹³⁰³.

b) Soruşturma

CMK m. 251 ise bu suçlara ilişkin "soruşturma" usullerini düzenlemiştir. Buna göre, 250 nci madde kapsamına giren suçlarda soruşturma, Hâkimler ve Savcı-

¹³⁰² 26/6/2009 tarihli ve 5918 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle bu fıkranın son cümlesinde yer alan "hâli dahil " ibaresi, "hâlinde" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

¹³⁰³ Bu fıkarda yer alan "... savaş ve sıkıyönetim hâlinde ..." ibaresi, Anayasa Mahkemesi'nin 21/1/2010 tarihli ve E.: 2009/52, K.: 2010/16 sayılı Kararı ile iptal edilmiş olup, yine Anayasa Mahkemesi'nin 21/1/2010 tarihli ve E.: 2009/52, K.: 2010/5 sayılı (Yürürlüğü Durdurma) Kararı ile bu ibarenin Kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı tarihe kadar yürürlüğünün durdurulması hüküm altına alınmıştır.

lar Yüksek Kurulunca bu suçların soruşturma ve kovuşturmasında görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca bizzat yapılır. Bu suçlar görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır. Cumhuriyet savcıları, Cumhuriyet Başsavcılığınca 250 nci madde kapsamındaki suçlarla ilgili davalara bakan ağır ceza mahkemelerinden başka mahkemelerde veya işlerde görevlendirilemez.

250 nci madde kapsamına giren suçların soruşturması ve kovuşturması sırasında Cumhuriyet savcıları, hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları, varsa Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu işlerle görevlendirilen ağır ceza mahkemesi üyesinden, aksi halde yetkili adlî yargı hâkimlerinden isteyebilirler.

Soruşturmanın gerekli kıldığı hâllerde suç mahalli ile delillerin bulunduğu yerlere gidilerek soruşturma yapılabilir. Suç, ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yer dışında işlenmiş ise Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın yapılmasını isteyebilir.

Suç askerî bir mahalde işlenmiş ise, Cumhuriyet savcısı ilgili askerî savcılıktan soruşturmanın yapılmasını isteyebilir. Üçüncü fıkraya göre soruşturma yapmak üzere görevlendirilen Cumhuriyet savcıları ile askerî savcılıklar, bu soruşturmayı öncelikle ve ivedilikle yaparlar.

250 nci madde kapsamına giren suçlarda, yakalananlar için 91 inci maddenin birinci fıkrasındaki *yirmidört saatlik* süre *kırksekiz* saat olarak uygulanır. Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilân edilen bölgelerde yakalanan kişiler hakkında 91 inci maddenin üçüncü fıkrasında *dört gün* olarak belirlenen süre, Cumhuriyet savcısının talebi ve hâkim kararıyla *yedi güne* kadar uzatılabilir. Hâkim, karar vermeden önce yakalanan veya tutuklanan kişiyi dinler.

250 nci madde kapsamına giren suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmalarda kolluk; soruşturma ve kovuşturma sebebiyle şüpheli veya sanığı, tanığı, bilirkişiyi ve suçtan zarar gören şahsı, ağır ceza mahkemesi veya başkanının, Cumhuriyet savcısının, mahkeme naibinin veya istinabe olunan hâkimin emirleriyle belirtilen gün, saat ve yerde hazır bulundurmaya mecburdur.

250 nci maddede belirtilen suçlar nedeniyle Cumhuriyet savcıları, soruşturmanın gerekli kılması halinde geçici olarak, bu mahkemelerin yargı çevresi içindeki genel ve özel bütçeli idarelere, kamu iktisadi teşebbüslerine, il özel idarelerine ve

belediyelere ait bina, araç, gereç ve personelden yararlanmak için istemde bulunabilirler.

Türk Silahlı Kuvvetleri kıt'a, karargâh ve kurumlarından istemde bulunulması hâlinde istem, yetkili amirlikçe değerlendirilerek yerine getirilebilir (CMK m. 251).

c) Kovuşturma

250'nci madde kapsamında değerlendirilen suçları yargılamakla yekilendirilen özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde yapılacak yargılama da CMK'nın 252'nci maddesiyle düzenlenmiştir. Buna göre, 250 nci madde kapsamına giren suçlarla ilgili davalara ait duruşmalarda aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Bu suçlar acele işlerden sayılır ve bunlarla ilgili davalara adlî tatilde de bakılır.

b) Sanık sayısının çok fazla olması durumunda, sanıkların bir kısmının duruşmanın bazı oturumları ile ilgileri bulunmuyor ise duruşmanın bu oturumlarının, yokluklarında yapılmasına mahkemece karar verilebilir. Ancak, bu sanıkların yokluklarında yapılan oturumlarda kendilerini etkileyen bir hâl ortaya çıktığı takdirde buna ilişkin söz ve işlerin esaslı noktaları sonraki oturumlarda kendilerine bildirilir.

c) Mahkeme, güvenliğin sağlanması bakımından duruşmanın başka bir yerde yapılmasına karar verebilir.

d) Bu davalarda esas hakkındaki iddiasını bildirmek için Cumhuriyet savcısına, katılan veya vekiline; iddialara karşı savunmasını yapmak için sanık veya müdafii makul bir süre verilir. Bu süre, savunma hakkının sınırlanması anlamına geleceği durumlarda re'sen uzatılabilir.

e) Mahkeme, duruşmanın düzen ve disiplinini bozan sözlü veya yazılı beyan ve davranışlar ile mahkemeye, mahkeme başkanı veya üyelerden herhangi birine, Cumhuriyet savcısına, müdafie, tutanak kâtibine yahut görevlilere tahkir veya hakaret oluşturan söz ve davranışlar hakkında yayım yasağı koyabilir.

f) Mahkeme başkanı, duruşmanın düzenini bozan sanığı veya müdafii o günkü oturumun tamamına çıkmamak üzere, duruşma salonundan çıkartır. Bunların, sonra gelen oturumda da duruşmayı önemli ölçüde aksatacak davranışlara devam edecekleri anlaşılırsa ve hazır bulunmaları gerekli görülmezse, yokluklarında duruş-

maya devam olunmasına mahkemece karar verilebilir. Bu karar, esasa ilişkin iddia ve savunmanın yapılmasına engel olacak biçimde uygulanamaz ve sanığın kendisini başka bir müdafii ile temsil ettirmesine izin verilir. Duruşma salonundan çıkartılan sanık veya müdafii bundan sonraki oturumlarda da duruşmanın düzenini bozmakta ısrar etmeleri hâlinde, bir daha aynı dava ile ilgili oturumların tamamına veya bir kısmına katılmamalarına da karar verilebilir. Bu hüküm müdafii hakkında uygulandığı takdirde, durum ilgili baroya bildirilir. Bu halde de sanığın kendisini başka bir müdafii ile temsil ettirmesi için uygun bir süre verilir. Oturumların bir kısmına ya da tamamına katılmamasına karar verilen müdafii Avukatlık Kanununun 41 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince tayin edilmiş ise durum, kendisini tayin eden mercie de bildirilir. Duruşma salonundan çıkartılan sanık veya müdafii tekrar duruşmaya alındıklarında, yokluklarında yapılan iş ve işlemlerin esaslı noktaları kendilerine bildirilir. Sanık ya da müdafii dilerse yokluklarındaki tutanak örnekleri de kendilerine verilir. Duruşma salonundan çıkartılan veya oturumlara katılmamalarına karar verilen sanık veya müdafiler mahkemenin tayin edeceği süre içerisinde yazılı savunma verebilirler.

g) Bu Kanunun 6 ncı maddesi, 250 nci madde kapsamına giren suçlara bakan ağır ceza mahkemeleri hakkında uygulanmaz. Başka bir ifadeyle, iddianamenin kabulünden sonra, yargılamanın alt dereceli bir mahkemenin görev alanına girdiğinden bahisle görevsizlik kararı verilebilir¹³⁰⁴.

¹³⁰⁴ “Örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar ile örgüte üyelik veya bu mahkemelerin görev alanında bulunan suçların kanıtını ve dayanağını oluşturan suçlara, aralarındaki zorunlu irtibat nedeniyle, Özel Görevli Ağır Ceza Mahkemesi’nce bakılmalıdır, örgütsel suç kapsamında değerlendirilmeyip, bağımsız suçlar olarak değerlendirilen eylemlerde ise, Özel Ağır Ceza Mahkemesi’nin yargılama yönteminin kendine özgü ve belli suçlarla sınırlı olması gerçeği karşısında, 5271 sayılı CMK’nun 252/1-g bendi hükmü de dikkate alınmak suretiyle, görevsizlik kararı verilerek, dosya görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmelidir”. (YCGK, 04.03.2008, 282 E., 44 K.), (Şirin/Aşaner/Güven/Özdemir/Yalvaç/Erel, s. 1008-1010); “Üst dereceli mahkemenin daha güvenceli olduğuna ilişkin ilke, anılan mahkemenin özel ve belli suçlara bakmakla yetkili kılınması ve genel kuralların dışında kendine özgü bir yargılama sistemini uyguluyor olması karşısında, görev kapsamı dışındaki suçların sanıkları yönünden geçerli sayılmamalıdır”. YCGK, 06.03.2007, 179 E, 57 K.), (Şirin/Aşaner/Güven/Özdemir/Yalvaç/Erel, s. 1010- 1013); “Sabit kabul edilen eylemler örgütsel suç kapsamında değerlendirilmeyip, somut olayda olduğu gibi bağımsız suçlar olarak değerlendirildiği takdirde, Özel Ağır Ceza Mahkemesinin yargılama yönteminin kendine özgü ve belli suçlarla sınırlı olması gerçeği karşısında, görevsizlik kararı verilerek, dosyanın görevsizlik kararı ile görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesi gerekir”. (YCGK, 04.03.2008, 2007/9-282 E, 2008/44 K) (Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları).

h) Kendisine veya onun namına tebligat yapılacak kimselere tebligat yapılmaması hâllerinde, işin ivediliğine göre basın veya diğer kitle iletişim araçlarıyla tebligat yapılabilir.

250 nci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde öngörülen suçlar (İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci Maddeler hariç) bakımından, Kanunda öngörülen tutuklama süresi iki kat olarak uygulanır (CMK m. 252).

2) Usul Tedbirleri

Organize suçlulukla mücadelede arama, elkoyma gibi klasik koruma tedbirlerinin yeterli olmadığına anlaşılması neticesinde, yeni metotlar üretilerek bir takım gizli soruşturma tedbirlerinin uygulanması yoluna gidilmektedir. Suç örgütlerinin günün olanaklarından ve teknolojisinden üst seviyede yararlanmaları neticesinde bu tür tedbirlere başvurulması kaçınılmaz bir hal almıştır. Bu başlık altında bu tedbirlere ayrıntılı olarak değinilmeyecek; kısaca bilgi verilecektir.

a) Tutuklama

CMK'nın 100'üncü maddesi "tutuklama nedenlerini" düzenlemiştir. Buna göre, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. Şu hallerde bir "tutuklama nedeni" var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma, hususlarında kuvvetli şüphe oluşuyorsa.

Bunun yanı sıra, kanuna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, m. 220) suçunun işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeple-

rinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir¹³⁰⁵. Kanun ifadesi “sayılabilir” şeklinde olduğuna göre, bu suçun işlenmesi halinde dahi tutuklama nedeninin var sayılması zorunluluk teşkil etmez. Bu durumda mahkeme somut olayın özelliklerini dikkate alarak bir karar varacaktır. Başka bir ifadeyle, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun işlendiği hususunda kuvvetli şüphe olsa dahi, tutuklama tedbirinin uygulanması zorunluluk arz etmez.

b) Taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma

CMK 128’inci maddesinde “taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma” tedbirini düzenlemiş ve bu tedbirinin uygulanabileceği suçları da katalog halinde sınırlandırmıştır. Buna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun tüm fıkraları bu tedbirin uygulanabilmesi bakımından elverişlidir. Ancak tedbirin uygulanabilmesi, taşınmaz, hak ve alacaklara el konulabilmesi için; soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bahsedilen taşınmaz, hak ve alacakların bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi bulunması gerekir. Şüpheli ve sanığa ait taşınmaz, hak ve alacaklara el konulabilecektir. Bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işlemi yapılabilir.

Bu madde hükmüne göre alınan elkoyma kararının gereklerine aykırı hareket edilmesi halinde, Türk Ceza Kanunu’nun “Muhafaza görevini kötüye kullanma” başlıklı 289’uncu maddesi hükümleri uygulanır (CMK m. 128/8).

Bu madde hükmüne göre elkoymaya ancak hakim karar verebilir (CMK m. 128/9).

CMK’da sayılan katalog ile sınırlandırılmamış diğer koruma tedbirleri de (arama, elkoyma, bilgisayarlar, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma vs.) suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu bakımından uygulanabilir.

¹³⁰⁵ Kanun, hangi suçların işlenmesi halinde tutuklama nedeninin var sayılabileceğini m. 100’de katalog halinde belirtmiştir.

c) Gizli soruşturma tedbirleri

(1) İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması

İlk olarak, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135'inci maddesiyle *iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması* tedbiri düzenlenmiştir¹³⁰⁶. Buna göre, bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması durumunda, hakim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhal hakimin onayına sunar ve hakim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hakim tarafından aksine karar verilmesi durumunda tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır.

Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınamaz. Kayda alma gerçekleşikten sonra, bu durumun anlaşılması halinde, alınan kayıtlar derhal yok edilir.

CMK m. 136'ya göre, şüpheli veya sanığa yüklenen suç dolayısıyla müdafinin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki telekomünikasyon araçları hakkında 135'inci madde hükmü uygulanamaz.

Tedbir kararı en çok üç ay için verilebilir; bu süre, bir defa daha uzatılabilir. *Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hakim bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.* Alınan karar ve yapılan işlemler, tedbir süresince gizli tutulur. Bu durum tedbirin niteliği gereğidir.

¹³⁰⁶ Tedbire ilişkin olarak bkz. **Erdem, Mustafa Ruhan/Özbek, V. Özer**, “4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Uzakla Haberleşmenin Denetlenmesi”, *Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan*, İzmir, 2000, s. 249 vd.; **Erdem**, s. 99 vd.; **Geleri/İleri**, Örtülü Yaklaşımlar, s. 103 vd.; **Kaya, Abdülkadir**, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında İletişimin Denetlenmesi ve Teknik İzleme”, *Yargı Dünyası*, S: 129, Eylül 2006, s. 11 vd.; **Şen, Ersan**, “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Hukuka Aykırı Deliller ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. Maddesinin Değerlendirilmesi”, (**Hukuka Aykırı Deliller**), *Yargı Dünyası*, S: 127, Temmuz 2006, s. 9 vd.; **Nuhoğlu, Ayşe**, “Adli Amaçlı Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi ile Teknik Araçlarla İzleme Tedbirine Konu Olan Suçlar”, *Yargı Dünyası*, S: 128, Ağustos, 2006, s. 9 vd.; **Şen, Ersan**, *Türk Hukuku'nda Telefon Dinleme Gizli Soruşturmacı X Muhbir*, (**Gizli Soruşturmacı**), Ankara, 2008, s. 36 vd.

Dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümlerin kanunda sayılan tüm suçlarda uygulanması mümkün olmayıp; kanun bu tedbirlerin uygulanacağı suç tiplerini katalog halinde maddede belirtmiştir. Buna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, m. 220) suçuna ilişkin olarak da bu tedbire başvurulabilir. Bu suça katalogda yer verilmiştir.

Maddenin düzenlemesine göre, “iletişimin tespiti” katalog suçlardan bağımsız olarak diğer suçlar bakımından da uygulanabilir. Kanun katalog suçları yalnızca “dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi” bakımından sınırlayıcı olarak saymıştır.

135’inci maddede belirlenen esas ve usuller dışında hiç kimse, bir başkasının telekomünikasyon yoluyla iletişimini dinleyemez ve kayda alamaz.

(2) Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi

CMK 139’uncu maddesinde *gizli soruşturmacı görevlendirilmesi* tedbirine yer vermiştir¹³⁰⁷. Buna göre, soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi halinde, hakim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı kararı ile kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir.

Soruşturmacının kimliği değiştirilebilir. Bu kimlikle hukuki işlemler yapılabilir. kimliğin oluşturulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belgeler hazırlanabilir, değiştirilebilir ve kullanılabilir.

Soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin karar ve diğer belgeler ilgili Cumhuriyet Başsavcılığında muhafaza edilir. Soruşturmacının kimliği, görevinin sona ermesinden sonra da gizli tutulur.

Soruşturmacı, faaliyetlerini izlemekle görevlendirildiği örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili delilleri toplamakla yükümlüdür.

Soruşturmacı görevini yerine getirirken suç işleyemez ve görevlendirildiği örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulamaz.

¹³⁰⁷ Tedbire ilişkin olarak bkz. **Şen**, Gizli Soruşturmacı, s. 127 vd.; **Erdem**, s. 77 vd.; **Özbek**, s. 21 vd.; **Geleri/İleri**, Örtülü Yaklaşımlar, s. 177 vd.

Soruşturmacı görevlendirilmesi suretiyle elde edilen kişisel bilgiler, görevlendirildiği ceza soruşturması ve kovuşturması dışında kullanılamaz.

Tedbirin uygulanabileceği süreye ilişkin bir sınırlama getirilmemiştir.

Bu tedbirin uygulanabileceği suç tipleri de katalog halinde sayılmış ve sınırlandırılmıştır. Buna göre, suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, m. 220) suçuna ilişkin olarak da bu tedbire başvurulabilir. Bu suçta katalogda yer verilmiştir.

(3) Teknik araçlarla izleme

CMK, 140'ıncı maddesinde ise *teknik araçlarla izleme* tedbirini düzenlemiştir¹³⁰⁸. Buna göre maddeki katalogda belirtilen suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebepleri bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi halinde, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, m. 220) suçu da bahsi geçen katalog suçlar içerisinde yer almaktadır.

Tedbire hakim, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmidört saat içinde hakim onayına sunulur.

Tedbire en çok dört haftalık süre için karar verilebilir. Bu süre gerektiğinde bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Ancak, *örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hakim bir haftadan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.*

Elde edilen deliller, katalogda sayılan suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma dışında kullanılamaz; ceza kovuşturması bakımından gerekli olmadığı takdirde Cumhuriyet savcısının gözetiminde derhal yok edilir.

Kanun, getirdiği düzenlemeyle maddeye ilişkin önemli bir hükme yer vermiştir. Buna göre, bu madde hükümleri kişinin konutunda uygulanamaz.

¹³⁰⁸ Tedbire ilişkin olarak bkz. **Erdem**, s. 60 vd.; **Geleri/İleri**, Örtülü Yaklaşımlar, s. 132 vd.; **Yenisey, Feridun**, "Mukayeseli Hukukta ve Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Teknik İzleme", (**Teknik İzleme**), *Yargı Dünyası*, S: 131, Kasım, 2006, s. 11 vd.

d) Tanıkların korunması

Organize suçlulukla mücadelede tanıklar çok önemli bir işleve sahip olmakla beraber, bu önemli unsuru kullanabilmek, yani tanıkların gerçeklere uygun ifadelerine her daim ulaşabilmek mümkün olmamaktadır. Zira, suç örgütlerinin korkutucu gücü ve kişileri endişe ve korkuya sevketmeleri neticesinde, tanıklar bildiklerini yetkili makamlarla paylaşmaktan çekinmektedirler¹³⁰⁹. Suçları ortaya çıkarabilecek önemli delillerin elde edilebilmesi, yargılamanın etkin bir şekilde devam edebilmesi için ve bu bağlamda suç örgütlerinin ortaya çıkarılıp dağıtılabilmesi için, bu konularda bilgisi ve görgüsü olan tanıkların anlatımlarına başvurmak ve bu anlatımlar objektif ve inandırıcı olduğu sürece bunlardan yararlanmak önemlidir. Burada belirtmek gerekir ki, tanık beyanlarına her zaman itibar edilebilmesi de mümkün olmayabilir. Zira, tanıkların bilerek yanıltıcı ve hatalı beyan vermeleri de söz konusu olmaktadır. Bunun yanı sıra, yalan tanıklık yapan kişilerin varlığı da somut gerçeğe ulaşmada duraksamaya yol açabilir. Tanık beyanları doğrultusunda suçsuz kişilerin suçlu, suçlu kişilerin ise masum olarak lanse edilmesi (yansıtılması) gibi hadiseler söz konusu olabilecektir. Bu ise, titiz ve özenli bir yaklaşımla bu anlatımların değerlendirilmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla tanık ifadelerinin gerçekliği, bunların dikkate alınabilmesi bakımından önemlidir. Bu hususun tespiti de, somut olayda öncelikle soruşturma makamları ardından da mahkeme tarafından gerçekleştirilecektir.

Ceza muhakemesinde, özellikle organize suç örgütlerinin soruşturulması ve kovuşturulmasında tanıkların önemli bilgiler aktarabilecekleri düşünüldüğünde, bu kişilerin korunması için bir takım önlemlerin alınması gerekmektedir. Zira, tanıkların baskılardan uzak, korku içinde olmaksızın doğru ifadelerde bulunabilmesi için, kendisini güvende hissetmesi zaruridir. Kendisinin veya yakınlarının can veya mal güvenliğini ya da vücut bütünlüğünü tehlike altında hisseden kimsenin, kendisine bu korkuyu yaşatan kimse aleyhine ifade vermesi, doğruları söylemesi her zaman beklenemez.

Bu nedenle, 27/12/2007 tarihinde 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu kabul edilmiştir. Kanun 05.01.2008 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Kanunun “yü-

¹³⁰⁹ Ceza muhakemesinde tehlikede bulunan tanıkların korunmasına ilişkin olarak *bkz.* **Erdem**, Tanık, s. 48 vd.; **Şahin**, s. 690 vd.

rürlük” maddesindeki “bu Kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer” şeklindeki hüküm nedeniyle; kanun 05.07.2008 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Birinci maddede kanunun amaç ve kapsamı belirtilmektedir. Buna göre, bu Kanun, ceza muhakemesinde tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin korunması amacıyla alınacak tedbirlerle ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Kanuna göre tanık; ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenen kişiyi, tanık sıfatıyla dinlenen suç mağdurlarını ve bu Kanunda belirtilen yakınlarını, ifade eder (TKK m. 2/1-a).

Kanunun hükümleri şu suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ve ceza hükmü içeren özel kanunlarda yer alan ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve alt sınırı on yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar.

b) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen alt sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar ile terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar (TKK m. 3).

Bu Kanun hükümlerine göre haklarında tanık koruma tedbiri uygulanabilecek kişiler şunlardır:

a) Ceza muhakemesinde tanık olarak dinlenenler ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 236 ncı maddesine göre tanık olarak dinlenen suç mağdurları.

b) (a) bendi hükümlerine göre dinlenenlerin nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile eşi, kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyu, ikinci derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları ve evlatlık bağı bulunanlar ile yakın ilişki içerisinde olduğu kişiler.

Tanık koruma tedbirleri, birinci fıkrada sayılanların kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi bir tehlike içinde bulunması ve korunmalarının zorunlu olması halinde uygulanabilir (TKK m. 4).

Kanun tanık koruma tedbirleri olarak şunlar sayılmıştır: Kimlik ve adres bilgilerinin kayda alınarak gizli tutulması ve kendisine yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilmesi, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan dinlenmesi ya da ses veya görüntüsünün değiştirilerek özel ortamda dinlenmesi, tutuklu veya hükümlü olanların durumlarına uygun ceza infaz kurumu ve tutukevlerine yerleştirilmesi, fizikî koruma sağlanması, kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi (Adlî sicil, askerlik, vergi, nüfus, sosyal güvenlik ve benzeri bilgi ve kayıtlarının değiştirilmesi ve düzenlenmesi, nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma ve her türlü ruhsat gibi resmî belgelerin değiştirilmesi ve düzenlenmesi, taşınır ve taşınmaz mal varlığıyla ilgili haklarını kullanmasına yönelik işlemlerin yapılması), geçici olarak geçimini sağlama amacıyla maddî yardımda bulunulması, çalışan kişinin iş yerinin ya da iş alanının değiştirilmesi veya öğrenim görenin devam etmekte olduğu her türlü eğitim ve öğretim kurumunun değiştirilmesi, yurt içinde başka bir yerleşim biriminde yaşamasının sağlanması, uluslararası anlaşmalara ve karşılıklılık ilkesine uygun şekilde, geçici olarak başka bir ülkede yerleştirilmesinin sağlanması, fizyolojik görünümün estetik cerrahi yoluyla veya estetik cerrahi gerektirmeksizin değiştirilmesi ve buna uygun kimlik bilgilerinin yeniden düzenlenmesi.

Bu maddede yazılı olan tedbirlerden biri veya birkaçı aynı anda uygulanabilir. Bununla birlikte aynı sonuç daha hafif bir tedbir ile elde edilebiliyor ise bu durum da göz önünde tutulur (TKK m. 5).

Bu Kanun hükümlerine göre, haklarında tedbir kararı alınan tanıkların duruşmada dinlenmesi sırasında Ceza Muhakemesi Kanununun 58 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uygulanır.

Buna göre, Ceza Muhakemesi Kanununun 58 inci maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmasına mahkemece karar verilmesi hâlinde, dinleme sırasında tanığın görüntü veya sesi değiştirilerek tanınması engellenebilir.

Tanığın, duruşma salonunda fiziksel görünümünü engelleyecek tarzda mahkemece tayin ve tespit edilecek bir usule göre, dinlenmesine de karar verilebilir.

Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlar bulunmadan tanığın dinlenmesi hâlinde, tanık tarafından verilen beyanlar, hâkim tarafından Ceza Muhakemesi Kanununun 58 inci maddesinde belirtilen

sınırlamalara uymak koşuluyla, duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olanlara açıklanır.

Tanığın üçüncü fıkra hükmüne göre dinlenmesi hâlinde, Ceza Muhakemesi Kanununun 201 inci maddesinin uygulanmasında, tanığa sorulacak soruların bu Kanun kapsamında tanık hakkında uygulanan tedbirlerle orantılı ve amaca uygun olması gerekir. Bu amaçla, hâkim, sorulan soruların tanığa sorulmamasına karar verebilir veya tanığı dinlerken dolaylı dahi olsa tanığın kimliğini ortaya çıkaracak soruların sorulmasına izin vermez.

Bu madde hükümlerinin naip olunan hâkim veya istinabe suretiyle uygulanmasına görevli ve yetkili mahkemece karar verilebilir.

Bu madde hükmüne göre alınan tanık ifadeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre duruşma sırasında hazır bulunanlar huzurunda verilmiş ifade hükmündedir.

Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre, hakkında tedbir uygulanan tanığın beyanı tek başına hükme esas teşkil etmez.

Haklarında tedbir kararı alınan tanıkların, keşifte dinlenmeleri sırasında da bu madde hükümleri uygulanır.

Bu madde hükümleri, savunma hakkını kısıtlayacak şekilde uygulanamaz (TKK, m. 9).

III. AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE ORGANİZE SUÇLULUKLA MÜCADELE

Organize suç örgütlerinin gelişen ve değişen dünya düzeni ve olanaklarla birlikte ulusal sınırların ötesinde faaliyet göstermeleri ve dolayısıyla organize suçlulukla mücadelede ülkelerin kendi başlarına, işbirliğine girişmeksizin başarılı olmalarının çok zor bir hal alması karşısında; Avrupa Birliği'ne üye devletler gerek işbirliği bağlamında; gerekse yürürlükte olan ulusal yasalarını uyumlu hale getirmek adına bir takım kararların altına imza atmışlardır. Böylece üye devletler organize suçlulukla mücadelede birlikte hareket etmeyi ve ceza hukukuna ilişkin mevzatlarını yakınlaştırmayı hedeflemektedirler. Organize suçlulukla mücadelede ülkeler arasında sağla-

nacak uyum ve işbirliği ile bazı normlara getirilecek standart, mücadelenin başarısı açısından önemlidir.

Henüz Avrupa Birliği üyesi olmamasına karşın, Birliğe üyelik müzakerelerini sürdüren Türkiye de ulusal mevzuatını Birliğin ve Birlik üyesi ülkelerin mevzuatlarıyla yakın hale getirmek konusunda girişimlerde bulunmakta, belirli bir süreç içerisinde hukuki düzenlemeler bakımından Avrupa Birliği'ne uyum sağlama; mevzuatını Avrupa Birliği normlarına uygun hale getirme yönünde çalışmalar yapmaktadır.

Türkiye bu süreç içerisinde ceza mevzuatında da değişikliğe gitmiş ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 13/11/2005 tarih ve 25642 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 04/11/2004 tarih ve 5252 sayılı kanununun 12. maddesi ile, 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla tüm ek değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Kanun'un yerini 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren, 26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu almıştır. Yine, Ceza Muhakemesi Kanunu 4.12.2004 tarihinde kabul edilmiş, 17.12.2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmış ve 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemelerle beraber, 30 Temmuz 1999 tarihli 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nun (ÇASÖMK) yürürlüğü 23.03.2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 18. maddesi ile 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla sona ermiştir. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ise geçirmiş olduğu önemli değişikliklerle birlikte yürürlüğünü devam ettirmektedir. 5237 sayılı TCK, suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu 220'nci maddesinde düzenlemiş; çıkar amaçlı suç örgütlerine ilişkin ayrı bir düzenleme getirmemiştir.

Bunun yanı sıra 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun göçmen kaçakçılığı (79/2), organ ve doku ticareti (91/4), sıvı veya gaz hâlindeki enerji hakkında ve bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde hırsızlık (nitelikli hırsızlık) (142/3), tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi (174/2), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (188/5), fuhuş (227/6), dilencilik (229/3), suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (kara paranın aklanması)¹³¹⁰ (282/3) suçlarının suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesini ağırlaştırıcı sebep olarak kabul etmiştir. Ayrıca, kanun,

¹³¹⁰ Kara para aklama suçu daha önce 4208 sayılı Kanun'da düzenlenmiş iken, 5237 sayılı Kanun'un 282. maddesine alınmış ve başlığı da "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama" suçu olarak düzenlenmiştir.

yağma suçunun, var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanarak (149/f) veya suç örgütüne yarar sağlamak amacıyla (149/g) işlenmesini suçun nitelikli halleri arasında saymıştır. Kanun'un 119'uncu maddesi de eğitim ve öğretimin engellenmesi, kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi, siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi, inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme, konut dokunulmazlığının ihlali ile iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçlarının var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesini, cezanın ağırlaştırıcı nedeni olarak düzenlemiştir. TCK 265/4'de (görevi yaptırmamak için direnme) buna paralel bir düzenleme getirmektedir. Kanun, 78. maddesiyle, soykırım suçu ve insanlığa karşı suçları işlemek maksadıyla örgüt kuran, yöneten veya üye olanları cezalandırmaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesiyle de "silahlı örgüt" suçu düzenlenmiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu da organize suç örgütlerinin soruşturulması ve kovuşturulmasına ilişkin özel koşullar, şartlar, yetkiler ve yöntemler getirmiş; ayrıca Kanun iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, teknik araçlarla izleme gizli soruşturma tedbirlerini düzenlemiştir.

Avrupa Birliği'nde organize suçlulukla mücadele adına "Avrupa Birliği'ne üye Devletler'de bir suç örgütüne katılmanın cezalandırılmasına dair 21 Aralık 1998 tarih ve 98/733/JAI sayılı Ortak Hareket" in¹³¹¹ birlik bünyesinde organize suçlulukla mücadele konusundaki en önemli belge olduğu söylenebilir¹³¹².

Belge organize suçlulukla mücadele adına oldukça geniş bir çerçeve çizmiş, devletlerin yasal mevzuatlarını birbirine uyumlu hale getirebilmesi için bir takım düzenlemelerin yapılması gerekliliğini belirtmiş, üye devletler arası işbirliğini ön plana çıkarmış ve organize suçlulukla en etkin yollarla mücadeleyi hedeflemiştir.

Bu bağlamda, 5237 sayılı TCK'nın 220'nci maddesi suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu düzenlemiştir; madde ile suçun oluşması için gerekli üye sayısını asgari "üç kişi" olarak belirlemiş, bu anlamda gerek "Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" (Palermo Sözleşmesi)ndeki tanımlamaya, gerekse bahsedilen Avrupa Birliğine Üye Devletlerde Ortak Hareket kararına uyum sağlamış-

¹³¹¹ Belgenin metni için bkz. İcel/Sokullu-Akıncı/Ünver/Erman/Sınar, s. 42 vd.

¹³¹² Kocasakal, AB Ceza Hukuku, s. 210.

tır. Kanun bu düzenlemesiyle beraber, 765 sayılı TCK'daki düzenlemeden vazgeçmiştir; buna göre iki kişinin suçlar işlemek için bir araya gelmesi, suç işlemek amacıyla örgütlenmek için yeterli değildir. En az üç kişinin varlığı şarttır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile birlikte 4422 sayılı ÇASÖMK yürürlükten kalktığına göre, artık bu tür suç örgütleri hakkında da, eğer özel bir düzenleme söz konusu değilse, TCK m. 220 hükümlerinin uygulanacağını söylemek mümkündür. Yarattıkları tehlike nedeniyle, suç örgütleri arasında bir ayrıma gidilmek suretiyle organize suçluluğun en ağır ve tehlikeli boyutunu oluşturan bu suç örgütleri bakımından, İtalyan Ceza Kanunu'ndaki düzenlemeye¹³¹³ benzer bir düzenleme getirilmesi söz konusu olabilirdi. Zira, Avrupa Birliği Ortak Hareketi kararına göre, suç örgütü, *en az dört yıllık* bir hürriyeti bağlayıcı ceza veya önlemle yaptırım altına alınan bir suç işlemek için anlaşılan ikiden fazla kişinin uzunca süreli olarak kurduğu organize birliktir. Bu nedenle, Kanunda tanımlanan ve dört yılın altında bir cezayı gerektiren bir suçun söz konusu olduğu durumlarla, daha ağır suçları hedefleyen ve farklı yöntemler kullanan suç örgütlerinin farklı miktarlarda cezalarla cezalandırılmaları gibi bir uygulamaya yer verilebilir. İtalyan Ceza Kanunu'nun 416'ncı maddesi suç işlemek amacıyla örgütlenmeyi, 416bis maddesi ise mafia tipi örgütleri cezalandırarak bu şekilde bir ayrıma gitmiştir.

5237 sayılı TCK, Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar ile Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçları işlemek amacıyla silahlı örgüt kurma, yönetme ve üye olma hakkında daha ağır ceza hükümlerine yer vermiş; ancak, yöntem ve ortaya koyduğu tehlike bakımından özellik arz eden ekonomik çıkar amaçlı suç örgütleri hakkında ayrı bir düzenlemeye gitmemiştir. Ancak, soykırım ve insanlığa karşı suçları işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten ve üye olanları ayrı bir cezalandırmaya tabi kılmıştır. Yine, bunun yanı sıra, kanundaki birtakım suçların örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi; yalnızca bu suçlar bakımından ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlenmiştir.

TCK m. 220 uyarınca, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi örgüte üye olmak suçundan ve örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi de örgüt üyesi olarak cezalandırılacaklardır.

¹³¹³ İtalyan Ceza Kanunu, 416bis maddesiyle yöntemleri ve faaliyetleriyle daha etkili ve tehlikeli olarak kabul edilen mafia tipi örgütleri daha ağır bir biçimde cezalandırmaktadır.

Yine kanun birtakım suçların işlenmesi halinde tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerinin hükmolunmasını düzenlemiştir. TCK, 60'ıncı maddesinde “tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri”ni düzenlemiştir ve bu madde hükümlerinin kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanacağını öngörmüştür. Örnek olarak, TCK'nın 282'nci maddesinde düzenlenen “suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (kara para aklama)” suçunun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek ceza arttırılacaktır. Ayrıca, bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır.

SONUÇ

Birbirlerinden bağımsız yapılar sergileyen; faaliyet alanları ve faaliyet çevreleri, kişi sayıları, yöntemleri değişkenlik gösteren; farklı ortam ve koşullara uyum sağlama, kamufle olma, strateji belirleme ve değiştirme yeteneğine sahip olan, fırsatları kendi lehine çevirme konusunda takipçi olan ve profesyonel kişilerden faydalanmak suretiyle ayrıntılı ve sistematik eylem planları dahilinde yüksek kazanç getiren büyük çaplı eylemlere yönelen, bu yönde gerek fiziki gerekse psikolojik baskı ve şiddet unsurlarını sergilemeye yatkın olan organize suç örgütleri toplumsal düzenler için ciddi bir tehlike arz etmektedir. Bu tehlikeyi ortaya çıkaran ve süreklilik unsuruna sahip yapılanmaları ifade etmek adına kullanılan organize suçluluk kavramının kesin bir tanımını vermenin zorluğunun nedenlerinden birisi de, bu ölçüde geniş bir alanı ifade etme işlevini üstlenme çabasıdır. Ayrıca, siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel, coğrafi v.b. özelliklerin yarattığı farklılık da organize suçluluğun kesin bir tanımının verilmesine engel teşkil eden önemli etkenlerdir. Kaldı ki, suç örgütlerinin bölgesel ve ulusal faaliyetleri ile birlikte ve bunların yanı sıra sınır aşan eylemlere yönelmeleri ile kazandıkları unsurlar da verilecek tanımların yetersiz kalmasına neden olmaktadır.

Organize suçluluğun bünyesinde barındırdığı temel unsulardan bahsedilerek kapsamı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Buna göre, organize suç örgütlerinin kazanç sağlama amacı etrafında işbölümüne dayanan hiyerarşik bir yapı içerisinde bir araya geldikleri ve süreklilik arz eden bir örgütsel yapıya sahip oldukları, açığa çıkmamak, olası soruşturma ve kovuşturmalara maruz kalmamak ve örgütün devamlılığını sürdürebilmek adına içe ve dışa karşı korunma mekanizması geliştirdikleri, örgüt içi yaptırım sistemi ve örgüt içi dayanışma niteliklerini yansıttıkları ifade edilmelidir. Yine, yasadışı kazançların aklanması, diğer bir ifade ile kara para aklama, suç örgütlerinin karakteristik faaliyetleri arasında yer almaktadır. Organizasyonlar faaliyetlerini gerçekleştirirken, devlet memurları ve hizmetlileri ile özel sektördeki görevlileri, korkutma, yıldırma ve sindirme suretiyle yolsuzluk yapar hale getirmeye çalışma ve siyaset, polis, adliye, basın ve ekonomik çevrelerin desteğini sağlama yönünde hareket ederler. Yine suç örgütlerinin faaliyetlerini gerçekleştirirken uluslararası bağlantı ve ilişkilere sahip oldukları ve çoğu zaman buna ihtiyaç duydukları söylenmelidir.

Ceza kanunlarında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin getirilen hükümlerde kamu düzeni için tehlike oluşturan suç örgütlerinin cezalandırılması öngörülmüştür. Öyle ki, henüz örgüt faaliyeti çerçevesinde bir suç işlenmemiş olsa dahi, sadece örgütün varlığı toplumda endişe, baskı ve korku yarattığından ve örgütsel faaliyetin müstakbel suçların işlenmesini daha kolay bir hale getireceği düşüncesinden hareketle yalnızca suç işlemek için örgüt kurulması cezalandırılmaktadır.

Henüz zarar doğmamış olsa dahi, kamu düzeni için bir tehlike oluşturan suç örgütlerini cezalandırmak adına genel ve tamamlayıcı bir norm olarak Türk Ceza Kanununun 220'nci maddesinde "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçu düzenlenmiştir. Madde ilk fıkrası ile, bahsedilen nitelikte bir suç örgütünü kuranları ve yönetenleri, ikinci fıkrası ile de bu örgüte üye olanları cezalandırmaktadır. Buna göre, kanun suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunu seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlemiştir. Hükümdeki düzenlemelere göre, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır. Diğer bir fıkra ile ise, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Maddenin son fıkrası ile örgütün veya amacının propagandasını yapmak bağımsız bir suç olarak düzenlenmiş; bunun basın ve yayın yolu ile gerçekleştirilmesi ağırlaştırıcı neden olarak öngörülmüştür.

Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla bir araya gelen en az üç kişiden oluşan bir örgütün varlığı ile örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde cezalandırma söz konusu olacaktır. Bu düzenleme ile birlikte suç örgütünden bahsedilebilmesi için asgari olarak üç kişinin varlığı zorunlu kılınmış; ayrıca cezalandırmanın söz konusu olabilmesi için hükümde açıkça belirtilen kıstaslarla birlikte bu suç somut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir. Örgütsel yapının ve bağın devamlılık arz etmesi ile örgütün kurulduktan sonra, işlenmiş veya işlenecek suçlardan bağımsız olarak devam etmesi; suçun devam ettiğini ortaya koymakta ve bu suça kesintisiz (mütemadi) suç özelliğini vermektedir. Temadinin sona erme anının tespiti ise bu suç tipi açısından özellik arz etmektedir.

Kanuni düzenleme ışığında cezai yaptırımla karşılanması gereken bir suç örgütünün varlığı için; süreklilik, hiyerarşik bağ, planlı bir şekilde gerçekleşen ortaklık

ve işbölümü, belirsiz sayıda ve tipte suç işlemek amacıyla belirsiz bir süre için fiili olarak bir araya gelme, en az üç veya daha fazla kişi (çok failli suç olma özelliği) ve son olarak “amaçlanan suçların” işlenmesi bakımından örgütün yapısı, üye sayısı ile araç ve gereçlerinin elverişli olması unsurları aranacaktır. Kanaatimizce kanunun düzenlemesinde “amaç suç”, “amaç suçları işlemeye elverişli” şeklinde bir ifade kullanılması hatalıdır. Zira suç, yapısı gereği, örgütün işlemeyi planladığı belirsiz tür ve sayıdaki suçlardan bağımsız olarak cezalandırılmaktadır. Aynı şekilde örgütün “amaç suçlarının” ayrımını yapmak da işlenecek suçların sayı ve tür bakımından belirlenebilir olmaması karşısında mümkün değildir. Bu nedenle eğer ki böyle bir düzenlemeye ihtiyaç var ise; bu ifade yerine “örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye elverişli” tabirinin kullanılmasının daha yerinde olacağı düşüncesindeyiz.

Kanun, örgüt yapısı içerisinde örgüt yöneticisinin konumunu çok önemli ve özel bir noktaya koyarak; gerçekleştirilen her suç faaliyetinde, örgüt mensuplarının tümünün üzerinde örgüt yöneticilerinin doğrudan etkisi olduğu yaklaşımıyla, örgüt yöneticisinin örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan ötürü ayrıca fail olarak cezalandırılacağına hükmetmiştir. Kanaatimizce, kanunun bu düzenlemesine rağmen, ceza hukukunun ilkeleri karşısında; suç kendisine isnad edilemeyen faili cezalandırmak mümkün değildir.

Türk Ceza Kanunu’nun gerçek içtima kurallarını benimsemesi paralelinde 220’nci maddenin 4’üncü fıkrası uyarınca örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan ötürü ayrıca cezalandırma yoluna gidilecektir. Başka bir ifade ile örgüt kurma, örgütü yönetme veya örgüte üye olma suçları ile örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar birbirlerinden ayrı olarak gerçek içtima kurallarına göre cezalandırılacaktır. Örgüt kurma veya örgüte üye olma suçundan bağımsız olarak; örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar açısından, suça katılan örgüt üyeleri bakımından, işlenen suçlardaki katkıları (müşterek fail, dolaylı fail, azmettiren, yardım eden) dikkate alınarak iştirak hükümleri uyarınca cezalandırma yoluna gidilecektir.

Kanun, örgütün silahlı olmasını cezayı ağırlaştırıcı neden olarak düzenlemiştir.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun çok failli bir suç olduğu ifade edildikten sonra; çok failli suçların işlenişine iştirak eden kişilerin, suçun oluşumu için katılımı zorunlu olan faillerden olmamaları gerektiği belirtilmelidir. Buna göre,

örgüt kurucuları, yöneticileri, örgüt üyeleri suçun zorunlu unsurları ve failleri olup, bu kişilerin suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna iştirak ettikleri söylenemez. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna iştirak kural olarak mümkündür. Zira, örgüte yardım edenler veya azmettirenlerin, bu suçun zorunlu failleri olmadıkları sürece iştirak hükümlerine göre cezalandırılmaları mümkün olacaktır. Ancak, 220'nci maddenin düzenlemesiyle birlikte, yardım etme fiiline ilişkin olarak iştirak hükümleri değil, bu konuda getirilen hüküm uygulanacak ve örgüte yardım edenler örgüt üyesi olarak cezalandırılacaklardır. Dolayısıyla, bu suça iştirak bakımından "yardım etme" hükümlerinin uygulanması söz konusu değildir. Yine, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi de, ayrıca örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılır. Manevi iştirak (bir kişiyi örgüt kurmaya ya da örgüte üye olmaya azmettirme, teşvik etme, yardımda bulunacağını vaat etme) durumu söz konusu olduğunda ise, iştirak hükümlerinin uygulanması mümkündür.

Organize suçluluğun sergilediği ciddi tehdit ile adi suçluluktan ayrılması; bu suçlulukla özel bir mücadele adına klasik soruşturma metotları yanında gizli soruşturma tedbirlerinin uygulanmasını gerekli kılmıştır. Bu tedbirler, özellikleri nedeniyle kişilerin temel hak ve özgürlüklerini ihlal etme tehlikesini de beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemlerde, suç örgütlerini cezalandırmak amacıyla getirilen düzenlemeler uygulamada birtakım sorunlara neden olmuştur. Kimi zaman suç örgütü olarak nitelendirilemeyecek basit birleşmeler bu kapsamda değerlendirilerek, uygulama alanının sınırlı olması gereken gizli soruşturma tedbirlerinin tatbik edilmesi sağlanmış; kimi zaman ise 765 sayılı Yasa ile 4422 sayılı Yasa'nın cezalandırma kapsamına aldığı suç örgütlerinin ayrımının doğru yapılamaması söz konusu olmuştur. Bu tür sakıncaları giderme düşüncesi ile de, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçunu cezalandırdığı 220'nci maddesinde, yaptırım uygulanabilmesi için gerekli kriterleri açıkça metin içerisine alarak düzenlemiştir. 4422 sayılı Kanun'un yürürlüğü ise 23.03.2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 18'inci maddesi ile 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla sona ermiştir. Kanaatimizce, İtalya'daki düzenlemenin bir benzeri olarak, 220'nci maddeye ek bir madde şeklinde, 220'nci maddenin cezalandırdığı suç örgütlerinden daha ciddi ve

ağır bir tehdit sergileyen suç örgütlerini cezalandırarak ayrı bir düzenlemeye yer verilmesi yerinde olur. İtalya’da “mafia tipi örgüt” olarak adlandırılan bu olgunun, Türkiye’nin koşullarında farklı bir biçimde değerlendirilmesi gerekir. Gerek Sınırşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi) gerekse Avrupa Birliği Ortak Hareketi Kararı, organize suç örgütü tanımını yaparken; “en az dört yıl veya daha ağır bir hürriyeti bağlayıcı cezayı yahut güvenlik tedbirini gerektiren” suçları gerçekleştirmeyi amaçlayan organizasyonları ifade etmişlerdir. Keza, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 250, 251 ve 252’nci maddelerinde haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçların yargılama, soruşturma ve kovuşturma usullerini özel olarak düzenlemiştir.

Kamu düzenini tehlikeye maruz bırakan, kişilerin, hukukun egemen olduğu güvenli ve huzurlu bir ortamda sağlıklı bir biçimde ve barış içerisinde yaşama hakkını tehdit eder nitelikte ortaya çıkan suç örgütleri, devletlerin demokratik otoritelerini sağlayabilmeleri bakımından da özel bir mücadeleyi gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, bu suçlulukla mücadele adına getirilecek düzenlemeler ve uygulanacak özel tedbirlerin, hukuk devletinde kişilerin temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmemesi hususunda azami özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- “Bilinmeyen Yönleriyle İtalyan Mafyası”,
<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/468515.asp>, 14.04.2009.
- “İtalyan mafyasının toplantısı karakolda”,
<http://www.tumgazeteler.com/?a=2264654>, 14.04.2009.
- “Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı”,
candidates2003.emcdda.europa.eu/download/tr/turkey-nr-2001-turkish.doc,
30.03.2009.
- Abanoz, Mehmet**, “Organize Suçlarla Mücadelede Yeni Kurumsal Yapı: Ciddi Organize Suç Örgütü (SOCA),
www.mmd.org.tr/ eserler/CiddiOrganizeSuclarlaMucadele_Mabanoz.do,
23.04.2009.
- Akar, Yıldırım**, *Karaparanın Aklanması*, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, 1997.
- Akın, Doğan**, Çocuk Pornografisi ya da ‘Tecavüzü’ Seyre Dalmak”,
<http://www.milliyet.com.tr/2006/12/24/yasam/yas00.html>, 02.04.2009.
- Akyıldız, M. Nevhan**, “Fikri Mülkiyet Aleyhine İşlenen Suçlar ve Suç Örgütleri”,
Adalet Dergisi, Y: 97, S: 24, Ocak 2006, s. 153-178.
- Alacakaptan, Uğur**, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kurma Suçu”, (**Çıkar Amaçlı Suç Örgütü**), *Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı*, İstanbul, Haziran 2004, s. 45-60.
- Alacakaptan, Uğur**, “Genel Olarak ve Bazı Suçlar Bakımından Cürüm İşlemek İçin Örgüt (Teşekkül) Meydana Getirme Suçu”, (**Cürüm İşlemek İçin Örgüt**), *Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı*, Haziran 2004, İstanbul, s. 25-44.
- Alacakaptan, Uğur**, *Suçun Unsurları*, Ankara, 1975.
- Aldabak, Ersel**, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Örgütlenme Özgürlüğü”, *Bülent Tanör Armağanı*, İstanbul, 2004, s. 69-98.
- Alpaslan, Şükrü**, *Tedhişçilik*, İstanbul, 1983.
- Arlacchi, Pino**, *Mafya Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu, İngilizce’den Çeviren: Bahadır Sina Şener*, İstanbul, 2000.
- Arslan, Çetin/ Bahattin Azizağaoğlu**, *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Ankara, 2004.
- Artuk, Mehmet Emin/ Ahmet Gökçen / A. Caner Yenidünya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2007.

- Aslan, M. Yasin**, “Terörle Mücadelede Kolluk ve Silah Kullanma Yetkileri”, *Yargıtay Dergisi*, C:34, S: 1-2, Ocak-Nisan, 2008, s. 185-202.
- Aşık, Metin**, “Organize Suç ve Ankara Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar Silah Kaçakçılık Şube Müdürlüğü”, *Polis Dergisi*, Y:6, S:23, Nisan-Mayıs-Haziran, 2000, s. 147-152.
- Atasoy, Sevil**, “Bambu Bar’da bir Yakuza”, 1 Haziran 2008 tarihli yazısı, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=9069400&p=2>, 12.03.2009.
- Avcı, Mustafa**, “Örgütlü Suç Kavramı” *Kamu Hukuku Arşivi Prof Dr. İlhan Akın’a Armağan*, Y:6, S.1-128 Mart 2003, s. 1-12.
- Avcı, Mustafa**, “Yeni Yasal Düzenlemelere Göre Türk Hukukunda Örgütlü Suç Kavramı”, (**Yeni**), *Hukuk ve Adalet Dergisi*, Y:2, S:5, Nisan 2005, s. 348-373
- Aydın, Şenol**, “Terör ve Terörizmin Tarihsel Gelişimine Genel Bir Bakış”, *Polis Dergisi*, Y: 10, S: 38, 2004, s. 353-357.
- Aykın, Hasan**, “Aklama Suçu - Öncül Suç İlişkisi” www.mmd.org.tr/ eserler/AKLAMA%20öncül%20suç%20ilişkisi.doc, s. 1 vd., 02.04.2009.
- Aytaç, Önder/ İhsan Bal**, “Medyanın Gözüyle Organize Suçlar ‘The Best Of Police’”, (**The Best Of Police**), *Kamu Hukuku Arşivi*, Y: 2, S: 67-176, Haziran, 1999, s. 122-132.
- Bal, İhsan**, “Türkiye’de Organize Suçlar ve Terörizm Üzerine: İdeolojik, Sosyal ve Ekonomik Bir Değerlendirme ve Mücadele Yöntemleri”, (**Mücadele Yöntemleri**), *Polis Bilimleri Dergisi*, C: 2, S: 7-8, 2000, s. 47-73.
- Bal, İhsan/ Mehmet Özcan**, “Türkiye’de Organize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları”, *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Editörler: Aytekin Geleri, Hasan Hüseyin Çevik, Ankara, 2003, s. 165-201.
- Balsamo, William/ George Carpozi Jr.**, *Mafyanın 100 Yıllık Tarihi, Organize Suçların Ölümçül Öyküsü*, çev: Mehmet Harmancı, İstanbul, 2006.
- Baltacı, Vahit**, *Yeni TCK ve CMK’da Terör Suçları ve Yargılaması*, Ankara, 2007.
- Başak, Cengiz**, “Terörizmle Mücadele: Devletlerin Ayır Bir Mücadelesi mi Yoksa Uluslararası Kurumlarla Desteklenmiş Bir Mücadele mi?”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C:4 (1-2), 2002, s. 65-84.
- Bayer, Yalçın**, “Aşiret mi, Devlet mi”, *Hürriyet*, 12.06.2004.

- Bayraktar, Köksal**, *Suç İşlemeye Tahrik Cürmü*, İstanbul, 1997.
- Berberoğlu, Enis**, “Resmi Silah Zulası” *Hürriyet*, 01.02.2001.
- Beşe, Ertan**, “Organize Suçların Kriminolojik Temelleri: Siyasal Perspektifler”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C: 3, S:1-2, Ocak-Haziran 2001, s. 23-39.
- Beşe, Ertan**, *Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları, (Terörizm)*, Ankara, 2002.
- Bingsong, He**, “Organized Crime: A Perspective From China”, *Organized Crime World Perspectives*, editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 279-299.
- Boverkenk, Frank/ Yücel Yeşilgöz**, *Türkiye'nin Mafyası*, İstanbul, 2000.
- Boylan, Scott P.**, “Organized Crime And Corruption in Russia: Implications for U.S. and Internatioanal Law”, *Fordham International Law Journal*, Vol. 19:1999, 2000, s. 1999-2027.
- Brodeur, Jean-Paul**, “Organize Suç”, çev: Adnan Özdemir, *Polis Dergisi*, Y: 9, S: 37, Ankara, 2003, s. 258-262.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 11.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 12.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 18.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C: 20.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, C:17.
- Canpolat, Hasan**, “Uluslararası Organize Suçlar, Yerel Suçluluk Mafya ve Yolsuzluk Kavramları Üzerine Bir inceleme”, *Polis Dergisi*, Y: 1, S: 3, 1995, s. 69-74.
- Centel, Nur**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 2. Baskı, İstanbul, 2002.
- Centel, Nur/Hamide Zafer/Özlem Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 3. Bası, İstanbul, 2005.
- Ceylan, Ümit**, *Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu (4422 sayılı Kanun m. 1)*, Ankara, 2003.
- Cihan, Erol**, *Cebir Kullanma Cürmü*, İstanbul, 1978.
- Cinoğlu, Hüseyin/ İ. Dinçer Güneş**, “Organize Suçla Mücadelede Temel Noktalar ve Polisin Rolü”, *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Editörler: Aytekin Geleri, Hasan Hüseyin Çevik, Ankara, 2003, s. 127-165.

- Cormaney, Mike**, “RICO in Russia: Effective Control of Organized Crime or Another Empty Promise?”, *Transnational Law and Contemporary Problems*, Vol. 7:261, 1997, s. 263-311.
- Council of Europe Organised Crime Situation Report 2005, (Organize Suçlarla İlgili Avrupa Konseyi 2005 Yılı Durum Raporu)”, http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/default_en.asp, 15.03.2009.
- Curtis, Glenn E.**, *Involvement of Russian Organized Crime Syndicates, Criminal Elements In The Russian Military and Regional Terrorist Groups in Narcotic Trafficking in Cenrtal Asia, The Caucasus and Chechnya*, Washington, 2002.
- Çulcu, Murat**, *Dünyamızı Saran Mafya*, C: I, İstanbul, 1992.
- Çulcu, Murat**, *Dünyamızı Saran Mafya*, C: III, İstanbul, 1992.
- Çulcu, Murat**, *Dünyamızı Saran Mafya*, C:II, İstanbul, 1992.
- Çulcu, Murat**, *Mafya Üzerine Notlar, (Mafia Üzerine Notlar)*, İstanbul, 1998.
- Daragenli, Vesile Sonay**, “Organize Suçluluk”, *Ceza Hukuku Günleri, 70. Yılında Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler, 26-27 Mart 1997*, İstanbul.
- Daragenli, Vesile Sonay**, “Tehlike Suçları”, (**Tehlike Suçları**), *Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan*, İstanbul, 1999, s. 163-188.
- De Ville, Duncan**, “Prosecuting Russian Organized Crime Cases”, *Chicago Journal of International Law*, Vol. 3, No.2, 2002, s. 493-501.
- Değirmenci, Olgun**, *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (Kara Para Aklama Suçu)*, Ankara, 2007.
- Demirbaş, Timur**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2007.
- Demirbaş, Timur**, *Kriminoloji, (Kriminoloji)*, 2. Baskı, Ankara, 2005.
- Dinç, Güney**, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Göre İnanç, Anlatım ve Örgütlenme Özgürlükleri*, İzmir, Aralık 2005.
- Dinçkol, Abdullah**, “Türkiye’de Organize Suçluluk ve Sosyoekonomik Yapı”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, S:1, Mayıs 2002*, s. 99-127.
- Doğan, Koray**, *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Ankara, 2008.
- Dönmezer, Sulhi**, “Çetelerle Mücadele Amacıyla 4422 sayılı Kanunla Kabul Edilen Koruma Tedbirleri”, (**Tedbirler**), *Yargı Reformu 2000 Sempozyumu, İzmir Barosu, 5-6-7-8 Nisan*, s. 537-565.

- Dönmezer, Sulhi**, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu”, (Seminer), *T.C.Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu*, (Seminer), Aralık, 1999, s. 9-35.
- Dönmezer, Sulhi**, “İki Suç Türü ve Kolluk”, (**İki Suç Türü**), *Polis Dergisi*, Y: 9, S: 36, Ankara, 2003, s. 464-466.
- Dönmezer, Sulhi**, “Organize Suçlulukla Mücadele” *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, C:1, 2002, s. 3-11.
- Dönmezer, Sulhi**, “Türkiye’de Organize Suçlulukla Mücadelenin Esasları”, (**Türkiye’de Organize Suçluluk**), *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, C:1, 2002, s. 11-21.
- Dönmezer, Sulhi**, “Yorum”, *Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele*, (**Terör**), İstanbul 1996.
- Dönmezer, Sulhi/ Erman, Sahir**, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C:II*, İstanbul, 1999.
- Dönmezer, Sulhi/ Sahir Erman** *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, C:I*, 13. Baskı, İstanbul, 1997.
- Dursun, Hasan**, “Ekonomik Suçlar ve Türkiye’deki Sürdürülebilir Kalkınmaya Etkileri”, (**Ekonomik Suçlar**), *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y: 18, S: 58, Mayıs-Haziran 2005, s. 215-245.
- Dursun, Hasan**, “Organize Suçun Temelleri ve Anılan Suçla Mücadelenin Özel Zorlukları”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y:16, S:49, Kasım-Aralık, 2003, s. 83-113.
- Dutertre, Gilles**, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler*, Ankara, Eylül, 2007.
- Dülger, Murat Volkan**, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Suç Ortaklığı”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 1, S: 2, Y: 2004, s. 85-137.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 raporu.*
- Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 1999 raporu.*
- Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2005 raporu.*

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2007 raporu.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2001 raporu.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2006 raporu.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2000 raporu.

Erdem, Mustafa Ruhan, “Ceza Muhakemesinde Tehlikede Bulunan Tanıkların Korunması” (**Tanık**), *İzmir Barosu Dergisi*, S:3, Temmuz, 1995, s. 48-87.

Erdem, Mustafa Ruhan, “Organize Suçluluk”, (**Organize**), *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12/16 Ocak 2000, Ankara, C:2*, s. 159-172.

Erdem, Mustafa Ruhan, “Yeni TCK’da Faillik ve Suç Ortaklığı”, (**TCK’da Faillik**), *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, Aralık, 2005, s. 204-216.

Erdem, Mustafa Ruhan, *Avrupa Birliği Hukuku’nun Üye Devletlerin Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukuna Etkisi*, (**AB Üye Devletler**), Ankara, 2004.

Erdem, Mustafa Ruhan, *Ceza Muhakemesinde Organize Suçlulukla Mücadelede Gizli Soruşturma Tedbirleri*, Ankara, 2001.

Erdem, Mustafa Ruhan/ V. Özer Özbek, “4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Uzakla Haberleşmenin Denetlenmesi”, *Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan*, İzmir, 2000, s. 249-303.

Erem, Faruk, “Ceza Hukukunda “Cebir” Kavramı”, (**Cebir**), *Yargıtay Dergisi*, Y: 16, S: 61-62, Ocak-1975, s. 94-97.

Erem, Faruk, “Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak”, (**Cürüm**), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 12, S: 1-4, Y: 1955, s. 50-58.

Erem, Faruk, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, (**Suçun Konusu**), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: XXV, S: 1-2, Y: 1968, s. 11-33.

Erem, Faruk, “Ümanist Doktrin Açısından Özel Kast”, (**Özel Kast**), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: XXVI, S: 1-2, Y: 1969, s. 1-4.

Erem, Faruk, *Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, C: III, (**Özel Hükümler**), Ankara, 1985.

- Ergil, Doğu**, “Terörizmin Mantığı ve Hedefi”, *AÜSBFD, Prof. Dr. Muammer Aksoy’a Armağan, C. XLVI, Ocak-Haziran 1991*.
- Ergül, Ergin**, *Karaparanın Aklanması ve Suçları, (Aklama)*, Ankara, 1998.
- Ergül, Ergin**, “Organize Suçlar ve Karaparanın Aklanması”, (**Sempozyum**), *Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu, 30 Nisan-1 Mayıs 2005, Ankara*, s. 243-268.
- Ergül, Ergin**, “Uluslararası Hukukta Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele ve Ulusal Hukuklara Yansımaları”, (**Uluslararası Hukukta Karapara**), *Adalet Dergisi, Y: 94, S: 15, Nisan 2003*, s. 31-49.
- Ergül, Ergin**, *Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, (Karapara)*, Ankara, 2001.
- Ergül, Ergin**, *Küresel Köyde Suç ve Adalet, (Suç ve Adalet)*, Ankara, 2008.
- Erman, R. Barış**, “Almanya ve Avusturya’da Organize Suçlulukla Mücadele Kapsamında Kabul Edilen Malvarlığıyla İlgili Cezai Yaptırımlar”, *Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, İstanbul, 1999*, s. 263-286.
- Erman, Sahir**, “Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü”, *Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, İstanbul, 1999*, s. 13- 25.
- Erman, Sahir**, *Kaçakçılık Suçları, Ticari Ceza Hukuku C: IV, (Kaçakçılık)*, İstanbul, 1981.
- Evik Daragenli, Vesile Sonay**, “Örgütlenme Suçları ve İştirak İlişkisi”(Örgütlenme ve İştirak), *Alman-Türk Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Prof.Dr.Köksak Bayraktar’a Armağan Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Hazırlayanlar: Prof.Dr.Eric Hilgendorf, Prof.Dr.Yener Ünver, İstanbul, 2010*, s. 155-167.
- Evik, Vesile Sonay**, “Cürüm İşlemek İçin Örgütlenme”(Cürüm), *Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, İstanbul, 2004*, s. 365-396.
- Evik, Vesile Sonay**, *Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu*, İstanbul, 2004.
- Fehr, Anja**, “Rechtlicher Schutz des Finanzplatzes Schweiz vor missbrauchlicher Nutzung durch Organisierte Kriminalität”, *Hukuk Devletinde Organize Suçlulukla Mücadele –İmkanlar ve Sınırlar- Organize Suçlulukla Mücadele Kollokyumu’ndan Tebliğler, 22-29 Eylül 2001, İzmir/Türkiye, hazırlayan: Bahri Öztürk – Walter Gropp, Ankara, 2003*, s. 55-69.
- Fırat, Ahmet**, “Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti”, www.taa.gov.tr/dersnotlari/GocmenKacakciligiveInsanTicareti.doc, s. 1, 30.03.2009.

- Finckenaueer, James O./ Yuri A. Voronin**, *The Threat of Russian Organized Crime*, Washington, 2001.
- Florez, Carl P./ Bernadette Boyce**, “Colombian Organized Crime”, *Police Stud. Int’l Rev. Police Dev.*, 1990, s. 81-88.
- Geleri, Aytekin**, “Organize Suçların Ortaya Çıkışı ve Gelişimi: İtalyan-Amerikan Mafyası Üzerine Bir Çalışma”, (**Organize Suç**), *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Editörler: Aytekin Geleri, Hasan Hüseyin Çevik, Ankara, 2003, s. 19-73.
- Geleri, Aytekin/ Hakan İleri**, *Organize Suçlarla Mücadelede Gizli ve Örtülü Yaklaşımlar*, (**Örtülü Yaklaşımlar**), Ankara, 2003.
- Gerber, Jurg**, “On The Relationship Between Organized and White-Collar Crime: Government, Business and Criminal Enterprise in Post-Communist Russia”, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, Vol. 8/4, 2000, s. 327-342.
- Gilinskiy, Yakov**, “Organized Crime: A Perspective From Russia”, *Organized Crime World Perspectives*, editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 146-165.
- Gökçegöz, Fazlı**, “Organize Suç Kavramı, Terör Suçları ile Bağlantısı ve etkin mücadele yöntemleri”, (**Terör**), *Organize Suçlarla Mücadele ve Polis*, Editörler: Aytekin Geleri, Hasan Hüseyin Çevik, Ankara, 2003, s. 103-127.
- Gözler, Kemal**, *Anayasa Hukukuna Giriş, Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, 2003.
- Gözübüyük, Şeref/ Feyyaz Gölcüklü**, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İnceleme ve Yargılama Yöntemi*, Ankara, 2007.
- Gropp, Walter**, “Giriş (Organize Suçluluk)”, *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12/16 Ocak 2000, Ankara, C:2*, s. 136-139.
- Günel, H. Yılmaz**, *Uyuşturucu Madde Suçları*, Ankara, 1976.
- Güner, Sedat**, *Organize Suç Örgütleri Karapara ve Aklanması*, Ankara, 2003.
- Güvel, Enver Alper**, *Organize Suç Ekonomisi ve Hukuk Uygulaması*, Ankara, 2004.
- Güven, Özcan/ Gürsel Yalvaç**, “Terör örgütüne üye olmak suçu”, “Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi IGUL Direktörlüğü Terörle Mücadele Sempozyumu 20

Mart 2009, der: Prof. Dr. Feridun Yenisey”, *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, , S: 55-59, Mart-Nisan 2009, s. 274-281.

Hafizoğulları Zeki/ Günal Kurşun, “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y:20, S:71, Temmuz-Ağustos 2007,s. 25-80.

Hafizoğulları, Zeki/ Devrim Güngör, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y: 20, S: 69, Mart-Nisan, 2007, s. 21-50.

Hakeri, Hakan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2008.

Hendrix, Steven E, “The Merida Initiative for Mexico and Cental America: The New Paradigm for Security Cooperation, Attacking Organized Crime, Corruption and Violence”, *Loyola University Chicago International Law Review*, Volume 5, Issue 2, 2007-2008, s. 107-125.

<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=11239551>, 07.04.2009.

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/466643.asp>, 18.05.2009.

<http://tarhibilgi.wordpress.com/2008/09/27/yakuza-japon-mafyasi/>, 16.04.2009.

<http://tdk.org.tr/TR>.

<http://tdkterim.gov.tr/>.

<http://untreaty.un.org/English/notpubl/18-12E.htm>, 05.05.2009.

<http://www.dictionarist.com/nedir/tedhi%C5%9F%C3%A7ilik>, 05.04.2009.

<http://www.euractiv.com/tr/abnin-gelecegi/article/internette-cocuk-pornografisiyle-mucadele-yetersiz>, 02.04.2009.

<http://www.fbi.gov/hq/cid/orgcrime/lcnindex.htm>, 15.04.2009.

<http://www.kazanci.com>.

<http://www.kom.gov.tr/>.

http://www.masak.gov.tr/SucGelirlerininAkklanmasi/genel_bilgi.htm, 26.03.2009.

<http://www.radikal.com.tr/1999/09/28/dis/06rus.html>, 23.04.2009.

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=136343>, 23.04.2009.

<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/tr/features/setimes/features/2003/08/030805-ANTONIO-001>, 30.03.2009.

<http://www.tbmm.gov.tr/>.

<http://www.tumgazeteler.com/?a=1749153>, 14.04.2009.

http://www.undp.ro/governance/Best%20Practice%20Manuals/docs/Turkey_UN_Convention.doc -, 15.03.2009.

<http://www.voanews.com/turkish/2008-07-31-voa21.cfm>, 30.03.2009.

Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele, İstanbul, 1996.

Hürriyet, 28 Şubat 2009.

Interpol Dairesi Başkanlığı, “Uluslararası Suç ve Suçlularla Mücadelede Interpol”, *Polis Dergisi*, Y: 9, S: 35, Ankara, 2003, s. 31-33.

İçel, Kayıhan/ A. Hakan Evik, *İçel Ceza Hukuku Genel Hükümler 2. Kitap Suçun Yapısal Unsurları ve Özel Görünüş Biçimleri*, 4. Bası, İstanbul, 2007.

İçel, Kayıhan/ Füsün Sokulu Akıncı / Yener Ünver/ R. Barış Erman/ Hasan Sınar, *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Ceza Hukuku*, İstanbul, 2000.

İpek, Halim, *Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karaparanın Aklanması*, İstanbul, 2000.

İsen, Galip Beygü, “Terörizm: Değişik Boyutlarıyla Çağdaş Bir Sorun”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y: 1983, S: 1, Diyarbakır, s. 193-231.

Jay Albanese/ Dilip K. Das, “A Framework For Understanding”, *Organized Crime World Perspectives*, editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 1-19.

Kaçar, Hamza, “Organize Suç Örgütleri Nedir? “Çıkar Amaçlı Örgütlü Suçlarla Mücadele Kanunu Tasarısı’nda” Neler Öngörülmektedir?”, *Yaklaşım Dergisi*, Y: 7 S: 80, Ağustos 1999, s. 95-102.

Kahya, Yavuz/Necmettin Özerkmen, *Bir Gulyabani Organize Suç Örgütleri “Mafya”*, Ankara, 2007.

Kaya, Abdülkadir, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında İletişimin Denetlenmesi ve Teknik İzleme”, *Yargı Dünyası*, S: 129, Eylül 2006, s. 11-20.

Kaya, Ahmet, “Mafya ile Mücadelede Temel Yaklaşımlar”, *Polis Dergisi*, Y:7, S:26, Ocak-Şubat-Mart, 2001, s. 397-401.

Kaya, Sezgin, “Interpol, Europol ve Uluslararası Terörizm”, *Polis Dergisi*, Y: 10, S: 39, 2004, s. 407-415.

Kazan, Turgut, “Çete, Örgüt, Gizli İttifak, Toplu suç Kavramları, Mukayeseli Hukuk ve Türkiye’deki Durum”, (**Çete**), *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000*, 12/16 Ocak 2000, Ankara, C:2, s. 149-158.

Kazan, Turgut, “Organize Suçlarla Mücadelede Koruma Tedbirleri”, (**Tedbir**), *Yargı Reformu 2000 Sempozyumu, İzmir Barosu 5-6-7-8 Nisan, 2000*, s. 566-574.

- Kılıçdaroğlu, Kemal**, “Kayıt dışı Ekonomi ve Bürokrasi”, *Vergi Dünyası*, Y: XVI, S: 190, Haziran, 1997, s. 3-13.
- Klaus Von Lampe**, “Definitions of Organized Crime”, <http://www.organized-crime.de/OCDEF1.htm#abadinsky>, 13.03.2009.
- Koca, Mahmut/ İlhan Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, 2008.
- Kocasakal, Ümit**, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, C:1*, 2002, s. 130-162.
- Kocasakal, Ümit**, *Avrupa Birliği Ceza Hukukunun Esasları, (AB Ceza Hukuku)*, İstanbul, 2004.
- Kongar, Emre**, “Kamuda Rüşvetin Toplumsal Nedenleri”, http://www.kongar.org/makaleler/mak_kam.php, 03.04. 2009
- Köroğlu, Hasan**, *Örgütlü Suçluluk Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele (4422 sayılı Kanun) ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, Ankara, 2001.
- Kuban, Oktay**, “Karapara Aklama Suçu”, *Adalet Dergisi*, Y:92, S:7, Nisan 2001, s. 87-124.
- Kunter, Nurullah**, *Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi*, İstanbul, 1949.
- Malkoç, İsmail**, *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, C: 2*, Ankara, 2002.
- Mavral, Ülker**, *Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları*, Ankara, 2003.
- Mclure, Gwen**, “Organize Suçlarla Mücadelede İnterpol’ün Rolü”, Çev: Murat Sever, Zeki Avşar, *Polis Dergisi*, S: 24, Temmuz-Ağustos-Eylül, 2000, s. 107-116.
- Nuhoğlu, Ayşe**, “Adli Amaçlı Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi ile Teknik Araçlarla İzleme Tedbirine Konu Olan Suçlar”, *Yargı Dünyası*, S: 128, Ağustos, 2006, s. 9-13.
- Orlova, Alexandra V.**, “Missing The Mark: The Russian Experience With Defining Organized Crime”, *Columbia Journal of East European Law Vol. 1:2*, 2007, s. 207-230.
- Önder, Ayhan**, “Mütemadi Suç”, (**Mütemadi Suç**), *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C: XXIX, S: 1-2, Y: 1963*, İstanbul, s. 75-120.
- Önder, Ayhan**, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, İstanbul, 1994.

- Önok, R. Murat**, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları ışığında terörizm”, “Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi IGUL Direktörlüğü Terörle Mücadele Sempozyumu 20 Mart 2009, der: Prof. Dr. Feridun Yenisey”, *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, S: 55-59, Mart-Nisan 2009, s. 282-306.
- Özbek, Veli Özer**, “Organize Suçlulukla Mücadelede Ön Alan Soruşturmaları”, (**Ön Alan Soruşturmaları**) *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 4, S: 2, Y: 2002, s. 57-88.
- Özbek, Veli Özer**, *Ceza Muhakemesi Hukuku, (Ceza Muhakemesi)*, Ankara, 2006.
- Özbek, Veli Özer**, *Organize Suçlulukla Mücadelede Kullanılan Gizli Görevlinin Görevin Gerekletirdiği Suçlar Bakımından Cezalandırılabilirliği*, Ankara, 2003.
- Özbek, Veli Özer**, *TCK İzmir Şerhi Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı Cilt I Genel Hükümler (Madde 1-75), (Genel Hükümler)*, Ankara, 2005.
- Özdek, Yasemin**, *Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye*, Ankara, 2004.
- Özdoğan, Sevim**, *Türkiye Cumhuriyeti'nin Taraf Olduğu Uluslararası Andlaşmalar Rehberi 1988-2007 (09.12.2007)*, Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2007.
- Özek, Çetin**, “Devletin Korunması, Terörle Mücadele Yasası ve Bilgilendirme Hakkı”, (TMY), *Değişen Dünyada İnsan, Hukuk ve Devlet*, Edip F. Çelik'e Armağan, İstanbul, 1995
- Özek, Çetin**, “Organize Suç”, *Prof. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan*, İstanbul, 1998, s. 195-297.
- Özek, Çetin**, “Silahlı Çete –Amaç Suç İlişkisinde İştirak Sorunları”, (**Silahlı Çete**) *Prof. Dr. Yılmaz Günel'a Armağan, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C: 49, No: 3-4, Haziran-Aralık, 1994, s. 357-378.
- Özek, Çetin**, *Siyasi İktidar Düzeni ve Fonksiyonları Aleyhine Cürümler, (Siyasi İktidar Düzeni)*, İstanbul, 1967.
- Özek, Çetin**, “Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümlerde Cezalandırılan Hazırlık Hareketleri”, (**Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler**), *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C: XXIX, S: 3, İstanbul, 1968, s. 458-520.
- Özer, Ahmet**, “Bağımlılığı Yaratan Sosyolojik Koşulların Göç-Kentleşme(me) ve Organize Suç Bağlamında İrdelenmesi”, www.tohav.org/?bolum=dosya&no=4, 03.04.2009

- Özgen, Eralp**, “Terörizmle Mücadele Yasası’nın Değerlendirilmesi”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C: 65, S: 4-5-6, Nisan-Mayıs-Haziran, 1991, s. 397-413.
- Özgenç, İzzet**, “Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti”, (Suç Teşekkülü), *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Prof. Dr. Türkan Rado’ya Armağan Sayısı, C: LV, S: 3, İstanbul 1997, s. 51-63.
- Özgenç, İzzet**, *Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar*, Ankara, 2002.
- Özgenç, İzzet**, *Suçta İştirakin Hukuki Esası ve Faillik*, (Suça İştirak), İstanbul, 1996.
- Özgenç, İzzet**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Genel Hükümler), Ankara, 2007.
- Özgenç, İzzet**, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler*, (Gazi Şerhi), Ankara, 2005.
- Özgenç, İzzet/ Cumhuriyet Şahin**, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, Ankara, 2001.
- Öztürk, Bahri/ Mustafa Ruhan Erdem**, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, (Uygulamalı Ceza Hukuku), Ankara, 2008.
- Öztürk, Bahri/ Mustafa Ruhan Erdem**, *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara, 2007.
- Palazzo, Francesco**,” Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı”, Çev: Ümit Kocasakal, *İstanbul Barosu Dergisi*, C: 70, S: 10-11-12, Ekim, Kasım, Aralık, 1996, s. 818-829.
- Parlar, Ali/ Muzaffer Hatipoğlu**, *Açıklamalı-İçtihatlı Özel Ceza Kanunları ve Uygulaması*, C:II, İstanbul, 2005.
- Pek, Ahmet**, “Adam Kaçırma Özelinde Organize Suç Örgütleri”, (Adam Kaçırma), <http://www.kom.gov.tr>, 15.01.2009
- Pek, Ahmet**, “Mafya Nedir”, (Mafya), <http://www.kom.gov.tr>, 06.10.2008
- Pek, Ahmet**, “Önsöz”, *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı 2008 Raporu*.
- Pekin, Hüseyin**, “İsviçre Hukukunda Örgütlü Suçlara Karşı Alınan Hukuksal Önlemler”, *Av. Dr. Faruk Erem Armağanı*, Ankara, 1999, s. 667-673.
- Rivera, Leonardo Jesus Remiraz/ Jorge Cesar Quando / Roger Juan Marcelo Tomas Botto**, “Organized Crime: A Perspective From Colombia”, *Organized Crime World Perspectives*, editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 301-317.

Russian Organized Crime, Global Organized Crime Project, CSIS Task Force Report, Center For Strategic and International Studies, 1997.

Sancar, Türkan Yalçın, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Zincirleme Suç”, (**Zincirleme Suç**), *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 70, Y: 20, Mayıs-Haziran 2007, s. 244-259.

Sancar, Türkan Yalçın, *Çok Failli Suçlar*, Ankara, 1998.

Sancar, Türkan Yalçın, *Müteselsil Suç, (Müteselsil)*, Ankara, 1995.

Savaş, Vural/ Sadık Mollamahmutoğlu, *Türk Ceza Kanunu’nun Yorumu*, Ankara, 1999.

Schloenhardt, Andreas, “Mafias and Motorbikes: New Organised Crime Offences in Australia”, *Current Issues In Criminal Justice, Vol.19, No.3*, 2007-2008, s. 259-282.

Schweizer, Harald Otto / Castle Nishimoto / Julienne Salzano / Mike T. Chamberlin, “Organized Crime: A U.S. Perspective” *Organized Crime World Perspectives* , editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 22-46.

Sever, Murat, “Avrupa Birliği Polis Teşkilatı: EUROPOL”, *Polis Dergisi*, Y: 6, S: 23, Nisan-Mayıs-Haziran, 2000, s. 8-12.

Seydişehir, Mahmut Esat, *Tarih-i İlmi Hukuk*, İst. 1331.

Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programları.

Southwell, David, *Organize Suç Tarihi*, çev: Beril Köseoğlu, İstanbul, 2009.

Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara, 2005.

Soyaslan, Doğan, *Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri)*, (**Kriminoloji**), Ankara, 2003.

Sözüer, Adem, “Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu suçlulukla Mücadele ile İlgili Gelişmeler”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C:9, S:1-3, Y:1995, s. 255-271.

Sözüer, Adem, “Tehdit Suçu”, (**Tehdit**), *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C: LIV, S: 1-4, Y: 1991-1994, s. 125-146.

Sözüer, Adem, *Organize Suçlulukla Mücadelede Ceza Hukuku Tedbirleri*, (**Organize Suçluluk**), (Yayınlanmamış Doçentlik Çalışması), İstanbul, 2000.

Sözüer, Adem, *Suçta Teşebbüs, (Teşebbüs)*, İstanbul, 1994.

- Sunay, Reyhan**, *Avrupa Sözleşmesinde ve Türk Anayasa'sında İfade Hürriyetinin Muhtevası ve Sınırları*, Ankara, 2001.
- Şafak, Ali**, *T.C. Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Akademisi Başkanlığı, Suç Organizasyonu ve Kovuşturma Usulü*, Ankara, Temmuz 2003.
- Şafak, Erdal**, "USA Patriot Act (ABD Yurttaşlık Yasası) Terörle Mücadele Terörü" *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, Aralık 2005, s. 108-110.
- Şahin, Adem/ Fazlı Gökçeğöz**, "Karapara Suçu ile Mücadele ve Yasalarda Karapara", *Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Dergisi*, Y: 7, S:26, Ocak-Şubat-Mart, 2001, s. 341-351.
- Şahin, Cumhuri**, "Organize Suçlulukla Mücadele ve Tanığın Korunması", *Yargı Reformu Özel Sayısı*, Temmuz-Ağustos 1996, Y:2 S:10, s. 690-695.
- Şen, Ersan**, "Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Hukuka Aykırı Deliller ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 135. Maddesinin Değerlendirilmesi", (**Hukuka Aykırı Deliller**), *Yargı Dünyası*, S: 127, Temmuz 2006, s. 9-22.
- Şen, Ersan**, *Türk Hukuku'nda Telefon Dinleme Gizli Soruşturmacı X Muhbir*, (**Gizli Soruşturmacı**), Ankara, 2008.
- Şirin, Osman/ Halim Aşaner / Özcan Güven / Muzaffer Özdemir / Gürsel Yalvaç / Kemalettin Erel**, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları Kapsamında Yeni Ceza Mevzuatı Yorumu (Eylül 2004- Temmuz 2008)*, Ankara, 2008.
- Taşkın, Ahmet**, "Terörizm ve Sivil İtaatsizlik", (**Terör**) *Polis Bilimleri Dergisi*, C: 6(1-2), 2004, s. 119-140.
- Taşkın, Mustafa**, "Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri Karapara İlişkisi, (**Karapara**), *Adalet Dergisi*, Y:93, S: 11, Nisan 2002, s. 264-283.
- Taşkın, Mustafa**, *Türk Hukukunda Mafya (Çıkar Amaçlı suç Örgütleri) ve Karaparayla Mücadele*, Ankara, 2004.
- TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu Raporu.*
- Tezcan, Durmuş**, "Organize Suçlulukla Mücadelede Özel Muhakeme Hukuku Tedbirleri", *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000*, Ankara, 12/16 Ocak 2000, s. 139-143.
- Tezcan, Durmuş**, "Terör ve Örgütlü Suç Davalarında Uluslararası Ceza Hukuku Alanında Yaşanan Sorunlar", (**Uluslararası Ceza Hukuku**), *Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı*, İstanbul, Haziran 2004, s. 849-858.

- Tezcan, Durmuş**, “Terörle Mücadelede İşbirliği Sorunu”, (**Terör**), *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S:5, Aralık, 2005, s. 102-108.
- Tezcan, Durmuş**, “Uluslararası Suçlulukla Mücadele, Interpol ve Faaliyetleri”, (**Interpol**), *Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan*, İstanbul, 1998, s. 355-365.
- Tezcan, Durmuş/ Mustafa Ruhan Erdem / Oğuz Sancakdar**, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye’nin İnsan Hakları Sorunu*, Ankara, 2004.
- Tezcan, Durmuş/ Mustafa Ruhan Erdem / R. Murat Önok**, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’na Göre Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Ankara, 2007.
- Thaman, Stephen C.**, “ABD’de 11 Eylül Açısından Önleyici ve Baskılayıcı Tedbirler”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, Aralık 2005, s. 110-116.
- Topal, Ahmet Hamdi**, *Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı*, İstanbul, 2005.
- Toroslu, Nevzat**, “Terörle Mücadele Kanunu”, (**Terörle Mücadele**), *İstanbul Barosu Dergisi*, C: 65, S: 4-5-6, Nisan-Mayıs-Haziran, 1991, s. 390-396.
- Toroslu, Nevzat**, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Ankara, 2008.
- Toroslu, Nevzat**, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, (**Özel Kısım**), Ankara, Ekim, 2008.
- Toroslu, Nevzat**, *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*, (**Tasnif**), Ankara, 1970.
- Tosun, Kerim/ Mustafa Artuç**, *Türk Hukukunda Suçlar ve Tüm Özel Ceza Yasaları*, C: II, Ankara, 2007.
- Tosun, Leman**, “İnsan Ticareti, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticareti Konusunda Uluslararası Düzenlemeler ve İç Hukuk Kuralları”, http://www.yayin.adalet.gov.tr/16_sayi%20i%C3%A7erik/Leman%20TOSUN.htm, 02.04.2009.
- Turhan, Faruk**, “Almanya’da Terörle Mücadele İçin Ceza Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, Aralık 2005, s. 133-136.
- Türk, Hikmet Sami**, “Örgütlü Suçlar ve Terörle Mücadele”, *Adalet Dergisi*, Y:93, S:11, Nisan 2002, s. 1-6.
- Türk, Hikmet Sami**, “Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadelede Uluslararası İşbirliği”, (**Rüşvet**), <http://www.yayin.adalet.gov.tr/>, 25.05.2009.

- Uchiyama, Ayoka**, “Organized Crime: A Perspective From Japan”, *Organized Crime World Perspectives* , editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 267-279.
- Utku, Eray**, “Kentleşme ve Suç”, *Adalet Dergisi, Y: 91, S: 5, Ekim 2000*, s. 28-42.
- Ünver, M. Naci**, *Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, Ankara, 2002.
- Ünver, M. Naci**, *Uygulamada Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Oluşturmak*, (2001), Ankara, 2001.
- Ünver, Yener**, “Federal Almanya’da Terör ve Organize Suçluluk ile İlgili Düzenlemeler”, *Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan*, İstanbul, 1998, s. 385-464.
- Ünver, Yener**, “Uluslararası Bir Ceza Hukuku Sempozyumundan Notlar”, (**Sempozyumdan Notlar**), *Kamu Hukuku Arşivi, Y: 3, S: 2-3, Haziran-Ekim, 2000*, s. 148-177.
- Van Der Heijden, Oon**, “Organized Crime: A Perspective From The Netherlands”, *Organized Crime World Perspectives* , editörler: **Albanese, Jay S./Das, Dilip K./ Verma, Arvind**, 2003, s. 101-127.
- Williams, Phil/ Ernesto U. Savona**, “Sınır aşan Organize Suçların Ortaya Koyduğu Tehlikeler ve Problemler”, çev: Sadık Altinkaynak , *Türk İdare Dergisi, Y: 73, S: 430, Mart, 2001*, s. 89-110.
- Yayla, Atilla**, “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, *AÜSBFD, C: XLV, No: 1-4, Ocak-Aralık 1990*, s. 335-385.
- Yenisey, Feridun**, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri İle Mücadele Yöntemleri”, (**Kurultay**), *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000, 12/16 Ocak 2000, Ankara*, s. 103-131.
- Yenisey, Feridun**, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele”, (**Seminer**), *T.C. Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu*, Aralık, 1999, s. 35-59.
- Yenisey, Feridun**, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Teknik İzleme”, (**Teknik İzleme**), *Yargı Dünyası, S: 131, Kasım, 2006*, s. 11-25.
- Yılmaz, Ejder**, *Hukuk Sözlüğü*, 7. Baskı, Ankara, 2002.
- Yılmaz, Halil**, “Organize Suç ve Ceza Adalet Sistemi”, (**Organize Suç**), *Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkanlığı*, Ankara, 1998.

- Yumuşak, İbrahim**, “Karapara Aklama Suçu ve Unsurları”, *Adalet Dergisi*, Y: 91, S:5, Ekim, 2000, s. 164-173.
- Yüce, Turhan Tufan**, *Ceza Hukukunun Temel Kavramları*, Ankara, 1985.
- Yücel, Mustafa Tören**, “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu Üzerine”, (**Kurultay**), *Ankara Barosu Hukuk Kurultayı 2000*, Ankara, 12/16 Ocak 2000, s. 172-179.
- Yücel, Mustafa Tören**, “Organize Suç”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y:1998, S:3, s. 1066-1076.
- Yücel, Mustafa Tören**, *Türk Ceza Siyaseti & Kriminolojisi (Kriminoloji)*, Ankara (basım tarihi belli değil).
- Zafer, Hamide**, “Terörle Mücadele Terörü (Yuvarlak Masa)”, (**Terörle Mücadele**), *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S: 5, Aralık, 2005, s. 44-85.
- Zafer, Hamide**, *Ceza Hukukunda Terörizm*, İstanbul, 1999.
- Ziegler, Jean**, *Suçun Derebeyleri, Demokrasilere Karşı Yeni Mafyalar*, çev: Ali Cevat Akkoyunlu, 1998.